152
A
68
NAPOLI

BIBL. NAZ.
VITT. EMANUELE III
152
A
68
NAPOLI

53
K
42

VIII · H · 72

P. PAPINII
STATII
OPERA
ex recenſione, et cum notis
I: FREDERICI
GRONOVII.
Antonio Bosio f.
VENETIIS,
Apud Paulum Balleonium.
1676.

P. Papinius Statius, parte nominis eiuſdem & earundemque artium, Neapolitanus, Romæ floruit imperante Domitiano, P. Virgilij Maronis cultor, & quantum licet, æmulus, omnium certe Heroicorum poſt illum, Iulio Scaligero teſte, facile princeps. Scripſit Siluas (poemacia varia & extemporali calore, quo neminem parem habuit, effuſa, in quibus Epithalamia, Epicedia, Dedicationes, Laudes, Epiſtolæ, Lyricon etiam vnum & alterum) Thebaida & Achilleida. Memorat & Agauen eius Iuuenalis, quæcumque illa fuerit. Carus Cæſari & comitibus eius vixit, liberalitatibus illorum, ſi non locuples, at parui beatus ruris poſſeſſor. Ter in agone Albano coronas tulit. In agone Capitolino ſuperatus eſt, ſua an iudicum culpa, incertum.

Iuuenalis.

Curritur ad vocem iucundam & carmen amicæ
Thebaidos, lætamfecit cum Statius vrbem,
Promiſitque diem. tanta dulcedine captos
Adficit ille animos, tantaque libidine vulgi
Auditur.

Sidonius Appollinaris.

Non quod Papinius tuus meuſque
Inter Labdacios ſonat furores:
Vel cum forte pedum minore rythmo
Pingit gemmea prata Siluularum.

Multorum (?) ... auctorum, vetera extant testimonia—

Si quis carmen prolixius eatenus duxerit eſſe culpandum, quod epigrammatis exceſſerit paucitatem, iſtum liquido patet, neque Balneas Etruſci, neque Herculem Surrentinum, neque Comas Flauij Earini; neque Tibur Vopiſci, neque omnino quicquam de Papinij noſtri Siluulis lectitaſſe: quas omnes deſcriptiones vir ille præiudicatiſſimus non diſtichorum aut tetraſtichorum ſtringit anguſtijs: ſed potius, vt Lyricus Flaccus in Artis Poeticæ volumine præcepit, multis ijſdemque purpureis locorum communium, pannis ſemel inchoatas materias decenter extendit.

P. PAPINII STATII
SYLVARVM
Libri quinque.

LIBER PRIMVS.

STATIVS STELLÆ SVO SALVTEM.

DIu multumque dubitaui, Stella iuuenis optime, & in ſtudijs noſtris eminentiſsime qua parte voluiſti, an hos libellos, qui mihi ſubito calore & quadam feſtinandi voluptate fluxerunt, cum ſinguli de ſinu meo prodijßent, congregatos ipſe dimitterem. Quid enim oportet huius quoque author:tate ed:tionis onerari, quod adhuc pro Thebaide mea (quamuis me reliquerit) timeo? Sed & Culicem legimus, & Batrachomyomachiam etiam agnoſcimus. Nec quiſquam eſt illuſtrium Poetarum, qui non aliquid operibus ſuis ſtilo remiſſiore præluſerit. Quid? quod hæc ſerum erat continere, cum illa vos certe (quorum honori data ſunt) haberetis. Sed apud cæteros neceße eſt multum illis pereat ex venia, cum amiſerint, quam ſolam habuerunt, gratiam celeritatis. Nullum enim ex illis biduo longius tractum: quadam & ſingulis diebus effuſa. Quamuis metuo ne verum iſtuc, verſus quoque ipſi de ſe probent. Primus libellus Sacroſanctum habet teſtem. Sumendum enim erat à Ioue principium. Cæterum hos verſus, quos in Equum Maximum feci, indulgentiſſimo Imperatori poſtero die, quam dedicauerat opus, tradere iußus ſum. Potuiſti illud (dicet aliquis) & ante vidiße. Reſpondebis illi

tu, Stella cariſſime, qui Epithalamion tuum, quod mihi iniunxeras, ſcis biduo ſcriptum. Audacter mehercule, ſed tamen CCLXXVII hexametros habet. Et fortaſſe tu pro collega mentieris? Manlius certe Vopiſcus vir erudit:ſſimus, & qui præcipue vindicat à ſitu literas iam pæne fugientes, ſolet vltro quoque nomine meo gloriari, & villam Tiburtinam ſuam deſcriptam à nobis vno die. Sequitur libellus Rutilio Gallico Valenti dedicatus. De quo nihil dico, ne videar defuncti teſtis occaſione mentiri. Nam Claudii Hetruſci teſtimonium eſt, qui balneolum à me ſuum intra moram cœnæ recepit. In fine ſunt Calendæ Decembres, quibus vtique creditur. Noctem enim illam feliciſſimam habent, & voluptatibus publicis inexpertam.

EQVVS MAX. DOMITIANI.

I.

QVæ ſuper-impoſito moles geminata Coloſſo
Stat Latium complexa forum? Cœlone peractum
Fluxit opus? Siculis an conformata caminis
Effigies, laſſum Steropem Brontemque reliquit?
An te Palladiæ talem, Germanice, nobis
Effinxere manus, qualem modo frena tenentem
Rhenus, & attoniti vidit domus ardua Daci?
Nunc age fama prior notum per ſæcula nomen
Dardanij miretur equi, cui vertice ſacro
Dindymon, & cæſis decreuit frondibus Ida;
Hunc neque diſciſſis cœpiſſent Pergama muris,
Nec grege permixto pueri innuptæque puellæ,
Ipſe nec Æneas, nec magnus duceret Hector.
Adde, quod ille nocens, ſæuoſq; amplexus Achiuos;
Hunc mitis commendat eques, iuuat ora tueri
Mixta notis belli, placidamque gerentia pacem.
Nec veris maiora putes; par forma, decorque,
Par honor, exhauſtis Martem non amplior armis

Biſto-

Biſtonius portat ſonipes, magnoque ſuperbit
Pondere; nec tardo raptus prope flumina curſu
Fumat, & ingenti propellit Strymona flatu.
Par operi ſedes, hinc obuia limina pandit,
Qui feſſus bellis, adſcitæ munere prolis,
Primus iter noſtris oſtendit in æthera Diuis.
Diſcitur è vultu quantum tu mitior armis;
Qui nec in externos facilis ſæuire furores;
Das Cattis, Dacisque fidem. te ſigna ferente
Et minor in leges iret gener, & Cato caſtris,
At laterum paſſus hinc Iulia templa tuentur,
Illinc belligeri ſublimis regia Pauli.
Terga pater, blandoque videt Concordia vultu.
Ipſe autem puro celſum caput aere ſeptus
Templa ſuper fulges, & proſpectare videris,
An noua contemptis ſurgant Pallatia flammis
Pulcrius? an tacita vigilet face Troicus ignis?
Atque exploratas iam laudet Veſta miniſtras?
Dextra vetat pugnas: leuam Tritonia virgo
Non grauat, & ſectæ prætendit colla Meduſæ,
Ceu ſtimulis accendat equum, nec dulcior vſquam
Lecta deæ ſedes: nec ſic pater ipſe teneres.
Pectora, quæ mundi valeant euoluere curas,
Et cui ſe totis Temeſe dedit hauſta metallis,
It ergo demiſſa chlamys. latus enſe quieto
Securum: magnus quanto mucrone minatur
Noctibus hibernis, & ſidera terret Orion.
At ſonipes, habitus animoſque imitatus equeſtres,
Acrius attollit vultus, curſumque minatur:
Cui rigidis ſtant colla iubis, viuuſque per armos
Impetus, & tantis calcaribus ilia late
Suffectura patent, vacuæ pro ceſpite terræ
Ænea captiui crinem terit vngula Rheni.
Hunc & Adraſtæus viſum extimuiſſet Arion.
Et pauet aſpiciens Ledæus ab æde propinqua
Cyllarus, hic domini nunquam mutabit habenas:
Perpetuis frenis, atque vni ſeruiet aſtro.
Vix ſola ſufficiunt, inſeſſaque pondere tanto
Subter anhelat humus. nec ferro aut ære laborant,
Sed Genio. teneat quamuis æterna crepido,

Quæ ſuper ingeſti portaret culmina montis,
Cœliferique attrita genu duraſſet Atlantis.
Nec longæ traxere moræ: iuuat ipſa labores
Forma Dei præſens, operique intenta iuuentus
Miratur plus poſſe manus, ſtrepit ardua pulſu
Machina: continuus ſeptem per culmina montes
It fragor, & magnæ fingit vaga murmura Romæ,
Ipſe loci cuſtos, cuius ſacrata vorago,
Famoſuſque lacus nomen memorabile ſeruat,
Innumeros æris ſonitus, & verbere crudo
Vt ſenſit mugire forum, mouet horrida ſancto
Ora ſitu, meritaque caput venerabile quercu.
Ac primum ingentes habitus, lucemque coruſcam
Expauit maioris equi, terque ardua merſit
Colla lacu trepidus, latus mox præſide viſo:
Salue magnorum proles genitorque deorum,
Auditum longe numen mihi. nunc mea felix,
Nunc veneranda palus, cum te prope noſſe, tuumq;
Immortale iubar vicina ſede tueri
Conceſſum. ſemel auctor ego, inuentorque ſalutis
Romuleæ, tu bella Iouis, tu prælia Rheni,
Tu ciuile nefas, tu tardum in fœdera montem,
Longo Marte domas. quod ſi te noſtra tuliſſent
Sæcula; tentaſſes, me non audente, profundos
Ire lacus. ſed Roma tuas tenuiſſet habenas.
Cedat equus, Latiæ qui contra templa Diones,
Cæſarei ſtat ſede fori. *quem tradere es auſus*
Pellæo Liſyppe duci, mox Cæſaris ora
Aurata ceruice tulit. vix lumine feſſo
Explores, quam longus in hunc deſpectus ab illo.
Quis rudis vſque adeo, qui non vt viderit ambos,
Tantum dicat equos, quantum diſtare regentes?
Non hoc imbriferas hyemes opus, aut Iouis ignem
Tergeminum; Æolij non agmina carceris horret,
Annorumue moras: ſtabit dum terra, poluſque,
Dum Romana dies. huc & ſub nocte ſilenti.
Cum Superis terrena placent, tua turba relicto
Labetur cœlo, miſcebitque oſcula iuxta:
Ibit in amplexus natus, fraterque, paterque,
Et ſoror: vna locum ceruix dabit omnibus aſtris.

Viere perpetuum populi magnique ſenatus
Munere: Apelleæ cuperent te ſcribere ceræ,
Optaſſetque nouo ſimilem te ponere templo
Atticus Elei ſenior Iouis. & tua mitis
Ora Taras: tua ſidereas imitantia flammas
Lumina, contempto mallet Rhodos aſpera Phœbo,
Certus ames terras, & quæ tibi templa dicamus
Ipſe colas, nec te cœli iuuet aula: tuoſque
Lætus huic dono videas dare thura nepotes.

EPITHALAMION STELLÆ ET VIOLANTILLÆ.

I I.

VNde ſacro Latij ſonuerunt carmine montes?
Cui Pæan noua plectra moues? humeroque comanti
Facundum ſuſpendis ebur? procul ecce canoro
Demigrant Helicone deæ, quatiuntque nouena
Lampade ſolennem thalamis coeuntibus ignem,
Et de Pierijs vocalem fontibus vndam.
Quas inter vultu petulans Elegia, propinquat
Celſior aſſueto, diuaſque hortatur, & ambit
Alternum factura pedem: decimamque videri
Se cupit, & medias fallit permixta ſorores.
Ipſa manu nuptam genitrix Æneia ducit
Lumina demiſſam, & dulci probitate rubentem.
Ipſa toros, & ſacra parat, cœtuque Latino
Diſſimulata deam, crinem, vultumque, genaſque,
Temperat, atque noua geſtit minor ire marita.
Noſco diem, cauſaſque ſacri: te concinit iſte
(Pande fores) te Stella chorus, tibi Phœbus, & Euan,
Et de Mænalia volucer Tegeaticus vmbra
Serta ferunt, nec blandus amor, nec Gratia ceſſat
Amplexum virides optatæ coniugis artus,
Floribus innumeris, & olenti ſpargere thymbra,
Tu modo fronte roſas, violis modo lilia mixta
Excipis, & dominæ niueis à vultibus obſtas.
Ergo dies aderat Parcarum conditus albo
Vellere, quo Stellæ Violantillæque profeſſus

Clamaretur Hymen. cedant curæque, metuſque;
Ceſſent mendaces obliqui carminis aſtus:
Fama tace, ſubijt leges, & frena momordit
Ille ſolutus amor: conſumpta eſt fabula vulgi,
Et narrata diu viderunt oſcula ciues.
Tu tamen attonitus (quamuis data copia tantæ
Noctis) adhuc optas, promiſſaque numine dextro
Vota paues. Pone, ò dulcis ſuſpiria vates,
Pone, tua eſt, licet expoſitum per limen aperto
Ire, redire, gradu: iam nuſquam ianitor, aut lex,
Aut pudor, amplexu tandem ſatiare petito
Coniugis, & duras pariter reminiſcere noctes.
Digna quidem merces, & ſi tibi Iuno labores
Herculeos, Stygijs & ſi concurrere monſtris
Fata darent, ſi Cyaneos raperere per æſtus.
Hanc propter tutum Piſæa lege trementem
Currere, & Oenomai fremitus audire ſequentis.
Nec ſi Dardania paſtor temerarius Ida
Sediſſes, hæc dona forent: nec ſi alma per auras
Te potius prenſa veheret Titonia biga.
Sed quæ cauſa toros, inopinaque gaudia vati
Attulit, hic mecum dum feruent agmine poſtes,
Atriaque, & multa pulſantur limina virga,
Hic Erato iucunda doce, vacat apta mouere
Colloquia, & docti norunt audire Penates.
Forte ſerenati qua ſtat plaga lactea cœli,
Alma Venus thalamo, pulſa modo nocte, iacebat
Amplexu duro Getici reſoluta mariti.
Fulcra, toroſque deæ, tenerum premit agmen Amorum;
Signa petunt, quas ferre faces, quæ pectora figi
Imperet; an terris ſæuire, an malit in vndis,
An miſcere deos, an adhuc vexare Tonantem?
Ipſi animus nondum; nec cordi fixa voluntas:
Feſſa iacet ſtratis, vbi quondam conſcia culpæ
Lemnia repſerunt deprenſo vincula lecto.
Hic puer è turba volucrum, cui plurimus ignis
Ore, manuque leui nunquam fruſtrata ſagitta,
Agmine de medio, tenera ſic dulce profatus
Voce: (pharetrati preſſere ſilentia fratres:)

Scis, vt, mater, ait, nulla mihi dextera ſegnis
Militia, quemcunque hominum, diuumque dediſti,
Vritur. at quondam lachrymis, & ſupplice dextra,
Et votis precibuſque virum concede moueri,
O genitrix, duro nec enim ex adamante creati,
Sed tua turba ſumus. Clarus de gente Latina
Eſt iuuenis, quem patritijs maioribus ortum
Nobilitas gauiſa tulit, præſagaque formæ
Protinus è noſtro poſuit cognomina cœlo.
Hunc egomet tota quondam (tibi dulce) pharetra
Improbus, & denſa trepidantem cuſpide fixi.
Quamuis Auſonijs multum gener ille petitus
Matribus, edomui victum, dominæque potentis
Ferre iugum, & longos iuſſi ſperare per annos.
Aſt illam ſumma, leuiter (ſic namque iubebas)
Lampade, parcentes, & inermi ſtrinximus arcu.
Ex illo quantos iuuenis premat anxius ignes
Teſtis ego attonito, quantum me nocte, dieque,
Vrgentem ferat, haud vlli vehementior vnquam
Incubui, genitrix, iterataque vulnera fixi.
Vidi ego & immiti cupidum decurrere campo
Hippomenem, nec ſic meta pallebat in ipſa.
Vidi & Abydeni iuuenis certantia remis
Brachia, laudauique manus, & ſæpe natanti
Præluxi; minor ille calor, quo ſæua tepebant
Æquora, tu veteres iuuenis tranſgreſſus amores
Ipſe ego te tantos ſtupui duraſſe per æſtus,
Firmauique animos, blandiſque madentia plumis
Lumina deterſi, quoties mihi queſtus Apollo,
Sic vatem mœrere ſuum! iam, mater, amatos
Indulge thalamos, noſter comes ille, piuſque
Signifer, armiferos poterat memorare labores,
Claraq; facta virum, & torrentes ſanguine campos,
Hinc tibi plectra dedit: mitiſque incedere vates
Maluit, & noſtra laurum ſubtexere myrto.
Hic iuuenum lapſus, ſuaque, haud externa reuoluit
Vulnera, proh quanta eſt Paphij reuerentia, mater,
Numinis! hic noſtræ defleuit fata Columbæ.
Dixerat: & tenera matris ceruice pependit
Blandus, & admotis tepefecit pectora pennis.

Illa refert, vultu non aſpernata rogari:
Grande quidem, rarumque viris, quos ipſa probaui,
Pierius votum iuuenis cupit, hanc ego, formæ
Egregium mirata decus, cui gloria patrum,
Et generis certabat honos, tellure cadentem
Excepi, fouique ſinu, nec colla, genaſque
Comere, nec pingui crinem deducere amomo
Ceſſauit mea, nate, manus. mihi dulcis imago
Proſiluit. celſæ procul aſpice frontis honores,
Suggeſtumque comæ. Latias, metire, quid vltra
Emineat matres. quantum Latonia Nymphas
Virgo premit, quantumque egomet Nereidas exto,
Hæc & cæruleis mecum conſurgere digna
Fluctibus, & noſtra potuit conſidere concha.
Et ſi flammiferas potuiſſet ſcandere ſedes,
Haſque intrare domos, ipſi erraretis Amores.
Huic quamuis cenſus dederim largita beatos,
Vincit opes animo. Queritur iam Seras auaros
Auguſtum ſpoliare nemus, Clymeneaque deeſſe
Germina, nec virides ſatis illachrymare ſorores:
Vellera Sidonio iam pauca rubeſcere tabo,
Raraque longæuis niuibus cryſtalla gelari.
Huic Hermum, fuluoque Tagum decurrere limo,
(Nec ſatis ad cultus) huic Inda monilia Glaucum
Proteaque, atque omnem Nereida quærere iuſſi.
Hanc ſi Theſſalicos vidiſſes Phœbe per agros,
Erraret Daphne ſecura. in littore Naxi
Theſeum iuxta foret hæc conſpecta cubile,
Gnoſſida deſertam profugus liquiſſet & Euan.
Quod niſi me longis placaſſet Iuno querelis,
Falſus huic pennas, & cornua ſumeret æthræ
Rector, in hanc vero cecidiſſet Iuppiter auro.
Sed dabitur iuueni, cui tu, mea ſumma poteſtas
Nate, cupis: thalami quamuis iuga ferre ſecundi
Sæpe neget mœrens ipſam iam cedere ſenſi,
Inque vicem tepuiſſe viro. ſic fata, leuauit
Sidereos artus, thalamique egreſſa ſuperbum
Limen, Amyclæos ad frena citauit olores.
Iungit Amor, lætamque vehens per nubila matrem
Gemmato temone ſedet. Iam Tybridis arces

Iliacæ:

Iliacæ : pandit nitidos domus alta Penates,
Claraque gaudentes plauſerunt limina cycni.
Digna deæ ſedes, nitidis nec ſordet ab aſtris.
Hic Libycus, Phrygiuſque ſilex, hic dura Laconum
Saxa virent : hic flexus onyx, & concolor alto
Vena mari, rupeſque nitent, quis purpura ſæpe
Oebalis, & Tyrij moderator liuet aheni.
Pendent innumeris faſtigia nixa columnis.
Robora Dalmatico lucent ſatiata metallo.
Excludunt radios ſyluis decuſſa vetuſtis
Frigora. perſpicui viuunt in marmore fontes.
Nec ſeruat Natura vices, hic Seirius alget,
Bruma tepet, verſumq; domus ſibi temperat annum.
Exultat viſu, tectiſque potentis alumnæ
Non ſecus alma Venus, quam ſi Paphon æquore ab alto,
Idaliaſque domos, Erycinaque templa ſubiret.
Tunc ipſam ſolo reclinem affata cubili:
Quo nam hic vſque ſopor, vacuique modeſtia lecti,
O mihi Laurentes inter dilecta puellas?
Quis morum, fideique modus? nunquamne virili
Submittere iugo? veniet iam triſtior ætas:
Exerce formam, & fugientibus vtere donis.
Non ideo tibi tale decus, vultuſque ſuperbos,
Meque dedi, viduos vt tranſmittare per annos
Ceu non cara mihi. ſatis, ò, nimiumque, priores
Deſpexiſſe procos. at enim hic tibi ſanguine toto
Deditus, vnam omnes inter miratur, amatque,
Nec formæ, nec ſtirpis egens. nam docta per vrbem
Carmina, qui iuuenes, quæ non didicere puellæ?
Hunc & biſſenos (ſic indulgentia pergat
Præſidis Auſonij) cernes attollere faſces
Ante diem: certe iam nunc Cybeleia nouit
Limina, & Euboicæ carmen legit ille Sibyllæ.
Iamque parens Latius (cuius prænoſcere mentem
Fas mihi) purpureos habitus, iuuenique curule
Indulgebit ebur, Dacas (quæ gloria maior?)
Exuuias, lauroſque dabit celebrare recentes.
Ergo age iunge toros, atque otia deme iuuentæ.
Quas ego non gentes, quæ non face corda iugaui?

Alituum

Alituum pecudumque mihi, durique ferarum
Non renuere greges. ipſum in connubia terræ
Æthera (cum pluuijs rareſcunt nubila) ſoluo.
Sic rerum ſeries, mundique reuertitur ætas.
Vnde nouum Troiæ decus, ardentumque deorum
Raptorem, Phrygio ſi non ego iuncta marito?
Lydius vnde meos iteraſſet Tybris Iulos?
Quis ſeptemgeminæ poſuiſſet mœnia Romæ
Imperij Latiale caput? niſi Dardana furto
Cepiſſet Martem, nec me prohibente, ſacerdos?
His mulcet dictis, tacitumque inſpirat amorem
Connubij, redeunt animo iam dona, preceſque,
Et lacrymæ, vigileſque viri prope limina quæſtus;
Aſteris & vatis, totam cantata per vrbem,
Aſteris ante dapes, nocte Aſteris, Aſteris ortu,
Quantum non clamatus Hylas, iamque aſpera cœpit
Flectere corda libens, & iam ſibi dura videri.
Macte toris, Latios inter placidiſſime vates,
Quod durum permenſus iter, cœptique laboris
Prendiſti portus, tumidæ ſic transfuga Piſæ
Amnis in externos longe flammatus amores,
Flumina demerſo trahit intemerata canali,
Donec Sicanios tandem prolatus anhelo
Ore bibat fontes, miratur dulcia Nais
Oſcula, nec credit pelago veniſſe maritum.
Quis tibi tunc alacri, cœleſtum munere claro,
Stella dies? quanto ſalierunt pectora voto,
Dulcia cum dominæ dexter connubia vultus
Annuit! ire polo, nitidoſque errare per axes
Viſus. Amyclæis minus exultauit arenis
Paſtor, ad Idæas Helena veniente carinas.
Theſſala nec talem viderunt Pelea Tempe,
Cum Thetin Æmonijs Chiron accedere terris
Erecto proſpexit equo. Quam longa morantur
Sidera! quam ſegnis votis Aurora mariti!
At procul vt Stellæ thalamos ſenſere parari
Latous vatum pater, & Semeleius Euan,
Hic mouet Ortygia, mouet hic rapida agmina Nyſa,
Huic Lycij montes, gelidæq; vmbracula Thymbræ,
Et Parnaſſus honos; illi Pangæa reſultant,
Iſma-

Iſmaraque, & quondam genialis littora Naxi.
Tunc caras iniere fores, comitique canoro
Hic chelyn, hic flauam maculoſo nebrida tergo,
Hic thyrſos, hic plectra ferit, hic enthea lauro
Tempora, Minoa crinem premit ille corona.
Vix dum emiſſa dies, & iam ſocialia præſto
Omina. iam feſta feruet domus vtraque pompa.
Fronde virent poſtes, & feruent compita flammis,
Et pars immenſæ gaudet celeberrima Romæ.
Omnis honos, cuncti veniunt ad limina faſces.
Omnis plebeio teritur prætexta tumultu.
Hic eques, hic iuuenum cœtu ſtola mixta laborat.
Felices vtroſque vocant, ſed in agmine plures
Inuidere viro. Iam dudum poſte recliuis
Quærit Hymen thalamis intactum dicere carmen,
Quo vatem mulcere queat, dat Iuno verenda
Vincula, & inſigni geminat Concordia tæda.
Hic fuit ille dies: noctem canat ipſe maritus,
Quantum noſſe licet. Sic victa ſopore doloſo
Martia fluminea poſuit latus Ilia ripa:
Non talis niueos ſtrinxit Lauinia vultus.
Cum Turno ſpectante rubet: non Claudia talis
Reſpexit populos mota iam virgo carina.
Nunc opus Aonidum comites, tripodumque miniſtri.
Diuerſis certare modis: eat enthea vittis,
Atque hederis redimita cohors, vt pollet ouanti,
Quiſque lyra. ſed præcipue qui nobile greſſu
Extremo fraudatis opus, date carmina feſtis
Digna toris. hunc ipſe Coo plaudente Philetas,
Callimachuſque ſenex, Vmbroq; Propertius antro,
Ambiſſent laudare diem, nec triſtis in ipſis
Naſo Tomis, diueſque foco lucente Tibullus.
Me certe non vnus amor, ſimplexque canendi
Cauſa trahit: tecum ſimiles, iunctæque Camœnæ
Stella mihi, multumque pares bacchamur ad aras,
Et ſociam doctis haurimus ab amnibus vndam;
At te naſcentem gremio mea prima recepit
Parthenope, dulciſque ſolo tu gloria noſtro
Reptaſti: nitidum conſurgat ad æthera tellus
Eubois, & pulchra tumeat Sebetos alumna.

Nec

Nec ſibi ſulfureis Lucrinæ Naides antris,
Nec Pompeiani placeant magis otia Sarni.
Eia age præclaros Latio properate nepotes,
Qui leges, qui caſtra regant, qui carmina ludant.
Acceleret partu decimum bona Cynthia menſem.
Sed parcat Lucina precor. tuque ipſe parenti
Parce puer, ne mollem vterum, ne ſtantia lædas
Pectora: cumque tuos tacito Natura receſſu
Formarit vultus, multum de patre decoris,
Plus de matre feras. At tu pulcherrima forma
Italidum, tandem merito poſſeſſa marito,
Vincla diu quæſita foue. ſic damna decoris
Nulla tibi, longæ viridis ſic flore iuuentæ
Perdurent vultus, tardeque hæc forma ſeneſcat.

VILLA TIBVRTINA MANLII VOPISCI.

III.

Cernere facundi Tibur glaciale Vopiſci,
Si quis, & inſerto geminos Aniene penates,
Aut potuit ſociæ commercia noſcere ripæ,
Certanteſque ſibi dominum defendere villas;
Illum nec calido latrauit Seirius aſtro,
Nec grauis aſpexit Nemees frondentis alumnus.
Talis hyems tectis, frangunt ſic improba ſolem
Frigora, Piſæumque domus non æſtuat annum.
Ipſa manu tenera tectum ſcripſiſſe Voluptas.
Tunc venus Idalijs vnxit faſtigia ſuccis,
Permulſitque comis, blandumque reliquit honorem
Sedibus, & volucres vetuit diſcedere natos.
O longum memoranda dies! quæ mente reporto
Gaudia! quam laſſos per tot miracula viſus!
Ingenium quam mite ſolo! quæ forma beatis
Arte manus conceſſa locis! non largius vſquam
Indulſit Natura ſibi. nemora alta citatis
Incubuere vadis, fallax reſponſat imago
Frondibus, & longas eadem fugit vmbra per vndas.
Ipſe Anien (miranda fides) infraque, ſuperque
Saxeus; hic tumidam rabiem, ſpumoſaque ponit

Murmu-

Murmura, ceu placidi veritus turbare Vopiſci
Pierioſque dies, & habentes carmina ſomnos.
Littus vtrumque domi: nec te mitiſſimus amnis
Diuidit, alternas ſeruant prætoria ripas,
Non externa ſibi, fluuiumue obſtare queruntur.
Seſtiacos nunc fama ſinus, pelaguſque natatum
Iactet, & audaci iunctos delphinas ephebo:
Hic æterna quies, nullis hic iura procellis,
Nuſquam feruor aquis. datur hic tranſmittere viſus,
Et voces, & pene manus. ſic Chalcida fluctus
Expellunt reflui: ſic diſſociata profundo
Bruttia Sicanium circumſpicit ora Pelorum.
Quid primum, mediumue canam? quo fine quieſcam?
Auratasne trabes? an Mauros vndique poſtes?
An picturata lucentia marmora vena
Mirer? an emiſſas per cuncta cubilia lymphas?
Huc oculis, huc mente trahor. venerabile dicam
Lucorum ſenium? te quæ vada fluminis infra
Cernis? an ad ſyluas quæ reſpicis, aula, tacentes?
Qua tibi tota quies, offenſaque turbine nullo
Nox ſilet, & nigros imitantia murmura ſomnos.
An quæ graminea ſuſcepta crepidine fumant
Balnea, & impoſitum ripis algentibus ignem?
Quaque vaporiferis iunctus fornacibus amnis
Ridet anhelantes vicino flumine Nymphas.
Vidi artes, veterumque manus, varijſque metalla
Viua modis. labor eſt, auri memorare figuras,
Aut ebur, aut dignas digitis contingere gemmas.
Quicquid & argento primum, vel in ære Myronis
Luſit, & enormes manus eſt experta Coloſſos.
Dũ vagor aſpectu, viſuſque per omnia duco,
Calcabam nec opinus opes. nam ſplendor ab alto
Defluus, & nitidum referentes aera teſtæ
Monſtrauere ſolum, varias vbi picta per artes
Gaudet humus, ſuperatque nouis aſarota figuris.
Expauere gradus. Quid nunc ingentia mirer,
Aut quid partitis diſtantia tecta trichoris?
Quid te, quæ medijs ſeruata penatibus, arbor,
Tecta per & poſtes liquidas emergis in auras,
Quo non ſub domino ſæuas paſſura bipennes?

Et nunc ignaro forſan vel lubrica Nais,
Vel non abruptos tibi demet Hamadryas annos.
Quid referam alternas gemino ſuper aggere menſas
Albenteſque lacus, altoſque in gurgite fontes?
Teque per obliquum penitus quæ laberis amnem
Martia, & audaci tranſcurris flumina plumbo?
An ſolum Ionijs ſub fluctibus Elidis amnem
Dulcis ad Ætnæos deducat ſemita portus?
Illis ipſe antris Anienus fonte relicto,
Nocte ſub arcana glaucos exutus amictus,
Huc illuc fragili proſternit pectora muſco:
Aut ingens in ſtagna cadit, vitreaſque natatu
Plaudit aquas: illa recubat Tiburnus in vmbra,
Illic ſulfureos cupit Albula mergere crines.
Hæc domus, Ægeriæ nemoralem abiungere Phæben,
Et Dryadum viduare choris algentia poſſit
Taygeta, & ſyluis arceſſere Pana Lycæis.
Quod ni templa darent alias Tirynthia ſortes,
Et Præneſtinæ poterant migrare ſorores.
Quid bifera Alcinoi laudem pomaria? voſque
Qui nunquam vacui prodiſtis in æthera rami?
Cedant Telegoni, cedant Laurentia Turni
Iugera, Lucrinæque domus, littuſque cruenti
Antiphatæ: cedant vitreæ iuga perfida Circes
Dulichijs vlulata lupis, arceſque ſuperbæ
Anxuris, & ſedes Phrygio quas mitis alumno
Debet anus: cedant quæ te iam ſolibus arctis
Auia nimboſa reuocabunt littora bruma.
Scilicet hic illi meditantur pondera mores:
Hic premitur fœcunda quies, virtuſque ſerena
Fronte grauis, ſanuſque nitor, luxuque carentes
Deliciæ, quas ipſe ſuis digreſſus Athenis
Mallet deſerto ſenior Gargettius horto.
Hæc per & Ægeas hyemes, Pliadumque niuoſum
Sidus, & Olenijs dignum petijſſe ſub aſtris.
Si Maleæ credenda ratis, Siculoſque per æſtus
Sit via: cur oculis ſordet vicina voluptas?
Hic tua Tiburtes Faunos chelys, & iuuat ipſum
Alciden, dictumque lyra maiore Catillum.

Seu

Seu tibi Pindaricis animus contendere plectris.
Siue chelyn tollas heroa ad robora, ſiue
Liuentem ſatyram nigra rubigine turbes:
Seu tua non alta ſplendeſcat epiſtola cura.
Digne Midæ, Crœſique bonis, & Perſide gaza,
Macte bonis animi! cuius ſtagnantia rura
Debuit, & flauis Hermus tranſcurrere ripis,
Et limo ſplendente Tagus, ſic docta frequentes
Otia, ſic omni detectus pectora nube
Finem Neſtoriæ precor egrediare ſenectæ.

SOTERIA PRO RVTILIO GALLICO.

IV.

Estis io Superi, nec inexorabile Clotho
Voluit opus: videt alma pios Aſtræa, Iouique
Conciliata cadit, dubitataque ſidera cernit
Gallicus. Es cælo, dijs es, Germanice, cordi,
Quis neget? erubuit tanto ſpoliare miniſtro
Imperium Fortuna tuum. ſtat proxima ceruix
Ponderis immenſi, damnoſaque fila ſenectæ
Exuit, atque alios melior reuireſcit in annos.
Ergo alacres, quæ ſigna colunt vrbana, cohortes,
Inque ſinum quæ ſæpe tuum fora turbida queſtu
Confugiunt, legeſque, vrbeſque vbicunque togatæ,
Quæ tua longinquis implorant iura querelis,
Certent lætitia: noſterque ex ordine collis
Confremat, & ſileant peioris murmura famæ.
Quippe manet, longumque æuo redeunte manebit,
Quem penes intrepidæ mitis cuſtodia Romæ.
Nec tantum induerint fatis noua ſæcula crimen,
Aut inſtaurati peccauerit ara Terenti. (illo
Aſt ego nec Phœbum (quanquam mihi ſurda ſine
Plectra (nec Aonias decima cum Pallade diuas,
Aut mitem Tegeæ, Dirceſue hortabor alumnum:
Ipſe veni, vireſque nouas animumque miniſtra,
Qui caneris. docto nec enim ſine numine, tantus
Auſoniæ decora ampla togæ, centumque dediſti
Iudicium, mentemque viris. licet enthea vatis
[illegible]dat Pimplæa ſitim: nec conſcia detur.

Pirene: largos potior mihi gurges in hauſtus,
Qui rapitur de fonte tuo: ſeu plana ſolutis
Cum ſtruis orſa modis, ſeu cum tibi dulcis in artem
Frangitur, & noſtras curat facundia leges.
Quare age, ſi Cereri ſua dona, merumque Lyæo
Reddimus, & diues prædæ, tamen accipit omni
Exuuias Diana tholo, captiuaque tela
Bellipotens; nec tu quando tibi Gallice maius
Eloquium, fandique opibus ſublimis abundas;
Sperne coli tenuiore lyra: vaga cingitur aſtris
Luna, & in Oceanum, riui cecidere minores.
Quæ tibi ſollicitus perſoluit præmia morum
Vrbis amor? quæ tum Patrumque Equitumq; notaui
Lumina, & ignaræ plebis lugere potentes?
Non labente Numa timuit ſic curia felix,
Pompeio nec celſus eques, nec fœmina Bruto,
Hoc illud; triſtes inuitum audire cathenas:
Parcere verberibus, nec qua iubet alta poteſtas
Ire, ſed armatas multum ſibi demere vires:
Dignarique manus humiles, & verba precantum;
Reddere iura foro, nec proturbare curules,
Et ferrum mulcere toga, ſic itur in alta
Pectora, ſic mixto reuerentia fidit amori.
Ipſa etiam cunctos grauis inclementia fati
Terruit, & ſubiti præceps iuuenile pericli,
Nil cunctante malo, non illud culpa ſenectæ,
(Quippe ea biſſenis vix dum orſa excedere luſtris)
Sed labor intendens, animique in membra vigentis;
Imperium, vigileſque ſuo pro Cæſare curæ,
Dolce opus, hinc feſſos penitus ſubrepſit in artus
Inſidioſa quies, & pigræ obliuia vitæ.
Tunc Deus, Alpini qui iuxta culmina dorſi
Signat Apollineos ſancto cognomine lucos,
Reſpicit, heu, tanti pridem ſecurus alumni,
Prægreſſuſque moras: huc mecum Epidauria proles,
Hinc alti gaudens datur aggredienda facultas.
Ingentem recreare virum tentemus adorti.
Tendatis iam fila colos, nec fulminis atri
Sit metus: has vltro laudarit Iuppiter artes.
Nam neq; plebeiam, aut dextro ſine numine cretam

Seruo

Seruo animam. Atq; adeo, breuiter, dū tecta ſubimus,
Expediam. Genus ipſe ſuis, præmiſſaque retro
Nobilitas, nec origo latet, ſed luce ſequente
Vincitur, & magno gaudet ceſſiſſe nepoti.
Prima togæ virtus: illa quoque clarus, & ingens
Eloquio, mox innumeris exercita caſtris,
Occiduas, primaſque domos, & ſole ſub omni
Permeruit iurata manus. nec in otia pacis
Permiſſum laxare animos, ferrumque recingi.
Hunc Galatia vigens auſa eſt inceſſere bello. (ſes:
Hunc quoque perque nouem timuit Pamphilia meſ-
Pannoniuſque ferox, arcuque horrenda fugaci
Armenia, & patiens Latij iam pontis Araxes.
Quid geminos faſces, magnæque iterata reuoluam
Iura Aſiæ? velit illa quidem ter habere, quaterque
Hunc ſibi, ſed reuocant faſti, maiorque curulis,
Nec promiſſa ſemel. Libyci quid mira tributi
Obſequia?& miſſum media de pace triumphum
Laudem, & opes tantas? nec qui mandauerat, auſus
Expectare fuit. gaudet Traſimenus, & Alpes,
Cannenſeſque animæ: primuſque inſigne tributum
Ipſe palam lacera poſcebat Regulus vmbra.
Non vacat Arctoas acies, Rhenumque rebellem,
Captiuæque preces Veledæ, & (quæ maxima nuper
Gloria) depoſitam Dacis pereuntibus vrbem
Pandere. cum tanti, lectus, rectoris habenas,
Gallice, fortuna non admirante ſubiſti.
Hunc igitur (ſi digna loquor) rapiemus iniquo,
Nate, Ioui. rogat hoc Latiæ pater inclytus vrbis:
Et meruit. neque enim fruſtra mihi nuper honora
Carmina patritio pueri ſonuiſtis in oſtro.
Si qua ſalutifero gemini Chironis in antro
Herba, tholo quodcunque tibi Troiana recondit
Pergamus, aut medicis felix Epidaurus arenis
Educat. Idæa profert quam Creta ſub vmbra
Dictamni florentis, opem, quoque anguis abundat
Spumatu, iungam ipſe manus, atque omne benigne
Virus, odoriferis Arabum quod doctus in aruis,
Aut Amphryſiaco paſtor de gramine carpſi.
Dixerat, inueniunt poſitos iam ſegniter artus,
Pugnan-

Pugnantemque animam, ritu ſe cingit vterque
Pæonio, monſtrantque ſimul, parentque volentes,
Donec lethiferas vario medicamine peſtes,
Et ſuſpecta mali ruperunt nubila ſomni.
Adiuuat ipſe Deus, morboque valentior omni
Occupat auxilium, citius non arte refectus
Telephus Æmonia, nec quæ metuentis Atridæ
Sæua Machaonio coierunt vulnera ſucco.
Quis mihi tot cœtus inter populique patrumque,
Sit curæ, votique locus? tamen ardua teſtor
Sidera, teque pater vatum Tymbræe, quis omni
Luce mihi, quis nocte timor? dum poſtibus hærens
Aſſiduus, nunc aure vigil, nunc lumine, cuncta
Auguror? immenſæ veluti connexa carinæ
Cymba minor, cum ſæuit hyems; pro parte, furentes
Parua receptat aquas, & eodem voluitur Auſtro.
Nectite nunc lætæ candentia fila ſorores,
Nectite. nemo modum tranſmiſſi computet æui,
Hic vitæ natalis erit. tu Troica dignus
Sæcula, & Euboici tranſcendere pulueris annos,
Neſtoreoſque ſitus. Qua nunc tibi pauper acerra
Digna litem? nec ſi vacuet Meuania valles,
Aut præſtent niueos Clitumna noualia tauros,
Sufficiam, ſed ſæpe Deis hos inter honores
Ceſpes, & exiguo placuerunt farra ſalino.

BALNEVM CLAVDII ETRVSCI.

V.

NOn Helicona graui pulſat chelys enthea ple-
(ctro,
Nec laſſata voco toties mihi numina Muſas.
Et te Phœbe choris, & te, dimittimus Euan;
Tu quoque muta feræ, volucer Tegeæe, ſonoræ
Terga premas: alios poſcunt mea carmina cœtus.
Naidas vndarum dominas, regemque coruſci
Ignis, adhuc feſtum, Siculaque incude rubentem
Elicuiſſe ſatis: paulum arma nocentia, Thebæ,
Ponite: dilecto volo laſciuire ſodali.
Iunge puer cyathos, atque enumerare labora,
Cunctantemque intende chelym; diſcede laborque,

Cura-

Curaque, dum nitidis canimus gemmantia ſaxis
Balnea, dumque procax myrtis ederiſque, ſoluta
Fronte, verecundo Clio mea ludit Etruſco.
Ite deæ virides, liquidoſque aduertite vultus,
Et vitreum teneris crinem redimite corymbis,
Veſte nihil tectæ: quales emergitis altis
Fontibus, & viſu Satyros torquetis amantes.
Non vos quæ culpa decus infamaſtis aquarum
Sollicitare iuuat. procul hinc, & fonte doloſo
Salmacis, & viduæ Cebrenidos arida luctu
Flumina, & Herculei prædatrix cedat alumni.
Vos mihi quæ Latium, ſeptenaq; culmina Nymphæ
Incolitis, Tybrimque nouis attollitis vndis,
Quas præceps Anien, atque exceptura natatus
Virgo iuuat, Marſaſque niues, & frigora ducens
Martia, præcelſis quarum vaga molibus vnda
Creſcit, & innumero pendens tranſmittitur arcu.
Veſtrũ opus aggredimur. veſtra eſt quã carmine molli
Pando domus. non vnquam alijs habitaſtis in antris
Ditius, ipſa manus tenuit Cytherea mariti,
Monſtrauitque artes, neu vilis flamma caminos
Vreret, ipſa faces volucrum ſuccendit Amorum,
Non huc admiſſæ Thaſos, aut vndoſa Cariſtos.
Mœret onyx longe, queriturque excluſus ophites,
Sola nitet flauis Nomadum deciſa metallis.
Purpura, ſola cauo Phrygiæ quam Synnados antro
Ipſe cruentauit maculis lucentibus Atys:
Quaſque Tyrus niueas ſecat, & Sidonia rupes.
Vix locus Eurotæ; viridis cum regula longo
Synnada diſtinctu variat; non limina ceſſant,
Effulgent cameræ, vario faſtigia vitro
In ſpecies, animoſque nitent: ſtupet ipſe beatas
Circumplexus opes, & parcius imperat ignis.
Multus vbique dies, radijs vbi culmina totis
Perforat, vtque alio ſol improbus vritur æſtu.
Nil ibi plebeium. nuſquam Temeſea notabis
Æra, ſed argento felix propellitur vnda,
Argentoque cadit, labriſque nitentibus inſtat
Delicias mirata ſuas, & abire recuſat.
Extra autem niueo qui margine cœrulus amnis
Viuit,

Viuit, & in ſummum fundo patet omnis ab imo.
Cui non ire lacu, pigroſque exoluere amictus
Suadeat? hoc mallet naſci Cytherea profundo:
Hic te perſpicuum melius Narciſſe videres:
Hic velox Hecate velit & deprenſa lauari.
Quid nunc ſtrata ſolo referam tabulata, crepantes
Auditura pilas, vbi languidus ignis inerrat
Ædibus, & tenuem voluunt hypocauſta vaporem?
Nec ſi Baianis veniat nouus hoſpes ab oris,
Talia deſpiciat, fas ſit componere magnis
Parua; Neronea nec qui modo lotus in vnda,
Hic iterum ſudare neget. Macte, oro, nitenti
Ingenio, curaque puer: tecum iſta ſeneſcant,
Et tua iam melius diſcat fortuna renaſci.

KAL. DECEMBRES SATVRNALES VI.

ET Phœbus Pater, & ſeuera Pallas,
Et Muſæ procul ite feriatæ:
Iani vos reuocabimus Kalendis.
Saturnus mihi compede exoluta:
Et multo grauidus mero December,
Et ridens Iocus, & ſales proterui
Adſint, dum refero diem beatam
Læti Cæſaris, ebriamque partem.
Vix Aurora nouos mouebat ortus,
Iam bellaria adorea pluebant
Hunc rorem veniens profudit Eurus.
Quicquid nobile Ponticis nucetis,
Fœcundis cadit aut iugis Idumes,
Quod ramis pia germinat Damaſcus,
Et quas percoquit Ebuſia Caunas,
Largis gratuitum cadit rapinis.
Molles Caioli, Lagunculique,
Et maſſis Amerina non peruſtis,
Et muſtaceus, & latente palma
Prægnantes caryotides cadebant.
Non tantis Hyas inſerena nimbis
Terras obruit, aut ſoluta Plias;

Qualis

Qualis per cuneos hyems Latinos,
Plebem grandine concutit ſerenam,
Ducat nubila Iuppiter per orbem,
Et latis pluuias minetur agris,
Dum noſtri Iouis hi ferantur imbres,
Ecce autem caueas ſubit per omnes,
Inſignis ſpecie, decora cultu
Plebes altera, non minor ſedente.
Hi panaria, candidaſque mappas
Subuectant, epulaſque lautiores.
Illi Maſſica vina largiuntur.
Idæos totidem putes miniſtros.
Orbem, qua melior ſeueriorque eſt,
Et gentes alis inſimul togatas:
Et cum tot populos beata paſcas.
Hunc, annona, diem ſuperba neſcis.
I nunc ſæcula compara, Vetuſtas,
Antiqui Iouis, aureumque tempus:
Non ſic libera vina tunc fluebant,
Nec tardum ſeges occupabat annum,
Vna veſcitur omnis ordo menſa,
Parui, Fœmina, Plebs, Eques, Senatus,
Libertas reuerentiam remiſit.
Et tu quin etiam (quis huc vocare,
Quis promittere poſſit hoc Deorum?)
Nobiſcum ſocias dapes iniſti,
Iam ſe, (quiſquis is eſt) inops, beatus
Conuiuam ducis eſſe gloriatur.
Hos inter fremitus, nouoſque luxus,
Spectandi leuis effugit voluptas:
Stat ſexus rudis, inſciuſque ferri,
Et pugnas capit improbus viriles.
Credas ad Tanain, ferumque Phaſin,
Thermodontiacas calere turmas.
Hic audax ſubit ordo pumilonum,
Quos Natura breui ſtatu peracto,
Nodoſum ſemel in globum ligauit:
Edunt vulnera, conferuntque dextras,
Et mortem ſibi (qua manu?) minantur.
Ridet Mars pater, & cruenta Virtus:

Caſuræque vagis grues rapinis,
Mirantur pumilos ferociores.
Iam noctis propioribus ſub vmbris
Diues ſparſio, quos agit tumultus?
Huc intrant faciles emi puellæ:
Hic agnoſcitur omne quod theatris
Aut forma placet, aut probatur arte.
Hoc plaudunt grege Lydiæ tumentes,
Illic cymbala, tinnulæque Gades:
Illic agmina confremunt Syrorum,
Hic plebs ſcenica, quæque comminutis
Permutat vitreis gregale ſulfur.
Inter quæ ſubito cadunt volatu,
Immenſæ volucrum per aſtra nubes,
Quas Nilus ſacer, horriduſque Phaſis,
Quas vdo Numidæ legunt ſub Auſtro.
Deſunt qui rapiant, ſinuſque pleni
Gaudent, dum noua lucra comparantur.
Tollunt innumeras ad aſtra voces,
Saturnalia principis ſonantes,
Et dulci dominum fauore clamant:
Hoc ſolum vetuit licere Cæſar,
Vix dum cœrula nox ſubibat orbem,
Deſcendit media nitens arena
Denſas flammeus orbis inter vmbras,
Vincens Gnoſiacæ facem coronæ.
Collucet polus ignibus, nihilque
Obſcuræ patitur licere nocti.
Fugit pigra quies: inerſque ſomnus,
Hæc cernens, alias adiuit vrbes.
Quis ſpectacula, quis iocos licentes,
Quis conuiuia, quis dapes inemptas,
Largi flumina quis canat Lyæi:
Iamiam deficio, tuoque Baccho
In ſerum trahor ebrius ſoporem,
Quos ibit procul hic dies per annos!
Quam nullo ſacer exoleſcet æuo!
Dum montes Latij, paterque Tybris,
Dum ſtabit tua Roma, dumque terris
Quod reddis Capitolium, manebit.

P. PA-

P. PAPINII STATII SYLVARVM

LIBER SECVNDVS.

STATIVS MELIORI SVO S.

ET familiaritas noſtra, qua gaudeo, *Melior vir optime, nec minus in iudicio literarum, quam in omni vitæ colore terſiſſime, & ipſa opuſculorum quæ tibi trado conditio ſic poſita eſt, vt totus hic alter liber meus etiam ſine epiſtola expectetur. Primum enim habet Glauciam noſtrum, cuius gratiſſimam infantiam, & qualem plerunque infelices ſortiuntur, apud te complexus amabam. Iam vero tibi huius amiſſi recens vulnus (vt ſcis) Epicedio proſecutus ſum, adeo feſtinanter, vt excuſandam habuerim affectibus tuis celeritatem. nec nunc eam apud te iacto, qui noſti, ſed & cæteris indico: ne quis aſperiore lima carmen examinet, & à confuſo ſcriptum, & dolenti datum cum pæne ſupervacua ſint tarda ſolatia. Pollij mei villa Surrentina quæ ſequitur, debuit à me vel in honorem eloquentiæ eius diligentius dici; ſed amicus ignouit. In Arborem certe tuam, Melior, & Pſittacum, ſcis à me leues libellos quaſi epigrammatis loco ſcriptos. Eandem exigebat ſtili facilitatem Leo manſuetus, quem in Amphitheatro proſtratum frigidum erat ſacratiſſimo Imperatori ni ſtatim traderem. Ad Vrſum quoque noſtrum iuuenem candidiſſimum, & ſine iactura deſidiæ doctiſſimum, ſcriptam, de puero amiſſo conſolationem, ſuper ea, quæ ipſi debeo, huic libro libenter inſerui, quia honorem eius tibi laturus acceptum. Excludit volumen Genethliacon Lucani, quod Polla Argentaria cariſſima vxorum, cum hunc diem forte conſecraremus, imputari ſibi voluit. Ego non potui*

 maio-

maiorem tanti authoris habere reuerentiam, quam quod laudes eius dicturus hexametros meos timui. Hæc qualiacunque ſunt, Melior cariſſime, ſi tibi non diſplicuerint, à te publicum accipiant; ſin minus, ad me reuertantur.

GLAVCIAS ATEDII MELIORIS DELICATVS.

I.

QVod tibi prærepti, Melior, ſolamen alumni,
Improbus ante rogos, & adhuc viuente fauilla
Ordiar? abruptis etiamnum flebile venis
Vulnus hiat, magnæque patet via lubrica plagæ.
Cum iam egomet cantus, & verba medentia ſæuus
Conſero, tu planctus, lamentaque fortia mauis,
Odiſtique chelym, ſurdaque auerteris aure.
Intempeſta cano: citius me tigris abactis
Fœtibus, orbatique velint audire leones,
Nec ſi tergeminum Sicula de virgine carmen
Affluat, aut ſyluis chelys intellecta, feriſque;
Mulceat inſanos gemitus. ſtat pectore demens
Luctus, & admoto latrant præcordia tactu.
Nemo vetat: ſatiare malis, ægrumque dolorem
Libertate doma. iam flendi expleta voluptas?
Iamue preces feſſus non indignaris amicas?
Iamne canam? lachrymis en & mea carmina, in ipſo
Ore natant, triſteſque cadunt in verba lituræ.
Ipſe etenim tecum nigræ ſolemnia pompæ,
Spectatumque vrbi ſcelus, & puerile feretrum
Produxi: & ſæuos damnati thuris aceruos,
Plorantemque animam ſupra ſua funera vidi:
Teque patrum gemitus ſuperantem, & brachia matrum,
Complexumque rogos, ignemque haurire parantem
Vix tenui ſimilis comes, offendique tenendo.
Et nunc (heu) vittis, & frontis honore ſoluto,

Infau-

Infauſtus vates vexo mea pectora tecum:
Plango lyra: & diri comitem ſociumque doloris
(Si merui, luctuſque tui conſortia ſenſi)
Iam lenis patiare precor, me fulmine in ipſo.
Audiuere patres: ego iuxta buſta profuſis
Matribus, atque pijs cecini ſolatia natis,
Et mihi, cum proprios gemerem defectus ad ignes
Quem, Natura, patrem? Nec te lugere ſeuerus
Arceo, ſed confer gemitus, pariterque fleamus.
Iamdudum dignos aditus, laudumque tuarum
O merito dilecte puer, primordia quærens
Diſtrahor. hinc anni ſtantes in limine vitæ,
Hinc me forma rapit, rapit inde modeſtia præcox,
Et pudor, & tenero probitas maturior æuo.
O vbi purpureo ſuffuſus ſanguine candor!
Sidereique orbes, radiataque lumina cœlo!
Et caſtigatæ collecta modeſtia frontis,
Ingenuique ſuper crines, molliſque decoræ
Margo comæ? blandis vbinam ora arguta querelis?
Oſculaque impliciti vernos redolentia flores?
Et mixtæ riſu lachrymæ? penituſque loquentis
Hyblæis vox mixta fauis? cui ſibila ſerpens
Poneret, & ſæuæ vellent ſeruire nouercæ?
Nil veris affingo bonis: heu lactea colla, (vix!
Brachiaque, & nunquam domini ſine pondere cer-
O vbi venturæ ſpes non longinqua iuuentæ,
Atque genis optatus honos? iurataque multum
Barba tibi? cuncta in cineres grauis intulit hora
Hoſtiliſque dies, nobis meminiſſe relictum.
Quis tua colloquijs hilaris mulcebit amatis
Pectora? quis curas, mentiſque arcana remittet?
Accenſum quis bile feret? famuliſque tumentem,
Leniet? ardentique in ſe deflectet ab ira?
Inceptas quis ab ore dapes, libataque vina
Auferet? & dulci turbabit cuncta rapina?
Quis matutinos abrumpet murmure ſomnos
Impoſitus ſtratis? abituſque morabitur arctis
Nexibus, atque ipſo reuocabit ad oſcula poſte?
Obuius intranti rurſus quis in ora, manuſque,
Proſiliet? breuibuſque humeros circundabit vlnis?

Muta domus (fateor) deſolatique penates;
Et ſitus in thalamis, & mœſta ſilentia menſis,
Quid mirum, tanto ſi te pius altor honorat
Funere? tu domino requies, portuſque ſenectæ,
Tu modo deliciæ, dulces modo pectore curæ,
Non te barbaricæ verſabat turbo cataſtæ,
Nec mixtus Pharijs venalis mercibus infans,
Compoſitoſque ſales, meditataque verba locutus,
Quæſiſti laſciuus herum, tardeque paraſti;
Hinc domus, hinc ortus, dominique penatibus olim
Carus vterque parens, atque in tua gaudia liber,
Ne quererere genus, raptum te protinus aluo
Suſtulit exultans, ac prima lucida voce
Aſtra ſalutantem dominus ſibi mente dicauit,
Amplexuſque ſinu tulit, & genuiſſe putauit.
Fas mihi ſanctorum venia dixiſſe parentum,
Tuque, oro, Natura, ſinas, cui prima per orbem
Iura animis ſociare datum: non omnia ſanguis
Proximus, aut ſerie generis demiſſa propago,
Alligat, interius noua ſæpe, adſcitaque ſerpunt
Pignora connexis. natos genuiſſe neceſſe eſt,
At legiſſe iuuat. Tenero ſic blandus Achilli
Semifer Æmonium vincebat Pelea Chiron.
Nec ſenior Peleus natum comitatus in arma
Troica, ſed caro Phœnix hærebat alumno.
Optabat longe reditus Pallantis ouantes
Euander, fidus pugnas ſpectabat Acetes.
Cumque procul nitidis genitor ceſſaret ab aſtris,
Fluctiuagus volucrem comebat Perſea Dictys.
Quid referam altricum victos pietate parentes?
Quid te poſt cineres, deceptaque funera matris,
Tutius Inoo reptantem pectore Bacche?
Iam ſecura parens Thuſcis regnabat in vndis
Ilia, portantem laſſabat Romulus Accam.
Vidi ego tranſſertos alieno in robore ramos,
Altius ire ſuis: & te iam fecerat illi (ue,
Mens, animuſque patrem, nec dum moreſue, decor-
Tu tamen & mutas etiam tum murmure voces,
Vagitumque rudem, fletuſque infantis amabas,
Ille, velut primos expiraturus ad Auſtros

Molli-

Mollibus in pratis alte flos improbus extat;
Sic tener ante diem, vultu, greſſuque ſuperbo,
Vicerat æquales; multumque reliquerat annos.
Siue catenatis curuatus membra paleſtris
Staret, Amyclæa conceptum matre putares.
Oebaliden illo præceps mutaret Apollo:
Alcides penſaret Hylan, ſeu Graius, amictu
Attica facundi decurreret orſa Menandri;
Laudaret gauiſa ſonum, crinemque decorum
Fregiſſet roſea laſciua Thalia corona.
Mæonium ſiue ille ſenem, Troiæque labores
Diceret, aut caſus tarde remeantis Vlyſſi;
Ipſe pater ſenſus, ipſi ſtupuere magiſtri.
Scilicet infauſta Lacheſis cunabula dextra
Attigit, & gremio puerum complexa fouebat
Inuidia: illa genas, & adultum comere crinem,
Et monſtrare artes, & verba refringere, quæ nunc
Plangimus. Herculeos annis æquare labores,
Cœperat aſſurgens, ſed adhuc infantia mixta,
Iam tamen & validi greſſus, menſuraque maior
Cultibus, & viſæ puero decreſcere veſtes.
Cum tibi, quas veſtes, quæ non geſtamina mitis
Feſtinabat herus? breuibus conſtringere lenis
Pectora, & anguſta telas arctare lacerna.
Enormes non ille ſinus, ſed ſemper ad annos
Texta legens, modo Puniceo velabat amictu,
Nunc herbas imitante ſinu, nunc dulce rubenti
Murice, nunc viuis digitos incendere gemmis
Gaudebat, non turba comes, non munera ceſſant:
Sola verecundo deerat prætexta decori.
Hæc fortuna domus: ſubitas inimica leuauit
Parca manus, quo diua feros grauis exeris vngues?
Non te forma mouet? non te lachrymabilis ætas?
Hunc nec ſæua viro potuiſſet carpere Procne,
Nec fera crudeles Colchis duraſſet in iras,
Editus Æolia nec ſi foret iſte Creuſa,
Toruus ad hunc Athamas, inſanos flecteret arcus.
Hunc quamquam Hectoreos cineres, Troiamque peroſus,
Turribus è Phrygijs fleſſet miſſurus Vlyſſes.

Septima lux: & iam frigentia lumina torpent,
Iam complexa manu crinem tenet Infera Iuno.
Ille tamen Parcis fragiles vrgentibus annos,
Te vultu moriente videt, linguaque cadente
Murmurat: in te omnis vacui iam pectoris efflat
Relliquias: ſolum meminit, ſolumque vocantem
Exaudit, tibique ora mouet, tibi verba relinquit,
Et prohibet gemitus, conſolaturque dolentem. (tis
Gratum eſt, fata, tamen, quod non mors lenta iacen-
Exedit puerile decus, maneſque ſubiuit
Integer, & nullo temeratus corpora damno.
Qualis erat. Quid ego exequias, & prodiga flammis
Dona loquar, mœſtoque ardentia funera luxu?
Quod tibi purpureo triſtis rogus aggere creuit:
Quod Cilicum flores, quod munera graminis Indi,
Quodque Arabes, Pharijque Palæſtinique liquores
Arſuram lauere comam? cupit omnia ferre
Prodigus, & totos Melior ſuccendere cenſus,
Deſertas exoſus opes, ſed non capit ignis
Inuidus, atque arctæ deſunt in munera flammæ.
Horror habet ſenſus: qualem te funere ſummo,
Atque rogum iuxta, Melior placidiſſime quondam,
Extimui! tu ne ille hilaris, comiſque videri?
Vnde animi, ſæuæque manus, & barbarus horror?
Tu modo fuſus humi, lucem auerſaris iniquam,
Nunc toruus, pariter veſtes & pectora rumpis,
Dilectoſque premis viſus, & frigida lambis
Oſcula. erant illic genitor, Materque iacentis
Mœſta; ſed attoniti te ſpectauere parentes.
Quid mirum? plebs cuncta nefas, & prauia flerunt
Agmina. Flaminio quæ limite Miluius agger
Tranſuehit, immeritus flammis dum triſtibus infans
Traditur, & gemitum formaque æuoque meretur.
Talis in Iſthmiacos prolatus ab æquore portus
Naufragus impoſita iacuit ſub matre Palæmon.
Sic & in anguiferæ ludentem gramine Lernæ
Præciſum ſquammis auidus bibit anguis Ophelten,
Pone metus, lethique minas deſiſte vereri:
Illum nec terno latrabit Cerberus ore,
Nulla ſoror flammis, nulla aſſurgentibus hydris
Ter-

Terrebit, quin ipſe auidæ trux nauita cymbæ
Interius ſteriles ripas, & aduſta ſubibit
Littora, ne puero dura aſcendiſſe facultas.
Quid mihi gaudenti proles Cyllenia, virga
Nuntiat? eſt ne aliquid tam ſæuo in tempore lætum?
Nouerat effigiem, generoſique ardua Blæſi
Ora puer, dum ſæpe domi, noua ſerta ligantem
Te videt, & ſimiles voluentem pectore curas.
Hunc vbi Lethæi luſtrantem gurgitis oras
Auſonios inter proceres, ſeriemque Quirini
Agnouit, timide primum veſtigia iungit
Acceſſu, tacito, ſummoſque laceſſit amictus. (tem
Inde magis ſequitur, neque enim magis ille trahen-
Spernit, & ignota credit de ſtirpe nepotum.
Mox vbi delicias, & rari pignus amici
Senſit, & amiſſi puerum ſolatia Blæſi
Tollit humo, magnaque ligat ceruice, diuque
Ipſe manu gaudens vehit, & quæ munera mollis
Elyſij, ſteriles ramos, mutaſque volucres
Porxit, & obtuſo pallentes germine flores,
Nec prohibet meminiſſe tui: ſed pectora blandus
Miſcet, & alternum pueri partitur amorem.
Hic finis rapto. quin tu iam vulnera ſedas,
Et tollis merſum luctu caput? omnia functa,
Aut moritura vides, obeunt noctéſque, dieſque,
Aſtraque, nec ſolidis prodeſt ſua machina terris.
Nam populos, mortale genus, plebiſque caducæ
Quis fleat interitus? hos bella, hos æquora poſcunt:
His amor exitio, furor his, & ſæua cupido.
Vt ſileam morbos; hos ora rigentia Brumæ,
Illos implacido lethalis Seirius igni,
Hos manet imbrifero pallens Autumnus hiatu.
Quicquid habent ortus, finem timet. ibimus omnes,
Ibimus, immenſis vrnam quatit Æacus vmbris.
Aſt hic quem geminus, felix, hominéſque, deoſque,
Et dubios caſus & cœcæ lubrica vitæ
Effugit, immunis fati, non ille rogauit,
Non timuit, meruitue mori. Nos anxia plebes,
Nos miſeri, quibus vnde dies ſuprema, quis æui
Exitus, incertum: quibus inſtet fulmen ab aſtris,

Quæ nubes fatale ſonent. Nil flecteris iſtis?
Sed flectere libens. Ades huc emiſſus ab atro
Limite, cui ſoli cuncta impetrare facultas
Glaucia (nam inſontes animas, nec portior arcet,
Nec diræ comes ille feræ) tu pectora mulce,
Tu prohibe manare genas, noctesque beatas
Dulcibus alloquijs, & viuis vultibus imple,
Et perijſſe nega, deſolatamque ſororem,
Qua potes, & miſeros perge inſinuare parentes.

VILLA SVRRENTINA POLLII FELICIS.

I I.

Est inter notos Sirenum nomine muros,
Saxaque Tyrrhenæ templis onerata Mineruæ,
Celſa Dicarchei ſpeculatrix villa profundi,
Qua Bromio dilectus ager, collesque per altos
Vritur, & prælis non inuidet vua Falernis.
Huc me poſt patrij lætum quinquennia luſtri,
Cum ſtadio iam pigra quies, canuſque ſederet
Puluis, ad Ambracias conuerſa gymnade frondes,
Trans gentile fretum placidi facundia Polli
Detulit, & nitidæ iuuenilis gratia Pollæ,
Flectere iam cupidum greſſus, qua limite noto
Appia longarum teritur regina viarum.
Sed iuuere moræ. Placido lunata receſſu
Hinc atque hinc curuas perrumpunt æquora rupes.
Dat Natura locum: montique interuenit imum
Littus, & in terras ſcopulis pendentibus, exit.
Gratia prima loci, gemina teſtudine fumant
Balnea, & è terris occurrit dulcis amaro
Nympha mari. leuis hic Phorci chorus, vdaque cri- (nes
Cymodoce, viridiſque cupit Galatea lauari.
Ante domum tumidæ moderator cœrulus vndæ
Excubat, innocui cuſtos laris: huius amico
Spumant templa ſale, felicia rura tuetur.
Alcides, gaudet gemino ſub numine portus:
Hic ſeruat terras, hic ſæuis fluctibus obſtat.
Mira quies pelagi: ponunt hic laſſa furorem

Æquora,

Æquora, & inſani ſpirant clementius Auſtri:
Hic præceps minus audet hyems, nulloque tumultu
Stagna modeſta iacent, dominique imitantia mores.
Inde per obliquas erepit porticus arces,
Vrbis opus, longoque domat ſaxa aſpera dorſo.
Qua prius obſcuro permixti puluere ſoles,
Et feritas inamœna viæ, nunc ire voluptas.
Qualis, ſi ſubeas Ephyres Baccheidos altum
Culmen, ab Inoo fert ſemita tecta Lechæo.
Non mihi ſi cunctos Helicon indulgeat amnes,
Et ſuperet Pimplea ſitim, largeque volantis
Vngula ſe det equi, reſeretque arcana pudicos
Phœmonoe fontes, vel quos meus, auſpice Phœbo
Altius immerſa turbauit Pollius vrna;
Innumeras valeam ſpecies, cultuſque locorum
Pierijs æquare modis. vix ordine longo
Suffecere oculi, vix, dum per ſingnla ducor,
Suffecere gradus. quæ rerum turba! locine
Ingenium, an domini mirer prius? hæc domus ortus
Aſpicit, & Phœbi tenerum iubar; illa cadentem
Detinet, exactamque negat dimittere lucem,
Cum iam feſſa dies, & in æquora montis opaci
Vmbra cadit, vitreoque natant prætoria ponto.
Hæc pelagi clamore fremunt; hæc tecta ſonoros
Ignorant fluctus, terræque ſilentia malunt.
His fauit Natura locis: hic victa, colenti
Ceſſit, & ignotos docilis manſueuit in vſus.
Mons erat hic, vbi plana vides. hæc luſtra fuerunt,
Quæ nunc tecta ſubis. vbi nunc nemora ardua
cernis,
Hic nec terra fuit. domuit poſſeſſor, & illum
Formantem rupes, expugnantemque ſecuta
Gaudet humus nunc cerne iugum diſcentia ſaxa,
Intranteſque domos, iuſſumque recedere montem.
Iam Methymnæi vatis manus, & chelys vna
Thebais. & Getici cedat tibi gloria plectri.
Et tu ſaxa moues, & te nemora alta ſequuntur.
Quid referam, veteres ceræque æriſque figuras?
Si quid Apellei gaudent animaſſe colores?
Si quid adhuc vacua tamen admirabile Piſa

Phidiacæ raſere manus. quod ab arte Myronis,
Aut Polycletæo iuſſum eſt, quod viuere cœlo,
Æraque ab Iſthmiacis auro potiora fauillis,
Ora ducum, & vatum, ſapientumque ora priorum,
Quos tibi cura ſequi, quos toto pectore ſentis
Expers curarum, atque animum virtute quieta
Compoſitus, ſemperque tuus. Quid mille reuoluam
Culmina, viſendique vices? ſua cuique voluptas,
Atque omni proprium thalamo mare, tranſque iacentem
Nerea diuerſis ſeruit ſua terra feneſtris.
Hæc videt Inarimen, illi Prochyta aſpera paret,
Armiger hac magni patet Hectoris: inde malignum
Aera reſpirat pelago circumflua Neſis:
Inde vagis omen felix Euplea carinis,
Quæque ferit curuos exerta Megalia fluctus.
Angitur & domino contra recubante, proculque
Surrentina tuus ſpectat prætoria Limon.
Vna tamen cunctis procul eminet, vna diætis,
Quæ tibi Parthenopen directo limite ponti
Ingerit. hic Graijs penitus deſecta metallis
Saxa: quod Eoæ reſpergit vena Syenes:
Synnade quod mœſta Phrygiæ fodere ſecures
Per Cybeles lugentis agros: vbi marmore picto
Candida purpureo diſtinguitur area gyro.
Hic & Amyclæi cæſum de monte Lycurgi
Quod viret, & molles imitatur rupibus herbas.
Hic Nomadum lucent flauentia ſaxa, Thaſoſque,
Et Chios, & gaudens fluctus ſpectare Caryſtos.
Omnia Chalcidicas turres obuerſa ſalutant.
Macte animo quod Graia probas, quod Graia frequentas
Arua, nec inuideant quæ te genuere Dicarchi
Mœnia: nos docto melius potiemur alumno,
Quid nunc ruris opes, pontoque noualia dicam
Iniecta, & madidas Bacchæo nectare rupes?
Sæpe per autumnum iam pubeſcente Lyæo
Conſcendit ſcopulos, noctiſque occulta ſub vmbra
Palmite maturo rorantia lumina terſit
Nereis, & dulces rapuit de collibus vuas.

Sæpe

Sæpe & vicino ſparſa eſt vindemia fluctu.
Et Satyri cecidere vadis, nudamque per vndas
Dorida montani cupierunt prendere Panes.
Sis felix tellus dominis ambobus in annos
Mygdonij, Pylijque ſenis, nec nobile mutes
Seruitium, nec te cultu Tirynthia vincat
Aula, Dicarchæique ſinus, nec ſæpius iſtis
Blanda Therapnæi placeant vineta Galeſi.
Hic ſeu ſiderias exercet Pollius artes,
Seu voluit monitus, quos dat Gargettius autor;
Seu noſtram quatit ille chelyn, ſeu diſſona nectit
Carmina, ſiue minax vltorem ſtringit iambon:
Hinc leuis è ſcopulis meliora ad carmina Seiren
Aduolat, hinc motis audit Tritonia criſtis.
Tunc rabidi ponunt ſtatus, maria ipſa vetantur
Obſtrepere, emergunt pelago, doctamque trahuntur
Ad chelyn, & blandi ſcopulis delphines aderrant.
Viue Midæ gazis, & Lydo ditior auro,
Troica, & Euphrate ſupra diademata felix.
Quem non ambigui faſces, non mobile vulgus,
Non leges, non caſtra tenent: qui pectore magno,
Spemque metumque domas, vitio ſublimior omni
Exemptus fatis, indignantemque repellis]
Fortunam, dubio quem non in turbine rerum
Deprendet ſuprema dies: ſed abire paratum,
Ac plenum vita. Nos vilis turba, caducis
Deſeruire bonis, ſemperque optare parati,
Spargimur in caſus; celſa tu mentis ab arce
Deſpicis errantes, humanaque gaudia rides.
Tempus erat cum te geminæ ſuffragia terræ
Diriperent, celſuſque duas veherere per vrbes;
Iude Dicarchæis multum venerande colonis,
Hinc aſcite meis, pariterque his largus, & illis,
Ac iuuenile calens, plectrique errore ſuperbus.
At tunc diſcuſſa rerum caligine, verum
Aſpicis, illo alij rurſus iactantur in alto.
At tua ſecuros portus, blandamque quietem
Intrauit non quaſſa ratis, ſic perge: nec vnquam
Emeritam in noſtras puppem demitte procellas.
Diſcite ſecuri, quorum de pectore mixtæ

In longum coiere faces, ſanctuſque pudicæ
Seruat amicitiæ leges amor, ite per annos,
Sæculaque, & priſcæ titulos præcedite famæ.
Tuque nurus inter longe pulcherrima, cuius
Non frontem vertere minæ, ſed candida ſemper
Gaudia, & in vultu curarum ignara voluptas.
Non tibi ſepoſitas infelix ſtrangulat arca
Diuitias, auidique animum diſpendia torquent
Fœnoris: expoſiti cenſus, & docta fruendi
Temperies, non vlla Deo meliore cohærent
Pectora, non alias decuit Concordia mentes.

ARBOR ATEDII MELIORIS.

III.

STat, quæ perſpicuas nitidi Melioris opacat
Arbor aquas, complexa lacus, quæ robore ab imo
Curuata in nodos redit inde cacumine recto
Ardua, ceu medijs iterum naſcatur ab vndis,
Atque habitet vitreum tacitis radicibus amnem.
Quid Phœbum tam parua rogem? vos dicite cauſas
Naides,& faciles(ſatis eſt) date carmina Fauni.
Nympharum teneræ fugiebant Pana cateruæ:
Ille quidem it, cunctas tanquam velit, it tamen vnam
In Pholoen, ſyluis hæc fluminibuſque ſequentis
Nunc hirtos greſſus, nunc improba cornua vitat.
Iamque & belligerum Iani nemus,atraque Caci
Rura, Quirinaleſque fuga ſuſpenſa per agros
Cælica tecta ſubit, ibi demum victa labore,
Feſſa metu,qua nunc placidi Melioris, aperti
Stant ſine fraude lares, fluidos collegit amictus.
Arctius, & niueæ poſuit ſe margine ripæ.
Inſequitur velox pecorum Deus, & ſua credit
Connubia, ardenti iamiam ſuſpiria librat
Pectore, iam prædæ leuis imminet, ecce citatos
Aduertit Diana gradus, dum per iuga ſeptem
Errat, Auentinæque legit veſtigia terræ.
Pœnituit vidiſſe Deam: conuerſaque fidas

Ad

Ad comites: Nunquamne auidis arcebo rapinis
Hoc petulans, fœdumque pecus? ſemperne pudici
Decreſcet mihi turba chori? ſic deinde locuta
Depromit pharetra telum breue, quod neque flexis
Cornibus, aut ſolito torquet ſtridore; ſed vna
Emiſit contenta manu, leuumque ſoporem
Naidos auerſa fertur retigiſſe ſagitta.
Illa Deam pariter ſurgens, hoſtemque proteruum
Vidit, & in fontem, niueos ne panderet artus,
Sic tota cum veſte ruit, ſtagniſque ſub altis
Pana ſequi credens, ima latus implicat alga.
Quid faceret ſubito deceptus prædo? nec altis
Credere corpus aquis hirtæ ſibi conſcius audet
Pellis, & à tenero nandi rudis: omnia queſtus,
Immitem Brimo, ſtagna inuida, & inuida tela;
Primæuam viſu platanum, cui longa propago,
Innumeræque manus, & iturus in æthera vertex,
Depoſuit iuxta, viuamque aggeſſit arenam,
Optatiſque aſpergit aquis, & talia mandat;
Viue diu noſtri pignus memorabile voti
Arbor, & hæc duræ latebroſa cubilia nymphæ
Tu ſaltem declinis ama, preme frondibus vndam:
Illa, quidem meruit; ſed ne precor igne ſuperno
Æſtuet, aut dura feriatur grandine, tantum
Spargere tu laticem, & folijs turbare memento.
Tunc ego teque diu recolam, dominamque benigne
Sedis, & illæſa tutabor vtramque ſenecta.
Et Iouis, & Phœbi frondes, & diſcolor vmbra
Populus, & noſtræ ſtupeant tua germina pinus.
Sic ait, illa Dei veteres animata calores
Vberibus ſtagnis, obliquo pendula trunco
Incubat, atque vmbris ſcrutatur amantibus vndas
Sperat & amplexus, ſed aquarum ſpiribus arcet,
Nec patitur tactus: tandem eluctata ſub auras,
Libratur fundo, rurſuſque enode cacumen.
Ingenioſa leuat, veluti deſcendat in imos
Stirpe lacus alia, iam nec Phœbeia Nais.
Odit, & excluſos inuitat gurgite ramos.
Hæc tibi parua quidem geniali luce paramus
Dona, ſed ingenti forſan victura ſub æuo.

Tu

Tu cuius placido poſuere in pectore ſedem
Blandus Honos, hilariſque (tamen cum pondere) Virtus:
Qui nec pigra quies, nec iniqua potentia, nec ſpes
Improba, ſed medius per honeſta, & dulcia limes
Incorrupte fidem, nulloſque experte tumultus,
Et ſecrete palam, qui digeris ordine vitam:
Idem auri facilis contemptor, & optimus idem
Comere diuitias, opibuſque immittere lucem,
Hac longum florens animi, morumque iuuenta
Iliacos æquare ſenes, & vincere perſta,
Quos pater Elyſio, genitrix quos detulit annos,
Hoc illi duras exorauere ſorores:
Hoc, quæ te ſub teſte, ſitum fugitura tacentem
Ardua magnanimi reuireſcit gloria Blæſi.

PSITTACVS ATEDII MELIORIS.

IV.

PSittace dux volucrum, domini facunda voluptas,
Humanæ ſolers imitator Pſittace linguæ:
Quis tua tam ſubito præcluſit murmura fato?
Heſternas miſerande dapes moriturus iniſti
Nobiſcum, & gratæ carpentem munera menſæ,
Errantemque toris mediæ plus tempore noctis
Vidimus, affatus etiam meditataque verba
Reddideras, at nunc æterna ſilentia Lethes
Ille canorus habes. cedat Phaetontia vulgi
Fabula, nec ſoli celebrant ſua funera cycni.
At tibi quanta domus rutila teſtudine fulgens?
Connexuſque ebori virgarum argenteus ordo?
Argentumque tuo ſtridentia limina cornu?
Et querulæ iam ſponte fores! vacat ille beatus
Carcer, & auguſti nuſquam conuicia tecti.
Huc doctæ ſtipentur aues, quis nobile fandi
Ius Natura dedit. plangat Phœbeius ales,
Auditaſque memor penitus demittere voces
Sturnus, & Aonio verſæ certamine picæ;
Quique refert iungens iterata vocabula perdix,
Et quæ Biſtonio queritur ſoror orba cubili.

Ferte

Ferte ſimul gemitus, cognataque ducite flammis
Funera, & hoc cunctæ miſerandum addiſcite carmen:
Occidit aeriæ celeberrima gloria gentis
Pſittacus, ille plagæ viridis regnator Eoæ.
Quem non gemmata volucris Iunonia cauda
Vinceret, aſpectu gelidi non Phaſidis ales,
Nec quas humenti Numidæ rapuere ſub Auſtro.
Ille ſalutator regum, nomenque locutus
Cæſareum, & queruli quondam vice functus amici:
Nunc conuiua leuis, monſtrataque reddere verba
Tam facilis: quo tu Melior dilecte recluſo
Nunquam ſolus eras. At non inglorius vmbris
Mittitur: Aſſyrio cineres adolentur amomo,
Et tenues Arabum reſpirant germine plumæ,
Sicanijſque crocis. ſenio nec feſſus inerti
Scandit odoratos Phœnix felicior ignes.

LEO MANSVETVS IMP.

V.

QVid tibi conſtrata manſueſcere profuit ira?
Quid ſcelus, humanaſq; animo didiſcere cædes,
Imperiumq; pati, & domino parere minori?
Quid? quod abire domo, rurſuſq; in clauſtra reuerti
Suetus, & à capta iam ſponte recedere præda,
Inſertaſque manus laxo dimittere morſu?
Occidis altarum vaſtator docte ferarum,
Non grege Maſſylo, curuaque indagine clauſus,
Non formidato ſupra venabula ſaltu
Incitus, aut cæco foueæ deceptus hiatu;
Sed victus fugiente fera. ſtat cardine aperto
Infelix cauea, & clauſis circum vndique portis.
Hoc licuiſſe nefas pauidi timuere leones,
Tunc cunctis cecidere iubæ, puduitque relatum
Aſpicere, & totas duxere in lumina frontes.
At te non primo fuſum nouus obruit ictu
Ille pudor; manſere animi, virtuſque cadenti
A media iam morte redit. nec protinus omnes
Terga dedere minæ. ſicut ſibi conſcius alti
Vulneris,

Vulneris, aduerſum moriens it miles in hoſtem,
Attollitque manum, & ferro labente minatur;
Sic piger ille gradu, ſolitoque exutus honore (rit.
Firmat hians oculos, animamque, hoſtemque requi-
Magna tamen ſubiti tecum ſolatia lethi
Victe feres, quod te mœſti, Populuſque Patreſque,
Ceu notus caderes triſti gladiator arena,
Ingemuere mori: magni quod Cæſaris ora
Inter tot Scythicas, Libycaſque, & littore Rheni,
Et Pharia de gente feras, quas perdere vile eſt,
Vnius amiſſi tetigit iactura leonis.

CONSOLATIO AD FLAVIVM VRSVM DE AMISSIONE PVERI DELICATI.

V I.

SÆue nimis, lachrymis quiſquis diſcrimina ponis,
Lugendiq; modos. miſerum eſt primæua parenti
Pignora, ſurgenteſque nefas accendere natos:
Durum & deſerti prærepta coniuge, partem
Conclamare tori: mœſta & lamenta ſororum,
Et fratrum gemitus; arcte tamen, & procul intrat
Altius in ſenſus, maioraque vulnera vincit (ca
Plaga minor. Famulum (quoniam rerum omnia cæ-
Sic miſcet Fortuna manu, nec pectora nouit)
Sed famulum gemis, Vrſe, pium: ſed amore, fideque
Has meritum lachrymas, cui maior ſtemmate iuncto
Libertas ex mente fuit. ne comprime fletus,
Ne pudeat: rumpat frenos dolor iſte, Deiſque
(Si tam dura placent,) hominem gemis (hei mihi! ſubdo
Ipſe faces) hominem, Vrſe, tuum, cui dulce volenti
Seruitium, cui triſte nihil: qui ſponte, ſibique
Imperioſus erat. Quiſnam hæc in funera miſſos
Caſtiget luctus? gemit inter bella peremptum
Parthus equum, fidoſque canes fleuere Moloſſi,
Et volucres habuere rogum, ceruuſque Maronis.
Quid ſi nec famulus? vidi ipſe habituſque notaui
Te tantum cupientis herum; ſed maior in ore
Spiritus, & tenero manifeſti in ſanguine mores.

Opta-

Optarent multum Graiæ, cuperentque Latinæ
Sic peperiſſe nurus. Non talem Creſſa, ſuperbum
Callida ſollicito reuocauit Theſea filo.
Nec Paris Oebalios talis viſurus amores
Ruſticus, inuitas deiecit in æquora pinus.
Non fallo, aut cantus aſſueta licentia ducit:
Vidi, & adhuc video, qualem nec bella canentem
Littore virgineo Thetis occultauit Achillem.
Nec circum ſæui fugientem mœnia Phœbi
Troilon Æmoniæ deprendit lancea dextræ.
Qualis erat (procul heu!) cunctis puerisque, viriſque
Pulchrior, tantum domino minor! illius vnus
Ante decor, quantum præcedit clara minores
Luna faces, quantumq; alios premit Heſperus ignes.
Non tibi fœmineum vultu decus, oraque ſupra
Mollis honos, quales dubiæ poſt crimina formæ
De ſexu tranſire iubent: paruoque virilis
Gratia, nec petulans acies, blandique ſeuero
Igne oculi. qualis belli iam caſſide miſſa
Parthenopæus erat: ſimplexque horrore decoro
Crinis, & obſeſſæ nondum, primoque micantes
Flore genæ: talem Ledæo gurgite pubem
Educat Eurotas, teneri ſic integer æui
Elin adit, primoſque Ioui puer approbat annos.
Nam pudor inde nouæ mentis, tranquillaq; morum
Temperies, teneroque animus maturior æuo,
Carmina quæ donaſſe queant? Sæpe ille volentem
Caſtigabat herum, ſtudioque altiſque iuuabat
Conſilijs, tecum triſtiſque, hilariſque, nec vnquam
Ille ſuas, vultumque tuo ſumebat ab ore.
Dignus & Æmonium Pyladen præcedere fama,
Cecropiamque fidem, ſed laudum terminus eſto,
Quem fortuna finit: non mente fidelior ægra,
Sperauit tardi reditus Eumæus Vlyſſis.
Quis Deus, aut quiſnam tam triſtia vulnera caſus
Eligit? vnde manus Fatis tam certa nocendi?
O quam diuitijs cenſuque exutus opimo
Fortior, Vrſe, fores! ſi vel fumante ruina
Ructaſſent dites Veſuuina incendia Locros,
Seu Pollentinos merſiſſent flumina ſaltus:
Seu

Seu Lucanus ager, ſeu Tybridis impetus, altas
In dextrum torſiſſet aquas, paterere ſerena
Fronte Deos: ſiue alma fidem, meſſeſque negaſſet
Cretaque. Cyreneque, & qua tibi cunque beato
Larga redit Fortuna ſinu. ſed gnara dolorum
Inuidia infelix, animi vitalia vidit,
Lædendique vias, vitæ modo carmen adultæ
Nectere tentabat iuuenum pulcherrimus ille;
Cum tribus Eleis vnam Trieterida luſtris:
Attendit toruo triſtis Rhamnuſia vultu.
Ac primum impleuitque toros, oculiſque nitorem
Addidit, & ſolito ſublimius ora leuauit,
Heu miſero lethale fauens, ſeſeque videndo
Torſit, & Inuidiam, Mortemque, amplexa, iacenti
Iniecit nexus, carpſitque immitis adunca
Ora verenda manu. quinta vix Phoſphoros hora
Rorantem ſternebat equum, iam littora duri
Sæua Philete ſenis, durumque Acheronta videbas;
Quo domini clamate ſono? non ſæuius atros
Nigraſſet planctu genitrix tibi ſæua lacertos,
Nec pater: & certe qui vidit funera frater
Erubuit vinci. ſed nec ſeruilis adempto
Ignis; odoriferos exhauſit flamma Sabæos,
Et Cilicum meſſe, Phariæque exempta volucri
Cinnama, & Aſſyrio manantes gramine ſuccos,
Et domini fletus. hos tantum hauſere fauillæ,
Hos bibit vſque rogus. nec quod tibi Setia canos
Reſtinxit cineres, gremio nec lubricus oſſa
Quod vallauit onyx, miſeris acceptius vmbris
Quam gemitus. ſed & ipſe iuuat. quid terga dolori,
Vrſe, damus; quid damna foues? & pectore iniquo
Vulnus amas? vbi nota reis facundia raptis?
Quid caram crucias tam ſæuis luctibus vmbram?
Eximius licet ille animi, merituſque dolorem,
Soluiſti. ſubit ille pios, carpſitque quietem
Elyſiam, caroſque illic fortaſſe parentes
Inuenit: aut illi per amœna ſilentia Lethes
Forſan Auernales alludunt vndique mixtæ
Naides, obliquoque notat Proſerpina vultu.
Pone precor queſtus, alium tibi Fata Phileton,

Forſan

Forſan & ipſ. dabit, moreſque habitumque decor
Monſtrabit gaudens, ſimilemque docebit amorem.

GENETHLIACON LVCANI.
VII.

LVcani proprium diem frequentet,
Quiſquis collibus Iſthmiæ Diones
Docto pectora concitatus œſtro,
Pendentis bibit vngulæ liquorem.
Ipſi, quos penes eſt honor canendi,
Vocalis citharæ repertor Arcas,
Et tu Baſſaridum rotator Euan,
Et Pæan, & Hyantiæ ſorores,
Lætæ purpureas nouate vittas.
Crinem comite, candidamque veſtem
Perfundant ederæ recentiores.
Docti largius euagentur amnes,
Et plus Aoniæ virete ſyluæ.
Et ſi qua patet, aut diem recepit,
Sertis mollibus expleatur vmbra.
Centum Theſpiacis odora lucis
Stent altaria, victimæque centum,
Quas Dirce lauat, aut alit Cithæron.
Lucanum canimus, fauete linguis,
Veſtra eſt iſta dies, fauete Muſæ.
Dum qui vos geminas tulit per artes
Et vinctæ pede vocis, & ſolutæ,
Romani colitur chori ſacerdos.
Felix heu nimis, & beata tellus,
Quæ pronos Hyperionis meatus,
Summis Oceani vides in vndis,
Stridoremque rotæ cadentis audis:
Quæ Tritonide fertiles Athenas
Vnctis, Bætica, prouocas trapetis.
Lucanum potes imputare terris.
Hoc plus quam Senecam dediſſe mundo,
Aut dulcem generaſſe Gallionem.
Attollat refluos in aſtra fontes
Graio nobilior Melete Bætis.

Batin Mantua prouocare noli.
Natum protinus, atque humum per ipſam
Primo murmure dulce vagientem
Blando Calliope ſinu recepit.
Tum primum poſito remiſſa luctu
Longos Orpheos exuit dolores:
Et dixit: puer ò dicate Muſis,
Longæuos cito tranſiture vates,
Non tu flumina, nec greges ferarum,
Nec plectro Geticas mouebis ornos:
Sed ſeptem iuga, Martiumque Tybrim,
Et doctos Equites, & eloquente
Cantu purpureum trahes Senatum.
Nocturnas alij Phrygum ruinas,
Et tardi reducis vias Vlyſſi,
Et puppem temerarium Mineruæ,
Trita vatibus orbita, ſequantur.
Tu carus Latio, memorque gentis
Carmen fortior exeris rogatum.
Ac primum, teneris adhuc in annis
Ludes Hectora, Theſſaloſque currus,
Et ſupplex Priami potentis aurum.
Et ſedes reſerabis Inferorum,
Ingratus Nero dulcibus theatris,
Et noſter tibi proferetur Orpheus.
Dices culminibus Remi vagantes,
Infandos domini nocentis ignes.
Tu caſtæ titulum decuſque Pollæ
Iucunda dabis allocutione.
Mox cœpta generoſior iuuenta
Albos oſſibus Italis Philippos,
Er Pharſalica bella detonabis.
Et fulmen ducis inter arma Diui,
Libertate grauem pia Catonem,
Et gratum popularitate Magnum.
Tu Peluſiaci ſcelus Canopi
Deflebis pius, & Pharo cruenta
Pompeio dabis altius ſepulchrum.
Hæc primo iuuenis canes ſub æuo
Ante annos culicis Maroniani,

Cedet

Cedet Muſa rudis ferocis Enni,
Et docti furor arduus Lucreti.
Et qui per freta duxit Argonautas:
Et qui corpora prima transfigurat.
Quin maius loquor, ipſa te Latinis
Æneis venerabitur canentem.
Nec ſolum dabo carminis uitorem,
Sed tædis genialibus dicabo
Doctam, atque ingenio tuo decoram:
Qualem blanda Venus, daretque Iuno.
Forma, ſimplicitate, comitate,
Cenſu, ſanguine, gratia, decore.
Et veſtros Hymenæon ante poſtes
Feſtis cantibus ipſa perſonabo.
O ſæuæ nimium, graueſque Parcæ!
O nunquam data feſta longa ſummis!
Cur plus ardua caſibus patetis?
Cur ſæua vice magna non ſeneſcunt?
Sic natum Naſamonij Tonantis
Poſt ortus, obituſque fulminatos,
Anguſto Babylon premit ſepulchro,
Sic fixum Paridis manu trementis
Peliden Thetis horruit cadentem.
Sic ripis ego murmurantis Hebri
Non mutum caput Orpheus ſequebar.
Sic & tu (rabidi nefas Tyranni!)
Iuſſus præcipitem ſubire Lethen,
Dum pugnas canis, arduaque voce
Das ſolatia grandibus ſepulchris,
(O dirum ſcelus! o ſcelus!) tacebis.
Sic fata eſt, leuiterque decidentes
Abraſit lachrymas nitente plectro.
At tu, ſeu rapidum poli per axem
Famæ curribus arduis leuatus,
Qua ſurgunt animæ potentiores,
Terras deſpicis, & ſepulchra rides:
Seu pacis meritum nemus recluſæ
Felix Elyſijs tenes in oris,
Quo Pharſalica turba congregatur,
Et te nobile carmen inſonantem

Pompei comitantur, & Catones:
Tu magna ſacer & ſuperbus vmbra
Neſcis Tartaron, & procul nocentum
Audis verbera, pallidumque viſa
Matris lampade reſpicis Neronem:
Adſis lucidus, & vocante Polla
Vnum quæſo diem Deos ſilentum
Exores. ſolet hoc patere limen
Ad nuptas redeuntibus maritis.
Hæc te non thyaſis procax doloſis
Falſi numinis induit figura:
Ipſum ſed colit, & frequentat ipſum
Imis altius inſitum medullis:
Ac ſolatia vana ſubminiſtrat
Vultus, qui ſimili notatus auro
Stratis pænitet, incubatque ſomno
Securæ. procul hinc abite mortes:
Hæc vitæ genialis eſt origo.
Cedat luctus atrox, geniſque manent
Iam dulces lachrymæ, dolorque feſtus;
Quicquid fleuerat ante, nunc adoret.

P. PAPINII STATII
SYLVARVM
LIBER TERTIVS.
STATIVS POLLIO SVO SAL.

TIbi certe, Polli dulciſſime, & hac, *cui tam fideliter inhæres, quiete digniſſime, non habeo probandam diu libellorum iſtorum temeritatem, cum ſcias multos ex illis in ſinu tuo ſubito natos, & hanc audaciam ſtili noſtri frequenter expaueas, quoties in illius facundiæ tuæ penetrale* *ſedu-*

ſeductus, altius literas intro, & in omnes à te ſtudiorum ſinus ducor. Securus itaque tertius hic Syluarum noſtrarum liber ad te mittitur. Habuerat quidem & ſecundus teſtem: ſed hic habet auctorem. Nam primum limen eius Hercules Surrentinus aperit, quem in litore tuo conſecratum, ſtatim vt videram, his verſibus adoraui. Sequitur libellus, quo ſplendidiſſimum & mihi iucundiſſimum iuuenem, Metium Celerem, à ſacratiſſimo Imperatore miſſum ad legionem Syriacam, (quia ſequi non poteramus) ſic proſecutus ſum. Merebatur & Claudij Etruſci mei pietas aliquod ex ſtudijs noſtris ſolatium, cum lugeret veris (quod amariſſimum eſt) Lachrymis ſenem patrem. Earinus præterea Germanici noſtri libertus, ſcit quandiu deſiderium eius moratus ſim, cum petijſſet vt capillos ſuos, quos cum gemmata pyxide, & ſpeculo ad Pergamenum Aſclepium mittebat, verſibus dedicarem. Summa eſt Ecloga, qua mecum ſecedere Neapolim Claudiam meam exhortor. Hic, ſi verum dicimus, ſermo eſt quidem ſecurus, vt cum vxore, & qui perſuadere malit, quam placere: huic præcipue libello fauebis, cum ſcias hanc deſtinationem quietis meæ, tibi maxime intendere: meque non tam in patriam, quam ad te ſecedere.

HERCVLES SVRRENTINVS POLII FELICIS.

I.

INtermiſſa tibi renouat Tirynthie ſacra
Pollius. & cauſas deſignat deſidis anni,
Quod coleris maiore tholo, nec littora pauper
Nuda tenes, tectumque vagis habitabile nautis:
Sed nitidos poſtes, Graijſque effulta metallis
Culmina, ceu tædis iterum luſtratus honeſti
Ignis, ab Oetæa conſcenderis æthera flamma.
Vix oculis, animoque fides: tunc ille recluſi

Liminis, & paruæ cuſtos inglorius aræ?
Vnde hæc aula recens? fulgorque inopinus agreſti
Alcidæ? ſunt fata Deum: ſunt fata locorum.
O velox pietas! ſteriles hic nuper arenas,
Aſperſum pelago montis latus, hirtaque dumis
Saxa; nec vlla pati faciles veſtigia terras,
Cernere erat: quænam ſubito fortuna rigentes
Duxit ſcopulos? Tyrione hæc mœnia plectro,
An Getica venere lyra? ſtupet ipſe labores
Annus, & anguſto biſſeni limite menſes
Longæuum mirantur opus. Deus affuit, arces
Erexitque ſuas, atque obluctantia ſaxa
Summouit nitens, & magno pectore montem
Reppulit: immitem credas iuſſiſſe nouercam.
Ergo age, ſeu patrios, liber iam legibus, Argos
Incolis, & merſum tumulis Euryſthea calcas:
Siue tui ſolium Iouis, & virtute parata
Aſtra tenes, hauſtumque tibi ſuccincta beati
Nectaris, excluſo melior Phryge, porrigit Hebe,
Huc ades, & genium templis naſcentibus infer.
Non te Lerna nocens, nec pauperis arua Molorchi,
Nec formidatus Nemees ager, antraque poſcunt
Thracia, nec Pharij polluta altaria regis;
Sed felix, ſimplexque domus, fraudumque malarum
Inſcia, & hoſpitibus Superis digniſſima ſedes.
Pone truces arcus, agmenque immite pharetræ:
Et regum multo perfuſum ſanguine robur:
Inſtratumque humeris dimitte gerentibus hoſtem.
Hic tibi Sidonio celſum puluinar acantho
Texitur, & ſignis creſcit torus aſper eburnis.
Pacatus, mitiſque veni. nec turbidus ira.
Nec famulare timens, ſed quem te Mænalis Auge
Confectum thyaſis, & multo fratre madentem,
Detinuit: qualemque vagæ poſt crimina noctis
Theſpius obſtupuit toties ſocer. hic tibi feſta
Gymnas, & inſontes iuuenum ſine cæſtibus iræ,
Annua veloci peragunt certamina luſtro.
Hic templis inſcriptus, auo gaudente, ſacerdos
Paruus adhuc, ſimiliſque tui, cum prima nouercæ
Monſtra manu premeres, atque exanimata doleres,
Sed

Sed quænam ſubiti veneranda exordia templi,
Dic age Calliope, ſocius tibi grande ſonabit
Alcides, tenſoque modos imitabitur arcu.
Tempus erat, cæli cum torrentiſſimus axis
Incumbit terris, ictuſque Hyperione multo
Acer anhelantes incendit Seirius agros.
Iamque dies aderat, profugis cum regibus altum
Fumat Aricinum Triuiæ nemus, & face multa
Conſcius Hippolyti ſplendet lacus, ipſa coronat
Emeritos Diana canes, & ſpicula tergit:
Et tutas ſinit ire feras, omniſque pudicis
Itala terra focis, Hecateias excolit idus.
Aſt ego, Dardaniæ quamuis ſub collibus Albæ
Rus proprium, magniq; ducis mihi munere currens
Vnda, domi curas mulcere, æſtuſque leuare
Sufficerent: notas Seirenum nomine rupes,
Facundique larem Polli non hoſpes habebam,
Aſſidue, moreſque viri, pacemque, nouoſque
Pieridum flores, intactaque carmina diſcens.
Forte diem Triuiæ dum littore ducimus vdo
Auguſtaſque fores, aſſuetaque tecta grauati,
Frondibus & patula defendimus arbore ſoles;
Delituit cælum, & ſubitis lux candida ceſſit.
Nubibus, & tenuis grauiore Fauonius Auſtro
Immaduit, qualem Libyæ Saturnia nimbum
Attulit, Iliaco dum diues Elyſa marito
Donatur, teſteſque vlulant per deuia Nymphæ.
Diffugimus, feſtaſque dapes, redimitaque vina
Abripiunt famuli: nec quo conuiuia migrent,
Quamuis innumeræ gaudentia rura ſuperne
Inſedere domus, & multo culmine diues
Mons nitet: inſtantes ſed proxima quærere nimbi
Suadebant, læſique fides reditura ſereni.
Stabat dicta ſacri tenuis caſa, nomine templi,
Et magnum Alciden humili lare parua premebat,
Flucti vagos nautas, ſcrutatoreſque profundi
Vix operire capax. huc omnis turba coimus,
Huc epulæ diteſque tori, cœtuſque miniſtrum
Stipantur, nitidæque cohors gratiſſima Pollæ.
Non cepere fores, anguſtaque deficit ædes.

Erubuit, riſitque Deus, dilectaque Polli
Corda ſubit, blandiſque virum complectitur vlnis:
Tune, inquit, largitor opum, qui mente profuſa
Tecta Dicarchæi pariter, iuuenemque repleſti
Parthenopen, noſtro qui tot faſtigia monti,
Tot virides lucos, tot ſaxa imitantia vultus,
Æraque tot ſcripto viuentes lumine ceras
Fixiſti? quid enim iſta domus, quid terra priuſquam
Te gauderet, erat; longo tu tramite nudos
Texiſti ſcopulos, fueratque vbi ſemita tantum,
Nunc ibi diſtinctis ſtat porticus alta columnis.
Ne ſorderet iter. curui tu littoris ora
Clauſiſti calidas gemina teſtudine lymphas.
Vix opera enumerem: mihi pauper, & indigus vnũ
Pollius, & tales hilaris tamen intro penates,
Et littus, quod pandis, amo. ſed proxima ſedem
Deſpicit, & tacite ridet mea numina Iuno.
Da templum, dignaſque tuis conatibus aras,
Quas puppes velis nolint tranſire ſecundis:
Quo pater ætherius, menſiſque accita deorum
Turba, & ab excelſo veniat ſoror hoſpita templo.
Nec te, quod ſolidus contra riget vmbo maligni
Montis, & inmenſo non vnquam exeſus ab æuo,
Terreat; ipſe adero, & conamina tanta iuuabo,
Aſperaque inuitæ perſtringam viſcera terræ.
Incipe, & Herculeis fidens hortatibus aude.
Non Amphioniæ ſteterint velocius arces,
Pergameuſue labor. dixit, mentemque reliquit.
Nec mora, conſcripta formatur imagine tela:
Innumeræ coiere manus. his cædere ſyluas,
Et leuare trabes: illis immergere curæ
Fundamenta ſolo. coquitur pars vuida terræ
Protectura hyemes, atque excluſura pruinas,
Indomituſque ſilex curua fornace liqueſcit.
Præcipuus ſed enim labor eſt excindere dextra
Oppoſitas rupes, & ſaxa negantia ferro.
Hic pater ipſe loci, poſitis Tirynthius armis
Inſudat, validaque ſolum deforme bipenni,
Cum graue nocturna cœlum ſubtexitur vmbra,
Ipſe fodit. dites Capreæ, virideſque reſultant

Tauru-

Taurubulæ, & terris ingens redit æquoris Echo.
Non tam grande ſonat motis incudibus Ætna,
Cum Brontes,Steropeſq; ferit. nec maior ab antris
Lemniacis fragor eſt, vbi flammeus ægida cælat
Mulciber, & caſtis exornat Pallada donis.
Decreſcunt ſcopuli, & roſea ſub luce reuerſi
Artifices mirantur opus: vix annus anhelat
Alter, & ingenti diues Tirynthius arce
Deſpectat fluctus, & iunctæ tecta nouercæ
Prouocat, & dignis inuitat Pallada templis.
Iam placidæ dant ſigna tubæ, iam fortibus ardens
Fumat arena ſacris: hos nec Piſæus honores
Iuppiter, aut Cyrrhæ pater aſpernetur opacæ.
Nil his triſte locis. cedat lachrymabilis Iſthmos;
Cedat atrox Nemee. litat hic felicior infans,
Ipſæ pumiceis virides Nereides antris
Exiliunt vltro, & ſcopulis vuentibus hærent,
Nec pudet occulte nudas ſpectare palæſtras.
Spectat & Icario nemoroſus palmite Gaurus,
Syluaque, quæ fixam pelago Neſida coronat.
Et placidus Limon, numenque Euplæa carinis.
Et Lucrina Venus, Phrygioque è vertice Graias
Addiſcis, Miſene, tubas: ridetque benigna
Parthenope gentile ſacrum, nudoſque virorum
Certatus, & parua ſuæ ſimulachra coronæ.
Quin age,& ipſe libens proprij certaminis actus
Inuicta dignare manu. ſeu nubila diſco
Findere, ſeu volucres Zephyros præuertere telo.
Seu tibi dulce manu Libycas nodare palæſtras,
Indulge ſacris. & ſi tibi poma ſuperſunt
Heſperidum, gremio venerabilis ingere Pollæ:
Nam capit, & tantum non degenerabit honorem.
Quod ſi dulce decus, virideſque reſumeret annos,
(Da veniam Alcide) fors huic & penſa tuliſſes.
Hæc ego naſcentes lætus bacchatus ad aras
Libamenta tuli. nunc ipſum in limine cerno
Soluentem voces, & talia dicta ferentem:
Macte animis, opibuſque, meos imitate labores,
Qui rigidas rupes, infœcundæque pudenda
Naturæ deſerta domas, & vertis in vſum.

Luſtra habitata feris, fœdeque latentia profers
Numina. quæ tibi nunc meritorum præmia ſoluam?
Quas referam grates? Parcarum fila tenebo,
Extendamque colos, duram ſcio vincere mortem.
Auertam luctus, & triſtia damna vetabo.
Teque nihil læſum, viridi renouabo ſenecta.
Concedamque diu iuuenes ſpectare nepotes,
Donec & hic ſponſæ maturus, & illa marito:
Rurſus & ex illis ſoboles noua, grexque proteruus
Nunc humeris irreptet aui, nunc agmine blando
Certatim placidæ concurrat ad oſcula Pollæ.
Nam templis nunquam ſtatuetur terminus æui,
Dum me flammigeri portabit machina cæli.
Nec mihi plus Nemee, priſcumq; habitabitur Argos,
Nec Tiburna domus, Soliſque cubilia Gades.
Sic ait, & tangens ſurgentem altaribus ignem,
Populeaque mouens albentia tempora ſylua,
Et Styga, & ætherei iurauit fulmina patris:

PROPEMPTICON METIO CELERI.

II.

DI quibus audaces amor eſt ſeruare carinas,
Sæuaque ventoſi mulcere pericula ponti,
Sternite molle fretum, placidumque aduertite votis
Concilium, & lenis non obſtrepat vnda precanti
Grande tuo rarumque damus, Neptune, profundo
Depoſitum, iuuenis dubio committitur alto
Metius, atque animæ partem ſuper æquora noſtræ
Maiorem transferre parat: proferte benigna
Sidera, & antennæ gemino conſidite cornu
Oebalij fratres: vobis pontuſque, poluſque,
Luceat. Iliacæ longe nimboſa ſororis
Aſtra fugate precor, totoque excludite cælo.
Vos quoque cœruleum diuæ Nereides agmen,
Quis honor, & regni ceſſit fortuna ſecundi,
(Dicere quæ magni fas ſit mihi ſidera ponti)
Surgite de vitreis ſpumoſæ Doridos antris,
Baianoſque ſinus, & fœta tepentibus vndis
Littora.

Littora. tranquillo certatim ambite natatu,
Quærentes vbi celſa ratis, qua ſcandere gaudet
Nobilis Auſoniæ Celer armipotentis alumnus.
Nec quærenda diu: modo nam trans æquora terris
Prima Dicarcheis Pharium grauis intulit annum.
Prima ſalutauit Capreas, & margine dextro
Sparſit Tyrrhenæ Mareotica vina Mineruæ.
Huius vtrumque latus molli præcingite gyro,
Partitæque vices, vos ſtuppea tendite mali
Vincula, vos ſummis annectite ſuppara velis:
Vos Zephyris aperite ſinus: pars tranſtra reponat,
Pars demittat aquis curuæ moderamina puppis.
Sunt quibus exploret rupes grauis arte Molochus.
Quæque ſecuturam religent poſt terga phaſelon.
Vncaque ſubmerſæ penitus retinacula vellant.
Temperet hæc [illegible]s, pelaguſque inclinet ad ortus.
Officio careat g[illegible]carum nulla ſororum. (ton
Huic multo Proteus, geminoque huic corpore Tri-
Prænatet, & ſubitis qui perdidit inguina monſtris
Glaucus, adhuc quoties patrijs allabitur oris
Littoream blanda feriens Anthedona cauda.
Tu tamen ante omnes diua cum matre Palæmon
Annue, ſi veſtras amor eſt mihi pandere Thebas,
Nec cano degeneri Phœbeium Amphiona plectro.
Et pater, Æolio frangit qui carcere ventos,
Cui varij flatus, omniſque per æquora mundi
Spiritus, ac hyemes nimboſaque nubila parent,
Arctius obiecto Borean, Eurumque, Notumque
Monte premat: ſoli Zephyro ſit copia cæli,
Solus agat puppes, ſummaſque ſupernatet vndas
Aſſiduas pelago, donec tua, turbine nullo,
Leta Paretonijs aſſignet carbaſa ripis.
Audimur: vocat ipſe ratem, nautaſque morantes
Increpat, ecce, meum timido iam frigore pectus
Labitur, & nequeo, quamuis mouet ominis horror
Claudere ſuſpenſos oculorum in margine fletus.
Iamque ratem terris diuiſit fune ſoluto
Nauita, & anguſtum deiecit in æquora pontem:
Sæuus vbi è puppi longo clamore magiſter
Diſſipat amplexus, atque oſcula fida reuellit,

Nec longum cara licet in ceruice morari.
Attamen in terras è plebe nouiſſimus omni
Ibo, nec egrediar niſi iam cedente carina.
Quis rude,& abſciſſum miſeris animantibus æquor
Fecit iter? ſolidæque pios telluris alumnos
Expulit in fluctus, pelagoque immiſit hiantes?
Audax ingenij; nec enim temeraria virtus
Illa magis, ſummæ gelidum quæ Pelion Oſſæ
Iunxit, anhelantemque iugis bis preſſit Olympum.
Vſquè adeone parum lentas tranſire paludes?
Stagnaque & anguſtos ſummittere pontibus amnes?
Imus in abruptum, gentileſque vndique terras
Fugimus. exigua clauſi trabe, & aere nudo.
Inde furor ventis, indignatæque procellæ,
Et cæli fremitus, & fulmina plura Tonanti.
Ante rates, pigro torpebant æquora ſomno,
Nec ſpumare Thetis, nec ſpargere nubila fluctus
Audebant; viſis tumuerunt puppibus vndæ,
Inque hominem ſurrexit hyems, tunc nubila Plias,
Oleniumque pecus, ſolito tunc peior Orion.
Iuſta queror: fugit ecce vagas ratis acta per vndas
Paulatim minor, & longe ſeruantia vincit
Lumina, tot gracili ligno complexa timores,
Quæque ſuper reliquos, te noſtri pignus amoris
Portatura, Celer. quos nunc ego pectore ſomnos
Quoſue queam perferre dies? quis cuncta pauenti
Nuntius, an facili te prætermiſerit vnda
Lucani rabida ora maris? num torua Carybdis
Fluctuet? aut Siculi populatrix virgo profundi?
Quos tibi currenti præceps ferat Adria mores?
Quæ pax Carpathio? quali te ſubuehat aura
Doris Agenorei furtis blandita iuuenci
Sed merui queſtus: quid enim, te caſtra petente
Non vel ad ignotos ibam comes impiger Indos?
Cimmeriumque Chaos? ſtarem prope bellica regis
Signa mei, ſeu tela manu, ſeu frena teneres,
Armatis ſeu iura dares, operumque tuorum
Et ſi non ſocius, certè mirator adeſſem.
Sic quondam magno Phœnix reuerendus Achilli
Littus ad Iliacum, Thymbræaque Pergama venit
Im-

Imbellis, tumidoque nihil iuratus Atridæ.
Cur nobis ignauus amor? ſed pectore fido
Nuſquam abero, longiſque ſequar tua carbaſa votis.
I ſi Phoroneis quondam ſtabulata ſub antris,
Nunc regina Phari, numenque Orientis anheli,
Excipe multiſono puppem Mareotida ſiſtro:
Ac iuuenem egregium, Latius cui ductor Eoa
Signa, Palæſtinaſque dedit frenare cohortes,
Ipſa manu placida per limina feſta, ſacroſque
Duc portus, vrbeſque tuas. te præſide noſcat
Vnde paludoſi fœcunda licentia Nili:
Cur vada deſidant, & ripa coerceat vndas
Cecropio ſtagnata luto: cur inuida Memphis,
Curue Terapnæi laſciuiat ora Canopi:
Cur ſeruet Pharias Lethæus ianitor aras;
Vilia cur magnos æquent animalia Diuos.
Quæ ſibi præſternat viuax altaria Phœnix:
Quos dignetur agros, aut quo ſe gurgite Nili
Mergat adoratus trepidis paſtoribus Apis.
Duc & ad Æmathios manes, vbi belliger vrbis
Conditor Hyblæo perfuſus nectare durat:
Anguiferamque domum, blando qua merſa veneno
Actias Auſonias fugit Cleopatra catenas:
Vſque & in Aſſyrias ſedes, mandataque caſtra
Proſequere, & Marti iuuenem dea trade Latino.
Nec nouus hoſpes erit. puer hic ſudauit in armis.
Notus adhuc tantum maioris munere claui.
Iam tamen & turmas facili præuertere gyro
Fortis, & Eoas iaculo damnare ſagittas.
Ergo erit illa dies, qua te maiora daturus
Cæſar ab emerito iubeat diſcedere bello?
At nos hoc iterum ſtantes in littore, vaſtos
Cernemus fluctus, aliaſque rogabimus auras.
O tum quantus ego! aut quanta votiua mouebo
Plectra lyra! cum me magna ceruice ligatum
Attolles humeris, atque in mea pectora primum
Incumbes è puppe nouus, ſeruataque reddes
Colloquia, inque vicem medios narrabimus annos.
Tu rapidum Euphraten, & regia Bactra, ſacraſque
Antiquæ Babylonis opes, & Zeugma Latinæ

Pacis iter: qua dulce nemus florentis Idumes,
Qua pretioſa Tyros rubeat, qua purpura fuco
Sidonijs iterata cadis: vbi germine primum
Candida felices ſudent opobalſama virgæ;
Aſt ego deuictis dederim quæ buſta Pelaſgis,
Quæue laboratas claudat mihi pagina Thebas.

LACHRYMÆ HETRVSCI.

III.

SVmma Deum Pietas, cuius gratiſſima cælo
Rara profanatas inſpectant numina terras:
Huc vittata comam, niueoque inſignis amictu,
Qualis adhuc præſens, nullaque expulſa nocentum
Fraude, rudes populos, atque aurea regna colebas;
Mitibus exequijs ades, & lugentis Hetruſci
Cerne pios fletus, laudataque lumina terge.
Nam quis inexpleto rumpentem pectora queſtu
Complexumque rogos, incumbentemque fauillis
Aſpiciens, non aut primæuæ funera plangi
Coniugis, aut nati modo pubeſcentia credat
Ora rapi flammis? pater eſt, qui fletur. adeſte
Dique hominesque ſacris. procul hinc, procul ite nocentes
Si cui corde nefas tacitum, feſſique ſenectus
Longa patris, ſi quis pulſatæ conſcius vnquam
Matris, & inferna rigidum timet Æacon vrna:
Inſontes caſtoſque voco. tenet ecce ſeniles
Leniter implicitos vultus, ſanctamque parentis
Caniciem, ſpargit lachrymis, animæque ſupremum
Frigus amat: celeres genitoris filius annos,
(Mira fides) nigraſque putat properaſſe ſorores.
Exultent placidi Lethea ad flumina manes:
Elyſiæ gaudete domus. date ſerta per aras
Feſtaque pallentes hilarent altaria lucos.
Felix, & nimium felix, plorataque nato
Vmbra venit. longe Furiarum ſibila, longe
Tergeminus cuſtos, penitus via longa pateſcat
Manibus egregijs. eat, horrendumque ſilentis
Accedat domini ſolium, grateſque ſupremas

Per-

Perferat, & totidem iuueni roget anxius annos,
Macte pio gemitu, dabimus ſolatia dignis
Luctibus, Aoniaſque tuo ſacrabimus vltro
Inferias, Hetruſce, ſeni. tu largus Eoa
Germina, tu meſſes Cilicumque, Arabumq; ſuperbis
Merge rogis: ferat ignis opes hæredis, & alto
Aggere miſſuri nitido pia nubila cœlo,
Stipentur cineres; nos non arſura feremus
Munera, venturoſque tuus durabit in annos
Me monſtrante dolor. neq; enim mihi flere parentē
Ignotum: ſimilis gemui proiectus ad ignem.
Ille mihi tua damna dies compeſcere cantu
Suadet, & ipſe tuli, quos nunc tibi confero queſtus.
Non tibi clara quidem, ſenior placidiſſime, gentis
Linea, nec proauis demiſſum ſtemma: ſed ingens
Suppleuit fortuna genus, culpamque parentum
Occuluit: neque enim dominos de plebe tuliſti;
Sed quibus occaſus, pariter famulantur & ortus.
Nec pudor iſte tibi: quid enim terriſque, poloque
Parendi ſine lege manet? vice cuncta reguntur,
Alterniſque premunt. propriis ſub regibus omnis
Terra: premit felix regum diademata Roma;
Hanc ducibus frenare datum: mox creſcit in illos
Imperium Superis. ſed habent & numina legem:
Seruit & aſtrorum velox chorus, & vaga ſeruit
Luna, nec iniuſſæ toties redit orbita lucis.
Et (modo ſi fas eſt æquare iacentia ſummis)
Pertulit & ſæui Tirynthius horrida regis
Pacta, nec erubuit famulantis fiſtula Phœbi.
Sed neque barbaricis Latio tranſmiſſus ab oris:
Smyrna tibi gentile ſolum, potuſque verendo
Fonte Meles, Hermique vadum, quo Lydius intrat
Bacchus, & aurato reficit ſua cornua limo.
Læta dehinc ſeries, variiſque ex ordine curis
Auctus honos, ſemperque gradus prope numina, ſemper
Cæſareum coluiſſe latus, ſacriſque Deorum
Arcanis hærere datum. Tibereia primum
Aula tibi, vix dum ora noua mutante iuuenta
Panditur. hic annis multa ſuper indole victis

 Li-

Libertas oblata venit. nec proximus hæres,
Immitis quamquam & furijs agitatus, abegit.
Hunc & in Arctoas tenuis comes vſque pruinas
Terribilem affatu paſſus, viſuque tyrannum,
Immanemque ſuis, vt qui metuenda ferarum
Corda domant, merſaſq; iubent iam ſanguine tacto
Reddere ab ore manus, & nulla viuere præda.
Præcipuos ſed enim merito ſubrexit in actus
Nondum ſtelligerum ſenior demiſſus in axem
Claudius, & longo tranſmittit habere nepoti.
Quis Superos metuens, pariter tot templa, tot aras,
Promeruiſſe datur? ſummi Iouis aliger Arcas
Nuntius: imbrifera potitur Thaumantide Iuno:
Stat celer obſequio iuſſa ad Neptunia Triton;
Tu toties mutata ducum iuga rite tuliſti
Integer, inque omni felix tua cymba profundo.
Iamque piam lux alta domum, præcelſaque toto
Intrauit fortuna gradu, iam creditur vni
Sanctarum digeſtus opum, partæque per omnes
Diuitiæ populos, magnique impendia mundi.
Quicquid ab auriferis eiectat Iberia foſſis,
Dalmatico quod monte nitet, quod meſſibus Afris
Vertitur, æſtiferi quicquid terit area Nili,
Quodque legit merſus pelagi ſcrutatór Eoi,
Et Lacedæmonij pecuaria culta Galeſi,
Peſpicuæque niues, Maſſyllaque robora, & Indi
Dentis honos: vni parent commiſſa miniſtro,
Quæ Boreas, quæque Eurus atrox, quæ nubilus Auſter
Inuehit. Hybernos citius numeraueris imbres,
Syluarumque comas. Vigilis te, animique ſagacis
Exitus euoluit, quantum Romana ſub omni
Pila die, quantumque Tribus: quid templa: quid alti
Vndarum curſus, quid propugnacula poſcant
Æqueris, aut longe ſeries porrecta viarum.
Quod Domini celſis niteat laquearibus aurum,
Quæ Diuum in vultus igni formanda liqueſcat
Maſſa, quid Auſoniæ ſcriptum crepet igne monetæ.
Hinc tibi rara quies, animoque excluſa voluptas,
Exiguæque dapes, & nunquam læſa profundo

Cura mero, ſed iura tamen genialia cordi,
Et mentem vincire toris, & iungere feſta
Connubia, & fidos domino genuiſſe clientes.
Quis ſublime genus, formamque, inſignis Hetruſcæ
Neſciat? haud quaquam proprio mihi cognita viſu,
Sed decus eximium formæ, par reddit imago
Vultibus, & ſimilis natorum gratia monſtrat.
Nec vulgare genus: faſces, ſummamque curulem
Frater, & Auſonios enſes, mandataque fidus
Signa tulit, cum prima truces amentia Dacos
Impulit, & magno gens eſt damnata triumpho.
Sic quicquid patrio ceſſatum eſt ſanguine, mater
Reddidit, obſcurumque latus clareſcere vidit
Connubio gauiſa domus. nec pignora longe:
Quippe bis ad partus venit Lucina, manuque
Ipſa leui grauidos tetigit fœcunda labores.
Felix ah ſi longa dies; ſi cernere vultus
Natorum virideſque genas tibi iuſta dediſſent
Stamina: ſed media cecidere abrupta iuuenta
Gaudia, florenteſque manu ſcidit Atropos annos,
Qualia pallentes declinant lilia culmos.
Pubenteſque roſæ primos moriuntur ad Auſtros,
Aut vti verna nouis expirat purpura pratis.
Illa ſagittiferi circumuolitaſtis amores
Funera, maternoque rogos vnxiſtis amomo.
Nec modus aut pennis, laceris aut crinibus ignem
Spargere, collectæque pyram ſtruxere pharetræ.
Quas tunc inferias, aut quæ lamenta dediſſes
Maternis, Hetruſce, rogis, qui funera patris
Haud matura putas, atque hos pius ingemis annos?
Illum, & qui nutu ſuperas nunc temperat arces,
Progeniem claram terris partitus, & aſtris,
Lætus Idumæi donauit honore triumphi.
Dignatuſque loco victricis, & ordine pompæ
Non vetuit, tenueſque nihil minuere parentes.
Atq; idem in cuneos populum cum duxit equeſtres,
Mutauitque genus, leuæque ignobile ferrum
Exuit, & celſe natorum æquauit honori.
Dextra bis octonis fluxerunt ſæcula luſtris.
Atque aui ſine nube tenor. quam diues in vſus
Na-

Natorum, totoque volens excedere cenſu.
Teſtis adhuc largi nitor inde aſſuetus Hetruſci,
Cui tua non humiles dedit indulgentia mores.
Hunc ſiquidem amplexu ſemper reuocante tenebas
Blandus, & imperio nunquam pater: huius honori
Pronior, ipſe etiam gaudebat cedere frater.
Quas tibi deuoti iuuenes pro patre renato,
Summe ducum, grates, aut quæ pia vota rependant?
Tu, ſeu tarda ſitu, rebuſque exhauſta ſenectus
Errauit; ſeu blanda diu fortuna regreſſum
Maluit; attonitum & venturi fulminis ictus
Horrentem, tonitru tantum, lenique procella.
Contentus monuiſſe ſenem: cumque horrida ſupra
Æquora, curarum ſocius procul Itala rura
Linqueret, hic molles Campani littoris oras,
Et Diomedeas concedere iuſſus in arces.
Atque hoſpes, non exul erat. nec plura moratus
Romuleum reſeras iterum Germanice limen,
Mœrentemque foues. inclinatoſque penates
Erigis. Haud mirum, Ductor placidiſſime, quando
Hæc eſt, quæ victis parcentia fœdera Cattis,
Quæque ſuum Dacis donat clementia montem.
Quæ modo Marcomanos poſt horrida bella, vagoſque
Sauromatas, Latio non eſt dignata triumpho.
Iamque in fine dies, & inexorabile penſum
Deficit. hic mœſti pietas me poſcit Hetruſci,
Qualia nec Siculæ moderantur carmina rupes,
Nec fati iam certus olor, ſæuique marita
Tereos. heu quantis laſſantem brachia vidi
Planctibus, & prono fuſum ſuper oſcula vultu!
Vix famuli, comiteſque tenent, vix arduus ignis
Submouet. haud aliter gemuit periuria Theſeus
Littore, qui falſis deceperat Ægea velis.
Tunc immane gemens, fœdatuſque ora, tepentes
Affatur cineres: cur nos, fidiſſime, linquis
Fortuna redeunte, pater? modo numina magni
Præſidis, atque breues Superum placauimus iras,
Nec frueris, tantique orbatus muneris vſu
Ad Manes, ingrate, fugis. nec flectere Parcas,
Aut

Aut placare malæ datur aſpera numina Lethes?
Felix cui magna patrem ceruice vehenti
Sacra Mycenææ patuit reuerentia flammæ,
Quique tener ſæuis genitorem Scipio Pœnis
Abſtulit, & Lydi pietas temeraria Lauſi.
Ergo Theſſalici coniux penſare mariti
Funus, & immitem potuit Styga vincere ſupplex
Thracius? ah quanto melius pro patre liceret!
Non totus rapiere tamen, nec funera mittam
Longius: hic manes, hic intra tecta tenebo.
Tu cuſtos, dominuſque laris; tibi cuncta tuorum
Parebunt: ego rite minor, ſemperque ſecundus
Aſſidue libabo dapes, & pocula ſacris
Manibus, effigieſque colam: te lucida ſaxa,
Te ſimilem doctæ referet mihi linea ceræ:
Nunc ebur, & fuluum vultus imitabitur aurum.
Inde viam morum, longæque examina vitæ,
Affatuſque pios, monituraque ſomnia poſcam,
Talia dicentem, genitor dulcedine læta
Audit, & immites lente deſcendit ad vmbras,
Verbaque dilectæ fert narraturus Hetruſcæ.
Salue ſupremum, ſenior mitiſſime patrum,
Supremumque vale: qui nunquam ſoſpite nato
Triſte Chaos, mæſtique ſitus patiere ſepulchri.
Semper odoratis ſpirabunt floribus aræ;
Semper & Aſſyrios fœlix bibet vrna liquores,
Et lachrymas, qui maior honos. hic ſacra litabit
Manibus: eque tua tumulum tellure leuabit.
Noſtra quoq; exemplo meritus tibi carmina ſancit,
Hoc etiam gaudens cinerem donaſſe ſepulchro.

COMA FLAVII EARINI.
IV.

ITe comæ, facilemq; precor tranſcurrite pontum:
Ite, coronato recubantes molliter auro;
Ite, dabit curſus mitis Cytherea ſecundos,
Placabitque Notos fors & de puppe timenda
Transferet, inque ſua ducet ſuper æquora concha.
Accipe laudatos, iuuenis Phœbeie, crines,
Quos

Quos tibi Cæſareus donat puer, accipe lætus,
Intonſoque oſtende patri. ſine, dulce nitentes
Comparet, atque diu fratris putet eſſe Lyæi.
Forſan & ipſe comæ nunquam labentis honorem
Proferet, atque alio clauſum tibi ponet in auro.
Pergame, pinifera multum fœlicior Ida!
Illa, licet, ſacræ placeat ſibi nube rapinæ,
Nempe dedit Superis illum, quem turbida ſemper
Iuno videt, refugitque manum, nectarque recuſat:
At tu grata Deis, pulchroque inſignis alumno,
Miſiſti Latio, placida quem fronte miniſtrum
Iuppiter Auſonius pariter, Romanaque Iuno
Aſpiciunt, & vterque probant. Nec tanta potenti
Terrarum Domino diuum ſine mente voluptas.
Dicitur Idalios Ericis de vertice lucos
Dum petit, & molles agitat Venus aurea cygnos,
Pergameas intraſſe domos, vbi maximus ægris
Auxiliator adeſt, & feſtinantia ſiſtens
Fata, ſalutifero mitis Deus incubat angui.
Hic puerum egregiæ præclarum ſidere formæ
Ipſius ante Dei ludentem conſpicit aram.
Ac primum ſubita paulum decepta figura
Natorum de plebe putat: ſed non erat illi
Arcus, & ex humeris nullæ fulgentibus vmbræ.
Miratur puerile decus, vultumque, comaſque
Aſpiciens, tunc Auſonias, ait, ibis ad arces,
Neglectus Veneri? tu ſordida tecta, iugumque
Seruitij vulgare feres? procul abſit ego iſti (cum,
Quem meruit, formæ dominum dabo. vade age me-
Vade puer, ducam volucri per ſidera curru
Donum immane duci. nec te plebeia manebunt
Iura, Palatino famulus debeÿis amori.
Nil ego, nil fateor, toto iam dulce ſub orbe
Aut vidi, aut genui. cedat tibi Latmius vltro,
Sangariuſque puer, quemque irrita fontis imago,
Et ſterilis conſumpſit amor. te cærula Nais
Mallet, & apprenſa traxiſſet fortius vrna.
Tu puer ante omnes, ſolus formoſior ille,
Cui daberis. ſic orſa, leues ſecum ipſe per auras
Tollit, olorinaque iubet conſidere biga.

Nec

Nec mora: iam Latij montes, vetereſque penates
Euandri, quos mole noua pater inclytus vrbis
Excolit, & ſummis æquat Germanicus aſtris.
Tunc propior iam cura deæ: quæ forma capillis
Optima, quæ veſtis roſeos accendere vultus
Apta, quod in digitis, collo quod dignius aurum.
Norat cœleſtes oculos ducis, ipſaque tædas
Iunxerat, & plena dederat connubia dextra.
Sic ornat crines, Tyrios ſic fundit amictus,
Dat radios, ignemque ſuum, ceſſere priores
Deliciæ, famulumque greges. hic pocula magno
Prima duci, myrrhaſque graues, cryſtallaque portat
Candidiore manu: creſcit noua gratia Baccho.
Care puer, Superis qui prælibare verendum
Nectar, & ingentem toties contingere dextram
Electus, quam noſſe Getæ, quam tangere Perſæ,
Armenijque, Indique petunt! O ſidere dextro
Edite! multa tibi diuum indulgentia fauit!
Olim etiam, ne prima genas lanugo nitentes
Carperet, & pulchræ fuſcaret gratia formæ:
Ipſe Deus patriæ, celſam trans æquora liquit
Pergamon. haud vlli puerum mollire poteſtas
Credita, ſed tacita iuuenis Phœbeius arte
Leniter, haud vllo concuſſum vulnere corpus
De ſexu tranſire iubet. tamen anxia curis
Mordetur, puerique timet Cytherea dolores.
Nondum pulchra ducis clementia cœperat ortu
Intactos ſeruare mares. nunc frangere ſexum,
Atque hominem mutare nefas, gauiſaque ſolos
Quos genuit, Natura videt. nec lege ſiniſtra
Ferre timent famulæ natorum pondera matres.
Tu quoque nunc iuuenis, genitus ſi tardius eſſes,
Vmbratuſque genas, & adultos fortior artus,
Non vnum gaudens Phœbeia ad limina munus
Miſiſſes: patrias nunc vertex ſolus ad aras
Nauiget. hunc multo Paphie ſaturabat amomo,
Hunc noua tergemina pectebat Gratia dextra.
Huic & purpurei cedat coma ſaucia Niſi,
Et quam Sperchio tumidus ſeruabat Achilles.
Ipſi, cum primum niueam præcerpere frontem

Decre-

Decretum eſt, humeroſque manu nudare nitentes,
Accurrunt teneri Paphia cum matre volucres,
Expediuntque comas, & ſerica pectore ponunt
Pallia. tunc iunctis crinem incidere ſagittis,
Atque auro, gemmiſque locant: rapit ipſa cadentes
Mater, & arcanos iterat Cytherea liquores.
Tunc puer è turba manibus qui forte ſupinis
Nobile gemmato ſpeculum portauerat auro:
Hoc quoque demus, ait, patrijs nec gratius vllum
Munus erit templis, ipſoque potentius auro.
Tu modo fige aciem, & vultus hucuſque relinque.
Sic ait, & ſpeculum recluſit imagine rapta.
At puer egregius tendens ad ſidera palmas:
His mihi pro donis, hominum mitiſſime cuſtos,
(Si merui) longa dominum renouare iuuenta,
Atque orbi ſeruare velis. hoc ſidera mecum,
Hoc vndæ, terræque rogant, eat oro per annos
Iliacos, Pylioſque ſimul: proprioſque penates
Gaudeat, & ſecum Tarpeia ſeneſcere templa.
Sic ait, & motas miratur Pergamos aras.

AD CLAVDIAM VXOREM.

V.

QVid mihi mœſta die, ſocijs quid noctibus vxor
Anxia, peruigili ducis ſuſpiria cura?
Non metuo ne læſa fides, aut pectore in iſto
Alter amor; nullis in te datur ire ſagittis
(Audiat in feſto licet hæc Rhamnuſia vultu)
Non datur: & ſi egomet patrio de littore raptus
Quatuor emeritis per bella, per æquora, luſtris
Errarem: tu mille procos intacta fugares,
Non intertextas commenta retexere telas,
Sed ſine fraude palam, thalamoſq; armata negaſſes.
Dic tamen vnde alia mihi fronte, & nubila vultu?
Anne quod Euboicos feſſus remeare penates
Auguror, & patria ſenium componere terra?
Cur hoc triſte tibi? certe laſciuia cordi
Nulla, nec aut rapidi mulcent te prælia circi,
Aut intrat ſenſus clamoſi turba theatri.

Sed

Sed probitas, & opaca quies, & ſordida nunquam
Gaudia. Quas autem comitem te rapto per vndas?
Quamquam, & ſi gelidas irem manſurus ad Arctos,
Vel ſuper Heſperiæ vada caligantia Thules,
Aut ſeptemgemini caput haud penetrabile Nili,
Hortarere vias. etenim tua (nempe benigna
Quam mihi ſorte Venus, iunctam florentibus annis
Seruet, & in ſenium) tua, quæ me vulnere primo
Intactum thalamis, & adhuc iuuenile vagantem
Fixiſti, tua frena libens, docilisque recepi.
Et ſemel inſertas non mutaturus habenas,
Vſque premo. ter me nitidas Albana ferentem
Dona comas, ſanctoque indutum Cæſaris auro,
Viſceribus complexa tuis, ſertiſque dediſti
Oſcula anhela meis, tu cum Capitolia noſtræ
Inficiata lyræ, ſæuum, ingratumque dolebas
Mecum victa Iouem, tu procurrentia primis
Carmina noſtra ſonis, totaſque in murmure noctes
Aure rapis vigili, longi tu ſola laboris
Conſcia, cumque tuis creuit mea Thebais annis.
Qualem te nuper Stygias modo raptus ad vndas,
Cum iam Lethæos audirem cominus amnes,
Aſpexi! tenuique oculos iam morte cadentes,
Scilicet exhauſti Lacheſis mihi tempora fati
Te tantum miſerata dedit, ſuperique potentes
Inuidiam timuere tuam. poſt iſta, propinquum
Nunc iter, optatoſque ſinus comes ire moraris?
Heu vbi nota fides! totque explorata per vſus,
Qua veteres Latias, Graiaſque Heroidas æquas?
Iſſet ad Iliacas (quid enim deterret amantes?)
Penelope gauiſa domos, ſi paſſus Vlyſſes,
Queſta eſt Ægiale, queſta eſt Melibœa relinqui,
Et quamquam ſæui fecerunt Menada planctus:
Nec minor his, tu noſſe fidem, firmamque maritis
Reddere. ſic certe cineres, vmbramque priorem
Quæris adhuc: ſic exequias amplexa canori
Coniugis, ingentes iteraſti pectore planctus.
Iam mea, nec pietas alia eſt tibi, curaque natæ.
Sic vt mater amas. ſic nunquam corde recedit
Nata tuo, fixamque animi penetralibus imis

Nocte

Nocte dieque tenes, non ſic Trachinia nidos
Alcyone vernos, non ſic Philomela penates
Circuit amplectens, animamq; in pignora transfert,
Heu nunc illa terit viduo quod ſola cubili
Otia! iam pulchræ terit infœcunda iuuentæ!
Sed venient, plenis, venient connubia tædis.
Sic certe, formæque bonis, animique meretur:
Siue chelyn complexa petit, ſeu voce paterna
Diſcendum Muſis ſonat, & mea carmina flectit:
Candida ſeu molli diducit brachia motu,
Ingenium probitas, artemque modeſtia vincit.
Nonne leues pueros, non te Cytherea pudebat
Hoc ceſſare decus? nec tantum Roma iugales
Conciliare toros; feſtaſque accendere tædas
Fertilis; & noſtra generi tellure dabuntur.
Non adeo Veſuuinus apex, & flammea diri
Montis hyems, trepidas exhauſit ciuibus vrbes:
Stant, populiſq; vigent. hic auſpice condita Phœbo
Tecta, Dicarchei portus, & littore mundi
Hoſpita; at hic magnæ tractus imitantia Romæ
Quæ Capys aduectis impleuit mœnia Teucris.
Noſtra quoque & proprijs tenuis, nec rara colonis
Parthenope, cui mite ſolum trans æquora vectæ
Ipſe Dionea monſtrauit Apollo columba.
Has ego te ſedes (nam nec mihi barbara Thrace,
Nec Libye natale ſolum) transferre laboro:
Quas & mollis hyems, & frigida temperat æſtas:
Quas imbelle fretum torpentibus alluit vndis.
Pax ſecura locis, & deſidis otia vitæ,
Et numquam turbata quies, ſomnique peracti.
Nulla foro rabies, aut ſtrictæ iurgia legis,
Morum iura viris: ſolum, & ſine faſcibus æquum.
Quid nunc magnificas ſpecies, cultuſque locorum,
Templaque; & innumeris ſpatia interſtincta columnis,
Et geminam molem nudi, tectique, Theatri,
Et Capitolinis quinquennia proxima luſtris?
Quid laudem riſus, libertatemque Menandri,
Quam Romanus honos, & Graia licentia miſcent?
Nec deſunt variæ circum oblectamina vitæ:

Siue vaporiferas blandiſſima littora Baias,
Enthea fatidicæ ſeu viſere tecta Sibyllæ
Dulcæ ſit, Iliacoque iugum memorabile remo:
Seu tibi Bacchei vineta madentia Gauri,
Teleboumque domus, trepidis vbi dulcia nautis
Lumina noctiuagæ tollit Pharus æmula Lunæ,
Caraque non molli iuga Surrentina Lyæo,
Quæ meus ante alios habitator Pollius auget,
Ænariæque lacus medicos, Statinaſque renatas,
Mille tibi noſtræ referam telluris amores.
Sed ſatis hoc coniux, ſatis hoc dixiſſe, creauit
Me tibi, me ſocium longos aſtrinxit in annos.
Nonne hæc amborum genitrix, altrixque videri
Digna? ſed ingratus qui plura adnecto, tuiſque
Moribus indubito. venies cariſſima coniux
Præueniesque etiam: ſine me tibi ductor aquarum
Tybris, & armiferi ſordebunt tecta Quirini.

P. PAPINII STATII
SYLVARVM
LIBER QVARTVS.
STATIVS MELIORI SVO S.

INueni librum, Marcelle cariſſime, quem pietati tuæ dedicarem. Reor quidem aliter quam inuocato numine maximi Imperatoris nullum opiſculum meum cæpiſſe. Sed hic liber tres habet. Sequitur quarta, quæ ad honorem tuum pertinet. Primo autem ſeptimum Germanici noſtri conſulatum adoraui? Secundo gratias egi ſacratiſſimis eius epulis honoratus. Tertio viam Domitianam miratus ſum, quæ grauiſſimam arenarum moram exemit. Cuius beneficio tu quoque

que maturius epiſtolam meam accipies, quam tibi in hoc libro à Neapoli ſcribo. Proximum eſt lyricum carmen ad Septimum Seuerum, iuuenem (vti ſcis) inter ornatiſſimos ſecundi ordinis, tuum quidem etiam condiſcipulum, ſed mihi contra hoc quoque ius, arctiſſime carum. Iam Vindicis noſtri Herculem Epitrapezion, ſecundum honorem, quem de me, & de pſis ſtudijs meretur, imputare etiam tibi poſſum. Maximum Iunium dignitatis & eloquentiæ nomine à nobis diligi, ſatis eram teſtatus epiſtola, quam ad illum de editione Thebaïdos meæ publicaui. Sed nunc quoque eum reuerti maturius è Dalmatia rogo. Iuncta eſt Ecloga ad municipem meum Iulium Menecratem ſplendidum iuuenem, & Pollij mei generum, cui gratulor quod Neapolim noſtram numero liberorum honeſtauerit. Plotio Grypho maioris gradus iuueni dignius opuſculum reddam, ſed interim hende caſyllabos, quos Saturnalibus vna riſimus, huic volumini inſerui. Quare ergo plura in quarto Syluarum, quam in prioribus? Ne ſe putent aliquid egiſſe, qui reprehenderunt (vt audio) quod hoc ſtili genus edidiſſem. Primum ſuperuacuum eſt diſſuadere rem factam: deinde multa ex illis iam Domino Cæſari dederam, & quanto hoc plus quam edere? Exercere autem iocos non licet? ſic ſecreto, inquit. Sed & Sphæromachias ſpectamus, & pilaris luſio admittitur. nouiſſime quiſquis ex meis inuitus aliquid legit, ſtatim ſe profitetur aduerſum; Itaque conſilio eius accedam. In ſumma nempe ego ſum, qui traducor. Taceat, & gaudeat. Hunc tamen librum tu Marcelle defendes. Et ſi videtur hactenus, ſin minus, reprehendemur.

XVII. CONSVLATVS IMP. AVG. GERMANICI.

I.

LÆta bis octonis accedit purpura faſtis
Cæſaris, inſignemq; aperit Germanicus annum,
Atque oritur cum ſole nouo, cum grandibus aſtris
Clarius ipſe nitens, & primo maior Eoo.
Exultent leges Latiæ: gaudete curules:
Et ſeptemgemino iactantior æthera pulſet
Roma iugo: pluſque ante alias Euandrius arces
Collis ouet. ſubiere noui Palatia faſces,
Et requiem bis ſextus honos, precibuſque receptis
Curia Cæſareum gaudet viciſſe pudorem.
Ipſe etiam immenſi reparator maximus æui
Attollit vultus, & vtroque à limine grates
Ianus agit. quem tu vicina Pace ligatum
Omnia iuſſiſti componere bella, nouique
In leges iurare fori. leuat ecce ſupinas
Hinc atque inde manus, geminaque hæc voce profatur:
Salue magne parens mundi, qui ſæcula mecum
Inſtaurare paras. talem te cernere ſemper
Menſe meo tua Roma cupit: ſic tempora naſci,
Sic annos intrare decet. da gaudia faſtis
Continua, hos humeros multo ſinus ambiat oſtro,
Et properata tuæ manibus prætexta Mineruæ.
Aſpicis vt templis alius nitor, altior aris
Ignis, & ipſa meæ tepeant tibi ſidera brumæ.
Moribus atque tuis gaudent turmæque, tribuſque,
Purpureique Patres, lucemque à conſule ducit
Omnis honos, quid tale precor prior annus habebat?
Dic age Roma potens, & mecum longa Vetuſtas
Dinumera faſtos, nec parua exempla recenſe,
Sed quæ ſola meus dignetur vincere Cæſar.
Ter Latios decieſque tulit labentibus annis
Auguſtus faſces, ſed cœpit ſero mereri.
Tu iuuenis prægreſſus auos, & quanta recuſas,
Quanta vetas, flectere tamen; precibuſque Senatus
Permittes hanc ſæpe diem. manet inſuper ordo
Longior,

Longior, & totidem felix tibi Roma curules
Terque quaterque dabit. mecum altera ſæcula condes,
Et tibi longæui reuocabitur ara Terenti.
Mille trophæa feres. tantum permitte triumphos.
Reſtat Bactra nouis, reſtat Babylona tributis
Frenari. nondum gremio Iouis Indica Laurus,
Nondum Arabes, Sereſque rogant, nondum omnis honorem
Annus habet, cupiuntq; decem tua nomina menſes,
Sic Ianus, clauſoque libens ſe poſte recepit.
Tunc omnes patuere fores, lætoque dederunt
Signa polo, longamque tibi, Rex magne, iuuentam
Annuit, atque ſuos promiſit Iuppiter annos.

EVCHARISTICON AD IMP. AVG. GERMANICVM DOMITIANVM.

I I.

Regia Sidoniæ conuiuia laudat Eliſæ,
Qui magnum Æneam Laurentibus intulit aruis:
Alcinoique dapes manſuro carmine monſtrat,
Æquore qui multo reducem conſumpſit Vlyſſem.
Aſt ego, cui ſacræ Cæſar noua gaudia cœnæ
Nunc primum, dominoque dedit conſurgere menſa,
Qua celebrem mea vota lyra, quas ſoluere grates
Sufficiam? non ſi pariter mihi vertice læto
Nectat adoratas, & Smyrna, & Mantua lauros,
Digna loquar. medijs videor diſcumbere in aſtris
Cum Ioue, & Iliaca porrectum ſumere dextra
Immortale merum: ſteriles transmiſimus annos:
Hæc æui mihi prima dies, hæc limina vitæ.
Te ne ego regnator terrarum, orbiſque ſubacti
Magne parens, te ſpes hominum, te cura deorum
Cerno iacens? datur hæc iuxta, datur ora tueri
Vina inter, menſaſque, & non aſſurgere fas eſt?
Tectum auguſtum, ingens, non centum inſign columnis,
Sed quantæ Superos cœlumque Atlante remiſſo

Suſtentare queant. ſtupet hoc vicina Tonantis
Regia, teque pari lætantur ſede locatum
Numina, ne magnum properes eſcendere cœlum,
Tanta patet moles, effuſæque impetus aulæ,
Liberior campi, multumque amplexus operti,
Æthereo & tantum domino minor: ille penates
Implet, & ingenti Genio iuuat Æmulus illic
Mons Libys, Iliacuſque nitent, & multa Syene,
Et Chios, & glauca certantia Doride ſaxa
Lunaque portandis tantum ſuffecta columnis.
Longa ſuper ſpecies: feſſis vix culmina prendas
Viſibus, auratique putes laquearia cęli.
Hic cum Romuleos proceres, trabeataque Cæſar
Agmina, mille ſimul iuſſit diſcumbere menſis,
Ipſa ſinus accincta Ceres, Bacchuſque laborant
Sufficere. Ætherei felix ſic orbita fluxit
Triptolemi: ſic vitifero ſub palmite nudos
Vmbrauit colles, & ſobria rura Lyæus.
Sed mihi non epulas, Indiſque innixa columnis
Robora Maurorum, famulaſue ex ordine turmas:
Ipſum, ipſum cupido tantum ſpectare vacauit
Tranquillum vultu; ſed maieſtate ſerena
Mulcentem radios, ſummittentemque modeſte
Fortunæ vexilla ſuæ. tamen ore nitebat
Diſſimulatus honos. talem quoque barbarus hoſtis
Poſſet, & ignotæ conſpectum agnoſcere gentes:
Non aliter gelida Rhodopes in valle recumbit
Dimiſſis Gradiuus equis: ſic lubrica ponit
Membra Terapnea reſolutus gymnade Pollux:
Sic iacet ad Gangen Indis vlulantibus Euan:
Sic grauis Alcides poſt horrida iuſſa reuerſus
Gaudebat ſtrato latus acclinare leoni. (tus:
Parua loquor: nec dum æquo tuos, Germanice, vul-
Talis vbi Oceani finem, menſaſque reuiſit
Æthiopum, ſacro diffuſus nectare vultus
Dux ſuperum ſecreta iubet dare carmina Muſas,
Et Pallenæos Phœbum laudare triumphos.
Di tibi (namque animas ſæpe exaudire minores
Dicuntur) patriæ, bis terque, exire ſenectæ
Annuerint fines, rata numina miſeris aſtris,

Templaque des, habiteſque domos, ſæpe annua pandas
Limina, ſæpe nouo Ianum lictore ſalutes:
Sæpe coronatis iteres quinquennia luſtris.
Qua mihi felices epulas, menſæque dediſti
Sacra tuæ, talis longo poſt tempore venit
Lux mihi, Troianæ qualis ſub collibus Albæ
Cum modo Germanas acies, modo Daca ſonantem
Prælia, Palladio tua me manus induit auro.

VIA DOMITIANA.

III.

QVis duri ſilicis, grauiſque ferri
Immanis ſonus, æquori propinquum
Saxoſæ latus Appiæ repleuit?
Certe non Libycæ ſonant c. teruæ,
Nec dux aduena peierante bello,
Campanos quatit inquietus agros.
Nec frangit vada, montibuſque cæſis
Inducit Nero ſordidas paludes.
Sed qui limina bellicoſa Iani
Iuſtis legibus, & foro coronat:
Qui caſtæ Cereri diu negata
Reddit iugera, ſobriaſque terras:
Qui fortem vetat interire ſexum:
Et Cenſor prohibet mares adultos
Pulchræ ſupplicium timere formæ:
Qui reddit Capitolio Tonantem;
Et Pacem propria domo reponit.
Qui genti patriæ futura ſemper
Sancit limina, Flauiumque culmen.
Hic ſcenis populi vias grauatas,
Et campis iter omne detinentes,
Longos eximit ambitus, nouoque
Iniectu ſolidat graues arenas.
Gaudens Euboicæ domum Sibyllæ,
Gauranoſque ſinus, & æſtuantes
Septem montibus admouere Baias.
Hic quondam piger axe vectus vno

Nutabat cruce pendula viator,
Sorbebatque rotas maligna tellus,
Et plebs in medijs Latina campis
Horrebat mala nauigationis.
Nec curſus agiles, ſed impeditum
Tardabant iter orbitæ tacentes,
Dum pondus nimium querens ſub alta
Repit languida quadrupes ſtatera.
At nunc, quæ ſolidum diem terebat
Horarum via facta vix duarum,
Non tenſæ volucrum per aſtra pennæ,
Nec velocius ibitis carinæ.
Hic primus labor inchoare ſulco,
Et reſcindere limites, & alto
Egeſtu penitus cauare terras,
Mox hauſtas aliter replere foſſas,
Et ſummo gremium parare dorſo,
Ne nutent ſola, ne maligna ſedes
Et preſſis dubium cubile ſaxis.
Tunc vmbonibus hinc, & hinc coactis,
Et crebris iter alligare gomphis.
O quantæ pariter manus laborant!
Hi cædunt nemus, exuuntque montes,
Hi ferro ſcopulos, trabeſque leuant;
Illi ſaxa ligant, opuſque texunt
Cocto puluere, ſordidoque topho:
Hi ſiccant bibulas manu lacunas,
Et longe fluuios agunt minores.
Hæ poſſent & Athon cauare dextræ,
Et mœſtum pelagus gementis Helles
Intercludere ponte non natanti.
His paruus (Lechiæ niſi vetarent)
Inous freta miſcuiſſet Iſthmos,
Feruent littora, nobileſque ſyluæ.
It longus medias fragor per vrbes.
Atque Echo ſimul hinc, & inde fractam
Gauro Maſſicus vuifer remittit.
Miratur ſonitum quieta Cyme,
Et Linterna palus, pigerque Sauo.
At flauum caput, humidumque late

Crinem mollibus impeditus vluis,
Vulturnus leuat ora, maximoque
Pontis Cæſarei reclinis arcu,
Pandis talia faucibus redundat:
Camporum bone conditor meorum,
Qui me vallibus auijs refuſum,
Et ripas habitare neſcientem,
Recti legibus aluei ligaſti:
Et nunc ille ego turbidus, minaxque,
Vix paſſus dubias prius carinas,
Iam pontem fero, peruiuſque calcor
Qui terras rapere, & rotare ſyluas
Aſſueram (pudet) Amnis eſſe cœpi.
Sed grates ago ſtrictus, atque tanti eſt,
Quod ſub te duce, te iubente ceſſi,
Quod tu maximus arbiter, meæque
Victor perpetuus legere ripæ.
Et nunc limite me colis beato,
Nec ſordere ſinis, malumque late
Deterges ſterilis ſoli pudorem,
Ne me puluereum, grauemque cœno
Tyrrheni ſinus obruat profundi,
Qualis Cinyphius tacente ripa,
Pœnos Bagrada ſerpit inter agros.
Sed talis ferar, vt nitente curſu
Tranquillum mare, proximumque poſſim
Puro gurgite prouocare Lyrim,
Hæc Amnis: pariterque ſe leuarat
Ingenti plaga marmorata dorſo.
Huius ianua, proſperumque limen
Arcus belligeri Ducis trophæis,
Et totis Ligurum nitens metallis,
Quantus nubila qui coronat imbri.
Illic flectitur excitus viator:
Illic Appia ſe dolet relinqui.
Tunc velocior, acriorque curſus,
Tunc ipſos iuuat impetus iugales.
Ceu feſſis vbi remigum lacertis,
Primæ, carbaſa ventilatis, auræ.
Ergo omnes, age, quæ ſub axe primo

Roma-

Romani colitis fidem parentis.
Prono limite commeate gentes:
Eoæ citius venite laurus;
Nil obſtat cupidis, nihil moratur.
Qui primo Tyberim reliquit ortu,
Primo veſpere nauigat Lucrinum.
Sed quam fine viæ recentis imo,
Qua monſtrat veteres Apollo Cumas,
Albam crinibus, infuliſque cerno?
Viſu fallimur? an ſacris ab antris
Profert Chalcidicas Sibylla laurus?
Cedamus Chely. iam repone cantus:
Vates ſanctior incipit: tacendum eſt.
En & colla rotat, nouiſque late
Bacchatur ſpatijs, viamque replet.
Tunc ſi virgineo profatur ore:
Dicebam, veniet (manete campi,
Atque amnis) veniet fauente cęlo
Qui fędum nemus, & putres arenas
Celſis pontibus, & via leuabit.
En hic eſt Deus, hunc iubet beatis
Pro ſe Iuppiter imperare terris.
Quo non dignior has ſubit habenas,
Ex quo me duce, præſcios Auerni,
Æneas auide futura quærens,
Lucos & penetrauit, & reliquit.
Hic paci bonus, hic timendus armis,
Natura melior, potentiorque.
Hic ſi flammiferos teneret axes,
Largis India nubibus maderet,
Vndaret Libye, teperet Æmus.
Salue dux hominum, & parens deorum,
Præuiſum mihi, cognitumque numen,
Nec iam putribus euoluta chartis
Solenni prece quindecim virorum
Perluſtra mea dicta, ſed canentem
Ipſa cominus (vt mereris) audi:
Vidi quam ſeriem morantis æui
Pronectant tibi candidæ ſorores.
Magnus te manet ordo ſæculorum:

Natis longior, abnepotibuſque,
Annos perpetua geres iuuenta,
Quos fertur placidos obiſſe Neſtor,
Quos Titonia computat ſenectus,
Et quantos ego Delium popoſci.
Iurauit tibi iam niualis Arctos;
Nunc magnos Oriens dabit triumphos.
Ibis qua vagus Hercules, & Euan
Vltra ſidera, flammeumque ſolem,
Et Nili caput, & niues Atlantis:
Et laudum cumulo beatus omni
Scandes belliger, obuioſque currus.
Donec Troicus ignis, & renatæ
Tarpeius Pater intonabit aulæ.
Hæc donec via, te regente terras
Annoſa magis Appia ſeneſcat.

AD VICTORIVM MARCELLVM EPISTOLA.
IV.

CVrre per Euboicos non ſegnis, epiſtola, campos;
Hac ingreſſa vias, qua nobilis Appia creſcit
In latus, & molles ſolidus premit agger arenas;
Atque vbi Romuleas velox penetraueris arces,
Continuo dextras flaui pete Tybridis oras,
Lydia qua penitus ſtagnum nauale coercet
Ripa, ſuburbaniſque vadum prætexitur hortis.
Illic egregium, formaque, animiſque, videbis
Marcellum, & celſo præſignem vertice noſces.
Cui primum ſolito vulgi de more ſalutem,
Mox incluſa modis hæc reddere verba memento.
Iam terras, volucremque polum, fuga veris aquoſi
Laxat, & Icarijs cœlum latratibus vrit.
Ardua iam denſæ rareſcunt mœnia Romæ:
Hos Præneſte ſacrum, nemus hoc glaciale Dianæ,
Algidus aut horrens, aut Tuſcula protegit vmbra:
Tiburis hi lucos, Anienaque frigora captant.
Te quoque clamoſæ quænam plaga mitior vrbi
Subtrahit? æſtiuos quo decipis aere ſoles?
Quid tuus ante omneis, tua cura potiſſima, Gallus,

Nec non noſter amor (dubium morumne probandus,
Ingenijve bonis) Latijs æſtiuat in oris ?
Anne metalliferæ repetit iam mœnia Lunæ,
Tyrrhenaſque domos? quod ſi tibi proximus hæret,
Non ego nunc veſtro procul à ſermone recedo,
Certum eſt: inde ſonus geminas mihi circuit aures.
Sed tu dum nimio poſſeſſa Hyperione flagrat
Torua Cleonei iuba ſideris, exue curis
Pectus, & aſſiduo temet furare labori.
Et ſontes operit pharetras, arcumque retendit
Parthus,& Elæis auriga laboribus actos
Alpheo permulcet equos. & noſtra fatiſcit
,, Laxaturque chelys. vires inſtigat, alitque
,, Tempeſtiua quies, maior poſt otia virtus.
Talis cantata Briſeide venit Achilles
Acrior, & poſitis erupit in Hectora plectris.
Te quoque flammabit tacite repetita parumper
Deſidia, & ſolidos nouus exultabis in actus.
Certe iam Latiæ non miſcent iurgia leges.
Et pacem piger annus habet, meſſeſque reuerſæ
Dimiſere forum. nec iam tibi turba reorum
Veſtibulo, querulique rogant exire clientes.
Ceſſat centeni moderatrix iudicis haſta.
Qua tibi ſublimi iam nunc celeberrima fama
Eminet, & iuuenes facundia præterit annos.
Felix curarum, cui non Heliconia cordi
Serta, nec imbelles Parnaſi è vertice laurus!
Sed viget ingenium, & magnos accinctus in vſus
Fert animus quaſcumque vices. nos otia vitæ
Solamur cantu, ventoſaque gaudia famæ
Quærimus. en egomet ſomnum, & geniale ſecutus
Littus, vbi Auſonio ſe condidit hoſpita portu
Parthenope, tenues ignauo pollice chordas
Pulſo, Maroneique ſedens in margine templi
Sumo animum, & magni tumulis adcanto magiſtri,
At tu ſi longi curſum dabit Atropos æui,
(Detque precor) Latijque ducis ſic numina pergant,
Quem tibi poſthabito ſtudium eſt coluiſſe Tonante,
Quique tuos alio ſubtexit munere faſces,

Et ſpatia obliquæ mandat renouare Latinæ)
Forſitan Auſonias ibis frenare cohortes,
Aut Rheni populos, aut nigræ littora Thules,
Aut Iſtrum ſeruare latus, metuendaque portæ
Limina Caſpiacæ. nec enim tibi ſola potentis
Eloquij virtus; ſunt membra accommoda bellis,
Quique grauem tardi ſubeant thoraca lacerti.
Seu campo pedes ire paras, eſt agmina ſupra
Nutaturus apex: ſeu frena ſonantia flectes,
Seruiet aſper equus. nos facta aliena canendo
Vergimur in ſenium: proprijs tu pulcher in armis
Ipſe canenda geres, patriæque exempla parabis.
Magna geres: dignoſque etiamnum belliger actus
Poſcit auus, præſtatque domi nouiſſe triumphos.
Surge agedum, iuuenemq; puer deprende parentem
Stemmate materno felix, virtute paterna.
Iam te blanda ſinu Tyrio, ſibi gloria felix
Educat, & cunctas gaudet ſpondere curules.
Hæc ego Chalcidicis ad te, Marcelle, ſonabam
Littoribus, fractas vbi Veſbius egerit iras,
Æmula Trinacrijs voluens incendia flammis.
Mira fides! credetne virum ventura propago,
Cum ſegetes iterum, cum iam hæc deſerta virebunt,
Infra vrbes, populoſque premi? proauitaque toto
Rura abijſſe mari? nec dum lethale minari
Ceſſat apex. procul iſta tuis, Tifata, Teate,
Nec Marrucinos agat hæc inſania montes.
Nunc ſi forte meis quæ ſint exordia Muſis
Scire petis, iam Sidonios emenſa labores
Thebais optato collegit carbaſa portu:
Parnaſſique iugis, ſyluaque Heliconide feſtis
Thura dedit flammis, & virginis exta iuuencæ,
Votiferaque mea ſuſpendit ab arbore vittas.
Nunc vacuos crines, alio ſubit infula nexu;
Troia quidem, magnuſque mihi tentatur Achilles;
Sed vocat arcitenens alio pater, armaque monſtrat
Auſonij maiora ducis: trahit impetus illo
Iam pridem, retrahitque timor. ſtabuntne ſub illa
Mole humeri? an magno vincetur pondere ceruix?
Dic

Dic Marcelle, feram, fluctus an ſueta minores
Noſſe ratis, nondum Ionijs credenda periclis:
Iamque vale, & penitus voti tibi vatis amorem
Corde exire veta. nec enim Tirynthius almæ
Pectus amicitiæ. cedit tibi gloria fidi
Theſeos, & lacerum qui circa mœnia Troiæ
Priamidem, cæſo ſolatia traxit amico.

LYRICVM AD SEPT. SEVERVM.

V.

Parui beatus ruris honoribus,
Qua priſca Teucros Alba colit lares,
Fortem atque facundum Seuerum
Non ſolitis fidibus ſaluto.
Iam trux ad Arctos Parrhaſias hyems
Conceſſit altis obruta Solibus:
Iam pontus, ac tellus renident,
Iam Zephyris Aquilo refractus.
Nunc cuncta Veris frondibus annuis
Crinitur arbos, nunc volucrum noui
Queſtus, inexpertumque carmen,
Quod tacita ſtatuere bruma.
Nos parca tellus, peruigil & focus,
Culmenque multo lumine ſordidum
Solantur, exemptuſque teſta,
Qua modo ferbuerat Lyæus.
Non mille balant lanigeri greges,
Nec vacca dulci mugit adultero:
Vnique (ſi quando) canenti
Mutus ager domino reclamat.
Sed terra primis poſt patriam mihi
Dilecta curis, huic mea carmina
Regina bellorum virago
Cæſareo perarauit auro.
Cum tu ſodalis dulce periculum
Conniſus omni pectore tolleres,
Vt Caſtor ad cunctos tremebat
Bebryciæ ſtrepitus arenæ.
Tene in remotis Syrtibus auia

Leptis creauit? iam feret Indicas
 Meſſes, odoratiſque rara
 Cinnama præripiet Sabæis.
Quis non in omni vertice Romuli
 Reptaſſe dulcem Septimium putet?
 Quis ſonte Iuturnæ relictis
 Vberibus neget eſſe paſtum?
Hæc mira virtus: protinus Auſonum
 Portus, vadoſæ neſcius Africæ
 Intras, adoptatuſque Thuſcis
 Gurgitibus puer innataſti.
Hic paruus inter pignora Curiæ
 Contentus arcto lumine purpuræ
 Creſcis, ſed immenſos labores
 Indole patricia ſecutus.
Non ſermo Pœnus, non habitus tibi,
 Externa non mens, Italus, Italus:
 Sunt vrbe, Romaniſque turmis,
 Qui Libyam deceant alumni.
Eſt & frementi vox hilaris foro,
 Venale ſed non eloquium tibi,
 Enſiſque vagina quieſcit,
 Stringere ni iubeant amici.
Sed rura cordi ſæpius, & quies,
 Nunc in paternis ſedibus, & ſolo
 Veiente, nunc frondoſa ſupra
 Hernica, nunc Curibus vetuſtis.
Hic plura pones, vocibus, & modis
 Paſſim ſolutis: ſed memor interim
 Noſtri, verecundo latentem
 Barbiton ingemina ſub antro.

HERCVLES EPITRAPEZIOS NONII VINDICIS.

VI.

FOrte remittentem curas, Phœboque leuatum
 Pectora, cum patulis tererem vagus otia ſeptis,
Iam moriente die rapuit me cœna benigni

Vin-

Vindicis: hæc imos animi perlapſa receſſus
Inconſumpta manet. neque enim ludibria ventris
Hauſimus, aut epulas diuerſo è ſole petitas,
Vinaque perpetuis æuo certantia faſtis.
Ah miſeri, quos noſſe iuuat, quid Phaſidis ales
Diſtet ab hyberna Rhodopes grue; quis magis anſer
Exta ferat: cur Thuſcus aper generoſior Vmbro;
Lubrica qua recubent conchylia mollius alga.
Nobis verus amor, medioque Helicone petitus
Sermo, hilareſque ioci, brumalem abſumere noctem
Suaſerunt, mollemque oculis expellere ſomnum,
Donec ab Elyſijs proſpexit ſedibus alter
Caſtor, & heſternas riſit Titonia menſas.
O bona nox! iunctaque vtinam Tirynthia luna!
Nox & Erythræis Thetidis ſignanda lapillis,
Et memoranda diu, geniumque habitura perennem.
Mille vbi tunc ſpecies, æriſque eboriſque vetuſti,
Atque locuturas mentito corpore ceras,
Edidici. quis namque oculis certauerit vſquam
Vindicis, artificum veteres agnoſcere ductus?
Et non inſcriptis auctorem reddere ſignis?
Hic tibi quæ docto multum vigilata Myroni
Æra, laboriferi viuant quæ marmora cælo
Praxitelis, quod ebur Piſæo pollice raſum,
Quod Polycletæis iuſſum ſpirare caminis,
Linea quæ veterem longe fateatur Apellem,
Monſtrabit. namque hæc quoties chelyn exuit ille,
Deſidia eſt, hic Aonijs amor auocat antris.
Hæc inter, caſtæ Genius tutelaque menſæ
Amphitryoniades, multo mea cepit amore
Pectora, nec longo ſatiauit lumina viſu.
Tantus honos operi, fineſque incluſa per arctos
Maieſtas! Deus ille Deus, ſeſeque videndum
Indulſit Lyſippe tibi, paruuſque videri,
Sentirique ingens. & cum mirabilis intra
Stet menſura pedem, tamen exclamare libebit
(Si viſus per membra feras) hoc pectore preſſus
Vaſtator Nemees: hæc exitiale ferebant
Robur, & Argoos frangebant brachia remos.
Hoc ſpatio, tam magna, breui, mendacia formæ!

Quis modus in dextra, quanta experientia docti
Artificis curis, pariter geſtamina menſæ
Fingere, & ingentes animo verſare coloſſos?
Tale nec Idæis quicquam Telchines in antris,
Nec ſolidus Brontes, nec qui polit arma deorum
Lemnius, exigua potuiſſet ludere maſſa
Nec torua effigies, epuliſque aliena remiſſis,
Sed qualem parci domus admirata Molorchi,
Aut Aleæ lucis vidit Tegeæa ſacerdos.
Qualis & Oetæis emiſſus in aſtra fauillis
Nectar adhuc torua lætus Iunone bibebat.
Sic mitis vultus, veluti de pectore gaudens
Hortetur menſas, tenet hæc marcentia fratris
Pocula, adhuc ſæuæ meminit manus altera cædis;
Suſtinet occultum Nemeæo tegmine ſaxum.
Digna operi fortuna ſacro: Pellæus habebat
Regnator lætis numen venerabile menſis,
Et comitem occaſus ſecum portabat & ortus:
Prenſabatque libens, modo qua diademata dextra
Abſtulerat, dederatque, & magnas verterat vrbes.
Semper ab hoc animos in craſtina bella petebat,
Huic acies victor ſemper narrabat opimas:
Siue catenatos Bromio detraxerat Indos,
Seu clauſam magna Babylona refregerat haſta,
Seu Pelopis terras, libertatemque Pelaſgam
Obruerat bello: magnoque ex agmine laudum
Fertur Thebanos tantum excuſaſſe triumphos.
Ille etiam magnos fatis rumpentibus actus,
Cum traheret lethale merum, iam mortis opaca
Nube grauis, vultus alios in numine caro,
Æraque ſupremis timuit ſudantia menſis.
Mox Naſamoniaco decus admirabile regi
Poſſeſſum, fortique Deo libauit honores
Semper atrox dextra, periuroque enſe ſuperbus
Annibal. Italicæ perfuſum ſanguine gentis,
Diraque Romuleis portantem incendia tectis,
Oderat: & cum epulas, & cum Lenæa dicaret
Dona, Deus caſtris mœrens comes iſſe nefandis.
Præcipue cum ſacrilegus face miſcuit arces
Ipſius, immeritæque domos, ac templa Saganti.
Pol-

Polluit, & populis furias immiſit honeſtas.
Nec poſt Sidonij lethum ducis, ære potita
Egregio plebeia domus: conuiuia Syllæ
Ornabat, ſemper claros intrare penates
Aſſuetum, & felix dominorum ſtemmate ſignum.
Nunc quoque (ſi mores, humanaque pectora curæ
Noſſe Deis) non aula quidem, Tirynthie, nec te
Regius ambit honos: ſed caſta, ignaraque culpæ
Mens domini, cui priſca fides, cœptæque perenne
Fœdus amicitiæ: ſcit adhuc florente ſub æuo
Par magnis Veſtinus auis, quem nocte, dieque
Spirat, & in caræ viuit complexibus vmbræ.
Hic igitur tibi læta quies, fortiſſime Diuum
Alcide: nec bella vides, pugnaſque feroces,
Sed chelyn, & vittas, & amantes carmina laurus.
Hic tibi ſolenni memorabit carmine, quantus
Iliacas, Geticaſque domos, quantuſque niualem
Stymphalon, quantuſque iugis Erimanthon aquoſis
Terrueris, quem te pecoris poſſeſſor Iberi,
Quem tulerit ſæuæ Mareoticus arbiter aræ.
Hic penetrata tibi, ſpoliataque limina mortis
Concinet, & flentes Libyæ, Scythiæue puellas.
Nec te regnator Macedum, nec barbarus vnquam
Annibal, aut ſæui poſſet vox horrida Sullæ,
His celebrare modis. certe tu muneris auctor
Non alijs malles oculis, Lyſippe, probari.

LYRICVM AD MAXIMVM IVNIVM.

VII.

IAmdiu lato ſpatiata campo
Fortis heroos Erato labores
Differ: atque ingens opus in minores
Contrahe gyros.
Tuque regnator Lyricæ cohortis,
Da noui paulum mihi iura plectri,
Si tuas cantu Latio ſacraui,
Pindare, Thebas.
Maximo carmen tenuare tento:
Nunc ab intonſa capienda myrto

Sera,

Serta, nunc maior ſitis, & bibendus
Caſtior amnis.
Quando te dulci Latio remittent
Dalmatæ montes? vbi Dite viſo
Pallidus foſſor redit, erutoque
Concolor auro.
Ecce me natum propiore terra
Non tamen portu retinent amœno
Deſides Baiæ, liricenue notus
Hectoris armis.
Torpor eſt noſtris ſine te Camœnis,
Tardius ſueto venit ipſe Thymbræ
Rector, & primis meus ecce metis
Hæret Achilles.
Quippe te fido monitore, noſtra
Thebais multa cruciata lima
Tentat audaci fide Mantuanæ
Gaudia famæ.
Sed damus lento veniam, quod alma
Prole fundaſti vacuos penateis.
O diem lætum! venit ecce nobis
Maximus alter.
Orbitas omni fugienda niſu,
Quam premit votis inimicus hæres,
Optimo poſcens (pudet heu) propinquum
Funus amico.
Orbitas nullo tumulata fletu:
Stat domo capta cupidus ſuperſtes
Imminens lethi ſpolijs, & ipſum
Computat ignem.
Duret in longum generoſus infans:
Perque non multis iter expeditum
Creſcat in mores patrios: auumque
Prouocet actis.
Tu tuos paruo memorabis enſes,
Quos ad Eoum tuleris Orontem
Signa frenatæ moderatus alæ
Caſtore dextro.
Ille vt inuicti rapidum ſecutus
Cæſaris fulmen, refugis amaram

Sarmatis legem, dederit ſub vno
Viuere cælo.
Sed tuas artes puer ante diſcat,
Omne quis mundi ſenium remenſus
Orſa Salluſti breuis, & Timaui
Reddis alumnum.

AD IVLIVM MENECRATEM OB PROLEM.

VIII.

Pande fores Superum, vittataque templa Sabæis
Nubibus, & pecudum fibris ſpirantibus imple,
Parthenope: clari genus ecce Menecratis auget
Tertia iam ſoboles. procerum tibi nobile vulgus
Creſcit, & inſani ſolatur damna Veſeui.
Nec ſolum feſtas ſecreta Neapolis aras
Ambiat: & ſocij portus, dilectaque mitis
Terra Dicarchei, nec non plaga cara madenti
Surrentina Deo, ſertis altaria cingat,
Materni qua littus aui, quem turba nepotum
Circuit, & ſimiles contendit reddere vultus.
Gaudeat & Libyca præſignis auunculus haſta;
Quæque ſibi genitos putat. attollitque benigno
Polla ſinu. macte ô iuuenis, qui tanta merenti
Lumina das patriæ. dulci tremit ecce tumultu
Tot dominis clamata domus. procul atra recedat
Inuidia, atque alio liuentia pectora flectat.
His ſenium, longæque decus Virtutis, & alba
Atropos, & patrias lauros promiſit Apollo.
Ergo quod Auſoniæ Pater auguſtiſſimus. vrbis
Ius tibi tergeminæ dederat lætabile prolis,
Omen erat. venit toties Lucina, piumque
Intrauit repetita larem. ſic fertilis, oro,
Stet domus, & donis nunquam mutata ſacratis,
Macte, quod & proles tibi ſæpius aucta virili
Robore; ſe iuueni lætam dat virgo parenti:
Aptior his Virtus, citius dabit illa nepotes.
Qualis maternis Helene iam digna palæſtris
Inter Amyclæos reptabat candida fratres,

Vel

Vel qualis cœli facies, vbi nocte ſerena
Admouere iubar mediæ duo ſidera Lunæ.
Sed queror haud faciles, iuuenum rariſſime, queſtus,
Iraſcorque etiam, quantum iraſcuntur amantes.
Tantane me decuit vulgari gaudia fama
Noſcere? cumque tibi vagiret tertius infans,
Protinus ingenti non venit nuntia curſu
Littera, quæ feſtos cumulare altaribus ignes,
Et redimire chelyn, poſteſque ornare iuberet?
Albanoque cadum ſordentem promere fumo?
Et cantu ſignare diem? ſed tardus, inerſque
Nunc demum mea vota cano. tua culpa, tuuſque
Hic pudor. vlterius ſed enim producere queſtus
Non licet: en hilaris circumſtat turba tuorum,
Defenſatque patrem: quem non hoc agmine vincas?
Di Patrij, quos augurijs ſuper æquora magnis
Littus ad Auſonium deuexit Abantia claſſis,
Tu ductor populi longe emigrantis Apollo,
Cuius adhuc volucrem leua ceruice ſedentem
Reſpiciens blande felix Eumelis adorat:
Tuque Actæa Ceres, curſu cui ſemper anhelo
Votiuam taciti quaſſamus lampada myſtæ:
Et vos Tyndaridæ, quos non horrenda Lycurgi
Taygeta, vmbroſæque m gis coluere Terapnæ:
Hos cum plebe ſua patrij ſeruate Penates.
Sint qui feſſam æuo, crebriſque laboribus vrbem
Voce, opibuſq; iuuent, viridique in nomine feruent.
His placidos genitor mores, largumque nitorem
Monſtret auus, pulchræ ſtudium virtutis vterque.
Quippe & opes, & origo ſinunt; hanc lampade prima
Patritias intrare fores, hos pube ſub ipſa
(Si modo prona bonis inuicti Cæſaris adſint
Numina) Romulei limen pulſare ſenatus.

RISVS SATVRNALITIVS AD PLOTIVM.

IX.

Est ſane iocus iſte, quod libellum
Miſiſti mihi Griphe pro libello.

Vrba-

Vrbanum tamen hoc poteſt videri:
Si poſt hoc aliquid mihi remittas.
Nam ſi ludere, Griphe, perſeueras,
Non ludis. licet ecce computemus:
Noſter purpureus, nouuſque charta,
Et binis decoratus vmbilicis,
Præter me, mihi conſtitit decuſſi.
Tu roſum tineis, ſituque putrem,
Quales aut Libycis madent oliuis,
Aut thus Niliacum, piperue, ſeruant,
Aut Byzantiacos colunt lacertos,
Nec ſaltem tua dicta continentem,
Quæ trino iuuenis foro tonabas,
Aut centum prope iudices, prius quam
Te Germanicus arbitrum ſequenti
Annonæ dedit, omniumque late
Præfecit ſtationibus viarum;
Sed Bruti ſenis oſcitationes,
De capſa miſeri libellionis,
Emptum plus minus aſſe Caiano
Donas. vſque adeo ne defuerunt
Cæſis pilea ſuta de lacernis?
Vel mantilia? luridæue mappæ?
Chartæ, Thebaicæue, caricæue.
Nuſquam turbine conditus ruenti
Prunorum globus, atque coctanorum?
Non ellychnia ſicca, non replictæ
Bulborum tunicæ, nec oua tantum?
Non leues alicæ, nec aſperum far?
Nuſquam Cyniphijs vagata campis
Curuarum, domus vda cochlearum?
Non lardum graue, debiliſue perna?
Non Lucanica, non graues Phaliſci?
Non ſal, oxyporumue, caſeuſue,
Aut panes viridantis aphronitri?
Vel paſſum pſythijs ſuis recoctum?
Dulci defruta vel lutoſa cœno?
Quantum vel dare cereos nitentes,
Cultellum, tenueſue codicillos!
Ollares, rogo, non licebat vuas,

Cu-

Cumano patinas in orbe tortas,
Aut vnam dare ſyntheſin (quid horres?)
Alborum calicum, atque caccaborum?
Sed certa velut æquus in ſtatera,
Nil mutas, ſed idem mihi rependis.
Quid ſi cum bene mane ſemicrudus
Illatàm tibi dixero ſalutem,
Et tu me vicibus domi ſalutes?
Aut cum me dape iuueris opima,
Expectes ſimiles & ipſe cœnas!
Iraſcor tibi Griphe: ſed valebis:
Tantum ne mihi quo ſoles lepore,
Et nunc endecaſyllabos remittas.

P. PAPINII STATII

SYLVARVM

LIBER QVINTVS.

AD ABASCANTIVM.

OMnibus affectibus proſequenda ſunt bona exempla, cum publice proſint. Pietas, quam Priſcillæ tuæ præſtas, & morum tuorum pars eſt, & nulli non conciliare te præcipue marito poteſt. Vxorem enim viuam amare, voluptas eſt, defunctam religio. Ego tamen huic operi non vt vnus è turba, nec tantum quaſi officioſus aſſilui, amauit enim vxorem meam Priſcilla, & amando fecit mihi illam probatiorem. Poſt hoc ingratus ſim ſi lachrymas tuas tranſeo. Præterea latus omne diuinæ domus ſemper demereri pro mea mediocritate connitor. nam qui bona fide deos colit, amat & ſacerdotes, ſed quamuis propiorem nexum amicitiæ tuæ iampridem cuperem, 2
mallem tamen nondum interueniſſe materiam.

ABA-

ABASCANTII IN PRISCILLAM PIETAS.

I.

SI manus aut ſimiles docilis mihi fingere ceras,
Aut ebur, impreſſis aurumue animare figuris
Hinc Priſcilla tuo ſolatia grata marito
Conciperem. namque egregia pietate meretur,
Vt vel Apellæo vultus ſignata colore,
Phidiaca vel nata manu, reddare dolenti.
Sic auferre rogis vmbram conatur, & ingens
Certamen cum morte gerit, curaſque fatigat
Artificum, inque omni te quærit amare metallo.
Sed mortalis honos, agilis quem dextra laborat.
Nos tibi, laudati iuuenis rariſſima coniux,
Longa, nec obſcurum finem latura, perenni
Tentamus dare iuſta lyra: modo dexter Apollo,
Quique venit iuncto mihi ſemper Apolline Cæſar,
Annuat. haud alio melius condere ſepulchro.
Sera quidem tanto ſtruitur medicina dolori,
Altera cum volucris Phœbi rota torqueat annum:
Sed cum plaga recens, & adhuc in vulnere primo
Nigra domus queſtu, miſeramque acceſſus ad aurem
Coniugis orbati, tunc flere & ſcindere veſtes,
Et famulos laſſare greges, & vincere planctus,
Fataque, & iniuſtos rabidis pulſare querelis
Cælicolas, ſolamen erat. licet ipſe leuandos
Ad gemitus ſyluis comitatus & amnibus Orpheus
Aſtaret, atque omnis pariter matertera vatem,
Omnis Apollineus tegeret Bacchique ſacerdos;
Nil cantus, nil fila, dies pallentis Auerni
Eumenidumque audita comis, mulcere valerent:
Tantus in attonito regnabat pectore luctus!
Nunc etiam ad planctus refugit iam plana cicatrix
Dum canimus, grauibuſque oculis vxorius inſtat
Imber. habentne pios etiamnum hæc lumina fletus?
Mira fides! citius genitrix Sipyleia fertur
Exhauſiſſe genas, citius Titonida mœſti
Deficient rores: aut exſiccata fatiſcet
Mater Achilleis hyemes affrangere buſtis.

Ma-

Macte animi: notat iſta Deus, qui flectit habenas
Orbis, & humanos propior Ioue digerit actus,
Mœrentemque videt, lectique arcana miniſtri.
Hinc etiam documenta capit, quod diligis vmbram,
Et colis exequias. hic eſt caſtiſſimus ardor:
Hic amor à Domino meritus cenſore probari.
Nec mirum, ſi vos collato pectore mixtos
Iunxit inabrupta Concordia longa catena.
Illa quidem, nuptumque prior, tædaſque marito
Paſſa alio, ſed te ceu virginitate iugatum
Viſceribus totis, animoque amplexa fouebat.
Qualiter æquæuo ſociatam palmite vitem
Vlmus amat, miſcetque nemus, ditemque precatur
Autumnum, & caris gaudet redimita racemis.
Laudentur proauis, ſeu pulchræ munere formæ,
Quæ morum carucre bonis, falſoque potentes
Laudis egent veræ. tibi quanquam & origo niteret;
Et felix ſpecies, multumque optanda maritis;
Ex te maior honos. vnum nouiſſe cubile,
Vnum ſecretis agitare ſub oſſibus ignem.
Illum nec Phrygius vitiaſſet raptor amorem,
Dulichijue proci, nec qui fraternus adulter
Caſta Mycenæo conubia polluit auro.
Si Babylonis opes, Lydæ ſi pondera gazæ,
Indorumque dares, Serumque, Arabumq; potentes
Diuitias, mallet cum paupertate pudica
Intemerata mori, vitamque impendere famæ.
Nec frons triſte rigens, nimiuſque in móribus horror:
Sed ſimplex, hilariſque fides, & mixta pudori
Gratia. quod ſi anceps metus ad maiora vocaſſet,
Illa vel armiferas pro coniuge læta cateruas,
Fulmineoſque ignes, medijque pericula ponti,
Exciperet: melius, quod non aduerſa probarunt,
Quæ tibi cura tori, quantus pro coniuge pallor.
Sed meliore via, dextros tua vota marito
Promeruere Deos, dum nocte dieque fatigas
Numina, dum cunctis ſupplex aduolueris aris,
Et mitem Genium domini præſentis adoras.
Audita es: venitque gradu fortuna benigno.

Vidit

Vidit quippe pij iuuenis, raramque quietem.
Intactamque fidem, ſuccinctaque pectora curis,
Et vigiles ſenſus, & digna euoluere tantas
Sobria corda vices. vidit qui cuncta ſuorum
Nouit, & inſpectis ambit latus omne miniſtris.
Nec mirum: videt ille ortus, obituſque. quid Arctos,
Quid Boreas hibernus agat, ferrique togæque
Conſilia, atque ipſam mentem probat. ille ſubactis
Molem immenſam humeris, & vix tractabile pondus
Impoſuit (nec enim numeroſior altera ſacra
Cura domo) magnum late dimittere in orbem
Romulei mandata Ducis, vireſque, modoſque,
Imperij tractare manu. quæ laurus ab Arcto,
Quid vagus Euphrates, quid ripa binominis Iſtri,
Quid Rheni vexilla ferant: quantum vltimus orbis
Ceſſerit, & refluo circumſona gurgite Thule,
Omnia nam lætas pila attollentia frondes,
Nullaque famoſa ſignatur lancea penna.
Præterea fidos dominus ſi diuidat enſes,
Pandere quis centum valeat frenare maniplos
Intermiſſus eques: quis præcepiſſe cohorti:
Quem deceat clari præſtantior ordo tribuni:
Quiſnam frenigeræ ſignum dare dignior alæ.
Mille etiam præsnoſſe vices: an merſerit agros
Nilus, an imbrifero Libye ſudauerit Auſtro.
Cunctaque ſi numerem, non plura interprete virga
Nuntiat è celſis ales Tegeaticus aſtris;
Quæque cadit liquidas Iunonia virgo per auras,
Et picturato pluuium ligat aera gyro.
Quæque tuas laurus volucri, Germanice, curſu
Fama vehit prægreſſa diem, tardumque ſub aſtris
Arcada, & in medio linquit Thaumantida cœlo.
Qualem te Superi, Priſcilla, hominesque benigno
Aſpexere dic! cum primum ingentibus actis
Admotus coniux? viciſti gaudia cœnæ
Ipſius, effuſo dum pectore prona ſacratos
Ante pedes auide, domini tam magna merentis
Volueris. Aonio non ſic in vertice gaudet,
Quem pater arcani præfecit hiatibus antri

De-

Delius, aut primi cui ius venerabile thyrſi
Bacchus, & attonitæ tribuit vexilla caterua.
Nec tamen hic mutata quies, probitaſue ſecundis
Intumuit: tenor idem animo, moreſque modeſti
Fortuna creſcente manent. fouet anxia curas
Coniugis, hortaturque ſimul, flectitque labores.
Ipſa dapes modicas, & ſobria pocula tradit, (iux
Exemplumque ad herile monet. velut Appula con-
Agricolæ parci: vel ſole infecta Sabino
Quæ videt emeriti iam proſpectantibus aſtris
Tempus adeſſe viri, propere menſaſque toroſque
Inſtruit, expectatque ſonum redeuntis aratri.
Parua loquor: tecum gelidas comes illa per Arctos,
Sarmaticaſque hyemes, Iſtrumque, & pallida Rheni
Frigora, tecum omnis animo durata per æſtus,
Et ſi caſtra darent, vellet geſtare pharetras,
Vellet Amazonia latus intercludere pelta
Dum te puluerea bellorum in nube videret
Cæſarei prope fulmen equi, diuinaque tela
Vibrantem, & magnæ ſparſum ſudoribus haſtæ.
Hactenus alma chelys: tempus nunc ponere frondes
Phœbe tuas, mœſtaque comam damnare cupreſſo,
Quis nam impacata conſanguinitate ligauit
Fortunam Inuidiamque Deus? quis iuſſit iniquas
Æternum bellare deas? nullamne notauit
Illa domum, toruo quam non hæc lumine figat
Protinus, & ſæua perturbet gaudia dextra?
Florebant hilares, inconcuſſique penates.
Nil mœſtum: quid enim, quamuis infida, leuiſque
Cæſare tam dextro poſſet Fortuna timeri?
Inuenere viam liuentia Fata, piumque
Intrauit vis ſæua larem: ſic plena maligno
Afflantur vineta Noto: ſic alta ſeneſcit
Imbre ſeges nimio: rapidæ ſic obuia puppi
Inuidet, & velis adnubilat aura ſecundis.
Carpitur eximium fato Priſcilla decorem:
Qualiter alta comam ſiluarum gloria pinus
Seu Iouis igne malo, ſeu iam radice ſoluta
Deficit, & nulli ſpoliata remurmurat auræ.
Quid probitas, aut caſta fides? quid numina proſunt

Culta

Culta Deum? furuæ miſeram circum vndique lethi
Vallauere plagæ. tenuantur dura ſororum
Licia, & exacti ſupereſt pars vltima fili.
Nil famuli cœtus, nil ars operoſa medentum
Auxiliata malis. comites tamen vndique ficto
Spem ſimulant vultu: flentem notat illa maritum.
Ille modo infernæ nequicquam flumina Lethes
Incorrupta rogat: nunc anxius omnibus aris
Illachrymat, ſignatque fores, & pectore terget
Limina. nunc magni vocat exorabile numen
Cæſaris. Heu durus Fati tenor! eſt ne quod illi
Non liceat? quantæ poterant mortalibus annis
Acceſſiſſe moræ, ſi tu pater omne teneres
Arbitrium? cœco gemeret Mors clauſa barathro,
Longius & vacuæ poſuiſſent ſtamina Parcæ.
Iamque cadunt vultus, oculiſque nouiſſimus error,
Obtuſæque aures, niſi cum vox ſola mariti
Noſcitur. illum vnum media de morte reuerſa
Mens videt: illum ægris circumdat fortiter vlnis
Immotas obuerſa genas, nec ſole ſupremo
Lumina, ſed dulci mauult ſatiare marito.
Tunc ſic vnanimum moriens ſolatur amantem:
Pars animæ victura meæ, cui linquere poſſim,
O vtinam, quos dura mihi rapit Atropos annos!
Parce precor lachrymis, ſæuo nec concute planctu
Pectora, nec crucia fugientem coniugis vmbram.
Linquo equidem thalamos (ſaluo tamen ordine) mœſtos,
Quod prior exegi longa potiora ſenecta
Tempora. vidi omni te pridem in flore nitentem,
Vidi altæ propius, propiuſque accedere dextræ.
Non in te fatis, non iam cœleſtibus vllis
Arbitrium, mecum iſta fero. tu limite cœpto
Tende libens. ſacrumque latus, Geniumq; potentem
Irrequietus ama. nunc, quod cupis ipſe iuberi,
Da Capitolinis æternum ſedibus aurum,
Quo niteat ſacri centeno pondere vultus
Cæſaris, & propriæ ſignet cultricis amorem.
Sic ego, nec Furias. nec deteriora videbo
Tartara, & Elyſias felix admittar ad oras.

Hæc

Hæc dicit labens, ſocioſque amplectitur artus.
Hærentemque animam non triſtis in ora mariti
Tranſtulit, & cara preſſit ſua lumina dextra.
At iuuenis magno flammatus pectora luctu,
Nunc implet ſæuo viduos clamore penates:
Nunc ferrum laxare cupit: nunc ardua tendit
In loca: vix retinent comites, nunc ore ligato
Incubat amiſſæ, merſumque in corde dolorem
Sæuus agit. qualis conſpecta coniuge ſegnis
Odryſius vates poſitis ad Strymona plectris
Obſtupuit, triſtemque rogum ſine carmine fleuit.
Ille etiam certe rupiſſet tempora vitæ,
Ne tu Tartareum Chaos incomitata ſubires:
Sed prohibet mens fida Duci, mirandaque ſacris
Imperijs, & maior amor. Quis carmine digno
Exſequias, & dona malæ feralia pompæ
Perlegat? omne illic ſtipatum examine longo
Ver Arabum Cilicumque fluit, floreſque Sabæi,
Indorumque arſura ſeges, præreptaque templis
Thura, Palæſtinis ſimul Hebræique liquores,
Coryciæque comæ, Cynareiaque germina: & altis
Ipſa toris Serum, Tyrioque vmbrata recumbit
Tegmine, ſed toto ſpectatur in agmine coniux
Solus: in hunc magnæ flectuntur lumina Romæ,
Ceu iuuenes natos ſuprema ad buſta ferentem,
Is dolor in vultu: tantum crineſque, genæque
Noctis habent. illam tranquillo fine ſolutam.
Felicemque vocant, lachrymas fudere marito.
Eſt locus ante vrbem, qua primum naſcitur ingens
Appia; quaque Italo gemitus Almone Cybelle
Ponit, & Idæos iam non reminiſcitur amnes.
Hic te Sidonio velatam molliter oſtro
Eximius coniux (nec enim fumantia buſta
Clamoremque rogi potuit perferre) beato
Compoſuit, Priſcilla, toro. nil longior ætas
Carpere, nil æui poterunt vitiare labores
Siccatam membris. tantas venerabile marmor
Sepit opes. mox in varias mutata nouaris
Effigies: hoc ære Ceres, hoc lucida Gnoſſis.
Illo Maia tholo, Venus hoc non improba ſaxo.

Accipiunt vultus, haud indignata, decoros
Numina. circumſtant famuli, conſuetaque turba
Obſequiis, tum rite tori, menſæque parantur
Aſſidue: domus iſta, domus: quis triſte ſepulchrum
Dixerit? hac merito viſa pietate mariti,
Protinus exclames: Eſt hic, agnoſco miniſter
Illius, æternæ modo qui ſacraria genti
Condidit, inque alio poſuit ſua ſidera cælo.
Sic vbi magna nouum Phario de littore puppis
Soluit iter, iamque innumeros vtrinque rudentes,
Lataque veliferi porrexit brachia mali,
Inuaſitque vias, in eodem anguſta phaſelus
Æquore, & immenſi partem ſibi vendicat Auſtri.
Quid nunc immodicos, iuuenum lectiſſime, fletus
Corde foues, longumque vetas exire dolorem?
Nempe times, ne Cerbereos Priſcilla tremiſcat
Latratus? tacet ille piis. nec tardior adſit
Nauita, proturbetque vadis? vehit ille merentes
Protinus, & Manes placidos locat hoſpite cymba,
Præterea ſi quando pio laudatā marito
Vmbra venit, iubet ire faces Proſerpina lætas,
Egreſſaſque ſacris veteres Heroidas antris
Lumine purpureo triſtes laxare tenebras,
Sertaque, & Elyſios animæ proſternere flores.
Sic Manes Priſcilla ſubit, vbi ſupplice dextra
Pro te fata rogat, reges tibi triſtis Auerni
Placat, vt expletis humani finibus æui
Pacantem terras dominum, iuuenemque relinquas
Ipſe ſenex; certe iurant in vota ſorores.

PROTREPTICON AD CRISPINVM.

II.

Rura meus Tyrrhena petit, ſaltuſque Tagetis
Criſpinus. nec longa mora eſt, aut auia tellus;
Sed mea ſecreto velluntur pectora morſu,
Vdaque turgentes impellunt lumina guttas;
Ceu ſuper Ægeas hyemes abeuntis amici

Vela ſequar, ſpectemque ratem iam feſſus ab altis
Rupibus, atque oculos longo querar aere vinci,
Quid ſi militiæ iam te, puer inclyte, primæ
Clara rudimenta, & caſtrorum dulce vocaret
Auſpicium, quanto manarent gaudia fletu?
Quoſue darem amplexus? etiamne optanda propinquant
Triſtia? Et octonos bis iam tibi circuit orbes
Vita; ſed anguſtis animus robuſtior annis,
Succumbitque oneri, & mentem ſua non capit ætas,
Nec mirum: non te ſeries inhonora parentum
Obſcurum proauis, & priſcæ lucis egentem,
Plebeia de ſtirpe tulit, non ſanguine cretus
Turmali, trabeaque Remi, nec paupere clauo
Auguſtam ſedem, & Latij penetrale ſenatus
Aduena pulſaſti, ſed præcedente tuorum
Agmine. Romulei qualis per iugera Circi,
Cum pulcher viſu, titulis generoſus auitis
Expectatur equus, cuius de ſtemmate longo
Felix emeritos habet admiſſura parentes.
Illum omnes acuunt plauſus, illum ipſe volantem
Puluis, & incuruæ gaudent agnoſcere metæ.
Sic te, clare puer, genitum ſibi curia ſenſit,
Primaque patritia clauſit veſtigia luna.
Mox Tyrios ex more ſinus, tunicamque potentem
Agnouere humeri. ſed enim ſibi magna parabat
Ad titulos exempla pater. quippe ille iuuentam
Protinus ingrediens, pharetratum inuaſit Araxem
Belliger, indocilemque fero ſeruire Neroni
Armeniam. rigidi ſummam Mauortis agebat
Corbulo, ſed comitem belli, ſociumque laborum
Ille quoque egregijs multum miratus in armis
Bolanum, atque illi curarum aſperrima ſuetus
Credere, partirique metus. quod tempus amicum
Fraudibus, exerto quænam bona tempora bello,
Quæ ſuſpecta fides, aut quæ fuga vera ferocis
Armenij: Bolanus iter prænoſſe timendum:
Bolanus tutis iuga quærere commoda caſtris:
Metari Bolanus agros: aperire malignas

Tot

Tot veprum nemorumque moras, tantamq; verendi
Mentem implere ducis, iuſſiſque ingentibus vnus
Sufficere. ipsa virum norat iam barbara tellus:
Ille ſecundus apex bellorum, & proxima caſſis.
Sic Phryges attoniti, quanquam Nemea viderent
Arma, Cleonæuſque acies impelleret arcus.
Pugnante Alcide, tamen & Telamona timebant.
Diſce puer: nec enim externo monitore petendus
Virtutis tibi pulcher amor: cognata miniſtret
Laus animos: alijs Decij reduceſque Camilli
Monſtrentur; tu diſce patrem, quantuſq; nigrantem
Fluctibus occiduis, feſſoque Hyperione Thulen
Intrarit mandata gerens, quantuſque potentes
Mille vrbes Aſiæ ſortito rexerit anno,
Imperium mulcente toga. tibi talia, pronis
Auribus, hæc certent tibi conciliare propinqui:
Hæc iterent comites præcepta, ſeneſque paterni.
Iamque alio moliris iter. nec deſide paſſu
Ire paras. nondum validæ tibi ſigna iuuentæ
Irrepſere genis, & adhuc decor integer æui.
Nec genitor iuxta. fatis namque hauſtus iniquis
Occidit, heu, geminam prolem ſine præſide linquens,
Nec ſaltem teneris oſtrum puerile lacertis
Exuit, albentique humeros induxit amictu.
Quem non corrumpit pubes effrena? nouæque
Libertas properata togæ? ceu neſcia falcis
Sylua comas tollit, fructumque expirat in vmbras.
At tibi Pieriæ tenero ſub pectore curæ,
Et pudor, & docti legem ſibi dicere mores.
Tunc hilaris probitas & frons tranquilla, nitorque
Luxuriæ confine tenens. pietaſque per omnes
Diſpenſata modos. æquæuo cedere fratri,
Mirarique patrem, miſeræque ignoſcere matri.
Admonuit fortuna domus. tibine illa nefanda
Pocula, lethaleſque manu componere ſuccos
Eualuit? qui voce potes præuertere morſus
Serpentum, atque omnes vultu placare nouercas?
Infeſtare libet Manes, meritoque precatu

Pacem auferre rogis. ſed te, puer optime, cerno
Flectentem iuſtis, & talia dicta parantem:
Parce precor cineri: fatum illud, & ira nocentum
Parcarum, crimenque Dei, mortalia quiſquis
Pectora ſero videt, nec primo in limine ſiſtit
Conatus ſcelerum, atque animos infanda parantes.
Excidat illa dies æuo, ne poſtera credant
Secula: nos certe taceamus; obruta multa
Nocte tegi propriæ patiamur crimina gentis.
Exegit pœnas, hominum cui cura ſuorum,
Quo Pietas auctore redit, terraſque reuiſit,
Quem timet omne nefas. ſatis hæc, lachrymandaque nobis
Vltio. quin ſæuas vtinam exorare liceret
Eumenidas, timidæque auertere Cerberon vmbræ,
Immemoremque tuis citius dare Manibus amnem,
Macte animo iuuenis. ſic creſcunt crimina matris.
Nec tantum Pietas, ſed protinus ardua Virtus
Affectata tibi: nuper cum forte ſodalis
Immeritæ falſo palleret crimine famæ,
Erigeretque forum, ſuccinctaque iudice multo
Surgeret, & caſtum vibraret Iulia fulmen;
Tu quanquam non ante forum legeſque ſeueras
Paſſus, ſed tacita ſtudiorum occultus in vmbra,
Defenſare metus, aduerſaque tela ſubiſti
Pellere inermis adhuc, & tiro, pauentis amici.
Haud vnquam tales aſpexit Romulus annos,
Dardaniuſque ſenex, medii bellare togata
Strage fori. ſtupuere Patres tentamina tanta,
Conatuſque tuos: nec te reus ipſe timebat.
Par vigor eſt membris, promptæque ad fortia vires
Sufficiunt animo, atque ingentia iuſſa ſequuntur.
Ipſe ego te nuper Tyberino in littore vidi,
Qua Tyrrhena vadis Laurentibus æſtuat vnda,
Tendentem curſus, vexantemque illa nuda
Calce ferocis equi, vultu, dextraque minacem.
(Si qua fides dictis) ſtupui, armatumque putaui.
Getulo ſic pulcher equo, Troianaque quaſſans
Tela, nouercales ibat venator in agros

Aſca-

Aſcanius, miſeramque patri flagrabat Eliſam.
Troilus haud aliter gyro leuiore minantes
Eludebat equos. aut quem de turribus altis
Arcadas Ogygio verſantem in puluere metas
Spectabant Tyriæ non toruo lumine matres.
Ergo age, nam magni Ducis indulgentia pulſat,
Certaque dat votis hilaris veſtigia frater,
Surge, animo & fortes caſtrorum concipe curas.
Monſtrabunt acies Mauors, Actæaque virgo:
Flectere Caſtor equos, humeris quatere arma Quirinus,
Qui tibi tam tenero permiſit plaudere collo
Nubigenas clypeos, intactaque cædibus arma.
Quaſnam igitur terras, quem Cæſaris ibis in orbem?
Arctoosne amnes, & Rheni fracta natabis
Flumina? an æſtiferis Libyæ ſudabis in aruis?
An iuga Pannoniæ, mutatoreſque domorum
Sauromatas quaties? an te ſeptenus habebit
Iſter? & vndoſo circumflua coniuge Peuce?
An Solymum cinerem, palmetaque capta ſubibis,
Non ſibi felices ſyluas ponentis Idumes?
Quod ſi te magno tellus frenata parenti
Accipiat, quantum ferus exultabit Araxes!
Quanta Caledonios attollet gloria campos!
Cum tibi longæuus referet trucis incola terræ,
Hic ſuetus dare iura parens: hoc ceſpite turmas
Affari: nitidas ſpeculas, caſtellaque longe
Aſpicis? ille dedit, cinxitque hæc mœnia foſſa:
Belligeris hæc dona Deis, hæc tela dicauit.
Cernis adhuc titulos; hunc ipſe vacantibus armis
Induit, hunc regi rapuit thoraca Britanno.
Qualiter in Teucros victricia bella parentis
Ignotum Pyrrho Phœnix narrabat Achillem.
Felix qui viridi, fidens optata iuuenta
Durabis quaſcunque vias, vallumque ſubibis.
Forſan & ipſe latus (ſic numina principis adſint)
Cinctus, & vnanimi comes indefeſſus amici,
Quo Pylades ex more pius, quo Dardana geſſit
Bella Menœtiades. quippe hæc concordia vobis,

Hic amor eſt, duretque precor. nos fortior ætas
Iam fugit, hinc votis animum, precibuſque iuuabo.
Hei mihi, ſed cœtus ſolitos ſi forte ciebo,
Et mea Romulei venient ad carmina patres,
Tu deeris Criſpine mihi, cuneoſque per omnes
Te meus abſentem circumſpectabit Achilles.
Sed venies melior: vatum non irrita currunt
Omina. quique aquilas tibi nunc, & caſtra recludit,
Idem omnes perferre gradus, cingique ſuperbis
Faſcibus, & patrias dabit inſediſſe curules.
Sed quis ab excelſis Troianæ collibus Albæ,
Vnde ſuæ iuxta proſpectat mœnia Romæ,
Proximus ille Deus. fama velocior intrat
Nuntius, atque tuos implet, Criſpine, penates?
Dicebam certe: Vatum non irrita currunt
Auguria. eu ingens reſerat tibi limen honorum
Cæſar, & Auſonii committit munia ferri.
Vade puer, tantiſque enixus ſuffice donis.
Felix, qui magno iam nunc ſub præſide iuras,
Cuique ſacer primum tradit Germanicus enſem.
Non minus hoc, fortis quam ſi tibi panderet ipſe
Bellipotens aquilas, toruaque induceret ora
Caſſide. vade alacer, maioraque diſce mereri.

EPICEDION IN PATREM.

III.

IPſe malas vires, & lamentabile carmen
Elyſio de fonte mihi, pulſumque ſiniſtræ
Da, genitor perdocte, lyræ. neq; enim antra moueri
Delia, nec ſolitam fas eſt impellere Cyrrham
Te ſine. Corycia quicquid modo Phœbus in vmbra
Quicquid ab Iſmariis monſtrabat collibus Euan,
Dedidici. fugere meos Parnaſia crines
Vellera, funeſtamque ederis irrepere taxum
Extimui, trepidamque (nefas) areſcere laurum.
Certe ego, magnanimum qui facta attollere regum
Ibam altum ſpirans, Martemque æquare canendo:
Quis

Quis ſterili mea corda ſitu, quis Apolline merſo
Frigida damnatæ præduxit nubila menti?
Stant circum attonitæ vatem, & nil dulce ſonantes
Nec digitis, nec voce deæ. dux ipſa, ſilenti
Fulta caput cithara, qualis poſt Orphea raptum
Aſtitit, Hebre, tibi, cernens iam ſurda ferarum
Agmina, & immotos ſublato carmine lucos.
At tu ſeu membris emiſſus in ardua tendens,
Fulgenteſque plagas, rerumque elementa recenſes,
Quis Deus, vnde ignes, quæ ducat ſemita Solem,
Quæ minuat Phœben, quæque integrare latentem
Cauſa queat, notique modos extendis Arati:
Seu tu Lethæi ſecreto in gramine campi
Concilia Heroum iuxta, Maneſque beatos
Mæonium, Aſcræumque ſenem, non ſegnior vmbra
Accolis, alternumque ſonas, & carmina miſces,
Da vocem magno, Pater, ingeniumque dolori.
Nam me ter relegens cœlo, terque ora retexens
Luna videt reſidem, nullaque Heliconide triſtes
Solantem curas, tuus vt mihi vultibus ignis
Irrubuit, cineremque oculis humentibus hauſi.
Vilis honos ſtudiis: vix hæc in munera ſoluo
Primum animum, taciti ſque ſitum depellere curis.
Nunc etiam labente manu, nec lumine ſicco
Ordior acclinis tumulo; quo molle quieſcis
Iugera noſtra tenens, vbi poſt Æneia fata
Solatus, Latiis ingeſſit montibus Albam
Aſcanius, Phrygio dum pingues ſanguine campos
Odit, & infauſtæ regnum dotale nouercæ.
Hic ego te (nam Sicanii non mitius halat
Aura croci, dites nec ſic vbi rara Sabæi
Cinnama, odoratas nec Arabs decerpſit ariſtas,)
Inſerui cum laude loci, ſed carmine plango
Pierio: ſume & gemitus, & vulnera nati,
Et lachrymas, cari quas nunquam habuere parẽtes.
Atque vtinam fortuna dares mihi Manibus aras,
Par templis opus, aeriamque educere molem,
Cyclopum ſcopulos vltra, atque audacia ſaxa
Pyramidum, & magno tumulum prætexere luco!

Illic & Siculi ſuperaſſem dona ſepulchri,
Et Nemees lucum, & Pelopis ſolennia trunci.
Illic Oebalio non finderet aera diſco
Graiorum vis vlla virum: non arua rigaret
Sudor equum, aut putri ſonitum daret vngula foſſa:
Sed Phœbi ſimplex chorus. Hic frondentia vatum
Præmia, laudato genitor tibi rite dicarem.
Ipſe madens oculis, vmbrarum, animæque ſacerdos
Præcinerem gemitum, cui te nec Cerberus omni
Ore, nec Orpheæ quirent auertere leges:
Atque tibi moreſque tuos & facta canentem
Fors & magniloquo non poſthabuiſſet Homero,
Tenderet & toruo pietas æquare Maroni.
Cur magis inceſſat Superos, & aena ſororum
Stamina, quæ tepido genitrix ſuper aggere nati
Orba ſedet? vel quæ primæui coniugis ignem
Aſpicit, obſtanteſque manus, turbamque tenentem
Vincit, in ardentem, liceat, moritura maritum?
Maior certe aliis Superos, & Tartara pulſem
Inuidia: externis etiam miſerabile viſu
Funus eat. Sed nec modo ſe natura dolenti,
Nec pietas iniuſta dedit: mihi limine primo
Fatorum, & viridi, genitor, ceu raptus ab æuo,
Tartara dura ſubis, nec enim Marathonia virgo
Parcius extinctum ſæuorum crimine agreſtum
Fleuerit Icarium, Phrygia quam turre cadentem
Aſtyanacta parens. laqueo quin illa ſupremos
Incluſit gemitus; At te poſt funera magni
Hectoris, Hæmonio pudor eſt ſeruiſſe marito.
Non ego quas fati certus ſibi voce canora
Inferias præmittit olor: nec rupe quod atra
Tyrrhenæ volucres nautis prædulce minantur,
In patrios adhibebo rogos. non murmure trunco
Quod gemit, & duræ queritur Philomela ſorori:
Nota nimis vati. quis non in funere cunctos
Heliadum ramos, lachrymoſaque germina dixit?
Et Phrygium ſilicem? atque auſum contraria Phœbo
Carmina? nec fiſſa gauiſam Pallada buxo?
Te Pietas oblita virum, reuocataque cœlo

Iuſti-

Iuſtitia & gemina plangat facundia lingua,
Et Pallas, doctique cohors Heliconia Phœbi.
Quis honor Aonios ſeno pede ducere campos,
Et quibus Arcadia carmen teſtudine menſis
Cyda labor, nomenque fuit: quoſque orbe ſub omni
Ardua ſeptena numerat Sapientia fama?
Qui furias, regumque domos, auerſaque cœlo
Sidera terrifico ſuper intonuere cothurno.
Et quis laſciua vires tenuare Thalia
Dulce, vel heroos greſſu truncare tenores.
Omnia namq; animo complexus, & omnibus auctor,
Qua fandi vis lata patet; ſiue orſa libebat
Aonijs vincire modis, ſeu voce ſoluta
Spargere, & effreno nimbos æquare profatu,
Exere ſemirutos ſubito de puluere vultus
Parthenope, crinemque afflato monte ſepulti
Pone ſuper tumulos, & magni funus alumni,
Quo non Munychiæ quicquam præſtantius arces,
Doctaque Cyrene, Sparteue animoſa creauit,
Si tu ſtirpe vetus, famæque obſcura iaceres,
Nil gentile tenens, illo te ciue probares
Graiam, atque Euboico maiorum ſanguine duci,
Ille tuis toties præſtrinxit tempora ſertis,
Cum ſtata laudato caneret Quinquennia verſu,
Ora ſupergreſſus Pylij ſenis, oraque regis
Dulichij, ſpecieque comam ſubnexus vtraque.
Non tibi deformes obſcuri ſanguinis ortus,
Nec ſine luce genus (quanquam fortuna parentum
Arctior expenſis) etenim te diuite ritu
Ponere, purpureos infantia adegit amictus
Stirpis honore datos, & nobile pectoris aurum.
Protinus exorto dextrum riſere ſorores
Aonides, pueroque chelyn ſummiſit, & ora
Imbuit amne ſacro iam tum ibi blandus Apollo.
Nec ſimplex patriæ decus, & natalis origo
Pendet, & ambiguo geminæ certamine terræ.
Te de gente ſuum Latijs aſcita colonis
Graia refert Selle: Graius qua puppe magiſter
Excidit, & medijs miſer euigilauit in vndis,

Mæon & inde ſuum longo probat ordine vitæ
Mæoniden, aliæ, quem alijs natalibus vrbes
Diripiunt, cunctæque probant: non omnibus ille
Verus: alit victos immanis gloria falſi.
Atque ibi dum profers annos, vitamque ſalutas,
Protinus ad patrij raperis certamina luſtri
Vix implenda viris, laudum feſtinus, & audax
Ingenij: ſtupuit primæua ad carmina plebes
Eubœa, & natis te monſtrauere parentes,
Inde frequens pugnæ, nulloque ingloria ſacro
Vox tua, non toties victorem Caſtora gyro,
Nec fratrem cæſtu virides plauſere Terapnæ.
Sit pronum viciſſe domi: quid Achæa mereri
Præmia, nunc ramis Phœbi, nunc germine Lernæ,
Nunc Athamantæa protectum tempora pinu?
Cum toties laſſata, tamen nuſquam auia frondes
Abſtulit, aut alium tetigit victoria crinem.
Hinc tibi vota patrum credi, generoſaque pubes
Te monitore regi, mores & facta priorum
Diſcere: quis caſus Troiæ, quam tardus Vlyſſes:
Quantus equos pugnaſque virum, decurrere verſu
Mæonides: quantumque pios ditarit agreſtes
Aſcræus, Siculuſque ſenex: qua lege recurrat
Pindaricæ vox flexa lyræ, volucrumque precator
Ibycus, & tetricis Alcman cantatus Amyclis,
Steſichoruſque ferox, ſaltuſque ingreſſa viriles
Non formidata, temeraria Leucade Sappho,
Quoſque alios dignata chelys, tu pandere doctus
Carmina Battiadæ, latebraſque Lycophronis atri,
Sophronaq; implicitum, tenuiſque arcana Corinnæ.
Sed quid parua loquor? tu par aſſuetus Homero
Ferre iugum, ſenoſque pedes æquare ſolutis
Verſibus, & numquam paſſu breuiore relinqui.
Quid mirum, patria ſi te petiere relicta,
Quos Lucanus ager, rigidi quos iugera Dauni,
Quos Veneri plorata domus, neglectaque tellus
Alcidæ, vel quos è vertice Surrentino
Mittit Tyrrheni ſpeculatrix virgo profundi?
Quos propiore ſinu lituo remoque notatus

Collis,

Collis, & Auſonij pridem laris hoſpita Cyme?
Quoſque Dicarchæi portus, Baianaque mittunt
Littora, qua medijs alte permiſtus anhelat
Ignis aquis, & operta domos incendia ſeruant.
Sic ad Auernales ſcopulos, & opaca Sibyllæ
Antra, rogaturæ veniebant vndique gentes.
Illa minas Diuum, Parcarumque acta canebat,
Quamuis decepto vates non irrita Phœbo.
Mox & Romuleam ſtirpem, proceresque futuros
Inſtruis, inque patrum veſtigia ducere perſtas.
Sub te Dardanius facis explorator opertæ,
Qui Diomedei cælat penetralia furti,
Creuit, & inde ſacrum didicit puer: arma probare
Monſtraſti Salijs, præſagumque æthera certis
Augurijs, cui Chalcidicum fas voluere carmen,
Lanea cui Phrygij eſt coma flaminis: & tua multum
Verbera ſuccincti formidauere Luperci.
Et nunc ex illo forſan grege, gentibus alter
Iura dat Eois, alter compeſcit Iberos,
Alter Achæmenium ſecludit Zeugmate Perſen,
Hi dites Aſiæ populos, hi Pontica frenant,
Hi fora pacificis emendant faſcibus, illi
Caſtra pia ſtatione tenent: tu laudis origo.
Non tibi certaſſet iuuenilia fingere corda
Neſtor, & indomiti Phœnix moderator alumni.
Quique tubas acres, lituoſque audire volentem
Æaciden, alio frangebat carmine Chiron.
Talia dum celebras, ſubitam ciuilis Erinnys
Tarpeio de monte facem, Phlegræaque mouit
Prælia. ſacrilegis lucent Capitolia tædis,
Et Senonum furias Latiæ ſumpſere cohortes.
Vix requies flammæ: nec dum rogus ille deorum
Siderat, exciſis cum tu ſolatia templis
Impiger, & multum facibus velocior ipſis,
Concinis ore pio, captiuaque fulmina defles.
Mirantur Latij proceres, vltorque deorum
Cæſar, & è medio diuum pater annuit igni.
Iamque & flere pio Veſuina incendia cantu
Mens erat, & gemitum patrijs impendere damnis.

Cum pater exemptum terris ad ſidera montem
Suſtulit, & late miſeras deiecit in vrbes.
Me quoque vocales lucos, luſtrataque Tempe
Pulſantem, cum ſtirpe tua deſcendere dixi,
Admiſere deæ. nec enim mihi ſidera tantum,
Æquoraque & terras, quam vos debere parenti.
Sic decus hoc, quodcumque lyræ: primuſque dediſti
Non vulgare loqui, & famam ſperare ſepulchro.
Qualis eras, Latios quoties ego carmine patres
Mulcerem, felixque tui ſpectator adeſſes
Muneris? heu quali confuſus gaudia fletu
Vota, pioſque metus inter, lætumque pudorem!
Quam tuus ille dies, qua non mihi gloria maior!
Talis Olympiaca iuuenem cum ſpectat arena
Qui genuit, plus ipſe ferit: plus corde ſub alto
Cæditur, attendunt cunei, ſpectatur Acetes
Ille magis, crebro dum lumina pulueris hauſtu
Obruit. & prenſa vouet expirare corona.
Hei mihi quod tantum patrias ego vertice frondes,
Solaque Chalcidicæ Cerealia dona coronæ
Te ſub teſte tuli. qualem te Dardanus Albæ
Vix cepiſſet ager, ſi per me ſerta tuliſſes
Cæſarea donata manu! quod ſubdere robur
Illa dies, quantum potuit dempſiſſe ſenectæ?
Nam quod me mixta quercus non preſſit oliua,
Et fugit ſperatus honos. cum dulce parentis
Inuida Tarpeij caneret te noſtra magiſtro
Thebais. Vrgebant priſcorum exordia vatum,
Tu cantus ſtimulare meos, tu pandere facta
Heroum, bellique modos, poſituſque locorum
Monſtrabas: labat incerto mihi limite curſus.
Te ſine, & orbatæ caligant vela carinæ.
Nec ſolum larga memet pietate fouebas,
Talis & in thalamos: vna tibi cognita tæda
Connubia, vnus amor. certe ſeiungere matrem
Iam gelidis nequeo buſtis, te ſentit, habetque,
Te videt, & tumulos, ortuque obituque ſalutat.
Vt Pharios aliæ ficta pietate dolores,
Mygdonioſque colunt, & non ſua funera plorant.
Quid

Quid referam expoſitos ſeruato pondere mores?
Quæ pietas? quam vile lucrum? quæ cura pudoris?
Quantus amor recti? rurſuſque vbi dulce remitti?
Gratia quæ dictis? animo quam nulla ſenectus?
His tibi pro meritis, famam, laudeſque benignas
Vindex cura Deum, nulloque è vulnere triſtem
Conceſſit. raperis, genitor, non indigus æui,
Non nimius, triniſque decem quinquennia luſtris
Iuncta ferens. ſed me pietas numerare, dolorque
Non ſinit: ò Pylias æui tranſcendere metas,
Et Teucros æquare ſenes, ò digne videre
Me ſimilem! Sed nec lethi tibi ianua triſtis:
Quippe leues cauſæ, nec ſegnis tabe ſenili
Exitus, inſtanti præmiſit membra ſepulchro;
Sed te torpor iners, & mors imitata quietem,
Explicuit, falſoque tulit ſub Tartara ſomno.
Quos ego tunc gemitus? comitum manus anxia vidit.
Vidit & exemplum genitrix, gauiſaque vouit
Quæ lamenta tuli. veniam concedite Manes;
Fas dixiſſe, pater: non tu mihi plura dediſſes.
Felix ille patrem vacuis circumdedit vlnis:
Vellet &, Elyſia quamuis in ſede locatum,
Abripere, & Danaas iterum portare per vmbras.
Tentantem, & viuos molitum in Tartara greſſus,
Detulit infernæ vates longæua Dianæ.
Si chelyn Odryſiam pigro tranſmiſit Auerno
Cauſa minor. ſi Theſſalicis Admetus in oris
Sylua vna tetra Phylacedia rettulit vmbram,
Cur nihil exoret, genitor, chelys aut tua Manes,
Aut mea? fas mihi ſit patrios contingere vultus,
Fas iunxiſſe manus, & lex quæcumque ſequatur.
At vos vmbrarum reges, Ænæaque Iuno
(Si laudanda precor) tædas auferte, comaſque
Eumenidum: nullo ſonet aſper ianitor ore:
Centauroſque, Hydræq; greges, Scyllæaq; monſtra
Auerſæ celent valles, vmbramque ſenilem
Inuitet ripis diſcuſſa plebe ſupremis
Vector, & in media componat molliter alga.

Ite-

Ite pij manes, Graiumque examina vatum,
Illuſtremque animam Lethæis ſpargite ſertis,
Et monſtrate nemus, quo nulla irrupit Erinnys,
In quo falſa dies, cæloque ſimillimus aer,
Inde tamen venias, melior qua porta malignum
Cornea vincit ebur, ſomnique in imagine monſtra
Quæ ſolitus: ſic ſacra Numæ, rituſque colendos
Mitis Aricino dictabat Nympha ſub antro.
Scipio ſic plenos Latio Ioue ducere ſomnos
Creditur Auſonijs, & non ſine Apolline Sylla.

AD SOMNVM.

IV.

CRimine quo merui iuuenis, placidiſſime diuum,
Quoue errore miſer, donis vt ſolus egerem;
Somne, tuis? tacet omne pecus, volucreſque, feræque,
Et ſimulant feſſos curuata cacumina ſomnos.
Nec trucibus fluuijs idem ſonus, occidit horror
Æquoris, & terris maria acclinata quieſcunt.
Septima iam rediens Phœbe mihi reſpicit ægras
Stare genas, totidem Octææ, Paphiæque reuiſunt
Lampades, & toties noſtros Titonia queſtus
Præterit, & gelido ſpargit miſerata flagello.
Vnde ego ſufficiam? non ſi mihi lumina mille,
Quæ ſacer alterna tantum ſtatione tenebat
Argus, & haud vnquam vigilabat corpore toto.
At nunc, heus, aliquis longa ſub nocte, puellæ
Brachia nexa tenens, vltro te, Somne, repellit.
Inde veni, nec te totas infundere pennas
Luminibus compello meis; (hoc turba precatur
Lætior) extremo me tange cacumine virgæ:
Sufficit, aut leuiter ſuſpenſo poplite tranſi.

EPICEDION IN FILIVM.

V.

ME miſerum (neque enim verbis ſolennibus vlla
Incipiam nunc, Caſtaliæ vocalibus vndis
Inuiſus, Phœboque grauis) quæ veſtra ſorores,
Orgia, Pieriæ, quas inceſtauimus aras?
Dicite: poſt pœnam liceat commiſſa fateri.
Numquid inacceſſo poſui veſtigia luco?
Num vetito de fonte bibi? quæ culpa? quis error,
Quem luimus tantis mœroribus? ecce lacertis
Viſcera noſtra tenens, animaque auellitur infans.
Non de ſtirpe quidem, nec qui mea nomina ferret,
Oraque: non fueram genitor. ſed cernite fletus,
Liuenteſque genas, & credite planctibus orbi,
Orbus ego; huc patres, & aperto pectore matres
Conueniant, cinereſque oculis, & carmina ferte,
Si qua ſub vberibus plenis ad funera natos
Ipſa gradu labente tulit, madidumque cecidit
Pectus, & ardentes reſtinxit lacte fauillas.
Quiſquis adhuc tenere ſignatum flore iuuentæ
Immerſit cineri iuuenem, primaque iacentis
Serpere crudelis vidit lanugine flammas,
Adſit, & alterno mecum clamore fatiſcat,
Vincetur lachrymis, & te Natura pudebit,
Tanta mihi feritas, tanta eſt inſania luctus.
Hoc quoque cum meditor terdena luce peracta
Acclinis tumulo, luctus in carmina verto,
Diſcordeſque modos, & ſingultantia verba
Molior. Orſa dolor prohibet, atque ira tacendi
Impatiens ſed nec ſolitæ mihi vertice laurus,
Nec fronti vittatus honos: en taxea marcet
Sylua comis, hilareſque ederas plorata cupreſſus
Excludit ramis. ignauo pollice chordas
Pulſo: ſed incertam digitis errantibus amens
Scindo chelyn. iuuat heu, iuuat illaudabile carmen

Fun-

Fundere, & incompte miſerum laudare dolorem.
Sic merui, ſic me cantuque habituque nefaſtum
Aſpiciant Superi. pudeat, Thebaſque, nouumque
Æaciden. nil iam placidum manabit ab ore.
Ille ego qui toties blandus, matrumque, patrumque
Vulnera, qui viuos potui mulcere dolores,
Ille ego lugentum mitis ſolator, acerbis
Auditus tumulis, & deſcendentibus vmbris,
Deficio, medicaſque manus, fomentaque quæro
Vulneribus (ſed ſumma) meis. nunc tempus amici
(Quorum ego manantes oculos, & ſaucia terſi
Pectora) reddite opem, ſæuas exoluite grates.
Nimirum cum veſtra domus; ego funera, mœſtus
Increpito, tunc damna dolens aliena, repono
Infelix lachrymas, & triſtia carmina ſeruo.
Verum erat: abſumptæ vires, & copia fandi
Nulla mihi, dignumque nihil mens fulmine tanto
Repperit. inferior vox omnis, & omnia ſordent
Verba. ignoſce puer: tu me caligine mœſtum
Obruis. a duro, viſo ſic vulnere caræ
Coniugis, inuenit caneret quod Thracius Orpheus
Dulce tibi: ſic buſta Lini complexus Apollo
Non tacuit. nimius fortaſſe, auiduſque doloris
Dicor, & in lachrymis iuſtum exceſſiſſe pudorem.
Quiſnam autem gemitus, lamentaque noſtra reprendit?
O nimium felix, nimium crudelis, & expers
Imperij Fortuna tui, qui dicere legem
Fletibus, aut fines audet cenſere dolendi.
Incitat (heu) planctus. potius fugientia ripas
Flumina deuincas, rapidis aut ignibus obſtes,
Quam miſeros lugere vetes. tamen ille ſeuerus
(Quiſquis is eſt) noſtræ cognoſcat vulnera cauſæ.
Non ego mercatus Pharia de puppe loquaces
Delicias, doctumue ſui conuicia Nili
Infantem, linguaque ſimul, ſalibuſque proteruum
Dilexi. meus ille, meus. tellure cadentem
Excepi, & vinctum genitali carmine foui.
Poſcentemque nouas tremulis vlulatibus auras,

Infer-

Inſerui vitæ. quid plus tribuere parentes?
Quin alios ortus, libertatemque ſub ipſis
Vberibus tibi, parue, dedi. heu munera noſtra
Ridebas ignarus adhuc. properauerat ille,
Sed merito properabat amor, ne perderet vllum
Libertas tam parua diem. nonne horridus ipſos
Inuidia, Superos, iniuſtaque Tartara pulſem?
Nonne gemam te, care puer, quo ſoſpite natos
Non cupij? primo gemitum qui protinus ortu
Implicuit, fixitque mihi. cui verba, ſonoſque
Monſtraui (queſtuſque, & vulnera cæca reſoluam)
Reptantemque ſolo demiſſus ad oſcula dextra
Erexi, blandoque ſinu, iam iamque natantes
Exercere genas, dulceſque accerſere ſomnos.
Cui nomen vox prima meum, luduſque tenello
Riſus, & è noſtro veniebant, gaudia vultu.

SYLVARVM FINIS.

P. PAPINII STATII

THEBAIDOS

Libri duodecim.

ARGVMENTA

Librorum duodecim.

THEBAIDOS.

Ex vetuſtiſſimo codice Toletano.

SOluitur in Primo *fratrum concordia libro*
Denegat & fœdus, repetitaque regna Secundus.
Tertius *in Thebas inflammat Dorica caſtra*.
In Quarto *Mauors bello rapit vndique Graios*.
Quintus *& Hyſiphiles luctus, narratque dolores*.
Archemori Sextus *ludos ad funera ducit*.
Septimus *obſeſſas Thebas, vatiſque ſepulchrum*.
Occidit Octauo *Menalippi cuſpide Tydeus*.
Hippomedonta ſolo dat Nonus *& Arcada telo*.
Cuſpide fulminea Decimus *Capanea terebat*.
Vndecimus *parili germanos funere iungit*.
Vltimus *Ogygias dat vincere Theſea Thebas*.

P. PA-

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS
LIBER PRIMVS.

FRaternas acies, alternaque regna profanis
Decertata odijs, ſonteſque euoluere Thebas,
Pierius menti calor incidit. vnde iubetis
Ire Deæ? gentisne canam primordia diræ?
Sidonios raptus, & inexorabile pactum
Legis Agenoreæ? ſcrutantemq; æquora Cadmum?
Longa retro ſeries, trepidum ſi Martis operti
Agricolam infandis condentem prælia ſulcis
Expediam, penituſque ſequar quo carmine muris
Iuſſerit Amphion Tyrios accedere montes.
Vnde graues iræ cognata in mœnia Baccho,
Quod ſæuæ Iunonis opus, cui ſumpſerit arcum
Infelix Athamas, cur non expauerit ingens
Ionium, ſocio caſura Palæmone mater.
Atque adeo iam nunc gemitus, & proſpera Cadmi
Præterijſſe ſinam: limes mihi carminis eſto
Oedipodæ confuſa domus: quando Itala nondum
Signa, nec Arctoos auſim ſperare triumphos,
Biſque iugo Rhenum, bis adactum legibus Iſtrum,
Et coniurato deiectos vertice Dacos:
Aut defenſa prius vix pubeſcentibus annis
Bella Iouis. Tuque ò Latiæ decus addite famæ,
Quem noua maturi ſubeuntem exorſa parentis
Æternum ſibi Roma cupit: licet arctior omnes
Limes agat ſtellas, & te plaga lucida cœli
Pleiadum, Boreæque, & hiulci fulminis expers
Sollicitet, licet ignipedum frenator equorum
Ipſe tuis alte radiantem crinibus arcum

Impri-

Imprimat, aut magni cedat tibi Iuppiter æqua
Parte poli; maneas hominum contentus habenis,
Vndarum terræque potens, & ſidera dones.
Tempus erit, cum Pierio tua fortior œſtro
Facta canam: nunc tendo chelyn. ſatis arma referre
Aonia, & geminis ſceptrum exitiale tyrannis
Nec furijs poſt fata modum, flammaſque rebelles
Seditione rogi, tumuliſque carentia regum
Funera, & egeſtas alternis mortibus vrbes.
Cœrula cum rubuit Lernæo ſanguine Dirce,
Et Thetis arentes aſſuetum ſtringere ripas,
Horruit ingenti venientem Iſmenon aceruo.
Quem prius heroum Clio dabis? immodicum iræ
Tydea? laurigeri ſubitos an vatis hiatus!
Vrget & hoſtilem propellens cædibus amnem
Turbidus Hippomedon, plorandaque bella proterui
Arcados, atque alio Capaneus horrore canendus.
Impia iam merita ſcrutatus lumina dextra
Merſerat æterna damnatum nocte pudorem
Oedipodes, longaque animam ſub morte tenebat.
Illum indulgentem tenebris, imæque receſſu
Sedis, inaſpectos cœlo. radijſque penates
Seruantem, tamen aſſiduis circumuolat alis
Sæua dies animi, ſcelerumque in pectore Diræ.
Tunc vacuos orbes, crudum ac miſerabile vitæ
Supplicium, oſtentat cœlo, manibuſque cruentis
Pulſat inane ſolum, ſæuaque ita voce precatur:
Di ſontes animas, anguſtaque Tartara pœnis
Qui regitis, tuque vmbrifero Styx liuida fundo,
Quam video, multumque mihi conſueta vocari
Annue Tiſiphone, peruerſaque vota ſecunda:
Si bene quid merui, ſi me de matre cadentem
Fouiſti gremio, & traiectum vulnere plantas
Firmaſti: ſi ſtagna petij Cyrrhæa bicorni
Interfuſa iugo, poſſem cum degere falſo
Contentus Polybo, trifidæque in Phocidos arcto
Longæuum implicui regem, ſecuique trementis
Ora ſenis, dum quæro patrem: ſi Sphyngos iniquæ
Callidus ambages te præmonſtrante reſolui:

Si

Si dulces furias, & lamentabile matris
Connubium gauiſus inij: noctemque nefandam
Sæpe tuli, natoſque tibi (ſcis ipſa) paraui:
Mox auidus pœnæ digitis cedentibus vltro
Incubui, miſeraque oculos in matre reliqui:
Exaudi, ſi digna precor, quæque ipſa furenti
Subijceres: Orbum viſu, regniſque, parentem
Non regere, aut dictis mœrentem flectere adorti
Quos genui, quocunque toro: quin ecce ſuperbi
(Proh dolor) & noſtro iamdudum funere reges
Inſultant tenebris, gemituſque odere paternos,
Hiſne etiam funeſtus ego? & videt iſta deorum
Ignauus genitor? tu ſaltem debita vindex
Huc ades, & totos in pœnam ordire nepotes.
Indue quod madidum tabo diadema cruentis
Vnguibus arripui, votiſque inſtincta paternis
I media in fratres, generis conſortia ferro
Diſſiliant: da Tartarei regina barathri
Quod cupiam vidiſſe nefas. nec tarda ſequetur
Mens iuuenum, modo digna veni, mea pignora nosces.
Talia iactanti crudelis Diua ſeueros
Aduertit vultus. inamœnum forte ſedebat
Cocyton iuxta reſolutaque vertice crines,
Lambere ſulfureas permiſerat anguibus, vndas.
Ilicet igne Iouis, lapſiſque citatior aſtris
Triſtibus exiluit ripis. diſcedit inane
Vulgus, & occurſus dominæ pauet, illa per vmbras
Et caligantes animarum examine campos,
Tenariæ limen petit irremeabile portæ.
Senſit adeſſe dies: piceo nox obuia nimbo
Lucentes turbauit equos. procul arduus Atlas
Horruit, & dubia cœlum ceruice remiſit.
Arripit extemplo Maleæ de valle reſurgens
Notum iter ad Thebas. neque enim velocior vllas
Itque reditque vias, cognataque Tartara mauult.
Centum illi ſtantes vmbrabant ora ceraſtæ,
Turba minor diri capitis: ſedet intus abactis
Ferrea lux oculis. qualis per nubila Phœbes
Atracia rubet arte labor: ſuffuſa veneno

Ten-

Tenditur, ac ſanie gliſcit cutis: igneus atro
Ore vapor. quo longa ſitis, morbique, fameſque,
Et populis mors vna venit. riget horrida tergo
Palla, & cœrulei redeunt in pectore nodi.
Atropos hos, atque ipſa nouat Proſerpina cultus.
Tum geminas quatit illa manus. hæc igne rogali
Fulgurat, hæc viuo manus aera verberat hydro.
Vt ſtetit, abrupta qua plurimus arce Cithæron
Occurrit cœlo, fera ſibila crine virenti
Congeminat, ſignum terris, vnde omnis Achæi
Ora maris late, Pelopeiaque regna reſultant.
Audijt & medius cæli Parnaſſus, & aſper
Eurotas, dubiamque iugo fragor impulit Oeten
In latus, & geminis vix fluctibus obſtitit Iſthmos.
Ipſa ſuum genitrix, curuo delphine vagantem
Arripuit frenis, gremioque Palæmona preſſit.
Atque ea Cadmæo præceps vbi limine primum
Conſtitit, aſſuetaque infecit nube penates:
Protinus attoniti fratrum ſub pectore motus,
Gentiliſque animos ſubijt furor, ægraque lætis
Inuidia, atque parens odij metus inde regendi
Sæuus amor: ruptæque vices, iuriſque ſecundi
Ambitus impatiens, & ſummo dulcius vnum
Stare loco, ſocijſque comes diſcordia regnis.
Sic vbi delectos per torua armenta iuuencos
Agricola impoſito ſociare affectat aratro:
Illi indignantes quis nondum vomere multo
Ardua nodoſos ceruix deſcendit in armos,
In diuerſa trahunt, atque æquis vincula laxant
Viribus, & vario confundunt limite ſulcos:
Haud ſecus indomitos præceps diſcordia fratres
Aſperat. alterni placuit ſub legibus anni
Exilio mutare ducem. ſic iure maligno
Fortunam tranſire iubent, vt ſceptra tenentem
Fœdere præcipiti ſemper nouus angeret hæres.
Hæc inter fratres pietas erat: hæc mora pugnæ
Sola, nec in regem perdurata ſecundum.
Et nondum craſſo laquearia fulua metallo,
Montibus aut alte Graijs effulta nitebant
Atria, congeſtos ſatis explicitura clientes.

Non impacatis regum aduigilantia ſomnis
Pila, nec alterna ferri ſtatione gementes
Excubiæ, nec cura mero committere gemmas,
Atque aurum violare cibis. ſed nuda poteſtas
Armauit fratres: pugna eſt de paupere regno.
Dumque vter anguſtæ ſqualentia iugera Dirces
Verteret, aut Tyrij ſolio non altus ouaret
Exulis, ambigitur; perijt ius, faſque, bonumque.
Et vitæ, mortiſque pudor. Quod tenditis iras
Ah miſeri: quid ſi peteretur crimine tanto
Limes vterque poli, quem Sol emiſſus Eoo
Cardine, quem porta vergens proſpectat Ibera?
Quaſque procul terras obliquo ſidere tangit
Auius, aut Borea gelidas, madidiue tepentes
Igne Noti? quid ſi Tyriæ Phrygiæue ſub vnum
Conuectentur opes? loca dira, arceſque neſandæ
Suffecere odio, furtiſque immanibus emptum eſt
Oedipodæ ſediſſe loco. Iam ſorte carebat
Dilatus Polynicis honos. quis tum tibi, ſæue,
Quis fuit ille dies? vacua cum ſolus in aula
Reſpiceres ius omne tuum, cunctoſque minores,
Et nuſquam par ſtare caput? Iam murmura ſerpunt
Plebis Echioniæ, tacitumque à principe vulgus
Diſſidet, & (qui mos populis) venturus amatur.
Atque aliquis, cui mens humili læſiſſe veneno
Summa, nec impoſitos vnquam ceruicè volenti
Ferre duces: hancne Ogygijs, ait, aſpera rebus
Fata tulere vicem? toties mutare timendos,
Alternoque iugo dubitantia ſubdere colla!
Partiti verſant populorum fata, manuque
Fortunam fecere leuem. ſemperne viciſſim
Exulibus ſeruire dabor? tibi, ſumme deorum,
Terrarumque ſator, ſocijs hanc addere mentem
Sedit? an inde vetus Thebis extenditur omen,
Ex quo Sidonij nequicquam blanda iuuenci
Pondera, Carpathio iuſſus ſale quærere Cadmus
Exul Hyanteos inuenit regna per agros:
Fraternaſque acies fœtæ telluris hiatu
Augurium, ſeros dimiſit adusque nepotes?
Cernis vt erectum torua ſub fronte minetur

Sæuior aſſurgens dempto conſorte poteſtas ?
Quas gerit ore minas? quanto premit omnia faſtu ?
Hicne vnquam priuatus erit? tamen ille precanti
Mitis, & affatu bonus & patientior æqui.
Quid mirum? non ſolus erat. nos vilis in omnes
Prompta manus caſus domino cuicunque parati.
Qualiter hinc gelidus Boreas, hinc nubifer Eurus
Vela trahunt, nutat mediæ fortuna carinæ.
Heu dubio ſuſpenſa metu, tolerandaque nullis
Aſpera ſors populis! hic imperat: ille minatur.
At Iouis imperijs rapidi ſuper atria cœli
Lectus concilio diuum conuenerat ordo
Interiore polo. ſpatijs hinc omnia iuxta
Primæque occiduæquè domus, effuſa ſub omni
Terra atque vnda die. medijs ſeſe arduus infert
Ipſe deis, placido quatiens tamen omnia vultu,
Stellantique locat ſolio. nec protinus auſi
Cœlicolæ, veniam donec pater ipſe ſedendi
Tranquilla iubet eſſe manu. mox turba vagorum
Semideum, & ſummis cognati nubibus amnes,
Et compreſſa metu ſeruantes murmura venti
Aurea tecta replent, mixta conuexa deorum
Maieſtate tremunt: radiant maiore ſereno
Culmina, & arcano florentes lumine poſtes.
Poſtquam iuſſa quies, ſiluitque exterritus orbis,
Incipit ex alto: (graue & immutabile ſanctis
Pondus adeſt verbis, & vocem Fata ſequuntur)
Terrarum delicta, nec exuperabile diris
Ingenium mortale queror. quonam vſq; nocentum
Exigar in pœnas? tædet ſæuire coruſco
Fulmine. iam pridem Cyclopum operoſa fatiſcunt
Brachia, & Æolijs deſunt incudibus ignes.
Atque ideo tuleram falſo rectore ſolutos
Solis equos, cœlumque rotis errantibus vri,
Et Phaetontæa mundum ſquallere fauilla.
Nil actum eſt: neque tu valida quod cuſpide late
Ire per illicitum pelago germane dediſti.
Nunc geminas punire domos, quis ſanguinis autor
Ipſe ego, deſcendo. Perſeos alter in Argos
Scinditur, Aonias fluit hic ab origine Thebas.
Mens

ſens cunctis impoſta manet: quis funera Cadmi
Neſciat? & toties excitam à ſedibus imis
Eumenidum bellaſſe aciem? mala gaudia matrum,
Erroreſq; feros nemorum, & reticenda deorum
Crimina? vix lucis ſpatio, vix noctis abactæ
Enumerare queam mores, gentemque profanam.
Scandere quin etiam thalamos hic impius hæres
Patris, & immeritæ gremium inceſtare parentis
Appetijt, proprios monſtro reuolutus in ortus.
Ille tamen Superis æterna piacula ſoluit,
Proiecitq; diem: nec iam amplius æthere noſtro
Veſcitur, at nati (facinus ſine more!) cadentes
Calcauere oculos. iam iam rata vota tuliſti
Dire ſenex: meruere tuæ, meruere, tenebræ
Vltorem ſperare Iouem. noua fontibus arma
Inijciam regnis, totumque à ſtirpe reuellam
Exitiale genus. belli mihi ſemina ſunto
Adraſtus ſocer, & Superis adiuncta ſiniſtris
Connubia. Hanc etiam pœnis inceſſere gentem
Decretum. neque enim arcano de pectore fallax
Tantalus, & ſæuæ perijt iniuria menſæ.
Sic pater omnipotens. aſt illi ſaucia dictis
Flammato verſans inopinum corde dolorem
Talia Iuno refert: mene, ò iuſtiſſime diuum,
Me bello certare iubes? ſcis ſemper vt arces
Cyclopum, magnique Phoroneos inclyta fama
Sceptra viris, opibuſq; iuuenem, licet improbus illic
Cuſtodem Phariæ, ſomno lethoque iuuencæ
Extinguas, ſeptis & turribus aureus intres.
Mentitis ignoſco toris: illam odimus vrbem,
Quam vultu confeſſus adis: vbi conſcia magni
Signa tori, tonitrus agis, & mea fulmina torques.
Facta luant Thebæ: cur hoſtes eligis Argos?
Quin age, ſi tanta eſt thalami diſcordia ſancti,
Et Samon, & veteres armis exſcinde Mycenas.
Verte ſolo Sparten. cur vſquam ſanguine feſto
Coniugis ara tuæ, cumulo cur thuris Eoi
Læta calet? melius votis Mareotica fumat
Coptos, & æriſoni lugentia flumina Nili.
Quod ſi priſca luunt auctorum crimina gentes,

Subuenitque tuis ſera hæc ſententia curis,
Percenſere æui ſenium, quo tempore tandem
Terrarum furias abolere, & ſecula retro
Emendare ſat eſt? iamdudum ab ſedibus illis
Incipe, fluctiuaga qua præterlabitur vnda
Sicanos longe relegens Alpheus amores.
Arcades hic tua (nec pudor eſt?) delubra nefaſtis
Impoſuere locis: illic Mauortius axis
Oenomai, Geticoque pecus ſtabulare ſub Æmo
Dignius: abruptis, etiamnum inhumata procorum
Relliquijs trunca ora rigent. tamen hic tibi templi
Gratus honos. placet Ida nocens, mentitaque manes
Creta tuos. me Tantaleis conſiſtere tectis,
Quæ tandem inuidia eſt? belli deflecte tumultus,
Et generis miſereſce tui. ſunt impia late
Regna tibi, melius generos paſſura nocentes.
Finierat miſcens precibus conuicia Iuno.
At non ille grauis, dictis, quanquam aſpera, motus
Reddidit hæc: equidem haud rebar te mente ſe-
cunda
Laturam, quodcumque tuos, (licet æquus) in Argos
Conſulerem, neque me (detur ſi copia) fallit
Multa ſuper Thebis Bacchum, auſuramque Dionem
Dicere, ſed noſtri reuerentia ponderis obſtat.
Horrendos etenim latices, Stygia æquora fratris
Obteſtor, manſurum & non reuocabile verum,
Nil fore quo dictis flectar. quare impiger ales
Portantes præcede Notos Cyllenia proles:
Aera per liquidum, regniſque illapſus opacis
Dic patruo: ſuperas ſenior ſe tollat ad auras.
Laius, extinctum nati quem vulnere, nondum
Vlterior Lethes accepit ripa profundi
Lege Erebi: ferat hæc diro mea iuſſa nepoti:
Germanum exilio fretum, Argoliciſque tumentem
Hoſpitijs, quod ſponte cupit, procul impius aula
Arceat, alternum regni inficiatus honorem:
Hinc cauſæ irarum. certo reliqua ordine ducam.
Paret Atlantiades dictis genitoris, & inde
Summa pedum propere plantaribus illigat alis,
Obnubitque comas, & temperat aſtra galero.

Tum

Tum dextræ virgam inſeruit,qua pellere dulces
Aut ſuadere iterum ſomnos, qua nigra ſubire
Tartara,& exangues animare aſſueuerat vmbras.
Deſiluit. tenuique exceptus inhorruit aura.
Nec mora, ſublimes raptim per inane volatus
Carpit, & ingenti deſignat nubila gyro.
Interea patrijs olim vagus exul ab oris
Oedipodionides furto deſerta pererrat
Aoniæ. iam iamque animis male debita regna
Concipit, & longum ſignis cunctantibus annum
Stare gemit. tenet vna dies noctesque recurſans
Cura virum, ſi quando humilem decedere regno
Germanum,& ſemet Thebis, opibuſque potitum
Cerneret, hac æuum cupiat pro luce paciſci.
Nunc queritur ceu tarda fugæ diſpendia: ſed mox
Attollit flatus ducis. & ſediſſe ſuperbum
Deiecto ſe fratre putat, ſpes anxia mentem
Extrahit, & longo conſumit gaudia voto.
Tunc ſedet Inachias vrbes, Danaeiaque arua,
Et caligantes abrupto ſole Mycenas.
Ferre iter impauidum.ſeu præuia ducit Erinnys,
Seu fors illa viæ, ſiue hac immota vocabat
Atropos. Ogygijs vlulata furoribus antra
Deſerit, & pingues Bacchæo ſanguine colles.
Inde plagam, qua molle ſedens in plana Cithæron
Porrigitur, laſſumque inclinat ad æquora montem
Præterit. hinc arcte ſcopuloſo in limite pendens.
Infames Scyrone petras, Scyllæaque rura
Purpureo regnata ſeni, mitemque Corinthon
Linquit, & in medijs audit duo littora campis.
Iamque per emeriti ſurgens confinia Phœbi
Titanis, late mundo ſubuecta ſilenti
Rorifera gelidum tenuauerat aera biga.
Iam pecudes volucreſque tacent: iam ſomnus auaris
Inſerpit curis, pronuſque per aera nutat,
Grata laboratæ referens obliuia vitæ.
Sed nec puniceo rediturum nubila cœlo
Promiſere iubar, nec rareſcentibus vmbris
Longa repercuſſo nituere crepuſcula Phœbo.
Denſior à terris, & nulli peruia flammæ

Subtexit nox atra polos. iam clauſtra rigentis
Æoliæ percuſſa ſonant, venturaque rauco
Ore minatur hyems, venti tranſuerſa frementes
Confligunt, axemque emoto cardine vellunt,
Dum cœlum ſibi quiſque rapit. ſed plurimus Auſter
Inglomerat noctem, & tenebroſa volumina torquet,
Defunditq; imbres. ſicco quos aſper hiatu
Perſolidat Boreas. nec non abrupta tremiſcunt
Fulgura, & attritus ſubita face rumpitur æther.
Iam Nemea, iam Tænareis contermina lucis
Arcadiæ capita alta madent. ruit agmine facto
Inachus, & gelidus ſurgens Eraſinus ad Arctos.
Puluerulenta prius, calcandaque flumina nullæ
Aggeribus tenuere moræ, ſtagnoque refuſa eſt
Funditus, & veteri ſpumauit Lerna veneno.
Frangitur omne nemus: rapiunt antiqua procellæ
Brachia ſyluarum, nulliſque aſpecta per æuum
Solibus vmbroſi patuere æſtiua Lycæi.
Ille tamen modo ſaxa iugis fugientia ruptis
Miratur, modo nubigenas è montibus amnes
Aure pauens, paſſimque inſano turbine raptas
Paſtorum pecorumque domos. non ſegnius amens,
Incertuſque viæ, per nigra ſilentia, vaſtum
Haurit iter. pulſat metus vndiq; & vndique frater.
Ac velut hyberno deprenſus nauita ponto,
Cui neque temo piger, neq; amico ſidere monſtrat
Luna vias, medio cœli, pelagique tumultu
Stat rationis inops: iam iamque aut ſaxa malignis
Expectat ſubmerſa vadis, aut vertice acuto
Spumantes ſcopulos erectæ incurrere proræ:
Talis opaca legens nemorum Cadmeius heros,
Accelerat, vaſto metuenda vmbone ferarum
Excutiens ſtabula, & prono virgulta refringit
Pectore: dat ſtimulos animo vis mœſta timoris,
Donec ab Inachijs victa caligine tectis
Emicuit lucem deuexa in mœnia fundens
Lariſſæus apex. illo ſpe concitus omni
Euolat. hinc celſæ Iunonia templa Proſymnæ
Leuus habet, hinc Herculeo ſignata vapore
Lernai

Lernæi ſtagna atra vadi. tandemque recluſis
Infertur portis actutum regia cernit
Veſtibula. hic artus imbri, ventoque rigentes
Proijcit, ignotæque acclinis poſtibus aulæ
Inuitat tenues ad dura cubilia ſomnos.
Rex ibi tranquillæ medio de limite vitæ
In ſenium vergens populos Adraſtus habebat,
Diues auis,& vtroque Iouem de ſanguine ducens.
Hic ſexus melioris inops, ſed prole virebat
Fœminea, gemino natarum pignore fultus.
Cui Phœbus generos(monſtrum exitiabile dictu!
Mox adaperta fides) æuo ducente canebat
Setigerumque ſuem,& fuluum aduentare leonem.
Hæc voluens, non ipſe pater, non docte futuri
Amphïarae vides, etenim vetat auctor Apollo.
Tantum in corde ſedens ægreſcit cura parentis.
Ecce autem antiquam fato Calydona relinquens
Olenius Tydeus (fraterni ſanguinis illum
Conſcius horror agit) eadem ſub nocte ſopora
Luſtra terit, ſimileſq; Notos dequeſtus & imbres,
Infuſam tergo glaciem, & liquentia nimbis
Ora, comaſq; gerens,ſubit vno tegmine, cuius
Fuſus humo gelida, partem prior hoſpes habebat.
Hic vero ambobus rabiem fortuna cruentam
Attulit, haud paſſim ſocijs defendere noctem
Culminibus. paulum alternis in verba minaſque
Cunctantur: mox vt iactis ſermonibus iræ
Intumuere ſatis, tum vero erectus vterque
Exertare humeros. nudamque laceſſere pugnam
Celſior ille gradu procera in membra, ſimulq;
Integer annorum, ſed non & viribus infra
Tydea fert animus, totoſque infuſa per artus
Maior in exiguo regnabat corpore virtus.
Iam crebros ictus ora & caua tempora circum
Obnixi ingeminant, telorum aut grandinis inſtar
Riphçæ, flexoque genu vacua ilia tundunt.
Non aliter quam Piſæo ſua luſtra Tonanti
Cum redeunt, crudiſq; virum ſudoribus ardet
Puluis, at hinc teneros caueæ diſſenſus ephebos
Concitat, excluſæq; expectant præmia matres.

Sic alacres odio, nullaque cupidine laudis
Accenſi incurrunt, ſcrutatur & intima vultus
Vnca manus, penituſque oculis cedentibus inſtat.
Forſan & accincto lateri (ſic ira ferebat)
Nudaſſent enſes, meliuſque hoſtilibus armis
Lugendus fratri iuuenis Thebane, iaceres,
Ni rex inſolitum clamorem, & pectore ab alto
Stridentes gemitus, noctis miratus in vmbris,
Mouiſſet greſſus, magnis cui ſobria curis
Pendebat ſomno iam deteriore ſenectus.
Isque vbi progrediens numeroſa luce, per alta
Atria, dimotis aduerſo limine clauſtris
Terribilem dictu faciem, lacera ora, putreſque
Sanguineo videt imbre genas: quæ cauſa furoris
Externi iuuenes? (neque enim meus audeat iſtas
Ciuis in vſque manus) quiſnam implacabilis ardor
Exturbare odijs tranquilla ſilentia noctis?
Vſque adeone anguſta dies? & triſte, parumper
Pacem animo, ſomnumque pati? ſed prodite
tandem
Vnde orti? quo fertis iter? quæ iurgia? nam vos
Haud humiles tanta ira docet, generiſque ſuperbi
Magna per effuſum clareſcunt ſigna cruorem.
Vix ea, cum mixto clamore obliqua tuentes
Incipiunt vna: Rex ò mitiſſime Achiuum,
Quid verbis opus? ipſe vndantes ſanguine vultus
Aſpicis, hæc paſſim turbatis vocis amaræ
Confudere ſonis. inde orſus in ordine Tydeus
Continuat: mœſti cupiens ſolatia caſus.
Monſtriferæ Calydonis opes, Acheloiaque arua
Deſerui: veſtris hic me ecce in finibus ingens
Nox operit. tecto cœlum prohibere quis iſte
Arcuit? an quoniam prior hæc ad limina forte
Molitur greſſus? pariter ſtabulare bimembres
Centauros, vnaque ferunt Cyclopas in Ætna
Compoſitos, ſunt & rabidis iura inſita monſtris,
Faſque ſuum: nobis ſociare cubilia terræ?
Sed quid ego? aut hodie ſpolijs gauiſus abibis
Quiſquis es his; aut me, ſi non effœtus oborto
Sanguis hebet luctu, magni de ſtirpe creatum
Oeneos,

Oeneos, & Marti non degenerare paterno
Accipies. Nec nos animi, nec ſtirpis egemus,
Ille refert contra, ſed mens ſibi conſcia facti
Cunctatur proferre patrem. tunc mitis Adraſtus,
Immo agite, & poſitis, quas nox inopinaque ſuaſit,
Aut virtus. aut ira minis, ſuccedite tecto.
Iam pariter coeant animorum in pignora dextræ.
Non hæc incaſſum, diuiſque abſentibus acta:
Forſan & has venturus amor præmiſerit iras,
Vt meminiſſe iuuet. nec vana voce locutus
Fata ſenex: ſiquidem hanc perhibent poſt vulnera iunctis
Eſſe fidem, quanta partitum extrema proteruo
Theſea Pirithoo, vel inanem mentis Oreſtem
Oppoſito rabidam Pylade vitaſſe Megæram.
Tunc quoque mulcentem dictis corda aſpera regem
Iam faciles (ventis vt decertata reſidunt
Æquora, laxatiſque diu tamen aura ſuperſtes
Immoritur velis) paſſi ſubiere penates.
Hic primum luſtrare oculis, cultuſque virorum
Telaque magna vacat, tergo videt huius inanem
Impexis vtrinque iubis horrere leonem,
Illius in ſpeciem, quem per Theumeſia Tempe
Amphitryoniades fractum iuuenilibus armis
Ante Cleonæi veſtitur prælia monſtri.
Terribiles contra ſetis, ac dente recuruo
Tydea per latos humeros ambire laborant
Exuuiæ, Calydonis honos. ſtupet omine tanto
Defixus ſenior, diuina oracula Phœbi
Agnoſcens, monituſque datos vocalibus antris.
Obtutu gelida ora premit, lætuſque per artus
Horror ijt. ſenſit manifeſto numine ductos
Affore. quos nexis ambagibus augur Apollo
Portendi generos, vultu fallente ferarum,
Ediderat. tunc ſic tendens ad ſidera palmas:
Nox, quæ terrarum cœlique amplexa labores
Ignea multiuago tranſmittis ſidera lapſu,
Indulgens reparare animum, dum proximus ægris
Infundat Titan agiles animantibus ortus,
Tu mihi perplexis quæſitam erroribus vltro

Adnehis alma fidem, veteriſque exordia fati
Detegis. aſſiſtas operi, tuaque omina firmes.
Semper honoratam dimenſis orbibus anni
Te domus iſta colet: nigri tibi, diua, litabunt
Electa ceruice greges, luſtraliaque exta
Lacte nouo perfuſus edet Vulcanius ignis.
Salue priſca fides tripodum, obſcurique receſſus,
Deprendi Fortuna, deos. ſic fatus, & ambos
Innectens manibus tecta vlterioris ad aulæ
Progreditur. canis etiamnum altaribus ignes,
Sopitum cinerem, & tepidi libamina ſacri
Seruabant, adolere focos, epulaſque recentes
Inſtaurare iubet. dictis parere miniſtri
Certatim accelerant. vario ſtrepit icta tumultu
Regia: pars oſtro tenues, auroque ſonantes
Emunire toros, altoſque inferre tapetas,
Pars teretes leuare manu, ac diſponere menſas.
Aſt alij tenebras & opacam vincere noctem
Aggreſſi, tendunt auratis vincula lychnis.
His labor inſerto torrere exanguia ferro
Viſcera cæſarum pecudum? his cumulare caniſtris
Perdomitam ſaxo Cererem. lætatur Adraſtus
Obſequio feruere domum. iamque ipſe ſuperbis
Fulgebat ſtratis, ſolioque effultus eburno.
Parte alia iuuenes ſiccati vulnera lymphis
Diſcumbunt: ſimul ora notis fœdata tuentur,
Inque vicem ignoſcunt. tunc rex longæuus Aceſten
(Natarum hæc altrix, eadem & fidiſſima cuſtos
Lecta ſacrum iuſtæ Veneri occultare pudorem)
Imperat acciri, tacitaque immurmurat aure.
Nec mora præceptis; cum protinus vtraque virgo
Arcano egreſſæ thalamo(mirabile viſu)
Pallados armiſonæ, pharetratæque ora Dianæ
Æqua ferunt, terrore minus. noua deinde pudori
Viſa virum facies: pariter, pallorque, ruborque
Purpureas hauſere genas: oculique verentes (ſæ
Ad ſanctum rediere patrem. poſtquam ordine men-
Victa fames, ſignis perfectam auroque nitentem
Iaſides pateram famulos ex more popoſcit.
Qua Danaus libare deis ſeniorque Phoroneus
Aſſueti

Aſſueti. tenet hæc operum cælata figuras:
Aureus anguicomam præſecto Gorgona collo
Ales habet. iam iamque vagas (ita viſus) in auras
Exilit: illa graues oculos, languentiaque ora
Pæne mouet, viuoque etiam palleſcit in auro.
Hinc Phrygius fuluis venator tollitur alis:
Gargara deſidunt ſurgenti, & Troia recedit.
Stant mœſti comites, fruſtraque ſonantia laxant
Ora canes, vmbramque petunt, & nubila latrant.
Hanc vndante mero fundens, vocat ordine cunctos
Cœlicolas: Phœbum ante alios, Phœbum omnis ad
aras
Laude ciet comitum, famulumque, euincta pudica
Fronde, manus: cui feſta dies, largoque refecti
Thure, vaporatis lucent altaribus ignes.
Forſitan ò iuuenes, quæ ſint ea ſacra, quibuſque
Præcipuum cauſis Phœbi obteſtemur honorem,
Rex ait, exquirunt animi. non inſcia ſuaſit
Religio: magnis exercita cladibus olim
Plebs Argiua litant: animos aduertite, pandam:
Poſtquam cœrulei ſinuoſa volumina monſtri,
Terrigenam Pythona, deus ſeptem orbibus atris
Amplexum Delphos, ſquammiſque annoſa terentem
Robora, Caſtalijs dum fontibus ore triſulco
Fuſus hiat, nigro ſitiens alimenta veneno,
Perculit, abſumptis numeroſa in vulnera telis,
Cyrrhæique dedit centum per iugera campi:
Vix tandem explicitum, noua deinde piacula cædis
Perquirens, noſtri tecta haud opulenta Crotopi
Attigit. huic primis, & pubem ineuntibus annis,
Mira decore pio, ſeruabat nata penates
Intemerata toris. felix, ſi Delia nunquam
Furta, nec occultum Phœbo ſociaſſet amorem.
Namque vt paſſa deum Nemeæi ad fluminis vndam,
Bis quinos plena cum fronte reſumeret orbes
Cynthia, ſidereum Latonæ fœta nepotem
Edidit: ac pœnæ metuens (neque enim ille coactis
Donaſſet thalamis veniam pater) auia rura
Eligit, ac natum ſepta inter ouilia furtim
Montiuago pecoris cuſtodi mandat alendum.

Non tibi digna, puer, generis cunabula tanti
Gramineos dedit herba toros, & vimine querno
Texta domus: clauſa arbutei ſub cortice libri
Membra tepent, ſuadetq; leues caua fiſtula ſomnos,
Et pecori commune ſolum, ſed fata nec illum
Conceſſere larem: viridi nam ceſpite terræ
Proiectum temere, & patulo cœlum ore trahentem
Dira canum rabies morſu depaſta cruento
Diſijcit. hic vero attonitas vt nuntius aures
Matris adit, pulſi ex animo genitorque, pudorque,
Et metus. ipſa vltro ſæuis plangoribus amens
Tecta replet, vacuumque ferens velamine pectus
Occurrit confeſſa patri. nec motus, & atro
Imperat, infandum! cupientem occumbere letho.
Sero memor thalami, mœſtæ ſolatia morti
Phœbe paras. monſtrum infandis Acheronte ſubimo
Conceptum Eumenidum thalamis: cui virginis ora,
Pectoraque, æternum ſtridens à vertice ſurgit
Et ferrugineam frontem diſcriminat anguis.
Hæc tam dira lues nocturno ſquallida paſſu
Illabi thalamis, animaſque à ſtirpe recentes
Abripere altricum gremijs, morſuque cruento
Deueſci & multum patrio pingueſcere luctu.
Haud tulit armorum præſtans animique Corœbus.
Seque vltro lectis iuuenum, qui robore primi
Famam poſthabita faciles extendere vita,
Obtulit. illa nouos ibat populata penates
Portarum in biuio. lateri duo corpora paruum
Dependent, & iam vnca manus vitalibus hæret,
Ferratique vngues tenero ſub corde tepeſcunt.
Obuius huic latus omne virum ſtipante corona
It iuuenis, ferrumque ingens ſub pectore diro
Condidit: atque imas animæ mucrone coruſco
Scrutatus latebras, tandem ſua monſtra profundo
Reddit habere Ioui. iuuat ire, & viſere iuxta
Liuentes in morte oculos, vterique nefandam
Proluuiem, & craſſo ſquallentia pectora tabo,
Qua noſtræ cecidere animæ. ſtupet Inacha pubes.
Magnaq; poſt lachrymas etiamnum gaudia pallent,

Hi

Hi trabibus duris, ſolatia vana dolori,
Proterere exanimes artus, aſproſque molares
Deculcare genis, nequit iram explere poteſtas.
Illam & nocturno circum ſtridore volantes
Impaſtæ fugiſtis aues, rabidamque canum vim,
Oraque ſicca ferunt trepidorum inhiaſſe luporum.
Sæuior in miſeros fatis vltricis adempta
Delius inſurgit, ſummaque biuerticis vmbra
Parnaſſi reſidens, arcu crudelis iniquo
Peſtifera arma iacit,campoſque, & celſa Cyclopum
Tecta, ſuperiecto nebularum incendit amictu.
Labuntur dulces animæ: mors fila ſororum
Enſe metit,captamque tenens fert Manibus vrbem.
Quærenti quæ cauſa duci. quis ab æthere leuus
Ignis, & in totum regnaret Seirius annum?
Idem autor Pæan rurſus iubet ire cruento
Inferias monſtro iuuenes, qui cæde potiti.
Fortunate animi, longumque in ſæcula digne
Promeriture diem! non tu pia degener arma
Occulis, aut certæ trepidas occurrere morti.
Cominus ora ferens, Cyrrhæi in limine templi
Conſtitit. & ſacras ita vocibus aſperat iras:
Non miſſus, Thymbræe, tuos ſupplexue penates
Aduenio: mea me pietas, & conſcia virtus
Has egere vias. ego ſum qui cæde ſubegi,
Phœbe, tuum mortale nefas, quem nubibus atris
Et ſquallente die, nigra quem tabe ſiniſtri
Quæris,inique,poli.quod ſi monſtra effera magnis
Cara adeo Superis, iacturaque vilior orbis,
Mors hominum,& ſæuo tanta inclementia cœlo eſt:
Quid meruere Argi? me me, diuum optime, ſolum
Obieciſſe caput fatis præſtabit. an illud
Lene magis cordi, quod deſolata domorum
Tecta vides? ignique datis cultoribus omnis
Lucet ager? ſed quid fando tua tela manuſque
Demoror? expectant matres, ſupremaque fundunt
Vota mihi. ſatis eſt: merui, ne parcere velles.
Proinde moue pharetras, arcuſque intende ſonoros,
Inſignemque animam letho demitte. ſed illum
Pallidus Inachijs qui deſuper imminet Argis,

Dum morior, depelle globum. Fors æqua, merentes
Reſpicit. ardentem, tenuit reuerentia, cædis
Latoidem, triſtemque viro ſummiſſus honorem
Largitur vitæ, noſtro mala nubila cœlo
Diffugiunt. at tu ſtupefacti à limine Phœbi
Exoratus abis. inde hæc ſtata ſacra quotannis
Solennes recolunt epulæ, Phœbeiaque placat
Templa nouatus honor: has forte inuiſitis aras
Vos quæ progenies? quanquam Calydonius Oeneus,
Et Parthaoniæ (dudum ſi certus ad aures
Clamor ijt) tibi iura domus; tu pande quis Argos
Aduenias, quando hæc variis ſermonibus hora eſt.
Deiecit mæſtos extemplo Iſmenius heros
In terram vultus, taciteque ad Tydæa læſum
Obliquare oculos. tum longa ſilentia mouit:
Non ſuper hos diuum tibi ſum quærendus honores,
Vnde genus, quæ terra mihi: quis defluat ordo
Sanguinis antiqui, piget inter ſacra fateri.
Sed ſi præcipitant miſerum cognoſcere curæ,
Cadmus origo patrum, tellus Mauortia Thebe,
Et genitrix Iocaſta mihi. tum motus Adraſtus
Hoſpitijs (agnouit enim) quid nota recondis?
Scimus, ait. nec ſic auerſum fama Mycenis
Voluit iter. regnum, & furias, oculoſque pudentes
Nouit, & Arctois ſi quis de ſolibus horret,
Quique bibit Gangen, aut nigrum occaſibus intrat
Oceanum, & ſi quos incerto littore Syrtes
Deſtituunt, ne perge queri, caſuſque priorum
Annumerare tibi. noſtro quoque ſanguine multum
Errauit pietas. nec culpa nepotibus obſtat.
Tu modo diſſimilis rebus mereare ſecundis
Excuſare tuos. ſed iam temone ſupino
Languet Hyperboreæ glacialis portitor Vrſæ.
Fundite vina focis, ſeruatoremque parentum
Latoiden votis iterumque iterumque canamus.
Phœbe parens, ſeu te Lyciæ Pataræa niuoſis
Exercent dumeta iugis, ſeu rore pudico
Caſtaliæ flauos amor eſt tibi mergere crines:
Seu Troiam Thymbræus habes, vbi fama volentem
Ingratis Phrygios humeris ſubiiſſe molares:

Seu iuuat Ægæum feriens Latonius vmbra
Cynthus, & aſſiduam pelago non quærere Delon:
Tela tibi, longeque feros lentandus in hoſtes
Arcus, & ætherii dono ceſſere parentes
Æternum florere genas. tu doctus iniquas
Parcarum prænoſſe manus, fatumq; quod vltra eſt,
Et ſummo placitura Ioui. quis lethifer annus,
Bella quibus populis, mutent quæ ſceptra Cometæ.
Tu Phryga ſubmittis citharæ. tu matris honori
Terrigenam Tyton Stygiis extendis arenis.
Te viridis Python, Thebanaque mater ouantem,
Horruit in pharetris. vltrix tibi torua Megæra
Ieiunum Phlegyam ſubter caua ſaxa iacentem
Æterno premit accubitu, dapibuſque profanis
Inſtimulat: ſed miſta famem faſtidia vincunt.
Adſis ò memor hoſpitii, Iunoniaque arua
Dexter ames. ſeu te roſeum Titana vocari
Gentis Achæmeniæ ritu, ſeu præſtat Oſyrin
Frugiferum, ſeu Perſei ſub rupibus antri
Indignata ſequi torquentem cornua Mitram.

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS
LIBER SECVNDVS.

INterea gelidis Maia ſatus aliger vmbris
Iuſſa gerens magni remeat Iouis. vndique pigræ
Ire vetant nubes, & turbidus implicat aer:
Nec Zephyri rapuere gradum, ſed fœda ſilentis
Aura poli. Styx inde nouem circumflua campis.
Hinc obiecta vias torrentum incendia cludunt.
Pone ſenex trepida ſuccedit Laius vmbra
Vulnere tardus adhuc. capulo nam largius illi
Tranſabiit coſtas cognatis ictibus enſis
Impius, & primas Furiarum pertulit iras.

It tamen, & medica firmat veſtigia virga
Tum ſteriles luci, poſſeſſaque Manibus arua.
Et ferrugineum nemus adſtupet, ipſaque tellus
Miratur patuiſſe retro, nec liuida tabes
Inuidiæ, functis quanquam & iam lumine caſſis
Defuit. vnus ibi ante alios, cui leua voluntas
Semper, & ad Superos hinc eſt grauis exitus, æui
Inſultare malis, rebuſque ægreſcere lætis:
Vade, ait, ò felix quoſcunque vocaris in vſus,
Seu Iouis imperio, ſeu maior adegit Erinnys
Ire diem contra, ſeu te furiata ſacerdos
Theſſalis arcano iubet emigrare ſepulchro,
Heu dulces viſure polos, ſolemque relictum,
Et virides terras & puros fontibus amnes.
Triſtior has iterum tamen intrature tenebras.
Illos vt cęco recubans in limine ſenſit
Cerberus, atque omnes capitum ſubrexit hiatus;
Sæuus & intranti populo. iam nigra tumebat
Colla minax, iam ſparſa ſolo turbauerat oſſa.
Ni Deus horrentem Lethæo vimine mulcens
Ferrea tergemino domuiſſet lumina ſomno.
Eſt locus Inachiæ, dixerunt Tænara gentes,
Qua formidatum Maleæ ſpumantis in auras
It caput, & nullos admittit culmine viſus.
Stat ſublimis apex, ventoſque imbreſque ſerenus
Deſpicit, & tantum feſſis inſiditur aſtris.
Illic exhauſti poſuere cubilia venti:
Fulminibuſque iter eſt. medium caua nubila montis
Inſumpſere latus: ſummos nec præpetis alæ
Plauſus adit colles, nec rauca tonitrua pulſant.
Aſt vbi prona dies, longos ſuper æquora fines
Exigit, atque ingens medio natat vmbra profundo.
Interiore ſint frangentia littora curuat
Tænaros, expoſitos non audax ſcandere fluctus.
Illic Ægæo Neptunus gurgite feſſos
In portum deducit equos: prior haurit arenas
Vngula; poſtremi ſoluuntur in æquora piſces.
Hoc (vt fama) loco pallentes deuius vmbras
Trames agit, nigrique Iouis vacua atria ditat
Mortibus: Arcadij perhibent ſi vera coloni,

Stri-

Stridor ibi, & gemitus pœnarum, atroque tumultu
Feruet ager. ſæpe Eumenidum voceſque, manuſque,
In medium ſonuere diem, lethique triformis
Ianitor, agricolas campis, auditus abegit.
Hac & tunc fuſca volucer deus obſitus vmbra
Exilit ad Superos, infernaque nubila vultu
Diſcutit, & viuis afflatibus ora ſerenat
Inde per Arcturum, mediæque ſilentia Lunæ
Arua ſuper, populoſque meat. Sopor obuius illi
Noctis agebat equos, trepiduſque aſſurgit honori
Numinis, & recto decedit limite cœli.
Inferior volat vmbra deo, præreptaque noſcit
Sidera, principiumque ſui. iamque ardua Cyrrhæ,
Pollutamque ſuo deſpectat Phocida buſto.
Ventum erat ad Thebas: gemuit prope limina nati
Laius, & notos cunctatur inire penates.
Vt vero excelſis ſuamet iuga nixa columnis
Vidit, & infectos etiamnum ſanguine currus,
Pæne retro turbatus abit. nec ſumma Tonantis
Iuſſa, nec Arcadiæ retinent ſpiramina virgæ.
Et tunc forte dies noto ſignata Tonantis
Fulmine, prærupti cum te, tener Euie, partus
Tranſmiſere patri. Tyriis ea cauſa colonis
Inſomnem ludo certatim educere noctem
Suaſerat. effuſi paſſim per tecta, per agros,
Serta inter, vacuoſque mero crateras anhelum
Proflabant ſub luce deum. tum plurima buxus,
Æraque taurinos ſonitu vincentia pulſus.
Ipſe etiam gaudens nemoroſa per auia ſanas
Impulerat matres Baccho meliore Cithæron.
Qualia per Rhodopen rapido conuiuia cœtu
Biſtones, aut mediæ ponunt conuallibus Oſſæ.
Illis ſemianimum pecus, excuſſæque leonum
Ore dapes, & lacte nouo domuiſſe cruorem
Luxus, at Ogygii ſi quando afflauit Iacchi
Sæuus odor, tunc ſaxa manu, tunc pocula pulchrum
Spargere, & immerito ſociorum ſanguine fuſo
Inſtaurare diem, feſtaſque reponere menſas.
Nox ea, cum tacita volucer Cyllenius aura
Regis Echionii ſtratis adlapſus, vbi ingens
Fu-

Fuderat Aſſyrijs extructa tapetibus alto
Membra toro. proh gnara nihil mortalia fati
Corda ſui! capit ille dapes, habet ille ſoporem.
Tunc ſenior quæ iuſſus agit, neu falſa videri
Noctis imago queat, longæui vatis opacos
Tireſiæ vultus, vocemque, & vellera nota
Induitur. manſere comæ, propexaque mento
Canicies, pallorque ſuus. ſed falſa cucurrit
Infula per crines, glaucæque innexus oliuæ
Vittarum prouenit honos. dehinc tangere ramo
Pectora, & has viſus Fatorum expromere voces:
Non ſomni tibi tempus iners, qui nocte ſub alta
Germani ſecure iaces: ingentia dudum
Acta vocant, rerumque graues, ignaue, paratus.
Tu veluti, magnum ſi iam tollentibus Auſtris
Ionium nigra iaceat ſub nube magiſter,
Immemor armorum, verſantiſque æquora claui
Cunctaris. iamque ille nouis (ſcit fama) ſuperbus
Connubijs, vireſque parat quis regna capeſſat,
Quis neget. inque ſua ſenium ſibi deſtinat aula.
Dant animos ſocer augurio fatalis Adraſtus,
Dotaleſque Argi, nec non in fœdera vitæ
Pollutus placuit fraterno ſanguine Tydeus.
Hinc tumor, & longus fratri promitteris exul.
Ipſe deum genitor tibi me miſeratus ab alto
Mittit. habe Thebas, cæcumque cupidine regni
Auſurumque eadem germanum expelle; nec vltra
Fraternos inhiantem obitus ſine fidere cœptis
Fraudibus, aut Cadmo dominas inferre Mycenas.
Dixit, & abſcedens (etenim iam pallida turbant
Sidera lucis equi) ramos ac vellera fronti
Deripuit, confeſſus auum, dirique nepotis
Incubuit ſtratis: iugulum mox cæde patentem
Nudat, & vndanti perfundit vulnere ſomnum.
Illi rupta quies, attollit membra, toroque
Erigitur plenus monſtris, vanumque cruorem
Excutiens, ſimul horret auum, fratremque requirit.
Qualis vbi audito venantum murmure tigris
Horruit in maculas, ſomnoſque excuſſit inertes;
Bella cupit. laxatque genas, & temperat vngues;
Mox

Mox ruit in turmas, natiſque alimenta cruentis
Spirantem fert ore virum: ſic excitus ira
Ductor, in abſentem conſumit prælia fratrem.
Et iam Mygdonijs elata cubilibus alto
Impulerat cœlo gelidas Aurora tenebras,
Rorantes excuſſa comas, multumque ſequenti
Sole rubens: illi roſeus per nubila ſeras
Aduertit flammas, alienumque æthera tardo
Lucifer exit equo. donec pater igneus orbem
Impleat, atque ipſi radios vetet eſſe ſorori.
Cum ſenior Talaonides, nec longa morati
Dircæuſque gradum pariterque Achelorius heros
Corripuere toris. illos poſt verbera feſſos,
Exceptamque hyemem cornu perfuderat omni
Somnus. at Inachio tenuis ſub pectore regi
Tracta quies, dum mente deos, inceptaque verſat
Hoſpitia, & quæ ſint generis adſcita repertis
Fata mouet. poſtquam medijs in ſedibus aulæ
Congreſſi, inque vicem dextras iunxere, locumque
Quo ſerere arcanas aptum, atque euoluere curas,
Inſidunt; prior his dubios compellat Adraſtus:
Egregij iuuenum, quos non ſine numine regnis
Inuexit nox dextra meis, quibus ipſe per imbres
Fulminibus mixtos, intempeſtumque Tonantem
Has meus vſque domos veſtigia fecit Apollo:
Non equidem obſcurum vobis, plebique Pelaſgæ
Eſſe reor, quantis connubia noſtra procorum
Turba petant ſtudijs, geminæ mihi namque, nepotum.
Læta fides, æquo pubeſcunt ſidere natæ.
Quantus honos, quantuſq; pudor (ne credite patri)
Et ſuper heſternas licuit cognoſcere menſas.
Has tumidi ſolio, & late dominantibus armis
Optauere viri, (longum enumerare Pharæos
Oebaliosque duces) & Achæa per oppida matres,
Spem generis, nec plura tuus deſpexerat Oeneus
Fœdera, Piſæiſque ſocer metuendus habenis.
Sed mihi ſed Sparta genitos, nec ab Elide miſſos
Iungere fas generos, vobis hic ſanguis, & aulæ
Cura meæ, longo promittitur ordine fati.

Di

Di bene, quod tales ſtirpemque animoſque venitis,
Vt reſponſa iuuent. hic duræ tempore noctis
Partus honos: hæc illa venit poſt verbera merces.
Audierant: fixoſque oculos per mutua paulum
Ora tenent, viſique inter ſeſe ordine fandi
Cedere. ſed cunctis Tydeus audentior actis
Incipit: ô quam te parcum in præconia famæ
Mens agitat matura tuæ, quantumque ferentem
Fortunam virtute domas! cui cedat Adraſtus
Imperijs? quis te ſolio Sicyonis auitæ
Excitum infrenos componere legibus Argos
Neſciat? atq; vtinã his manibus permittere gentes,
Iuppiter æque, velis, quas Doricus alligat vndis
Iſthmos, & alterno quas margine ſubmouet infra:
Non fugeret diras lux interciſa Mycenas,
Sæua nec Eleæ gemerent certamina valles.
Eumenideſque alijs aliæ ſub regibus, & quæ
Tu potior, Thebane, queri. nos vero volentes,
Expoſitique animis. ſic interfatus, & alter
Subijcit, Anne aliquis ſoceros accedere tales
Abnuat? exulibus quamquam patriaque fugatis
Nondum læta Venus, tamen omnis corde reſedit
Triſtitia, affixique animo ceſſere dolores.
Nec minus hæc læti trahimus ſolatia, quam ſi
Præcipiti conuulſa Noto, proſpectet amicam
Puppis humum. iuuat ingreſſos felicia regni
Omina, quod ſupereſt fati vitæque laborum
Fortuna tranſire tua. nec plura morati,
Conſurgunt, dictis impenſius aggerat omne
Promiſſum Inachius pater, auxilioque futurum
Et patrijs ſpondet reduces inducere regnis.
Ergo alacres Argi, fuſo rumore per vrbem
Adueniſſe duci generos, primiſque Hymenæis
Egregiam Argian, nec formæ laude ſecundam
Deipylen, tumida iam virginitate iugari
Gaudia mente parant, ſocias it Fama per vrbes:
Finitimiſque agitatur agris. procul vſque Lyceos
Partheniоſque ſuper ſaltus, Ephyræaque rura.
Nec minus Ogygias eadem dea turbida Thebas
Inſilit. & totis perfundit mœnia pennis,
Labda-

Labdaciumque ducem præmiſſæ conſona nocti
Territat, hoſpitia, & thalamos, & fœdera regni,
Permixtumque genus (quæ tanta licentia monſtro?
Qui furor eſt?). iam bella canit. diffuderat Argos
Expectata dies. læto regalia cœtu
Atria complentur, ſpecies eſt cernere auorum
Cominus, & viuis certantia vultibus æra.
Tantum auſæ perferre manus. pater ipſe bicornis
In leuum prona nixus ſedet Inachus vrna.
Hunc tegit Iaſiuſque ſenex, placiduſq; Phoroneus,
Et bellator Abas, indignatuſque Tonantem
Acriſius; nudoque ferens caput enſe Corœbus,
Toruaque iam Danai facinus meditantis imago.
Exin mille duces: foribus cum immiſſa ſuperbis
Vnda fremit vulgi. procerum manus omnis, & alto
Quis propior de rege gradus, ſtant ordine primi:
Interior ſacris calet, & ſonat aula tumultu
Fœmineo. caſta matres cinxere corona
Argolides: pars virginibus circum vndique fuſæ
Fœdera conciliant noua, ſolanturque timorem.
Ibant inſignes vultuque habituque verendo
Candida purpureum fuſæ ſuper ora ruborem,
Deiectæque genas. tacite ſubit ille ſupremus
Virginitatis amor, primæque modeſtia culpæ
Confundit vultus. tunc ora rigantur honeſtis
Imbribus. & teneros lachrymæ iuuere parentes.
Non ſecus ac ſupero pariter ſi cardine lapſæ
Pallas, & aſperior Phœbi ſoror, vtraque telis,
Vtraque torua genis, flauoque in vertice nodo,
Illa ſuas Cyntho comites agat, hæc Aracyntho:
Tunc, ſi fas oculis, non vnquam longa tuendo
Expedias, cui maior honos, cui gratior, aut plus
De Ioue, mutatoſque velint tranſumere cultus,
Et Pallas deceat pharetras, & Delia criſtas.
Certant lætitia, Superoſque in vota fatigant
Inachidæ, quæ cuique domus, ſacrique facultas.
Hi fibris, animaque litant, hi ceſpite nudo:
Nec minus auditi, ſi mens accepta meretur
Thure deos, fractiſque obtendunt limina ſyluis.
Ecce metu ſubito (Lacheſis ſic dira iubebat)
Impul-

Impulſæ mentes; excuſſaque gaudia patris,
Et turbata dies. innuptam lumine adibant
Pallada; Munychijs cui non Argiua per vrbes
Poſthabita eſt Lariſſa iugis. hic more parentum
Iaſides, thalamis vbi caſta adoleſceret ætas,
Virgineas libare comas, primoſque ſolebant
Excuſare toros. celſam ſubeuntibus arcem
In gradibus ſummi delapſum culmine templi
Arcados Euippi ſpolium cadit æreus orbis;
Præmiſſaſque faces, feſtum nubentibus ignem,
Obruit, ęque adytis ſimul exaudita remotis
Nondum auſos firmare gradum, tuba terruit ingens.
In regem conuerſi omnes formidine prima,
Mox audiſſe negant: cunctos tamen omnia rerum
Dira mouent, varijſque metum ſermonibus augent.
Nec mirum: nam tu infauſtos donante marito
Ornatus Argia geris, dirumque monile
Harmonies. longa eſt ſeries, ſed nota malorum
Proſequar, vnde nouis tam ſæua potentia donis.
Lemnius hæc, vt priſca fides Mauortia longum
Furta dolens, capta poſtquam nihil obſtat amori
Pœna, nec vltrices caſtigauere catenæ,
Harmonies dotale decus ſub luce iugali
Struxerat. hoc, docti quanquam maiora, laborant
Cyclopes, notique operum Thelchines amica
Certatim iuuere manu, ſed plurimus ipſi
Sudor. ibi arcano florentes igne ſmaragdos
Cingit, & infauſtas percuſſum adamanta figuras,
Gorgoneoſque orbes, Siculaque incude relictos
Fulminis extremi cineres, viridumque draconum
Lucentes à fronte iubas: hic flebile germen
Heſperidum, & dirum Phryxæi velleris aurum.
Tum varias peſtes, raptumque interplicat atro
Tiſiphones de crine ducem, & quæ peſſima Ceſton
Vis probat. hæc circum ſpumis Lunaribus vngit
Callidus, atque hilari perfundit cuncta veneno.
Non hoc Paſithea blandarum prima ſororum.
Non decor, Idaliuſque puer, ſed Luctus, & Iræ,
Et Dolor, & tota preſſit Diſcordia dextra.
Prima fides operi, Cadmum comitata iacentem

Harmo-

armonie verſis in ſibila dira querelis,
lyricos longo ſulcauit pectore campos.
nproba mox Semele, vix dona nocentia collo
nduit, & fallax intrauit limina Iuno.
eque etiam, infelix, perhibent, Iocaſta, decorum
oſſediſſe nefas. vultus hac laude colebas,
eu quibus, heu placitura toris! poſt longior ordo.
um donis Argia nitet, vileſque ſororis
rnatus ſacro præculta ſuperuenit auro.
iderat hoc coniux perituri vatis, & aras
nte omnes, epulaſque trucem ſecreta coquebat
nuidiam, ſæuis detur ſi quando potiri
ultibus, heu nihil augurijs adiuta propinquis.
uos optat gemitus! quantas cupit impia clades!
igna quidem, ſed quid miſeri decepta mariti
rma? quid inſontes nati meruere furores?
oſtquam regales epulas, & gaudia vulgi
ſſeni cluſere dies, Iſmenius heros
eſpicere ad Thebas, iamque & ſua quærere regna;
uippe animum ſubit illa dies, qua ſorte benigna
atris, Echionia ſteterat priuatus in aula:
eſpiciens deſciſſe deos, trepidoque tumultu
ilapſos comites, nudum latus omne, fugamque
ortunæ. namque vna ſoror producere triſtes
ulis auſa vias, etiam hanc in limine primo
querat, & magna lachrymas incluſerat ira.
unc quos excedens hilares, qui cultus iniqui
æcipuus ducis, & profugo quos ipſe notarat
gemuiſſe ſibi, per noctem, ac luce ſub omni
igerit. exedere animum dolor iraque demens:
qua non grauior mortalibus addita cura,
es, vbi longa venit. talem ſub pectore nubem
nſilio voluens, Dircen, Cadmique negatas
pparat ire domos. veluti dux taurus amata
lle carens, pulſum ſolito quem gramine victor
ſſit ab erepta longe mugire iuuenca:
um profugo placuere tori, ceruixque recepto
nguine magna redit, fractæque in pectora vires:
ella cupit, ſaltuſque, & capta armenta repoſcit,
m pede, iam cornu melior, pauet ipſe reuerſum

Victor,

Victor, & attoniti vix agnouere magiſtri.
Non alias tacita iuuenis Theumeſius iras
Mente acuit, ſed fida vias, arcanaque coniux
Senſerat. vtque toris primo complexa iacebat
Auroræ pallore virum; Quos callide motus,
Quamue fugam moliris? ait. nil tranſit amantes.
Sentio, peruigiles acuunt ſuſpiria queſtus,
Numquam in pace ſopor. quoties hæc ora natare
Flentibus, & magnas latrantia pectora curas
Admota deprendo manu? nil fœdere rupto,
Connubijſue ſuper moueor, viduaque iuuenta.
(Et ſi crudus amor, nec dum poſt flammea toti
Intepuere tori) tua me, properabo fateri,
Angit amata ſalus. tunc incomitatus, inermis
Regna petes? poteriſque tuis decedere Thebis,
Si neget? atque illum ſolers deprendere ſemper
Fama duces, tumidum narrat, raptoque ſuperbum,
Difficilemque tibi. nec dum conſumſerat annum.
Me quoque nunc vates, nunc exta minantia diuos,
Aut auium lapſus, aut turbida noctis imago
Territat. ah, memini, nunquam mihi falſa per vmbras
Iuno venis. quo tendis iter? ni conſcius ardor
Ducit,& ad Thebas melior ſocer. hic breue tandem
Riſit Echionius iuuenis, tenerumque dolorem
Coniugis amplexu ſolatur, & oſcula mœſtis
Tempeſtiua genis poſuit, lachrymaſque repreſſit;
Solue metus animo, dabitur, mihi crede,merentum
Conſilijs tranquilla dies. te fortior annis
Nondum cura decet. ſciat hæc Saturnius olim
Fata parens, oculoſque polo dimittere ſi quos
Iuſtitia, & rectum terris defendere curat.
Fors aderit lux illa tibi, qua mœnia cernes
Coniugis, & geminas ibis regina per vrbes.
Sic ait, & caro raptim ſe limine profert.
Tydea iam ſocium cœptis, iam pectore fido
Æquantem curas (tantus poſt iurgia mentes
Vinxit amor) ſocerumque affatur triſtis Adraſtum
Fit mora conſilio: cum multa mouentibus, vna
Iam potior cunctis ſedit ſententia, fratris

Præ-

Prætentare fidem, tutoſque in regna precando
Explorare aditus. audax ea munera Tydeus
Sponte ſubit. nec non & te, fortiſſime gentis
Ætolum, multum lachrymis conata morari
Deiphile, ſed iuſſa patris, tutique regreſſus
Legato, iuſtæque preces vicere ſororis.
Iamque emenſus iter ſyluis ac littore durum,
Qua Lernęa palus, ambuſtaque fontibus alte
Intepet Hydra vadis, & qua vix carmine raro
Longa ſonat Nemea nondum paſtoribus auſis,
Qua latus Eoos Ephyres quod vergit ad Euros,
Siſypheique ſedent portus: irataque terræ
Curua Palæmonio ſecluditur vnda Lechæo.
Hinc prætervectus Niſum, & te mitis Eleuſin
Leuus habet: iamque arua gradu Theumeſia, & arces
Intrat Agenoreas, ibi durum Eteoclea cernit
Sublimem ſolio, ſeptumque horrentibus armis.
Iura ferus populo trans legem, ac tempora regni
Iam fratris de parte dabat. ſedet omne paratus
Iam facinus, queriturque fidem tam ſero repoſci.
Conſtitit in medijs: ramus manifeſtat oliuæ
Legatum, cauſaſque viæ nomenque rogatus
Edidit: vtque rudis fandi, pronuſque calori
Semper erat, iuſtis miſcens tamen aſpera, cœpit:
Si tibi plana fides, & dicti cura maneret
Fœderis, ad fratrem completo iuſtius anno
Legatos hinc ire fuit. teque ordine certo
Fortunam exuere, & lætum deſcendere regno
Vt vagus ille diu, paſſuſque haud digna per vrbes
Ignotas, pactæ tandem ſuccederet aulæ.
Sed quia dulcis amor regni, blandumque poteſtas,
Poſceris. aſtriferum velox iam circulus orbem
Torſit, & amiſſæ redierunt montibus vmbræ,
Ex quo frater inops, ignota per oppida triſtes
Exul agit caſus, & te iam tempus aperto
Sub Ioue ferre dies, terrenaque frigora membris
Ducere, & externos ſummiſſum ambire penates.
Pone modum lætis. ſatis auro diues, & oſtro
Conſpicuus, tenuem germani pauperis annum
Riſiſti moneo regnorum gaudia temet

Dede-

Dedoceas, patienſque fugæ mereare reuerti.
Dixerat. aſt illi tacito ſub pectore dudum
Ignea corda fremunt, iacto velut aſpera ſaxo
Cominus erigitur ſerpens, cui ſubter inanes
Longa ſitis latebras, totoſque agitata per artus
Conuocat in fauces & ſquammea colla venenum:
Cognita ſi dubijs fratris mihi iurgia ſignis
Ante forent, nec clara odiorum arcana paterent,
Sufficeret vel ſola fides, qua toruus, & illum
Mente gerens, ceu ſepta nouus iam mœnia laxet
Foſſor, & hoſtiles inimicent claſſica turmas,
Præfuris. in medios ſi cominus orſa tuliſſes
Biſtonas, aut refugo pallentes ſole Gelonos,
Parcior alloquio, & medij reuerentior æqui
Inciperes. neque te furibundæ crimine mentis
Arguerim, mandata refers. nunc, omnia quando
Plena minis, nec ſceptra fide, nec pace ſequeſtra
Poſcitis, & capulo propior manus: hæc mea regi
Argolico, nondum æqua tuis, vice dicta reporta:
Quæ ſors iuſta mihi, quæ non indebitus annis
Sceptra dicauit honos, teneo, longumque tenebo.
Te penes Inachiæ dotalis regia dono
Coniugis: & Danaæ (quid enim maioribus actis
Inuideam?) cumulentur opes. felicibus Argos
Auſpicijs, Lernamque regas. nos horrida Dirces
Paſcua, & Euboicis arctatas fluctibus oras,
Non indignati miſerum dixiſſe parentem
Oedipoden. tibi larga (Pelops, & Tantalus autor)
Nobilitas, propio que fluat de ſanguine iuncto
Iuppiter. anne feret luxu conſueta paterno
Hunc regina larem? noſtræ cui iure ſorores
Anxia penſa trahant? longo quam ſordida luctu
Mater, & ex imis auditus forte tenebris
Offendat ſocer ille ſenex: Iam pectora vulgi
Aſſueuere iugo. pudet heu, plebiſque, patrumque,
Ne toties incerta ferant, mutentque gementes
Imperia, & dubio pigeat parere tyranno,
Non parcit populis regnum breue. reſpice quantus
Horror, & attoniti noſtro in diſcrimine ciues.

Hos

Hos ne ego, quis certa eſt ſub te duce pęna, relinquã?
Iratus, germane, venis. fac velle, nec ipſi
(Si modo notus amor, meritique eſt gratia) Patres
Reddere regna ſinent. Non vltra paſſus, & orſa
Iniecit medijs ſermonibus obuia: Reddés
Ingeminat, reddes: non ſi te ferreus agger
Ambiat, aut triplices alio tibi carmine muros
Amphion auditus agat. nil tela, nec ignes
Obſtiterint, quin auſa luas, noſtriſque ſub armis
Captiuo moribundus humum diademate pulſes.
Tu merito: aſt horum miſeret, quos ſanguine viles
Coniugibus, natiſque infanda ad prælia raptos
Proijcis excidio bone rex. ò quanta Cithæron
Funera, ſanguineiſque vadis, Iſmene, rotabis!
Hæc pietas, hæc magna fides: nec crimina gentis
Mira equidem duco, ſic primus ſanguinis autor,
Inceſtique patrum thalami, ſed fallit origo:
Oedipodes tu ſolus eris: hæc præmia morum
Ac ſceleris, violente, feres. nos poſcimus annum.
Sed moror. hæc audax etiamnum in limine retro
Vociferans, iam tunc impulſa per agmina præceps,
Euolat. Oeneæ vindex ſic ille Dianæ
Erectus ſetis, & aduncæ fulmine malæ,
Cum premeret Pelopea phalanx, ſaxa obuia vol- (uens,
Fractaque perfoſſis arbuſta Acheloia ripis,
Iam Telamona ſolo, iam ſtratum Ixiona linquens,
Te Meleagre ſubit. ibi demum cuſpide lata
Hæſit, & obnixo ferrum laxauit in armo.
Talis adhuc trepidum liquit Calydonius Heros
Concilium, infrendens ipſi ceu regna negentur:
Feſtinatque vias, ramumque precantis oliuæ
Abijcit. attonitæ tectorum ex culmine ſummo
Proſpectant matres, ſæuoque infanda precantur
Oenidæ, tacitoque ſimul ſub pectore regi.
Nec piger ingenio ſcelerum, fraudiſque nefandæ
Rector eget. iuuenum fidos lectiſſima bello
Corpora nunc pretio, nunc ille hortantibus ardens
Sollicitat dictis, nocturnaque prælia ſæuus
Inſtruit, & ſanctum populis per ſæcula nomen
Legatum inſidijs, tacitoque inuadere ferro,

(Quid regnis non viſe?) cupit. quas quæreret artes
Si fratrem fortuna dares? ò cæca nocentum
Conſilia! O ſemper timidum ſcelus! exit in vnum
Plebs ferro iurata caput. ceu caſtra ſubire
Apparet, aut celſum crebris arietibus vrbis
Inclinare latus. denſiſic agmine facto
Quinquaginta altis funduntur in ordine portis.
Macte animi, tantis dignus qui crederis armis.
Fert via per domus propior, qua calle latenti
Præcelerant, denſæque legunt compendia ſyluæ.
Lecta dolis ſedes: gemini procul vrbe malignis
Faucibus vrgentur colles, quos vmbra ſuperni
Montis, & incuruis claudunt iuga frondea ſyluis:
Inſidias natura loco, cæcamque latendi
Struxit opem. medias arcte ſecat aſpera rupes
Semita, quam ſubter campi, deuexaque latis
Arua iacent ſpatijs. contra importuna crepido
Oedipodioniæ domus alitis. hic fera quondam
Pallentes erecta genas, ſuffuſaque tabo
Lumina, concretis infando ſanguine plumis
Relliquias amplexa virum, ſemeſaque nudis
Pectoribus ſtetit oſſa premens, viſuque trementi
Conluſtrat campos, ſi quis concurrere dictis
Hoſpes inexplicitis, aut cominus ire viator
Audeat, & duræ commercia iungere linguæ:
Nec mora, quin acuens exertos protinus vngues,
Liuenteſque manus, fractoſque in vulnere dentes.
Terribili applauſu circum hoſpita ſurgeret ora.
Et latuere doli, donec de rupe cruenta
Heu ſimili deprenſa viro, ceſſantibus alis
Triſtis inexpletam ſcopulis adfligeret aluum.
Monſtrat ſylua nefas, horrent vicina iuuenci
Gramina; damnatis auidum pecus abſtinet herbis.
Non Dryadum placet vmbra choris, non commoda ſacris
Faunorum, diræque etiam fugere volucres
Prodigiale nemus. tacitis huc greſſibus acti
Deueniunt peritura cohors. hoſtemque ſuperbum
Adnixi iaculis, & humi poſita arma tenentes
Expectant, denſaque nemus ſtatione coronant.

Cœpe-

Cœperat humenti Phœbum ſubtexere palla
Nox, & cæruleam terris infuderat vmbram.
Ille propinquabat ſyluis, & ab aggere celſo
Scuta virum, galeaſque videt rutilare comantes,
Qua laxant rami nemus, aduerſaque ſub vmbra
Flammeus æratis Lunæ tremor errat in armis.
Obſtupuit viſis. ibat tamen, horrida tantum
Spicula, & incluſum capulo tenus admouet enſem.
Ac prior, vnde viri? quidue occultatis in armis?
Non humili terrore rogat. nec reddita contra
Vox, fidamque negant ſuſpecta ſilentia pacem.
Ecce autem vaſto Chthonij contorta lacerto,
Quo duce freta cohors, fuſcas interuolat auras
Haſta, ſed audenti Deus & Fortuna receſſit.
Per tamen Olenij tegimen ſuis, atraque ſetis
Terga, ſuper leuos humeros vicina cruori
Effugit, & viduo iugulum ferit irrita ligno.
Tunc horrere comæ, ſanguiſque in corde gelari.
Huc ferus, atque illuc animum, pallentiaque ira
Ora ferens, nec tanta putat ſibi bella parari.
Ferte gradum contra, campoque erumpite aperto.
Quis timor audendi? quæ tanta ignauia? ſolus,
Solus in arma voco. neque in his mora; quos vbi plures,
Quam ratus, innumeris videt excurſare latebris,
Hos prodire iugis, illos è vallibus imis
Creſcere, nec paucos campo, totumque ſub armis
Conlucere iter (vt clauſas indagine profert
In medium vox prima feras) quæ ſola medendi
Turbata ratione via eſt, petit ardua diræ
Sphyngos,& abſciſſis infringens cautibus vncas
Exuperat iuga dira manus, ſcopuloque potitus
Vnde procul tergo metus, & via prona nocendi,
Saxum ingens, quod vix plena ceruice gementes
Vertere humo, muriſque valent inferre iuuenci,
Rupibus auellit: dein toto ſanguine nixus
Suſtinet, immanem quærens librare ruinam.
Qualis in aduerſos Lapithas erexit inanem
Magnanimus cratera Pholus. ſtupet obuia letho
Turba ſuper ſtantem, atque emiſſi turbine montis

Obruitur, ſimul ora virum, ſimul arma, manuſque,
Fractaque commixto ſederunt pectora ferro.
Quattuor hic adeo deiecti mole ſub vna
Congemuere, fuga tremefactum protinus agmen
Excutitur cœptis. neque enim temnenda iacebant
Funera, fulmineus Dorylas, quem regibus ardens
Æquabat virtus; Martiſque è ſemine Theron
Terrigenas confiſus auos. nec vertere cuiquam
Frena ſecundus Halys, ſed tunc pedes occubat aruis,
Pentheumque trahens nondum te Phædimus æquo,
Bacche, genus: quorum vt ſubitis exterrita fatis
Agmina, turbatam vidit laxare cateruam:
Quæ duo ſola manu geſtans acclinia monti
Fixerat, intorquet iacula, & fugientibus addit.
Mox in plana libens, nudo ne pectore tela
Inciderent, ſaltu præceps defertur: & orbem
Quem procul oppreſſo vidit Therone volutum
Corripuit, tergoque, & vertice tegmine noto
Septus. & hoſtili propugnans pectora parma
Conſtitit. inde iterum denſi glomerantur in vnum
Ogygidæ, firmantque gradum, trahit ocius enſem
Biſtonium Tydeus. Mauortia munera magni
Oeneos: & partes pariter diuiſus in omnes
Hos obit, atque illos, ferroque micantia tela
Decutit, impedirant numero, ſeque ipſa viciſſim
Arma premunt. nec vis conatibus vlla, ſed ipſæ
In ſocios errare manus, & corpora turba
Inuolui prolapſa ſua. manet ille cruentis
Anguſtus telis, & inexpugnabilis obſtat.
Non aliter (Geticæ ſi fas eſt credere Phlegræ)
Armatum immenſus Briareus ſtetit æthera contra,
Hinc Phœbi pharetras, hinc toruæ Palladis angues,
Inde Pelethroniam præfixa cuſpide pinum
Martis, at hinc laſſo mutata Pyracmone temnens
Fulmina, cum toto nequicquam obſeſſus Olympo
Tot queritur ceſſare manus: non ſegnius ardet
Huc illuc clypeum obiectans, ſeque ipſe recedens
Circuit, interdum trepidis occurrit, & inſtat
Spicula diuellens, clypeo quæ plurima toto
Fixa tremunt, armantq; virum, ſæpe aſpera paſſum
Vulne-

Vulnera, ſed nullum vitæ in ſecreta receptum,
Nec mortem ſperare valet. rorat ipſe furentem
Deilochum, comitemque illi iubet ire ſub vmbras
Phegea, ſublata minitantem bella ſecuri,
Dircæumque Gyan, & Echionium Lycophontem.
Iam trepidi ſeſe quærunt, numerantque, nec idem
Cædis amor, tantamque dolent rare ſcere turbam.
Ecce Chromis Tyrij demiſſus origine Cadmi,
(Hunc vtero quondam Dryope Phœniſſa grauato
Rapta repente choris, oneriſque oblita ferebat:
Dumque trahit prenſis taurum tibi cornibus Euan
Procidit impulſus nimijs conatibus infans)
Tunc audax iaculis, & capti pelle leonis
Pinea nodoſa quaſſabat robora claua,
Increpitans: Vnuſne viri tot cædibus vnus
Ibit ouans Argos? vix credet fama reuerſo.
Heu ſocij, nullæne manus? nulla arma valebunt?
Hæc regi promiſſa Cydon, hæc Lampe dabamus?
Dum clamat, ſubit ore cauo Theumeſia cornus,
Nec prohibent fauces. atque illi voce repleta
Intercepta natat prorupto in ſanguine lingua.
Stabat adhuc, donec tranſmiſſa morte per artus
Labitur, immerſaque cadens obmutuit haſta.
Vos quoque Theſpiadæ, cur inficiatus honora
Arcuerim fama? fratris moribunda leuabat
Membra ſolo Periphas (nil indole clarius illa,
Nec pietate fuit) leua marcentia colla
Suſtentans, dextraque latus. ſingultibus arctum
Exhaurit thoraca dolor. nec vincla coercent
Vndantem fletu galeam, cum multa gementi
Pone grauis curuas perfringit lancea coſtas.
Exit & in fratrem, cognataque pectora telo
Conſerit. ille oculos etiamnum in luce natantes
Siſtit, & aſpecta germani morte, reſoluit.
At cui vita recens, & adhuc in vulnere vires,
Hos tibi complexus, hæc dent, ait, oſcula nati.
Procubuere pares fatis (miſerabile votum
Mortis) & alterna clauſerunt lumina dextra.
Protinus idem vltro iaculo, parmaque Menœtem
Proterrebat agens, trepidis veſtigia retro

Paſſibus vrgentem, donec defecit iniqua
Lapſus homo, pariterque manus diſtractus in ambas
Orat, & à iugulo nitentem ſuſtinet haſtam.
Parce per has ſtellis interlabentibus vmbras,
Per Superos, noctemque tuam. ſine, triſtia Thebis
Nuntius acta feram, vulgique per ora pauentis
Contempto te rege canam. ſic irrita nobis
Tela cadant, nullique tuum penetrabile ferro
Pectus, & optanti victor reueharis amico.
Dixerat. ille nihil vultum mutatus, inanes
Perdis, ait, lachrymas, & tu (ni fallor) iniquo
Pollicitus mea colla duci. nunc arma, diemque
Proijce. quid ſequeris timidæ compendia vitæ?
Bella manent. ſimul hæc, & craſſum ſanguine telum
Iam redit. ille ſuper dictis infenſus amaris
Proſequitur victos: non hæc Trieterica vobis
Nox patrio de more venit: non Orgia Cadmi
Cernitis, aut auidas Bacchum ſcelerare parentes.
Nebridas, & fragiles thyrſos portare putaſtis
Imbellem ad ſonitum, maribuſque incognita veris
Fœda Celenæa committere prælia buxo?
Hic aliæ cædes, alius furor: ite ſub vmbras
O timidi, paucique! hæc intonat, aſt tamen illi
Membra negant, laſſuſque ferit præcordia ſanguis.
Iam ſublata manus caſſos defertur in ictus.
Tardatique gradus. clypeum nec ſuſtinet vmbo
Mutatum ſpolijs. gelidus cadit imber anhelo
Pectore, tum crines, ardentiaque ora cruentis
Roribus, & tetra morientum aſpergine manant.
Vt leo, qui campis longe cuſtode fugato
Maſſylas depaſtus oues, vbi ſanguine multo
Luxuriata fames, ceruixque, & tabe grauatæ
Conſedere iubæ, medijs in cædibus aſtat
Æger hians, victuſque cibis: nec iam amplius iræ
Crudeſcunt. tantum vacuis ferit aera malis,
Molliaque eiecta delambit vellera lingua.
Ille etiam Thebas ſpolijs, & ſanguine plenus
Iſſet, & attonitis ſeſe, populoque, ducique
Oſtentaſſet ouans, ni tu Tritonia virgo
Flagrantem, multaque operis caligine plenum

Conſi-

Conſilio dignata virum. Sate gente ſuperbi
Oeneos, abſentes, cui dudum vincere Thebas
Annuimus, iam pone modum, nimiumque ſecundis
Parce deis. huic vna fides optanda labori:
Fortuna ſatis vſus abi. Reſtabat acerbis
Funeribus, ſocioque gregi non ſponte ſuperſtes
Hemonides (ille hæc præuiderat, omina doctus
Aeros, & nulla deceptus ab alite) Mæon;
Nec veritus prohibere ducem. ſed fata monentem
Priuauere fide, vita miſerandus inerti
Damnatur, trepido Tydeus immitia mandat:
Quiſquis es Aonidum, quem craſtina munere noſtro
Manibus exemptum medijs aurora videbit.
Hæc iubeo perferre duci: cinge aggere portas:
Tela noua: fragiles æuo circumſpice muros:
Præcipue ſtipare viros, denſaſque memento
Multiplicare acies, fumantem hunc aſpice late
Enſe meo campum. tales in bella venimus.
Hæc ait, & meritæ pulchrum tibi pallas honorem
Sanguinea de ſtrage parat, prædamque iacentem
Comportat gaudens, ingentiaque acta recenſet.
Quercus erat teneræ iam longum oblita iuuentæ
Aggere camporum medio, quam plurimus ambit
Frondibus incuruis, & crudo robore cortex:
Huic leues galeas, perfoſſaque vulnere crebro
Inſerit arma ferens, huic truncos ictibus enſes
Subligat, & fractas membris ſpirantibus haſtas.
Corpora tunc atque arma ſimul cumulata ſuperſtans
Incipit, oranti nox, & iuga longa reſultant.
Diua ferox, magni decus, ingeniumque parentis
Bellipotens, cui torua genis horrore decoro
Caſſis, & aſperſo crudeſcit ſanguine Gorgon.
Nec magis ardentes Mauors, haſtataque pugnæ
Impulerit Bellona tubas, huic annue ſacro.
Seu Pandionio noſtras inuiſere cædes
Monte venis, ſiue Aonia deuertis Ithone
Læta choris, ſeu tu Libyco Tritone repexas
Lota comas, qua te bijugo temone frementem
Intemeratarum volucer rapit axis equarum:
Nunc tibi fracta virum ſpolia, informeſque dicamus

Exuuias. at ſi patrijs Parthaonis aruis
Inferar, & reduci pateat mihi Martia Pleuron:
Aurea tunc medijs vrbis tibi templa dicabo
Collibus, Ionias qua deſpectare procellas
Dulce ſit, & flauo tollens vbi vertice pontum
Turbidus obiectas Achelous Echinadas exit.
Hic ego maiorum pugnas, vultuſque tremendos
Magnanimum effingam regum, figamque ſuperbis
Arma tholis: quæque ipſe meo quæſita reuexi
Sanguine, quæque dabis captis Tritonia Thebis.
Centum ibi virgineis votæ Calydonides aris
Actæas tibi rite faces, & ab arbore caſta
Nectent purpureas niueo diſcrimine vittas.
Peruigilemque focis ignem longæua ſacerdos
Nutriet, arcanum nunquam inſpectura pudorem.
Tu bellis, tu pace feres de more frequentes
Primitias operum, non indignante Diana.
Dixerat; & dulces iter inſtaurabat ad Argos.

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS
LIBER TERTIVS.

AT non Aoniæ moderator perfidus aulæ,
Nocte ſub ancipiti quamuis humentibus aſtris,
Longus ad Auroram ſuperet labor, otia ſomni
Accipit. inuigilant animo, ſceleriſque parati
Supplicium exercent curæ. tunc plurima verſat
Peſſimus in dubijs augur timor, hei mihi clamat,
Vnde moræ? (nam prona ratus, facilemque tot armis
Tydea, nec numero virtutem, animumque rependit)
Num regio diuerſa viæ? num miſſus ab Argis
Subſidio globus? an ſceleris data fama per vrbes
Fini-

Finitimas? paucoſne pater Gradiue, manuve
Legimus indecores? at enim fortiſſimus illic
Et Chromis, & Dorylas, & noſtris turribus æqui
Theſpiadæ totos raperent mihi funditus Argos.
Nec tamen ille meis reor impenetrabilis armis,
Ære gerens, ſolidoque datos adamante lacertos,
Venerat. heu ſegnes, quorum labor hæret in vno,
Si conſerta manus. vario ſic turbidus æſtu
Angitur, ac ſeſe culpat ſuper omnia, qui non
Orantem in medijs legatum cœtibus enſe
Perculerit, fœdaſque palam ſatiauerit iras.
Iam pudet incepti, iam pœnitet. ac velut ille
Fluctibus Ionijs Calabræ datus arbiter alno,
Nec rudis vndarum, portus ſed linquere amicos
Purior Olenij fruſtra gradus impulit aſtri:
Cum fragor hiberni ſubitus Iouis, omnia mundi
Clauſtra tonant, multuſque polos inclinat Orion:
Ipſe quidem mallet terras, pugnatque reuerti,
Fert ingens à puppe Notus: tunc arte relicta
Ingemit, & cæcas ſequitur iam neſcius vndas:
Talis Agenoreus ductor, cœloque morantem
Luciferum, & ſeros mœrentibus increpat ortus,
Ecce ſub occiduas verſæ iam noctis habenas,
Aſtrorumque obitus, vbi primum maxima Tethys
Impulit Eoo cunctantem Hyperiona ponto,
Ima flagellatis, ſignum lugubre malorum,
Ponderibus trepidauit humus, motuſque Cithæron
Antiquas dedit ire niues. tunc viſa leuari
Culmina, ſeptenæque iugo concurrere portæ.
Et prope ſunt cauſæ: gelido remeabat Eoo
Iratus fatis, & triſtis, morte negata
Hemonides. nec dum ora patent, dubiuſque notari
Signa dabat magnæ longe manifeſta ruinæ,
Planctuque, & gemitu. lachrymas nam protinus omnes
Fuderat. haud aliter ſaltu deuertitur orbus
Paſtor, ab agreſtum nocturna ſtrage luporum,
Cuius herile pecus ſyluis inopinus abegit
Imber, & hybernæ ventoſa cacumina lunæ.
Luce patent cædes: domino perferre recentes

 Ipſe

Ipſe timet caſus, hauſtaque informis arena
Queſtibus implet agros, ſtabuliq; ſilentia magni
Odit, & amiſſos longo ciet ordine tauros.
Illum congeſtæ portarum ad limina matres
Vt ſolum videre (nefas!) nulla agmina circum,
Magnanimoſq; duces, nihil auſæ quærere, tollunt
Clamorem, bello qualis ſupremus apertis
Vrbibus, aut pelago iam deſcendente carina.
Vt primum inuiſi cupido data copia regis:
Hanc tibi de tanto donat ferus agmine Tydeus.
Infelicem animam, ſiue hæc ſententia diuum,
Seu fortuna fuit: ſeu, quod pudet ire fateri.
Vis inuicta viri. vix credo & nuntius, omnes,
Procubuere omnes. noctis vaga lumina teſtor
Et ſocium manes, & te mala, protinus ales
Qua redeo: non hanc lachrymis meruiſſe, nec aſtu
Crudelem veniam, atque inhonoræ munera lucis.
Sed mihi iuſſa deum, placitoque ignara moueri
Atropos, atque olim non hæc data ianua lethi
Eripuere necem. iamque vt mihi prodiga vitæ
Pectora, & extremam nihil horreſcentia mortem
Aſpicias; bellum infandum omnibuſque negatam.
Mouiſti, funeſte, aciem, dum pellere leges,
Et conſanguineo gliſcis regnare ſuperbus.
Exule, te ſeries orbarum exciſa domorum
Planctibus aſſiduis, te diro horrore volantes
Quinquaginta animæ, circum noctesque, dieſque,
Adſilient. neque enim ipſe moror. iam mouerat iras
Rex ferus, & triſtes igneſcunt ſanguine vultus.
Inde vltro Phlegyas, & non cunctator iniqui
Labdacus (hos regni ferrum penes) ire, manuque
Proturbare parant. ſed iam nudauerat enſem
Magnanimus vates, & nunc trucis ora tyranni,
Nunc ferrum aſpectans, nunquam tibi ſanguinis huius
Ius erit, aut magno feries imperdita Tydeo
Pectora. vado equidem exultans, ereptaq; fata
Inſequor, & comites feror expectatus ad vmbras.
Te Superis, fratrique, & iam media orſa loquentis
Abſtulerat plenum capulo latus. ille dolori

Pugnat, & ingentem nixu duplicatus in ictum
Corruit, extremiſq; animæ ſingultibus errans
Alternus nunc ore venit. nunc vulnere ſanguis.
Excuſſæ procerum mentes, turbataque muſſant
Concilia. aſt illum coniux, fidique parentes
Seruantem vultus, & toruum in morte peracta,
Non longum reducem lætati, in tecta ferebant.
Sed ducis infandi rabidæ non hactenus iræ
Stare queunt. vetat igne rapi, pacemq; ſepulchri
Impius, ignaris nequicquam manibus arcet.
Tu tamen egregius fati, mentiſque, nec vnquam
Indignum paſſure ſitum, qui cominus auſus
Vadere, contemptum regis. quaque ampla venire
Libertas ſancire viam. quo carmine dignam,
Quo ſatis ore tuis famam virtutibus addam,
Augur amate deis? non te cœleſtia fruſtra
Edocuit, lauroque ſua dignatus Apollo eſt,
Et nemorum Dodona parens, Cyrrhæaq; virgo
Audebit tacito populos ſuſpendere Phœbo.
Nunc quoque Tartareo multum diuiſus Auerno
Elyſias, i, carpe plagas: vbi manibus axis
Inuius Ogygijs, nec fontis iniqua Tyranni
Iuſſa valent. durant habitus, & membra cruentis
Inuiolata feris, nudoque ſub axe iacentem
Et nemus, & triſtis volucrum reuerentia ſeruat.
At nuptæ exanimes, pueriq; ægrique parentes
Mœnibus effuſi per plana, per inuia, paſſim
Quiſque ſuas auidi ad lachrymas miſerabile currunt
Certamen: quos denſa gradu comitantur euntes
Millia ſolandi ſtudio; pars viſere flagrant
Vnius acta viri, & tantos in nocte labores.
Feruet iter gemitu, & plangoribus arua reclamant.
Vt vero infames ſcopulos, ſyluamque nefandam
Peruentum, ceu nulla prius lamenta, nec atri
Manaſſent imbres, ſic ore miſerrimus vno
Exoritur fragor, aſpectuq; accenſa cruento
Turba furit. ſtat ſanguineo diſciſſus amictu
Luctus atrox, cæſoque inuitat pectore matres.
Scrutantur galeas frigentum, inuentaque monſtrant
Corpora, procidua ſuper externoſq; ſuoſque,

Hæ preſſant in tabe comas, hæ lumina ſignant,
Vulneraque alta replent lachrymis. pars ſpicula dextra
Nequicquam parcente trahunt, pars molliter aptant
Brachia trunca loco, & ceruicibus ora reponunt.
At vaga per dumos, vacuique in puluere campi
Magna parens iuuenum, gemini tunc funeris, Ide
Squallentem ſublata comam, liuentiaque ora
Vngue premens, nec iam infelix miſerandaque, verùm
Terror ineſt lachrymis, per & arma & corpora paſſim
Caniciem impexam dira tellure volutans.
Quærit inops natos, omnique in corpore plangit.
Theſſalis haud aliter bello gauiſa recenti,
Cui gentile nefas hominem reuocare canendo,
Multifida attollens antiqua lumina cedro
Nocte ſubit campos, verſatque in ſanguine functum
Vulgus, & explorat manes, cui plurima buſto
Imperet ad Superos. animarum mœſta queruntur
Concilia, & nigri pater indignatur Auerni.
Illi in ſeceſſu pariter ſub rupe iacebant
Felices, quos vna dies, manus abſtulit vna
Peruia vulneribus media trabe pectora nexi.
Vt vidit, lachrymiſque oculi patuere profuſis.
Hoſne ego complexus, genitrix? hæc oſcula, nati,
Veſtra tuor? ſic vos extremo in fine ligauit
Ingenium crudele necis? quæ vulnera tractem,
Quæ prius ora premam? voſne illa potentia matris?
Vos vteri fortuna mei: qua tangere diuos
Rebar, & Ogygias titulis anteire parentes.
At quanto melius, dextraque in ſorte iugatæ,
Quis ſteriles thalami, nulloque vlulata dolore
Reſpexit Lucina domum. mihi quippe malorum
Cauſa labor. ſed nec bellorum in luce patenti
Conſpicui factis, æternaque gentibus auſi,
Quæſiſtis miſeræ vulnus memorabile matri:
Sed mortem obſcuram, numerandaq; funera paſſi.
Heu quantus furto cruor, & ſine laude iacetis?
Quin ego, non dextras miſeris complexibus auſim
Diuidere, & tanti conſortia rumpere lethi?

Ite

Ite diu fratres, indiſcretique ſupremis
Ignibus, & caros vrna confundite manes.
Nec minus interea digeſta ſtrage ſuorum (mat
Hinc Chthonium coniux, hinc mater Penthea cla-
Aſtyoche, puerique rudes tua, Phædime, proles
Amiſſum didicere patrem, Marpiſſaque pactum
Phyllea: ſanguineumq; lauant Acamanta ſorores.
Tunc ferro retegunt ſyluas, colliſque propinqui
Annoſum truncant apicem, qui conſcius actis
Noctis, & inſpexit gemitus. ibi grandior æuo
Ante rogos, dum quiſque ſuo nequit igne reuelli,
Concilium infauſtum dictis mulcebat Alethes:
Sæpe quidem infelix, varioque exercita ludo
Fatorum gens noſtra ruit, Sidonius ex quo
Hoſpes in Aonios iecit ſata ferrea ſulcos.
Vnde noui fœtus, & formidata colonis
Arua ſuis. ſed nec veteris cum regia Cadmi
Fulmineum in cinerem monitis Iunonis iniquæ
Conſedit, neque funerea cum laude potitus
Infelix Athamas trepido de monte veniret
Semianimem heu læto referens clamore Learchum,
Hic gemitus Thebis. nec tempore clarius illo
Phœniſſæ ſonuere domus, cum laſſa furorem
Vicit, & ad comitum lachrymas expauit Agaue.
Vna dies ſimilis fato ſpecieque malorum
Æqua fuit, qua magniloquos luit impia flatus
Tantalis innumeris cum circumfuſa ruinis
Corpora tot raperet terra, tot quæreret ignes.
Talis erat vulgi ſtatus, & ſic vrbe relicta,
Primæuique ſenes, & longo examine matres
Inuidiam planxere deis, miſeroque tumultu
Bina per ingentes ſtipabant funera portas.
Meq; ipſum, memini (nec dum apta doloribus ætas)
Fleſſe tamen, gemituque meos æquaſſe parentes.
Illa tamen Superi. nec quod tibi Delia caſtos
Prolapſum ad fontes, ſpecula temerante profana,
Heu dominum inſani non agnouere Moloſſi
Deflerim magis, aut verſo quod ſanguine fluxit
In ſubitos regina lacus. ſic dira ſororum
Penſa dabant, viſumq; Ioui. nunc regis iniqui

Ob noxam immeritos patriæ tot culmina ciues
Exuimus, nec adhuc calcati fœderis Argos
Fama ſubit, & iam bellorum extrema dolemus.
Quantus equis, quantuſq; viris in puluere craſſo
Sudor! io quanti crudele rubebitis amnes!
Viderit hæc bello viridis manus, aſt ego doner
Dum licet igne meo, terraque inſternar auita.
Hæc ſenior. multumq; neſas Etheoclis acerbat,
Crudelem infandumq; vocans, pœnaſq; daturum.
Vnde ea libertas? iuxta illi finis & ætas
Tota retro, feræque velit decus addere morti:
Hæc ſator aſtrorum iamdudum è vertice mundi
Proſpectans, primoque imbutas ſanguine gentes,
Gradiuum acciri propere iubet. ille furentes
Biſtonas, & Geticas populatus cædibus vrbes,
Turbidus ætherias currus vrgebat ad arces.
Fulmine criſtatum galeæ iubar, armaq; in auro
Triſtia, terrificis monſtrorum animata figuris
Incutiens: tonat axe polus, clypeique cruenta
Lux rubet, & ſolem longe ferit æmulus orbis.
Hunc vbi Sarmaticos etiamnum efflare labores
Iuppiter, & tota perfuſum pectora belli
Tempeſtate videt: Talis mihi, nate, per Argos,
Talis abi, ſic enſe madens, ac nubilus ira.
Exturbent reſides frenos; & cuncta peroſi
Te cupiant, tibi præcipites animaſque, manuſque
Deuoueant: rape cunctantes, & fœdera turba
Quæ dedimus tibi fas ipſos incendere bello
Cœlicolas, pacemque meam. iam ſemina pugnæ
Ipſe dedi, remeat portans immania Tydeus
Auſa ducis, ſcelus & turpis primordia belli,
Inſidias, fraudeſque, ſuis quas vltus in armis.
Adde fidem. vos ô Superi, meus ordine ſanguis,
Ne pugnate odijs, neu me tentare precando.
Certetis. ſic fata mihi, nigræque ſororum
Iurauere colus. manet hæc ab origine mundi
Fixa dies bello, populique in prælia nati.
Quid ni me veterum pœnas ſancire malorum
Gentibus, & diros ſinitis punire nepotes,
Arcem hanc æternam, mentis ſacraria noſtræ,

Te-

Teſtor, & Elyſios etiam mihi numina fontes,
Ipſe manu Thebas, correptaque mœnia fundo
Excutiam, verſaſq; ſolo ſuper Inacha tecta
Effundam turres, ac ſtagna in cœrula vertam
Imbre ſuperiecto: licet ipſa in turbine rerum
Iuno ſuos colles, templumq; amplexa laboret.
Dixit. & attoniti iuſſis (mortalia credas
Pectora) ſic cuncti vocemq; animoſq; tenebant.
Non ſecus ac longa ventorum pace ſolutum
Æquor, & imbelli recubant vbi littora ſomno,
Syluarumq; comas, & abacto flamine nubes.
Mulcet iners æſtas: tunc ſtagna, lacuſque ſonori
Detumuere: tacent exhauſti ſolibus amnes.
Gaudet ouans iuſſis, & adhuc temone calenti
Feruidus, in leuum torquet Gradiuus habenas.
Iamque iter extremum, cœlique abrupta tenebat,
Cum Venus ante ipſos, nulla formidine greſſum
Figit equos. ceſſere retro, iam iamq; rigentes
Suppliciter poſuere iubas. tunc pectora ſummo
Acclinata iugo, vultumque obliqua madentem,
Incipit: (interea dominæ veſtigia iuxta
Spumantem proni mandunt adamanta iugales)
Bella etiam in Thebas, ſocer ô pulcherrime, bella
Ipſe paras, ferroque tuos abolere nepotes?
Nec genus Harmonies, nec te connubia cœlo
Feſta, nec hæ quicquam lachrymæ furibunde morantur?
Criminis hæc merces? hoc fama, pudorq; relictus?
Hoc mihi Lemniacæ de te meruere catenæ?
Perge libens. at non eadem Vulcania nobis
Obſequia, & læſi ſeruit tamen ira mariti.
Illum ego perpetuis mihi deſudare caminis
Si iubeam, vigileſq; operi tranſmittere noctes,
Gaudeat, ornatuſque nouos, ipſique laboret
Arma tibi. tu, ſed ſcopulos, & aliena precando
Flectere corda paro. ſolum hoc tamen anxia, ſolum
Obteſtor, quid me Tyrio ſociare marito
Progeniem caram, infauſtiſque dabas Hymenæis?
Dum fore præclaros armis, & viuida rebus
Pectora vipereo Tyrios de ſanguine iactas,

Demiſ-

Demiſſumque Iouis ſerie genus. ah mea quanto
Sithonia mallem nupſiſſet virgo ſub Arcto
Trans Boream, Thracaſque tuos, indigna patumne
Pertulimus? diuæ Veneris quod filia longum
Reptat, & Illyricas eiectat virus in herbas?
Nunc gentem immeritam. lachrymas non pertulit vltra
Bellipotens. haſtam leua tranſſumit & alto
(Haud mora) deſiluit curru: clypeoq; receptam
Lædit in amplexu, dictiſque ita mulcet amicis:
O mihi, bellorum requies, & ſacra voluptas,
Vnaque pax animo; ſoli cui tanta poteſtas
Diuorumque hominumque meis occurrere telis
Impune, & media quamuis in cæde frementes,
Hos aſſiſtere equos, hunc enſem auellere dextra.
Nec mihi Sidonij genitalia fœdera Cadmi
Nec tua cara fides(ne falſa inceſſere gaude)
Exciderunt. prius in patrui deus infera mergar
Stagna, & pallentes agar exarmatus ad vmbras.
Sed nunc Fatorum monitus, mentemq; ſupremi
Iuſſus obire patris, (neque enim Vulcania tali
Imperio manus apta legi)quo pectore contra
Ire Iouem? dictaſq; parem contemnere leges?
Cui modo, proh vires! terras, cœlumq; fretumque,
Attremere oranti, tantoſque ex ordine vidi
Delituiſſe deos. ſed ne mihi corde ſupremos
Concipe, cara, metus quando hæc mutare poteſtas
Nulla datur. cum iam Tyrijs ſub mœnibus ambæ
Bellabunt gentes, adero, & ſocia arma iuuabo.
Tunc me ſanguineo late deferuere campo
Res ſuper Argolicas haud ſic deiecta videbis:
Hoc mihi ius, nec Fata vetant. ſic orſus aperto
Flagrantes immiſit equos. non ocyus alti
In terras cadit ira Iouis, ſi quando niualem
Othryn, & Arctoæ gelidum caput inſtitit Oſſæ,
Armauitque in nube manum. volat ignea moles
Sæua dei mandata ferens, cœlumque triſulca
Territat omne coma, iamdudum aut ditibus agris
Signa dare, aut ponto miſeros inuoluere nautas.
Iamque remenſus iter feſſo Danaeia Tydeus

Arua gradu, viridiſque legit deuexa Proſymnæ
Terribilis viſu. ſtant fulti puluere crines.
Squallidus ex humeris cadit alta in vulnera ſudor.
Inſomneſque oculos rubor excitat, oraque retro
Sorbet anhela ſitis. mens altum ſpirat honorem
Conſcia factorum: ſic nota in paſcua taurus
Bellator redit, aduerſo cui colla, ſuoque
Sanguine, proſciſſiſque natant palearibus armi.
Tunc quoque laſſa tumet virtus, multumq; ſuperbit
Pectore deſpecto. vacua iacet hoſtis arena
Turpe gemens, crudoſque vetat ſentire dolores.
Talis erat. medias etiam non deſtitit vrbes
Quicquid & Aſopon, vetereſque interiacet Argos
Inflammare odijs. multumque, & vbique retexens
Legatum ſeſe Graia de gente petendis
Iſſe ſuper regnis profugi Polynicis, at inde
Vim, noctem, ſcelus, arma, dolos, ea fœdera paſſum
Regis Echionij, fratri ſua iura negari.
Prona fides populis. Deus omnia credere ſuadet
Armipotens geminatque acceptos fama pauores.
Vtque introgreſſus portas (& forte verendos
Concilio pater ipſe duces cogebat Adraſtus)
Improuiſus adeſt, iam illinc a poſtibus aulæ,
Vociferans. arma, arma viri, tuque optime Lernæ
Ductor, magnanimum ſi quis tibi ſanguis auorum,
Arma para. nuſquam pietas, non gentibus æquum
Fas, aut cura Iouis. melius legatus adiſſem
Sauromatas auidos, ſeruatoremque cruentum
Bebrycij nemoris. nec iuſſa incuſo, pigetue
Officij, iuuat iſſe, iuuat, Thebaſque nocentes
Exploraſſe manu. bello me, credite, bello,
Ceu turrim validam, aut arctam compagibus vrbem
Delecti inſidijs inſtructique omnibus armis
Nocte, doloque viri, nudum, ignarumque locorum
Nequicquam clauſere. iacent in ſanguine mixti
Ante vrbem vacuam. nunc ò, nunc tempus in hoſtes,
Dum trepidi, exangueſq; metu, dum funera portant:
Dum capulo nondum manus excidit. ipſe ego feſſus
Quinquaginta illis heroum immanibus vmbris,
Vulneraque iſta ferens putri inſiccata cruore
Pro-

Protinus ire peto. Trepidi de ſedibus aſtant
Inachidæ. cunctiſque prior Cadmeius heros
Accurrit vultum deiectus, &, En ego diuis
Inuiſus, vitæque nocens, hæc vulnera cerno
Integer? hoſne mihi reditus, germane, parabas?
In me hæc tela dabas? proh vitæ fœda cupido!
Infelix, facinus fratri tam grande negaui.
Et nunc veſtra quidem maneant in pace ſerena
Mœnia, nec vobis tanti ſim cauſa tumultus
Hoſpes adhuc, ſcio, nec me adeo res dextra leuauit
Quam durum natis, thalamo quam triſte reuelli,
Quam patria. non me vllius domus anxia culpet,
Reſpectentque truces obliquo lumine matres.
Ibo libens certuſque mori. licet optima coniux.
Audituſque iterum reuocet ſocer. hunc ego Thebis
Hunc germane tibi iugulum, & tibi maxime Tydeu
Debeo. ſic variis prætentat pectora dictis,
Obliquatque preces. commotæ queſtibus iræ
Et mixtus lachrymis caluit dolor. omnibus vltro
Non iuuenum modo, ſed gelidis & inertibus æuo
Pectoribus mens vna ſubit. viduare penates,
Finitimas adhibere manus. iamque ire: Sed altus
Conſiliis pater, imperiique haud flectere molem
Inſcius: Iſta quidem Superis, curæque medenda
Linquite quæſo meæ nec te germanus inulto
Sceptra geret neque vos auidi promittere bellum.
At nunc egregium tantoque in ſanguine ouantem
Excipite Oeniden, animoſque & pectora laxet
Sera quies, nobis dolor haud rationis egebit.
Turbati extemplo comites, & pallida coniux,
Tydea circum omnes feſſum bellique, viæque
Stipantur. lætus mediis in ſedibus aulæ
Conſtitit, ingentique exceptus terga columna.
Vulnera dum lymphis Epidaurius eluit Idmon,
Nunc velox ferro, nunc ille potentibus herbis
Mitior. ipſe alta ſeductus mente renarrat
Principia irarum, quæque orſus vterque viciſſim,
Quis locus inſidiis, tacito quæ tempora bello.
Qui contra, quantique duces, vbi maximus illi
Sudor, & indicio ſeruatum Mæona triſti,
Ex-

Exponit. cui fida manus proceresque, ſocerque
Aſtupet oranti, Tyriuſque incenditur exul.
Soluerat Heſperii deuexo margine ponti
Flagrantes ſol pronus equos, rutilamquè lauabat
Oceani ſub fonte comam, cui turba profundi
Nereos, & rapidis accurrunt paſſibus Horæ:
Frenaque, & auratæ textum ſublime coronæ
Deripiunt. laxant roſeis humentia loris
Pectora pars meritos vertunt ad molle iugales
Gramen, & erecto currum temone ſupinant.
Nox ſubiit, curaſque hominum, motuſque ferarum
Compoſuit, nigroque polos inuoluit amictu,
Illa quidem cunctis, ſed non tibi mitis, Adraſte,
Labdacioque duci. nam Tydea largus habebat,
Perfuſum magna virtutis imagine ſomnus.
Et iam noctiuagas inter deus armiger vmbras
Deſuper Arcadiæ fines, Nemeæaque rura,
Tænariumque cacumen, Apollineaſque Therupnas
Armorum tonitru ferit, & trepidantia corda
Implet amore ſui. comunt Furor Iraque criſtas
Frena miniſtrat equis Pauor armiger, at vigil omni
Fama ſono varios rerum ſuccincta tumultus
Ante volat currum, flatuque impulſa gementum
Alipedum, trepidas denſo cum murmure plumas
Excutit. vrget enim ſtimulis auriga cruentis
Facta, infecta loqui, curruque infeſtus ab alto
Terga, comaſque deæ Scythica pater increpat haſta.
Qualis vbi Æolio dimiſſos carcere ventos
Dux præ ſe Neptunus agit, magnoque volantes
Iniicit Ægæo, triſtis comitatus eunti
Circum lora fremunt, nimbiq; hyemeſq; profundæ,
Nubilaque & vulſo terrarum ſordida fundo
Tempeſtas dubiæ motis radicibus obſtant
Cyclades. ipſa tua Mycono, Gyaroque reuelli,
Dele, times, magnique fidem teſtaris alumni.
Septima iam nitidum terris Aurora deiſque
Purpureo vehit ore diem: Perſeius heros
Cum primum arcana ſenior ſeſe extulit aula,
Multa ſuper bello, generiſque tumentibus amens
Incertuſque animi, daret armis iura, feroſque

Gen-

Gentibus incuteret ſtimulos, an frena teneret
Irarum, & motos capulis aſtringeret enſes.
Hinc pacis tranquilla mouent, atque inde pudori
Fœda quies, flectique noua dulcedine pugnæ
Difficiles populi dubio ſententia tandem
Sera placet, vatum mentes, ac prouida veri
Sacra mouere deum. ſolers tibi cura futuri,
Amphiarae, datur, iuxtaque Amythaone cretus
Iam ſenior, ſed mente virens Phœboque Melampus
Aſſociat paſſus: dubium cui dexter Apollo,
Oraque Cyrrhæa ſatiarit largius vnda.
Principio fibris pecudumque in ſanguine diuos
Explorant. iam tum pauidis maculoſa bidentum
Corda negant, diraque nefas minitantia vena,
Ire tamen, vacuoque ſedet petere omina cœlo.
Mons erat audaci ſeductus in æthera dorſo,
(Nomine Lernæi memorant Apheſanta coloni)
Gentibus Argolicis olim ſacer: inde ferebant
Nubila, ſuſpenſo celerem temeraſſe volatu
Perſea, cum raptos pueri perterrita mater
Proſpexit de rupe gradus, ac pęne ſecuta eſt.
Huc gemini vates ſanctam canentis oliuæ
Fronde comam, & niueis ornati tempora vittis
Euadunt pariter. madidos vbi lucidus agros
Ortus, & algentes laxauit ſole pruinas.
Ac prior Oeclides ſolita prece numen amicat.
Iuppiter omnipotens, nam te pernicibus alis
Addere conſilium, volucreſque implere futuri,
Ominaque, & cauſas cœlo deferre latentes
Accipimus: non Cyrrha deum promiſerit antrô
Certius, aut frondes lucis quas fama Moloſſis
Chaonias ſonuiſſe tibi. licet aridus Hammon
Inuideat, Lyciæque parent contendere ſortes,
Niliacumque pecus, patrioque æqualis honori
Branchus, & vndoſæ qui ruſticus accola Piſæ
Pana Lyaconia nocturnum exaudit in vmbra.
Ditior ille animi. cui tu, Dictæe, ſecundas
Impuleris manifeſtus aues. mirum vnde, ſed olim
Hic honor alitibus. ſuperæ ſeu conditor aulæ
Sic dedit, effuſum Chaos in noua ſemina texens:
Seu

Seu quia mutatæ, noſtraque ab origine verſis
Corporibus ſubiere Notos: ſeu purior axis,
Amotumque nefas, & rarum inſiſtere terris
Vera docent, tibi ſumma ſator terræque deumque
Scire licet. nos Argolicæ primordia pugnæ,
Venturumque ſinas cœlo prænoſſe laborem.
Si datur, & duris ſedet hæc ſententia Parcis
Soluere Echionias, Lernæa cuſpide portas,
Signa feras, leuuſque tones. tunc omnis in aſtris
Conſonet arcana volucris bona murmura lingua.
Si prohibes, hic necte moras: dextriſq; profundum
Alitibus prætexe diem. ſic fatus, & alto
Membra locat ſcopulo. tunc plura, ignotaque iungit
Numina, & immenſi fruitur caligine mundi.
Poſtquam rite diu partiti ſidera, cunctas
Perlegere animis, oculiſque ſequacibus auras:
Tunc Amythaonius longo poſt tempore vates,
Nonne ſub excelſo ſpirantis limite cœli,
Amphiarae, vides, curſus vt nulla ſerenos
Ales agat? liquidoque polum complexa meatu
Pendeat? aut fugiens placabile planxerit omen?
Non comes obſcurus tripodum, non fulminis ardens
Vector adeſt, flauæque ſonans auis vnca Mineruæ,
Non venit auguriis melior. quin vultur, & altis
Deſuper accipitres exultauere rapinis.
Monſtra volant, diræ ſtrident in nube volucres,
Nocturnæque gemunt ſtriges, & feralia bubo
Damna canens. quæ prima deum portẽta ſequemur?
His ne dari, Thymbræe, polum? ſimul ora recuruo
Vngue ſecant rabidæ, planctumque imitantibus alis
Exagitant Zephyros, & plumea pectora cædunt.
Ille ſub hæc: Equidem varij, pater, omina Phœbi
Sæpe tuli. iam tunc prima cum pube virentem
Semideos inter pinus me Theſſala reges
Duceret. hic caſus terræque mariſque canentem
Obſtupuere duces. nec me ventura locuto
Sæpius, in dubiis auditus Iaſone Mopſus.
Sed ſimiles non ante metus, aut aſtra notaui
Prodigioſa magis. quamquam maiora parantur.
Huc aduerte animum. clara regione profundi
Æthe-

Ætheros, innumeri ſtatuerunt agmina cygni.
Siue hos Strymonia Boreas eiecit, ab Arcto,
Seu fœcunda refert placidi clementia Nili.
Fixeruntcurſus, hac rere in imagine Thebas.
Nam ſeſe immoti gyro, atque in pace ſilentes,
Ceu muris, valloque tenent. ſed fortior ecce
Aduentat per inane cohors. ſeptem ordine fuluo
Armigeros ſummi Iouis exultante caterua
Intuor. Inachii ſunt hi tibi (concipe) reges.
Inuaſere globum niuei gregis. vncaque pandunt
Cædibus ora nouis, & ſtrictis vnguibus inſtant.
Cernis inexperto rorantes ſanguine ventos,
Et plumis ſtillare diem? quam ſæua repente
Victores agitat letho Iouis ira ſiniſtri?
Hic excelſa petens ſubita face Solis inarſit,
Summiſitque animos. illum veſtigia adortum
Maiorum volucrum teneræ deponitis alæ.
Hic hoſti implicitus pariter ruit, hunc fuga retro
Voluit agens ſociæ linquentem fata cateruæ.
Hic nimbo glomeratus obit. hic præpete viua
Paſcitur immoriens. ſpargit caua nubila ſanguis.
Quid furtim lachrymas?illum venerãde Melampu,
Qui cadit, agnoſco. trepidos ſic mole futuri,
Cunctaque iam rerum certa ſub imagine paſſos
Terror habet vates. piget irrupiſſe volantum
Concilia, & cœlo mentem inſertaſſe vetanti.
Auditique odere deos. vnde iſte per orbem
Primus venturi miſeris animantibus æger
Creuit amor? diuum ne feras hoc munus, an ipſi
Gens auida, & parto non vnquam ſtare quieti?
Eruimus quæ prima dies, vbi terminus æui,
Quid bonus ille deum genitor. quid ferrea Clotho
Cogitet:hinc fibræ, & volucrum per nubila ſermo,
Aſtrorumque vices, numerataque ſemita lunæ,
Theſſalicumque nefas. At non prior aureus ille
Sanguis auum, ſcopuliſque ſatæ vel robore genteis
Mentibus hoc auſæ. ſyluas amor vnus, humumque
Edomuiſſe manu. quid craſtina volueret ætas
Scire nefas homini. nos prauum, ac debile vulgus
Scrutati penitus Superos. hinc pallor, & iræ,
Hinc

Hinc ſcelus, inſidiæque, & nulla modeſtia voti.
Ergo manu vittas, damnataque vertice ſerta;
Deripit, abiectaque inhonorus fronde ſacerdos
Inuiſo de monte redit. iam bella tubæque
Cominus, abſenteſque fremunt ſub pectore Thebæ.
Ille nec aſpectum vulgi, nec fida tyranni
Colloquia, aut cœtus procerum perferre, ſed atra
Sede tegi, & Superum clauſus negat acta fateri.
Te pudor, & curæ retinent per rura Melampu.
Biſſeno premit ora die, populumque duceſque
Extrahit incertis. & iam ſuprema Tonantis
Iuſſa fremunt, agroſque viris, annoſaque vaſtant
Oppida. Bellipotens præ ſe deus agmina paſſim
Mille rapit, liquere domos, dilectaque læti
Connubia, & primo plorantes limine natos.
Tantus in attonitos cecidit deus. arma paternis
Poſtibus, & fixos Superum ad penetralia currus
Vellere amor. tunc feſſa putri rubigine tela,
Horrenteſque ſitu gladios in ſæua recuruant
Vulnera, & attrito cogunt iuueneſcere ſaxo.
Hi teretes galeas, magnorumque ærea ſuta
Thoracum,& tunicas chalybum ſquallore crepãtes
Pectoribus tentare, alii Gortynia lentant
Cornua. iam falces auidis, & aratra caminis,
Raſtraque, & incurui ſæuum rubuere ligones
Cędere nec validas ſanctis è ſtirpibus haſtas,
Nec pudor emerito clypeum veſtiſſe iuuenco.
Irrupere Argos, mæſtique ad limina regis
Bella animis, bella ore fremunt, it clamor ad auras
Quantus Tyrrheni gemitus ſalis, aut vbi tentat
Enceladus mutare latus. procul igneus antris
Mons tonat. exundant apices, fluctuſque Pelorus
Contrahit, & ſperat tellus abrupta reuerti.
Atque hic ingenti Capaneus Mauortis amore
Excitus, & longam pridem indignantia pacem
Corda tumens(huic ampla quidẽ de ſanguine priſco
Nobilitas.ſed enim ipſe manu prægreſſus auorum
Facta, diu tuto Superum contemptor, & æqui
Impatiens, larguſque animæ, modo ſuaſerit ira.)
Vnus vt è ſyluis Pholoes habitator opacæ

Inter & Ætnæos æquus conſurgere fratres.
Ante fores, vbi turba ducum, vulgique frementis,
Amphiarae tuas. quæ tanta ignauia, clamat
Inachidæ? voſque ô ſocio de ſanguine Achiui
Vnius (heu pudeat) plebeia ad limina ciuis,
Tot ferro accinctæ gentes, animiſque paratæ
Pendemus? non ſi ipſe cauo ſub vertice Cyrrhæ,
Quiſquis is eſt timidis, famæque ita viſus, Apollo
Mugiat inſano penitus ſecluſus in antro,
Expectare queam, dum pallida virgo tremendas
Nuntiet ambages. Virtus mihi numen, & enſis.
Quem teneo. iamq; huc timida cum fraude ſacerdos
Exeat, aut hodie volucrum quæ tanta poteſtas
Experiar. lætum fremit, aſſenſuque furentem
Implet Achæa manus. tandem prorumpere adactus
Oeclides, alio curarum agitante tumultu:
Non equidem effreno iuuenis clamore profani,
Dictorumque metu, licet hic inſana minetur,
Elicior tenebris. alio mihi debita fato
Summa dies, vetitumque dari mortalibus armis.
Sed me veſter amor, nimiuſque arcana profari
Phœbus agit. vobis vētura, atq; omne, quod vltra eſt,
Pandere mœſtus eo. nam te, veſane, moneri
Ante nefas, vnique ſilet tibi noſter Apollo.
Quo miſeris, Fatis Superiſque obſtantibus, arma,
Quo rapitis? quæ vos Furiarum verbera cæcos
Exagitant? adeone animarum tędet? & Argos
Exoſi? nil dulce domi? nulla omina curæ?
Quid me Perſei ſecreta ad culmina montis
Ire gradu trepido ſuperoſque irrumpere cœtus
Egiſtis? potui pariter neſcire, quis armis
Caſus, & atra dies, quæ fati exordia cunctis,
Quæ mihi. conſulti teſtor penetralia mundi,
Et volucrum affatus, & te, Thymbræe, vocanti
Non alias tam ſæue mihi, quæ ſigna futuri
Pertulerim. vidi ingentis portenta ruinæ.
Vidi hominum, diuumq; nefas, hilaremq; Megæram,
Et Lacheſim putri vacuantem ſæcula penſo.
Proijcite arma manu. deus ecce furentibus obſtat:
Ecce deus. miſeri quid pulchrum ſanguine victo

Aoniam,

Aoniam, & diri ſaturare noualia Cadmi?
Sed quid vana cano? quid fixos arceo caſus?
Ibimus. hic preſſo gemuit ſimul ore ſacerdos.
Illum iterum Capaneus. tuus ò furor augur, & vni
Iſta tibi, vt ſerues vacuos inglorius Argos:
Et tua non vnquam Tyrrhenus tempora circum
Clangor eat. quid vota virum meliora moraris?
Scilicet vt vanis auibus, natoque, domoque,
Et thalamis potiare iacens, ſileamus inulti
Tydeos egregij perfoſſum pectus? & arma
Fœderis abrupti? quod ſi bella effera Graios
Ferre vetas, i Sidonias legatus ad vrbes.
Hæc pacem tibi ſerta dabunt. tua prorſus inani
Verba polo cauſas, abſtruſaque ſemina rerum
Eliciunt? miſeret Superum, ſi carmina curæ,
Humanæque preces. quid inertia pectora terres?
Primus in orbe deos fecit timor. & tibi tuto
Nunc eat iſte furor. ſed prima ad claſſica cum iam
Hoſtilem Iſmenon galeis Dircenque bibemus.
Ne mihi tunc moneo lituos, atque arma volenti
Obuius ire pares, ventiſque aut alite viſa
Bellorum proferre diem. procul hæc tibi mollis
Infula, terrificique aberit dementia Phœbi.
Illic augur ego & mecum quicunque parati
Inſanire manu. rurſus fragor intonat ingens
Hortantum, & vaſto ſubter volat aſtra tumultu.
Vt rapidus torrens, animos cui verna miniſtrant
Flumina, & exuti concreto frigore colles,
Cum vagus in campos fruſtra prohibentibus exit
Obiicibus, reſonant permixto turbine tecta,
Arua, armenta, viri, donec ſtetit improbus alto.
Colle minor, magnoque inuenit in aggere ripas.
Hæc alterna ducum nox interfuſa diremit.
At gemitus Argia viri non amplius æquo
Corde ferens, ſociumque animo miſerata dolorem,
Sicut erat pridem laceris turbata capillis,
Et fletu ſignata genas, ad celſa verendi
Ibat tecta patris, paruumque ſub vbere caro
Theſſandrum, portabat auo. iam nocte ſuprema
Ante nouos ortus, vbi ſola ſuperſtite plauſtro

Arctos ad Oceanum fugientibus inuidet aſtris.
Vtque fores inijt, magnoque affuſa parenti eſt:
Cur tua cum lachrymis mœſto ſine coniuge ſupplex
Limina nocte petam, ceſſem licet ipſa profari,
Scis genitor. ſed iura deum genitalia teſtor,
Teque pater, non ille iubet; ſed peruigil angor,
Ex quo primus Hymen, mouitque infauſta ſiniſtram
Iuno facem, ſemper lachrymis, gemituq; propinquo
Exturbata quies. non ſi mihi tigridis horror,
Æquoreæque ſuper rigeant præcordia cautes,
Ferre queam. tu ſolus opem, tu ſumma medendi
Iura tenes. da bella pater, generique iacentis
Aſpice res humiles, atque hanc, pater, aſpice prolem
Exulis. huic olim generis pudor. obuia prima
Hoſpitia, & iunctæ teſtato numine dextræ.
Hic certe eſt, quem Fata dabant, quem dixit Apollo
Non egomet tacitos Veneris furata calores,
Culpatamue facem, tua iuſſa verenda, tuoſque
Dilexi monitus. nunc qua feritate dolentis
Deſpiciam queſtus? neſcis pater optime, neſcis
Quantus amor cauſæ miſero nupſiſſe marito.
Et nunc mœſta quidem graue & illætabile munus
Vt timeam doleamque, rogo. ſed cum oſcula rumpet
Mœſta dies, cum rauca dabunt abeuntibus armis
Signa tubæ, ſæuoque genas fulgebitis auro,
Hei mihi care parens, iterum fortaſſe rogabo.
Illius humenti carpens pater oſcula vultu,
Non equidem has vnquam culparim nata querelas,
Pone metus: laudanda rogas: nec digna negari.
Sed mihi multa dei (nec tu ſperare quod vrges
Deſine) multa metus, regnique volubile pondus
Subijciunt animo. veniet, qui debitus iſtis
Nata modus. nec te incaſſum fleuiſſe quereris,
Tu ſolare virum, neu ſint diſpendia iuſtæ
Dura moræ, magnos cunctamur nata paratus.
Proficitur bello. dicentem talia naſcens
Lux mouet, ingenteſque iubent aſſurgere curæ.

P. PAPINII STATII THEBAIDOS

LIBER QVARTVS.

TErtius horrentem Zephyris laxauerat annum
Phœbus, & anguſtum cogebat limite verno
Longius ire diem, cum fracta, impulſaque fatis
Conſilia, & tandem miſeris data copia belli.
Prima manu rutilam de vertice Lariſſæo
Oſtendit Bellona facem, dextraque trabalem
Haſtam intorſit agens: liquido quæ ſtridula cœlo
Fugit, & aduerſæ celſo ſtetit aggere Dirces.
Mox & caſtra ſubit, ferroque, auroque coruſcis
Mixta viris, turmale fremit. dat euntibus enſes.
Plaudit equos: vocat ad portas. hortamina fortes
Præueniunt, timidiſque etiam breuis addita virtus.
Dicta dies aderat. cadit ingens rite Tonanti
Gradiuoque pecus. nulliſque ſecundus in extis
Pallet, & armatis ſimulat ſperare ſacerdos.
Iamque ſuos circum pueri, innuptæque, patreſque,
Funduntur mixti, ſummiſque à poſtibus obſtant.
Nec modus eſt lachrymis. rorant clypeique, iubæq;
Triſte ſalutantum, & cunctis dependet ab armis
Suſpiranda domus. galeis iuuat oſcula clauſis
Inſerere, amplexuque truces deducere conos.
Illi, quis ferrum modo, quis mors ipſa placebat,
Dant gemitus, fractæque labant ſingultibus iræ.
Sic vbi forte viris longum ſuper æquor ituris,
Cum iam ad vela Noti, & ſciſſo redit anchora fūdo,
Hæret amica manus: certant innectere collo
Brachia, mananteſque oculos hinc oſcula turbant,
Hinc magni caligo maris: tandemque relicti
Stant in rupe tamen fugientia carbaſa viſu
Dulce ſequi, patrioſque dolent crebreſcere ventos,
Stant tamen, & notam puppem de rupe ſalutant.
Nunc mihi, fama prior, mundique arcana vetuſtas,
Cui meminiſſe ducum, vitaſque extendere curæ,

Pande viros, tuque ò nemoris regina ſonori
Calliope, quas ille manus, quæ mouerit arma
Gradiuus, quantas populis ſolauerit vrbes,
Sublata molire lyra. nec enim altior vlli
Mens hauſto de fonte venit. Rex triſtis, & æger
Pondere curarum, propiorque abeuntibus annis,
Inter adhortantes vix ſponte incedit Adraſtus,
Contentus ferro cingi latus, arma manipli
Pone ferunt: volucres portis auriga ſub ipſis
Comit equos, & iam inde iugo luctatur Arion,
Huic armat Lariſſa viros: huic celſa Proſymne,
Aptior armentis Midea, pecoroſaque Phyllos.
Quæque pauet longa ſpumantem valle Charadron
Neris, & ingenti turritæ mole Cleonæ,
Et Lacedæmonium Thyre lectura cruorem.
Iunguntur memores tranſmiſſi ab origine regis,
Qui Drepani ſcopulos, & oliuiferæ Sicyonis
Culta ferunt, quos pigra vado Langia tacenti
Lambit, & anfractu riparum incuruus Eliſſos.
Sæuus honos fluuio: Stygias luſtrare ſeueris
Eumenidas perhibetur aquis huc mergere ſuetæ
Ora, & anhelantes tuto Phlegethonte ceraſtas.
Seu Thracum vertere domos, ſeu tecta Mycenis
Impia, Cadmeumue larem. fugit ipſe natantes
Amnis, & innumeris liueſcunt ſtagna venenis.
It comes Inoas Ephyre ſolata querelas,
Cenchrææque manus, vatum qua conſcius amnis
Gorgoneo percuſſus equo. quaque obiacet alto
Iſthmos, & à terris maria inclinata repellit.
Hæc manus Adraſtum numero ter mille ſecuti
Exultant. pars geſa manu, pars robora flammis
Indurata diu (non vnus namque maniplis
Mos,neq;ſanguis ineſt)teretes pars vertere fundas
Aſſueti, vacuoque diem præcingere gyro.
Ipſe annis ſceptriſque ſubit venerabilis æque:
Vt poſſeſſa diu taurus meat arduus inter
Paſcua, iam laxa ceruice, & inanibus armis,
Dux tamen. haud illum bello attentare iuuencis
Sunt animi, nam trunca vident de vulnere multo
Cornua, & ingentes plagarum in pectore nodos.

Pro-

Proxima longæuo profert Dircæus Adraſto
Signa gener, cui bella fauent: cui commodat iras
Cuncta cohors. huic & patria de ſede volentes
Aduenere viri. ſeu quos mouet exul, & hæſit
Triſtibus aucta fides, ſeu quis mutare potentes
Præcipuum. multi melior quos cauſa querenti
Conciliat. dederat nec non ſocer ipſe regendas
Ægion, Arenenque, & quas Theſeia Trœzen
Addit opes, ne rara vouens inglorius iret
Agmina, neu raptos patriæ ſentiret honores.
Idem habitus, eadem arma viro, quæ debitus hoſpes
Hiberna ſub nocte tulit. Theumeſius implet
Terga leo. gemino lucent haſtilia ferro:
Aſpera vulnifico ſubter latus enſe riget Sphynx.
Iam regnum matriſque ſinus, fidaſque ſorores
Spe, votiſque tenet. tamen & de turre ſuprema
Attonitam, totoque extantem corpore longe
Reſpicit Argian. hæc mentem, oculoſque reducit
Coniugis, & dulces auertit pectore Thebas.
Ecce inter medios patriæ ciet agmina gentis
Fulmineus Tydeus: iam lætus, & integer artus,
Vt primum ſtrepuere tubæ. Ceu lubricus alta
Anguis humo verni blanda ad ſpiramina ſolis
Erigitur liber ſenio, & ſquallentibus annis
Exutus, lætiſque minax interuiret herbis.
Ah miſer, agreſtum ſi quis per gramen hianti
Obuius, & primo ſiccauerit ora veneno.
Huic quoque præſtantes Ætolis vrbibus affert
Belli fama viros. ſenſit ſcopuloſa Pylene
Fletaque cognatis auibus Meleagria Pleuron.
Et præceps Calydon, & quæ Ioue prouocat Iden
Olenos, Ionijs & fluctibus hoſpita portu
Chalcis, & Herculea turpatus gymnade vultus
Amnis. adhuc imis vix truncam attollere frontem
Auſus aquis, glaucoque caput ſubmerſus in antro
Mœret, anhelantes ægreſcunt puluere ripæ.
Omnibus æratæ propugnant pectora crates,
Pilaque ſæua manu, patrius ſtat caſſide Mauors.
Vndique magnanimum pubes delecta coronant
Oeniden hilarem bello, notiſque decorum

Vulneribus . non ille minis Polynicis, & ira
Inferior, dubiumque adeo cui bella gerantur.
Maior at inde nouis it Doricus ordo ſub armis,
Qui ripas Lyrcie tuas, tua littora multo
Vomere ſuſpendunt, fluuiorum ductor Achiuum
Inache . Perſea neque enim violentior exit
Amnis humo, cũ Taurum, aut Pliadas hauſit aquoſas
Spumeus, & genero tumuit Ioue . quos celer ambit
Aſterion Dryopumque trahens Eraſinus ariſtas .
Et qui rura domant Epidauria : dexter Iaccho
Collis (at Ennææ Cereri negat) auia Dyme .
Mittit opes, denſaſque Pylos Neleia turmas,
Nondum nota Pylos, iuueniſque ætate ſecunda,
Neſtor . & ire tamen peritura in caſtra negauit,
Hos agitat, pulchræque docet virtutis amorem
Arduus Hippomedon . capiti tremit ærea caſſis,
Ter niuea ſcandente iuba . latus omne ſub armis
Ferrea ſuta terunt . humeros, ac pectora late
Flammeus orbis habet, perfectaque viuit in auro
Nox Danai . ſontes furiarum lampade nigra .
Quinquaginta ardent thalami : pater ipſe cruentis
In foribus laudatque nefas, atque inſpicit enſes .
Illum Palladia ſonipes Nemeæus ab arce
Deuehit arma pauens . vmbraque immane volanti
Implet agros, longoque attollit puluere campum .
Non aliter ſyluas humeris, & vtroque refringens
Pectore, montano duplex Hyleus ab antro
Præcipitat, pauet Oſſa vias, pecudeſque, feræque,
Procubuere metu : non ipſis fratribus horror
Abfuit, ingenti donec Peneia ſaltu
Stagna ſubit, magnumque obiectus detinet amnem.
Quis numerum ferri, genteſque, & robora dicto
Æquarit mortale ſonans? ſuus excit in arma
Antiquam Tiryntha deus . non fortibus illa
Infœcunda viris, famaque immanis alumni
Degenerat; ſed lapſa ſitu fortuna, neque addunt
Robur opes . rarus vacuis habitator in aruis
Monſtrat Cyclopum ductas ſudoribus arces .
Dat tamen hæc iuuenum tercentum pectora, vulgus
Innumerum bello, quibus haud amenta, nec enſes
Tri-

Triſte micant. flauent capiti, tergoque Leonum
Exuuiæ, gentilis honos, & pineus armat
Stipes, inexhauſtis arctantur tela pharetris.
Herculeum Pæana canunt, vaſtataque monſtris
Omnia: frondoſa longum deus audit ab Oeta.
Dat Nemea comites, & quas in prælia vires,
Sacra Cleonæi cogunt vineta Molorchi.
Gloria nota caſæ, foribus ſimulata ſalignis
Hoſpitis arma dei, paruoque oſtenditur aruo.
Robur vbi & laxos qua reclinauerit arcus
Ilice, qua cubiti, ſedeant veſtigia terra.
At pedes, & toto deſpectans vertice bellum,
Quattuor indomitis Capaneus erepta iuuencis
Terga, ſuperque rigens iniectu molis ahenæ
Verſat onus, ſqualet triplici ramoſa corona
Hydra recens obitu. pars anguibus aſpera viuis
Argento cælata micat, pars arte reperta
Conditur, & fuluo moriens ignoſcit in auro.
Circum amnis torpens, & ferro cærula Lerne.
At laterum tractus, ſpatioſaque pectora ſeruat
Nexilis innumero chalybum ſubtemine thorax,
Horrendum, non matris opus, galeæque coruſca
Prominet arce gygas. atque vni miſſilis illi
Cuſpide præfixa ſtat frondibus orba cupreſſus.
Huic parere dati quos fertilis Amphigenia,
Planaque Meſſene, montanaque nutrit Ithome.
Quos Thrion, & ſummis ingeſtum montibus Æpy,
Quos Helos, & Pteleon, Getico quos flebile vati
Dorion. hic fretus doctas anteire canendo
Aonidas, mutos Thamyris damnatus in annos
Ore ſimul, citharaque (quis obuia numina temnat)
Conticuit præceps. qui non certamina Phœbi
Noſſet, & illuſtres Satyro pendente Celænas.
Iamque & fatidici mens expugnata fatiſcit
Auguris. ille quidem caſus, & dira videbat
Signa, ſed ipſa manu cunctanti iniecerat arma
Atropos, obrueratque deum, nec coniugis abſunt
Inſidiæ, vetitoque domus iam fulgurat auro.
Hoc aurum vati fata exitiale monebant
Argolico. ſcit & ipſe nefas, ſed perfida coniux

Dona viro mutare velit, ſpolijſque potentis
Imminet Argiæ, raptoque excellere cultu.
Illa libens (nam regum animos, & pondere belli
Hac nutare videt, pariter ni prouidus heros
Militet) ipſa ſacros gremio Polynicis amati
Depoſuit nexus haud mœſta, atque inſuper addit.
Non hæc apta mihi nitidis ornatibus, inquit,
Tempora, nec miſeræ placeant inſignia formæ
Te ſine. ſat dubium cœtu ſolante timorem
Fallere, & incultos aris aduerrere crines.
Scilicet (heu ſuperi) cum tu cludare minaci
Caſſide, ferratuſque ſones, ego diuitis aurum
Harmoniæ dotale geram? dabit aptior iſta
Furs deus, Argolicaſque habitu præſtabo maritas.
Cum regis coniux, cum te mihi ſoſpite, templa
Votiuis implenda choris: nunc induat illa,
Quæ petit, & bellante poteſt gaudere marito.
Sic Eriphylæos aurum fatale penates
Irrupit, ſcelerumque ingentia ſemina mouit,
Et graue Tiſiphone riſit gauiſa futuris.
Tænareis hic celſus equis, quam diſpare cœtu
Cyllarus, ignaro generarat Caſtore prolem,
Quaſſat humum. vatem cultu Parnaſſia monſtrant
Vellera, frondenti crinitur caſſis oliua,
Albaque puniceas interplicat infula criſtas.
Arma ſimul, prenſaſque iugo moderatur habenas.
Hinc, atque inde moræ iaculis, & ferrea curru
Sylua tremit. procul ipſe graui metuendus in haſta
Eminet, & clypeo victum Pythona coruſcat.
Huius Apollineæ currum comitantur Amyclæ.
Quos Pylos, & dubijs Malea vitata carinis,
Plaudentique habiles Caryæ reſonare Dianæ.
Quos Pharis, volucrumq; parens Cythereia meſſe,
Taygetique phalanx, & oliuiferi Eurotæ
Dura manus. deus ipſe viros in puluere crudo
Arcas alit, nudæque modos virtutis, & iras
Ingenerat. vigor inde animis, & mortis honoræ
Dulce ſacrum. gaudent natorum fata parentes:
Hortanturque mori. deflet iamque omnis ephebum
Turba, coronato contenta eſt funere mater,
Fre-

Frena tenent, duplexque inſerto miſſile nodo,
Exerti ingentes humeros: chlamys horrida pendet,
Et cono Ledæus apex. non hi tibi ſolum,
Amphiarae, merent. auget reſupina maniplos
Elis. depreſſæ populus ſubit incola Piſæ,
Qui te, flaue, natant terris, Alphee, Sicanis
Aduena tam longo non vnquam infecte profundo.
Curribus innumeris late putria arua laceſſunt:
Et bellis armenta domant. ea gloria genti
Infando de more, & fractis durat ab vſque
Axibus Oenomai. ſtrident ſpumantia morſu
Vincula, & effoſſas niueus rigat imber arenas.
Tu quoque Parthaſias ignara matre cateruas
Ah rudis annorum (tantum noua gloria ſuadet)
Parthenopæe, rapis. tum ſaltus forte remotos
Torua parens (neque enim hæc iuueni foret ire poteſtas)
Pacabat cornu, gelidíque auerſa Licei.
Pulchrior haud vlli triſte ad diſcrimen ituro
Vultus, & egregiæ tanta indulgentia formæ.
Nec deſunt animi, veniat modo fortior ætas.
Quos non ille duces nemorum, fluuijſque dicata
Numina, quas magno non impulit igne Napæas?
Ipſam, Mænalia puerum cum vidit in vmbra,
Dianam, tenero ſignantem gramina paſſu,
Ignouiſſe ferunt comiti, Dictæaque tela
Ipſam, & Amyclæas humeris aptaſſe pharetras.
Proſilit audaci Martis percuſſus amore,
Arma, tubas audire calens, & puluere belli
Flauentem ſordere comam, captoque referri
Hoſtis equo. tædet nemorum, titulumq; nocentem
Sanguinis humani, pudor eſt neſcire ſagittas.
Igneus ante omnes auro micat, igneus oſtro,
Vndantemque ſinum nodis irrugat Iberis.
Imbelli parma pictus Calydonia matris
Prælia. trux leua ſonat arcus, & aſpera plumis
Terga, Cydonæa corytos arundine pulſat,
Electro pallens, & iaſpide clarus Eoa.
Cornipedem trepidos ſuetum præuertere ceruos.

Velatum geminę deiectu lyncis, & arma
Mirantem grauioris heri ſublimis agebat,
Dulce rubens, viridique genas ſpectabilis æuo.
Arcades huic veteres aſtris Lunaque priores,
Agmina fida datis. nemorum vos ſtirpe rigenti
Fama ſatos, cum prima pedum veſtigia tellus
Admirata tulit. nondum arua,domuſque,nec vrbes,
Connubijſque modus. Quercus, laurique ferebant
Cruda puerperia, ac populos vmbroſa creauit
Fraxinus, & fœta viridis puer excidit orno.
Hi lucis ſtupuiſſe vices, noctiſque feruntur
Nubila, & occiduum longe Titana ſecuti
Deſperaſſe diem. rareſcunt alta colonis
Mænala: Parthenium fugitur nemus: agmina bello
Rhipeque, & Stratie, ventoſaque donat Eniſpe.
Non Tegea, non ipſa Deo vacat alite felix
Cyllene, templumque Aleæ nemorale Mineruæ.
Et rapidus Cliton, & qui tibi, Pythie, Ladon
Pæne ſocer. candenſque iugis Lampia niuoſis,
Et Pheneos nigro Styga mittere credita Diti.
Venit & Idæis vlulatibus æmulus Azan.
Parrhaſijque duces, & quæ riſiſtis, Amores,
Grata pharetrato Nonacria rura Tonanti.
Diues & Orchomenos pecorũ,& Cynoſura ferarum.
Æphitios idem ardor agros, & Pſophida celſam
Vaſtat, & Herculeo vulgatos robore montes,
Monſtriferumque Erymanthon, & æriſonum Stymphalon.
Arcades hi, gens vna viris, ſed diſſona cultu
Scinditur, hi Paphias myrtos à ſtirpe recuruant,
Et paſtorali meditantur prælia trunco.
His arcus, his tela ſudes, hic caſſide crines
Integit: Arcadij morem tenet ille galeri.
Ille Lycaoniæ rictu caput aſperat vrſæ.
Hos belli cœtus, iurataque pectora Marti,
Milite vicinæ nullo iuuere Mycenæ.
Funereæ tum namque dapes, medijque recurſus
Solis, & hic alij miſcebant prælia fratres.
Iamque Atalantæas implerat nuntius aures
Ire ducem bello, totamque impellere natum

Arcadiam. tremuere gradus, elapſaque iuxta
Tela. fugit ſyluas pernicior alite vento
Saxa per, & plenis obſtantia flumina ripis.
Qualis erat, correpta ſinu, & vertice flauum
Crinem ſparſa noto. raptis velut aſpera natis
Prædatoris equi ſequitur veſtigia tigris.
Vt ſtetit, aduerſiſque impegit pectora frenis:
(Ille ad humum pallens) Vnde hæc furibunda cupido,
Nate, tibi? teneroque vnde improba pectore virtus?
Tu bellis aptare viros? tu pondera ferre
Martis, & enſiferas inter potes ire cateruas?
Quamquam vtinam vires! nuper te pallida vidi,
Dum premis obnixo venabula cominus apro,
Poplite ſucciduo reſupinum ac pæne ruentem;
Et ni curuato torſiſſem ſpicula cornu,
Nunc vbi bella tibi? nil te mea tela iuuabunt,
Nec teretes arcus, maculis nec diſcolor atris,
Hic, cui fidis equus. magnis conatibus inſtas
Vix Dryadum thalamis, Erymanthiadumque furori
Nympharum maturæ puer. ſunt omnia vera;
Mirabar cur templa mihi tremuiſſe Dianæ
Nuper, & inferior vultu dea viſa, ſacriſque
Exuuiæ cecidere tholis. hinc ſegnior arcus.
Difficileſque manus, & nullo in vulnere certæ.
Expecta dum maior honos, dum firmius æuum,
Dum roſeis venit vmbra genis, vultuſque recedunt
Ore mei, tunc bella tibi. ferrumque quod ardes,
Ipſa dabo, & nullo matris reuocabere fletu.
Nunc refer arma domum. Vos autem hũc ire ſinetis,
Arcades? O ſaxis nimirum, & robore nati.
Plura cupit, fuſi circum natuſque, duceſque
Solantur, minuuntq; metus, & iam horrida clangunt
Signa tubæ. nequit illa pio dimittere natum
Complexu, multumque duci commendat Adraſto.
At parte ex alia Cadmi Mauortia plebes,
Mœſta ducis furijs, nec molli territa fama,
(Quando his vulgatum deſcendere viribus Argos)
Tardius illa quidem, regis, cauſæque pudore,
Verum bella mouet. nulli diſtringere ferrum

Impetus, aut humeros clypeo clauſiſſe paterno
Dulce. nec alipedum iuga comere, qualia belli
Gaudia. deiecti trepidas ſine mente, ſine ira,
Promiſere manus. hic ægra in ſorte parentem
Vnanimum, hic dulces primæuæ coniugis annos
Ingemit, & gremio miſeros accreſcere natos.
Bellator nulli caluit deus: ipſa vetuſto
Mœnia laſſa ſitu, magnæque Amphionis arces,
Iam feſſum ſenio nudant latus, & fide ſacra
Æquatos cœlo, ſurdum, atque ignobile, muros
Firmat opus. tamen & Bœotis vrbibus vltrix
Aſpirat ferri rabies, nec regis iniqui
Subſidio, quantum ſocia pro gente mouentur,
Ille velut pecoris lupus expugnator opimi,
Pectora tabenti ſanie grauis, hirtaque ſetis
Ora cruentata deformis hiantia lana,
Decedit ſtabulis, huc, illuc turbida verſans
Lumina, ſi duri comperta clade ſequantur
Paſtores, magnique fugit non inſcius auſi.
Accumulat crebros turbatrix fama pauores.
Hic iam diſperſos errare Aſopide ripa
Lernæos equites: hic te, bacchate Cithæron,
Ille rapi Theumeſon ait, noctiſque per vmbras
Nuntiat excubijs vigiles arſiſſe Plateas.
Nam Tyrios ſudaſſe lares, & ſanguine Direen
Irriguam, fœtuſque nouos, iterumque locutam
Sphynga petris, cui non & ſcire licentia paſſim,
Et vidiſſe fuit? Nouus his ſuper anxia turbat
Corda metus. ſparſis ſubito correpta caniſtris
Syluestris regina chori, decurrit in æquum
Vertice ab Ogygio, trifidamque huc triſtis, & illuc,
Lumine ſanguineo pinum deiectat, & ardens
Erectam attonitis implet clamoribus vrbem:
Omnipotens Niſæe pater, cui gentis auitæ
Pridem lapſus amor. tu nunc horrente ſub arcto
Bellica ferrato rapidus quatis Iſmara thyrſo,
Pampineumque iubes nemus irreptare Lycurgo,
Aut tumidum Gangen, aut clauſtra nouiſſima rubræ
Tethyos, Eoaſque domos flagrante triumpho
Perfuris, aut Hermi de fontibus aureus exis.

At

At tua progenies, poſitis gentilibus armis
Quæ tibi feſta litat, bellum, lachrymaſq; metumque
Cognatumque nefas iniuſti munera regni
Pendimus. æternis potius me Bacche pruinis
Trans & Amazonijs vlulatum Caucaſon armis,
Siſte ferens, quam monſtra ducum ſtirpemque profanam
Eloquar. en vrges: alium tibi, Bacche, furorem
Iuraui. ſimiles video concurrere tauros.
Idem ambobus honos, vnuſque ab origine ſanguis.
Ardua collatis obnixi cornua miſcent
Frontibus, alternaque truces moriuntur in ira.
Tu peior, tu cede nocens, qui ſolus auita
Gramina, communemque petis defendere montem.
Ah miſeri morum! bellatis ſanguine tanto,
Et ſaltus dux alter habet. ſic fata gelatis
Vultibus, & Baccho iam demigrante quieuit.
At trepidus monſtro, & varijs terroribus impar
Longæui rex vatis opem, tenebraſque ſagaces
Tireſiæ (qui mos incerta pauentibus) æger
Conſulit. ille deos non larga cæde iuuencum,
Non alacri penna, aut verum ſpirantibus extis,
Nec tripode implicito, numeriſq; ſequentibus aſtra,
Thurea nec ſupra volitante altaria fumo,
Tam penitus, duræ quam mortis limite manes
Elicitos patuiſſe refert, Lethæaque ſacra
Et merſum Iſmeni ſubter confinia ponto
Miſcentis, parat ante ducem, circumque bidentum
Viſceribus laceris, & odori ſulfuris aura,
Graminibuſque nouis, & longo murmure purgat.
Sylua capax æui. validaque incurua ſenecta.
Æternum intonſæ frondis ſtat peruia nullis
Solibus. haud illam brumæ minuere, Notuſue
Ius habet, aut Getica Boreas impactus ab Vrſa.
Subter opaca quies, vacuuſque ſilentia ſeruat
Horror, & excluſæ pallet mala lucis imago.
Nec caret vmbra deo. nemori Latonia cultrix
Additur. hanc piceæ, cedrique, & robore in omni
Effictam, ſanctis occultat ſylua tenebris.
Huius inaſpectæ luco ſtridere ſagittæ,

Nocturnique canum gemitus, vbi limina patrui
Effugit, inque nouæ melior redit ora Dianæ.
Aſt vbi feſſa iugis, dulceſque altiſſima ſomnos
Lux mouet, hic late iaculis circum vndique fixis,
Effuſam pharetra ceruicem excepta quieſcit.
Extra immane patent, tellus Mauortia, campi,
Fœtus ager Cadmo, durus qui vomere primo
Poſt conſanguineas acies, ſulcoſque nocentes,
Auſus humum verſare, & putria ſanguine prata
Eruit: ingentes infelix terra tumultus
Lucis adhuc medio, ſolaque in nocte per vmbras
Expirat, nigri cum vana in prælia ſurgunt
Terrigenæ. fugit incepto tremebundus ab aruo
Agricola, inſanique domum rediere iuuenci.
Hic ſenior vates, (Stygijs accommoda quippe
Terra ſacris, multoque placent ſola pinguia tabo)
Velleris obſcuri pecudes, armentaque ſiſti
Atra monet. quæcumq; gregum pulcherrima ceruix
Ducitur. ingemuit Dirce, mœſtuſque Cithæron,
Et noua clamoſæ ſtupuere ſilentia valles.
Tum fera cœruleis intexit cornua ſertis
Ipſe manu tractans, notæque in limine ſyluæ,
Principio largos nouies tellure cauata
Inclinat Bacchi latices, & munera verni
Lactis, & Actæos imbres, ſuadumque cruorem
Manibus: aggeritur, quantum bibit arida tellus.
Trunca dehinc nemora aduoluunt, mœſtuſque ſacerdos
Tres Hecatæ, totidemque ſatis Acheronte nefaſto
Virginibus iubet eſſe focos. tibi rector auerni
Quamquam infoſſus humo, ſuperat tamen agger in auras
Pineus. hunc iuxta cumulo minor ara profundæ
Erigitur Cereri. frontes, atque omne cupreſſus
Intexit plorata latus. iamque ardua ferro
Signati capita, & frugum. libamine puro
In vulnus cecidere greges. tunc innuba Mantho
Exceptum pateris prælibat ſanguinem, & omnes
Ter circum acta pyras ſancti de more parentis
Semineces fibras, & adhuc ſpirantia reddit

Viſce-

Viſcera. nec rapidas cunctatur frondibus atris
Subiectare faces. atque ipſe ſonantia flammis
Virgulta, & triſtes crepuiſſe vt ſenſit aceruos
Tireſias (illi nam plurimus ardor anhelat,
Ante genas, impletque cauos vapor igneus orbes)
Exclamat: (tremuere rogi, & vox impulit ignem)
Tartareæ ſedes, & formidabile regnum
Mortis inexpletæ, tuque ò ſæuiſſime fratrum
Cui ſeruire dati manes, æternaque ſontum
Supplicia, atque imi famulatur regia mundi,
Soluite pulſanti loca muta, & inane ſeueræ
Perſephones, vulguſque caua ſub nocte repoſtum
Elicite, & plena redeat Styga portitor alno.
Ferte ſimul greſſus. nec ſimplex Manibus eſto
In lucem remeare modus. tu ſepare cœtu
Elyſios Perſei pios, virgaque potenti
Nubilus Arcas agit. contra per crimina functis
Qui plures Erebo, pluresque è ſanguine Cadmi,
Angue ter excuſſo, & flagranti præuia taxo,
Tiſiphone, dux pande diem, nec lucis egentes
Cerberus occurſu capitum retorqueat vmbras.
Dixerat. & pariter ſenior, Phœbeaque virgo
Erexere animos. illi formidine nulla,
(Quippe in corde deus) ſolum tremor, obruit ingens
Oedipodioniden, vatiſque horrenda canentis
Nunc humeros, nunc ille manus, & vellera preſſat
Anxius, inceptiſque velit deſiſtere ſacris.
Qualis Gætulæ ſtabulantem ad confraga ſyluæ
Venator longo motum clamore leonem
Expectat firmans animum, & ſudantia niſu
Tela premens. gelat ora pauor, greſſuſque tremi-
ſcunt
Quis veniat, quantuſq; ſed horrida ſigna frementis
Accipit, & cæca metitur murmura cura,
Atque hic Tireſias nondum aduentantibus vmbris;
Teſtor, ait, diuæ, quibus hunc ſaturauimus ignem,
Læuaque conuulſæ dedimus carcheſia terræ,
Iam nequeo tolerare moram. caſſus ne ſacerdos
Audior? an rabido iubeat ſi Theſſala cantu
Ibitis? & Scythicis quoties armata venenis

Col-

Colchis aget, trepido pallebunt tartara motu?
Noſtri cura minor, ſi non attollere buſtis
Corpora, nec plenas antiquis oſſibus vrnas.
Egerere, & mixtos, cœlique, erebique ſub vnum
Funeſtare deos libet? aut exanguia ferro
Ora ſequi, aut ægras functorum carpere fibras?
Ne tenues annos, nubemque hanc frontis opacæ.
Spernite, ne, moneo, & nobis ſæuire facultas.
Scimus enim & quicquid dici, noſcique timetis,
Et turbare Hecaten, ni te, Thymbræe vererer.
Et triplicis mundi ſummum quem ſcire nefaſtū eſt.
Illum ſed taceo. prohibet tranquilla ſenectus.
Iamque ego vos. auide ſubicit Phœbeia Manto.
Audiris genitor, vulguſque exangue propinquat.
Panditur Elyſium Chaos, & telluris opertæ
Diſſilit vmbra capax, ſyluæque, & nigra pateſcunt
Flumina, liuentes Acheron eiectat arenas.
Fumidus atra vadis Phlegethon incendia voluit.
Et Styx diſcretis interflua Manibus obſtat.
Ipſum pallentem ſolio, circumque miniſtras
Funeſtorum operum Eumenides. Stygiæque ſeueros
Iunonis thalamos, & mœſta cubilia cerno.
In ſpeculis Mors atra ſedet, dominique ſilentis
Adnumerat populos; maior ſupereminet ordo.
Arbiter hos dura verſat Gortynius vrna,
Vera minis poſcens, adigitque expromere vitas.
Vſque retro, & tandem pœnarum lucra fateri.
Quid tibi monſtra Erebi, Scyllas, & inane furentes
Centauros, ſolidoque intorta adamante gigantum
Vincula, & anguſtam centeni Ægæonis vmbram?
Immo, ait, ò noſtræ regimen, vireſque ſenectæ,
Ne vulgato mihi. quis enim remeabile ſaxum,
Fallenteſque lacus, Tytionque alimenta volucrum,
Et caligantem longis Ixiona gyris
Neſciat? ipſe etiam melior cum ſanguis, opertas
Inſpexi ſedes Hecate ducente, priuſquam
Obruit ora Deus, totamque in pectora lucem
Detulit. Argolicas magis huc appelle precando,
Thebanaſque animas. alias auertere greſſus
Lacte quater ſparſas mœſtoque excedere luco,
Nata,

Nata, iube.tum quis vultus, habituſque. quis ardor
Sanguinis adfuſi, gens vtra ſuperbior adſit,
Dic agedum, noſtramq; mone per ſingula noctem.
Iuſſa facit, carmenq; ferit quo diſſipet vmbras,
Quo regat & ſparſas qualis ſi crimina demas
Colchis, & Ææo ſimulatrix littore Circe.
Tunc his ſacrificum dictis adfata parentem:
Primus ſanguineo ſummittit inertia Cadmus
Ora lacu, iuxtaque virum Cythereia proles.
Effluit amborum geminus de vertice ſerpens.
Terrigenæ comites illos, gens Martia cingunt,
His æui menſura dies: manus omnis in armis,
Omnis & in capulo. prohibent, obſtantq; ruuntq;
Spirantum rabie. nec triſti incumbere ſulco
Cura, ſed alternum cuperent haurire cruorem.
Proxima natarum manus eſt, fletique nepotes
Hic orbam Autonoen, & anhelam cernimus Ino
Reſpectantem arcus, & ad vbera dulce prementem
Pignus, & oppoſitis Semelen à ventre lacertis.
Penthea iam fractis genitrix Cadmeia thyrſis,
Iam demiſſa deo, pectuſq; adaperta cruentum
Inſequitur planctu. fugit ille per auia Lethes,
Et Stygios, ſuperoſque lacus, vbi mitior illum
Flet pater & lacerum componit corpus Echion.
Triſtem noſco Lycum. dextramque in terga refle-
xum
Æoliden, humero iactantem funus onuſto.
Nec dum ille aut habitus, aut verſæ crimina formæ
Mutat Ariſtæo genitus. frons aſpera cornu,
Tela manu, reijcitque canes in vulnus hiantes.
Ecce autem magna ſubit inuidioſa caterua
Tantalis, & tumido percenſet funera luctu,
Nil deiecta malis. iuuat effugiſſe deorum
Numina, & inſanæ plus iam permittere linguæ.
Talia dum patri canit intemerata ſacerdos,
Illius elatis tremefacta adſurgere vittis
Canicies, tenuique impelli ſanguine vultus.
Nec iam firmanti baculo, nec virgine fidà
Nititur, erectuſq; ſolo. Deſiſte canendo,
Nata, ait, externæ ſatis eſt mihi lucis, inertes

Diſcedunt nebulæ, & vultum niger exuit aer.
Vmbriſne,an ſupero me miſſus Apolline complet
Spiritus? en video quæcunque audita. ſed ecce
Mœrent Argolici deiecto lumine manes. (neus
Toruus Abas, Prœtuſque nocens, mitiſque Phoro-
Truncatusque Pelops, & ſæuo puluere ſordens
Oenomaus, largis humectant imbribus orà.
Auguror hinc Thebis belli meliora. quid autem
Hi grege condenſo (quantum arma & vulnera monſtrant,
Pugnaces animæ) nobis in ſanguine multo
Oraque, pectoraque & falſo clamore leuatas
Intendunt ſine pace manus? rex, fallor, an hi ſunt
Quinquaginta illi? cernis Chthoniumq; Chrominq;
Phægeaque, & noſtra præſignem Mæona lauro.
Ne ſæuite duces. nihil hic mortalibus auſum
Credite conſilijs. hos ferrea neuerat annos
Atropos, ex iſtis caſus. bella horrida nobis.
Atque iterum Tydeus, dixit, vittaque ligatis
Frondibus inſtantes abigit, monſtratque cruorem.
Stabat inops comitum Cocyti in littore mæſto
Laius, immiti quem iam deus ales Auerno
Reddiderat, dirumque tuens obliqua nepotem,
(Noſcit enim vultu) non ille aut ſaugninis hauſtus
Cætera ceu plebes, aliumue accedit ad imbrem,
Immortale odium ſpirans. ſed prolicit vltro
Aonius vates: Tyriæ dux inclyte Thebes,
Cuius ab interitu non vlla Amphionis arces
Vidit amica dies. ò iam ſatis vlte cruentum
Exitium. & multum placata minoribus vmbra,
Quos miſerande fugis? iacet ille in funere longo
Quem premis, & iunctæ ſentit confinia mortis.
Obſitus exhauſtos pedore, & ſanguine vultus,
Eiectuſque die. ſors letho durior omni,
Crede mihi. quænam immeritum vitare nepotem
Cauſa tibi? confer vultum, & ſatiare litanti
Sanguine, venturaſq; vices, & funera belli
Pande vel infenſus, vel res miſerate tuorum.
Tunc ego. te optata vetitam tranſmittere Lethen
Puppe dabo, placidumq; pia tellure reponam,

Et

Et Stygijs mandabo deis. Mulcetur honoris
Muneribus, tingitq; genas. dehinc talia reddit:
Cur tibi verſanti manes, æquæue ſacerdos,
Lectus ego augurio? tantiſq; potiſſimus vmbris
Qui ventura loquar? ſatis eſt meminiſſe priorum.
Noſtrane præclari (pudeat) conſulta nepotes
Poſcitis? illum illum ſacris adhibere nefaſtis,
Qui læto fodit enſe patrem, qui ſemet in ortus
Vertit, & indignæ regerit ſua pignora matri.
Et nunc ille deos, furiarumq; atra fatigat
Concilia, & noſtros rogat hæc in prælia manes.
Quod ſi adeo placui deflenda in tempora vates,
Dicam equidem, quo me Lacheſis, quo torua Megæra
Vſque ſinunt. Bellum innumero venit vndiq; bellum
Agmine, Lernæoſque trahit fatalis alumnos
Gradiuus ſtimulis. hos terræ monſtra, deumque
Tela manent, pulchriq; obitus, & ab igne ſupremo
Sontes lege moræ. certa eſt victoria Thebis,
Ne trepida, nec regna ferox germanus habebit.
Sed furiæ, geminumq; nefas, miſeroſq; per enſes
(Hei mihi) crudelis vincet pater. Hæc vbi fatus,
Labitur, & flexa dubios ambage reliquit.
Interea gelidam Nemeen, & conſcia laudis
Herculeæ dumeta, vaga legione tenebant
Inachidæ. iam Sidonias auertere prædas,
Sternere, ferre domos ardent, inſtantq; Quis iras
Flexerit, vnde moræ, medius quis euntibus error
Phœbe doce: nos rara manent exordia famæ.
Marcidus edomito bellum referebat ab Hæmo
Liber, ibi armiferos geminæ iam ſydere brumæ
Orgia ferre Getas. canumq; vireſcere dorſo
Othryn, & Icaria Rhodopen adſueuerat vmbra,
Et iam pampineos materna ad mœnia currus
Promouet: effrenæ dextra, leuaque ſequuntur
Lynces, & vda mero lambunt retinacula tigres.
Poſt exultantes ſpolia armentalia portant
Semineceſq; lupos, ſciſſaſq; Mimallones vrſas.
Nec comitatus iners, ſunt illic Ira, Furorque,
Et Metus, & Virtus, & nunquam ſobrius Ardor,

Succi-

Succiduique gradus, & caſtra ſimillima regi.
Iſque vbi puluerea Nemeen efferuere nube
Conſpicit, & ſolem radijs igneſcere ferri,
Nec dum compoſitas belli in certamina Thebas:
Concuſſus viſus, quanquam ore, & pectore marcet,
Æraque tympanaq; & biforem reticere tumultum
Imperat, attonitas qui circum plurimus aures.
Atque ita: Me manus iſta, meamque exſcindere gentem
Apparat: & longe recalet furor: hoc mihi ſæuum
Argos, & indomitæ bellum ciet ira nouercæ.
Vſque adeone parum cineri data mater iniquo?
Nataleſq; rogi? quæque ipſe micantia ſenſi
Fulgura? relliquias etiam, fuſæque ſepulchrum
Pellicis, & reſidem ferro petit improba Theben.
Nectam fraude moras: illum, illum tendite campum
Tendite, io, comites. Hircanæ ad ſigna iugales
Intumuere iubas, dicto prius adſtitit aruis.
Tempus erat, medij cum ſolem in culmina mundi
Tollit anhela dies, vbi tardus hiantibus aruis
Stat vapor, atque omnes admittunt æthera luci.
Vndarum vocat ille deas, mediusque ſilentum
Incipit: Agreſtes fluuiorum numina Nymphæ,
Et noſtri pars magna gregis, perferte laborem,
Quem damus. Argolicos paulum mihi fontibus amnes,
Stagnaque, & errantes obducite puluere riuos.
Præcipuus Nemees, qua noſtra in mœnia bellis
Nunc iter, ex alto fugiat liquor, adiuuat ipſe
Phœbus ad hoc ſummo (ceſſet ni veſtra voluntas)
Limite: vim cœptis indulgent aſtra, meæque
Æſtifer Erigones ſpumat canis. Ite volentes,
Ite in operta ſoli. poſt vos ego gurgite pleno
Eliciam, & quæ dona meis ampliſſima ſacris
Veſter habebit honos. nocturnaq; furta licentum
Cornipedum, & cupidas Faunorum arcebo rapinas.
Dixerat. Aſt illis tenuior percurrere viſus
Ora ſitus, viridiſq; comis exhorruit humor.
Protinus Inachios haurit ſitis ignea campos.
Diffugere vndæ; ſqualłent fonteſque, lacuſq;

Et caua feruenti dureſcunt flumina limo.
Ægra ſolo macies, tenerique in origine culmi
Inclinata ſeges. deceptum margine ripæ
Stat pecus, atque amnes quærunt armenta natatos.
Sic vbi ſe magnis refluus ſuppreſſit in antris
Nilus, & Eoæ liquentia pabula brumæ
Ore premit, fumant deſertæ gurgite valles,
Et patris vndoſi ſonitus expectat hiulca
Ægyptos, donec Pharijs alimenta rogatus
Donet agris, magnumque inducat meſſibus annum.
Aret Lerna nocens, aret Lyrcius, & ingens
Inachus, aduerrenſque natantia ſaxa Charadrus;
Et nunquam in ripis audax Eraſinus, & æquus
Fluctibus Aſterion, ille alta per auia notus
Audiri, & longe paſtorum rumpere ſomnos.
Vna tamen tacitas (ſed iuſſu numinis) vndas,
Hæc quoq; ſecreta, nutrit Langia, ſub vmbra.
Nondum illi raptus dederat lachrymabile nomen
Archemorus, nec fama deæ. tamen auia ſeruat
Et nemus, & fluuium. manet ingens gloria nympham,
Cum triſtem Hypſipylen ducibus ſudatus Achæis
Ludus, & atra ſacrum recolit trieteris Ophelten.
Ergo, nec ardentes clypeos vectare, nec arctos
Thoracum nexus (tantum ſitis horrida torquet)
Sufficiunt. non ora modo, anguſtiſq; peruſti
Faucibus, interior ſed vis quatit: aſpera pulſu
Corda, gelant venæ, & ſiccis cruor æger adhæret
Viſceribus. tunc ſole putris, tunc puluere tellus
Exhalat calidam nubem. non ſpumeus imber
Manat equum: ſiccis illidunt ora lupatis,
Ora catenatas procul exertantia linguas,
Nec legem dominoſue pati, ſed perfurit aruis
Flammatum pecus. huc illuc impellit Adraſtus
Exploratores, ſi ſtagna Lycimnia reſtent,
Si quis Amymones ſuperet liquor. omnia cæcis
Ignibus hauſta ſedent. nec ſpes humentis Olympi,
Ceu flauam Libyen deſertaq; pulueris Afri
Conluſtrent, nullaq; vmbratam nube Syenen.
Tandem inter ſyluas (ſic Euius ipſe parabat)
Errau-

Dux foret, ah miſerum vicino ceſpite alumnum
(Sic Parcæ voluere) locat, ponitque negantem
Floribus aggeſtis, & amico murmure dulces.
Solatur lachrymas. Qualis Berecynthia mater,
Dum circa paruum iubet exultare Tonantem
Curetas trepidos: illi certantia plaudunt
Orgia, ſed magnis reſonat vagitibus Ide.
At puer in gremio vernæ telluris, & alto
Gramine, nunc faciles ſternit procurſibus herbas
In vultum nitens: caram modo lactis egeno
Nutricem clangore ciens, iterumq; renidens,
Et teneris meditans verba illuctantia labris,
Miratur nemorum ſtrepitus, aut obuia carpit,
Aut patulo trahit ore diem. nemoriſque malorum
Inſcius, & vitæ multum ſecurus inerrat.
Sic tener Odryſia Mauors niue, ſic puer ales
Vertice Mænalio, talis per littora reptans
Improbus Ortygiæ latus inclinabat Apollo.
Illi per dumos, & opaca virentibus vmbris
Deuia pars cingunt, pars arcta plebe ſequuntur.
Prçcelerantq; ducem. medium ſubit illa per agmen
Non humili feſtina modo. iamque amne propinquo
Rauca ſonat vallis, ſaxoſumq; impulit aures
Murmur. ibi exultans conclamat ab agmine primo,
Sicut erat, leuibus tollens vexilla maniplis
Argus, Aquæ. (longuſq; virûm ſuper ora cucurrit
Clamor) Aquæ. ſic Ambracij per littora ponti
Nauticus in remis iuuenum monſtrante magiſtro
Fit ſonus, inque vicem contra percuſſa reclamat
Terra, ſalutatus cum Leucada pandit Apollo.
Incubuere vadis paſſim diſcrimine nullo
Turba ſimul, primique nequit ſecernere mixtos
Æqua ſitis. frenata ſuis in curribus intrant
Armenta, & pleni dominis, armiſq; feruntur
Quadrupedes. hos turbo rapax, hos lubrica fallunt
Saxa. nec implicitos fluuio reuerentia reges
Proterere, aut merſiſſe vado clamantis amici
Ora. fremunt vndæ, longuſq; à fontibus amnis
Diripitur modo lene virens, & gurgite puro
Perſpicuus, nunc ſordet aquis egeſtus ab imo
Alueus.

Alueus. inde toros riparum,& proruta turbant
Gramina. iam craſſus cœnoq; & puluere torrens
Quamquam expleta ſitis, bibitur tamen. agmina bello
Decertare putes, iuſtumque in gurgite Martem
Præfurere, & captam tolli victoribus vrbem.
Atque aliquis regum medio circumfluus amni:
Syluarum, Nemea, longe regina virentum,
Lecta Ioui ſedes, quam nunc, non Herculis actis
Dura magis, rabidi cum colla minantia monſtri
Angeret, & tumidos animam anguſtaret in artus.
Hac ſæuiſſe tenus populorum incepta tuorum
Sufficiat: tuque ò cunctis inſuete domari
Solibus, æternæ largitor corniger vndæ,
Lætus eas. quacunque domo gelida ora reſoluis
Immortale tumens. neq; enim tibi cana repoſtas
Bruma niues, raptaſq; alio de fonte refundit
Arcus aquas: grauidiue indulgent nubila Cori.
Sed tuus, & nulli ruis expugnabilis aſtro.
Te nec Apollineus Ladon, nec Xanthus vterque,
Sperchiuſque minax, centaureuſq; Lycormas
Præſtiterint. tu pace mihi, tu nube ſub ipſa
Armorum, feſtaſq; ſuper celebrabere menſas.
Ab Ioue primus honos. bellis modo lætus ouantes
Accipias, feſſiſque libens iterum hoſpita pandas
Flumina, defenſaſq; velis agnoſcere turmas.

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS
LIBER QVINTVS.

PVlſa ſitis fluuio, populataque gurgitis alueum
Agmina, linquebant ripas, amnemque minorem.
Acrior & campum ſonipes rapit, & pedes arua
Implet ouans. rediere viris animiq; minæq;
Votaq; ſanguineis mixtum ceu fontibus ignem
Hauſiſ-

Hauſiſſent belli, magnaſq; in prælia mentes.
Diſpoſiti in turmas rurſus, legemque ſeueri
Ordinis, vt cuiq; ante locus, ductorque, monentur
Inſtaurare vias. tellus iam puluere primo
Creſcit, & armorum tranſmittunt fulgura ſylux.
Qualia trans Pontum Pharijs defenſa ſerenis
Rauca Patæonio decedunt agmina Nilo,
Cum fera ponit hyems. illæ clangore fugaci
Vmbra fretis, aruiſq; volant. ſonat auius æther,
Iam Borean imbreſque pati, iam nare ſolutis
Amnibus, & nudo iuuat æſtiuare ſub Hæmo.
Hic rurſus ſimili procerum vallante coroua
Dux Talaionides, antiqua vt forte ſub orno
Stabat, & admoti nixus Polynicis in haſtam;
At tamen ò quæcunque es ait, cui gloria tanta
Venimus innumeræ fatum debere cohortes:
Quem non ipſe deûm ſator aſpernetur honorem,
Dic age (quando tuis alacres adſiſtimus vndis)
Quæ domus, aut tellus, animam quibus hauſeris
aſtris?
Dic quis & ille pater? neq; enim tibi numina longe,
Tranſierit fortuna licet, maiorq; per ora
Sanguis, & adflicto ſpirat reuerentia vultu.
Ingemit, & paulum fletu cunctata modeſto
Lemnias orſa refert: Immania vulnera, rector,
Integrare iubes, Furias, & Lemnon, & arctis
Arma inſerta toris, debellatoſque pudendo
Enſe mares. redit ecce nefas, & frigida cordi
Eumenis. ò miſeræ quibus hic furor additus! ò nox!
O pater! illa ego ſum (pudeat ne forte benignæ
Hoſpitis) illa, duces, raptum quæ ſola parentem
Occului. quid longa malis exordia necto?
Et vos arma vocant, magniq; in corde paratus.
Hoc memoraſſe ſat eſt; claro generata Thoante,
Seruitium Hypſipyle veſtri fero capta Lycurgi.
Aduertere animos, maiorq; & honora videri
Parque operi tanto. cunctis tunc noſcere caſus
Ortus amor. pater ante alios hortatur Adraſtus.
Imo age, dum primi longe damus agmina vulgi,
Nec facilis Nemee latas euoluere vires,

Quippe obtenta comis, & ineluctabilis vmbra;
Pande nefas, laudeſque tuas, gemituſq; tuorum,
Vnde hos aduenias regno deiecta labores.
Dulce loqui miſeris, vetereſq; reducere queſtus.
Incipit: Ægæo premitur circumflua Nereo
Lemnos, vbi ignifera feſſus reſpirat ab Ætna
Mulciber. ingenti tellurem proximus vmbra (tum.
Veſtit Athos, nemorumque obſcurat imagine pon-
Thraces arant contra. Thracum fatalia nobis
Littora, & inde nefas, florebat diues alumnis
Terra, nec illa Samo fama, Deloue ſonanti
Peior, & innumeris quas ſpumifer adſilit Ægon.
Dijs viſum turbare domos. nec pectora culpa
Noſtra vacant. nullos Veneri ſacrauimus ignes.
Nulla deæ ſedes. mouet & cœleſtia quondam
Corda dolor, lentoque irrepunt agmine pœnæ.
Illa Paphon veterem, centumq; altaria linquens
Nec vultu, nec crine prior, ſoluiſſe iugalem
Ceſton, & Idalias procul ablegaſſe volucres
Fertur. erant certe media quæ noctis in vmbra.
Diuam alios ignes, maioraque tela gerentem
Tartareas inter, thalamis, volitaſſe ſorores.
Vulgarent. vtque implicitis arcana domorum
Anguibus, & ſæua formidine cuncta repleuit
Limina, nec fidi populum miſerata mariti,
Protinus a Lemno teneri fugiſtis amores.
Motus Hymen, verſæq; faces, & frigida iuſti
Cura tori. nullæ redeunt in gaudia noctes,
Nullus in amplexu ſopor eſt. odia aſpera vbiq;
Et Furor, & medio recubat Diſcordia lecto.
Cura viris tumidos aduersa Thracas in ora
Eruere, & ſæuam bellando frangere gentem.
Cumq; domus contra, ſtanteſque in littore nati,
Dulcius Edonas hyemes, Arctonq; frementem
Excipere, aut tandem tacita poſt prælia nocte
Fractorum ſubitas torrentum audire ruinas.
Illæ autem triſtes (nam me tunc libera curis
Virginitas, anniq; tegunt) ſub nocte, dieq;
Aſſiduis ægræ lachrymis, ſolantia miſcent (cem.
Colloquia, aut ſæuam ſpectant trans æquora Thra-
Sol

Sol operum medius ſummo librabat Olympo
Lucentes, ceu ſtaret, equos: quater axe ſereno
Intonuit, quater antra dei fumantis anhelos
Exeruere apices : ventiſque abſentibus Ægon
Motus, & ingenti percuſſit littora ponto.
Cum ſubito horrendas æui matura Polyxo
Tollitur in furias, thalamiſq; inſueta relictis
Euolat. inſano veluti Theumeſia Thyas
Rapta deo, cum ſacra vocant, Idæaque ſuadet
Buxus, & a ſummis auditus montibus Euan:
Sic erecta genas, aciemq; effuſa, trementi
Sanguine, deſertam rabidis clamoribus vrbem
Exagitat, clauſaſq; domos, & limina pulſans,
Concilium vocat. infelix comitatus eunti
Hærebant nati. atq; illæ non ſegnius omnes
Erumpunt tectis ſummaſque ad Pallados arces
Impetus. huc propere ſtipamur, & ordine nullo
Congeſtæ. ſtricto mox enſe ſilentia iuſſit
Hortatrix ſcelerum, & medio ſic auſa profari eſt:
Rem ſummam inſtinctu Superum, meritiq; doloris,
O viduæ (firmate animos & pellite ſexum)
Lemniades, ſancire paro. ſi tædet inanes
Æternum ſeruare domos, turpemq; iuuentæ
Flore ſitum, & longis ſteriles in luctibus annos;
Inueni, promitto viam (nec numina deſunt)
Qua renouanda Venus. modo pars inſumite robur
Luctibus; atq; adeo primum hoc mihi noſcere detur,
Tertia canet hyems, cui connubialia vincla,
Aut thalami ſecretus honos? quod coniuge pectus
Intepuit? cuius vidit Lucina labores?
Dicite, vel iuſtos cuius pulſantia menſes
Vota tument? qua pace feras, volucreſq; iugari
Mos datus. heu ſegnes! potuitne vltricia Graijs
Virginibus dare tela pater, lætuſq; dolorum,
Sanguine ſecuros iuuenum perfundere ſomnos?
At nos vulgus iners. quod ſi proprioribus actis
Eſt opus, ecce animos doceat Rhodopeia coniux
Vlta manu thalamos, pariterq; epulata marito.
Nec vos immunis ſcelerum, ſecuraue cogo.
Plena mihi domus atque ingens, en cernite, ſudor

Quattuor hos vna decus, & ſolatia patris
In gremio(licet amplexu, lachrymiſq; morentur)
Tranſadigam ferro, ſaniemq; & vulnera fratrum
Miſcebo, patremq; ſuper ſpirantibus addam.
Ecqua tot in cædes animum promittit? agebat
Pluribus, aduerſo nituerunt vela profundo.
Lemnia claſſis erat. rapuit gauiſa Polyxo
Fortunam, atq; iterat: Superiſne vocantibus vltro
Deſumus? ecce rates, deus hos, deus vltor in iras
Adportat, cæptiſq; fauet. nec imago quietis
Vana meæ, nudo ſtabat Venus enſe; videri
Clara mihi, ſomnoſq; ſuper. Quid perditis æuum?
Inquit. age auerſis thalamos purgate maritis.
Ipſa faces alias, melioraq; fœdera iungam.
Dixit. & hoc ferrum ſtratis, hoc(credite) ferrum
Impoſuit. quin ò miſeræ, dum tempus agit rem,
Conſulite. en validis ſpumant euerſa lacertis
Æquora. Biſtonides veniunt fortaſſe maritæ.
Hinc ſtimuli ingentes, magnuſq; aduoluitur aſtris
Clamor. Amazonio Scythiam feruere tumultu,
Lunatumq; putes agmen deſcendere, vbi arma
Indulget pater, & ſæui mouet oſtia belli.
Nec varius fremor, aut ſtudia in contraria rapti
Diſſenſus, vt plebe ſolet. furor omnibus idem,
Idem animus ſolare domos. iuuenumq; ſenumq;
Præcipitare colos, pleniſque adfrangere paruos
Vberibus, ferroque omnes exire per annos.
Tunc viridis late lucus, iuga celſa Mineruæ
Propter, opacat humum niger ipſe, ſed inſuper ingens
Mons premit, & gemina pereunt caligine ſoles:
Hic ſanxere fidem, tu Martia teſtis Enyo,
Atque inferna Ceres, Stygiæque Acheronte recluſo
Ante preces venere deæ. ſed fallit vbique (iras.
Mixta Venus: Venus arma tenet: Venus admouet
Nec de more cruor, natum Caropeia coniux
Obtulit. accingunt ſeſe, & mirantia ferro
Pectora, congeſtiſq; auidæ ſimul vndiq; dextris,
Perfringunt, ac dulce nefas in ſanguine viuo
Coniurant, matremq; recens circumuolat vmbra

Talia

Viſcera. nec rapidas cunctatur frondibus atris
Subiectare faces. atque ipſe ſonantia flammis
Virgulta, & triſtes crepuiſſe vt ſenſit aceruos
Tireſias (illi nam plurimus ardor anhelat,
Ante genas, impletque cauos vapor igneus orbes)
Exclamat: (tremuere rogi, & vox impulit ignem)
Tartareæ ſedes, & formidabile regnum
Mortis inexpletæ, tuque ô ſæuiſſime fratrum
Cui ſeruire dati manes, æternaque ſontum
Supplicia, atque imi famulatur regia mundi,
Soluite pulſanti loca muta, & inane ſeueræ
Perſephones, vulguſque caua ſub nocte repoſtum
Elicite, & plena redeat Styga portitor alno.
Ferte ſimul greſſus. nec ſimplex Manibus eſto
In lucem remeare modus. tu ſepare cœtu
Elyſios Perſei pios, virgaque potenti
Nubilus Arcas agit. contra per crimina functis
Qui plures Erebo, pluresque è ſanguine Cadmi,
Angue ter excuſſo, & flagranti præuia taxo,
Tiſiphone, dux pande diem, nec lucis egentes
Cerberus occurſu capitum retorqueat vmbras.
Dixerat. & pariter ſenior, Phœbeaque virgo
Erexere animos. illi formidine nulla,
(Quippe in corde deus) ſolum tremor, obruit ingens
Oedipodioniden, vatiſque horrenda canentis
Nunc humeros, nunc ille manus, & vellera preſſat
Anxius, inceptiſque velit deſiſtere ſacris.
Qualis Gætulæ ſtabulantem ad confraga ſyluæ
Venator longo motum clamore leonem
Expectat firmans animum, & ſudantia niſu
Tela premens. gelat ora pauor, greſſuſque tremiſcunt
Quis veniat, quantuſq; ſed horrida ſigna frementis
Accipit, & cæca metitur murmura cura,
Atque hic Tireſias nondum aduentantibus vmbris:
Teſtor, ait, diuæ, quibus hunc ſaturauimus ignem,
Leuaque conuulſæ dedimus carcheſia terræ,
Iam nequeo tolerare moram. caſſus ne ſacerdos
Audior? an rabido iubeat ſi Theſſala cantu
Ibitis? & Scythicis quoties armata venenis

Col-

Inuaſere nefas, cunctо ſua regnat Erinnys
Pectore. non aliter Scythicos armenta per agros
Hircanæ clauſere leæ, quas exigit ortu
Prima fames, auidique implorant vbera nati.
Quos tibi (nam dubito) ſcelerum de mille figuris
Expediam caſus? Helimum temeraria Gorge
Euinctum ramis, altaque in mole tapetum
Efflantem ſomno creſcentia vina, ſuperſtans
Vulnera diſiecta rimatur veſte, ſed illum
Infelix ſopor admota ſub morte refugit.
Turbidus, incertumq; oculis vigilantibus hoſtem
Occupat amplexu. nec ſegnius illa tenentis
Pone adigit coſtas, donec ſua pectora ferro
Tangeret. is demum ſceleri modus. ora ſupinat
Blandus adhuc, oculiſque tremens & murmure
Gorgem
Quærit, & indiguo non ſoluit brachia collo.
Non ego nunc vulgi, quamquam crudelia, pandam
Funera, ſed propria luctus de ſtirpe recordor.
Quod te, flaue Cydon, quod te per colla refuſis
Intactum, Cremæe, comis, (quibus vbera mecum
Obliquumq; à patre genus) fortemq; timebam
Quem deſponſa, Gyan, vidi lapſare cruentæ
Vulnere Mirmydonis: quidq; inter ſerta choroſque
Barbara ludentem fodiebat Opopea, mater?
Flet ſuper æquæuum ſoror exarmata Lycaſte
Cydimon. heu ſimiles perituro in corpore vultus
Aſpiciens, floremq; genæ, & quas finxerat auro,
Ipſa comas. tum ſæua parens iam coniuge fuſo
Adſtitit, impellitq; minis, atq; inſerit enſem.
Vt fera, quæ placido rabiem deſueta magiſtro
Tardius arma mouet, ſtimuliſq; & verbere crebro
In mores negat ire ſuos. ſic illa iacenti
Incidit, vndantemq; ſinu collapſa cruorem
Excipit, & laceros premit in noua vulnera crines.
Vt vero Alcimeden etiamnum in murmure truncos
Ferre patris vultus, & egentem ſanguinis enſem
Conſpexi, riguere comæ, atq; in viſcera ſæuus
Horror ijt. meus ille Thoas, mea dira videri
Dextra mihi. extemplo thalamis turbata paternis
Inferor.

Inferor. ille quidem dudum (quis magna tuenti
Somnus?) agit verſans ſecum (etſi lata receſſit
Vrbe domus) quinam ſtrepitus? quæ murmura noctis,
Cur fremebunda quies? trepido ſcelus ordine pãdo.
Quis dolor, vnde animi. Vis nulla arcere furentes:
Hac ſequere, ò miſerande. premunt, aderuntque moranti,
Et mecum fortaſſe cades. his motus, & artus
Erexit ſtratis. ferimur per deuia vaſtæ
Vrbis, vbi ingentem nocturnæ cædis aceruum
Paſſim, vt quoſque ſacris crudelis veſpera lucis
Strauerat, occulta ſpeculamur nube latentes.
Hic impreſſa toris ora, extanteſq; recluſis
Pectoribus capulos, magnarum & fragmina trunca
Haſtarum, & ferro laceras per corpora veſtes,
Crateras pronos, epulaſq; in cæde natantes
Cernere erat. iuguliſq; modo torrentis apertis
Sanguine commixto redeuntẽ in pocula Bacchum,
Hic iuuenum manus, & nullis violabilis armis
Turba ſenes. poſitiq; patrum ſuper ora gementum
Semineces pueri, trepidas in limine vitæ
Singultant animas. gelida non ſæuius Oſſa
Luxuriant Lapitharum epulæ, ſi quando profundo
Nubigenæ caluere mero. vix primus ab ira
Pallor, & impulſis ſurgunt ad prælia menſis.
Tunc primum ſeſe trepidis ſub nocte Thyoneus
Detexit, nato portans extrema Thoanti
Subſidia, & multa ſubitus cum luce refulſit.
Agnoui. non ille quidem turgentia ſertis
Tempora, nec flaua crinem diſtinxerat vua,
Nubilus, indignumq; oculis liquentibus imbrem
Alloquitur: Dum fata dabant tibi, nate, potentem
Lemnon, & externis etiam ſeruare timendam
Gentibus, haud vnquam iuſto mea cura labori
Deſtitit. abſciderunt triſtes crudelia Parcæ
Stamina, nec dictis, ſupplex quæ plurima fudi
Ante Iouem fruſtra, lachrymiſq; auertere luctus
Contigit. infandum natæ conceſſit honorem.
Accelerate fugam. tuq; ò mea digna propago

Hac rege, virgo, patrem, gemini qua brachia muri
Littus eunt, illa, qua rara ſilentia, porta
Stat funeſta Venus, ferroq; accincta furentes
Adiuuat. (vnde manus? vnde hæc Mauortia diuæ
Pectora?) tu lato patrem committe profundo.
Succedam curis. ita fatus in aera rurſus
Soluitur: & noſtrùm viſus arcentibus vmbris,
Mitis iter longæ clarauit limite flammæ.
Qua data ſigna ſequor. dein curuo robore clauſum
Dijs pelagi, ventiſque, & Cycladas Ægæoni
Amplexo, commendo patrem. nec fletibus vnquam
Sit modus alternis: ni iam dimittat Eoo
Lucifer aſtra polo. tum demum littore rauco
Multa metu reputans, & vix confiſa Lyæo.
Diuidor, ipſa gradu nitens, ſed & anxia retro
Pectora, nec requies, quin & ſurgentia cœlo
Flamina, & è cunctis proſpectem collibus vndas.
Exoritur pudibunda dies, cœlumq; retexens
Auerſum Lemno iubar, & declinia Titan
Oppoſita iuga nube refert. patuere furores
Nocturni, lucisque nouæ formidine cunctis,
(Quanquam inter ſimiles) habitus rubor. impia ter- (ræ
Infodiunt ſcelera, aut feſtinis ignibus vrunt.
Iam manus Eumenidum, captaſque refugerat arces
Exſaturata Venus. licuit ſentire quid auſæ,
Et turbare comas, & lumina tingere fletu.
Inſula diues agris, opibuſq; armiſque, viriſque
Nota ſitu, & Getico nuper ditata triumpho,
Non maris incurſu, non hoſte, nec æthere læuo,
Perdidit vna omnes orbata, exciſaq; mundo
Indigenas, non arua viri, non æquora vertunt.
Conticuere domus. cruor altus, & oblita craſſo
Cuncta rubent tabo. magnæq; in mœnibus vrbis
Nos tantum: & ſæui ſpirant per culmina Manes.
Ipſa quoq; arcanis tecti in penetralibus alto
Molior igne pyram. ſceptrum ſuper armaq; patris
Inijcio, & notas regum geſtamina veſtes,
Ac prope mœſta rogum confuſis ignibus adſto
Enſe cruentato, fraudemq; & inania buſta
Plango metu, ſi forte premant, caſſumq; parenti
Omen

Omen & hac dubios lethi precor ire timores
His mihi pro meritis, (vt falſi criminis aſtu
Parta fides) regno, & ſolio confidere patris
Supplicium datur. anne illis obſeſſa negarem ?
Acceſſi, ſæpe ante Deos teſtata, fidemque,
Immeritaſque manus. ſubeo (proh dira poteſtas !)
Exangue imperium,& mœſtam ſine culmine Lemnō.
Iam magis atque magis vigiles dolor angere ſenſus,
Et gemitus clari, & paulatim inuiſa Polyxo,
Iam meminiſſe nefas. iam ponere Manibus aras
Conceſſum : & multum cineres iurare ſepultos.
Sic vbi ductorem trepidæ ſtabulique maritum
Quem penes & ſaltus & adultæ gloria gentis,
Maſſylo frangi ſtupuere ſub hoſte iuuencæ,
It truncum ſine honore pecus, regemq; peremptum
Ipſe ager, ipſi amnes, & muta armenta queruntur.
Ecce autem ærata diſpellens æquora prora
Pelias intacti late ſubit hoſpita ponti
Pinus : agunt Minyæ. geminus fragor ardua canet
Per latera. abruptam credas radicibus ire
Ortygiam, aut fractum pelago decurrere montem.
Aſt vbi ſuſpenſis ſiluerunt æquora tonſis,
Mitior & ſenibus cygnis & pectore Phœbi,
Vox media de puppe venit, maria ipſa carinæ
Accedunt (poſt noſſe datum eſt) Oeagrius illic
Acclinis malo, medijs interſonat Orpheus
Remigijs, tantoſque iubet neſcire labores.
Illis in Scythicum Borean iter, oraque primum
Cyaneis arctata vadis. nos Thracia viſu
Bella ratæ, vario tecta incurſare tumultu.
Denſarum pecudum,aut fugientum more volucrum.
Heu vbi nunc furiæ ? portus, amplexaque littus
Mœnia, qua longe pelago deſpectus aperto
Scandimus, & celſas turres. huc ſaxa, ſudeſque,
Armaq;mœſta virum, atque infectos cædibus enſes
Subuectant trepidæ. quin & ſqualentia texta
Thoracum, & vultu galeas intrare ſoluto
Non pudet. audaces rubuit mirata cateruas
Pallas, & aduerſo riſit Gradiuus in Hæmo.
Tunc primum ex animis præceps amentia ceſſit.

Nec ratis illa ſalo, ſed diuum ſera per æquor
Iuſtitia, & pœnæ ſcelerum aduentare videntur.
Iamque aderant terræ, quantum Gortynia currunt
Spicula: cæruleo grauidam cum Iuppiter imbri
Ipſa ſuper nubem, ratis armamenta Pelaſgæ
Siſtit agens. inde horror aquis, & raptus ab omni
Sole dies, miſcet tenebras, quis protinus vnda
Concolor: obnixi lacerant caua nubila venti,
Diripiuntque fretum, nigris redit humida tellus
Vorticibus, totumque Notis portantibus æquor
Pendet, & æquato iam iam prope ſidera dorſo
Frangitur, incertæ iam nec prior impetus alno,
Sed labat, extantem roſtris modo gurgite in imo,
Nunc cœlo Tritona ferens. nec robora proſunt
Semideum heroum, puppemque inſana flagellat
Arbor: & inſtabili procumbens pondere curuas
Raptat aquas, remique cadunt in pectus inanes.
Nos quoq; per rupes, murorumque aggere ab omni,
Dum labor ille viris, fretaq; indignantur, & Auſtri,
Deſuper inualidis fluitantia tela lacertis
(Quid non auſa manus?) Telamona, & Pelea contra
Spargimus, & noſtro petitur Tirynthius arcu.
Illi quippe ſimul bello, pelagoque laborant
Pars clypeis munire ratem. pars æquora fundo
Egerere: aſt alij pugnant, ſed inertia motu
Corpora, ſuſpenſæque carent conamine vires.
Inſtamus iactu telorum, & ferrea nimbis
Certat hyems: vaſtæque ſudes, fractique molares,
Spiculaque, & multa crinitum miſſile flamma.
Nunc pelago, nunc puppe cadunt. dat operta fragorẽ
Pinus, & abiunctis regemunt tabulata cauernis.
Talis Hyperborea virides niue verberat agros
Iuppiter. obruitur campis genus omne ferarum,
Deprenſæque cadunt volucres, & meſſis amaro
Strata gelu. fragor inde iugis, inde amnibus iræ.
Vt vero eliſit nubes Ioue tortus ab alto
Ignis, & ingentes patuere in lumine nautæ,
Diriguere animi: manibuſque horrore remiſſis
Arma aliena cadunt: redeunt in pectora ſexus.
Cernimus Æacidas, muriſque immane minantem
An-

Ancæum, & longa pellentem cuſpide rupe
Iphiton. attonito manifeſtus in agmine ſupra eſt
Amphitryoniades. puppemque alternus vtrinque
Ingrauat, & medias ardet deſcendere in vndas.
At leuis, & miſeræ nondum mihi notus Iaſon
Tranſtra per & remos, impreſſaque terga virorum
Nunc magnum Oeniden, nunc ille hortatibus Idam,
Et Talaum, & cana rorantem aſpergine ponti
Tyndariden iterans, gelidique in nube parentis
Vela laborantem Calain ſubnectere malo
Voce, manuque rogat. quatiunt impulſibus illi
Nunc freta, nunc muros. ſed nec ſpumantia cedunt
Æquora, & incuſſæ redeunt à turribus haſtæ.
Ipſe graues fluctus, clauumque audire negantem
Laſſat agens Tiphys, palletque, & plurima mutat
Imperia. ac leuas, dextraſque obtorquet in vndas
Proram, nauifragis auidam concurrere ſaxis.
Donec ab extremæ cuneo ratis, Æſone natus
Palladios oleæ, Mopſi geſtamina, ramos
Extulit, & ſocium turba prohibente popoſcit
Fœdera. præcipites vocem inuoluere procellæ.
Tunc modus armorum, pariterq; exhauſta quierant
Flamina, confuſoque dies reſpexit Olympo.
Quinquaginta illi trabibus de more reuinctis
Eminus abrupto quatiunt noua littora ſaltu.
Magnorum decora alta patrum, iam fronte ſereni,
Noſcendique habitu, poſtquam timor, iraque ceſſit
Vultibus. arcana ſic fama erumpere porta
Cœlicolas, ſi quando domus, littuſque rubentum
Æthiopum, & menſas amor eſt intrare minores.
Dant fluuij monteſque locum. tum terra ſuperbit
Greſſibus, & paulum reſpirat cœlifer Atlas.
Hic & ab adſerto nuper Marathone ſuperbum
Theſea & Iſmarios Aquilonia pignora fratres.
Vtraque quis rutila ſtridebant tempora penna,
Cernimus. hic Phœbo non indignante priorem
Admetum, & duræ ſimilem nihil Orphea Thracæ.
Tunc prolem Calydone ſatam, generumq; profundi
Nereos. ambiguo viſus errore laceſſunt (illi:
Oebalidæ gemini. chlamys huic, chlamys ardet &

I 6 Ambo

Ambo haſtile gerunt: humeros exertus vterque,
Nudus vterque genas, ſimili coma fulgurat aſtro.
Audet iter, magnique ſequens veſtigia mutat
Herculis, & tarda quamuis ſe mole ferentem,
Vix curſu tener æquat Hylas. Lernæaque tollens
Arma, ſub ingenti gaudet ſudare pharetra.
Ergo iterum Venus, & tacitis corda aſpera flammis
Lemniadum pertentat amor. tunc regia Iuno
Arma, habituſque virum, pulchræq; inſignia gentis
Mentibus inſinuat, certatimque ordine cunctæ
Hoſpitibus patuere fores. tunc primus in aris
Ignis, & infandis venere obliuia curis.
Tunc epulæ, felixque ſoror, noctesque quietæ,
Nec Superûm ſine mente reor, placuere fatentes.
Forſitan & noſtræ fatum excuſabile culpæ
Noſcere cura, duces. cinerem, furiaſque meorum
Teſtor, vt externas non ſponte aut crimine tedas
Attigerim (ſcit cura deûm) etſi blandus Iaſon
Virginibus dare vincla nouis. ſua iura cruentum
Phaſin habent: alios Colchi generatis amores.
Iamque exuta gelu tepuerunt ſidera longis
Solibus, & velox in terga reuoluitur annus.
Iam noua progenies, partuſque in vota ſoluti,
Et non ſperatis Lemnos clamatur alumnis.
Nec non ipſa tamen, thalami monumenta coacti,
Enitor geminos, duroque ſub hoſpite mater
Nomen aui renouo. nec quæ fortuna relictis
Noſſe datũ. iam plena quater quinquennia pergunt,
Si modo fata ſinunt, aluitque rogata Lycaſte.
Detumuere animi maris, & clementior Auſter
Vela vocat. ratis ipſa moram, portuſque quietos
Odit, & adſueti tendit retinacula ſaxi.
Inde fugam Minyæ, ſocioſque appellat Iaſon
Efferus, ô vtinam iam tum mea littora rectis
Præteruectus aquis, cui non ſua pignora cordi,
Non promiſſa fides. certe ſtat fama remotis
Gentibus, æquorei redierunt vellera Phrixi.
Vt ſtata lux pelago, venturumque æthera ſenſit
Tiphys, & occidui rubuere cubilia Phœbi:
Heu iterum gemitus, iterumque nouiſſima nox eſt,
Vix

Vix reſerata dies, & iam rate celſus Iaſon
Ire iubet, primoque ferit dux verbere pontum.
Illos è ſcopulis, & ſummo vertice montis,
Spumea porrecti dirimentes terga profundi,
Proſequimur viſu, donec laſſauit euntes
Lux oculos, longumque polo contexere viſa eſt
Æquor, & extremi preſſit freta margine cœli.
Fama ſubit portus, vectum trans alta Thoanta
Fraterna regnare Chio: mihi crimina nulla,
Et vacuos arſiſſe rogos. fremit impia plebes
Sontibus accenſæ ſtimulis, facinuſque repoſcunt.
Quin etiam occultæ vulgo increbreſcere voces.
Solane fida ſuis? nos autem in funera lætæ?
Non deus hæc, fatumq; quod imperat vrbe nefanda.
Talibus exanimis dictis (& triſte propinquat
Supplicium) nec regna iuuant, vaga littora furto
Incomitata ſequor, funeſtaque mœnia linquo:
Qua fuga nota patris, ſed non iterum obuius Euan.
Nam me prædonum manus huc appulſa tacentem
Arripit, & veſtras famulam tranſmittit in oras.
Talia Lernæis iterat dum regibus exul
Lemnias, & longa ſolatur damna querela,
Immemor abſentis (ſic Dij ſuaſiſtis) alumni:
Ille graues oculos, languentiaque ora comanti
Mergit humo, feſſuſque diu puerilibus actis
Labitur in ſomnos, prenſa manus hæret in herba.
Interea campis, nemoris ſacer horror Achæi,
Terrigena erigitur ſerpens, tractuque ſoluto
Immanem ſeſe vehit, ac poſt terga relinquit,
Liuida fax oculis: tumidi ſtat in ore veneni
Spuma virēs, ter lingua vibrat, terna agmina adunci
Dentis, & auratæ crudelis gloria frontis
Prominet. Inachio ſanctum dixere Tonanti
Agricolæ, cui cura loci, & ſylueſtribus aris
Pauper honos. nunc ille dei circundare templa
Orbe vago labens, miſeræ nunc robora ſyluæ
Atterit, & vaſtas tenuat complexibus ornos.
Sæpe ſuper fluuios geminæ iacet aggere ripæ
Continuus, ſquamiſque inciſus adæſtuat amnis.
Sed nunc Ogygij iuſſis quando omnis anhelat
Ter-

Terra dei, trepidæque latent in puluere Nymphæ.
Sæuior anfractu laterum ſinuoſa retorquens
Terga ſolo, ſiccique nocens furit igne veneni.
Stagna per, arenteſque lacus, fonteſque repreſſos
Voluitur, & vacuis fluuiorum in vallibus errat.
Incertuſque ſui liquidum nunc aera lambit
Ore ſupinato, nunc arua gementia radens
Pronus adhæret humo, ſi quid viridantia ſudent
Gramina. percuſſæ calidis afflatibus herbæ,
Qua tulit ora, cadunt, moriturque ad ſibila campus.
Quantus ab Arctois diſcriminat æthera plauſtris
Anguis ad vſque Notos, alienumque exit in orbem.
Quantus & ille ſacri ſpiris intorta mouebat
Cornua Parnaſſi, donec tibi, Delie, fixus
Vexit arundineam centeno vulnere ſyluam,
Quis tibi, parue, deus tam magni pondera fati
Sorte dedit? tunc hoc vix prima ad limina vitæ
Hoſte iaces? an vt inde ſacer per ſæcula Graiis
Gentibus, & tanto dignus morerere ſepulchro?
Occidis extremæ deſtrictus verbere caudæ
Ignaro ſerpente puer: fugit illicet artus
Somnus, & in ſolam patuerunt lumina mortem,
Cum tamen attonito moriens vagitus in auras
Excidit, & ruptis immutuit ore querelis,
(Qualia non totas peragunt inſomnia voces,)
Audiit Hypſipyle, facilemque negantia curſum
Exanimis genua ægra rapit. iam certa malorum
Mentis ab augurio, ſparſoque per omnia viſu
Luſtrat humum quærens, & nota vocabula paruo
Nequicquã ingeminãs. nuſquã ille, & prata recẽtes
Amiſere notas. viridi piger accubat hoſtis
Collectus gyro, ſpatioſaque iugera complet.
Sic etiam obliqua ceruicem expoſtus in aluo:
Horruit infelix viſu, longoque profundum
Incendit clamore nemus: nec territus ille,
Sed iacet. Argolicas vlulatus flebilis aures
Impulit. extemplo monitu ducis aduolat ardens
Arcas eques, cauſamq; refert. tum ſquammea demum
Toruus ad armorum radios, fremitumque virorum
Colla mouet, rapit ingenti conamine ſaxum,

Quo diſcretus ager, vacuaſque impellit in auras
Arduus Hippomedon, quo turbine bellica quondam
Librati ſaliunt portarum in clauſtra molares.
Caſſa duci virtus. nam mollia colla refuſus
In tergum ſerpens venientem exhauſerat ictum.
Dat ſonitum tellus, nemorumque per aera denſi
Diſſultant nexus. at non mea vulnera clamat,
(Et trabe fraxinea Capaneus ſubit obuius,) vnquam
Effugies. ſeu tu pauidi ferus incola luci,
Siue deis, vtinamque deis conceſſa voluptas.
Non ſi conſertum ſuper hæc mihi membra Giganta
Subueheres. volat haſta tremens, & hiantia monſtri
Ora ſubit, linguæque ſecat fera vincla triſulcæ.
Perque iubas ſtantes, capitiſque inſigne coruſci
Emicat, & nigri ſanie perfuſa cerebri
Figitur alta ſolo. longus vix tota peregit
Membra dolor. rapido celer ille volumine telum
Circuit, auulſumque ferens in opaca refugit
Templa dei. hic magno tellurem pondere menſus,
Implorantem animam dominis aſſibilat aris.
Illum & cognatæ ſtagna indignantia Lernæ,
Floribus & vernis adſuetæ ſpargere Nymphæ,
Et Nemees reptatus ager, lucoſque per omnes
Syluicolæ, fracta, gemuiſtis, arundine, Fauni.
Ipſe etiam ſumma iam tela popoſcerat æthra
Iuppiter, & dudum nimbique hyemeſque coibant,
Ni minor ira deo, grauioraque tela mereri
Seruatus Capaneus. moti tamen aura cucurrit
Fulminis, & ſummas libauit vertice criſtas.
Iamque pererratis infelix Lemnia campis,
Liber vt angue locus, modico ſuper aggere longe
Pallida ſanguineis infectas roribus herbas
Proſpicit. huc magno curſum rapit effera luctu,
Agnoſcitque nefas; terræque illiſa nocenti
Fulminis in morem, non verba in funere primo,
Non lachrymas habet. ingeminat miſera oſcula tãtũ
Incumbens animæq; fugam per membra tepentem
Quærit hians. non ora loco, non pectora reſtant.
Rapta cutis. tenuia oſſa patent nexuſque madentes
Sanguinis imbre noui, totumque in vulnere corpus.
Ac

Ac velut aligeræ ſedem, fœtuſque parentis
Cum piger vmbroſa populatus in ilice ſerpens,
Illa redit, querulæque domus mirata quietem
Stat ſuper impendens, aduectoſque horrida mœſto
Excutit ore cibos: cum ſolus in arbora cara
Sanguis, & errantes per capta cubilia plumæ.
Vt laceros artus gremio miſeranda recepit,
Intexitque comis, tandem laxata dolore
Vox inuenit iter, gemituſque in verba ſoluti:
O mihi deſertæ natorum dulcis imago
Archemore: ò rerum & patriæ ſolamen ademptæ,
Seruitiique decus, qui te mea gaudia, ſontes
Extinxere dei? modo quem digreſſa reliqui
Laſciuum & prono vexantem gramina curſu?
Heu vbi ſiderei vultus? vbi verba ligatis
Imperfecta ſonis? riſuſque & murmura ſoli
Intellecta mihi? quoties tibi Lemnon, & Argo
Sueta loqui, & longa ſomnum ſuadere querela?
Sic equidem luctus ſolabar, & vbera paruo
Iam materna dabam, cui nunc venit irritus ori
Lactis, & infelix in vulnera liquitur imber.
Noſco deos. ò dura mei præſagia ſomni,
Nocturniq; metus, & nunquam impune per vmbras
Attonitæ mihi viſa Venus quos arguo diuos?
Ipſe ego te (quid enim timeam moritura fateri?)
Expoſui fatis. quæ mentem inſania traxit?
Tantane me tantæ tenuere obliuia curæ?
Dum patrios caſus, famæque exorſa retracto,
Ambitioſa meæ. pietas hæc magna, fideſque!
Exolui tibi Lemne nefas. vbi lethifer anguis,
Ferte duces. meriti ſiqua eſt mihi gratia duri.
Si quis honos dictis. aut vos extinguite ferro,
Ne triſtes dominos, orbamque inimica reuiſam
Eurydicen. quanquam haud illi mea cura dolendo
Ceſſerit. hocne ferens onus illætabile matris
Transfundam gremio? quæ me prius ima ſub vmbras
Mergat humus? ſimul hæc terraq; & ſanguine vultũ
Sordida, magnorum circa veſtigia regum
Vertitur, & tacite mœrentibus imputat vndas.
Etiam ſacrifici ſubitus per tecta Lycurgi

Nuncius implerat lachrymis ipſumque domumque,
Ipſum aduentantem Perſei vertice ſancto
Montis, vbi auerſo dederat profecta Tonanti,
Et caput iratis rediens quaſſabat ab extis.
Hic ſeſe Argolicis immunem ſeruat ab armis
Haud animi vacuus, ſed templa, aræque tenebant.
Nec dum etiam reſponſa deûm, monituſque vetuſti
Exciderant, voxque ex adytis accepta profundis,
Prima, Lycurge, dabis Dircæo funera bello.
Id cauet, & mœſtus vicini puluere Martis
Angitur ad lituos, perituriſque inuidet armis.
Ecce fides Superum, laceras comitata Thoantis
Aduenit exequias. contra ſubit obuia mater,
Fœmineos cœtus plangentiaque agmina ducens.
At non magnanimo pietas ignaua Lycurgo,
Fortior ille malis, lachrymaſque inſana reſorbet
Ira patris. longo rapit arua morantia paſſu
Vociferans. Illa autem vbinam? cui parua cruoris
Lætaue damna mei? viuit ne? impellite raptam,
Ferte citi comites. faxo omnis fabula Lemni
Et pater, & tumidæ generis mendacia ſacri
Exciderint. ibat, lethumque inferre parabat
Enſe furens rapto. venienti Oeneius heros
Impiger obiecta proturbat pectora parma.
Ac ſimul infrendens: Siſte hunc veſane furorem
Quiſquis es, & pariter Capaneus, acerque reducto
Affuit Hippomedon, rectoque Erymanthius enſe,
Ac iuuenem multo perſtringunt lumine. at inde
Agreſtum pro rege manus. quos inter Adraſtus
Mitior, & ſociæ veritus commercia vittæ
Amphiaraus ait: Ne quæſo: abſiſtite ferro:
Vnus auum ſanguis, neue indulgete furori.
Tuque prior. ſed non ſedato pectore Tydeus
Subijcit: Anne ducem, ſeruatricemque cohortis
Inachiæ ingratis coram tot millibus audes
Mactare in tumulos? (quanti proh funeris vltor!)
Cui regnum. genitorque Thoas, & lucidus Euan
Stirpis auus: tumidone parum quod gentibus actis
Vndique in arma ruis, inter rapida agmina pacem
Solus habes? habeaſque & victoria Graiûn

Inueniat tumulis etiamnum hæc fata gementem.
Dixerat. & tandem cunctante modeſtior ira
Ille refert; Equidem non vos ad mœnia Thebes
Rebar, & hoſtiles huc aduenisſe cateruas.
Pergite in excidium ſocij (ſi tanta voluptas)
Sanguinis, imbuite armà domi, atq; hæc irrita dudum
Templa Iouis (quid enim haud licitum?) ferat impius ignis.
Si vilem, tanti premerent cum pectora luctus.
In famulam ius eſſe ratus, dominoque, ducique.
Sed videt hoc, videt ille deum regnator, & auſis
Sera quidem, manet ira tamen. ſic fatus, & arces
Reſpicit, atque illic alio certamine belli
Tecta fremunt. volucres equitum præuerterat alas
Fama recens, geminos alios alis amplexa tumultus.
Illi ad fata rapi, atque illi iam occumbere letho,
Sic meritam Hypſipylen it rant: creduntq;, nec iræ
Fit mora. iamque faces, & tela penatibus inſtant.
Vertere regna fremunt, raptumque auferre Lycurgũ,
Cum Ioue, cumque aris. reſonant vlulatibus ædes
Fœmineis, verſuſque dolor dat terga timori.
Alipedum curru ſed enim ſublimis Adraſtus
Secũ ante ora virum fremebunda, Thoantida portãs
It medius turmis, &, parcite parcite, clamat.
Nil actum ſæue: meritus nec tale Lycurgus
Excidium, gratique inuentrix fluminis ecce.
Sic vbi diuerſis maria euertere procellis
Hinc Boreas, Euruſque, illinc niger imbribus Auſter,
Pulſa dies, regnantque hyemes, venit æquoris alti
Rex ſublimis equis, geminuſque ad ſpumea Triton
Frena natans, late pelago dat ſigna cadenti:
Et iam plana Thetis, monteſque, & littora creſcunt.
Quis Superum tanto ſolatus funera voto
Penſauit lachrymas? inopinaque gaudia mœſtæ
Rettulit Hypſipylæ? tu gentis conditor Euan,
Qui geminos iuuenes Lemni de littore vectos
Intuleras Nemeæ, mirandaque fata parabas.
Cauſa vitæ genitrix, nec inhoſpita tecta Lycurgi
Præbuerant aditus, & protinus ille tyranno
Nuncius, extinctæ miſerando vulnere prolis.

Ergo

Ergo adſunt comites (proh ſors, & cæca futuri
Mens hominum!)regiq; fauent.ſed Lemnôs ad aures
Vt primum, dictuſque Thoas ; per tela, manuſque
Irruerunt, matremque auidis complexibus ambo
Diripiunt flentes, alternaque pectora mutant.
Illa velut rupes immoto ſaxea viſu
Hæret, & expertis non audet credere diuis.
Vt vero & vultus, & ſigna Argoa relictis
Enſibus, atque humeris amborum intextus Iaſon;
Ceſſerunt luctus, turbataque munere tanto
Corruit, atque alio maduerunt lumina fletu.
Addita ſigna polo, lætoque vlulante tumultu
Tergaque, & æra dei motas crepuere per auras.
Tunc pius Oeclides, vt prima ſilentia vulgi.
Mollior ira dedit, placidaſque acceſſit ad aures:
Audite ô ductor Nemeæ; lectique potentes
Inachidæ, quæ certus agi manifeſtat Apollo.
Iſte quidem Argolicis haud olim indebitus armis
Luctus adeſt. recto deſcendunt limite Parcæ.
Et ſitis interitu fluuiorum, & lethifer anguis,
Et puer, heu noſtri ſignatus nomine fati
Archemorus. cuncta hæc Superum demiſſa ſuprema
Mente fluunt. differte animos, feſtinaque tela
Ponite. manſuris donandus honoribus infans.
Et meruit. det pulchra ſuis libamina virtus
Manibus, atque vtinam plures innectere pergas
Phœbe moras, ſemperque nouis bellare vetemur
Caſibus, & ſemper Thebe funeſta recedat.
At vos magnorum tranſgreſſi fata parentum
Felices, longum quibus hinc per ſæcula nomen,
Dum Lernæa palus, & dum pater Inachus ibit,
Dum Nemee tremulas campis iaculabitur vmbras.
Ne fletu violate ſacrum, ne plangite diuos.
Nam deus iſte, deus. Pyliæ nec fata ſenectæ
Maluerit, Phrygijs aut degere longius annis.
Finierat, cœloque cauam nox induit vmbram.

P. PAPINII STATII THEBAIDOS

LIBER SEXTVS.

NVncia multiuago Danaas perlabitur vrbes
Fama gradu, ſancire nouo ſolennia buſto
Inachidas, ludumque ſuper, quo Martia bellis
Præſudare paret, ſeſeque accendere virtus,
Graium ex more decus. Primus Piſæa per arua
Hunc pius Alcides Pelopi certauit honorem,
Puluereumque fera crinem deterſit oliua.
Proxima vipereo celebrauit libera nexu
Phocis Apollineæ bellum puerile pharetræ.
Mox circum triſtes ſeruata Palæmonis aras
Nigra ſuperſtitio, quoties animoſa reſumit
Leucothoe gemitus, & amica ad littora feſta
Tempeſtate venit. planctu conclamat vterque
Iſthmos, Echioniæ reſponſant flebile Thebæ.
Et nunc eximij regum, quibus Argos alumnis
Connexum cœlo, quorumque ingentia tellus
Aonis, & Tyriæ ſuſpirant nomina matres.
Concurrunt, nudaſque mouent in prælia vires.
Ceu primum auſuræ trans alta ignota biremes
Seu Tyrrhenam hyemem, ſeu ſtagna Ægea laceſsũt;
Tranquillo prius arma lacu, clauumque, leueſque
Explorant remos, atque ipſa pericula diſcunt.
At cum experta cohors: tum pontum irrumpere fretæ
Longius, ereptaſque oculis non quærere terras.
Clara laboriferos cœlo Tithonia currus
Extulerat, vigileſque deæ pallentis habenas
Et nox, & cornu fugiebat Somnus inani.
Iam plangore viæ, gemitu iam regia mugit
Flebilis, acceptos longe nemora auia frangunt,
Multiplicantque ſonos. ſedet ipſe exutus honoro
Vittarum nexu genitor, ſquallentiaque ora
Sparſus, & incultam ferali puluere barbam.
Aſperior contra, planctuſque egreſſa viriles

Exem-

Exemplo famulas premit, hortaturque volentes
Orba parens, laceraſque ſuper procumbere nati
Relliquias ardet, totieſque auulſa refertur.
Arcet & ipſe pater. mox vt mœrentia dignis
Vultibus Inachij penetrarunt limina reges,
Ceu noua tunc clades, & primo ſaucius infans
Vulnere, lethaliſue irrumperet atria ſerpens:
Sic alium ex alio quanquam laſſata, fragorem
Pectora congeminant, integratoque reſultant
Accenſæ clamore fores. ſenſere Pelaſgi
Inuidiam, & lachrymis excuſant crimen obortis.
Ipſe datum quoties, interciſoque tumultu
Conticuit ſtupefacta domus, ſolatur Adraſtus
Alloquijs genitorem vltro. nunc fata recenſens
Reſque hominum duras, & inexorabile penſum:
Nunc aliam prolem, manſuraque numine dextro
Pignora. nondum orſis modus, & lamenta redibant.
Ille quoque affatus non mollius audit amicos,
Quam trucis Ionij rabies clamantia ponto
Vota virum, aut tenues curant vaga fulmina nimbos.
Triſtibus interea ramis, teneraque cupreſſo
Damnatus flammæ torus, & puerile pheretrum
Texitur: ima virent agreſti ſtramina cultu.
Proxima gramineis operoſior area ſertis,
Et picturatus morituris floribus agger.
Tertius aſſurgens Arabum ſtrue tollitur ordo
Eoas complexus opes, incanaque glebis
Thura, & ab antiquo durantia cinnama Belo.
Summa crepant auro, Tyrioque attollitur oſtro
Molle ſupercilium, teretes; hoc vndique gemmæ
Irradiant, medio Linus intertextus acantho,
Lethiferique canes. opus admirabile ſemper
Oderat, atque oculos flectebat ab omine mater.
Arma etiam, & veterum exuuias circundat auorum
Gloria mixta malis, adflictæque ambitus aulæ
Ceu grande exequijs onus, atque immenſa ferantur
Membra toro: ſed caſſa tamen, ſteriliſque dolentes
Fama iuuat, paruique augeſcunt munere manes.
Inde ingens lachrymis honor, & miſerāda voluptas,
Muneraque in cineres annis grauiora feruntur.

Nam-

Namque illi & pharetras, breuioraque tela dicarat
Feſtinus voti pater, inſonteſque ſagittas.
Iam tunc & nota ſtabulis de gente probatos
In nomen paſcebat equos, cinctuſque ſonantes
Armaque maiores expectatura lacertos.
Spes auidæ! quas non in nomen credula veſtes
Vrgebat ſtudio? cultuſque inſignia regni
Purpureos; ſceptrumq; minus. cuncta ignibus atris
Damnat atrox, ſuaque ipſe parens geſtamina ferri,
Si damnis rabidum queat exſaturare dolorem.
Parte alia gnari monitis exercitus inſtat
Auguris, aeriam truncis nemorumque ruina
Montis onus cumulare pyram. quæ crimina cæſi
Anguis, & infauſti cremet atra piacula belli.
His labor acciſſam Nemeen, vmbroſaque Tempe
Præcipitare ſolo, lucoſqne oſtendere Phœbo.
Sternitur extemplo veteres incidua ferro
Sylua comas, largæ qua non opulentior vmbræ
Argolicos inter ſaltuſque educta Lycæos
Extulerat ſuper aſtra caput. ſtat ſacra ſenectæ
Numine, nec ſolos hominum tranſgreſſa veterno
Fertur auos, Nymphas etiam mutaſſe ſuperſtes,
Faunorumque greges. aderat miſerabile luco
Excidium. fugere feræ, nidoſque tepentes
Abſiliunt (metus vrget) aues. cadit ardua fagus:
Chaoniumque nemus, brumæque inlæſa cupreſſus,
Procumbunt piceæ, flammis alimenta ſupremis,
Ornique, iliceæque trabes, metuendaque ſucco
Taxus, & infandos belli potura cruores
Fraxinus, atque ſitu non expugnabile robur.
Hinc audax abies, & odoro vulnere pinus
Scinditur, acclinant intonſa cacumina terræ
Alnus amica fretis, nec inhoſpita vitibus vlmus.
Dat gemitum tellus. non ſic euerſa feruntur
Iſmara, cum fracto Boreas caput extulit antro.
Non graſſante Noto citius nocturna peregit
Flamma nemus. linquunt flentes dilecta locorum
Otia, cana Pales, Syluanuſque arbiter vmbræ,
Semideumque pecus. migrantibus adgemit illis
Sylua, nec amplexæ dimittunt robora Nymphæ.

Vt cum poſſeſſas auidis victoribus arces
Dux raptare dedit, vix ſigna audita, nec vrbem
Inuenias. ducunt, ſternuntque, abiguntque, ferruntque
Immodici minor ille fragor quo bella geruntur.
Iamq; pari cumulo geminas hanc triſtibus Vmbris,
Aſt illam Superis æquus labor auxerat aras,
Cum ſignum luctus cornu graue mugit adunco
Tibia, cui teneros ſuetum producere manes
Lege Phrygum mœſta, Pelopem monſtraſſe ferebant
Exequiale ſacrum, carmenque minoribus vmbris
Vtile. quo geminis Niobe conſumpta pharetris
Squallida biſſenas Sipylon deduxerat vrnas.
Portant inferias, arſuraque fercula primi
Graiorum, titulisque pios teſtantur honores
Gentis quiſque ſuæ. longo poſt tempore ſurgit
Colla ſuper iuuenum (numero dux legerat omni)
Ipſe fero clamore torus. cinxere Lycurgum
Lernæi proceres, genitricem mollior ambit
Turba, nec Hypſipyle raro ſubit agmine. vallant
Inachidæ memores, ſuſtentant liuida nati
Brachia, & inuentæ concedunt plangere matri.
Illic infauſtos vt primum egreſſa penates
Eurydice, nudo vocem de pectore rumpit,
Planctuque, & longis præfata vlulatibus infit:
Non hoc Argolidum cœtu circundata matrum
Speraui te nate ſequi, nec talia demens
Fingebam votis annorum elementa tuorum,
Nil ſæuum reputans, etenim his in finibus æui
Vnde ego bella tibi Thebaſque ignara timerem?
Cui Superum noſtro committere ſanguine pugnas
Dulce? quis hoc armis vouit ſcelus? at tua nondum
Cadme, domus, nullus Tyrio grege plangitur infans.
Primitias egomet lachrymarum, & cædis acerbæ
Ante tubas ferrumque tuli. dum deſide cura
Credo ſinus fidos altricis, & vbera mando.
Quid ni ego? narrabat ſeruatum fraude parentem,
Inſonteſque manus. en! quam ferale putemus
Abiuraſſe ſacrum, & Lemni gentibus vnam
Immunem furijs. hæc illa, & creditis auſæ?

Hæc pietate potens? ſolis abiecit in aruis
Non regem dominumue; alienos impia partus.
Hoc tantum, ſyluæque infamis tramite liquit,
Quem non anguis atrox (quid enim hac opus, hei mihi, lethi
Mole fuit?) tantum cœli violentior aura.
Impulſæque Noto frondes, caſſuſque valeret
Exanimare timor. Nec vos inceſſere luctu
Orba habeo. fixum matri, immotumque manebat
Hac altrice nefas. at quin & blandus ad illam,
Nate, magis, ſolam noſſe, atque audire vocantem,
Ignaruſque mei: nulla ex te gaudia matri.
Illa tuos queſtus, lachrymoſoſque impia riſus
Audijt, & vocis decerpſit murmura primæ.
Illa tibi genitrix ſemper, dum vita manebat:
Nunc ego. ſed miſeræ mihi nec punire poteſtas
Sic meritam, quid dona, duces, quid inania fertis
Iuſta rogis? illam (nil poſcunt amplius vmbræ)
Illam (oro) cineri ſimul, exciſæque parenti
Reddite, quæſo, duces. per ego hæc primordia belli,
Cui peperi: ſic æqua gemant mihi funera matres
Ogygiæ. ſternit crines, iteratque precando,
Reddite, nec vero crudelem, auidamque vocate
Sanguinis, occumbam pariter dum vulnere iuſto
Exſaturata oculos, vnum impellamur in ignem.
Talia vociferans alia de parte gementem
Hypſipylen (neque enim illa comas nec pectora ſeruat)
Agnouit longe, & ſocium indignata dolorem.
Hoc ſaltem, ô proceres, tuque ô cui pignore noſtro
Partus honos, prohibete nefas. auferte ſupremis
Inuiſam exequijs. quid ſe funeſta parenti
Miſcet? & in noſtris ſpectatur & ipſa ruinis?
Cui legat complexa ſuos? ſic fata repente
Concidit, abruptiſque obmutuit ore querelis.
Non ſecus ac primo fraudatum lacte iuuencum
Cui trepidæ vires, & ſolus ab vbere ſanguis
Seu fera, ſeu duras auexit paſtor ad aras,
Nunc vallem ſpoliata parens, nunc flumina queſtu
Nunc armenta mouet, vacuoſque interrogat agros:
Tunc

Tunc piget ire domum, mœſtoq; nouiſſima campo
Exit, & oppoſitas impaſta auertitur herbas.
At genitor, ſceptrique decus, cultuſque Tonantis
Inijcit ipſe rogis, tergoque & pectore fuſam
Cæſariem ferro minuit, ſectiſque iacentis
Obnubit tenuia ora comis. ac talia fletu
Verba pio miſcens, Alio tibi perfide pacto,
Iuppiter, hunc crinem voti reus ante dicaram:
Si pariter virides nati libare dediſſes
Ad tua templa genas. ſed non ratus ore ſacerdos,
Damnatæque preces. ferat hæc, quæ dignior, vmbra eſt.
Iam face ſubiecta primis in frondibus ignis
Exclamat. labor inſanos arcere parentes.
Stant iuſſi Danai, atque obtentis eminus armis,
Proſpectu viſus interclusere nefaſto.
Ditantur flammæ. non vnquam opulentior illic
Ante cinis, crepitant geminæ, atq; immane liqueſcit
Argentum, & pictis exſudat veſtibus aurum,
Nec non Aſſyrijs pingueſcunt robora ſuccis,
Pallentique croco ſtrident ardentia mella,
Spumanteſque mero pateræ vergnntur, & atri
Sanguinis & rapti gratiſſima cymbia lactis.
Tunc ſeptem numero turmas (centenus vbique
Vrget eques) verſis ducunt inſignibus ipſi
Graiugenæ reges, luſtrantque ex more, ſiniſtro
Orbe rogum, & ſtantes inclinant puluere flammas.
Ter curuos vrgere ſinus, illiſaque telis
Tela ſonant. quater horrendum pepulere fragorem
Arma, quater mollem famularũ brachia planctum.
Semianimes alter pecudes, ſpirantiaque ignis
Accipit armenta. hic luctus abolere, nouique
Funeris auſpicium, vates, quanquam omnia ſentit
Vera, iubet, dextri gyro, & vibrantibus haſtis
Hac redeunt. raptumque ſuis libamen ab armis
Quiſque iacit, ſeu frena libet, ſeu cingula flammis
Mergere, ſeu iaculum, ſummæ ſeu caſſidis vmbram.
Multa gemunt contra raucis concentibus agri.
Et lituis aures circum pulſantur acutis.
Terretur clamore nemus. Sic Martia vellunt

Signa tubæ, nondum ira calet, nec ſanguine ferrum
Erubuit, primo bellorum comitur illo
Vultus, honoris opus. Stat adhuc incertus in alta
Nube, quibus ſeſe Mauors indulgeat armis.
Finis erat, lapſuſque putres iam Mulciber ibat
In cineres. inſtant flammis, multoque ſoporant
Imbre rogum, poſito donec cum ſole labores
Exhauſti. ſeris vix ceſſit cura tenebris.
Roſcida iam nouies cœlo dimiſerat aſtra
Lucifer, & totidem Lunæ præuenerat ignes
Mutato nocturnus equo. nec conſcia fallit
Sidera, & alterno deprenditur vnus in ortu.
Mirum opus acceleraſſe manus, ſtat ſaxea moles,
Templum ingens, cineri, rerumque effectus in illa
Ordo docet caſus. Feſſis hic flumina monſtrat
Hypſipyle Danais, hic reptat flebilis infans,
Hic iacet, extremum tumuli circum aſperat orbem
Squammeus. expectes morientis ab ore cruenta
Sibila, marmorea ſic voluitur anguis in haſta,
Iamque auidum pugnas viſendi vulgus inermes
Fama vocat. cunctis aruis, ac mœnibus adſunt
Exciti. illi etiam quis belli incognitus horror,
Quos effœta domi, quos prima reliquerat ætas,
Conueniunt. non aut Ephyræo in littore tanta
Vnquam, aut Oenomai fremuerunt agmina circo.
Collibus incuruis, viridique obſeſſa corona
Vallis in amplexu nemorum ſedet. hiſpida circum
Stant iuga, & obiectus geminis vmbonibus agger
Campum exire vetat, longo quem tramite planum
Gramineæ frondes, ſinuataque ceſpite viuo
Mollia non ſubitis augent faſtigia cliuis.
Illic conferti iam ſole rubentibus aruis.
Bellatrix ſedere cohors. ibi corpore mixto
Metiri numerum, vultuſque, habituſque ſuorum
Dulce viris, tantique iuuat fiducia belli,
Centum ibi nigrantes, armenti robora, tauros
Lenta mole trahunt, idem numeruſque colorque
Matribus, & nondum lunatis fronte iuuencis.
Exin magnanimum ſeries antiqua parentum
Inuehitur, miris in vultum animata figuris.

Primus

Primus anhelantem duro Tirynthius angens
Pectoris attritu ſua frangit in oſſa leonem.
Haud illum impauidi, quamuis & in ære, ſuumque
Inachidæ videre decus. pater ordine iuncto
Læuus arundineæ recubanſque ſub aggere ripæ
Cernitur, emiſſæque indulgens Inachus vrnæ.
Io poſt tergum. iam prona, dolorque parentis
Spectat inocciduis ſtellatum viſibus Argum.
Aſt illam melior Pharijs erexerat aruis
Iuppiter, atque hoſpes iam tunc Aurora colebat.
Tantalus inde parens, non qui fallentibus vndis
Imminet, aut refugæ ſterilem rapit aera ſyluæ,
Sed pius, & magni vehitur conuiua Tonantis.
Parte alia victor curru Neptunia tendit
Lora Pelops, preſſatque rotas auriga natantes
Myrtilus, & volucri iam iamque relinquitur axe.
Et grauis Acriſius, ſpecieſque ho renda Chorebi
Et Danae culpata ſinus. & in amne reperto
Triſtis Amymone, paruoque Alcmena ſuperbit
Hercule, tergemina crinem circundata luna.
Iungunt diſcordes inimica in fœdera dextras
Belidæ fratres. ſed vultu mitior aſtat
Ægyptus, Danai maifeſtum agnoſcere ficto
Ore nefas, paciſque malæ, noctiſque futuræ.
Mille dehinc ſpecies, tandem ſatiata voluptas,
Præſtanteſque viros vocat ad ſua præmia virtus.
Primus ſudor equis. dic inclyte Phœbe regentum
Nomina, dic ipſos (neque enim generoſior vnquam
Alipedum collata acies) ceu præpete curſu
Confligant denſæ volucres, aut littore in vno
Æolus inſanis ſtatuat certamina ventis.
Ducitur ante omnes rutilæ manifeſtus Arion
Igne iubæ. Neptunus equo (ſi certa priorum
Fama) pater. primus teneris læſiſſe lupatis
Ora, & littoreo domitaſſe in puluere fertur
Verberibus parcens, etenim inſatiatus eundi
Ardor, & hiberno par inconſtantia ponto.
Sæpe per Ionium, Libycumque natantibus ire
Interiunctus equis, omneſque aſſuetus in oras
Cæruleum deferre patrem. ſtupuere relicta

Nubila, certantes Eurique, Notique ſequuntur.
Nec minor in terris bella Euryſtea gerentem
Amphitryoniaden alto per gramina ſulco
Duxerat. ille etiam ferus, indociliſque teneri.
Mox diuûm dono regis dignatus Adraſti
Imperia. & multum medijs manſueuerat annis.
Tunc rector genero Polynici indulget agendum
Multa monens, vbi feruor, equo, qua ſuetus ab arte
Mulceri, ne ſæua manus, ne liber habenis
Impetus, vrge alios, inquit, ſtimuliſque, miniſque;
Ille ibit, minus ipſe voles. ſic ignea lora
Cum daret, & rapido Sol natum imponeret axi,
Gaudentem lachrymans aſtra inſidioſa docebat,
Nolenteſque teri zonas, mediamque polorum
Temperiem pius ille quidem, & formidine cauta,
Sed iuuenem duræ prohibebant diſcere Parcæ.
Oebalios ſublimis agit ſpes proxima palmæ
Amphiaraus equos. tua furto lapſa propago
Cyllare, dum Scythici diuerſus ad oſtia ponti
Caſtor, Amyclæas remo permutat habenas.
Ipſe habitu niueus. niuei dant colla iugales.
Concolor eſt albis & caſſis, & infula, criſtis.
Quin & Theſſalicis felix Admetus ab oris
Vix ſteriles compeſcit equas, Centaurica dicunt
Semina. credo, adeo ſexum indignantur, & omnis
In vires adducta Venus, noctemque, diemque
Aſſimulant, maculis internigrantibus albæ.
Tantus vterque color. credi nec degener illo
De grege Caſtaliæ, ſtupuit qui ſibila cannæ
Lætus, & audito contemſit Apolline paſci.
Ecce & Iaſonidæ iuuenes noua gloria matris
Hypſipyles ſubiere iugo, quo vectus vterque
Nomen auo gentile Thoas, atque omine dictus
Euneos Argoo, geminis eadem omnia, vultus,
Currus, equi, veſtes, par & concordia voti
Vincere vel ſolo cupiunt à fratre relinqui. (gno.
It Chromis, Hippodamuſq; alter ſatus Hercule ma-
Alter ab Oenomao, dubites vter effera preſſet
Frena magis. Getici pecus hic Diomedis; at ille
Piſæi iuga patris habet, crudelibus ambo
Exu-

Exuuijs, diroque imbuti ſanguine currus.
Metarum inſtar erat hinc nudo robore quercus
Olim omnes exuta comas, hinc ſaxeus vmbo
Arbiter agricolis. finem iacet inter vtrumque,
Quale quater iaculo ſpatium, ter arundine vincas.
Interea cantu Muſarum nobile mulcens
Concilium, citharæque manus inſertus Apollo
Parnaſſi ſummo ſpectabat ab æthere terras,
Orſa deum (nam ſæpe Iouem, Phlegramque, ſuique
Anguis opus, fratrumque pius cantarat honores)
Tunc aperit quis fulmen agat, quis ſidera ducat
Spiritus, vnde animi fluuijs, quæ pabula ventis,
Quo fonte immenſum viuat mare. quæ via ſoles
Præcipitet, noctem quæ porrigat, imane tellus,
An media, & rurſus mundo ſuccincta latenti.
Finis erat, differt auidas audire ſorores:
Dumque chelyn lauro, textumque illuſtre coronæ
Subligat, & puro diſcingit pectora limbo,
Haud procul Herculeam Nemeen clamore reductus
Aſpicit, atque illic ingens certaminis inſtar
Quadrijugi. noſcit cunctos, & forte propinquo
Conſtiterant Admetus & Amphiaraus in aruo.
Tunc ſecum, Quiſnam iſte duos, fidiſſima Phœbo
Nomina, commiſit deus in diſcrimina reges?
Ambo pij, carique ambo. nequeam ipſe priorem
Dicere. Peliacis hic cum famularer in aruis
(Sic Iouis imperia, & nigræ voluere ſorores)
Thura dabat famulo, nec me ſentire minorem
Auſus; at hic tripodum comes, & pius artis alumnus
Æthereæ. potior meritis tamen ille, ſed huius
Extremo iam fila colo, datur ordo ſenectæ
Admeto, ſerumque mori. tibi nulla ſuperſunt
Gaudia, iam Thebæ iuxta, & tenebroſa vorago.
Scis miſer, & noſtræ pridem cecinere volucres.
Dixit, & os fletu pæne inuiolabile tinctus
Extemplo Nemeen radiante per æthera ſaltu
Ocyor & patrio venit igne, ſuiſque ſagittis.
Ipſe olim in terris, cœlo veſtigia durant.
Claraque per Zephyros etiamnum ſemita lucet.
Et iam ſortitus Prothous verſarat ahena

Caſſide iamque locus cuique eſt, & liminis ordo.
Terrarum decora ampla vir, decora ampla iugales
Diuûm vtrumque genus. ſtant vno margine clauſi,
Speſque, audaxque vna metus, & fiducia pallens:
Nil fixum cordi, pugnant exire, pauentque
Concurrit ſummos animoſûm frigus in artus.
Qui dominis, idem ardor equis. face lumina ſurgunt,
Ora ſonant morſu, ſpumiſque, & ſanguine ferrum
Vritur, impulſi nequeunt obſiſtere poſtes,
Clauſtraque, compreſſæ transfumat anhelitus iræ.
Stare adeo miſerum eſt. pereunt veſtigia mille
Ante fugam, abſentemq; ferit grauis vngula campũ.
Circumſtant fidi, nexuſque, & torta iubarum
Expediunt, firmantq; animos, & plurima monſtrant.
Inſonuit contra Tyrrhenum murmur, & omnes
Exiluere loco. quæ tantum carbaſa ponto?
Quæ bello ſic tela volant? quæ nubila cœlo?
Amnibus hybernis minor eſt, minor impetus igni.
Tardius aſtra cadunt. glomerantur tardius imbres.
Tardius è ſummo decurrunt flumina monte.
Emiſſos videre, atque agnouere Pelaſgi,
Et iam rapti oculis, iam cæco puluere mixti
Vna in nube latent, vultuſque vmbrante tumultu,
Vix inter ſeſe clamore, & nomine noſcunt.
Euoluere globum, & ſpatio quo quiſque valebat
Diducti. delet ſulcos iterata priores
Orbita. nunc auidi prono iuga pectore tangunt,
Nunc pugnante genu preſſis duplicantur habenis,
Colla toris crinita tument, ſtanteſque repectit
Aura iubas. bibit albentes humus arida nimbos.
Fit ſonus, immaniſque pedum, tenuiſque rotarum.
Nulla manus requies, denſis inſibilat aer
Verberibus. gelida non crebrior exilit Arcto
Grando, nec Olenijs manant tot cornibus imbres,
Senſerat adductis alium præſagus Arion
Stare ducem loris, dirumque expauerat inſons
Oedipodionidem. iam illinc à limine diſcors,
Iratuſque oneri inſolito truculentior ardet.
Inachidæ credunt accenſum laudibus. ille
Aurigam fugit. aurigæ furiale minatur

Effe-

Efferus, & campo dominum circumſpicit omni.
Ante tamen cunctos. ſequitur, longeque ſecundus
Amphiaraus agit, quem Theſſalus æquat eundo
Admetus. iuxta gemini, nunc Euneos ante,
Et nunc ante Thoas. cedunt, vincuntq; nec vnquam
Ambitioſa pios collidit gloria fratres.
Poſtremum diſcrimen erant Chromis aſper,& aſper
Hippodamus. non arte rudes, ſed mole tenentur
Cornipedum, prior Hippodamus fert ora ſequentũ.
Fert gemitus, multaque humeros incenditur aura,
Sperauit flexæ circum compendia metæ
Interius ductis Phœbeius augur habenis
Anticipaſſe viam, nec non & Theſſalus heros
Spe propiore calet. dum non cohibente magiſtro
Spargitur in gyros, dexterque exerrat Arion.
Iam prior Oeclides. & iam non tertius ibat
Admetus. laxo cum tandem ex orbe reductus
Æquoreus ſonipes premit, euaditque parumper
Gauiſos. ſubit aſtra fragor, cœlumque tremiſcit,
Omniaque excuſſo patuere ſedilia vulgo.
Sed nec lora regit, nec verbera pallidus addit
Labdacides. laſſa veluti ratione magiſter
In fluctus, in ſaxa ruit. nec iam amplius aſtra
Reſpicit, & victam proiecit caſibus artem.
Rurſus præcipites in recta ac deuia campi
Obliquant, tenduntque vias, iterum axibus axes
Inflicti, radijſque rotæ. pax nulla, fideſque.
Bella geri ferro leuius. bella horrida credas:
Is furor in laude eſt. trepidant,mortemq; minantur,
Multaque tranſuerſis præſtringitur vngula campis.
Nec iam ſufficiunt ſtimuli,non verbera. voce
Nominibuſque cient Pholoen Admetus, & Irin
Funalemque Thoen; rapidum Danaeius augur
Aſcheton increpitans, me; itumq; vocabula Cygnũ.
Audit & Herculeum Strymon Chromin. Euneon audit
Igneus Æthion. tardum Calydona laceſſit
Hippodamus, variumq; Thoas rogat ire Podarcem.
Solus Echionides errante ſilentia curru
Mœſta tenet, trepidaque timet ſe voce fateri.

Vixdum cœptus equis labor, & iam puluere quarto
Campum ineunt, iamque & tepidis ſudoribus artus
Effœti, & craſſum rapit eiectatque vaporem
Cornipedum flammata ſitis. nec iam integer illis
Impetus, & longi ſuſpendunt ilia flatus.
Hinc anceps fortuna diu decernere primum
Auſa venit. ruit Hæmonium, dum feruidus inſtat
Admetum ſuperare Thoas. nec prætulit vllam
Frater opem. velit ille quidem. ſed Martius ante
Obſtitit Hippodamus, mediaſque immiſit habenas.
Mox Chromis Hippodamum metæ interioris ad orbem
Viribus Herculeis, & toto robore patris
Axe tenet prenſo, luctantur abire iugales
Nequicquam, frenoſque & colla rigentia tendunt.
Vt Siculas ſi quando rates tenet æſtus, & ingens
Auſter agit, medio ſtant vela tumentia ponto.
Tunc ipſum fracto curru deturbat, & iſſet
Ante Chromis, ſed Thraces equi vt videre iacentem
Hippodamũ, redit illa fames, iam iamq; trementem
Partiti furijs. ni frena, ipſoſque frementes
Oblitus palmæ, retro Tirynthius heros
Torſiſſet, victuſque, & collaudatus abiſſet,
At tibi promiſſos iamdudum Phœbus honores
Amphiarae cupit. tandem ratus apta fauori
Tempora, puluerei venit in ſpatia horrida Circi.
Cum iam in fine viæ, & ſummum victoria nutat:
Anguicomam monſtri effigiem ſæuiſſima viſu
Ora mouet, ſiue ille Erebo, ſeu finxit in aſtu
Temporis, innumera certe formidine cultum
Tollit in aſtra nefas. non illud ianitor atræ
Impauidus Lethes, non ipſæ horrore ſine alto
Eumenides vidiſſe queant. turbaſſet euntes
Solis equos, Martiſque iugum. Nam flauus Arion
Vt vidit, ſaliere iubæ, atque erectus in armos
Stat, ſociumque iugi, comiteſque vtrinque laboris
Secum alte ſuſpendit equos. ruit ilicet exul
Aonius, nexuſque diu per terga volutus
Exuit, abripitur longe moderamine liber
Currus, at hunc putri præter tellure iacentem

Tænarei currus, & Theſſalus axis, & heros
Lemnius, obliqua quantum vitare dabatur
Tranſabiere fuga. tandem caligine merſum
Erigit accurſu comitum caput, ægraq; tollit
Membra ſolo, & ſocero redit haud ſperatus Adraſto.
Quis mortis, Thebane, locus? niſi dura negaſſet
Tiſiphone, quantum poteras dimittere bellum?
Te Thebæ, fraterq; palam, te plangeret Argos.
Te Nemea, tibi Lerna comas, Lariſſaq; ſupplex
Poneret, Archemori maior colerere ſepulchro.
Tunc vero Oeclides, quanquam iam certa sequenti
Præmia, cum vacuus domino præiret Arion,
Ardet adhuc cupiens vel inanem vincere currum.
Dat vires, refouetq; deus. volat ocyor Euro.
Ceu modo carceribus dimiſſus in arua ſolutis.
Verberibuſq; iubas, & terga laceſſit habenis,
Aſcheton increpitanſq; leuem, Cygnumq; niualem.
Nunc ſaltem dum nemo prior, rapit igneus orbes
Axis, & effoſſæ longe ſparguntur arenæ,
Dat gemitum tellus, & iam tunc ſæua minatur.
Forſitan & victo prior iſſet Arione Cygnus,
Sed vetat æquoreus vinci pater. hinc vice iuſta
Gloria manſit equo, ceſſit victoria vati.
Huic pretium palmæ gemini cratera ferebant
Herculeum iuuenes. illum Tirynthius olim
Ferre manu ſola, ſpumantemq; ore ſupino
Vertere ſeu monſtri victor, ſeu Marte, ſolebat.
Centauros habet arte truces, aurumq; figuris
Terribile, hic mixta Lapitharum cæde rotantur
Saxa, faces, alijq; iterum crateres, vbiq;
Ingentes morientum iræ. tenet ipſe furentem
Hyleum, & torta molitur robora barba.
At tibi Mæonio fertur circunflua limbo,
Pro meritis Admete chlamys, repetitaq; multo
Murice. Phrixei natat hic contemptor ephebus
Æquoris, & picta transluoet cœrulus vnda;
In latus ire manus, mutaturuſq; videtur
Brachia, nec ſiccum ſperes in ſtamine crinem:
Contra autem fruſtra ſedet anxia turre ſuprema
Seſtias in ſpeculis. moritur prope conſcius ignis.

Has Adraſtus opes dono victoribus ire
Imperat, at generum famula ſolatur Achæa.
Sollicitat tunc ampla viros ad præmia curſu
Præceleres. agile ſtudium, & tenuiſſima virtus,
Pacis opus, cum ſacra vocant, nec inutile bellis
Subſidium, ſi dextra neget. prior omnibus Idas,
Nuper Olympiacis vmbratus tempora ramis,
Proſilit. excipiunt plauſu Piſæa iuuentus
Eleæq; manus. ſequitur Sicyonius Alcon,
Et bis in Iſthmiaca victor clamatus arena
Phædimus. alipedumq; fugam prægreſſus equorum
Ante Dymas, ſed tunc æuo tardante ſecutus.
Multi & quos varij tacet ignorantia vulgi
Hinc, atq; hinc ſubiere. ſed Arcada Parthenopæum
Appellant, denſiq; cient vaga murmura Circi.
Nota parens curſu. quis Mœnaliæ Atalantes
Neſciat egregium decus? & veſtigia cunctis
Indeprenſa procis? onerat celeberrima natum
Mater. & ipſe procul fama iam notus inermes
Narratur ceruas pedes inter aperta Lycæi
Tollere, & emiſſum curſu deprendere telum.
Tandem expectatus volucri ſuper agmina ſaltu
Emicat, & torto chlamyden diffibulat auro.
Effulſere artus, membrorumq; omnis aperta eſt
Lætitia, inſigneſq; humeri, nec pectora nudis
Deteriora genis, latuitq; in corpore vultus.
Ipſe tamen formæ laudem aſpernatur, & arces
Mirantes, tunc Palladios non inſcius hauſtus
Incubuit, pinguiq; cutem fulcatur oliuo,
Hoc Idas, hoc more Dymas, alijq; niteſcunt.
Sic vbi tranquillo pellucent ſidera ponto,
Vibraturq; fretis cœli ſtellantis imago,
Omnia clara nitent, ſed clarior omnia ſupra
Heſperos exercet radios, quantuſq; per altum
Æthera, cæruleis tantus monſtratur in vndis.
Proximus & forma, nec multum ſegnior Idas
Curſibus, atq; æuo iuxta prior. attamen illi
Iam tenuem pingues florem induxere palæſtræ,
Deſerpitque genis, nec ſe lanugo fatetur
Intonſæ ſub nube comæ. tunc rite citatos

Explorant, acuuntq; gradus, variaſq; per artes
Inſtimulant docto languentia membra tumultu,
Poplite nunc flexo ſidunt, nunc lubrica forti
Pectora collidunt plauſu: nunc ignea tollunt
Crura, breuemq; fugam necopino fine reponunt.
Iam ruit atq; æquum ſummiſit regula limen,
Corripuere leues ſpatium, campoq; refulſit
Nuda cohors. volucres ijſdem modo tardius aruis
Iſſe videntur equi. credas è plebe Cydonum
Parthorumq; fuga totidem exiluiſſe ſagittas.
Non aliter celeres Hircana per auia cerui,
Cum procul impaſti fremitum accepere leonis,
Siue putant, rapit attonitos fuga cæca, metuſq;
Congregat, & longum dant cornua mixta fragorem,
Effugit hic oculos rapida puer ocyor aura
Mænalius, quē deinde gradu premit horridus Idas,
Inſpiratq; humero. flatuque, & pectoris vmbra
Terga premit. poſt ambiguo diſcrimine tendunt
Phædimus, atq; Dymas. Illis celer imminet Alcon.
Flauus ab intonſo pendebat vertice crinis
Arcados, hoc primis Triuiæ paſcebat ab annis
Munus, & Ogygio victor cum Marte rediſſet.
Nequicquam patrijs audax promiſerat aris.
Tunc liber nexu, lateq; in terga ſolutus
Occurſu Zephyri retro fugit, & ſimul ipſum
Impedit, infeſtoq; volans obtenditur Idæ.
Inde dolum iuuenis, fraudiq; accommoda ſenſit
Tempora, iam finem iuxta, dum limina victor
Parthenopæus init. correpto crine reductum
Occupat, & longæ primus ferit oſtia portæ.
Arcades arma fremunt. armis defendere regem,
Ni raptum decus, & meriti reddantur honores,
Contendunt, totoq; parant decedere Circo.
Sunt & quis Idæ placeat dolus: ipſe regeſta (tes
Parthenopæus humo vultumque oculoſque maden-
Obruit. acceſſit lachrymarum gratia formæ.
Pectora nunc mœrens, nunc ora indigna cruento
Vngue ſecat, meritamque comam. furit vndique clamor
Diſſonus, ambiguumq; ſenis cunctatur Adraſti

Conſilium. tandem ipſe refert: Compeſcite litem,
O pueri. virtus iterum tentanda . ſed ite
Limite non vno, latus hoc conceditur Idæ,
Tu diuerſa tene : fraus curſibus omnis abeſto.
Audierant, dictoq; manent. mox numina ſupplex
Affatu tacito iuuenis Tegeæus adorat : (nori
Diua potens nemorum (tibi enim hic tibi crinis ho-
Debitus, ęque tuo venit hæc iniuria voto)
Si bene quid genitrix , ſi quid venatibus ipſe
Promerui, ne(quæſo) ſinas hoc omine Thebas
Ire , nec Arcadiæ tantum meruiſſe pudorem .
Auditum manifeſta fides; vix campus euntem
Sentit, & exilis plantis interuenit aer,
Raraque non fracto veſtigia puluere pendent,
Irrupit clamore fores, clamore recurrit
Ante ducem, prenſaque leuat ſuſpiria palma,
Finiti curſus, operumque inſignia præſto.
Arcas equum dono, clypeum gerit improbus Idas.
Cætera plebs Lycijs gaudet contenta pharetris.
Tunc vocat , emiſſo ſi quis decernere diſco
Impiger, & vires velit oſtentare ſuperbas.
It iuſſus Pterelas, & aenæ lubrica maſſæ
Pondera, vix toto curuatus corpore iuxta
Deijcit. inſpectant taciti, expenduntq; laborem
Inachidæ. mox turba ruunt, duo gentis Achææ,
Tres Ephyreiadæ, Piſa ſatus vnus , Acarnan
Septimus , & plures agitabat gloria , ni ſe
Arduus Hippomedon cauea ſtimulante tuliſſet
In medios, lateq; ferens ſub pectore dextro
Orbem alium. hunc potius iuuenes qui mœnia ſaxis
Frangere, qui Tyrias deiectum vaditis arces;
Hunc rapite. aſt illud cui non iaculabile dextræ
Pondus; & abreptum nullo conamine iecit
In latus. abſiſtunt procul, attonitique fatentur
Cedere, vix vnus Phlegyas, acerq; Meneſtheus
(Hos etiam pudor, & magni tenuere parentes)
Promiſere manum. conceſſit cætera pubes
Sponte, & adorato redijt ingloria diſco.
Qualis Biſtonijs clypeus Mauortis in aruis
Luce mala Pangæa ferit, ſolemq; refulgens
Ter-

Territat, incuſſaq; dei graue mugit ab haſta.
Piſæus Phlegyas opus inchoat, & ſimul omnes
Abſtulit in ſe oculos exhauſto corpore virtus
Promiſſa. ac primum terra, diſcumq; manumq;
Aſperat. excuſſo mox circum puluere verſat
Quod latus in digitos, mediæ quod tertius vlnæ
Conueniat. non artis egens, hic ſemper amori
Ludus erat. patriæ non tantum vbi laudis obiret
Sacra, ſed alternis Alpheon vtrinq; ſolebat
Metiri ripis, & qua latiſſima diſtant
Non vnquam merſo tranſmittere flumina diſco.
Ergo operum fidens, non protinus horrida campi
Iugera, ſed cœlo dextram metitur, humique
Preſſus vtroq; genu, collecto ſanguine diſcum
Ipſe ſuper ſeſe rotat, atq; in nubila condit.
Ille citus ſublime petit, ſimiliſq; cadenti
Creſcit in aduerſum, tandemq; exhauſtus ab alto
Tardior in terram redit, atq; immergitur aruis.
Sic cadit, attonitis quoties auellitur aſtris
Solis opaca ſoror, procul auxiliantia gentes
Æra crepant, fruſtraq; timent. at Theſſala victrix
Ridet anhelantes audito carmine bigas.
Conlaudant Danai. ſed non tibi molle tuenti
Hippomedon, maiorq; manus ſperatur in æquo.
Atque illi extemplo cui ſpes infringere dulce
Immodicas, Fortuna venit. quid numina contra
Tendere fas homini? ſpatium iam immane parabat,
Iam ceruix conuerſa, & iam latus omne redibat.
Excidit ante pedes elapſum pondus, & ictus
Deſtituit, fruſtraq; manum dimiſit inanem.
Ingemuere omnes, rariſq; ea viſa voluptas.
Inde ad conatus timida ſubit arte Meneſtheus
Cautior, & multum te, Maia nate, rogato
Molis prægrauidæ caſtigat puluere lapſus.
Illa manu magna, & multum felicior exit,
Nec partem exiguam Circi tranſuecta quieuit.
Fit ſonus, & fixa ſignatur terra ſagitta.
Tertius Hippomedon valida ad certamina tardos
Molitur greſſus. namque illum corde ſub alto
Et caſus Phlegyæ monet, & fortuna Meneſthei.
Erigit

Erigit adſuetum dextræ geſtamen, & alte
Suſtentans, rigidumq; latus, forteſq; lacertos
Conſulit, ac vaſto contorquet turbine, & ipſe
Proſequitur; fugit horrendo per inania ſaltu,
Iamq; procul meminit dextræ, ſeruatque tenorem
Diſcus. nec dubia iunctaue Meneſthea victum
Tranſabijt meta. longe ſuper æmula ſigna
Conſedit, virideſq; humeros, & opaca Theatri
Culmina, ceu latæ tremefecit mole ruinæ.
Quale vaporifera ſaxum Polyphemus ab Ætna
Lucis egente manu, tamen in veſtigia puppis
Auditæ, iuxtaq; inimicum exegit Vlyſſem.
Sic & Aloidæ, cum iam celaret Olympum
Deſuper Oſſa rigens, ipſum glaciale ferebant
Pelion, & trepido ſperabant iungere cælo.
Tunc genitus Talao victori tigrin inanem
Ire iubet, fuluo quæ circumfuſa nitebat
Margine, & extremos auro manſueuerat vngues.
Gnoſſiacos arcus habet, & vaga tela Meneſtheus.
At tibi, ait, Phlegya, caſu fruſtrate ſiniſtro,
Hunc quondam noſtri decus, auxiliumque Pelaſgi
Ferre damus (neque enim Hippomedon inuiderit) enſem.
Nunc opus eſt animis infeſtos tollere cæſtus
Cominus. hæc bellis & ferro proxima virtus.
Conſtitit immanis cerni, immaniſq; tueri
Argolicus Capaneus. ac dum nigrantia plumbo
Tegmina cruda boum non mollior ipſe lacertis
Induitur, date tot iuuenum de millibus vnum
Huc ait; atq; vtinam potius de ſtirpe veniret
Æmulus Aonia, quem fas dimittere letho,
Nec mea crudelis ciuili ſanguine virtus.
Obſtupuere animi, fecitq; ſilentia terror.
Tandem inſperatus nuda de plebe Laconum
Proſilit Alcidamas: mirantur Dorica regum
Agmina. ſed ſocij fretum Polluce magiſtro
Norant & ſacras inter creuiſſe palæſtras.
Ipſe deus poſuitq; manus, & brachia finxit
Materiam (ſuadebat amor) tunc ſæpe locauit
Cominus, & ſimili ſtantem miratus in ira

Suſtulit

Suſtulit exultans, nudumq; ad pectora preſſit,
Illum indignatur Capaneus, ridetq; vocantem
Vt miſerans, poſcitq; alium. tandemq; coactus
Reſtitit, & ſtimulis iam languida colla tumeſcunt,
Fulmineas alte ſuſpenſi corpora plantis
Erexere manus. tuto procul ora receſſu.
Armorum in ſpeculis, aditusq; ad vulnera cluſi,
Hic quantus Stygijs Tityos conſurgat ab aruis
Si toruæ patiantur aues, tanta vndiq; pandit
Membrorum ſpatia,& tantis ferus oſſibus extat,
Hic paulo ante puer, ſed enim maturius æuo
Robur,& ingentes ſpondet tener impetus annos,
Quē vinci haud quiſquam.ſæuo nec ſanguine tingi
Malit, & erecto timeat ſpectacula voto.
Vt ſeſe permenſi oculis, & vterque priorem
Sperauere locum, non protinus ira, nec ictus:
Alternus paulum timor, & permixta furori
Conſilia, inclinant tantum contraria iactu
Brachia.& explorant cæſtus,hebetantq; terendo,
Doctior hic differt animum, metuenſq; futuri
Cunctatus vires diſpenſat. at ille nocendi
Prodigus, incautuſq; ſui, ruit omnis, & ambas
Conſumit ſine lege manus, atque irrita frendit
Inſurgens, ſeque ipſe premit. ſed prouidus aſtu,
Et patria vigil arte Lacon, hos reijcit ictus,
Hos cauet. interdum nutu, capitiſque citati
Integer obſequio, manibus nunc obuia tela
Diſcutiens, inſtat greſſu, vultuq; recedit.
Sæpe etiam iniuſtis collatum viribus hoſtem
(Is vigor ingenio,tanta experientia dextræ eſt)
Vltro audax animis intratq; & obumbrat,& alte
Adſilit, vt præceps cumulo ſalit vnda minantes
In ſcopulos, & fracta redit, ſic ille furentem
Circuit expugnans, leuat ecce, diuq; minatur
In latus, inque oculos.illum rigida arma cauentem
Auocat,& manibus necopinum inſerſerit ictum
Callidus,ac mediam deſignat vulnere frontem.
Iam cruor, & tepido ſignantur tempora riuo,
Neſcit adhuc Capaneus, ſubitumque per agmina
murmur

Miratur: verum vt feſſam ſuper ora reduxit
Forte manum, & ſummo maculas in vellere vidit,
Non leo, non iaculo tantum indignata recepto
Tigris, agit toto cedentem feruidus aruo
Præcipitatq; retro iuuenem, atq; in terga ſupinat.
Dentibus horrendum ſtridens, geminatq; rotatas
Multiplicatq; manus. rapiunt conamina venti,
Pars cadit in cæſtus. motu Spartanus acuto
Mille cauet lapſas circum caua tempora mortes.
Auxilioq; pedum. ſed, non tamen immemor artis,
Aduerſus fugit, & fugiens tamen ictibus obſtat.
Et iam vtrumq; labor, ſuſpiriaq; ægra fatigant.
Tardius ille premit. nec iam hic abſiſtere velox.
Defectiq; ambo genibus, pariterq; quierunt.
Sic vbi longa vagos laſſarunt æquora nautas,
Et ſigno de puppe dato poſuere parumper
Brachia; vix requies, iam vox ciet altera remos,
Ecce iterum immodice venientem eludit, & exit
Sponte ruens, merſusq; humeris. effunditur ille
In caput. adſurgentem alio puer improbus ictu
Perculit, euentuq; impalluit ipſe ſecundo.
Clamorem Inachidæ, quantum non littora tollunt,
Non nemora. Illum ab humo conantem vt vidit
Aſtraſtus,
Tollentemq; manus, & non toleranda parantem,
Ite, oro, ſocij, furit: ite, opponite dextras,
Feſtinate, furit, palmamque, & præmia ferte.
Non prius effracto quam miſceat ora cerebro,
Abſiſtet, video. moriturum auferte Lacona.
Nec mora, prorumpit Tydeus, nec iuſſa recuſat
Hippomedon. tunc vix ambo conatibus ambas
Reſtringunt cohibentq; manus. ac plurima ſuadent.
Vincis, abi. pulchrum eſt vitam donare minori.
Noſter & hic, belliq; comes. nil frangitur heros,
Ramumq; oblatumque manu thoraca repellit
Vociferans: licet, non has ego puluere craſſo,
Atq; cruore genas, meruit quibus iſte fauorem,
Semiuir infodiam? mittamq; informe ſepulchro
Corpus? & Oebalio donem lugere magiſtro?
Dixit. at hunc ſocij tumidum & viciſſe negantem
Auer-

Auertunt. contra laudant inſignis alumnum
Taygeti, longeque minas riſere Lacones.
Iamdudum variæ laudes & conſcia virtus
Tydea magnanimum ſtimulis ingentibus angunt,
Ille quidem & diſco bonus, & contendere curſu,
Nec cæſtu bellare minor. ſed corde labores
Ante alios erat vncta Pale. ſic otia Martis
Degere, & armiferas laxare adſueuerat iras,
Ingentes contra ille viros, Acheloia circum
Littora, feliceſque deo monſtrante palæſtras.
Ergo vbi luctandi iuuenes animoſa citauit
Gloria, terrificos humeris Ætolus amictus
Exuitur, patriumque ſuem, leuat ardua contra
Membra, Cleonææ ſtirpis iactator Agylleus,
Herculea nec mole minor. ſic grandibus alte
Inſurgens humeris, hominem ſuper improbus exit,
Sed non ille rigor, patriumque in corpore robur.
Luxuriant artus, effuſaque ſanguine laxo
Membra natant. inde hæc audax fiducia tantum
Oenidæ ſuperare parem. quamquam ipſe videri
Exiguus, grauia oſſa tamen, nodiſque lacerti
Difficiles. nunquam hunc animum Natura minori
Corpore, nec tantas auſa eſt includere vires.
Poſtquam oleo gauiſa cutis, petit æquor vterque
Procurſu medium, atque hauſta veſtitur arena.
Tum madidos artus alterno puluere ſiccant,
Collaque demerſere humeris, & brachia late
Vara tenent, iam tum aſtu deducit in æquum
Callidus, & celſum procuruat Agyllea Tydeus
Summiſſus tergo, & genibus vicinus arenæ.
Ille autem Alpini veluti regina cupreſſus
Verticis, vrgentes ceruicem inclinat in Auſtros,
Vix ſeſe radice tenens, terræque propinquat,
Iamdudum ætherias eadem reditura ſub auras.
Non ſecus ingentes artus præcelſus Agylleus
Sponte premit, paruumque gemens duplicatur in
hoſtem:
Et iam alterna manus, frontemq; humeroſq; latuſq;
Collaque, pectoraque, & vitantia crura laceſſit.
Interdumque diu pendent per mutua fulti

Brachia, nunc ſæui digitorum vincula frangunt.
Non ſic ductores gemini gregis horrida tauri
Bella mouent, medio coniux ſtat candida prato
Victorem expectans, rumpunt obnixa furentes
Pectora, ſubdit amor ſtimulos, & vulnera ſanat.
Fulminei ſic dente ſues, ſic hiſpida turpes
Prælia villoſis ineunt complexibus vrſi.
Vis eadem Oenidæ: nec ſole, aut puluere feſſa
Membra labant. riget arcta cutis, duriſque laborum
Caſtigata toris. contra non integer ille
Flatibus alternis, ægroque effœtus hiatu
Exuit ingeſtas fluuio ſudoris arenas,
Ac furtim rapta ſuſtentat pectora terra.
Inſtat agens Tydeus, fictumque in colla minatus
Crura ſubit. cœptis non eualuere potiri
Fruſtratæ breuitate manus. venit arduus ille
Deſuper, oppreſſumque ingentis mole ruinæ
Condidit. Haud aliter collis ſcrutator Iberi
Cum ſubijt, longeque diem, vitamque reliquit,
Si tremuit ſuſpenſus ager, ſubitumque fragorem
Rupta dedit tellus, latet intus monte ſoluto
Obrutus, ac penitus fractum obductumque cadauer
Indignantem animum proprijs non reddidit aſtris.
Acrior hoc Tydeus, animiſque & pectore ſupra eſt,
Nec mora, cum vinclis onerique elapſus iniquo
Circumit errantem, & tergo nec opinus inhæret.
Mox latus, & firmo celer implicat ilia nexu.
Poplitibus genua inde premens euadere nodos
Nequicquam, & lateri dextram inſertare parantem
Improbus, horrendum viſu ac mirabile pondus
Suſtulit. Herculeis preſſum ſic fama lacertis
Terrigenam ſudaſſe Libyn, cum fraude reperta
Raptus in excelſum, nec iam ſpes vlla cadendi,
Nec licet extrema matrem contingere planta.
Fit ſonus, & lætos attollunt agmina plauſus.
Tunc alte librans inopinum ſponte remiſit.
Obliquumque dedit, procumbentemque ſecutus
Colla ſimul dextra, pedibus ſimul inguina vinxit.
Deficit obſeſſus, ſolpque pudore repugnat,
Tan-

Tandem pectus humi, pronamque extenſus in aluum
Sternitur, ac longo mœſtus poſt tempore ſurgit,
Turpia ſignata linquens veſtigia terra.
Palmam autem dextra, leuaque nitentia dono
Arma ferens Tydeus. quid ſi non ſanguinis huius
Partem haud exiguam (ſcitis) Dircæus haberet
Campus? vbi hæ nuper Thebarum fœdera plagæ?
Hæc ſimul oſtentans, quæſitaque præmia laudum
Dat ſocijs. ſequitur neglectus Agyllea thorax.
Sunt & qui nudo ſubeant concurrere ferro.
Iamque aderant inſtructi armis Epidaurius Agreus;
Et nondum fatis Dircæus agentibus exul.
Dux vetat Iaſides; Manet ingens copia lethi
O iuuenes: ſeruate animos, auidumque furorem
Sanguinis aduerſi. tuque ò quem propter auita
Iugera, dilectas cui deſolauimus vrbes,
Ne precor ante aciem, ius tantum caſibus eſſe,
Fraterniſque ſinas (abigant hoc numina) votis,
Sic ait. atque ambos aurata caſſide ditat.
Tunc genero ne laudis egens, iubet ardua necti
Tempora, Thebarumque ingenti voce citari
Victorem. diræ retinebant omina Parcæ.
Ipſum etiam proprio certamina feſta labore
Dignari, & tumulo ſupremum hunc addere honorem,
Hortantur proceres. ac ne victoria deſit
Vna ducum numero, ſundat vel Lycia cornu
Tela rogant, tenui vel nubila tranſeat haſta.
Obſequitur gaudens, viridique ex aggere in æquum
Stipatus, ſummis iuuenum deſcendit. at illi
Pone leues portat pharetras, & cornua iuſſus
Armiger ingentem iactu tranſmittere circum
Eminus, & dictæ dare vulnera deſtinat orno.
Quis fluere occultis rerum neget omnia cauſis?
Fata patent homini, piget inſeruare, peritque
Venturi promiſſa fides. ſic omina caſum
Fecimus, & vires auxit Fortuna nocendi.
Campum emenſa breui fatalis ab arbore tacta
Horrendum viſu, per quas modo fugerat auras,

Ve-

Venit arundo retro. verſumque à fine tenorem
Pertulit, & notæ iuxta ruit ora pharetræ.
Multa duces errore ferunt, hi nubila, & altos
Occurriſſe Notos. aduerſo roboris ictu
Tela repulſa alij. penitus latet exitus ingens,
Monſtratumque nefas. vni remeabile bellum.
Et triſtes domino ſpondebat arundo recurſus.

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS
LIBER SEPTIMVS.

Atque ea cunctantes Tyrij primordia belli
Iuppiter haud æquo reſpexit corde Pelaſgos,
Concuſſitque caput, motu quo celſa laborant
Sidera, proclamatque adici ceruicibus Atlas.
Tunc ita velocem Tegees affatur alumnum:
I, medium rapido, Borean illabere ſaltu
Biſtonias ſuper vſque domus, axemque niuoſi
Sideris: Oceano vetitum qua Parrhaſis ignem
Nubibus hybernis, & noſtro paſcitur imbri.
Atque ibi ſeu poſita reſpirat cuſpide Mauors
(Quanquã inuiſa quies) ſeu quod reor, arma tubaſq;
Inſatiatus habet, caræque in ſanguine gentis
Luxuriat, propere monitus, iramque parentis
Ede, nihil parcens. nempe olim accendere iuſſus
Inachias acies, atque omne quod Iſthmius vmbo
Diſtinet, & raucæ circumtonat ira Maleæ.
Illi vix muros, limenque egreſſa iuuentus
Sacra colunt. credas bello redijſſe, tot inſtant
Plauſibus, offenſique ſedent ad iuſta ſepulchri.
Hicne tuus, Gradiue, furor? ſonat orbe recuſſo
Diſcus, & Oebalii coeunt in prælia cæſtus.
At ſi ipſi rabies, ferrique inſana voluptas
Qua tumet; immeritas cineri dabit impius vrbes
Ferrum, ignemque ferens, implorantesq; Tonantem
Sternet humi populos, miſerumq; exhauriet orbem.
Nunc

Nunc lenis belli, noſtraque remittitur ira.
Quod niſi præcipitat pugnas,dictoque iubentis
Ocyus impingit Tyriis Danaa agmina muris,
(Nil equidem crudele minor) ſit mite, bonumque
Numen, & effreni laxentur in otia mores.
Reddat equos, enſemque mihi, nec ſanguinis vltra
Ius erit. aſpiciam terras, pacemque iubebo
Omnibus, Ogygio ſat erit Tritonia bello.
Dixerat, & Thracum Cyllenius arua ſubibat:
Atque illum Arctoæ labentem cardine portæ
Tempeſtas æterna plagæ, prætentaque cœlo
Agmina nimborum, primique Aquilonis hiatus
In diuerſa ferunt. crepat aures grandine multa
Palla, nec Arcadii bene protegit vmbra galeri.
Hic ſteriles delubra notat Mauortia ſyluas
Horreſcitque tuens. vbi mille furoribus illi
Cingitur aduerſo domus immanſueta ſub Æmo.
Ferrea compago laterum, ferro arcta teruntur
Limina ferratis incumbunt tecta columnis,
Læditur aduerſum Phœbi iubar, ipſaque ſedem
Lux timet, & dirus contriſtat ſidera fulgor.
Digna loco ſtatio. primis ſalit Impetus amens
E foribus, cæcumque Nefas, Iræque rubentes,
Exangueſque Metus, occultiſque enſibus aſtant
Inſidiæ, geminumque tenens Diſcordia ferrum.
Innumeris ſtrepit aula minis. triſtiſſima Virtus
Stat medio, lætuſque Furor, vultuque cruento
Mors armata ſedet: bellorum ſolus in aris
Sanguis, & incenſis qui raptus ab vrbibus ignis.
Terrarum exuuiæ circum, & faſtigia templi
Captæ inſignibant gentes, cælataque ferro
Fragmina portarum, bellatriceſque carinæ,
Et vacui currus, protritaque curribus ora.
Pæne etiam gemitus. adeo vis omnis, & omne
Vulnus. vbique ipſum, ſed non vſquam ore remiſſo
Cernere erat. talem diuina Mulciber arte
Ediderat. nondum radijs monſtratus adulter
Fœda catenato luerat connubia lecto.
Quærere templorum regem vix cœperat ales
Mænalius, tremit ecce ſolum, & mugire refractis

Cor-

Corniger Hebrus aquis. tunc quod pecus vtile bellis
Vallem infeſtabat, trepidas ſpumare per herbas,
Signa aduentantis, clauſæque adamante perenni
Diſſiluere fores. Hircano in ſanguine pulcher
Ipſe ſubit curru, diraque aſpergine latos
Mutat agros, ſpolia à tergo, flenteſque cateruæ
Dant ſyluæ, nixque alta locum. regit atra iugales
Sanguinea Bellona manu, longaque fatigat
Cuſpide, diriguit viſu Cyllenia proles,
Summiſitque genas. ipſi reuerentia patri,
Si prope ſit, dematque minas, nec talia mandet.
Quod Iouis Imperiū? magno quid ab æthere portas?
Occupat Armipotens. neque enim hunc germane ſub axem
Sponte venis, hyemeſque meas, cui roſcida iuxta
Mænala, & æſtiui clementior aura Lycæi.
Ille refert conſulta patris. nec longa moratus
Sicut anhelabant iuncto ſudore volantes
Mars impellit equos, reſideſque in prælia Graios
Ipſe etiam indignans. vidit pater altus, & ira
Iam leuior, tardo flectebat pondere vultum.
Vt ſi quando ruit, debellataſque reliquit
Eurus aquas, pax ipſa tumet, pontumque iacentem
Exanimis iam voluit hyems. nondum arma carinis
Omnia, nec toto reſpirant pectore nautæ.
Finierat pugnas honor exequialis inermes,
Nec dum aberant cœtus, cunctiſq; ſilentibus Heros
Vina ſolo fundens, cinerem placabat Adraſtus
Archemori. Da, parue, tuum trieteride multa
Inſtaurare diem, nec ſaucius Arcadas aras
Malit adire Pelops, Elæaque pulſet eburna
Templa manu, nec Caſtalijs altaribus anguis,
Nec ſua pinigero magis adnatet vmbra Lechæo.
Nos te lugenti puer inficiamur Auerno,
Mœſtaque perpetuis ſolennia iungimus aſtris
Nunc feſtina cohors. at ſi Bœotia ferro
Vertere tecta dabis, magnis tunc dignior aris,
Tunc deus. Inachias nec tantum culta per vrbes
Numina, captiuis etiam iurabere Thebis.
Dux ea pro cūctis. eadem ſibi quiſque vouebat.
Iam

Iam pronis Gradiuus equis Ephyræa premebat
Littora, qua ſummas caput Acrocorinthus in auras
Tollit, & alterna geminum mare protegit vmbra.
Inde vnum dira comitum de plebe Pauorem
Quadrupedes anteire iubet. non alter anhelos
Inſinuare metus, animumque auertere veris
Aptior, innumeræ monſtro voceſque, manuſque,
Et facies quæcunque libet. bonus omnia credi
Auctor, & horrificis lymphare incurſibus vrbes.
Si geminos ſoles, ruituraque ſuadeat aſtra,
Aut nutare ſolum, aut veteres deſcendere ſyluas,
Ah miſeri vidiſſe putent. tunc acre nouabat
Ingenium. falſo Nemeæum puluere campum
Erigit. attoniti tenebroſam à vertice nubem
Reſpexere duces. falſo clamore tumultum
Auget, & arma virùm, pulſuſque imitatur equorum,
Terribilemque vagas vlulatum ſpargit in auras.
Exiluere animi, dubiumque in murmure vulgus
Pendet. vbi iſte fragor? ni fallimur aure. ſed vnde
Pulureo ſtant aſtra globo? num Iſmenius vltro
Miles? ita eſt. veniunt. tanta autem audacia Thebis.
An dubitent? agedum inferias, & buſta colamus.
Hæc Pauor attonitis. varioſque per agmina vultus
Induitur, nunc Piſæis è millibus vnus,
Nunc Pylius, nunc ore Lacon, hoſteſq; propinquos
Adiurat, turmaſque metu conſternat inani.
Nil falſum trepidis. vt vero amentibus ipſe
Incidit, & ſacræ circum faſtigia vallis
Turbine præuectus rapido, ter ſuſtulit haſtam:
Ter concuſſit equos, clypeum ter pectore plauſit.
Arma, arma inſani, ſua quiſque, ignotaque nullo
More rapit. mutant galeas, alienaque cogunt
Ad iuga cornipedes. ferus omni in pectore ſæuit
Mortis amor, cædiſque: nihil flagrantibus obſtat.
Præcipitant, redimuntque moras. ſic littora vento
Incipiente fremunt, fugitur cum portus vbique,
Vela fluunt, laxi iactantur vbique rudentes.
Iamque natant remi, natat omnis in æquore ſummo
Anchora. iam dulcis medij de gurgite ponti
Reſpicitur tellus, comiteſque a puppe relicti.
Vi-

Viderat Inachias rapidum glomerare cohortes
Bacchus iter. gemuit Tyriam conuerſus ad vrbem.
Altricemque domum,& patrios reminiſcitur ignes.
Purpureum triſti turbatus pectora vultum,
Non crines, non ſerta loco, dextramque reliquit
Thyrſus, & intactæ ceciderunt cornibus vuæ.
Ergo vt erat lachrymis, lapſoque inhonorus amictu
Ante Iouem (& tunc forte polum ſecretus habebat)
Conſtitit, haud vnquam facie conſpectus in illa,
(Nec cauſæ latuere patrem) ſupplexque profatur.
Exſcindiſne tuas diuûm ſator optime Thebas?
Sæua adeo coniux? nec te telluris amatæ,
Deceptique laris miſeret: cinerumque meorum?
Eſto, olim inuitum iaculatus nubibus ignem,
Credimus. en iterum atra refers incendia terris,
Nec Styge iurata, nec pellicis arte rogatus,
Quis modus? an nobis pater iratuſque bonuſque
Fulmen habes? ſed non Danaeia limina talis,
Parrhaſiumque nemus, Ledæaſque ibis Amyclas.
Scilicet è cunctis ego negle&ciſſima natis
Progenies? ego nempe tamen qui dulce ferenti
Pondus eram. cui tu dignatus limina vitæ
Præreptumque iter, & maternos reddere menſes.
Adde quod imbellis, rariſque exercita caſtris
Turba meas acies, mea tantum prælia norunt:
Nectere fronde comas, & ad inſpirata rotari
Buxa, timent thyrſos nuptarum, & prælia matrum.
Vnde tubas, Martemque pati? quin feruidus ecce
Quanta parat? quid ſi ille tuos Curetas in arma
Ducat? & innocuis iubeat decernere peltis?
Quin etiam inuiſos (ſic hoſtis defuit?) Argos
Elicis. ò ipſis genitor grauiora periclis
Iuſſa, nouercales ruimus ditare Mycenas.
Cedo equidem. quo ſacra tamen, rituſq; peremptæ
Gentis? & in tumulos ſi quid male fœta reliquit
Mater, abire iubes? Thracen, ſyluaſque Lycurgi?
An ne triumphatos fugiam captiuus ad Indos?
Da ſedem profugo. potuit Latonia, frater
Saxa (nec inuideo) defigere Delon, & imis
Commendare fretis. cara ſubmouit ab arce

Hoſtiles Tritonis aquas. vidi ipſe potentem
Gentibus Eois Epaphum dare iura, nec vllas
Cyllene ſecreta tubas, Minoaue curat
Ida. quid heu tantum noſtris offenderis aris?
Hic tibi (quando minor iam noſtra potentia) noctes
Herculeæ, placituſque vagæ Nycteidos ardor,
Hic Tyrium genus, & noſtro felicior igne
Taurus, Agenoreos ſaltem tutare nepotes.
Inuidiam riſit pater, & iam poplite flexum,
Sternentemque manus tranquillus ad oſcula tollit.
Inque vicem placida orſa refert. Non coniugis iſta
Conſilijs (vt rere) puer, nec ſæua roganti
Sic expoſtus ego. immoto deducimur orbe
Fatorum, veteres, feræque in prælia cauſæ.
Nam cui tanta quies irarum? aut ſanguinis vſus
Parcior humani? videt axis, & iſta per æuum
Mecum æterna domus, quoties iam torta reponam
Fulmina, quam rarus terris hic imperet ignis.
Quin etiam inuitus magna, vlciſcendaque paſſis
Aut Lapithas Marti, aut veterem Calydona Dianæ
Expugnare dedi. meaque eſt iactura, pigetque
Tot mutare animas, tot reddere corpora vitæ.
Labdacios vero, Pelopiſque à ſtirpe nepotes
Tardum, abolere mihi. ſcis ipſe vt crimina mittam
Dorica, quam promptæ Superos inceſſere Thebæ.
Te quoque, (ſed quoniam vetus excidit ira) ſilebo.
Non tamen aut patrio reſperſus ſanguine Pentheus,
Aut matrem ſceleraſſe toris, aut crimine fratres
Progenuiſſe reus, lacero tua luſtra repleuit
Funere. vbi fletus? vbi tunc ars tanta precandi?
Aſt ego non proprio diros impendo dolori
Oedipodionidas. rogat hoc telluſque, poluſque,
Et pietas, & læſa fides, naturaque, & ipſi
Eumenidum mores. ſed tu ſuper vrbe moueri
Parce tua. non hoc ſtatui ſub tempore rebus
Occaſum Aonijs. veniet ſuſpectior ætas,
Vltoreſque alij. nunc regia Iuno queretur.
His ille auditis, mentemque habitumque recepit.
Vt cum ſole malo, triſtique roſaria pallent
Vſta Noto, ſi clara dies, Zephyrique refecit

Aura polum, redit omnis honos, emiſſaque lucent
Germina, & informes ornat ſua gloria virgas.
Nuncius attonitas iamdudum Etheoclis ad aures
Explorata ferens, longo docet agmine Graios
Ire duces. nec iam Aonijs procul abſore campis.
Quacunque ingreſſi tremere, ac miſereſcere cunctos
Thebarum, qui ſtirpe refert, qui nomine, & armis.
Ille metum condens audire, expoſcit, & odit
Narrantem. hinc dictis ſocius ſtimulare, ſuaſque
Metiri decernit opes. exciuerat omnem
Aoniam, Eubœamque, & Phocidos arua propinquæ
Mars, ita dulce Ioui. longo fugit ordine velox
Teſſera. propellunt acies, ſeſeque ſub armis
Oſtentant, ſubeunt campo, qui proximus vrbi
Damnatus bellis patet, expectatque furores.
Nondum hoſtis circa, trepido tamen agmine matres
Conſcendunt muros, inde arma nitentia natis
Et formidandos monſtrant ſub caſſide patres.
Turre procul ſola nondum conceſſa videri
Antigone populis, teneras defenditur atra
Veſte genas, iuxtaque comes, quo Laius ibat
Armigero, tunc virgo ſenem regina veretur.
Quæ ſic orſa prior; Speſne obſtatura Pelaſgis
Hæc vexilla, pater? Pelopis deſcendere totas
Audimus gentes. dic ò precor extera regum
Agmina. nam video, quæ noſter ſigna Menœceus,
Quæ noſter gerat arma Creon, quam celſus aena
Sphynge per ingentes Homoloidas exeat Hæmon.
Sic rudis Antigone. ſenior cui talia Phorbas:
Mille ſagittiferos gelidæ de colle Tanagræ
Promouet ecce Dryas. hic cui niuea arma tridẽtem,
Atque auro rude fulmen habent, Orionis alti,
Non falſus virtute nepos. procul, oro, paternum
Omen, & innuptæ vetus excidat ira Dianæ.
Iungunt ſe caſtris, regiſque in nomen adoptant
Ocaleæ, Medeonque, & conſertiſſima lucis
Nyſæ, Dionæiſque auibus circumſona Thisbe.
Proximus Eurymedon, cui paſtoralia Fauni
Arma patris, pinuſque iubas imitatur equinas
Terribilis ſyluis. reor & Mauorte cruento

Ta-

Talis erit. dites pecorum comitantur Erythræ.
Qui Scolon, denſamque iugis Eteonon iniquis,
Qui breue littus Hyles, Atalantæumque ſuperbi
Schœnon habent, notique colunt veſtigia campi.
Fraxineas vibrant Macetûm de more ſariſſas:
Sæuaque difficiles excludere vulnera peltas.
Ecce autem clamore ruunt Neptunia plebes
Oncheſti, quos pinigeris Mycaleſſos in agris,
Palladiuſque Melas, Hecatæaque gurgite nutrit
Gargaphye: quorumque nouis Haliartos ariſtis,
Inuidet, & nimia ſata læta ſuperuenit herba.
Tela rudes trunci, galeæ vacua ora leonum,
Arborei dant ſcuta ſinus. hos regis egenos
Amphion en noſter agit (cognoſcere pronum
Virgo) lyra galeam, tauroque inſignis auito.
Macte animo iuuenis. medios parat ire per enſes,
Nudaque pro caris opponere pectora muris.
Vos etiam noſtris, Heliconia turba, venitis
Addere rebus opem. tuque, ò Permeſſe, canoris
Et, felix Olmie, vadis, armatis alumnos
Bellorum reſides. patrijs concentibus audis
Exultare gregem. quales cum pallida cedit
Bruma, renidentem deducunt Strymona cygni.
Ite alacres, nunquam veſtri morientur honores,
Bellaque perpetuo memorabunt carmine Muſæ.
Dixerat, & paulum virgo interfata docenti.
Illi autem, quanam iunguntur origine fratres?
Sic certe paria arma viris, ſic exit in auras
Caſſidis æquus apex. vtinam hæc concordia noſtris!
Cui ſenior ridens: Non prima errore videndi
Falleris, Antigone. multi hos (nam decipit ætas)
Dixerunt fratres. pater eſt, natuſque, ſed æui
Confudere modos, puerum Lapithonia nympha
Dirceтis, expertem thalami, crudumque maritis
Ignibus, ante diem cupido violauit amore,
Improba connubij. nec longũ & pulcher Alathreus
Editus, ac primæ genitorem in flore iuuentæ
Conſequitur, traxitque notas, & miſcuit annos.
Et nunc ſic fratres mentito nomine gaudent,
Plus pater, hunc olim iuuat, & ventura ſenectus.

Tercentum genitor, totidem in prælia natus
Exercent equites. hi deſeruiſſe feruntur
Exilem Gliſanta, Coroniamque, feracem
Meſſe Coronian, Baccho Gliſanta colentes.
Sed potius celſos vmbrantem hunc aſpice late
Hypſea quadrijugos: clypei ſeptemplice tauro
Leua, ter inſuto ſeruantem ingentia ferro
Pectora, nam tergo nunquam metus. haſta vetuſtum
Syluarum decus, emiſſæ cui peruia ſemper
Armaq; pectoraque, & nunquam manus irrita voti.
Aſopos genuiſſe datur, dignuſque videri
Tunc pater, abruptis cum torrentiſſimus exit
Pontibus, aut natæ tumidus cum virginis vltor
Flumina concuſſit, generum indignata Tonantem.
Namque ferunt raptam patrijs Æginan ab vndis
Amplexu latuiſſe Iouis. furit amnis, & aſtris
Infenſus bellare parat (nondum iſta licebant
Nec Superis) ſtetit audaces effuſus in iras,
Conſeruitq; manus, nec quem imploraret habebat,
Donec vi tonitrus ſummotus, & igne triſulco
Ceſſit. adhuc ripis animoſus gurges anhelis,
Fulmineum cinerem, magnæque inſignia pœnæ
Gaudet, & Ætneos in cœlum efflare vapores.
Talem Cadmeo mirabimur Hypſea campo,
Si modo placauit felix Ægina Tonantem.
Ducit Itonæos & Alalcomenæa Mineruæ
Agmina, quos Mide, quos humida ſuggerit Arne,
Aulida qui Græamque ferunt, virideſque Plateas,
Et ſulco Peteona domant, refluumque meatu
Eurinum, qua noſter abit, teque vltima tractu
Anthedon, vbi gramineo de littore Glaucus
Poſcentes irrupit aquas, iam crine geniſque
Cœrulus, & mixtos expauit ab inguine piſces.
Glandibus & torta Zephyros incidere funda
Cura. Cydoneas anteibunt geſa ſagittas.
Tu quoque præclarum forma, Cephiſſe, dediſſes
Narciſſum, ſed Theſpiacis iam pallet in agris
Trux puer. orbata florem pater alluit vnda.
Quis tibi Phœbeas acies, veteremque reuoluat
Phocida? qui Panopen, qui Daulida, qui Cypariſſon,

Et

Et valles Lebadea tuas, & Hyampolin acri
Subnixam ſcopulo, vel qui Parnaſſon vtrumque
Aut Cyrrham tauris, Anemoriamque ſupinant
Coryciumque nemus, propellentemque Lilæam
Cephiſſi glaciale caput, quo ſuetus anhelam
Ferre ſitim Python, amnemque auertere ponto.
Omnibus immixtas cono ſuper aſpice lauros,
Armaque, vel Tityon, vel Delon habentia, vel quas
Hic deus innumera laxauit cæde pharetras.
Iphitus acer agit genitor, cui nuper ademptus
Naubolus Hippaſides, tuus, ò mitiſſime Lai,
Hoſpes, adhuc currus, ſecuraque lora tenebat,
Cum tua ſubter equos iacuit conuulſa cruentis
Ictibus, ò vtinam noſtro cum ſanguine, ceruix.
Dicentis maduere genæ, vultumque per omnem
Pallor ijt, vociſque repens ſingultus apertum
Intercepit iter. refouet frigentis amicum
Pectus alumna ſenis. redit, atque exile profatur:
O mihi ſollicitum decus ac ſuprema voluptas
Antigone, ſeras tibi demoror improbus vmbras,
Fors eadem ſcelera & cædes viſurus auitas;
Donec te thalamis habilem, integramque reſignem,
Hoc ſatis, & feſſum vita dimittite Parcæ.
Sed dum labor iners, quanti nunc ecce reuiſo
Tranſabiere duces. Clonium atq; in terga comantes
Non ego Abantiadas, non te ſaxoſa Caryſte,
Non humiles Ægas, altumque Capharea dixi.
Et iam acies obtuſa negat, cunctique reſiſtunt:
Et tuus armatis iubet ecce ſilentia frater.
Vix ea turre ſenex, cum Ductor ab aggere cœpit:
Magnanimi reges, quibus haud parere recuſem
Ductor, & ipſe meas miles defendere Thebas,
Non ego vos ſtimulare parem, (nam liber in arma
Impetus & meritas vltro iuraſtis in iras)
Nec laudare ſatis, dignaſque rependere grates
Sufficiam. referent Superi, veſtræque ſubacto
Hoſte manus. vrbem ſocia de gente ſubiſtis
Tutari. quam non alijs populator ab oris
Belliger, externaue ſatus tellure, ſed hoſtis
Indigena adſultat, cui caſtra aduerſa regenti

Hic pater, hic genitrix, hic iunctæ ſtirpe ſorores,
Hic erat & frater. cerne en vbicunque nefandus
Excidium moliris auis. venere volentes
Aoniæ populi, nec ſum tibi, ſæue, relictus.
Quid velit iſta cohors, & te ſentire decebat.
Reddere regna vetant. ſic fatus, & omnia rite
Diſponit, qui bella gerant, qui mœnia ſeruent.
Quas in fronte manus, medio quas robore ſiſtat.
Perſpicuas ſic luce fores, & virgea paſtor
Clauſtra leuat, dũ terra recens. iubet ordine primos
Ire duces, media ſtipantur plebe maritæ.
Ipſe leuat grauidas, & humum tactura parentum
Vbera, ſucciduaſque adportat matribus agnas.
Interea Danai noctemque diemque ſub armis,
Noctem iterum rurſuſque diem (ſic ira ferebat)
Ingeminant. contempta quies, vix aut ſopor illis,
Aut epulæ fecere moram. properatur in hoſtem.
More fugæ. nec monſtra tenent, quæ plurima nectit
Prodigiale canens, certi ſors præuia fati.
Quippe ferunt diros monitus, volucreſque, feræque,
Sideraque, auerſique ſuis decurſibus amnes:
Infeſtumque tonat pater, & mala fulgura lucent.
Terrificæque adytis voces, clauſæque deorum
Sponte fores. nunc ſanguineus, nunc ſaxeus imber,
Et ſubiti manes, fletumque occurſus auorum.
Tunc & Apollineæ tacuere oracula Cyrrhæ,
Et non adſuetis pernox vlulauit Eleuſin
Menſibus, & templis Sparte præſaga recluſis,
Vidit Amyclæos (facinus!) concurrere fratres.
Arcades inſanas latrare Lycaonis vmbras
Nocte ferunt tacita. ſæuo decurrere campo
Oenomaum ſua Piſa refert. Acheloon vtroque
Deformem cornu vagus infamabat Acarnan.
Perſeos effigiem mœſtam exorantque Mycenæ
Confuſum Iunonis ebur: mugire potentem
Inachon agricolæ, gemini maris incola narrat
Thebanum toto planxiſſe Palæmona ponto.
Hæc audit Pelopea phalanx. ſed bellicus ardor
Conſiliis obſtat diuûm, prohibetque timeri.
Iam ripas, Aſope, tuas, Bœotaque ventum

Flumina.non auſæ tranſmittere protinus alæ
Hoſtilem fluuium. forte & trepidantibus ingens
Deſcendebat agris. animos ſiue imbrifer arcus
Seu montana dedit nubes, ſeu fluminis illa
Mens fuit, obiectuſque vado pater arma vetabat.
Tunc ferus Hippomedon magno cum fragmine ripę
Cunctantem deiecit equum, ducibuſque relictis
Gurgite de medio frenis ſuſpenſus, & armis,
Ite viri, clamat: ſic vos in mœnia primus
Ducere, ſic clauſas voueo perfringere Thebas.
Precipitant cuncti fluuio, puduitque ſecutos.
Ac velut ignotum ſi quando armenta per amnem
Paſtor agit, ſtat triſte pecus, procul altera tellus
Omnibus, & late medius timor: aſt vbi ductor
Taurus init, fecitque vadum, tunc mollior vnda,
Tunc faciles ſaltus, viſæque accedere ripæ.
Haud procul inde iugum, tutiſque accōmoda caſtris
Arua notant, vnde vrbem etiam turreſque videre
Sidonias: placuit ſedes, fidique receptus.
Colle per excelſum patulo quem ſubter aperto
Arua ſinu, nullique alijs à montibus obſtant
Deſpectus. nec longa labor munimina durus
Addidit, ipſa loco mirum Natura fauebat.
In vallum elatæ rupes, deuexaque foſſis
Æqua, & fortuito ductæ quater aggere pinnæ.
Cætera dant ipſi, donec ſol montibus omnis
Erepſit, rebuſque dedit ſopor otia feſſis.
Quis queat attonitas dictis oſtendere Thebas?
Vrbem in conſpectu belli ſuprema parantem
Territat inſomnem nox atra, diemque minatur.
Diſcurrunt muris. nil ſeptum horrore ſub illo,
Nil fidum ſatis, inualidæque Amphionis arces.
Rumor vbique altus, pluresque annunciat hoſtes,
Maioreſque timor. ſpectant tentoria contra
Inachia. externoſque ſuis in montibus ignes.
Hi precibus, queſtuque deos. hi Martia tela
Belligeroſque hortantur equos. hi pectora fletu
Cara premunt, miſerique rogos,& craſtina mandant
Funera. ſi tenuis demiſit lumina ſomnus,
Bella gerunt, modo lucra moræ, modo tædia vitæ

Attonitis. lucemque timent, lucemque precantur.
It geminum excutiens anguem, & bacchatur vtriſq;
Tiſiphone, caſtris. fratrem huic, fratrem ingerit illi,
Aut vtrique patrem. procul ille penatibus imis,
Excitus implorat furias, oculoſque repoſcit.
Iam gelidam Phœben & caligantia primus
Hauſerat aſtra dies, cum iam tumet igne futuro
Oceanus, lateque nouo Titane recluſum
Æquor, anhelantum radijs ſubſidit equorum
Ecce truces oculos ſordentibus obſita canis
Exangueſque Iocaſta genas, & brachia planctu
Nigra ferens, ramumque oleæ cum velleris atri
Nexibus. Eumenidum velut antiquiſſima, portis
Egreditur, magna cum maieſtate malorum.
Hinc atque hinc natæ melior iam ſexus, aniles
Præcipitantem artus, & pluſquam poſſet euntem
Suſtentant. venit ante hoſtes, & pectore nudo
Clauſtra aduerſa ferit, tremuliſque vlulatibus orat
Admitti. reſerare viam rogat impia belli
Mater. in his aliquod ius execrabile caſtris
Huic vtero eſt. trepidi viſam expauere Manipli,
Auditamque magis. remeat iam miſſus Adraſto
Nuncius, excipiunt iuſſi, medioſque per enſes
Dant iter. illa duces vt primum aſpexit Achiuos,
Clamorem horrendum luctu furiata reſoluit:
Argolici proceres, hei quis monſtrauerit hoſtem
Quem peperi? quanam inueniam (mihi dicite) natũ
Sub galea? venit attonitæ Cadmeius heros
Obuius, & raptam lachrymis gaudentibus implet,
Solaturque tenens, atque inter ſingula, matrem,
Matrem iterat. nunc ipſam vrgens, nunc cara ſororũ
Pectora, cum mixta fletus anus aſperat ira:
Quid molles lachrymas, venerandaq; nomina fingis,
Rex Argiue, mihi? Quid colla amplexibus ambis,
Inuiſamque teris ferrato pectore matrem?
Tune ille exilio vagus? & miſerabilis hoſpes?
Quem non permoueas? longe tua iuſſa cohortes
Expectant, multoque latus præfulgurat enſe.
Ah miſeræ matres! hunc te nocteſque, dieſque,
Deflebam. ſi verba tamen, monituſque tuorum

Dignaris, dum caſtra ſilent, ſuſpenſaque bellum
Horreſcit pietas, genitrix, iubeoque, rogoque,
I mecum, patrioſque deos, arſuraque ſaltem
Tecta vide, fratremq; (quid auferes lumina?) fratrem
Alloquere, & regnum iam me ſub iudice poſce.
Aut dabit aut ferrum cauſa meliore reſumes.
Anne times, ne forte doli, & conſcia mater
Decipiam? non ſic miſeros fas omne penates
Effugiet. vix Oedipode ducente timeres.
Nupſi equidem, peperique nefas. ſed diligo tales,
Ah dolor, & veſtros etiamnum excuſo furores.
Quod ſi adeo perſtas, vltro tibi, ſæue, triumphum
Detulimus, religa captas in terga ſorores,
Inijce vincla mihi. grauis huc, vtcumque feretur
Et pater. Ad veſtrum gemitus nunc verto pudorem,
Inachidæ. liquiſtis enim paruoſque ſeneſque,
Et lachrymas has quiſque domi, ſua credite matri
Viſcera. ſi vobis hic paruo in tempore carus
(Sitque precor) quid me, oro, decet? quidue iſta, Pelaſgi,
Vbera? ab Hircanis hoc Odryſiſque tuliſſem
Regibus, & ſiqui noſtros vicere furores.
Annuite, aut natum complexa ſuperſtite bello
Hic moriar. Tumidas frangebant dicta cohortes.
Nutanteſque virum galeas, & ſparſa videres
Fletibus arma pijs. Quales vbi tela, viroſque
Pectoris impulſu rapidi ſtrauere leones:
Prptinus ira minor, gaudentque in corpore capto
Securam differre famem. ſic flexa Pelaſgum
Corda labant, ferrique auidus manſueuerat ardor.
Ipſe etiam ante omnes nunc matris ad oſcula verſus,
Nunc rudis Iſmenes, nunc flebiliora precantis
Antigones, variaque animum turbante procella
Exciderat regnum. cupit ire, & mitis Adraſtus
Non vetat. hic iuſtæ Tydeus memor occupat iræ:
Me potius focij, qui fidum Etheoclea nuper
Expertus, (nec frater eram) me opponite regi.
Cuius adhuc pacem egregiam, & bona fœdera geſto
Pectore in hoc. vbi tunc fidei, paciſque ſequeſtra

L 5 Mater

Mater eras, pulchris cum me nox veſtra morata eſt
Hoſpitijs? nempe hæc trahis ad commercia natum?
Duc illum in campum, veſtro qui ſanguine pinguis
Spirat adhuc, pinguiſque meo. tu porro ſequeris?
Heu nimium mitis, nimiumque oblite tuorum.
Scilicet infeſtæ cum te circum vndique dextræ
Nudabunt enſes, hæc flebit: & arma quieſcent?
Te ne ille, heu demens, ſemel intra mœnia clauſum,
Poſſeſſumque odijs Argiua in caſtra remittet?
Ante hæc excuſſo frondeſcet lancea ferro,
Inachus ante retro, noſterque Achelous abibunt.
Sed mite alloquium, & ſæuis pax quæritur armis,
Hæc quoque caſtra patent: nec dum meruere timeri.
An ſuſpectus ego? abſcedo, & mea vulnera dono,
Intret, & hic genitrix eadem, mediæque ſorores,
Finge autem pactis euictum excedere regnis,
Nempe iterum reddes? Rurſus mutata trahuntur
Agmina conſilijs. ſubito ceu turbine cœli
Obuius aduerſum Boreæ Notus abſtulit æquor.
Arma iterum, furiæq; placent. fera tempus Erinnis
Arripit, & primæ molitur ſemina pugnæ.
Errabant geminæ Dircæa ad flumina tigres
Mite iugum, belli quondam vaſtator Eoi
Currus, Erythræis quas nuper victor ab oris
Liber, in Aonios meritas dimiſerat agros.
Illas tuba dei, ſenioque ex more ſacerdos
Sanguinis oblitas, atque Indum gramen olentes,
Palmite maturo varijſque ornare corymbis
Curat, & alterno maculas interligat oſtro.
Iamque ipſi colles, ipſa has (quis credat?) amabant
Armenta. atque auſæ circum mugire iuuencæ.
Quippe nihil graſſata fames, manus obuia paſcit,
Expectantque cibos, ſuſoque horrenda ſupinant
Ora mero, vaga rure quies. ſi quando benigno
Vrbem iniere gradu, domus omnis, & omnia ſacris
Templa calent, ipſumque fides intraſſe Lyæum.
Has vbi vipereo tactas ter vtramque flagello.
Eumenis in furias, animumque redire priorem
Impulit, erumpunt non agnoſcentibus Argis.

Ceu

Ceu duo diuerſo pariter ſi fulmina cælo
Rupta cadant,longumq; trahant per nubila crinem.
Non aliter curſu rapidæ, atque immane frementes
Transiliunt campos, aurigamque impete vaſto,
Amphiarae, tuum (nec defuit omen, heriles
Forte is primus equos ſtagna ad vicina trahebat)
Corripiunt. mox Tænarium qui proximus Idam
Ætolumque Acamanta premunt. fuga torua per agros
Cornipedum, viſa donec flammatus Aconteus.
Strage virûm, cui ſueta feras proſternere virtus
(Arcas erat) denſis iam fida ad mœnia verſas
Inſequitur telis, multumque haſtile reſumens
Ter, quater, adducto per terga, per ilia telo
Tranſigit. illæ autem longo cum limite fuſi
Sanguinis, ad portas vtrinque extantia ducunt
Spicula ſemianimes, gemituque imitante querelas,
Saucia dilectis acclinant pectora muris.
Templa putes, vrbemque rapi, facibuſque nefandis
Sidonios ardere lares. ſic clamor apertis
Exoritur muris. mallent cunabula magni
Herculis,aut Semeles thalamũ, aut penetrale ruiſſe
Harmonies. cultor Bacchæus Acontea Phegeus
Iam vacuum telis, geminoque in ſanguine ouantem
Cominus enſe petit. ſubeunt Tegæa iuuentus
Auxilio tardi. iam ſupra ſacra ferarum
Corpora, mœrenti iuuenis iacet vltio Baccho.
Rumpitur & Graium ſubito per caſtra tumultu
Concilium. fugit externos Iocaſta per hoſtes
Iam non auſa preces. natas, ipſamque repellunt
Qui modo tam mites, & præceps tempore Tydeus
Vtitur. Ite age nunc pacem ſperate, fidemque
Nunc ſaltem differre nefas? potuitne morari
Dum genitrix dimiſſa redit? ſic fatus aperto
Enſe vocat ſocios. ſæuus iam clamor, & iræ
Hinc atque inde calent. nullo venit ordine bellum.
Confuſique duces vulgo, & neglecta regentum
Imperia, vna equites mixti, peditumque cateruæ,
Et rapidi currus. premit indigeſta ruentes
Copia, nec ſeſe vacat oſtentare, nec hoſtem

Noſcere. ſic ſubitis Thebana, Argiuaque pubes
Conflixere globis. retro vexilla, tubæque
Poſt tergum, & litui bellum inuenere ſecuti.
Tantus ab exiguo crudeſcit ſanguine Mauors.
Ventus vti primas ſtruit inter nubila vires
Lenis adhuc, frondeſque, & aperta cacumina geſtat.
Mox rapuit nemus, & montes patefecit opacos.
Nunc age Pieriæ (non vos longinqua ſorores
Conſulimus) veſtras acies, veſtramque referte
Aoniam (vidiſtis enim) dum Marte propinquo
Horrent Tyrrhenos Heliconia plectra tumultus.
Sidonium Pterelan ſonipes malefidus in armis
Rumpentem frenos, diuerſa per agmina raptat
Iam liber, ſic feſſa manus: venit haſta per armos
Tydeos, & leuum iuuenis tranſuerberat inguen,
Labentemque ad figit equo. fugit ille perempto
Conſertus domino. nec iam arma, aut frena tenentem
Portat adhuc. ceu nondum anima defectus vtraque
Cum ſua Centaurus moriens in terga recumbit:
Certat opus ferri. ſternuntque alterna furentes
Hippomedon Sybarin Pylium, Periphanta Menœceus,
Parthonopæus Ityn; Sybaris iacet enſe cruento,
Cuſpide trux Periphas, Itys inſidiante ſagitta.
Cæneos Inachij ferro Mauortius Hæmon
Colla rapit. cui diuiduum trans corpus hiantes
Truncum oculi quærunt, animus caput. arma iacẽtis
Iam rapiebat Abas. cornu deprenſus Achiua
Dimiſit moriens clypeum hoſtilemque, ſuumque.
Quis tibi Bacchæos, Eunæe, relinquere cultus?
Quis lucos? vetitus quibus emanſiſſe ſacerdos
Suaſit, & adſuetum Bromio mutare furorem?
Quem terrere queas? clypei penetrabile textum
Pallentes hederæ, Nyſæaque ſerta coronant.
Candida pampineo ſubnectitur inſtita pilo,
Crine latent humeri: creſcunt lanugine malæ,
Et rubet imbellis Tyrio ſubtemine thorax.
Brachiaque in manicis, & pictæ vincula plantæ,
Carbaſeique ſinus, & fibula raſilis auro.

Tænã-

Tænariam fulua mordebat iaſpide pallam.
Quam ſuper à tergo velox corytus, & arcu
Pendenteſque ſonant aurata lynce pharetræ,
It lymphante deo media inter millia longum
Vociferans: Prohibite manus, hæc omine dextro
Mœnia, Cyrrhæa monſtrauit Apollo iuuenca.
Parcite, in hæc vltro ſcopuli venere volentes.
Gens ſacrata ſumus. gener huic eſt Iuppiter vrbi,
Gradiuuſque ſocer. Bacchum haud mentimur alumnum,
Et magnum Alcidem. iactanti talia fruſtra
Turbidus aeria Capaneus occurrit in haſta.
Qualis vbi primam leo mane cubilibus atris
Erexit rabiem, & ſæuo ſpeculatur ab antro
Aut ceruam, aut nondũ bellantem fronte iuuencum;
It fremitu gaudens, licet arma, gregeſque laceſſant
Venantum, prædam videt, & ſua vulnera neſcit.
Sic tunc congreſſu Capaneus gauiſus iniquo,
Librabat magna venturam mole cupreſſum.
Ante tamen, Quid fœmineis vlulatibus, inquit,
Terrificas moriture viros? vtinam ipſe veniret
Cui furis, hæc Tyrijs cane matribus, & ſimul haſtam
Expulit. illa volans, ceu vis non vlla moretur
Obuia vix ſonuit clypeo, & iam terga reliquit.
Arma fluunt; longiſque crepat ſingultibus aurum.
Eruptuſque ſinus vicit cruor. occidis audax
Occidis Aonij puer altera cura Lyçi.
Marcida te fractis planxerunt Iſmara Thyrſis,
Te Tmolos, te Nyſa ferax, Theſeaque Naxos,
Et Thebana metu iuratus in Orgia Ganges.
Nec ſegnem Argolicæ ſenſere Etheoclea turmæ,
Parcior ad ciues Polynicis inhorruit enſis.
Eminet ante alios iam formidantibus arua
Amphiaraus equis, ac multo puluere vertit
Campum indignantem. Famulo decus addit inane
Mœſtus, & extremos obitus illuſtrat Apollo.
Ille etiam clypeum, galeamque incendit honoro
Sidere, nec tarde fratri, Gradiue, dediſti;
Nequa manus vatem, ne quid mortalia bello
Lædere tela queant, ſanctum, & venerabile Di.

Funus erat, talis medios infertur in hoſtes
Certus & ipſe necis. vires fiducia lethi
Suggerit. inde viro maioraque membra, dieſque
Lætior, & nunquam tanta experientia cœli,
Si vacet: auertit morti contermina Virtus.
Ardet inexpleto ſæui Mauortis amore,
Et fruitur dextra. atque anima flagrante ſuperbit.
Hic hominum caſus lenire, & demere fatis
Iura frequens, quantum ſubito diuerſus ab illo
Qui tripodas, lauruſque ſequi, qui doctus in omni
Nube, ſalutato volucrem cognoſcere Phœbo.
Innumeram ferro plebem, ceu lethifer annus
Aut iubar aduerſi graue ſideris immolat vmbris
Ipſe ſuis. Iaculo Phlegyam, iaculoque ſuperbum
Phylea, falcato Chromin, & Cremetaona curru.
Cominus hunc ſtantem metit, hunc à poplite ſe-
ctum:
Cuſpide demiſſa Chromin, Iphinoumq; Sagenque,
Intonſumque Gyan, ſacrumque Lycorea Phœbo
Inuitus: iam fraxineum dimiſerat haſtæ
Robur, & excuſſis apparuit infula criſtis.
Alcathoum ſaxo, cui circum ſtagna Caryſti
Et domus & coniux, & amantes littora nati.
Vixerat ille diu pauper ſcrutator aquarum.
Decepit tellus. moriens hyemeſque, Notoſque
Laudat, & experti meliora pericula ponti.
Aſpicit has longe iamdudum Aſopius Hypſeus
Palantum ſtrages. ardetque auertere pugnam.
Quamquam haud ipſe minus curru Tirynthia fundit
Robora, ſed viſo præſens minor augure ſanguis.
Illum armis, animiſque cupit, prohibebat iniquo
Agmine conſertum cunei latus. inde ſuperbus
Exeruit patrijs electum miſſile ripis.
Ac prius, Aonidum diues largitor aquarum,
Clare Giganteis etiamnum, Aſope, fauillis,
Da numen dextræ: rogat hoc natuſque. tuique
Quercus alumna vadi. fas & me ſpernere Phœbum.
Si tibi collatus diuûm ſator. omnia mergam
Fontibus arma tuis, triſteſque ſine augure vittas.
Audierat genitor. vetat indulgere volentem
Phœ-

Phœbus, & aurigam iaculum detorquet in Herſen,
Ille ruit. deus ipſe vagis ſuccedit habenis
Lernæum falſo ſimulans Aliagmona vultu,
Tunc vero ardenti non vlla obſiſtere tentant
Signa, ruunt ſolo terrore, & vulnera citra
Mors trepidis ignaua venit; dubiumque tuenti
Preſſerit infeſtos onus, impuleritne iugales.
Sic vbi nubiferum montis latus, aut noua ventis
Soluit hyems,: ut victa ſitu non pertulit ætas;
Deſilit horrendus campo timor, arma, viroſque
Limite non vno, longæuaque robora ſecum
Præcipitans, tandemque exhauſtus turbine feſſo,
Aut vallem cauat, aut medios intercipit amnes.
Non ſecus ingentique viro magnoque grauatus
Temo deo, nunc hoc, nunc illo in ſanguine feruet,
Ipſe ſedens telis, pariterque miniſtrat habenis
Delius: ipſe docet iactus, aduerſaque flectit
Spicula, fortunamque haſtis venientibus aufert.
Sternuntur terræ, Menalas pedes, Antiphus alto
Nil defenſus equo, genituſque Heliconide Nympha
Æthion, cæſoque infamis fratre Polites,
Conatuſque toris vittatam att ngere Manto
Lampus; in hunc ſacras Phœbus dedit ipſe ſagittas,
Et iam cornipedes trepida ac moribunda reflantes
Corpora, rimantur terras, omniſque per artus
Sulcus, & inciſis altum rubet orbita membris,
Hos iam ignorantes terit impius axis, at illi
Vulnere ſemineces (nec deuitare facultas)
Venturum ſuper ora vident. iam lubrica tabo
Frena, nec inſiſti madidus dat temo. rotæque
Sanguine difficiles, & tardior vngu la foſſis
Viſceribus. tunc ipſe furens in morte relicta
Spicula, & è medijs extantes oſſibus haſtas
Auellit. ſtridunt animæ, currumque ſequuntur.
Tandem ſe famulo ſummum confeſſus Apollo,
Vtere luce tua, longamque, ait, indue famam,
Dum tibi me iunctum mors irreuocata veretur.
Vincimur, immites ſcis nulla reuoluere Parcas
Stamina. vade diu populis promiſſa voluptas
Elyſijs, certe non perpeſſure Creontis

Impe-

Imperia, aut vetito nudus iaciture ſepulchro.
Ille refert contra, & paulum reſpirat ab armis:
Olim te, Cyrrhæ pater, peritura ſedentem
Ad iuga (quis tantus miſeris honor?) axe trementi
Senſimus, inſtantes quonam vſque morabere manes?
Audio iam rapidæ curſum Stygis, atraque Ditis
Flumina, tergeminoſque mali cuſtodis hiatus.
Accipe commiſſum capiti decus, accipe laurus
Quas Erebo deferre nefas. nunc voce ſuprema
Si qua receſſuro debetur gratia vati,
Deceptum tibi, Phœbe, larem, pœnaſque nefandæ
Coniugis, & pulchrum nati commendo furorem.
Deſiluit mœrens, lachrymaſque auertit Apollo.
Tunc vero ingemuit curruſque, orbique iugales.
Non aliter cæco nocturni turbine Cori,
Scit peritura ratis, cum iam damnata ſororis
Igne, Therapnæi fugerunt carbaſa fratres.
Iamque receſſuræ paulatim horreſcere terræ,
Summaque terga quati; grauiorque efferuere puluis
Cœperat. inferno mugit iam murmure campus.
Bella putant trepidi, belli que hunc eſſe fragorem.
Hortanturque gradus. Alius, tremor arma, viroſque
Miranteſque inclinat equos. iam frondea nutant
Culmina, iam muri, ripiſque Iſmenos apertis
Effugit. Exciderunt iræ, nutantia figunt
Tela ſolo, dubiaſque vagi nituntur in haſtas
Cominus, inque vicem viſo pallore recedunt.
Sic vbi nauales miſcet ſuper æquora pugnas
Contempto Bellona mari: ſi forte benigna
Tempeſtas; ſibi quiſque cauent, enſeſque recondit:
Mors alia, & ſocij pacem fecere timores.
Talis erat campo belli fluitantis imago.
Siue laborantes concepto flamine terræ
Ventorum rabiem, & clauſum eiecere furorem:
Exedit ſeu putre ſolum, carpſitque terendo
Vnda latens: ſiue hac voluentis machina cœli
Incubuit: ſiue omne fretum Neptunia mouit
Cuſpis, & extremas grauius mare torſit in oras.
Seu vati datus ille fragor, ſeu terra minata eſt
Fratribus; ecce alte præceps humus, ore profundo
Diffi-

Diſſilit, inque vicem timuerunt ſidera, & vmbræ.
Illum ingens haurit ſpecus, & tranſire parantes
Mergi equos. non arma manu, non frena remiſit;
Sicut erat; rectos defert in Tartara currus.
Reſpexitq; cadens cœlum, campumq; coire
Ingemuit. donec leuior diſtantia rurſus
Miſcuit arua tremor, lucemq; excluſit Auerno.

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS
LIBER OCTAVVS.

VT ſubitus vates pallentibus incidit Vmbris,
Lethiferaſq; domos, orbiſque arcana ſepulti
Rupit, & armato turbauit funere Manes,
Horror habet cunctos, Stygijs mirantur in oris
Tela & equos, corpuſque nouum, neque enim ignibus artus
Conditus, aut mœſta niger aduentabat ab vrna:
Sed belli ſudore calens, clypeumq; cruentis
Roribus, & ſciſſis reſperſus puluere campi.
Necdum illum aut trunca luſtrauerat obuia taxo
Eumenis, aut furuo Proſerpina poſte notarat
Cœtibus adſumptum functis. quin cominus ipſa
Fatorum deprenſa colus. viſoq; pauentes
Augure, tunc demum rumpebant ſtamina Parcæ.
Illum & ſecuri circumſpexere fragorem
Elysij, & ſi quos procul inferiore barathro
Altera nox, alijſq; grauat plaga cæca tenebris.
Tunc regemunt pigriq; lacus, vſtæq; paludes,
Vmbriferæque fremit ſulcator pallidus vndæ,
Diſſiluiſſe nouo penitus telluris hiatu
Tartara, & admiſſos non per ſua flumina manes.
Forte ſedens media regni infelicis in arce
Dux Erebi, populos poſcebat crimina vitæ.
Nil hominum miſerans, iratuſque omnibus vmbris.

Stant

Stant Furiæ circum, variæq; ex ordine Mortes,
Sæuaque multiſonas exercet Pœna catenas.
Fata ferunt animas, & eodem pollice damnant.
Vincit opus. Iuxta Minos cum fratre verendo
Iura bonus meliora monet, regemq; cruentum
Temperat. aſſiſtunt lachrymis atq; igne tumentes
Cocytos Phlegetonque, & Styx periuria diuum
Arguit: ille autem ſupera compage ſoluta,
Nec ſolitus ſentire metus, expauit oborta
Sidera, iucundaque offenſus luce profatur:
Quæ Superum labes inimicum impegit Auerno
Æthera? quis rumpit tenebras? vitæque ſilentes
Admouet? vnde minæ? vter hæc mihi prælia fratrum?
Congredior, pereant agedum diſcrimina rerum.
Nam cui dulce magis? magno me tertia victum
Deiecit fortuna polo, mundumque nocentem
Seruo. nec iſte meus, diriſque en peruius aſtris
Inſpicitur. tumiduſne meas regnator Olympi
Explorat vires? habeo iam quaſſa Gigantum
Vincula, & æthereum cupidos exire ſub axem
Titanas, miſerumq; patrem. quid me otia mœſta
Sæuus, & implacidam prohibet perferre quietem?
Amiſſumq; odiſſe diem? pandam omnia regna
Si placet, & Stygio prætexam Hyperiona cœlo.
Arcada nec Superis (quid enim mihi nuncius ambas
Itq; reditq; domos?) emittam, & vtrumq; tenebo
Tyndariden. cur autem auidis Ixiona frango
Vorticibus? cur non expectant Tantalon vndæ?
Anne profanatum toties Chaos hoſpite viuo
Perpetiar? me Pirithoi temerarius ardor
Tentat, & audaci Theſeus iuratus amico.
Me ferus Alcides tunc cum cuſtode remoto
Ferrea Cerbereæ tacuerunt limina portæ.
Odryſijs etiam pudet heu patuiſſe querelis
Tartara. vidi egomet blanda inter carmina turpes
Eumenidum lachrymas, iterataq; penſa ſororum,
Me quoq; ſed duræ melior violentia legis.
Aſt ego vix vnum, nec celſa ad ſidera furto
Auſus iter, Siculo rapui connubia campo,

Nec licuiſſe ferunt, iniuſtæq; ab Ioue leges
Protinus,& ſectum genitrix mihi computat annum.
Sed quid ego hæc! i, Tartareas vlciſcere ſedes
Tiſiphone,& ſi quando nouis aſperrima monſtris
Triſte, inſuetum, ingens, quod nondum viderit
æther,
Ede nefas, quod mirer ego, inuideantq; ſorores.
Atque adeo fratres(noſtriſq; hæc omina ſunto
Prima odijs) fratres alterna in vulnera læto
Marte ruant. ſit, qui rabidarum more ferarum
Mandat atrox hoſtile caput, quiq; igne ſupremo
Arceat exanimes & manibus æthera nudis
Commaculet. iuuet iſta ferum ſpectare Tonantem.
Præterea ne ſola furor mea regna laceſſat,
Quære deis qui bella ferat, qui fulminis ignes,
Infeſtumq; Iouem clypeo fumante repellat.
Faxo haud ſit cunctis leuior metus, atra mouere
Tartara,frendenti quam iungere Pelion Oſſæ.
Dixerat. atque illi iam dudum regia triſtis
Attremit oranti, ſuaq; & quæ deſuper vrget,
Nutabat tellus. non fortius æthera vultu
Torquet, & aſtriferos inclinat Iuppiter axes.
At tibi quos(inquit) manes, qui limite præceps
Non licito per inane ruis? ſubit ille minantem
Iam tenuis viſu, iam vaneſcentibus armis,
Iam pedes. extincto tamen interceptus in ore
Augurij perdurat honos, obſcuraq; fronti
Vitta manet, ramumque tenet morientis oliuæ.
Si licet, & ſanctis hic ora reſoluere fas eſt
Manibus, O cunctis finitor maxime rerum.
At mihi, qui quondam cauſas,elementaq; noram,
Et ſator, oro,minas, ſtimulataq; corda remulce,
Neue ira dignare hominem, & tua iura timentem.
Nam nec ad Herculeos (vnde hæc mihi pectora?)
raptus,
Nec Venerem illicitam (crede his inſignibus) auſi
Intramus Lethen. fugiat nec triſtis in antrum
Cerberus, aut noſtros timeat Proſerpina curſus.
Augur Apollineis modo dilectiſſimus aris,
Teſtor inane chaos,(quod enim hic iurandus Apol-
lo?)
Crimi-

Crimine non vllo ſubeo noua fata: nec alma
Sic merui de luce rapi. ſcit iudicis vrna
Dictæi, verumque poteſt deprendere Minos.
Coniugis inſidijs, & iniquo venditus auro
Argolicas acies, vnde hæc tibi turba recentum
Vmbrarum, & noſtræ veniunt quoque funera dex-
træ,
Non ignarus ini. ſubito me turbine mundi
(Horret adhuc animus) medijs è millibus hauſit
Nox tua quæ mihi mens? dum per caua viſcera terræ
Vado diu pendens? & in aere voluor operto?
Hei mihi nil ex me ſocijs, patriæque relictum,
Vel captum Thebis. non iam Lernæa videbo
Tecta, nec attonito ſaltem cinis ibo parenti.
Non tumulo, non igne miſer, lachrymiſq; meorum
Productus, toto pariter tibi funere veni.
Nil iſtis auſurus equis. nec deprecor vmbram
Accipere, & tripodum iam non meminiſſe meorum.
Nam tibi præſagi, quiſnam ſuper auguris vſus,
Cum Parcæ tua iuſſa trahant? ſed pectora flectas,
Et melior ſis, quæſo, deis. ſi quando nefanda
Huc aderit coniux illi funeſta reſerua
Supplicia, illa tua, rector bone, dignior ira.
Accipit ille preces, indignaturque moueri.
Vt leo Maſſyli cum lux ſtetit obuia ferri,
Tunc iras; tunc arma citat; ſi decidat hoſtis,
Ire ſuper ſatis eſt, vitamq; relinquere victo.
Interea vittis, lauruque inſignis opima
Curruſs, & egregijs modo formidatus in armis,
Luce palam fuſus nulli, nullique fugatus
Quæritur. abſiſtunt turmæ, ſuſpectaque tellus.
Omnibus; inſidi miles veſtigia campi
Circumit, atque auidæ triſtis locus ille ruinæ
Ceſſat, & inferni vitatur honore ſepulchri.
Nuncius hortanti diuerſa in parte maniplos
Adraſto, vix ipſe ratus vidiſſe Palæmon
Aduolat, & trepidans (ſteterat nam forte cadenti
Proximus) inſpectoq; miſer pallebat hiatu,
Verte gradum. fuge rector ait; ſi Dorica ſaltem
Terra loco, patriæq; manent, vbi liquimus, arces.
Non

Non armis, non ſanguine opus. quid inutile ferrum
Stringimus in Thebas? currus humus impia ſorbet,
Armaq; bellanteſq; viros, fugere ecce videtur.
Hic etiam quo ſtamus ager. vidi ipſe profundæ
Noctis iter, ruptaque ſoli compage ruentem,
Illum heu, præſagis quo nullus amicior aſtris,
Oecliden, fruſtraq; manus cum voce tetendi.
Mira loquor, ſulcos etiamnum Rector equorum,
Fumantemq; locum,& ſpumis madida arua reliqui.
Nec commune malum eſt; tellus agnoſcit alumnos,
Stat Thebana acies. ſtupet hæc, & credere Adraſtus
Cunctatur, ſed Mopſus idem,trepiduſq; ferebat
Actor idem. nam fama nouis terroribus audax
Non vnum cecidiſſe refert. ſponte agmina retro
Non expectato reuocantum more tubarum
Præcipitant, ſed torpet iter, falluntq; ruentes
Genua viros, ipſiq; (putes ſenſiſſe) repugnant
Cornipedes, nulloq; truces hortamine parent,
Nec celerare gradum, nec tollere lumina terra.
Fortius incurſant Tyrij. ſed Veſper opacus
Lunares iam ducit equos. data fœdere paruo
Mœſta viris requies, & nox auctura timores.
Quæ tibi tunc facies. poſtquam permiſſa gemendi
Copia? qui fletus galcis cecidere ſolutis?
Nil ſolitum feſſos iuuat. abiecere madentes,
Sicut erant, clypeos. nec quiſquam ſpicula terſit,
Nec laudauit equum. nitidæ nec caſſidis altam
Compſit adornauitq; iubam. vix magna leuare
Vulnera,& efflantes libet internectere plagas.
Tantus vbiq; dolor. menſas alimentaq; bello
Debita, nec pugnæ ſuaſit timor. omnia laudes,
Amphiarae, tuas, fœcundaque pectora veri
Commemorant lachrymis, & per tentoria ſermo
Vnus, Abiſſe deos, delapſaq; numina caſtris.
Heu vbi laurigeri currus? ſolenniaq; arma?
Et galeæ vittatus apex? hoc antra, lacuſq;
Caſtalij? tripodumq; fides? ſic gratus Apollo?
Quis mihi ſidereos lapſus, mentemque ſiniſtri
Fulguris, aut cæſis ſaliat quod numen in extis,
Quando iter, vnde moræ,quæ ſæuis vtilis armis,

Quæ pacem magis hora velit, quis iam omne futu-
rum (tur?
Proſ.et? aut cum quo volucres mea fata loquen-
Hos quoq; bellorum caſus nobiſq; tibique,
Præſcieras, & (quanta ſacro ſub pectore virtus?)
Veniſti tamen, & miſeris comes additus armis.
Et cum te tellus, fataliſque hora vocaret,
Tu Tyrias acies, aduerſaq; ſigna, vacaſti
Sternere. tunc etiam media de morte timendum
Hoſtibus, infeſtaq; abeuntem vidimus haſta.
Et nunc te quis caſus habet? poteriſne reuerti
Sedibus à Stygijs altaque erumpere terra?
Anne ſedes hilaris iuxta tua numina Parcas?
Et vice concordi diſcis ventura, doceſque?
An tibi felices lucos miſeratus Auerni
Rector, & Elyſias dedit inſeruare volucres?
Quicquid es, æternus Phœbo dolor, & noua clades
Semper eris, mutiſq; diu plorabere Delphis.
Hic Tenedon, Cyrrhamq; dies, partuq; ligatam
Delon, & intonſi cludet penetralia Branchi.
Nec Clarias hac luce fores, Didymeaq; quiſquam
Limina, nec Lyciam ſupplex conſultor adibit.
Quin & cornigeri vatis nemus, atq; Moloſſi
Quercus anhela Iouis, Troianaq; Thymbra tacebit,
Ipſi amnes, ipſæque volent areſcere laurus.
Ipſe nihil certum ſagis clangoribus æther
Præcinet, & nulla ferientur ab alite nubes.
Iamque erit ille dies, quo te quoq; conſcia fati
Templa colant, reddatq; tuus reſponſa ſacerdos.
Talia fatidico peragunt ſolennia regi.
Ceu flammas, ac dona rogo, triſteſq; rependant
Exequias, molliq; animam tellure reponant.
Fracta dehinc cunctis, auerſaq; pectora bello.
Sic fortes Minyas ſubito cum funere Tiphys
Deſtituit, non arma ſequi, non ferre videtur
Remus aquas, ipſiq; minus iam ducere venti.
Iam feſſis gemitu paulatim corda leuabat
Exhauſtus ſermone dolor. noxq; addita curas
Obruit, & facilis lachrymis irrepere ſomnus,
At non Sidoniam diuerſa in parte per vrbem
Nox

Nox eadem. vario producunt ſidera ludo
Ante domos, intraq; ipſæq; ad mœnia marcent
Excubiæ. gemina æra ſonant, Idæaque terga,
Et moderata ſonum vario ſpiramine buxus.
Tunc dulces Superos atque omne ex ordine alumnum
Numen, vbique ſacri reſonant Pæanes, vbique
Serta, coronatumq; merum. nunc funera rident
Auguris ignari, contraque in pectore certant
Tireſiam laudare ſuum. nunc facta reuoluunt
Maiorum, vetereſq; canunt ab origine Thebas.
Hi mare Sidonium, manibuſq; attrita Tonantis
Cornua, & ingenti ſulcatum Nerea tauro;
Hi Cadmum, laſſamq; bouem, fœtoſque cruenti
Martis agros: alij Tyriam reptantia ſaxa
Ad chelyn, & duras animantem Amphiona cautes.
Hi grauidam Semelen: illi Cythereia laudant
Connubia: & multa deductam lampade fratrum
Harmonien: nullis deeſt ſua ſabula menſis.
Ceu modo gemmiferum thyrſo populatus Hydaſpen,
Eoaſque domos, nigri vexilla triumphi
Liber, & ignotos populis oſtenderet Indos.
Tum primum ad cœtus, ſociæq; ad fœdera menſæ
Semper inſpectum, diraque in ſede latentem,
Oedipoden exiſſe ferunt, vultuque ſereno
Caniciem nigram ſquallore, & ſordida fuſis
Ora comis laxaſſe manu, ſociùmque benignos
Adfatus, & abacta prius ſolatia paſſum.
Quin hauſiſſe dapes, inſiccatumq; cruorem
Deieciſſe genis. cunctos auditque, refertq;
Qui Ditem, & Furias tantum, & ſi quando regentem
Antigonen, mœſtis ſolitus pulſare querelis.
Cauſa latet. non hunc Tyrij fors proſpera belli;
Tantum bella iuuant. natum hortaturq; probatq;
Nec viciſſe velit. ſed primos cominus enſes
Et ſcelerum tacito rimatur ſemina voto.
Inde epulæ dulces, ignotaq; gaudia vultu.
Qualis poſt longæ Phineus ieiunia pœnæ,
Nil ſtridere domi volucres vt ſenſit abactas,

(Nec

(Nec dum tota fides) hilaris, menſaſq; toroſque,
Nec turbata feris tractauit pocula pennis.
Cætera Graiorum curis. armiſq; iacebat
Feſſa cohors, alto caſtrorum ex aggere Adraſtus
Lætificos tenui captabat corde tumultus,
Quanquam æger ſenio, ſed agit miſeranda poteſtas
Inuigilare malis. illum æreus vndiq; clamor
Thebanique vrunt ſonitus, & amara laceſſit
Tibia, tum nimio voces marcore ſuperbæ,
Incertæque faces, & iam male peruigil ignis.
Sic vbi per fluctus vno ratis obruta ſomno,
Conticuit, tantiq; maris ſecura iuuentus
Mandauere animas. ſolus ſtat puppe magiſter
Peruigil, inſcriptaq; deus qui nauigat alno.
Tempus erat, iunctos cum iam ſoror ignea Phœbi
Sentit equos, penituſq; cauam ſub luce parata
Oceani mugire domum, ſeſeq; vagantem
Colligit, & moto leuiter fugat aſtra flagello.
Concilium rex triſte vocat: quæruntq; gementes.
Quis tripodas ſucceſſor agat? quo prodita laurus
Tranſeat? atque orbum vittæ decus. haud mora, cuncti
Inſignem fama, ſanctoq; Melampode cretum
Thiodamanta volunt, quicum ipſe arcana deorum
Partiri, & viſas vni ſociare ſolebat
Amphiaraus aues, tantæq; haud inuidus artis
Gaudebat dici ſimilem, iuxtaq; ſecundum.
Illum ingens confundit honos, inopinaq; turbat
Gloria, & oblatas frondes ſubmiſſus adorat,
Seque oneri negat eſſe parem, cogiq; meretur.
Sicut Achæmenius ſolium, genteſq; paternas
Excepit ſi forte puer cui viuere patrem
Tutius, incerta formidine gaudia librat,
An fidi proceres, ne pugnet vulgus habenis:
Cui latus Euphratæ, cui Caſpia limina mandet.
Sumere tunc arcus, ipſumq; onerare veretur
Patris equum, viſuſq; ſibi nec ſceptra capaci
Suſtentare manu, nec adhuc implere tiaram.
Atque is vbi intorto ſignauit vellere crinem,
Conuenitq; deis, hilari per caſtra tumultu

Vadit

Vadit ouans. ac, prima ſui documenta, ſacerdos
Tellurem placare parat. nec futile mœſtis
Id viſum Danais. geminas ergo ilicet aras
Arboribus viuis, & adulto ceſpite texi
Imperat, innumeroſque deæ ſua munera flores.
Et cumulos frugum, & quicquid nouat integer annus
Addit, & intacto ſpargens altaria lacte
Incipit: O hominum diuûmq; æterna creatrix,
Quæ fluuios, ſiluaſq; animarum & ſemina mundi
Cuncta, Prometheaſq; manus, Pyrrhæaq; ſaxa
Gignis, & impaſtis quæ prima alimenta dediſti,
Mutaſtiq; vices, quæ pontum ambiſq; vehisq;
Te penes & pecudum gens mitis, & ira ferarum,
Et volucrum requies: firmum atq; immobile mundi
Robur inoccidui. te velox machina cœli
Aere pendentem vacuo, te currus vterque
Circumit. O rerum media, indiuiſaq; magnis
Fratribus. ergo ſimul tot gentibus alma, tot altis
Vrbibus, ac populis, ſubterq; ac deſuper vna
Sufficis, aſtriferumq; domos Atlanta ſupernas
Ferre laborantem, nullo vehis ipſa labore,
Nos tantum portare negas? nos diua grauaris?
Quod precor ignari luimus ſcelus? an quia plebes
Externa, Inachijs huc aduentamus ab oris?
Omne homini natale ſolum, nec te, optima, ſæuo
Tanquam humiles populos deceat diſtinguere fine,
Vndiq; vbiq; tuos. maneas communis, & arma
Hinc, atq; inde feras. liceat (precor) ordine belli
Pugnaces efflare animas, & reddere cœlo.
Ne rape tam ſubitis ſpirantia corpora buſtis,
Ne propera. veniemus enim quo limite cuncti,
Qua licet ire via. tantum exorata Pelaſgis
Siſte leuem campum, celeres neu præcipe Parcas.
At tu care deis, quem non manus vlla, nec enſes
Sidonij, ſed magna ſinu Natura ſoluto,
Ceu te Cyrrhæo meritum tumularet hiatu,
Sic amplexa coit, hilaris des, oro, precatus
Noſſe tuos, cœloq; & vera monentibus aris
Concilies. & quæ populis proferre parabas,

Me doceas. tibi ſacra feram præſaga, tuique
Numinis interpres, te Phœbo abſente vocabo.
Ille mihi Delo Cyrrhaque potentior omni
Quo ruis, ille adytis melior locus. hæc vbi dicta,
Nigrantes terra pecudes, obſcuraque mergit
Armenta, ac viuis cumulos vndantis arenæ
Aggerat, & vati mortis ſimulacra rependit.
Talia apud Graios, cum iam Mauortia contra
Cornua, iam ſæuos fragor æreus excitat enſes.
Addit acerba ſonum Theumeſi è vertice crinem
Incutiens, acuitque tubas & ſibila miſcet
Tiſiphone, ſtupet inſolito clangore Cithæron
Marcidus, & turres carmen non tale ſecutæ.
Iam trepidas Bellona fores, armataq; pulſat
Limina, iam multo laxantur cardine Thebæ,
Turbat eques pedites. currus properantibus obſtant,
Ceu Danai poſt terga premant: ſic omnibus alæ
Arctantur portis, ſeptemque excurſibus hærent.
Ogygijs it ſorte Creon, Etheoclea mittunt
Neitæ, celſas Hamoloidas occupat Hæmon,
Hypſea Prœtides, celſum fudere Dryanta
Electræ, quatit Hypſiſtas manus Eurymedontis,
Culmina magnanimus ſtipat Dircæa Menœceus.
Qualis vbi auerſi ſecretus pabula cœli
Nilus, & Eoas magno bibit ore pruinas,
Scindit fontis opes, ſeptemq; parentibus aruis
In mare fert hyemes. penitus ceſſere fugatæ
Nereides, dulciq; timent occurrere ponto.
Triſtis at inde gradum tarde mouet Inacha pubes
Præcipue Elææ, Lacedæmoniæq; cohortes
Et Pylij. ſubitum nam Thiodamanta ſequuntur
Augure fraudati, nec dum acceſſere regenti.
Nec tua te princeps tripodum ſola agmina quærunt.
Cuncta phalanx ſibi deeſſe putat. minor ille per alas
Septimus extat apex. liquido velut æthere, nubes
Inuida Parrhaſijs vnum ſi detrahat aſtris
Truncus honor plauſtri. nec idem nitet igne reciſo
Axis, & incerti numerant ſua ſidera nautæ.
Sed iam bella vocant. alias noua ſuggere vires
Calliope, maiorq; chelyn mihi tendat Apollo.

Fatalem populis vltro poſcentibus horam
Admouet atra dies. Stygijſq; emiſſa tenebris
Mors fruitur cœlo, bellatoremq; volando
Campum operit, nigroq; viros inuitat hiatu,
Nil vulgare legens. ſed quæ digniſſima vita
Funera, præcipuos annis, animiſq; cruento
Angue notat, iamque in miſeros penſum omne ſororum
Scinditur, & Furiæ rapuerunt licia Parcis.
Stat medius campis etiamnum cuſpide ſicca
Bellipotens, iamq; hos clypeum, iam vertit ad illos
Arma ciens, aboletq; domos, connubia, natos.
Pellitur & patriæ, & qui mente nouiſſimus exit,
Lucis amor: tenet in capulis, haſtiſq; paratas
Ira manus, animuſq; vltra thoracas anhelus
Conatur. galeæque tremunt horrore comarum.
Quid mirum caluiſſe viros? flammantur in hoſtem
Cornipedes, niueoq; rigant ſola putria nimbo,
Corpora ceu mixti dominis, iraſq; ſedentum
Induerint: ſic frena terunt, ſic prælia poſcunt
Hinnitu, tolluntq; armos, equitemq; ſupinant.
Iamq; ruunt, primuſque virûm concurrere puluis
Incipit, & ſpatijs vtrinque æqualibus acti
Aduentant, mediumq; vident decreſcere campum.
Iam clypeus clypeis, vmbone repellitur vmbo,
Enſe minax enſis, pede pes, & cuſpide cuſpis.
Sic obnixa acies pariter ſuſpiria firmant,
Admotæq; nitent aliena in caſſide criſtæ.
Pulcher adhuc belli vultus: ſtant vertice coni,
Plena armenta viris, nulli ſine præſide currus,
Arma loco, ſplendent clypei, pharetræq; decoræ;
Cingulaq; & nondum deforme cruoribus aurum.
At poſtquam rabies, & vitæ prodiga Virtus
Emiſere animos, non tanta cadentibus Hœdis
Aeriam Rhodopen ſolida niue verberat Arctos;
Nec fragor Auſoniæ tantus, cum Iuppiter omni
Arce tonat, tanta quatitur nec grandine Syrtis,
Cum Libyæ Boreas Italos niger attulit imbres.
Excluſere diem telis, ſtant ferrea cœlo
Nubila, nec iaculis arctatus ſufficit aer.

Hi pereunt miſſis, illi redeuntibus haſtis:
Concurrunt per inane ſudes, & mutua perdunt
Vulnera, concurrunt haſtæ, ſtridentia fundæ
Saxa, pluunt. volucres imitantur fulgura glandes,
Et formidandæ non vna morte ſagittæ
Nec locus ad terram telis: in corpora ferrum,
Omne cadit. ſæpe ignari perimuntq; caduntque,
Caſus agit Virtutis opus: nunc turba recedit,
Nunc premit, ac vicibus tellurem amittit, & aufert.
Vt ventis, nimbiſq; minax, cum ſoluit habenas
Iuppiter, adfligitq; alterno turbine mundum.
Stat cœli diuerſa acies, nunc fortior Auſtri,
Nunc Aquilonis hyems, donec pugnante procella
Aut nimijs hic vicit aquis, aut ille ſereno.
Principium pugnæ turmas Aſopius Hypſeus
Oebalias (namq; hæ magnum, & gentile tumentes
Euboicum duris rumpunt vmbonibus agmen)
Reppulit erepto cunei ductore Menalca.
Hic & mente Lacon, crudi torrentis alumnus
(Nec turpauit auos) haſtam intra pectus euntem
(Ne pudor in tergo) per & oſſa & viſcera retro
Extrahit, atq; hoſti dextra labente remittit
Sanguineam. dilecta genis morientis oberrant
Taygeta, & pugnæ, laudataq; verbera matri.
Phœdimon Iaſiden arcu Dircæus Amyntas
Deſtinat. heu celeres Parcæ! iam palpitat aruis
Phædimus, & certi nondum tacet arcus Amyntæ.
Abſtulit ex humero dextram Calydonius Agreus
Phegeos. illa ſuum terra tenet improba ferrum,
Et mouet. extimuit ſparſa inter tela iacentem
Progrediens, truncamq; tamen percuſſit Acetes.
Iphin atrox Athamas, Argum ferus impulit Hypſeus.
Strauit Abanta Pheres. diuerſaq; vulnera flentes,
Guttur Iphis, latus Argus, Abas in fronte cruorē,
Iphis eques, pedes Argus, Abas auriga iacebant.
Inachidæ gemini geminos ex ſanguine Cadmi
Occultos galeis (ſæua ignorantia belli)
Perculerant ferro. ſed dum ſpolia omnia cæſis
Eripiunt, videre nefas, & mœſtus vterque

Reſpicit ad fratrem, pariterq; erraſſe queruntur.
Cultor Ion Piſæ, cultorem Daphnea Cyrrhæ
Turbatis proſtrauit equis. hunc laudat ab alto
Iupiter, hunc tardus fruſtra miſeratur Apollo.
Ingentes Fortuna viros illuſtrat vtrimq;
Sanguine in aduerſo: Danaos Cadmeius Hæmon
Sternit, agitque furens. ſequitur Tyria Agmina Tydeus.
Hunc Pallas præſens, illum Tirynthius implet.
Qualiter hyberni ſummis duo montibus amnes
Franguntur, geminaq; cadunt in plana ruina.
Contendiſſe putes, vter arua, arbuſtaq; tollat,
Altius aut ſuperet pontes. ecce vna receptas
Confudit iam vallis aquas: ſibi quiſq; ſuperbus
Ire cupit, pontoq; negant deſcendere mixti.
Ibat fumiferam quatiens Oncheſtius Idas
Lampada per medios, turbabatq; agmina Graium
Igne viam rumpens. magno quem cominus ictu
Tydeos haſta feri, diſcuſſa caſſide fixit.
Ille ingens in terga iacet, ſtat fronte ſuperſtes
Lancea, collapſæ veniunt in tempora flammæ.
Proſequitur Tydeus: ſæuos ne dixeris Argos:
Igne tuo, Thebane, rogum concedimus, arde.
Inde velut primo Tigris gauiſa cruore
Per totum cupit ire pecus, ſic Aona ſaxo
Enſe Pholum, Chromin enſe. duos Helicaonas haſta
Transfigit, Ægeæ Veneris quos Mæra ſacerdos
Ediderat prohibente Dea. vos præda cruenti
Tydeos, it ſæuas etiamnum mater ad aras.
Nec minus Herculeum contra vagus Hæmona ducit
Sanguis, inexpleto rapitur per millia ferro.
Nunc tumidæ Calydonis opes, nunc torua Pylenes
Agmina, nunc mœſtæ fundens Pleuronis alumnos.
Donec in Olenium feſſa iam cuſpide Buten
Incidit. hunc turmis obuerſum, & abire vetantem
Aggreditur. puer ille, puer, malaſq; comamque
Integer, ignaro cui tunc Thebana bipennis
In galeam librata venit. finduntur vtrinq;
Tempora, diuiduiq; cadunt in brachia crines,
Et non hoc metuens inopino limite vita

Exiluit. tunc flauum Hypanin, flauumque Politen
(Ille genas Phœbo, crinem hic paſcebat Iaccho.
Sæuus vterq; deus) victis Hyperenora iungit,
Conuerſumque fuga Damaſum. ſed lapſa per armos
Haſta viri trans pectus abit, parmamq; tenenti
Excutit,& ſumma fugiens in cuſpide portat.
Sterneret aduerſos etiamnum Iſmenius Hæmon
Inachidas (nam tela regit, vireſq; miniſtrat
Amphitryoniades) ſæuum ſed Tydea contra
Pallas agit. iamq; aduerſo venere fauore
Cominus, & placido prior hæc Tirynthius ore:
Fida ſoror, quænam hunc belli caligine nobis
Congreſſum Fortuna tulit? num regia Iuno
Hoc molita nefas? citius me fulmina contra
(Infandum) ruere, & magno bellare parenti
Aſpiciar. genus huic, ſed mitto agnoſcere, quando
Tu diuerſa foues. nec ſi ipſum cominus Hyllum
Tydeos haſta tui, Stygioq; ex orbe remiſſum
Amphitryona petat. teneo, æternumq; tenebo
Quantum hæc diua manus, quoties ſudauerit ægis
Iſta mihi, duris famulus cum caſibus omnes
Luſtro vagus terras: ipſa heu comes, inuia mecum
Tartara, ni ſuperos Acheron excluderet, iſſes.
Tu patrem, cœlumq; mihi. quis tanta relatu
Æquet? habe totas, ſi mens excindere, Thebas,
Cedo equidem, veniamq; precor. ſic orſus abibat.
Pallada mulcet honos. redijt ardore remiſſo
Vultus, & erecti ſederunt pectoris angues.
Sentit abiſſe deum. leuius Cadmeius Æmon
Tela rotat, nulloq; manum cognoſcit in ictu.
Tunc magis, atq; magis vires animuſq; recedunt,
Nec pudor ire retro: cedentem Acheloius Heros
Impetit, & librans vni ſibi miſſile telum,
Direxit iactus, ſummæ qua margine parmæ
Ima ſedet galea, & iuguli vitalia lucent.
Nec fruſtrata manus, mortemq; inuenerat haſta,
Sed prohibet, paulumq; humeri libare ſiniſtri
Præcuit, & merito parcit Tritonia fratri.
Ille tamen nec ſtare loco, nec cominus ire
Amplius,

Amplius. aut vultus audet perferre cruenti
Tydeos. ægra animo vis, ac fiducia ceſſit.
Qualis ſetigeram Lucana cuſpide frontem
Strictus aper, penitus cui non infoſſa cerebro
Vulnera, nec felix dextræ tenor, in latus iras
Frangit, & expertæ iam non venit obuius haſtæ.
Ecce, ducem turmæ, certa indignatus in hoſtem
Spicula, felici Prothoum torquere lacerto
Turbidus Oenides, vna duo corpora pinu
Cornipedemq; equitemq; ferit. ruit ille ruentem
In Prothoum, lapſaſq; manu quærentis habenas
In vultus galeam, clypeumq; in pectora calcat,
Saucius extremo donec cum ſanguine frenos
Reſpuit, & iuncta domino ceruice recumbit.
Sic vlmus, vitiſque, duplex iactura coloni
Gaurano de monte cadunt. ſed mœſtior vlmus
Quærit vtrumque nemus, nec tam ſua brachia labens,
Quam genuit adſuetas, inuitaque proterit vuas.
Sumpſerat in Danaos Heliconius arma Choræbus
Ante comes Muſis, Stygij cui conſcia penſi
Ipſa diu poſitis lethum prædixerat aſtris
Vranie. cupit ille tamen, pugnaſque viroſque
Forſitan vt caneret. longa iacet ipſe canendus
Laude, ſed amiſſum mutæ fleuere ſorores.
Pactus Agenoream primis Atys ibat ab annis
Iſmenen (Tyrij iuuenis non aduena belli,
Quamuis Cyrrha domus: ſoceros nec triſtibus actis
Auerſatus erat,) ſponſam, cui caſtus amanti
Squallor, & indigni commendat gratia luctus.
Ipſe quoque egregius, nec pectora virginis illi
Diuersa, inque vicem, ſineret Fortuna, placebant.
Bella vetant tedas, iuueniq; hinc maior in hoſtes
Ira: ruit primis immixtus, & agmina Lernæ
Nunc pedes enſe vago, prenſis nunc celſus habenis,
Ceu ſpectetur, agit. triplici velauerat oſtro
Surgentes etiamnum humeros, & leuia mater
Pectora. tunc auro phaleras, auroq; ſagittas
Cingulaq; & manicas (ne coniuge vilior iret)
Preſſerat, & mixtum cono criſpauerat aurum.

Talibus heu fidens vocat vltro in prælia Graios,
Ac primum faciles graſſatus cuſpide turmas
Arma refert ſocijs, & in agmina fida, peracta
Cæde redit. ſic Hircana Leo Caſpius vmbra
Nudus adhuc, nulloq; iubæ flauentis honore
Terribilis, magniq; etiamnum ſanguinis inſons,
Haud procul à ſtabulis captat cuſtode remoto
Segne pecus. teneraque famem conſumit in agna.
Mox ignotum armis, ac ſolo corpore menſus
Tydea non timuit: fragiliq; laceſſere telo
Sæpius infrendentem alijs, alioſq; ſequentem
Auſus erat. tandem inualidos Ætolus ad ictus
Forte refert oculos, & formidabile ridens:
Iamdudum video, magnum cupis, improbe, lethi
Nomen, ait. ſimul audacem non enſe, nec haſta
Dignatus, leuiter digitis imbelle ſolutis
Abiecit iaculum. latebras tamen inguinis alte
Miſſile, ceu totis intortum viribus hauſit.
Præterit haud dubium fati, & ſpoliare ſuperbit
Oenides, Neque enim has Marti, aut tibi, bellica Pallas,
Exuuias figemus, ait. procul arceat ipſum
Ferre pudor. vix ſi bellum comitata relictis
Deiphile thalamis, illi illudenda tuliſſem.
Sic ait: & belli maiora ad præmia mente
Ducitur. innumeris veluti Leo forte potitus
Cædibus, imbelles vitulos, molleſq; iuuencas
Tranſmittit, magno furor eſt in ſanguine mergi,
Nec niſi regnantis ceruice recumbere tauri.
At non ſemianimi clamore Menœcea lapſus
Fallit Atys. præuertit equos, curruq; citato
Deſilit. inſtabat pubes Tegeæa iacenti,
Nec prohibent Tyrij: pudeat Cadmea iuuentus
Terrigenas mentita patres, quo tenditis, inquit,
Degeneres? meliusne iacet pro ſanguine noſtro
Hoſpes Atys? tantum hoſpes adhuc, & coniugis vltor
Infelix nondum iſte ſuæ. nos pignora tanta
Prodimus? inſurgunt iuſto firmata pudore
Agmina, cuique ſuæ rediere in pectora curæ.
Interea thalami ſecreta in parte ſorores.

Par

Par aliud morum, miſerique innoxia proles
Oedipodæ, varias miſcent ſermone querelas.
Nec mala quæ iuxta, ſed longa ab origine fati,
Hæc matris tedas, oculos aſt illa paternos,
Altera regnantem, profugum gemit altera fratrem,
Bella ambæ. grauis hinc miſeri cunctatio voti.
Nutat vtroq;timor,quemnam hoc certamine victum
Quem viciſſe velint: tacite præponderat exul.
Sic Pandioniæ repetunt vbi fida volucres
Hoſpitia, atque larem bruma pulſante relictum,
Stantque ſuper nidos veteriſque exordia fati
Enarrant tectis, & truncum ac flebile murmur
Verba putant, voxq; illa tamen non diſſona verbis,
Atque ibi poſt lachrymas, & longa ſilentia rurſus
Inchoat Iſmene: Quiſnam hic mortalibus error?
Quæ decepta fides? curam inuigilare quieti,
Claraque per ſomnos animis ſimulacra reuerti?
Ecce ego quæ thalamos, nec ſi pax alta maneret,
Tractarem ſenſu (pudet heu) connubia vidi.
Nocte ſoror.ſponſū(vnde?)mihi:ſopor attulit amens
Vix notum viſu? ſemel his in ſedibus illum
Dum mea neſcio quo ſpondentur fœdera pacto
Reſpexi non ſponte ſoror. turbata repente
Omina cernebam, ſubituſque intercidit ignis,
Meque ſequebatur rabido clamore repoſcens
Mater Atyn. quænam hæc dubiæ præſagia cladi?
Nec timeo dum tuta domus, mileſque recedat
Doricus, & tumidos liceat componere fratres.
Talia nectebant, ſubito cum pigra tumultu
Expauit domus, & multo ſudore receptus
Fertur Atys, ſeruans animam iam ſanguine nullo.
Cui manus in plaga, dependet languida ceruix
Exterior clypeo, crineſque à fronte ſupini.
Prima videt, caramque tremens Iocaſta vocabat,
Iſmenen. namque hoc ſolum moribunda precatur
Vox generi: ſolum hoc gelidis iam nomen inerrat
Faucibus. exclamant famulæ: tollebat in ora
Virgo manus: tenuit ſæuus pudor. attamen ire
Cogitur, indulget ſummum hoc Iocaſta iacenti.
Oſtenditque offertque, quater iam morte ſub ipſa

Ad nomen viſus, deiectaque fortiter ora
Suſtulit: illam vnam neglecto lumine cœli
Aſpicit, & vultu non exſatiatur amato.
Tunc quia nec genitrix iuxta, poſituſque beata
Morte pater, ſponſæ munus miſerabile tradunt,
Declinare genas. ibi demum teſte remoto
Faſſa pios gemitus, lachrymaſque in lumina fudit.
Dumque ea per Thebas, aliis ſerpentibus ardens,
Et face mutata bellum integrabat Enyo.
Arma volunt, primos veluti modo cominus ictus
Suſtulerint, omniſque etiamnum luceat enſis.
Eminet Oenides; quamuis & arundine certa
Parthenopæus agat, morientumque ora furenti
Hippomedon proculcet equo, Capaneaque pinus
Iam procul Aoniis volet agnoſcenda cateruis;
Tydeos illa dies: illum fugiuntque, tremuntque,
Clamantem: Quo terga datis? licet ecce peremptos
Vlciſci ſocios, mœſtamque rependere noctem.
Ille ego inexpletis ſolus qui cædibus hauſi
Quinquaginta animas: totidem, totidemque gregati
Ferte manus. nulline putres, nulline iacentum
Vnanimi fratres? quæ tanta obliuia luctus?
Quam pudet Inachias contentum abiiſſe Mycenas!
Hinc ſuper Thebis? hæc robora regis? vbi autem
Egregius dux ille mihi? ſimul ordine leuo.
Ipſum exhortantem cuneos, capitiſque ſuperbi
Inſignem fulgore videt. nec ſegnius ardens
Accurrit, niueo quam flammiger ales olori
Imminet, & magna trepidum circumligat vmbra.
Tunc prior: Aoniæ rex ô iuſtiſſime gentis,
Imus in arma palam, tandemque oſtendimus enſes?
An noctem & ſolitas placet expectare tenebras?
Ille nihil contra, ſed ſtridula cornus in hoſtem
It referens mandata ducis, quam prouidus heros
Iam iam in fine viæ percuſſam obliquat, & ipſe
Telum ingens auide, & quanto non ante lacerto
Impulit; ibat atrox finem poſitura duello
Lancea. conuertere oculos vtrimque fauentes
Sidonii Graiique dei, crudelis Erinnys
Obſtat, & infando differt Etheoclea fratri.

Cuſpis in armigerum Phlegyam peccauit, vbi ingẽs
Pugna virùm. ſtricto nam ſæuior irruit enſe
Ætolus, retroque datum Thebana tegebant
Arma ducem. ſic denſa lupum iam nocte ſub atra
Arcet ab adprenſo paſtorum turba iuuenco:
Improbus erigitur contra, nec cura vetantes
Impetere, illum illum ſemel in quem venerat, vrget.
Non ſecus obiectas acies, turbamque minorem
Diſſimulat, tranſitque manu. tamen ora Thoantis
Pectora Deilochi, Clonii latus, ilia torui
Perforat Hippotadæ. truncis ſua membra remittit
Interdum, galeaſque rotat per nubila plenas.
Et iam corporibus, ſeſe, ſpoliiſque cadentum
Clauſerat, vnum acies circum conſumitur, vnum
Omnia tela vouent. ſummis hæc oſſibus hærent,
Pars fruſtrata cadunt, partem Tritonia vellit.
Multa rigent clypeo. denſis iam conſitus haſtis
Ferratum quatit vmbo nemus, tergoque fatiſcit
Atque humeris gentilis aper, nuſquam ardua coni
Gloria, quique apicem toruæ Gradiuus habebat
Caſſidis, haud lætum domino ruit omen. inuſta
Temporibus nuda æra ſedent. circumque ſonori
Vertice percuſſo, voluuntur in arma molares.
Iam cruor in galea, iam ſaucia proluit ater
Pectora permixtus ſudore, & ſanguine torrens.
Reſpicit hortantes ſocios, & Pallada fidam
Longius oppoſita celantem lumina parma,
Ibat enim magnum lachrymis inflectere patrem.
Ecce ſecat Zephyros, ingentem fraxinus iram
Fortunamque ferens, teli non eminet auctor.
Aſtacides Menalippus erat. nec prodidit ipſe,
Et vellet latuiſſe manum. ſed gaudia turmæ
Monſtrabant trepidum. nam flexus in ilia Tydeus
Submiſſum latus, & clypei laxauerat orbem.
Clamorem Aonii miſcent gemitumque Pelaſgi,
Obiectantque manus, indignantemque tuentur.
Ille per oppoſitos, longe rimatus, amarum
Aſtaciden, totis animæ ſe cogit in ictum
Relliquiis, telumque iacit, quod proximus Hopleus
Præbuerat, perit expreſſus conamine ſanguis.

Tunc triſtes ſocij cupidum bellare, (quis ardor!)
Et poſcentem haſtas, mediaque in morte negantem
Exſpirare, trahunt, ſummique in margine campi
Effultum gemina latera inclinantia parma
Ponunt, ac ſæui rediturum ad prælia Martis
Promittunt flentes. ſed & ipſe recedere cœlum,
Ingenteſque animos extremo frigore labi
Senſit, & innixus terræ, Miſereſcite, clamat
Inachidæ. non oſſa precor referantur vt Argos,
Ætolumue larem: nec enim mihi cura ſupremi
Funeris. odi artus, fragilemque hunc corporis vſum
Deſertorem animi. caput, ò caput, ò mihi ſi quis
Adportet, Menalippe, tuum, nam volueris aruis,
Fido equidem. nec me virtus ſuprema fefellit.
I precor, Atrei ſi quid tibi ſanguinis vnquam,
Hippomedon. vade, ò primis puer inclyte bellis
Arcas, & Argolicæ Capaneu iam maxime turmæ.
Moti omnes: ſed primus abit, primuſque repertum
Aſtaciden medio Capaneus è puluere tollit
Spirantem, leuaque ſuper ceruice reportat,
Terga cruentantem concuſſi vulneris vnda.
Qualis ab Arcadio redijt Tirynthius antro,
Captiuumque ſuem clamantibus intulit Argis.
Erigitur Tydeus, vultuque occurrit & amens
Lætitiaque, iraque, vt ſingultantia vidit
Ora, trahique oculos, ſeſeque agnouit in illo:
Imperat abſciſſum porgi, leuaque receptum
Spectat atrox hoſtile caput, gliſcitque tepentis
Lumina torua videns, & adhuc dubitantia figi.
Infelix contentus erat. plus exigit vltrix
Tiſiphone. iamque inflexo Tritonia patre
Venerat, & miſero decus immortale ferebat,
Atque illum effracti perfuſum tabe cerebri
Aſpicit, & viuo ſcelerantem ſanguine fauces.
Nec comites auferre valent. ſtetit aſpera Gorgo
Crinibus emiſſis, rectique ante ora Ceraſtæ
Velauere deam. fugit auerſata iacentem,
Nec prius aſtra ſubit, quã myſtica lampas, & inſons
Iliſſos multa purgauit lumina lympha.

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS
LIBER NONVS.

ASperat Aonios rabies audita cruenti
Tydeos. ipſi etiam minus ingemuere iacētem
Inachidæ, culpantque virum, & rupiſſe queruntur
Fas odij. quin te diuûm implacidiſſime, quanquam
Præcipuum tunc cædis opus, Gradiue, furebas
Offenſum virtute ferunt. nec cominus ipſum
Ora, ſed & trepidos retro torſiſſe iugales.
Ergo profanatum Menalippi funus acerbo
Vulnere, non alijs vltum Cadmeia pubes
Inſurgunt ſtimulis, quam ſi turbata ſepulchris
Oſſa patrum, monſtriſque datæ crudelibus vrnæ.
Accendit rex ipſe ſuper: quiſquamne Pelaſgis
Mitis adhuc? hominemq; gerit? iam morſibus vncis
(Proh furor! vſque adeo tela exſatiauimus?) artus
Dilacerant. nonne Hyrcanis bellare putatis
Tigribus? aut ſæuos Libyæ contraire leones?
Et nunc ille iacet (pulchra ò ſolatia lethi)
Ore tenens hoſtile caput, dulcique nefandus
Immoritur tabo. nos ferrum mite, faceſque:
Illis nuda odia, & feritas iam non eget armis.
Sic peragant rabidi, claraque hac luce fruantur
Dū videas hæc ſumme pater. ſed enim hiſcere cāpos
Commouiſti, terræque fugam miſerantur. an iſtos
Vel ſua portet humus? magno ſic fatus agebat
Procurſu fremituque viros. furor omnibus idem
Tydeos inuiſi ſpoliis, raptoque potiri
Corpore. nōn aliter ſubtexunt aſtra cateruæ
Inceſtarum auium, longe quibus aura nocentem
Aera, deſertaſque tulit ſine funere mortes.
Illo auidæ cum voce ruunt ſonat arduus æther
Plauſibus, & cœlo volucres ceſſere minores.
Fama per Aonium rapido vaga murmure campum
Spargitur in turmas, ſolito pernicior index.

Cum

Cum lugenda refert. donec cui maxima fando
Damna vehit, trepidas lapſa eſt Polynicis ad aures.
Diriguit iuuenis, lachrymæque hæſere paratæ,
Et cunctata fides. nimium nam cognita Virtus
Oenidæ, credi lethum ſuadetque vetatque.
Sed poſtquã haud dubio clades auctore reperta eſt,
Nox oculos, mentemque rapit. tum ſanguine fixo
Membra ſimul, ſimul arma ruunt. madet ardua fletu
Iam galea, atq; ocreæ clypeum excepere cadentem.
It mœſtus genua ægra trahens. haſtamq; ſequentem
Vulneribus ceu mille grauis, totoſque per artus
Saucius. aſſiſtunt ſocii, monſtrantque gementes.
Tandem ille abiectis, vix quæ portauerat, armis.
Nudus in egregii vacuum iam corpus amici
Procidit, & tali lachrymas cum voce profudit.
Haſne tibi, armorum ſpes ò ſuprema meorum,
Oenide, grates? hæc præmia digna rependi?
Nudus vt inuiſa Cadmi tellure iaceres
Soſpite me? nunc exul ego æternumque fugatus,
Quando alius miſero, ac melior mihi frater adeptus.
Nec iam ſortitus veteres, regnique nocentis
Periurum diadema peto. quo gaudia tanti,
Empta mihi? aut ſceptrũ quod nõ tua dextera tradet?
Ite viri, ſolumque fero me linquite fratri.
Nil opus arma vltra tentare, & perdere mortes:
Ite precor. quid iam dabitis mihi denique maius?
Tydea conſumpſi, quanam hoc ego morte piabo?
O ſocer, O Argi! & primæ bona iurgia noctis,
Alternæque manus, & longi pignus amoris
Ira breuis. non me enſe tuo tunc, maxime Tydeu,
(Et poteras) noſtri mactatum in limine Adraſti?
Quin etiam Thebas me propter, & impia fratris
Tecta libens, vnde haud alius remeaſſet, adiſti:
Ceu tibimet ſceptra, & proprios laturus honores.
Iam Telamona pium, iam Theſea fama tacebat.
Qualis & ecce iaces? quæ primum vulnera mirer?
Quis tuus hic, quis ab hoſte cruor? quæ te agmina? quiue
Innumeri ſtrauere globi? ni fallor, & ipſe
Inuidit pater, & tota Mars impulit haſta.

Sic ait, & mœrens etiamnum lubrica tabo.
Ora viri tergit lachrymis, dextramque reponit.
Tune meos hoſtes hucuſque exoſus? & vltra
Soſpes ego? exuerat vagina turbidus enſem,
Aptabatque neci: comites tenuere, ſocerque
Caſtigat, bellique vices, ac fata reuoluens
Solatur tumidum, longeque à corpore caro
Paulatim, vnde dolor, lethique animoſa voluntas,
Amouet, ac tacite ferrum inter verba reponit.
Ducitur, amiſſo qualis conſorte laborum
Deſerit inceptum media inter iugera ſulcum
Taurus iners, colloque iugum deforme remiſſo
Parte trahit, partem lacrymans ſuſtentat arator.
Ecce autem hortatus Eteoclis, & arma ſecuti
Lecta manus, iuuenes, quos nec Tritonia bello
Nec prope collata ſpreuiſſet cuſpide Mauors
Aduentant. contra collecta vt pectora parmæ
Fixerat, atque haſtam longe protenderat, hæret
Arduus Hippomedon. ceu fluctibus obuia rupes,
Cui neq;de cœlo metus, & fracta æquora cædunt,
Stat cunctis immota minis. timet ipſe rigentem
Pontus, & ex alto miſeræ nouere carinæ.
Tunc prior Aonides: (validam ſimul elicit haſtam)
Non pudet hos manes, hæc infamantia bellum
Funera, dijs coram, & cœlo inſpectante tueri?
Scilicet egregius ſudor memorandaque Virtus
Hanc tumulare feram? ne non mœrentibus Argos
Exequijs lachrymandus eat? mollique pheretro
Infandam eiectans ſaniem? dimittite curam.
Nullæ illum volucres,nulla impia monſtra, nec ipſe
Si demus, pius ignis edat. nec plura: ſed ingens.
Intorquet iaculum, duro quod in ære moratum,
Tranſmiſſumque tamen clypei ſtetit orbe ſecundo,
Inde Pheres, acerque Lycus. ſed caſſa Pheretis
Haſta redit, Lycus excelſo terrore comantem
Perſtrinxit galeam. conuulſæ cuſpide longe
Diffugere iubæ, patuitque ingloria caſſis.
Ipſe nec ire retro. nec in obuia concitus arma
Exilit. inque eadem ſeſe veſtigia ſemper
Obuerſus cunctis profert. recipitque, nec vnquam

Lon-

Longius indulget dextræ, motuſque per omnes
Corpus amat: corpus ſeruans, circumque, ſupraque
Vertitur. Imbellem non ſic amplexa iuuencum
Infeſtante lupo, cum primum fœta tuetur
Mater, & ancipiti circumfert cornua gyro.
Ipſa nihil metuens, ſexuſque oblita minoris
Spumat, & ingentes imitatur fœmina tauros.
Tandem intermiſſa iaculantum nube poteſtas
Reddere tela fuit. namque & Sicyonius Alcon
Venerat auxilio, Piſæaque præpetis Idæ
Turba ſubit, cunctumq; replent. his fretus, in hoſtes
Lernæam iacit ipſe trabem. volat illa ſagittis
Æqua fuga, mediumque nihil cunctata Politen
Tranſabit, & iuncti clypeum cauat improba Mopſi.
Phocea tunc Cydona, Tanagræumque Phalantum,
Atque Erycem, hūc retro conuerſum, & tela petentē:
Dum ſpes nulla necis, crinito à vertice figit.
Faucibus ille cauis haſtam non ore receptam
Miratur moriens, pariterque & murmure plenus
Sanguis, & expulſi ſalierunt cuſpide dentes.
Auſus erat furto dextram iniectare Leonteus
Pone viros atque arma latens, poſitumque trahebat
Prenſo crine caput. vidit, quanquam vndiq; crebræ
Hippomedon ante ora minæ. ſæuoque proteruam
Abſtulit enſe manū. ſimul increpat: Hāc tibi Tydeus,
Tydeus ipſe rapit. poſt & confecta virorum
Fata time, magnoſque miſer fuge tangere manes.
Ter Cadmæa phalanx toruum abduxere cadauer,
Ter retrahunt Danai. Siculi velut anxia puppis
Seditione maris, nequicquam obſtante magiſtro
Errat, & auerſo redit in veſtigia velo.
Non ibi Sidoniæ valuiſſent pellere cœpto
Hippomedonta manus. non illum impacta mouerent
Tormenta oppoſitum, formidatique ſuperbis
Turribus impulſus tentato vmbone rediſſent.
Sed memor Elyſij regis, noxaſque retexens
Tydeos, in medios aſtu ſubit impia campos
Tiſiphone, ſenſere acies, ſubituſque cucurrit
Sudor equis, ſudorque viris: quanquam ore remiſſo
Inachium fingebat Halyn: nuſquam impius ignis,

Ver-

Verberaque, & iuſſi tenuere ſilentia crines.
Arma gerit, iuxtaque feri latus Hippomedontis
Blanda genas, vocemque venit. tamen ille loquentis
Extimuit vultus, admiraturque timorem.
Ille autem lachrymans, Tu nunc ait inclyte fruſtra
Exanimes ſocios, inhumataque corpora Graium,
(Scilicet is nobis metus? aut iam cura ſepulchri?)
Protegis, ipſe manu Tyria tibi captus Adraſtus
Raptatur, teque ante alios, te voce, manuque
Inuocat. heu qualem lapſare in ſanguine vidi
Exutum canos lacero diademate crines.
Nec procul hinc, aduerte oculos: vbi plurimus ille
Puluis, vbi ille globus. paulum ſtetit anxius heros,
Librabatq; metus. premit aſpera virgo: quid hæres?
Imus? an hi retinent manes? & vilior ille
Qui ſupereſt? miſerum ſocijs opus, & ſua mandat
Prælia, & vnanimi vadit deſertor amici,
Reſpiciens tamen, & reuocent ſi forte paratus.
Inde legens turbata trucis veſtigia diuæ,
Huc illuc fruſtra ruit auius. impia donec
Eumenis ex oculis, reiecta cœrula parma
Fugit, & innumeri galeam rupere ceraſtæ.
Aſpicit infelix diſcuſſa nube quietos
Inachidas, curruumque nihil metuentis Adraſti.
Et Tyrij iam corpus habent. iam gaudia magnæ
Teſtantur voces. victorque vlulatus aderrat
Auribus, occultoque ferit præcordia luctu.
Ducitur hoſtili (proh dura potentia fati!)
Tydeus ille ſolo, modo cui Thebana ſequenti
Agmina, ſiue gradum, ſeu frena effunderet, ingens
Limes vtrimque datus: nuſquam arma, manuſque
quieſcunt.
Nulla viri feritas iuuat ora rigentia letho,
Et formidatos impune laceſſere vultus.
Hic amor, hoc vna timidi, forteſque ſequuntur
Nobilitare manus, infectaque ſanguine tela
Coniugibus ſeruant, paruiſque oſtendere natis.
Sic vbi Maura diu populatum rura leonem
Quem propter, clauſiq; greges, vigilantq; magiſtri,
Paſtorum laſſæ debellauere cohortes;

Gaudet

Gaudet ager, magno ſubeunt clamore coloni,
Præcerpuntque iubas, immaniaque ora recludunt,
Damnaq; commemorant, ſeu iam ſub culmine fixus
Excubat, antiquo ſeu pendet gloria luco.
At ferus Hippomedon quanquam iam ſentit inane
Auxilium, & ſeram rapto pro corpore pugnam,
It tamen, & cæcum rotat irreuocabilis enſem.
Vix ſocios, hoſtemque nihil dum tardet euntem
Secernens, ſed cæde noua iam lubrica tellus
Armaque, ſemineceſque viri, curruſque ſoluti
Impediunt, leuumque femur, quod cuſpide fixum
Regis Echionij, ſeu diſſimulauerat ardens
Siue ibi neſcierat. mœſtum videt Hoplea tandem.
Tydeos hic magni fidus comes, & modo fruſtra
Armiger. alipedem prona ceruice tenebat
Fatorum ignarum domini, ſolumque frementem
Quod vacet. inque acies audentior ille pedeſtres,
Hunc aſpernantem tumido noua pondera tergo
(Vnam quippe manum domitis expertus ab annis)
Corripit, affaturque: quid ò noua iuſſa recuſas
Infelix ſonipes? nuſquam tibi dulce ſuperbi
Regis onus: non iam Ætolo ſatiabere campo,
Gaudentemque iubam per ſtagna Acheloia ſolues.
Quod ſupereſt, caros, i, ſaltem vlciſcere manes,
Aut ſequere. extorrem neu tu quoque læſeris vmbram
Captiuus, tumidumque equitem poſt Tydea portes.
Audiſſe, accenſumque putes hoc fulmine raptum
Abſtulit, & ſimiles minus indignatur habenas.
Semifer aeria talis Centaurus ab Oſſa
Deſilit in valles. ipſum nemora alta tremiſcunt,
Campus equum. trepidi curſu glomerantur anhelo
Labdacidæ, premit ille ſuper, nec opinaque ferro
Colla metens, linquit truncos poſt terga cadentes.
Ventum erat ad fluuium, ſolito tunc plenior alueo,
Signa mali, magna ſe mole Iſmenos agebat.
Illa breuis requies, illo timida agmina laſſam
De campis egere fugam. ſtupet hoſpita belli
Vnda viros, claraque armorum incenditur vmbra.
Inſiluere vadis magnoque fragore ſolutus
Agger,

Agger, & aduerſæ latuerunt puluere ripæ.
Ille quoque hoſtiles ſaltu maiore per vndas
Irruit attonitis (longum dimittere habenas)
Sicut erat, tantum viridi defixa parumper
Ceſpite, populeo commendat ſpicula trunco.
Tunc vero exanimes tradunt rapientibus vltro
Arma vadis, alij dimiſſa caſſide quantum
Tendere conatus animæ valuere ſub vndis,
Turpe latent. multi fluuium tranſmittere nando
Aggreſſi, ſed vincla tenent, laterique repugnat
Balteus, & madidus deducit pectora thorax.
Qualis cœruleis tumido ſub gurgite terror
Piſcibus, arcani quoties deuexa profundi
Scrutantem delphina vident, fugit omnis in imos
Turba lacus, virideſque metu ſtipantur in algas.
Nec prius emerſi quam ſumma per æquora flexus
Emicet, & viſis malit certare carinis.
Talis agit ſparſos, medijſque in fluctibus heros
Frena manu pariter, pariter regit arma, pedumque
Remigio ſuſtentat equum, conſuetaque campo
Fluctuat, & merſas leuis vngula quærit arenas.
Sternit Iona Chromis, Chromin Antiphos, Antiphon
Hypſeus.
Hypſeus Aſtyagen, euaſurumque relicto
Amne Linum, ni fata vetent & ſtamine primo
Ablatum tellure mori, premit agmina Thebes
Hippomedon, turbat Danaos Aſopios Hypſeus,
Amnis vtrumque timet. craſſo vada mutat vterque
Sanguine, & à fluuio neutri fatale reuerti.
Iam laceri pronis voluuntur curſibus artus,
Oraque, & abſciſſæ redeunt in pectora dextræ.
Spicula iam clypeoſque leues arcuſque remiſſos
Vnda vehit, galeaſque vetant deſcendere criſtæ.
Summa vagis late ſternuntur flumina telis,
Ima viris. illic luctantur corpora letho,
Efflanteſque animas retro premit obuius amnis.
Fluminеam rapiente vado puer Agrius vlmum
Prenderat, inſignes humeros ferus enſe Menœceus
Amputat. ille cadens nondum conamine adempto,
Truncus in excelſis ſpectat ſua brachia ramis.

Hypſeos haſta Sagen ingenti vulnere merſit,
Ille manet fundo, redijt pro corpore ſanguis.
Deſiluit ripis fratrem rapturus Agenor
Heu miſer, & tenuit. ſed ſaucius ille leuantem
Degrauat amplexu. poterat reſolutus Agenor
Emerſiſſe vadis, puduit ſine fratre reuerti.
Surgentem dextra Chaletum, vulnuſqne minantem
Sorbebat rapidus nodato gurgite vortex:
Iam vultu, iam crine latet, iam dextera nuſquam,
Vltimus abruptas enſis deſcendit in vndas.
Mille modis lethi miſeros mors vna fatigat.
Induit à tergo Mycaleſia cuſpis Agyrten,
Reſpexit, nuſquam auctor erat. ſed concita tractu
Gurgitis, effugiens inuenerat haſta cruorem.
Figitur & validos ſonipes Ætolus in armos,
Exiluitque alte vi mortis, & aera pendens
Verberat. Haud tamen eſt turbatus flumine ductor
Sed miſeratur equum, magnoque è vulnere telum
Exuit ipſe gemens & ſponte remiſit habenas.
Inde pedes repetit pugnas. greſſuque, manuque
Certior. & ſegnem Nomium, fortemque Mimanta,
Thisbænumque Lichan, Anthedoniumq; Lycetum
Continuat ferro, geminiſque è fratribus vnum
Theſpiaden. eadem poſcenti fata Panemo
Viue ſuperſtes ait, diræque ad mœnia Thebes
Solus abi, miſeros non decepture parentes.
Dij bene quod pugnas rapidum deiecit in amnem
Sanguinea Bellona manu. trahit vnda timentes.
Gurgite gentili, nuda nec flebilis vmbra
Stridebit veſtros Tydeus inhumatus ad ignes,
Ibitis æquoreis crudelia pabula monſtris.
Illum terra vehit, ſuaque in primordia ſoluit.
Sic premit aduerſos, & acerbat vulnera dictis.
Ac nunc enſe furit, nunc tela natantia raptans
Ingerit: innuptæ comitem Therona Dianæ,
Ruricolamque Gyan, cum fluctiuago Ergino,
Intonſumque Herſen, contemptoremque profundi
Crethea, nimboſam qui ſæpe Caphareos arcem
Euboicaſque hyemes, parua transfugerat alno.
Quid non fata queant? traiectus pectora ferro
Vol-

Voluitur in fluctus: heu cuius naufragus vndæ!.
Te quoque ſublimi tranſnantem flumina curru
Dum ſocios Pharſale petis, reſupinat ademptis
Dorica cuſpis equis. illos violentia ſæui
Gurgitis, infelixque iugi concordia mergit.
Nunc age qui tumidis magnum expugnauerit vndis
Hippomedonta labor, cur ipſe excitus in arma
Iſmenos, doctæ noſſe indulgete ſorores:
Veſtrum opus ire retro, & ſenium defendere famæ.
Gaudebat Fauno, nymphaque Iſmenide natus
Maternis bellare tener Crenæus in vndis.
Crenæus, cui prima dies in gurgite fido
Et natale vadum & virides cunabula ripæ.
Ergo ratus nihil Elyſias ibi poſſe ſorores,
Lætus adulantem nunc hoc nunc margine ab illo
Tranſit auum. leuat vnda gradus, ſeu defluus ille,
Siue obliquus eat, nec cum ſubit obuius vllas
Stagna dedere moras, piterque reuertitur amnis.
Non Anthedonij tegit hoſpitis inguina pontus
Blandior, æſtiuo nec ſe magis æquore Triton
Exerit, aut caræ feſtinus ad oſcula matris
Cum remeat, tardumque ferit delphina Palæmon.
Arma decent humeros, clypeuſque inſignis, & auro
Lucidus, Aoniæ cælatur origine gentis:
Sidonis hic blandi per candida terga iuuenci
Iam ſecura maris, teneris iam cornua palmis
Non tenet: extremis alludunt æquora plantis.
Ire putes clypeo, fluctuſque ſecare iuuencum.
Adiuuat vnda fidem. pelago nec diſcolor amnis,
Tunc audax pariter telis, & voce proterua
Hippomedonta petit: non hæc fœcunda veneno
Lerna, nec Herculeis hauſtæ ſerpentibus vndæ.
Sacrum amnem, facium, (&, miſer, experiere) deúmque
Altricis irrumpis aquas. nihil ille, ſed ibat
Cominus, oppoſuit cumulo ſe denſior amnis
Tardauitque manum. vulnus tamen illa retentum
Pertulit, atque animæ tota in penetralia ſedit.
Horruit vnda nefas: ſyluæ fleuiſtis vtræque:
Et grauiora cauæ ſonuerunt murmura ripæ.
Vlti-

Vltimus ille ſonus moribundo emerſit ab ore :
Mater : in hanc miſeri ceciderunt flumina vocem.
At genitrix cœtu glaucarum cincta ſororum
Protinus icta malo, vitrea de valle ſolutis
Exilijt furibunda comis, ac verbere crebro
Oraque, pectoraque, & viridem ſcidit horrida ve-
ſtem.
Vtque erupit aquis, iterumque, iterumque trementi
Ingeminat, Crenae, ſono. nuſquam ille, ſed index
Deſuper, ah miſeræ nimium noſcenda parenti,
Parma natat. iacet ipſe procul, qua mixta ſupremum
Iſmenon primi mutant confinia ponti.
Fluctiuagam ſic ſæpe domum, madidoſque penates
Halcyone deſerta gemit, cum pignora ſæuus
Auſter, & algentes rapuit Thetis inuida nidos.
Mergitur orba iterum, penituſque occulta ſub vndis
Limite non vno, liquidum qua ſubter eunti
Lucet iter, miſeri nequicquam funera nati
Veſtigat, plangitque tamen. ſæpe horridus amnis
Obſtat, & obducto caligant ſanguine viſus.
Illa tamen præceps in tela offendit & enſes,
Scrutaturque manu galeas, & prona reclinat
Corpora. nec ponto ſubmota intrabat amaram
Dorida. poſſeſſum donec iam fluctibus altis
Nereidum miſerata cohors, ad pectora matris
Impulit. illa manu ceu viuum amplexa reportat.
Inſternitque toris riparum, atque humida ſiccat
Mollibus ora comis, atque hæc vlulatibus addit:
Hoc tibi ſemidei munus tribuere parentes?
Nec mortalis auus? ſic noſtro in gurgite regnas?
Mitior heu miſero diſcors, alienaque tellus,
Mitior vnda maris, quæ iuxta flumina corpus
Rettulit, & miſeram viſa expectaſſe parentem.
Hine mei vultus? hæc torui lumina patris?
Hi crines vndantis aui? tu nobile quondam
Vndarum, nemorumque decus, quo ſoſpite maior
Diua, & nympharum longe regina ferebar.
Heus vbinā ille frequens modo circa limina matris
Ambitus? oranteſque tibi ſeruire Napææ?
Cur nunc te melius ſæuo manſura profundo

Ample-

Amplexu miſero tumulis, Crenæ, reporto,
Non mihi? nec tantæ pudet (heu) miſeretq; ruinæ,
Dure parens? quæ te alta & ineluctabilis imo
Condidit amne palus? quo iam nec cruda nepotis
Funera, nec noſtri valeant perrumpere planctus?
Ecce furit, iactatque tuo ſe in gurgite maior
Hippomedon, illum, ripæque vndæque tremiſcunt,
Illius impulſu noſtrum bibit vnda cruorem.
Tu piger, & trucibus facilis ſeruire Pelaſgis.
Ad cineres ſaltem, ſupremaque iuſta tuorum
Sæue veni, non hic ſolum accenſure nepotem.
His miſcet planctus, multumque indigna crue ntae
Pectora, cœruleæ referunt lamenta ſorores.
Qualiter Iſthmiaco nondum Nereida portu
Leucothean planxiſſe ferunt, dum pectore anhelo
Frigidus in matrem ſæuum mare reſpuit infans.
At pater arcano reſidens Iſmenos in antro
Vnde auræ, nubeſque bibent, atque imbrifer Arcus
Paſcitur, & Tyrios melior venit annus in agros.
Vt lamenta procul (quanquam obſtrepit ipſe) nouoſque
Accepit natæ gemitus, leuat aſpera muſco
Colla, grauemque gelu crinem, ceciditque ſoluta
Pinus adulta manu, dimiſſaque voluitur vrna.
Illum per ripas annoſo ſcrupea limo
Ora exertantem ſyluæ, fluuijque minores
Mirantur, tantus tumido de gurgite ſurgit,
Spumoſum attollens apicem, lapſuque ſonoro
Pectora cœruleæ riuis manantia barbæ,
Obuia cognatos gemitus, caſumque nepotis
Nympharū docet vna patrem. monſtratq; cruentum
Auctorem, dextramque premit. ſtetit arduus alto
Amne, manuque genas, & nexa virentibus vluis
Cornua concutiens, ſic turbidus ore profundo
Incipit: hunc ne mihi, ſuperum regnator, honorem,
Quod toties hoſpeſque tuis & conſcius actis,
(Nec memorare timor) falſa nunc improba fronte
Cornua, nunc vetitam currus diſiungere Phœben,
Dotaleſque rogos, deceptaque fulmina vidi
Præcipuoſque alui natorum? an vilis & illis

Gra-

Gratia? ad hunc certe repſit Tirynthius amnem:
Hac tibi flagrantem Bromium reſtinximus vnda.
Aſpice quas fluuio cædes, quæ funera portem
Continuus telis, altoque adopertus aceruo.
Omne vadum belli ſeries tenet: omnis anhelat
Vnda nefas, ſubterque animæ, ſupraque recentes
Errant, & geminas iungunt caligine ripas.
Ille ego clamatus ſacris vlulatibus amnis,
Qui molles thyrſos, Bacchæaque cornua puro
Fonte lauare feror, ſtipatus cædibus arctas
In freta quæro vias. non Strymonos impia tanto
Stagna cruore natant, non ſpumifer altius Ebrus
Gradiuo bellante rubet. nec te admonet altrix
Vnda, tuaſque manus, iam pridem oblite parentum
Liber? an Eous melius pacatur Hydaſpes?
At tu qui tumidus ſpolijs, & ſanguine gaudes
Inſontis pueri, non hoc ex amne potentem
Inachon, aut ſæuas victor reuehere Mycenas,
Ni mortalis ego, & tibi ductus ab æthere ſanguis.
Sic ait infrendens, & ſponte furentibus vndis
Signa dedit. mittit gelidus montana Cithæron
Auxilia, antiquaſque niues, & pabula brumæ
Ire iubet. frater tacitas Aſopos eunti
Conciliat vires, & hiulcis flumina venis
Suggerit. ipſe cauæ ſcrutatur viſcera terræ,
Stagnaque; torpenteſque lacus pigraſque paludes
Excutit, atque auidos tollens ad ſidera vultus
Humentes nebulas exhaurit, & aera ſiccat.
Iamque ſuper ripas vtroque extantior ibat
Aggere, iam medium modo qui ſuperauerat amnem
Hippomedon intactus aquis humeroſque manuſque,
Miratur creuiſſe vadum, ſeſeque minorem.
Hinc atque hinc tumidi fluctus, animoſaque ſurgit
Tempeſtas inſtar pelagi, cum Pleiadas haurit,
Aut nigrum trepidis impingit Oriona nautis.
Non ſecus æquoreo iactat Theumeſius amnis
Hippomedonta ſalo, ſemperque vmbone ſiniſtro
Tollitur, & clypeum nigrante ſuperuenit æſtu
Spumeus adſultans, fractaque refunditur vnda,

Et

Et cumulo maiore redit. nec mole liquenti
Contentus, carpit putres ſeruantia ripas
Arbuſta, annoſaſque trabes, eiectaque fundo
Saxa rotat. ſtat pugna impar, amniſque virique
Indignante deo. nec enim dat terga, nec vllis
Frangitur ille minis, venienteſque obuius vndas
Intrat, & obiecta diſpellit flumina parma.
Stant terra fugiente gradus, & poplite tenſo
Lubrica ſaxa natant, genibuſque obnixus, & hærens
Subruta fallaci ſeruat veſtigia limo.
Sic etiam increpitans: Vnde hæc, Iſmene, repente
Ira tibi? quoue has traxiſti gurgite vires
Imbelli famulate deo? ſolumque cruorem
Fœmineis experte choris, cum Bacchica mugit
Buxus, & inſanæ maculant trieterida matres?
Dixerat. atque ille ſeſe deus obtulit vltro
Turbidus imbre genas, & nube natantis arenæ.
Nec ſæuit dictis, trunca ſed pectora quercu
Ter, quater, oppoſiti, quantum ira deuſque valebant,
Impulit aſſurgens, tandem veſtigia flexit,
Excuſſumque manu tegimen, conuerſaque lente
Terga refert. inſtant vndæ, ſequiturque labantem
Amnis ouans. nec non ſaxis, & grandine ferri
Deſuper infeſtant Tyrij, geminoque repellunt
Aggere. quid faciat bellis obſeſſus, & vndis?
Nec fuga iam miſero, nec magnæ copia mortis.
Stabat gramineæ producta crepidine ripæ
Vndarum ac terræ dubio, ſed amicior vndis
Fraxinus, ingentique vadum poſſederat vmbra.
Huius opem (nam qua terras inuaderet?) vnca
Arripuit dextra: nec pertulit illa trahentem.
Sed maiore ſupra, quam ſtabat pondere victa
Soluitur, & qua ſtagna ſubit radice, quibuſque
Arentem mordebat humum, demiſſa ſuperne
Iniecit trepido ſeſe, ripamque, nec vltra
Paſſurum ſubitæ vallauit ponte ruinæ.
Huc vndæ coeunt, & ineluctabile cœnum
Vorticibuſque cauis ſedit, creſcitque barathrum.
Iamque humeros, iam colla ducis ſinuoſa vorago
Circuit. hic demum victus ſuprema fateri

Exclamat: Fluuione (pudet!) Mars inclyte merges
Hanc animam? ſegneſque lacus & ſtagna ſubibo
Ceu pecoris cuſtos, ſubiti torrentis iniquis
Interceptus aquis? adeone occumbere ferro
Non merui? tandem precibus commota Tonantem
Iuno ſubit: Quo nam miſeros, ſator inclyte diuûm,
Inachidas, quonam vſq; premes? iam Pallas & odit
Tydea, iam rapto tacuerunt augure Delphi.
En meus Hippomedon, cui gentis origo Mycenæ
Argolicique lares, numenque ante omnia Iuno,
(Sic ego fida meis?) pelagi crudelibus ibit
Præda feris? certe tumulos, ſupremaque victis
Buſta dabas. vbi Cecropiæ poſt prælia flammæ?
Theſeos ignis vbi eſt? non ſpernit coniugis æquas
Ille preces: leuiterque oculos ad Mœnia Cadmi
Rettulit, & viſo ſederunt flumina nutu.
Illius exangues humeri, & perfoſſa pateſcunt
Pectora. ceu ventis alte cum elata reſedit
Tempeſtas, ſurgunt ſcopuli, quæſitaque nautis
Terra, & ab infeſtis deſcendunt æquora ſaxis.
Quid ripas tenuiſſe iuuat? premit vndique nimbo
Telorum Phœniſſa cohors, nec tegmina membris
Vlla, omniſque patet letho. tunc vulnera manant,
Quique ſub amne diu ſtupuit cruor, aere nudo
Soluitur, & tenues venarum laxat hiatus,
Incertequi labant vndarum frigore greſſus.
Procumbit, Getico qualis procumbit in Hæmo
Seu Boreæ furijs, putri ſeu robore quercus
Cœlo mixta comas, ingentemque aera laxat.
Illam nutantem nemus, & mons ipſe tremiſcit
Qua tellure cadat, quas obruat ordine ſyluas.
Non tamen aut enſem, galeamue audacia cuiquam
Tangere. vix credunt oculis, ingentiaque horrent
Funera, & aſtrictis accedunt cominus armis.
Tandem adijt Hypſeus, capulumq; in morte tenenti
Extrahit, & toruos laxauit caſſide vultus.
Itque per Aonios alte mucrone coruſco
Suſpenſam oſtentans galeam, & clamore ſuperbit.
Hic ferus Hippomedon: hic formidabilis vltor
Tydeos infandi, debellatorque cruenti
Gurgi-

Gurgitis. agnouit longe, preſſitque dolorem
Magnanimus Capaneus. telumque immane lacerto
Hortatur librans: Ades ò mihi, dextera, tantum
Tu præſens bellis, & ineuitabile numen,
Te voco, te ſolam ſuperûm contemptor adoro.
Sic ait, & voti ſeſe facit ipſe potentem.
It tremebunda abies, clypeum per & ærea terga
Loricæ, tandemque animam ſub pectore magno
Deprendit. ruit haud alio quam celſa fragore
Turris, vbi innumeros penitus quaſſata per ictus
Labitur, effractamque aperit victoribus vrbem.
Cui ſuper adſiſtens, non inficiamur honorem
Mortis ait: refer huc oculos, ego vulneris author.
Lætus abi, multumque alijs iactantior vmbris.
Tunc enſem, galeamque rapit, clypeumque reuellit
Ipſius, exanimemque tenens ſuper Hippomedonta,
Accipe, ait, ſimul hoſtiles dux magne, tuaſque
Exuuias: veniet cineri decus, & ſuus ordo
Manibus, interea iuſtos dum reddimus ignes,
Hoc vltor Capaneus operit tua membra ſepulchro.
Sic anceps dura belli vice mutua Graijs
Sidonijſque ſimul nectebat vulnera Mauors.
Hic ferus Hippomedon, illic non ſegnior Hypſeus
Fletur, & alterni præbent ſolatia luctus.
Triſtibus interea ſomnum turbata figuris
Torua ſagittiferi mater Tegeatis Ephebi,
Crine dato paſſim, plantiſque ex more ſolutis,
Ante diem gelidas ibat Ladonis ad vndas.
Purgatura malum fluuio viuente ſoporem.
Namque per attonitas curarum pondere noctes
Sæpe & delapſas adytis, quas ipſa dicarat
Exuuias, ſeque ignotis errare ſepulchris
Extorrem nemoris, Dryadumque à plebe fugatam,
Sæpe nouos nati bello redijſſe triumphos,
Armaque, & alipedem notum, comiteſque videbat,
Nuſquam ipſum. nunc ex humeris fluxiſſe pharetras,
Effigieſque ſuas, ſimulacraque nota cremari.
Præcipuos ſed enim illa metus portendere viſa
Nox miſeræ, totoque erexit pectore matrem.
Nota per Arcadias felici robore ſiluas

Quercus erat, Triuiæ quam deſacrauerat ipſe
Electam turba nemorum, numenque colendo
Fecerat. hic arcus, & feſſa reponere tela,
Armaque curua Suum, & vacuorum terga Leonum
Figere, & ingentes æquantia cornua ſiluas.
Vix ramis locus: agreſtes adeo omnia cingunt
Exuuiæ, & viridem ferri nitor impedit vmbram.
Hanc vt forte iugis longo defeſſa redibat
Venatu modo rapta ferox Erymanthidos vrſæ
Ora ferens, multo proſciſſam vulnere cernit
Depoſuiſſe comam, & rorantes ſanguine ramos
Expiraſſe ſolo. quærenti Nympha cruentas
Mænadas, atque hoſtem dixit ſæuiſſe Lyæum.
Dum gemit, & planctu circundat pectus inani,
Abrupere oculi noctem, mœſtoque cubili
Exilit, & falſos quærit per lumina fletus.
Ergo vt in amne nefas merſo ter crine piauit,
Verbaque ſollicitas matrum ſolantia curas
Addit, armatæ ruit ad delubra Dianæ,
Rore ſub Eoo, notaſque ex ordine ſiluas
Et quercum gauiſa videt. tunc limine diuæ
Aſtitit, & tali, nequicquam voce precatur:
Virgo potens nemorum, cuius non mollia ſigna
Militiamque trucem, ſexum indignata frequento
More nihil Graio. nec te gens aſpera ritu
Colchis, Amazoniæue magis coluere cateruæ.
Si mihi non vnquam thyaſi, luduſue proteruæ
Noctis & inuiſo quamuis temerata cubili,
Non tamen aut teretes thyrſos, aut mollia geſſi
Penſa, ſed in tetricis & poſt connubia luſtris,
Sic quoque venatrix, animumque innupta remanſi.
Nec mihi ſecretis culpam occultare ſub antris
Cura, ſed oſtendi natum, poſuique trementem
Ante tuos confeſſa pedes. nec degener ille
Sanguinis, inque meos reptauit protinus arcus,
Tela puer lachrymis & prima voce popoſcit:
Hunc mihi (quid trepidæ noctes, ſomnuſque minantur?)
Hunc, precor, audaci qui nunc ad prælia voto
Heu nimium tibi fiſus abit, da viſere belli
Victo-

Victorem, vel ſi ampla peto, da viſere tantum
Hic ſudet, tuaque arma ferat. preme diua malorum
Signa: quid in noſtris, nemoralis Delia, ſiluis
Mænades hoſtiles, Thebanaque numina regnant?
Hei mihi cur penitus (ſimque augur caſſa futuri)
Cur penitus, magnoq; interpretor omine quercum?
Quod ſi vera ſopor miſeræ præſagia mittit,
Per te maternos, mitis Dictynna, labores,
Fraternumque decus, iuſtis hunc fige ſagittis
Infelicem vterum. miſeræ ſine funera matris
Audiat ille prior. dixit, fletuque ſoluto,
Aſpicit & niueæ ſaxum maduiſſe Dianæ.
Illam diua ferox etiamnum in limine ſacro
Expoſitam, & gelidas verrentem crinibus aras
Linquit, & in medijs frondentem Mænalon aſtris
Exuperat greſſu, ſaltumque ad mœnia Cadmi
Deſtinat, interior cœli qua ſemita lucet
Dijs tantum, & cunctas iuxta videt ardua terras.
Iamque fere medium Parnaſi frondea præter
Colla tenebat iter, cum fratrem in nube coruſca
Aſpicit haud ſolitum viſu. remeabat ab armis
Mœſtus Echionijs, demerſi funera lugens
Auguris. irrubuit cœli plaga ſidere mixto,
Occurſuque ſacro pariter iubar arſit vtrimque,
Et coiere arcus, & reſpondere pharetræ.
Ille prior, Scio Labdacidas, germana, cohortes,
Et nimium fortes auſum petis Arcada pugnas.
Fida rogat genitrix; vtinam indulgere precanti
Fata darent! en ipſe mei (pudet) irritus arma
Cultoris, frondeſque ſacras, ad inania vidi
Tartara, & in memet verſos deſcendere vultus.
Nec tenui currus, terræque abrupta coegi,
Sæuus ego, immerituſque coli. Lugentia cernis
Antra, ſoror, mutaſque domos. hæc ſola rependo
Dona pio comiti. nec tu peritura mouere
Auxilia, & mœſtos in vanum perge labores.
Finis adeſt iuueni: non hoc mutabile fatum.
Nec te nunc dubijs fraterna oracula fallunt
At decus extremum miſero, confuſa viciſſim.
Virgo refert, duræque licet ſolatia morti

Quærere, nec fugiet pœnas, quicumque nefandam
Inſontis pueri ſcelerarit ſanguine dextram
Impius. & noſtris fas ſit ſæuire ſagittis.
Sic effata mouet greſſus, libandaque fratri
Parcius ora tulit, Thebaſque infeſta petiuit.
At pugna ereptis maior crudeſcit vtrimque
Regibus, alternoſque ciet vindicta furores.
Hypſeos hinc turmæ, deſolatumque magiſtro
Agmen, at hinc grauius fremit Hippomedontis ad-
empti
Orba cohors. præbent obnixi pectora ferro:
Idem ardor rabidis externum haurire cruorem,
Ac fudiſſe ſuum: nec ſe veſtigia mutant.
Stat cuneo defixa acies, hoſtique cruento
Dant animas, & terga negant. cum lapſa per auras
Vertice Diræi velox Latonia montis
Aſtitit. agnoſcunt colles, notamque tremiſcit
Sylua deam, ſæuis vbi quondam exerta ſagittis
Fœcunda laſſo Nioben conſumpſerat arcu.
Illum acies inter medias, iam cæde ſuperbum
Neſcius armorum, & primas tunc paſſus habenas
Venator raptabat equus, quem diſcolor ambit
Tigris, & auratis aduerberat vnguibus armos.
Colla ſedent, nodis & caſtigata iubarum
Libertas, nemoriſque notæ ſub pectore primo
Iactantur, niueo lunata monilia dente,
Ipſe bis Oebalio ſaturatam murice pallam,
Lucenteſque auro tunicas (hoc neuerat vnum
Mater opus) tenui collectus in ilia vinclo
Cornipedis leuo clypeum demiſerat armo,
Enſe grauis nimio: tereti iuuat aurea morſu
Fibula, pendentes circum latera aſpera cinctus,
Vaginæque ſonum, tremulumque audire pharetræ
Murmur, & à cono miſſas in terga catenas.
Interdum criſtas hilaris iactare comantes,
Et pictum gemmis galeæ iubar. aſt vbi pugna
Caſſis anhela calet; reſoluto vertice nudus
Exoritur. tunc dulce comæ, radijſque micantes
Dulce nitent viſus, &, quas dolet ipſe morari,
Nondum mutatæ roſea lanugine malæ.

Nec

Nec formæ ſibi laude placet, multumque ſeueris
Aſperat ora minis, ſed frontis ſeruat honorem
Ira decens. dat ſponte locum Thebana iuuentus
Natorum memores, intentaque tela retorquent.
Sed premit, & ſæuas miſerantibus ingerit haſtas.
Illum & Sidoniæ iuga per Theumeſia nymphæ
Bellantem, atque ipſo ſudore & puluere gratum
Laudant, & tacito ducunt ſuſpiria voto.
Talia cernenti mitis ſubit alta Dianæ
Corda dolor, fletuque genas violata, Quod, inquit,
Nunc tibi, quod lethi quæram dea fida propinqui
Effugium? hæc ne vltro properaſti ad prælia, ſæue
Ac miſerande puer? cruda heu feſtinaque Virtus
Suaſit, & hortatrix animoſi gloria lethi.
Scilicet anguſtum iamdudum vrgentibus annis
Mænalium tibi, parue, nemus, perque antra ferarum
Vix tutæ ſine matre viæ, ſilueſtria cuius
Nondum tela procax, arcumque implere valebas:
Et nunc illa meas ingentem plangit ad aras
Inuidiam, ſurdaſque fores, & limina laſſat.
Tu dulces lituos, vlulataque prælia gaudes
Felix, & miſeræ tantum periture parenti.
Ne tamen extremo fruſtra morientis honori
Adfuerit, venit in medios caligine fulua
Septa globos, primumque leues furata ſagittas
Audacis tergo pueri, cœleſtibus implet
Coryton telis, quorum ſine ſangnine nullum
Effugit. Ambroſio tunc ſpargit membra liquore,
Spargit equum, ne quo temeretur vulnere corpus
Ante necem, cantuſque ſacros, & conſcia miſcet
Murmura, ſecretis quæ Colchidas ipſa ſub antris
Nocte docet, monſtratq; feras quærentibus herbas.
Tunc vero exerto circumuolat igneus arcu,
Nec ſe mente regit, patriæ, matriſque, ſuique
Immemor, & nimium cœleſtibus vtitur armis.
Vt leo, cui paruo mater Gætula, cruentos
Suggerit ipſa cibos, cum primum creſcere ſenſit
Colla iubis, toruuſque nouos reſpexit ad vngues,
Indignatur ali, tandemque effuſus apertos
Liber amat campos, & neſcit in antra reuerti.

Quos age Parrhaſio ſternis, puer improbe, cornu?
Prima Tanagræum turbauit arando Chorœbum
Extremo galeæ, primoque in margine parmæ
Anguſta tranſmiſſa via. ſtat faucibus vnda
Sanguinis, & ſacri facies rubet igne veneni.
Sæuius Eurition, cui luminis orbe ſiniſtri
Aſpera tergeminis acies ſe condidit vncis.
Ille trahens oculo plenam labente ſagittam
Ibat in auctorem. Sed diuum fortia quid non
Tela queant? alio geminatum lumine vulnus
Expleuit tenebras, ſequitur tamē improbus hoſtem,
Qua meminit, fuſum donec prolapſus in Idam
Decidit. hic ſæui miſer inter funera belli
Palpitat, & mortem, ſocioſque, hoſteſque precatur.
Addit Abantiadas, inſignem crinibus Argum,
Et male dilectum miſeræ Cydona ſorori.
Illi perfoſſum telo patefecerat inguen,
Huic geminum obliqua traiecit arundine tempus
Extitit hac ferrum, velox hac penna remanſit;
Fluxit vtrimque cruor; nulli tela aſpera mortis
Dant veniam. non forma Lamū, non infula Lygdum,
Non pubeſcentes texerunt Æolon anni
Figitur ora Lamus, flet ſaucius inguina Lygdus,
Perfoſſam telo niueam gemis Æole frontem.
Te præceps Eubœa tulit, te candida Thiſbe.
Miſerat, hunc virides non excipietis Amyclæ.
Numquam caſſa manus, nullum ſine vulnere fugit
Miſſile. nec requies dextræ, ſonitumque priori
Iungit arundo ſequens. vnum qui crederet arcum?
Aut vnam ſæuire manum? modo dirigit ictus,
Nunc latere alterno dubius conamina mutat,
Nunc fugit inſtantes, & ſolo reſpicit arcu.
Et iam mirantes, indignanteſque coibant
Labdacidæ, primuſque Iouis de ſanguine claro
Amphion, ignarus adhuc, quæ funera campis
Ille daret, Quonam vſque moram lucrabere fati,
O multum meritos puer orbature parentes?
Quin etiam menti tumor, atque audacia gliſcit,
Congreſſus dum nemo tuos, pugnamque minorem
Dignatur bellis, iramque relinqueris infra.

I, re-

I, repete Arcadiam, mixtuſq; æqualibus illic,
Dum ferus hic vero defæuit puluere Mauors,
Prælia lude domi. quod ſi te mœſta ſepulchri
Fama mouet, dabimus, letho moriere virorum.
Iamdudum hunc contra ſtimulis, grauioribus ardet
Trux Atalantiades, nec dum ille quieuerat, inſit:
Sera etiam in Thebas, quarum hic exercitus arma
Profero. quiſnam adeo puer, vt bellare recuſet
Talibus? Arcadiæ ſtirpem, & fera femina gentis,
Non Thebana vides. non me ſub nocte ſilenti
Thyas Echionio genitrix famulata Lyæo
Edidit. haud vnquam deformes vertice mitras
Induimus, turpiq; manu iactauimus haſtam.
Protinus aſtrictos didici reptare per amnes,
Horrendaſq; domos magnarum intrare ferarum,
Et quid plura loquar? ferrum mea ſemper, & arcus
Mater habet, veſtri feriunt caua timpana patres.
Non tulit Amphion, vultumq; & in ora loquentis
Telum immane rotat, ſed ferri lumine diro
Turbatus ſonipes, ſeſe dominumq; retorſit
In latus, atq; auidam transmiſit deuius haſtam.
Acrior hoc iuuenem ſtricto mucrone petebat
Amphion. cum ſe medio Latonia campo
Inijcit ante oculos: omni ſtetit obuia vultu.
Hærebat iuueni deuinctus amore pudico
Mænalius Dorceus, cui bella, ſuumq; timorem
Mater, & audaces pueri mandauerat annos.
Huius tum vultu dea diſſimulata profatur:
Hactenus Ogygias ſatis infeſtaſſe cateruas,
Parthenopæe, ſatis. miſeræ iam parce parenti,
Parce deis quicunq; fauent. nec territus ille,
Hunc ſine me (nec plura petam) fidiſſime Dorceu,
Sternere humi, qui tela meis gerit æmula telis,
Et ſimiles cultus, & frena ſonantia iactat.
Frena regam; cultus triuiæ pendebitis alto
Limine, captiuis matrem donabo pharetris.
Audijt, & mixto riſit Latonia fletu.
Viderat hanc cœli iamdudum in parte remota
Gradiuum complexa Venus, dumq; anxia Thebas
Commemorat, Cadmumq; viro caræq; nepotes.

Harmoniæ, preſſum tacito ſub corde dolorem
Tempeſtiua mouet. Nonne hanc, Gradiue, proteruam
Virginitate vides mediam ſeferre virorum
Cœtibus? vtque acies audax, & Martia ſigna
Temperet? en etiam donat, præbetq; necandos
Tot noſtra de gente viros. huic tradita Virtus,
Huic furor? agreſtes ſupereſt tibi figere damas.
Deſiluit iuſtis commotus in arma querelis
Bellipotens, cui ſola vagum per inane ruenti
Ira comes, reliqui ſudant ad bella Furores.
Nec mora, cum mœſtam monitu Latoida duro
Increpat aſſiſtens: Non hæc tibi prælia diuûm
Dat pater, armiferum ni protinus improba campum
Deſeris, huic æquam noſces nec Pallada dextræ.
Quid faciat contra? premit hinc Mauortia cuſpis,
Hinc plenæ tibi, parue, colus, Iouis inde ſeueri
Vultus: abit ſolo poſt hæc deuicta pudore.
At pater Ogygias Mauors circumſpicit alas,
Horrendumq; Dryanta mouet, cui ſanguinis auctor
Turbidus Orion, comiteſq; odiſſe Dianæ.
Inde furit primum. hic turbatos arripit enſe
Arcadas, exarmatq; ducem. cadit agmine longo
Cyllenes populus, Tegeeſq; habitator opacæ
Æpitijq; duces, fugiunt, Pheneiq; phalanges.
Ipſum autem, & laſſa fidit proſternere dextra,
Nec ſeruat vires, etenim huc iam feſſus, & illuc,
Mutabat turmas, vrgent præſagia mille
Funeris, & nigræ præcedunt nubila mortis.
Iamque miſer raros comites, verumque videbat
Dorcea, iam vires paulatim abſcedere ſentit,
Sentit & exhauſtas humero leuiore pharetras.
Iam minus atq; minus fert arma, puerq; videtur
Et ſibi. cum torua clypei metuendus obarſit
Luce Dryas. tremor ora repens, ac viſcera torſit
Arcados. vtque feri vectorem fulminis albus
Cum ſupra reſpexit Olor, cupit hiſcere ripam
Strymonos, & trepidas in pectora contrahit alas,
Sic iuuenem ſæui conſpecta mole Dryantis,
Iam non ira ſubit, ſed lethi nuncius horror.

Arma tamen, fruſtra ſuperos Triuiamque precatus,
Molitur pallens, & ſurdos expedit arcus.
Iamq; inſtat telis, & vtramq; obliquus in vnam
Cornua contingit mucrone, & pectora neruo.
Cum ducis Aonij magno cita turbine cuſpis
Fertur in aduerſum, neruiq; obliqua ſonori
Vincla ſecat, pereunt ictus, manibuſq; remiſſis
Vana ſupinato ceciderunt ſpicula cornu
Tunc miſer & frenos turbatus, & arma remiſit,
Vulneris impatiens, humeri qua tegmina dextri
Intrarat, facilemque cutem ſubit altera cuſpis,
Cornipediſq; fugam ſucciſo poplite ſiſtit.
Tunc cadit ipſe Dryas(mirum)nec vulneris vſquam
Conſcius, olim auctor teli, cauſæque patebant.
At puer infuſus ſocijs, in deuia campi
Tollitur(heu ſimplex ætas.) morienſq; iacentem
Flebat equum. cecidit laxata caſſide vultus,
Ægraque per trepidos expirat gratia viſus,
Et prenſis concuſſa comis, ter colla, quaterque
Stare negant, ipſiſq; nefas lachrymabile Thebis,
Ibat purpureus niueo de pectore ſanguis.
Tandem hæc ſingultu verba incidente profatur.
Labimur, i, miſeram, Dorceu, ſolare parentem.
Illa quidem, ſi vera ferunt præſagia curæ,
Aut ſomno iam triſte nefas, aut omine vidit.
Tu tamen arte pia trepidam ſuſpende, diuque
Decipito, neu tu ſubitus, neue arma tenenti
Veneris, & tandem cum iam cogere fateri,
Dic: merui, genitrix, pœnas, inuita capeſſens
Arma puer rapui, nec te retinente quieui.
Nec tibi ſollicitæ ſaltem inter bella peperci.
Viue igitur, potiuſq; animis iraſcere noſtris.
Et iam pone metus. fruſtra de colle Lycæi
Anxia proſpectas; ſi quis per nubila longe
Aut ſonus, aut noſtro ſublatus ab agmine puluis.
Frigidus in nuda iaceo tellure, nec vſquam
Tu prope, quæ vultus, efflantiaq; ora teneres.
Hunc tamen, orba parens, crinem(dextraque ſecandum

Præbuit) hunc toto capies pro corpore crinem,
Comere quem fruſtra me dedignante ſolebas.
Huic dabis exequias : atq; inter iuſta memento,
Ne quis inexpertis hebetet mea tela lacertis,
Dilectoſq; canes vllis agat amplius antris.
Hæc autem primis arma infelicia caſtris
Vre, vel ingratæ munus ſuſpende Dianæ.

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS
LIBER DECIMVS.

OBruit Heſperia Phœbum nox humida porta
Imperijs properata Iouis, nec caſtra Pelaſgum
Aut Tyrias miſeratus opes, ſed triſte tot extra
Agmina, & immeritas ferro decreſcere gentes.
Panditur immenſo deformis ſanguine campus.
Illic arma, & equos, ibant quibus ante ſuperbi,
Funeraque orba rogis, neglectaque membra relinquunt.
Tunc inhonora cohors laceris inſignibus ægras
Secernunt acies; portæque ineuntibus arma
Anguſtæ populis, late cepere reuerſos.
Par vtrinque dolor, ſed dant ſolatia Thebis
Quatuor errantes Danaum ſine præſide turmæ.
Ceu mare per tumidum viduæ moderantibus alni
Quas Deus, & caſus, tempeſtateſq; gubernant.
Inde animus Tyrijs non iam ſua caſtra, ſed vltro
Hoſtilem ſeruare fugam, ne forte Mycenas
Contenti redijſſe petant. dat teſſera ſignum
Excubijs, poſitæque vices. dux noctis opertæ
Sorte Meges, vltroq; Lycus. iamque ordine iuſſo
Arma, dapes, ignemq; ferunt, rex firmat euntes.
Victores Danaum(nec enim lux craſtina longe,
Nec quæ pro timidis interceſſere tenebræ
Semper erunt) augete animos, & digna ſecundis

Pectora ferte deis, iacet omnis gloria Lernæ
Præcipuæq; manus, ſubijt vltricia Tydeus
Tartara, mors ſubitam nigri ſtupet auguris vmbrã,
Iſmenos raptis tumet Hippomedontis opimis.
Arcada belligeris pudet annumerare trophæis.
In manibus merces. nuſquam capita ardua belli,
Monſtrataq; ducum ſeptena per agmina criſtæ.
Scilicet Adraſti ſenium, fraterq; iuuenta
Peior, & inſanis Capaneus metuendus in armis?
Ite age, & obseſſis vigiles circundate flammas.
Nulli ex hoſte metus, prædam adſeruatis, opeſque
Iam veſtras. Sic ille truces hortatibus implet
Labdacidas. iuuat exhauſtos iterare labores.
Sicut erat puluis, ſudorq; cruorq; per artus
Mixtus adhuc, vertere gradum. vix obuia paſſi
Colloquia, amplexus etiam, dextraſq; ſuorum
Excuſſere humeris. tunc frontem, auerſaq; terga
Partiti, laterumq; ſinus, vallum vndique cingunt
Ignibus infeſti. rabidi ſic agmine mixto
Sub noctem coiere Lupi, quos omnibus agris
Nil non auſa fames longo tenuauit hiatu,
Iam ſtabula ipſa premunt: torquet ſpes irrita fauces,
Balatuſq; tremens, pingueſq; ab ouilibus auræ.
Quod ſupereſt, duris adfrangunt poſtibus vngues,
Pectoraq; & ſiccos minuunt in limine dentes.
At procul Argolici ſupplex in margine templi
Cætus, & ad patrias fuſæ Pelopeides aras
Sceptriferæ Iunonis opem, reditumq; ſuorum
Expoſcunt, pictaſq; fores, & frigida vultu
Saxa terunt, paruoſq; docent procumbere natos.
Condiderant iam vota diem: nox addita curas
Iungit, & aggeſtis vigilant altaria flammis.
Peplum etiam dono, cuius mirabile textum
Nulla manus ſterilis, nec diſſociata marito
Verſarat calathis, caſtæ velamina diuæ
Haud ſpernenda ferunt. varijs vbi plurima floret
Purpura picta modis, mixtoq; incenditur auro.
Ipſa illic magni thalamo deſponſa Tonantis
Expers connubij, & timide poſitura ſororem
Lumine demiſſo pueri Iouis oſcula libat.

Simplex,

Simplex, & nondum furtis offenſa mariti.
Hoc tunc Argolicæ ſanctum velamine matres
Induerant ebur, & lachrymis queſtuque rogabant.
Aſpice ſacrilegas Cadmeæ pellicis arces,
Siderei regina poli, tumulumq; rebellem
Diſijce, & in Thebas aliud (potes) excute fulmen.
Quid faciat? ſcit fata ſuis contraria Graijs,
Auerſumq; Iouem: ſed nec perijſſe precatus
Tantaque dona velit. tempus tamen obuia magni
Fors dedit auxilij. videt alto ex æthere clauſa
Mœnia, & inſomni vallum ſtatione teneri.
Horruit irarum ſtimulis, motaq; verendum
Turbauit diadema coma. non ſæuius arſit
Herculeæ cum matris onus, geminoſq; Tonantis
Concubitus vacuis indignaretur in aſtris.
Ergo intempeſta ſomni dulcedine captos
Deſtinat Aonios letho præbere: ſuamq;
Orbibus accingi ſolitis iubet Irin, & omne
Mandat opus. paret iuſſis dea clara, polumque
Linquit, & in terras longo ſuſpenditur arcu.
Stat ſuper occiduæ nebuloſa cubilia noctis,
Æthiopaſque alios, nulli penetrabilis aſtro.
Lucus iners, ſubterq; cauis graue rupibus antrum
It vacuum in montem, qua deſidis atria ſomni.
Securumque larem ſegnis Natura locauit.
Limen opaca Quies, & pigra Obliuia ſeruant,
Et nunquam vigili torpens Ignauia vultu.
Otia veſtibulo, preſſiſque ſilentia pennis
Muta ſedent, abiguntq; truces à culmine ventos:
Et ramos errare vetant, & murmura demunt
Alitibus. non hic pelagi, licet omnia clament
Littora, non illic cœli fragor. ipſe profundis
Vallibus effugiens ſpeluncæ proximus amnis
Saxa inter, ſcopuloſq; tacet. nigrantia circa
Armenta, omne ſolo recubat pecus, & noua mar-
cent
Germina, terrarumq; inclinat ſpiritus herbas.
Mille intus ſimulacra dei cælauerat ardens
Mulciber. hic hæret lateri redimita Voluptas.
Hic comes in requiem vergens labor. eſt vbi Baccho,

Eſt

Eſt vbi Martigenæ ſocium puluinar Amori
Obtinet, interius tectum in penetralibus altis
Et cum Morte iacet. nullique ea triſtis imago.
Ipſe autem, vacuus curis, humentia ſubter
Antra ſoporifero ſtipatus flore, tapetas
Incubat. exhalant veſtes, & corpore pigro
Strata calent. ſupraq; torum niger efflat anhelo
Ore vapor, manus hæc fuſos à tempore leuo
Suſtentant crines: hæc cornu oblita remiſit.
Adſunt innumero circum vaga ſomnia vultu,
Vera ſimul falſis, permixtaque triſtia blandis.
Noctis opaca cohors, trabibuſque, aut poſtibus hærent,
Aut tellure iacent. tenuis qui circuit aulam
Inualidusq; nitor primoſq; hortantia ſomnos
Languida ſucciduis expirant lumina flammis.
Huc ſe cœruleo librauit ab æthere virgo
Diſcolor. effulgent ſiluæ, tenebroſaque Tempe
Adriſere deæ, & zonis lucentibus icta
Euigilat domus. ipſe autem nec lampade clara
Nec ſonitu, nec voce deæ perculſus, eodem
More iacet. donec radios Thaumantias omnes
Impulit, inque oculos penitus deſcendit inertes.
Tunc ſic orſa loqui nimborum fulua creatrix:
Sidonios te Iuno duces, mitiſſime diuûm
Somne, iubet populumq; trucis defigere Cadmi,
Qui nunc euentu belli tumefactus, Achæum
Peruigil adſeruat vallum, & tua iuſſa recuſat.
Da precibus tantis, (rara eſt hoc poſſe facultas,)
Placatumq; Iouem dextra Iunone merere.
Dixit, & increpitans languentia pectora dextra,
Ne pereant voces, iterumque, iterumq; monebat.
Ille deæ iuſſis dubium, mixtumq; ſopori
Annuit. excedit grauior nigrantibus antris
Iris, & obtuſum multo iubar excitat imbri.
Ipſe quoq; & volucrem greſſum. & ventoſa citauit
Tempora, & obſcuri ſinuatam frigore cœli
Impleuit chlamydem, tacitoq; per æthera curſu
Fertur, & Aonijs longe grauis imminet aruis.
Illius aura ſolo volucres, pecudeſq; feraſq;
Expli-

Explicat, & penitus quacunq; ſuperuolat orbem,
Languida de ſcopulis ſidunt freta. pigrius hærent
Nubila, demittunt extrema cacumina ſyluæ,
Pluraq; laxato ceciderunt ſidera cœlo.
Primus adeſſe deum ſubita caligine ſenſit
Campus, & innumeræ voces, fremituſq; virorum
Summiſere ſonum. cum vero humentibus alis
Incubuit, piceaq; haud vnquam denſior vmbra
Caſtra ſubit, errare oculi, reſolutaq; colla,
Et medio adfatu verba imperfecta relinqui,
Mox & fulgentes clypeos, & ſæua remittunt
Pila manu, laſſiq; cadunt in pectora vultus.
Et iam cuncta ſilent: ipſi iam ſtare recuſant
Cornipedes. ipſos ſubitus cinis abſtulit ignes.
At non & trepidis eadem ſopor otia Graijs
Suadet, & à iunctis arcet ſua nubila caſtris
Noctiuagi vis blanda dei, ſtant vndiq; in armis
Fœdam indignantes noctem, vigileſq; ſuperbos.
Ecce repens, ſuperis animum lymphantibus, horror
Thiodamanta ſubit, formidandoq; tumultu
Pandere fata iubet. ſiue hanc Saturnia mentem,
Siue nouum comitem bonus inſtigabat Apollo.
Proſilit in medios viſu, audituq; tremendus,
Impatienſq; dei, fragili quem mente receptum
Non capit, exundant ſtimuli, nuduſq; per ora
Stat furor, & trepidas incerto ſanguine reddit,
Exhauritq; genas: acies huc errat, & illuc,
Sertaq; mixta comis ſparſa ceruice flagellat.
Sic Phryga terrificis genitrix Idæa cruentum
Elicit ex adytis, conſumptaq; brachia ferro
Scire vetat. quatit ille ſacras in pectora pinus,
Sanguineoſq; rotat crines, & vulnera curſu
Exanimat: pauet omnis ager, reſperſaq; cultris
Arbor, & attoniti currum erexere leones:
Ventum ad concilij penetrale, domumq; verendam
Signorum, magnis vbi dudum cladibus æger
Rerum extrema mouens, fruſtra conſultat Adraſtus.
Stant circum ſubiti proceres, vt quiſq; perempto
Proximus, & magnis loca deſolata tuentur
Regibus, haud læti, ſeq; huc creuiſſe dolentes.

Non

Non ſecus amiſſo medium cum præſide puppis
Fregit iter, ſubit ad vidui moderamina claui,
Aut laterum cuſtos, aut quem penes obuia ponto
Prora fuit. ſtupet ipſa ratis, tardeque ſequuntur
Arma, nec accedit domino tutela minori.
Ergo alacer trepidos ſic erigit augur Achiuos:
Magna deûm mandata, duces, monituſque verendos
Aduehimus. non hæ noſtro de pectore voces:
Ille canit, cui me famulari, & ſumere vittas
Veſtra fides, ipſo non diſcordante, ſubegit.
Nox fœcunda operum, pulchræq; accõmoda fraudi
Panditur augurio diuûm. vocat obuia virtus,
Et poſcit Fortuna manus. ſtupet obruta ſomno
Aonidum legio. tempus nunc funera regum
Vlciſci, miſerumque diem. rapite arma, moraſque
Frangite portarum: ſocijs hoc ſubdere flammas,
Hoc tumulare ſuos. equidem hoc & Marte diurno
Dum res infractæ, pulſique in terga redimus,
(Per tripodas iuro, & rapti noua fata magiſtri)
Vidi, & me volucres circum plauſere ſecundæ.
Sed nunc certa fides. modo me ſub nocte ſilenti
Ipſe, ipſe aſſurgens iterum tellure ſoluta,
Qualis erat (ſolos infecerat vmbra iugales)
Amphiaraus adit. vanæ nec monſtra quietis,
Nec ſomno comperta loquor. Tune, inquit, inertes
Inachidas (redde hæc Parnaſſia ſerta, meoſque
Redde deos) tantam patiere amittere noctem,
Degener? hæc egomet cœli ſecreta, vagoſque
Edocui lapſus? vade eia, vlciſcere ferro
Nos ſaltem. dixit, meque hæc ad limina viſus
Cuſpide ſublata, totoque impellere curru.
Quare agite, vtendum ſuperis. non cominus hoſtes
Sternendi, bellum iacet, & ſæuire poteſtas:
Ecqui aderunt? quos ingenti ſe attollere fama
Non pigeat, dum fata ſinunt? iterum ecce benignæ
Noctis aues. ſequor, & comitũ licet agmina ceſſent,
Solus eo, ſolus. venit ille, & quaſſat habenas.
Talia vociferans, noctem exturbabat, euntque
Non ſecus accenſi proceres, quam ſi omnibus idem
Corde deus. flagrant comitari & iungere caſus.
Tes

Ter denos numero, turmarum robora, iuſſus
Ipſe legit. circa fremit indignata iuuentus
Cætera, cur maneant caſtris, ignauaq; ſeruent
Otia. pars ſublime genus, pars facta ſuorum,
Pars ſua.ſortem alij clamant,ſortem vndiq; poſcunt.
Gaudet in aduerſis, animoq; adſurgit Adraſtus.
Vertice ſic Pholoes volucrum nutritor equorum,
Cui fœtura gregem pecoroſo vere nouauit,
Lætatur, cernens hos montis in ardua niti,
Hos innare vadis, certare parentibus illos.
Tunc vacuo ſub corde mouet,qui molle domandi
Ferre iugum, qui terga boni, quis in arma, tubaſque
Natus,ad Eleas melior quis ſurgere palmas.
Talis erat turmæ ductor longæuus Achiuæ.
Nec deeſt cœptis: vnde hæc tam ſera repente
Numina? qui fractos ſuperi redijſtis ad Argos?
Eſtne hic infelix virtus? gentiq; ſuperſtes
Sanguis, & in miſeris animorum ſemina durant?
Laudo equidem, egregij iuuenes,pulchraq; meorum
Seditione fruor. ſed fraudem, & operta paramus
Prælia,cælandi motus. nunquam apta latenti
Turba dolo. ſeruate animos: venit vltor in hoſtes
Ecce dies. tunc arma palam, tunc ibimus omnes.
His tandem virtus iuuenum frenata quieuit.
Non aliter moto quam ſi pater Æolus antro
Portam iterum ſaxo premat imperioſus, & omne
Claudat iter, iam iam ſperantibus æquora ventis.
Inſuper Herculeum ſibi iungit Agyllea vates
Actoraq; hic aptus ſuadere, hic robora iactat
Non ceſſiſſe patri. comites tribus ordine deni
Horrendum Aonijs, & contra ſtantibus agmen.
Ipſe, noui gradiens furta ad Mauortia belli,
Ponit adoratas Phœbea inſignia frondes,
Longæuiq; ducis gremio commendat honorem
Frontis: & oblatam Polynicis munere grato
Loricam, galeamq; ſubit. ferus Actora magno
Enſe grauat Capaneus.ipſe haud dignatus in hoſtem
Ire dolo,ſuperoſq; ſequi. permutat Agylleus
Arma trucis Nomij. quid enim fallentibus vmbris
Arcus, & Herculeæ iuuiſſent bella ſagittæ?

Inde

Inde per abruptas caſtrorum ex aggere pinnas,
Ne grauis exclamet portæ mugitus ahenæ,
Præcipitant ſaltu. nec longum, & protinus ingens
Præda ſolo, ceu iam exanimes, multoq; peracti
Enſe iacent. Ite ò ſocij quacunq; voluptas
Cædis inexhauſtæ: ſuperiſq; fauentibus, oro,
Sufficite. hortatur clara iam voce ſacerdos:
Cernitis expoſitas turpi marcore cohortes.
Proh pudor. Argolicas hi ne auſi obſidere portas?
Hi ſeruare viros? ſic fatus & exuit enſem
Fulmineum, rapidaq; manu morientia tranſit
Agmina. quis numeret cædes? aut nomine turbam
Exanimem ſignare queat? ſubit ordine nullo
Tergaq; pectoraque, & galeis incluſa relinquit
Murmura, permiſcetq; vagos in ſanguine manes.
Hunc temere explicitum ſtratis, hunc ſero remiſſis
Greſſibus illapſum clypeo, & male tela tenentem:
Cœtibus hos medijs vina inter, & arma iacentes.
Acclines clypeis alios, vt quemq; ligatum
Infelix tellure ſopor, ſupremaq; nubes
Obruerat. nec numen abeſt, armataq; Iuno
Lunarem quatiens exerta lampada dexrra
Pandit iter, firmatq; animos, & corpora monſtrat.
Sentit adeſſe deam tacitus, ſed gaudia cælat
Thiodamas. iam tarda manus, iam debile ferrum,
Et caligantes nimijs ſucceſſibus iræ.
Caſpia non aliter magnorum in ſtrage iuuencùm
Tigris, vbi immenſo rabies placata cruore,
Laſſauitq; genas, & craſſo ſordida tabo
Confudit maculas, ſpectat ſua facta, doletq;
Defeciſſe famem. victus ſic augur inerrat
Cædibus Aonijs. optet nunc brachia centum,
Centenaſq; in bella manus. iam tædet inanes
Exhaurire minas, hoſtemq; adſurgere malit.
Parte alia, ſegnes magno ſatus Hercule vaſtat
Idonios, Actorq; alia. ſua quemq; cruento
Limite turba ſubit. ſtagnant nigrantia tabo
Gramina, ſanguineis nutant tentoria riuis.
Fumat humus, ſomniq; & mortis anhelitus vna
Voluitur, haud quiſquam viſus, aut ora, iacentem

Erexit.

Erexit. tali miſeris deus aliger vmbra
Incubat, & tantum morientia lumina ſoluit.
Traxerat inſomnis cithara, ludoque ſuprema
Sidera, iam nullos viſurus Alimenus ortus,
Sidonium Pæana canens. huic languida ceruix
In leuum cogente deo, mediaque iacebant
Colla relicta lyra. ferrum per pectus Agyleus
Exigit, aptatamque caua teſtudine dextram
Percutit, & digitos inter ſua fila trementes.
Proturbat menſas dirus liquor: vndique manant
Sanguine permixti latices, & Bacchus in altos
Crateras, pateraſque redit, ferus occupat Actor
Implicitum fratri Thamyrum. Tagus haurit Ethecli
Terga coronati. Danaus caput amputat Hebri.
Neſcius heu rapitur fatis, hilariſque ſub vmbras
Vita fugit, mortiſque feræ lucrata dolores.
Stratus humo gelida ſubter iuga fida, rotaſque
Palpetus Aonios gramen gentile metentes
Proflatu terrebat equos, madida ora redundant,
Accenſuſque mero ſopor æſtuat. Ecce iacentis
Inachius vates iugulum fodit. expulit ingens
Vina cruor, fractumque perit in ſanguine murmur.
Fors illi præſaga quies, nigraſque grauatus
Per ſomnum Thebas, & Thiodamanta videbat.
Quarta ſoporiferæ ſuperabant tempora nocti,
Cum vacuæ nubes, & honor non omnibus aſtris,
Adflatuſque fugit curru maiore Bootes.
Iamque ipſum defecit opus. cum prouidus Actor
Thiodamanta vocat. Satis hæc inopina Pelaſgis
Gaudia: vix vllos tanto reor agmine ſæuam
Effugiſſe necem, ni quos deformis in alto
Sanguine degeneres occultat vita. ſecundis
Pone modum. ſunt & diris ſua numina Thebis.
Forſitan & nobis modo quæ fauere, recedunt.
Paruit, & madidas tollens ad ſidera palmas:
Phœbe, tibi exuuias monſtratæ præmia noctis,
Nōdū ablutus aquis,(tibi enim hæc ego ſacra litaui)
Trado ferus miles tripodum, fiduſque ſacerdos.
Si non dedecui tua iuſſa, tulique prementem
Sæpe veni. ſæpe hanc dignare irrumpere mentem.
Nunc

Nunc tibi crudus honos, trunca arma, cruorque virorum,
At patrias ſi quando domos, optataque Pæan,
Templa, Lycie, dabis, tot ditia dona ſacratis
Poſtibus, & totidem voti memor exige tauros.
Dixerat, & lætis ſocios reuocabat ab armis.
Venerat hos inter fato Calydonius Hopleus
Mœnaliuſque Dymas, dilecti regibus ambo,
Regum ambo comites, quorum poſt funera mœſti
Vitam indignantur. prior Arcada concitat Hopleus:
Nullane poſt manes regis tibi cura perempti,
Care Dyma? teneant quem iam fortaſſe volucres
Thebanique canes. patriæ quid deinde feretis
Arcades? en reduces contra venit aſpera mater.
Funus vbi? at noſtro ſemper ſub pectore Tydeus
Sæuit inops tumuli, quamuis patientior artus
Ille, nec abruptis adeo lachrymabilis annis.
Ire, tamen, ſæuumque libet nullo ordine paſſim
Scrutari campum, mediaſque irrumpere Thebas.
Excipit orſa Dymas: per ego hæc vaga ſidera iuro,
Per ducis errantes inſtar mihi numinis vmbras,
Idem ardor miſero. comitem circunſpicit olim
Mens humilis luctu: ſed nunc prior ibo, viamque
Inchoat, & mœſto conuerſus ad æthera vultu
Sic ait: Arcanæ moderatrix Cynthia noctis,
Si te tergeminis perhibent variare figuris
Numen, & in ſiluas alio deſcendere vultu,
Ille comes nuper, nemorumque inſignis alumnus,
Ille tuus, Diana, puer (nunc reſpice ſaltem)
Quæritur, incendit pronis dea curribus almum
Sidus, & admoto monſtrauit funera cornu.
Apparent campi, Thebæque, altuſque Cithæron.
Sic vbi nocturnum tonitru malus æthera frangit
Iuppiter, abſiliunt nubes, & fulgure claro
Aſtra patent, ſubituſque oculis oſtenditur orbis.
Accepit radios, & eadem percitus Hopleus
Tydea luce videt. longe dant ſigna per vmbras
Mutua lætantes, & amicum pondus vterque,
Ceu reduces vitæ, ſæuaque à morte remiſſos,
Subiecta ceruice leuant. nec verba, nec auſi

Flere diu: prope ſæua dies, indexque minatur
Ortus. eunt taciti per mœſta ſilentia magnis
Paſſibus,exhauſtaſque dolent pallere tenebras,
Inuida fata pijs, & ſors ingentibus auſis
Rara comes. iam caſtra vident, armiſque propin-
quant,
Et decreſcit onus, ſubiti cum pulueris vmbra,
Et ſonus à tergo. monitu ducis acer agebat
Amphion equites, noctem, vigilataque caſtra
Explorare datus, primuſque per auia campi
Vſque procul (nec dum totas lux ſoluerat vmbras)
Neſcio quid viſu dubium, incertumque moueri
Corporaque ire videt. ſubitus mox fraude reperta
Exclamat: cohibete gradum quicumque. ſed hoſtes
Eſſe patet. miſeri pergunt anteire, timentque
Non ſibi nunc mortem trepidis minitatur; & haſtam
Expulit, ac vanos alte leuat eminus ictus,
Affectans errare manus, ſtetit illa Dymantis
Ante oculos, qui forte prior, greſſumque repreſſit.
At non magnanimus curauit perdere iactus
Æpytus, & fixo tranſuerberat Hoplea tergo:
Pendentiſque etiam perſtrinxit Tydeos armos.
Labitur, egregij nondum ducis immemor Hopleus.
Expiratque tenens: felix ſi corpus ademptum
Neſciat, ac ſæuas talis deſcendat ad vmbras.
Viderat hoc retro conuerſus, & agmina ſentit
Iuncta Dymas, dubius precibuſne ſubiret, an armis
Inſtantes. arma ira dabat. fortuna precari,
Non audere iubet: neutri fiducia cœpto.
Diſtulit ira preces. ponit miſerabile corpus
Ante pedes: tergoque graues quas forte gerebat
Tigridis exuuias, in leuum torquet, & obſtat
Exertum obiectans mucronem, inque omnia tela
Verſus, & ad cædem iuxta, mortemque paratus.
Vt lea quam ſæuo fœtam preſſere cubili
Venantes Numidæ, natos erecta ſuperſtat
Mente ſub incerta, toruum ac miſerabile frendens.
Illa quidem turbare globos, & frangere morſu
Tela queat, ſed prolis amor crudelia vincit
Pectora, & à media catulos circumſpicit ira.
Et

Et iam leua viro, quamuis ſæuire vetaret
Amphion, erepta manus, puerique trahuntur
Ora ſupina comis. ſerus tunc denique ſupplex
Demiſſo mucrone rogat: Moderatius oro
Ducite. fulminei per vos cunabula Bacchi,
Inoamque fugam, veſtrique Palæmonis annos.
Si cui forte domi natorum gaudia, ſi quis
Hic pater, anguſti puero date pulueris hauſtus,
Exiguamque facem. rogat, en rogat ipſe iacentis
Vultus: ego infandas potior ſatiare volucres.
Me præbete feris: ego bella audere coegi:
Immo, ait Amphion, regem, ſi tanta cupido
Condere, quæ timidis belli mens, ede, Pelaſgis.
Quid fracti, exangueſq; parent. cuncta ocyus effer,
Et vita, tumuloque ducis donatus, abito.
Horruit, & toto præcordia protinus Arcas
Impleuit capulo. ſummumne hoc cladibus, inquit,
Deerat, vt afflictos turparem ego proditor Argos?
Nil emimus tanti, nec ſic velit ipſe cremari.
Sic ait, & magno proſciſſum vulnere pectus
Iniecit puero, ſupremaque murmura voluens;
Hoc tamen interea charo potiere ſepulchro.
Tales optatis regum in complexibus ambo,
Par inſigne animis Ætolus, & inclytus Arcas,
Egregias efflant animas, lethoque fruuntur,
Vos quoque ſacrati, quamuis mea carmina ſurgant
Inferiore lyra, memores ſuperabitis annos.
Forſitan & comites non aſpernabitur vmbras
Euryalus, Phrygijque admittet gloria Niſi.
At ferus Amphion, regi qui facta reportent,
Edoceantque dolum, captiuaque corpora reddant,
Mittit ouans. clauſis ipſe inſultare Pelaſgis
Tendit, & abſciſſos ſociorum oſtendere vultus.
Interea reducem murorum è culmine Graij
Thiodamanta vident. nec iam erumpentia cælant
Gaudia, vt exertos enſes, & cæde recenti
Arma rubere notant. nouus adſilit æthera magnus
Clamor, & è ſummo pendent cupida agmina vallo
Noſcere quiſque ſuos. volucrum ſic turba recentum
Cum reducem longo proſpexit in æthere matrem,

Ire

Ire cupit contra, ſummaque è margine nidi
Extat hians: iam iamque cadat, ni pectore toto
Obſtet aperta parens, & amantibus increpet alis.
Dumque opus arcanum, & taciti compendia Martis
Enumerant, lætiſque ſuos complexibus implent,
Hopleaq;exquirunt,tardumq; Dymanta queruntur.
Ecce & Dirceæ iuxta dux concitus alæ
Venerat Amphion. non longum cæde recenti
Lætatus, videt innumeris feruere cateruis
Tellurem, atque vna gentem expirare ruina.
Qui tremor illicita cœli de lampade tactos,
Hic fixit iuuenem, pariterque horrore ſub vno
Vox, acies, ſanguiſque perit. gemituſque parantem
Ipſe vltro conuertit equus. fugit ala retorto
Puluere. nondum illi Thebarum clauſtra ſubibant,
Et iam Argiua cohors nocturno freta triumpho
Proſilit in campos, per & arma, & mēbra iacentum
Tetraque congerie ſola, ſemianimumque cruorem
Cornipedes, ipſique ruunt. grauis exterit artus
Vngula, ſanguineus lauat imber, & impedit axes.
Dulce viris hac ire via, ceu tecta ſuperbi
Sidonia, atque ipſas calcent in puluere Thebas.
Hortatur Capaneus: Satis occultata, Pelaſgi,
Delituit virtus. nunc nunc mihi vincere pulchrum
Teſte die. mecum clamore, & puluere aperto
Ite palam iuuenes: ſunt & mihi prouida dextræ
Omina, & horrendi ſtricto mucrone furores.
Sic ait. ardentes alacer ſuccendit Adraſtus,
Argolicuſque gener, ſequitur iam triſtior augur.
Iamq; premunt muros, & adhuc noua funera narrat
Amphion, miſeramque intrabant protinus vrbem,
Ni Megareus ſpecula citus exclamaſſet ab alta.
Claude vigil: ſubeunt hoſtes: claude vndiq;portas.
Eſt vbi dat vires nimius timor: ocyus omnis
Porta coit. ſolas dum tardius arctat Echion
Ogygias, audax animi Spartana iuuentus
Irrupit, cæſique ruunt in limine primo,
Incola Taygeti Panopeus, rigidique natator
Oebalus Eurotæ. tuque ò ſpectate palæſtris
Omnibus, & nuper Nemæo in puluere felix
Alci-

Alcidama, primis quem cœſtibus ipſe ligarat.
Tyndarides: nitidi moriens conuexa magiſtri
Reſpicis, auerſo pariter deus occidit aſtro.
Te nemus Oebalium, te lubrica ripa Lacænæ
Virginis, & falſo gurges cantatus olore,
Flebit, Amyclæis Triuiæ lugebere nymphis.
Et quæ te leges, præceptaque fortia belli
Erudiit genitrix, nimium dediciſſe queretur.
Talis Echionio Mauors in limine ſæuit.
Tandem humeris obnixus Acron, & pectore toto
Pronus Alimenides ferratæ robora portæ
Torſerunt. quanta pariter ceruice gementes
Profringunt inarata diu Pangæa iuuenci.
Par operis iactura lucro. quippe hoſte retento
Excluſere ſuos. cadit intra mœnia Graius
Ormenus, & pronas tendentis Amynthoris vlnas
Fundentiſque preces, penitus ceruice reciſa
Verba ſolo, vultuſque cadunt, colloque decorus
Torquis in hoſtiles cecidit per vulnus arenas.
Soluitur interea vallum, primæque recuſant
Stare moræ. iam ſe peditum iunxere cateruæ
Mœnibus, at patulas ſaltu tranſmittere foſſas
Horror equis. hærent trepidi, atq; immane pauentes
Abruptum mirantur agi: nunc impetus ire
Margine ab extremo. nunc ſponte in frena recedunt.
Hi præfixa ſolo vellunt munimina: at illi
Portarum obiectus minuunt, & ferrea ſudant
Clauſtra remoliri, trabibuſque arctata ſonoro
Pellunt ſaxa loco, pars ad faſtigia miſſas
Exultant hæſiſſe faces: pars ima laceſſunt
Scrutanturque cauas cæca teſtudine turres.
At Tyrii, quæ ſola ſalus, caput omne coronant
Murorum, nigraſque ſudes, & lucida ferro
Spicula, & arſuras cœli per inania glandes,
Saxaque in aduerſos ipſis auulſa rotabant
Mœnibus. exundant ſæuo faſtigia nimbo,
Armatæque vomunt ſtridentia tela feneſtræ.
Qualiter aut Malean, aut alta Ceraunia ſupra
Ceſſantes in nube ſedent, nigriſque leguntur
Collibus, & ſubitæ ſaliunt in vela procellæ:

Talis Agenoreis, Argiuum exercitus armis
Obruitur. non ora virum, non pectora flectit
Imber atrox, rectoſque tenent in mœnia vultus
Immemores lethi, & tantum ſua tela videntes.
Anthea falcato luſtrantem mœnia curru
Deſuper Ogygiæ pepulit grauis impetus haſtæ.
Lora excuſſa manu, retroque in terga volutus
Semianimos artus, ocreis retinentibus hæret
Mirandum viſu belli ſcelus, arma trahuntur,
Fumanteſque rotæ tellurem, & tertius haſtæ
Sulcus arant. longo ſequitur vaga puluere ceruix,
Et reſupinarum patet orbita longa comarum.
At tuba luctificis pulſat clangoribus vrbem
Obſeptaſque fores ſonitu perfringit amaro
Diuiſere aditus, omnique in limine ſæuus
Signifer ante omnes ſua damna, & gaudia portat.
Dira intus facies: vix Mauors ipſe videndo
Gaudeat. incertis lymphatam horroribus vrbem
Scindunt diſſenſu vario, luctuſque, furorque
Et pauor, & cæcis fuga circunfuſa tenebris.
Bellum intraſſe putes: feruent diſcurſibus arces,
Miſcentur clamore viæ. ferrum vndique, & ignes
Mente vident: ſæuas mente accepere catenas.
Conſumpſit ventura timor. iam tecta replerant
Templaque, & ingratæ vallantur planctibus aræ.
Vna omnes, eademque ſubit formido per annos.
Poſcunt fata ſenes, ardet, palletque iuuentus,
Atria fœmineis trepidant vlulata querelis
Flent pueri, & flendi nequeunt cognoſcere cauſas
Attoniti, & tantum matrum lamenta timentes.
Illas cogit amor, nec habent extrema pudorem.
Ipſæ tela viris, ipſæ iram, animoſque miniſtrant,
Hortantur, vnaque ruunt, nec auita gementes
Limina, nec paruos ceſſant oſtendere natos.
Sic vbi pumiceo paſtor rapturus ab antro
Armatas erexit apes, fremit aſpera nubes:
Inque vicem ſeſe ſtridere hortantur, & omnes
Hoſtis in ora volant, mox deficientibus alis
Amplexæ, flauamque domum, captiuaque plangunt
Mella, laborataſque premunt ad pectora ceras.

Nec

Nec non ancipitis pugnat ſententia vulgi.
Diſcordeſque ferit motus. hi reddere fratrem
Nec muſſant, ſed voce palam, claroque tumultu
Reddere regna iubent: perijt reuerentia regis
Sollicitis: veniat, pactumque hic computet annum,
Cadmeoſque lares exul, patriaſque ſalutet
Infelix tenebras. cur autem ego ſanguine fraudes,
Et periura luam regalis crimina noxæ?
Inde alij. fera iſta fides, iam vincere mauult.
Tireſian alij lachrymis & ſupplice cœtu
Orant, quodque vnum rebus ſolamen in arctis,
Noſſe futura rogant. tenet ille incluſa, premitque
Fata deum. Quiane ante duci bene credita noſtra
Conſilia, & monitus, cum perfida bella vetarem?
Te tamen, infelix, inquit, periturque Thebe,
Si taceam, nequeo miſer exaudire cadentem,
Argolicumque oculis haurire vacantibus ignem.
Vincamur, pietas: pone eia altaria, virgo,
Quæramus ſuperos. facit illa, acieque ſagaci
Sanguineos flammarum apices, geminumq; per aras
Jgnem, & clara tamen mediæ faſtigia lucis
Orta docet. tunc in ſpeciem ſerpentis inanem
Ancipiti gyro volui, frangique ruborem
Demonſtrat dubio, patriaſque illuminat vmbras.
Ille coronatos iamdudum amplectitur ignes
Fatidicum ſorbens vultu flagrante vaporem,
Stant triſtes horrore comæ, vittaſque trementes
Cæſaries inſana leuat. diducta putares
Lumina, conſumptumque genis redijſſe nitorem.
Tandem exundanti permiſit verba furori,
Audite ò fontes, extrema litamina diuûm,
Labdacidæ. venit alma ſalus, ſed limite duro.
Martius inferias, & ſæua efflagitat anguis
Sacra, cadat generis quicunque nouiſſimus extat
Viperei: datur hoc tantum victoria pacto.
Felix qui tanta lucem mercede relinquet.
Stabat fatidici prope ſæua altaria vatis
Mœſtus adhuc, patriæ tantum communia lugens
Fata Creon. grandem ſubiti cum fulminis ictum
Non ſecus ac torta traiectus cuſpide pectus,

Accipit exanimis, ſentitque Menœcea poſci.
Monſtrat enim, ſuadetque timor. ſtupet anxius alto
Corda metu glaciante pater. Trinacria qualis
Ora repercuſſum Libyco mare ſumit ab æſtu.
Mox plenum Phœbo vatem, & celerare iubentem
Nunc humilis genua amplectens, nunc ora canentis
Nequicquam reticere rogat. iam fama ſacratam
Vocem amplexa volat, clamantque oracula Thebæ.
Nunc age quis ſtimulos, & pulchræ gaudia mortis
Addiderit iuueni (neq; enim hæc abſentibus vnquam
Mens homini tranſmiſſa deis) memor incipe Clio,
Sæcula te quoniam penes, & digeſta vetuſtas.
Diua Iouis ſolio iuxta comes, vnde per orbem
Rara dari, terriſque ſolet contingere virtus.
Seu pater omnipotens tribuit, ſiue ipſa capaces
Elegit penetrare viros, cœleſtibus vt nunc
Deſiluit gauiſa plagis. dant clara meanti
Aſtra locum, quoſque ipſa polis adfixerat ignes,
Iamque premit terras: nec vultus ab æthere longe,
Sed placuit mutare genas, fit prouida Manto.
Reſponſis vt plana fides, & fraude priores
Exuitur vultus. abiit horrorque vigorque
Ex oculis, paulum decoris permanſit, honoſque
Mollior, & poſito vatum geſtamina ferro
Subdita. deſcendunt veſtes, toruiſque ligatur
Vitta comis (nam laurus erat) tamen aſpera produnt
Ora deam, nimiique gradus. ſic Lydia coniux
Amphitryoniaden exutum horrentia terga
Perdere Sidonios humeris ridebat amictus.
Et turbare colus, & tympana rumpere dextra.
Sed neque te indecorem ſacris, dignumque iuberi
Talia, Dircæa ſtantem pro turre, Menœceu,
Inuenit. immenſæ reſerato limine portæ
Sternebas Danaos. pariter Mauortius Æmon.
Sed conſanguinei quamuis, atque omnia fratres,
Tu prior. exanimes circumcumulantur acerui
Omne ſedet telum: nulli ſine cædibus ictus.
Necdum aderat virtus. nō mens, nō dextra quieſcit,
Non auida arma vacant, ipſa inſanire videtur
Sphynx galeæ cuſtos, viſoque animata cruore
Emi-

Emicat effigies, & ſparſa oricalcha renident.
Cum dea pugnantis capulum,dextramque repreſſit:
Magnanime ò iuuenis, quo non agnouerit vllum
Certius armifero Cadmi de ſemine Mauors,
Linque humiles pugnas,non hæc tibi debita virtus:
Aſtra vocant,cœloq;animam (plus concipe) mittes.
Iamdudum hoc hilares genitor bacchatur ad aras,
Hoc ignes, fibræque volunt, hoc vrget Apollo.
Terrigenam cunctò patriæ pro ſanguine poſcunt.
Fama canit monitus. gaudet Cadmeia plebes
Certa tui. rape mente deos, rape nobile fatum.
I, precor, accelera. ne proximus occupet Hæmon.
Sic ait, & magna cunctantis pectora dextra
Permulſit tacite, ſeſeque in corde reliquit.
Fulminis haud citius radijs adflata cupreſſus
Combibit infeſtas, & ſtirpe & vertice flammas,
Quam iuuenis multo poſſeſſus numine pectus
Erexit ſenſus, lethique inuaſit amorem.
Vt vero auerſæ, greſſumque, habitumque notauit,
Et ſubitam à terris in nubila creſcere Manto,
Obſtupuit. ſequimur, diuûm quæcumque vocaſti,
Nec tarde paremus ait. iam iamque recedens,
Inſtantem vallo Pylium tamen Agrea fixit.
Armigeri feſſum excipiunt. tum vulgus euntem
Auctorem pacis, ſeruatoremque deumque
Conclamat gaudens, atque ignibus implet honeſtis.
Iamque iter ad muros curſu feſtinus anhelo
Obtinet, & miſeros gaudet vitaſſe parentes.
Cũ genitor(ſteteruntq; ambo & vox hæſit vtrinque,
Deiectæque genæ) tandem pater ante profatus:
Quis nouus inceptis rapuit te caſus ab armis?
Quæ bello grauiora paras? dic nate precanti,
Cur tibi torua acies? cur hic truculentus in ore
Pallor? & ad patrios non ſtant tua lumina vultus?
Audiſti reſponſa. palam eſt. per ego oro tuoſque
Nate,meoſque annos, miſeræque per vbera matris,
Ne vati, ne crede puer. ſuperine profanum
Dignantur ſtimulare ſenem? cui vultus inanis,
Extinctique orbes, & pœna ſimillima diro
Oedipodæ? quid ſi inſidiis, & fraude doloſa

Rex agit? extrema eſt cui noſtra in ſorte timori
Nobilitas, tuaque ante duces notiſſima virtus.
Illius hæc forſan remur, quæ verba deorum
Ille monet: ne frena animo permitte calenti:
Da ſpacium, tenuemq; moram: male cuncta miniſtrat
Impetus. hoc, oro, munus concede parenti.
Sic tua maturis ſignentur tempora canis,
Et ſis ipſe parens, & ad hunc, animoſe, timorem
Peruenias. ne perge meos orbare penates.
Externi te nempe patres, alienaque tangunt
Pignora? ſi pudor eſt, primum miſerere tuorum.
Hæc pietas, hic verus honos, ibi gloria tantum
Ventoſumque decus, titulique in morte latentes.
Nec timidus te flecto parens: I, prælia miſce,
Per Danaas acies, medioſque per obuius enſes,
Non teneo. liceat miſero tremebunda lauare
Vulnera, & vndantem lachrymis ſiccare cruorem.
Teque iterum ſæuis, iterumque remittere bellis.
Hoc malunt Thebæ. ſic colla, manuſque tenebat
Implicitus. ſed nec lachrymæ, nec verba mouebant
Dijs votum iuuenem. quin & monſtrantibus illis
Fraude patrem tacita ſubit, auertitque timorem.
Falleris heu, veroſque metus, pater optime, neſcis,
Non me vlli monitus, nec vatum exorſa furentum
Sollicitant, maneſque mouent: ſibi callidus iſta
Tireſias, nataque canat. non ſi ipſe recluſis
Cominus ex adytis in me inſaniret Apollo.
Sed grauis vnanimi caſus me fratris ad vrbem
Sponte refert. gemit Inachia mihi ſaucius Hæmon
Cuſpide. vix illum medio de puluere belli
Inter vtraſque acies, iam iamque tenentibus Argis.
Sed moror. I, refoue dubium, turbæque ferenti
Dic, pareant, leuiterque vehant. ego vulnera doctum
Iungere, ſupremique fugam reuocare cruoris
Ectiona petam. ſic imperfecta locutus
Effugit. illi atra merſum caligine pectus
Confudit ſenſus. pietas incerta vagatur,
Diſcordantque metus: impellunt credere Parcæ.
Turbidus interea ruptis venientia portis
Agmina belligeri Capaneus agit æquore campi.
Cor-

Cornua nunc equitum . cuneos nunc ille pedeſtres.
Et proculcantes moderantum funera currus.
Idem altas turres ſaxis, & turbine crebro
Laxat, agit turmas idem, atque in ſanguine fumat.
Nunc ſpargit torquens volucri noua vulnera plũbo,
Nunc iaculum excuſſo rotat in ſublime lacerto,
Nullaque tectorum ſubit ad faſtigia, quæ non
Deferat haſta virum, perfuſaque cæde recurrat.
Nec iam aut Oeniden, aut Hippomedonta perẽptos,
Aut vatem Pelopea phalanx, aut Arcada credunt.
Quin ſocium coijſſe animas, & corpore in vno
Stare omnes: ita cuncta replet. non vllius ætas,
Non cultus, non forma mouet. pugnantibus idem;
Supplicibuſq; furit. non quiſquam obſiſtere contra,
Non belli tentare vices. procul arma furentis,
Terribileſque iubas, & frontem caſſidis horrent.
At pius electa murorum in parte Menœceus,
Iam ſacer aſpectu ſolitoque auguſtior ore,
Ceu ſubito in terras ſupero demiſſus ab axe,
Conſtitit, exempta manifeſtus caſſide noſci,
Depexitque acies hominum; & clamore profundo
Conuertit campum, iuſſitque ſilentia bello.
Armorum ſuperi, tuque ò qui funere tanto
Indulges mihi, Phœbe, mori, date gaudia Thebis,
Quæ pepigi, & toto quæ ſanguine prodigus emi.
Ferte retro bellum, captæque impingite Lernæ
Relliquias turpes, confixaque terga fouentes
Inachus indecores pater auerſetur alumnos.
At Tyrijs templa, arua, domos, connubia, natos
Reddite morte mea. ſi vos placida hoſtia iuui,
Si non attonitis vatis conſulta recepi
Auribus, & Thebis nondum credentibus hauſi.
Hæc Amphionijs pro me perſoluite terris,
Ac mihi deceptum, precor, exorate parentem.
Sic ait, inſignemque animam mucrone coruſco
Dedignantem artus pridem, mœſtamque teneri
Arripit, atque vno quæſitam vulnere rumpit.
Sanguine tunc ſpargit turres, & mœnia luſtrat.
Seque ſuper medias acies, nondum enſe remiſſo
Iecit, & in ſæuos cadere eſt conatus Achiuos.

Aſt illum amplexæ Pietas, Virtuſque ferebant
Leniter ad terras corpus. iam ſpiritus olim
Ante Iouem, & ſummis apicem ſibi poſcit in aſtris.
Iamque intra muros nullo ſudore receptum
Gaudentes heroa ferunt. abſceſſerat vltro
Tantalidum venerata cohors. ſubit agmine longo
Colla inter iuuenum, lætiſq; e fauoribus omni
Concinitur vulgo, Cadmum atque Amphiona ſupra
Conditor. hi ſertis, hi veris honore ſoluto
Accumulant artus, patriaque in ſede reponunt
Corpus adoratum. repetunt mox bella peractis
Laudibus. hic victa genitor lachrymabilis ira
Congemit, & tandem matri data flere poteſtas:
Luſtralemne feris ego te, puer inclyte, Thebis,
Deuotumque caput, vilis ceu mater alebam?
Quod molita nefas? cui tantum inuiſa deorum?
Non ego monſtrifero coitu reuoluta nouaui
Pignora, nec nato peperi funeſta nepotes.
Quid refert? habet ecce ſuos Iocaſta duceſque,
Regnanteſque videt. nos ſæua piacula bello
Demus, vt alterius (placet hoc tibi fulminis auctor)
Oedipodionij mutent diademata fratres.
Quid ſuperos hominesue queror? tu ſæue Menœceu,
Tu miſerā ante omnes properaſti extinguere matrē,
Vnde hic mortis amor? quæ ſacra inſania menti?
Quoſue ego conceptus, aut quæ mala pignora fudi
Tam diuerſa mihi? nimirum Martius anguis.
Quæque nouis proauum tellus effloruit armis.
Hinc animi triſtes, nimiuſque in pectore Mauors,
Et de matre nihil, ſponte en vltroque peremptus
Irrumpis mœſtas fatis nolentibus vmbras.
Aſt egomet Danaos Capaneaque tela verebar.
Hæc erat, hæc metuēda manus, ferrumq; quod amēs
Ipſa dedi. viden vt iugulo conſumpſerit enſem?
Altius haud quiſquam Danaum mucrone ſubiſſet.
Diceret infelix etiamnum & cuncta repleret
Queſtibus. abducunt comites, famulæque peroſam
Solantes thalamoque tenent. ſed eruta multo
Vngue genas: non illa diem, non verba precantum
Reſpicit, aut viſus flectit tellure relictos.
Iam

Iam vocis, iam mentis inops. ſic aſpera tigris
Fœtibus abreptis Scythico deſerta ſub antro
Accubat, & tepidi lambit veſtigia ſaxi.
Nuſquam iræ: ſedit rabies, feritaſque, fameſque
Oris, eunt præter ſecura armenta, gregeſque.
Aſpicit illa iacens. vbi enim, quibus vbera paſcat,
Aut quos ingenti premat expectata rapina?
Hactenus arma, tubæ, ferrumq; & vulnera. ſed nunc
Cominus aſtrigeros Capaneus tollendus in axes.
Non mihi iam ſolito vatum de more canendum;
Maior ab Aonijs ſumenda audacia lucis.
Mecum omnes audete deæ. ſiue ille profunda
Miſſus nocte furor, Capaneaque ſigna ſecutæ
Arma Iouem contra Stygiæ rapuere ſorores,
Seu virtus egreſſa modum, ſeu gloria præceps,
Seu magnæ data fama neci, ſeu læta malorum
Principia, & blandæ ſuperum mortalibus iræ.
Iam ſordent terrena viro, tædetque profundæ
Cædis, & exhauſtis olim Graiumque, ſuiſque
Miſſilibus, laſſa reſpexit in æthera dextra.
Ardua mox toruo metitur culmina viſu,
Innumeroſque gradus, gemina latus arbore cluſus
Aerium ſibi portat iter. longeque timendus
Multifidam quercum flagranti lumine vibrat.
Arma rubent vna, clypeoque inceditur ignis.
Hac, ait, in Thebas, hac me iubet ardua virtus
Ire, Menœceo qua lubrica ſanguine turris.
Experiar, quid ſacra iuuent, an falſus Apollo.
Dixit, & alterno captiua in mœnia greſſu
Surgit ouans. quales medijs in nubibus æther
Vidit Aloidas, cum creſceret impia tellus
Deſpectura deos, nec adhuc immane veniret
Pelion, & trepidum iam tangeret Oſſa Tonantem.
Tum vero attoniti fatorum in cardine ſummo,
Ceu ſuprema lues vrbem, facibuſque cruentis
Æquatura ſolo turres Bellona ſubiret,
Omnibus è tectis certatim ingentia ſaxa,
Roboraque, & grauidas fundæ balearis habenas,
(Nam iaculis, cœloque vagis ſpes vnde ſagittis?)
Verum auidi & tormenta rotant, & molibus vrgent.

Ille nec ingeſtis, nec terga ſequentibus vnquam
Detrahitur telis, vacuoque ſub aere pendens
Plana velut terra certus veſtigia figat,
Tendit, & ingenti ſubit occurrente ruina.
Amnis vt incumbens longæui robora pontis
Aſſiduis oppugnat aquis. iam ſaxa fatiſcunt,
Emotæque trabes, tanto violentior ille
(Sæuit enim maiore ſalo) quaſſatque, trahitque
Molem ægram, nexus donec celer alueus omnes
Abſcidit, & curſu victor reſpirat aperto.
Vtque petita diu celſus faſtigia ſupra
Eminuit, trepidamque adſurgens deſuper vrbem
Vidit, & ingenti Thebas exterruit vmbra,
Increpat attonitos: Humileſne Amphionis arces
Proh pudor, hi faciles, carmenque imbelle ſecuti,
Et, mentita diu Thebarum fabula, muri?
Et quidnam egregium proſternere mœnia molli
Structa lyra? ſimul inſultans, greſſuque, manuque
Molibus obſtantes cuneos, tabulataque ſæuus
Deſtruit. abſiliunt pontes, tectique trementis
Saxea frena labant, diſſeptoque aggere rurſus
Vtitur, & truncas rupes in templa, domoſque
Præcipitat, frangitque ſuis iam mœnibus vrbem,
Iamque Iouem circa ſtudijs diuerſa fremebant
Argolici, Tyrijque dei. pater æquus vtriſque
Aſpicit ingentes ardentum cominus iras,
Seque obſtare videt. gemit inſeruante nouerca
Liber, & obliquo reſpectans lumine patrem:
Nunc vbi ſæua manus, meaq; heu cunabula flammæ,
Fulmen, io vbi fulmen? ait. gemit auctor Apollo,
Quas dedit ipſe domos. Lernã, Thebaſque rependit
Mœſtus, & intento dubitat Tirynthius arcu.
Maternos plangit volucer Danaeius Argos.
Flet Venus Harmoniæ populos: metuenſque mariti
Stat procul, & tacita Gradiuum reſpicit ira
Increpat Aonios audax Tritonia diuos.
Iunonem tacitam furibunda ſilentia torquent.
Non tamen hæc turbant pacem Iouis. ecce quierunt
Iurgia, cum medijs Capaneus auditus in aſtris,
Nullane pro trepidis, clamabat, numina Thebis
Sta-

Statis? vbi infandæ ſegnes telluris alumni
Bacchus, & Alcides? piget inſtigare minores.
Tu potius venias, (quis enim concurrere nobis
Dignior?) en cineres Semeleaque buſta tenentur.
Nunc age, nunc totis in me connitere flammis
Iuppiter. an pauidas tonitru turbare puellas
Fortior? & ſóceri thalamos exſcindere Cadmi?
Ingemuit dictis ſuperûm dolor. ipſe furentem
Riſit, & incuſſa ſanctarum mole comarum,
Quænam ſpes hominũ tumidæ poſt prælia Phlegræ?
Tune etiam feriendus? ait, premit vndique lentum
Turba deûm frendens, & tela vltricia poſcit.
Nec iam audet fatis turbata obſiſtere coniux.
Ipſa dato nondum cœleſtis regia ſigno
Sponte tonat, coeunt ipſæ ſine flamine nubes,
Accurruntque imbres, Stygias rupiſſe catenas
Iapetum, aut victam ſupera ad conuexa leuari
Inarimen, Ætnamue putes. pudet iſta timere
Cælicolas. ſed cum in media vertigine mundi
Stare virum, inſanaſque vident depoſcere pugnas,
Mirantur taciti, & dubio pro fulmine pendent.
Cœperat Ogygiæ ſupra faſtigia turris
Arcanum mugire polus, cœlumque tenebris
Auferri: tenet ille tamen, quas non videt arces.
Fulguraque attritis quoties micuere procellis,
His, ait, in Thebas, his iam decet ignibus vti,
Hinc renouare facem, laſſamq; accendere quercum.
Talia dicentem toto Ioue fulmen adactum
Corripuit. primæ fugere in nubila criſtæ,
Et clypei niger vmbo cadit. iamque omnia lucent
Membra viri. cedunt acies, & terror vtrinque
Quo ruat, ardenti feriat quas corpore turmas.
Intra ſe ſtridere facem, galeamque, comaſque
Quærit, & vrentem thoraca repellere dextra
Conatus, ferri cinerem ſub pectore tractat.
Pectoraque inuiſis obicit fumantia muris
Ne caderet. ſed membra virum terrena relinquunt,
Exuiturque animus. paulum ſi tardius artus
Ceſſiſſent, potuit fulmen meruiſſe ſecundum.

P. PAPINII STATII THEBAIDOS

LIBER VNDECIMVS.

POſtquam magnanimus furias virtutis iniquæ
Conſumpſit Capaneus, expirauitq; receptum
Fulmen, & ad terras longe comitata cadentem
Signauit muros vltricis ſemita flammæ:
Componit dextra victor concuſſa plagarum
Iuppiter, & vultu cœlumque, diemque reducit.
Gratantur ſuperi. Phlegræ ceu feſſus anhelet
Prælia, & Encelado fumantem impreſſerit Ætnam.
Ille iacet laceræ complexus fragmina turris,
Toruus adhuc viſu, memorandaque facta relinquens
Gentibus, atque ipſi non illaudata Tonanti.
Quantus Apollineæ temerator matris Auerno
Tenditur, ipſæ horrent ſi quando pectore ab alto
Emergunt volucres, immenſaque membra iacentis
Spectant, dum miſeræ creſcunt in pabula fibræ.
Sic grauat iniectus terras, hoſtiliaque vrit
Arua, & anhelantem cœleſti ſulfure campum.
Reſpirant Thebæ, templiſque tacentia ſurgunt
Agmina. iam finis votis, finiſque ſupremis
Planctibus, & natos auſæ deponere matres.
At vaga palantes campo fuga voluit Achiuos.
Nec iam aut hoſtes turmæ, aut ferrum mortale
timetur,
Omnibus ante oculos iræ Iouis, omnibus ardent
Arma metu, galeæque tonant, viſuſque pauentes
Ipſe ſequi, & profugis opponere Iuppiter ignes.
Inſtat Agenoreus miles, cœlique tumultu
Vtitur, indomitos vt cum Maſſylla per arua
Armenti reges magno Leo fregit hiatu,
Et contentus abit: rauci tunc cominus vrſi,
Tunc auidi venere lupi, rabieque remiſſa
Lambunt degeneres alienæ vulnera prædæ.
Hinc premit Eurymedō, cui ruſticus horror in armis,

Ruſti-

Ruſtica tela manu patriumque agitare tumultum.
Pan illi genitor: tener hinc conatibus annos
Egreditur, iuuenemq; patrem puer æquat Alatreus.
Fœlices ambo: ſed fortunatior ille,
Quem genuiſſe iuuat, nec iam dinoſcere promptum,
Quæ magis arma ſonent, quo plus eat haſta lacerto.
Arctatur denſo fugientum examine vallum.
Quas voluis, Gradiue, vices? modo mœnia Cadmi
Scandebant, ſua nunc defendunt tecta Pelaſgi:
Ceu redeunt nubes, ceu circunſtantibus Auſtris
Alternus procumbit ager, ceu gurgite cano
Nunc retegit bibulas, nunc obruit æſtus arenas.
Procumbit late pubes Tirynthia, alumni
Exuuias imitata dei. trux mœret ab alto
Amphitryoniades Nemeæa in ſanguine terga,
Et ſimiles ramos, ſimileſque videre pharetras.
Stabat in Argolicæ ferrato margine turris
Egregius lituo dextri Mauortis Enipeus
Hortator, ſed tunc miſeris dabat vtile ſignum,
Suadebatque fugam, & tutos in caſtra receptus:
Cum ſubitum obliquo deſcendit ab aere vulnus,
Vrgentiſque ſonum leua manus aure retenta eſt,
Sicut erat: fugit in vacuas iam ſpiritus auras,
Iam gelida ora tacent, carmen tuba ſola peregit.
Iamque potens ſcelerum, geminæq; exercita gentis
Sanguine, Tiſiphone fraterna eludere quærit
Bella tuba. nec ſe tanta in certamina retur
Sufficere, inferna comitem ni ſede Megæram,
Et conſanguineos in prælia ſuſcitet angues.
Ergo procul vacua conſedit valle, ſolumque
Enſe fodit Stygio, terræque immurmurat abſens
Nomen, &, Elyſijs ſignum indubitabile regnis,
Crinalem attollit longo ſtridore ceraſten.
Cæruleæ dux ille comæ, quo protinus omnis
Horruit audito tellus, pontuſque, poluſque,
Et pater Ætneos iterum proſpexit ad ignes.
Accipit illa ſonum, ſtabat tunc forte parenti
Proxima, dum cœtu Capaneus laudatur ab omni
Ditis, & inſignem Stygijs fouet omnibus vmbram.
Protinus abrupta terrarum mole ſub aſtris
Con-

Conſtitit, exultant manes, quantumque profundæ
Rareſcunt tenebræ, tantum de luce receſſit.
Excipit atra ſoror, dextræque iunexa profatur:
Hac germana tenus Stygij metuenda parentis
Imperia, & iuſſos potui tolerare furores
Sola ſuper terras, hoſtilique obuia mundo,
Dum vos Elyſium & faciles compeſcitis vmbras.
Nec pretium deforme moræ, caſſique labores:
Hoc quodcunque madent campi, quod ſanguine fumant
Stagna, quod innumero Lethæa examine gaudet
Ripa, meæ vires, mea læta inſignia. ſed quid
Hæc ego? Mars habeat, vulgataque iactet Enyo.
Vidiſtis (Stygijs certe manifeſtus in vmbris)
Sanguine fœdatum rictus, atroque madentem
Ora ducem tabo. miſerum inſatiabilis edit
Me tradente caput. modo nempe horrendus ab aſtris
Deſcendit vos vſque fragor. mea ſacra premebat
Tempeſtas, ego mixta viri furialibus armis
Bella deum, & magnas ridebam fulminis iras.
Sed iam (effabor enim) longo ſudore fatiſcunt.
Corda ſoror, tardæque manus hebet infera cœlo
Taxus, & inſuetos angues nimia aſtra ſoporant.
Tu cui totus adhuc furor, exultantque recentes
Cocyti de fonte comæ, da iungere vires.
Non ſolitas acies, nec Martia bella paramus,
Sed fratrum (licet alma fides, pietaſque repugnent,
Vincentur) fratrum ſtringendi cominus enſes.
Grande opus. ipſæ odijs, ipſæ diſcordibus armis
Aptemur. quid lenta venis? agedum elige cuius
Signa feras: ambo faciles, noſtrique, ſed anceps
Vulgus, & adfatus matris, blandamque precatu
Antigonen timeo, paulum ne noſtra retardet
Conſilia. ipſe etiam, qui nos laſſare precando
Suetus, & vltrices oculorum expoſcere diras,
Iam pater eſt. cœtu fertur iam ſolus ab omni
Flere ſibi. Atq; adeo moror ipſa irrumpere Thebas.
Aſſuetumque larem, tibi, pareat impius exul,
Argolicumque impelle nefas, neu mitis Adraſtus
Præualeat, plebeſque, caue, Lernæa moretur.
Vade,

Vade, & in alternas inimica reuertere pugnas.
Talia partitæ diuerſum abiere ſorores.
Vt Notus, & Boreas, gemino de cardine mundi,
Hic niue Rhiphæa, Libycis hic paſtus arenis,
Bella cient. clamant amnes, freta, nubila, ſiluæ;
Iamque patent ſtrages. plangunt ſua damna coloni,
Et tamen oppreſſos miſerantur in æquore nautas.
Illas vt ſummo vidit pater altus Olympo
Inceſtare diem, trepidumque Hyperionis orbem
Suffundi maculis, toruo ſic inchoat ore:
Vidimus armiferos, quo fas erat vſque, furores,
Cœlicolæ, licitaſque acies, etſi impia bella
Vnus init, auſuſque mea procumbere dextra.
Nunc par infandum, miſeriſque incognita terris
Pugna ſubeſt. auferte oculos. abſentibus auſint
Iſta deis, lateantque Iouem. ſat funera menſæ
Tantaleæ, & ſontes vidiſſe Lycaonis aras,
Et feſtina polos ducentes aſtra Mycenas.
Nunc etiam turbanda dies. mala nubila tellus
Accipe, ſecedantque poli, ſtat parcere mundo,
Cœlitibuſque meis. ſaltem ne virginis almæ
Sidera, Ledæi videant neu talia fratres.
Sic pater omnipotens, viſuſque nocentibus aruis
Abſtulit, & dulci terræ caruere ſereno.
Iamque per Argolicas Erebo ſata virgo cohortes
Veſtigat Polynicis iter, portiſque ſub ipſis
Inuenit, incertum letho tot iniqua fugane
Exeat, & dubios turbabant omina ſenſus.
Viderat, obſcura vallum dum nocte pererrat
Æger conſilij, curiſque nouiſſima voluens,
Coniugis Argiæ lacera cum lampade mœſtam
Effigiem. (ſunt monſtra deûm, ſic ire parabat,
Has latura viro tedas erat) ergo roganti,
Quæ via, quiſue dolor, cur mœſta inſignia? tantum
Fleuerat; atque manu timidos auerterat ignes.
Scit mentem vidiſſe nefas. etenim vnde Mycenis
Adforet, & vallum coniux inopina ſubiret?
Sed fati monitus, vicinaque funera ſentit,
Ac ſentire timet. cum vero Acherontis operti
Diua ter admoto tetigit thoraca flagello,

Ardet inops animi, nec tam confidere regno,
Quam ſcelus, & cædẽ, & perfoſſi in ſanguine fratris
Expirare cupit, ſubituſque adfatur Adraſtum.
Sera quidem, extremus ſocium, gentiſque ſuperſtes
Argolicæ, conſulta, pater, iam rebus in arctis
Aggredior: tunc tempus erat, cum ſanguis Achiuum
Integer, ire vltro, primamque capeſſere pugnam.
Non plebis Danaæ florem, regumque verendas
Obiectare animas. vt lamentabile tantis
Vrbibus inducerem capiti decus: aſpera quando
Præcepit virtus, nunc ſaltem exoluere fas ſit,
Quæ merui. ſcis namque ſocer, licet alta recondas
Vulnera, & adflictum generi vereare pudorem.
Ille ego ſum, qui te pacem. & pia iura regentem
Infelix (vtinamque alijs datis vrbibus hoſpes)
Extorrem patria, regnoque. ſed exige tandem
Supplicia. fratrem ſuprema in bella (quid horres?
Decretum eſt, fixumque) voco. deſiſte morari:
Nec poteris. non ſi atra parens, miſeræque ſorores
In media arma cadant. non ſi ipſe ad bella ruenti
Obſtet, & extinctos galeæ pater ingerat orbes,
Deficiam. an ne bibam ſupereſt quodcunque cruoris
Inachij? & veſtris etiamnum mortibus vtar?
Vidi egomet propter ruptos telluris hiatus,
Nec ſubij: vidi exanimum, fecique nocentem
Tydea: me Tegee regem indefeſſa repoſcit,
Orbaque Parrhaſijs vlulat mihi mater in antris.
Ipſe nec Iſmeni ripas, dum ſtagna cruentat
Hippomedon, Tyrias potui nec ſcandere turres,
Dum tonat, & tecum, Capaneu, miſcere furores?
Qui tantus pro luce timor? ſed digna rependam,
Conueniant vbicumque nurus, matreſque Pelaſgæ,
Longæuique patres, quorum tot gaudia carpſi,
Orbauique domos. fratri concurro: quid vltra eſt?
Spectent, & votis victorem Etheoclea poſcant.
Iamque vale coniux, dulceſque valete Mycenæ.
At tu care ſocer (nec enim omnis culpa malorum
Me penes, & ſuperi mecum, Parcæque nocentes)
Sis lenis cineri, meque hæc poſt prælia raptum
Alitibus, fratrique tegas, vrnaque reportes.

Hoc

Hoc tantum, & natæ melius connubia iungas
Ibant in lachrymas, veluti cum vere reuerſo
Biſtoniæ tepuere niues, ſummittitur ingens
Hæmus, & anguſtos Rhodope deſcendit in amnes.
Cœperat & leni ſenior mulcere furentem
Alloquio. ſcidit orſa nouo terrore cruenta
Eumenis, alipedemque citum, fataliaque arma,
Protinus Inachij vultus expreſſa Perinthi
Obtulit, ac fidas excluſit caſſide voces.
Ac ſuper hæc: Abrumpe moras: celeremus, & illum
Aduentare ferunt portis. ſic omnia vicit,
Correptumque iniecit equo. volat æquore aperto
Pallidus, inſtantemque deæ circumſpicit vmbram.
Sacra Ioui merito Tyrius pro fulmine ductor
Nequicquam Danaos ratus exarmaſſe ferebat.
Nec pater ætherius, diuumque has vllus ad aras,
Sed mala Tiſiphone trepidis inſerta miniſtris
Aſtat, & inferno præuertit vota Tonanti.
Summe deûm, tibi namque meæ primordia Thebæ,
(Liueat infandum licet Argos, & aſpera Iuno)
Debent, Sidonios ex quo per littora raptor
Turbaſti thyaſos, dignatus virgine noſtra
Terga premi, & placidas falſum mugire per vndas!
Nec te vana fides, iterum Cadmeia adeptum
Connubia, & Tyrios nimium irrupiſſe penates.
Tandem, inquam, ſoceros, dilectaque mœnia gratus
Reſpicis, adſertorque tonas. ceu regia cœli
Attentata tui, ſic te pro turribus altis
Vidimus vrgentem nubes, lateque benignum
Fulmen, & auditos proauis agnouimus ignes:
Accipe nunc pecudes, & magni thuris aceruos,
Votiuumque marem. dignas ſed pendere grates
Haud mortale opus eſt. certent tibi reddere Bacchus
Noſter, & Alcides. illis hæc mœnia ſerua.
Dixerat, aſt illi niger ignis in ora genaſque
Proſiluit, raptumque comis diadema cremauit.
Tunc ferus ante ictum ſpumis delubra cruentat
Taurus, & obſtantum medijs è cœtibus exit
Turbidus, inſano feriens altaria cornu.
Diffugiunt famuli, & regem ſolatur aruſpex.

Ipſe

Ipſe inſtaurari ſacrum male fortis, agique
Imperat, & magnos ficto premit ore timores.
Qualis vbi implicitum Tirynthius oſſibus ignem
Senſit, & Oeteas membris accedere veſtes,
Vota incepta tamen, libataque thura ferebat
Durus adhuc, patienſque mali, mox grande coactus
Ingemuit, victorque furit per viſcera Neſſus.
Nuntius exanimi ſuſpenſus pectora curſu
Æpytus ad regem portæ ſtatione relicta
Tendit, & hæc trepido vix intellectus anhelat:
Rumpe pios cultus, intempeſtiuaque Rector,
Sacra Deum. frater muris circum omnibus inſtat,
Portarumque moras frenis adſultat, & haſtis,
Nomine te crebro, te ſolum in prælia poſcens.
Flent mœſti retro comites, & vterque loquenti
Adgemit, & pulſis exercitus obſtrepit armis.
Ille vocat? Nunc tempus erat; ſator optime diuûm.
Quid meruit Capaneus? turbatus inhorruit altis
Rex odijs, mediaque tamen gauiſus in ira eſt.
Sic vbi regnator poſt exulis otia tauri,
Mugitum hoſtilem ſumma tulit aure iuuencus.
Agnouitque minas, magna ſtat feruidus ira
Ante gregem, ſpumiſq; animos ardentibus effert,
Nunc pede toruus humũ, nunc cornibus aerá findēs.
Horret ager, trepidæque expectant prælia valles.
Non deſunt regi comites: Sine, mœnia pulſet
Irritus. ille autem fractis huc audeat vſque
Viribus? hic miſeris furor eſt inſtare periclo
Nec librare metus, & tuta odiſſe. reſiſte
Hoc fretus ſolio. nos propulſabimus hoſtem.
Hos bellare iube. ſic proxima turba, ſed ardens
Ecce aderat luctu, dicturuſque omnia belli
Libertate Creon. vrit fera corda Menœceus:
Nulla patri requies: illum quæritque, tenetque.
Illum ſanguineos proflantem pectore riuos
Aſpicit, & ſæua ſemper de turre cadentem.
Vt dubium, & pugnas cunctantem Etheoclea vidit:
Ibis ait, neque te vlterius, fratrumque ducumque
Peſſime, funeribus patriæ, lachrymiſque potitum,
Eumenidum bellique reum, patiemur inulti.

Sat

Sat tua non æquis luimus periuria diuis. (ctam,
Vrbem armis, opibuſq; grauem,& modo ciuibus ar-
Ceu cœlo dimiſſa lues, inimicaue tellus
Hauſiſti, vacuamque tamen ſublimis obumbras?
Deeſt ſeruitio plebes. hos ignis egentes
Fert humus, hos pelago patrius iam detulit amnis.
Hi quærunt artus, illi ardua vulnera curant.
Redde agedum miſeris fratres, natoſque patreſque,
Redde aruis,domibuſq;viros.vbi maximus Hypſeus,
Finitimuſque Dryas? vbi Phocidos arma ſonoræ,
Euboicique duces? illos tamen æqua duelli
Fors tulit ad manes. at tu(pudet) hoſtia regni,
Hoſtia nate iaces, ceu mutus, & è grege ſanguis.
Hei mihi primitijs armorum, & rite nefaſto
Libatus, iuſſuſq; mori, & cunctabitur vltra
Iſte? nec aduerſo nunc ſaltem Marte vocatus
Stabit? an in pugnas alium iubet ire prophanus
Tireſias? iterumque meos oracula nectit
In gemitus? quid enim miſero ſuper vnicus Hæmon?
Ille iube ſubeat, tuque hinc ſpectator ab alta
Turre ſede. quid ſæua fremis,famulamq; cohortem
Reſpectas? hi te ire volunt, hi pendere pœnas:
Ipſa etiam genitrix, ipſæque odore ſorores.
In te ardens frater,ferrum, mortemq; minatur,
Sæuaq; portarum conuellit clauſtra, nec audes?
Sic pater infrendens, miſeraque exæſtuat ira.
Ille ſub hæc: Non fallis, ait, nec te inclyta nati
Fata mouent:canere illa patrem,& iactare decebat.
Sed ſpes ſub lachrymis, ſpes atque occulta cupido
His latet; inſano prætendis funera voto,
Meq; premis fruſtra, vacuæ ceu proximus aulæ.
Non ita Sidoniam fortuna reliquerit vrbem,
In te vt ſceptra cadant, tanto indigniſſime nato.
Nec mihi difficilis præſens vindicta. ſed arma
Arma prius famuli. coeant in prælia fratres,
Vult gemitus lenire Creon: lucrare furorem;
Victori mihi cuncta lues. Sic iurgia paulum
Diſtulit, atq; enſem,quem iam dabat ira, repreſſit.
Ictus vt incerto paſtoris vulnere ſerpens
Erigitur gyro, longumq; è corpore toto

Virus

Virus in ora legit, paulum ſi deuius hoſtis
Torſit iter, cecidere minæ, tumefactaque fruſtra
Colla ſedent, iraſque ſui bibit ipſe veneni.
At genitrix primam funeſtæ ſortis vt amens
Expauit famam, (nec tarde credidit) ibat
Sciſſa comas, vultuque & pectore nuda cruento,
Non ſexus, decorisue memor. Pentheia qualis
Mater ad inſani ſcandebat culmina montis,
Promiſſum ſæuo caput allatura Lyæo.
Non comites, non ferre ipſæ veſtigia natæ
Æqua valent. tantum miſeræ dolor vltimus addit
Robur, & exangues crudeſcunt luctibus anni.
Iamque decus galeæ, iam ſpicula ſæua ligabat
Ductor, & ad lituos hilarem, trepidumque tubarum
Proſpiciebat equum. ſubito cum apparuit ingens
Mater, & ipſe metu famulumque expalluit omnis
Cœtus, & oblatam retro dedit armiger haſtam.
Quis furor? vnde iterum regni integrata reſurgit
Eumenis? ipſi etiam poſt omnia, cominus ipſi
Stabitis? vſque adeo geminas duxiſſe cohortes.
Et facinus mandaſſe parum eſt? quo deinde redibit
Victor? in hos ne ſinus? ô diri coniugis olim
Felices tenebræ! datis improba lumina pœnas.
Hæc ſpectanda dies? quo, ſæue, minantia flectis
Ora? quid alternos vultus, pallorque ruborque
Mutat? & obnixi frangunt mala murmura dentes?
Me miſerã, vinces! prius hæc tamẽ arma neceſſe eſt
Experiare domi. ſtabo ipſa in limine portæ
Auſpicium infelix, ſcelerumque immanis imago.
Hæc tibi canicies, hæc ſunt calcanda, nefande,
Vbera. perque vterum ſonipes hic matris agendus.
Parce: quid oppoſitam capulo, parmaque repellis?
Non ego te contra Stygijs feralia ſanxi
Vota deis. cæco nec Erinnyas ore rogaui.
Exaudi miſeram: genitrix te, ſæue, precatur, (des,
Non pater. adde moram ſceleri, & metire quod au-
Sed pulſat muros germanus, & impia contra
Bella ciet? non mater enim, non obſtat eunti
Vlla ſoror. te cuncta rogant, hic plangimus om-
nes.

Aſt ibi vix vnus pugnas diſſuadet Adraſtus,
Aut fortaſſe iubet. tu limina auita deoſque
Linquis, & à noſtris in fratrem amplexibus exis?
At parte ex alia tacitos obſtante tumultu
Antigone furata gradus (nec caſta retardat
Virginitas) volat Ogygij faſtigia muri
Exuperare furens. ſenior comes hæret eunti
Actor, & hic ſummas non duraturus ad arces.
Vtque procul viſis paulum dubitauit in armis,
Agnouitque (nefas?) iaculis, & voce ſuperba
Tecta inceſſentem, magno prius omnia planctu
Implet, & è muris ceu deſcenſura profatur:
Comprime tela manu, paulumq; hanc aſpice turrim
Frater, & horrentes refer in mea lumina criſtas.
Agnoſcis ne hoſtes? ſic annua pacta, fidemque
Poſcimus? hi queſtus? hæc eſt bona cauſa mode ſti
Exulis? Argolicos per te, germane, penates
(Nam Tyrijs iam nullus honos,) per ſiquid in illa
Dulce domo, ſummitte animos. en vtraque gentis
Turba rogant, ambæque acies. rogat illa ſuorum
Antigone deuota malis, ſuſpectaque regi,
Et tantum tua, dure, ſoror. ſaltem ora, truceſque
Solue genas. liceat vultus fortaſſe ſupremum
Noſcere dilectos, &, ad hæc lamenta, videre,
Anne fleas. illum gemitu iam ſupplice mater
Frangit, & exſertum dimittere dicitur enſem.
Tu mihi fortis adhuc? mihi, quæ tua nocte, dieque
Exilia, erroreſque fleo? iam iamque tumentem
Placaui tibi, ſæue, patrem. quid crimine ſoluis
Germanum? nempe ille fidem & ſtata fœdera rupit,
Ille nocens, ſæuuſque ſuis. tamen ecce vocatus
Non venit. his paulum furor elangueſcere dictis
Cœperat, obſtreperet quamquam, atque obſtaret
Erinnys.
Iam ſummiſſa manus, lente iam flectit habenas,
Iam tacet. erumpunt gemitus, lachrymaſq; fatetur
Caſſis. hebent iræ, pariterque & abire nocentem
Et veniſſe pudet. ſubito cum matre repulſa
Eumenis eiecit fractis Etheoclea portis
Clamantem, Venio, ſolumque quod ante vocaſti

Inui-

Inuideo. ne inceſſe morans, grauis arma tenebat
Mater. Io patria, ô regum incertiſſima tellus,
Nunc certe victoris eris. nec mitior ille, (quum?
Tandem, inquit, ſcis, ſæue, fidem? & deſcendis in æ-
O mihi nunc primum longo poſt tempore frater,
Congredere: hæ leges, hæc fœdera ſola ſuperſunt.
Sic hoſtile tuens fratrem: namque vritur alto
Corde, quod innumeri comites, quod regia caſſis,
Inſtratuſque oſtro ſonipes, quod fulua metallo
Parma micet: quamquam haud armis inhonorus &
ipſe,
Nec palla vulgare nitens. opus ipſa nouarat
Mœonijs Argia modis, & pollice docto
Stamina purpureæ ſociauerat aurea telæ.
Iamque in puluereum furijs hortantibus æquor
Proſiliunt: ſua quemq; comes, ſtimulatque regitque
Frena tenent ipſæ, phaleraſque & lucida comunt
Arma manu, mixtiſq; iubas ſerpentibus augent.
Stat conſanguineum campo ſcelus: vnius ingens
Bellum vteri, coeuntq; pares ſub caſſide vultus.
Signa tacent, ſiluere tubæ: ſtupefactaque Martis
Cornua. ter nigris auidus regnator ab oris
Intonuit, terque ima ſoli concuſſit, & ipſi
Armorum fugere dei. nuſquam inclyta Virtus,
Reſtinxit Bellona faces, longeq; pauentes
Mars rapuit currus, & Gorgone cruda virago
Abſtitit, inque vicem Stygiæ rubuere ſorores.
Prominet excelſis vulgus miſerabile tectis: (ce.
Cuncta madent lachrymis, & ab omni plangitur ar-
Hinc queſti vixiſſe ſenes, hinc pectore nudo
Stant matres, paruoſq; vetant attendere natos.
Ipſe quoq; Ogygios monſtra ad gentilia manes
Tartareus rector porta iubet ire recluſa.
Montibus inſidunt patrijs, triſtiq; corona
Infecere diem, & vinci ſua crimina gaudent.
Illos vt ſtimulis ire in diſcrimen apertis
Audijt, & ſceleri nullum iam obſtare pudorem,
Aduolat, & medias immittit Adraſtus habenas.
Ipſe quidem regnis multum, & venerabilis æuo,
Sed quid apud tales, quis nec ſua pignora curæ?

Alternos tamen ille rogat: Spectabimus ergo
Inachidæ, Tyrijq; nefas? vbi iura, deique?
Bella vbi? ne perſtate animis. te deprecor hoſtis,
(Quamquam, hæc ira ſinat, nec tu mihi ſanguine longe)
Te gener, & iubeo. ſceptri ſi tanta cupido eſt.
Exuo regales habitus: I Lernan, & Argos
Solus habe. non verba magis ſuadentia frangunt
Accenſos, ſumptiſque ſemel conatibus obſtant,
Quam Scytha curuatis erectus fluctibus vnquam
Pontus, Cyaneos vetuit concurrere montes.
Vt perijſſe preces, geminoſque ad prælia fuſos
Puluere cornipedes, explorarique furentum
In digitis amenta videt, fugit, omnia linquens
Caſtra, viros, generum, Thebas, ac fata monentem
Conuerſumque iugo propellit Ariona. qualis
Demiſſus curru leuæ poſt præmia ſortis
Vmbrarum cuſtos, mundique nouiſſimus hæres
Palluit, amiſſo veniens in Tartara cœlo.
Non tamen indulſit pugnæ, cunctataq; primo
Subſtitit in ſcelere, & paulum fortuna morata eſt.
Bis caſſæ periere viæ: bis cominus actos
Auertit bonus error equos, puræque nefandi
Sanguinis. obliquis ceciderunt ictibus haſtæ.
Tendunt frena manu, & ſæuis calcaribus vrgent
Immeritos. mouet & geminas miſerabile diuûm
Prodigium turmas, alternaque murmura voluunt
Muſſantes, iterare aciem, procurrere ſæpe
Impetus, & totum miſeris opponere bellum.
Iamdudum terris, cœtuque offenſa deorum
Auerſa cœli Pietas in parte ſedebat,
Non habitu quo nota prius, non ore ſereno,
Sed vittis exuta comam, fraternaq; bella,
Ceu ſoror infelix pugnantum, aut anxia mater,
Deflebat: ſæuumque Iouem, Parcaſque nocentes
Vociferans, ſeſeque polis, & luce relicta
Deſcenſuram Erebo, & Stygios iam malle penates.
Quid me, ait, vt ſæuis animantum. ac ſæpe deorum
Obſtaturam animis, princeps natura, creabas?
Nil iam ego per populos, nuſquã reuerentia noſtri.

O fu-

O furor, ò homines, diræque Prometheos artes!
Quam bene poſt Pyrrham tellus,pontuſq;vacabant?
En mortale genus dixit, ſpeculataque tempus,
Auxilium tentemus,ait, licet irrita coner.
Deſiluitque polo: niueus ſub nubibus altis
Quamquam mœſta deæ, ſequitur veſtigia limes.
Vix ſteterat campo, ſubita manſueſcere pace
Agmina, ſentirique nefas. tunc ora madeſcunt,
Pectoraque & tacitus ſubrepſit fratribus horror.
Arma etiam ſimulata gerens, cultuſque viriles
Nunc his, nunc illis, Agite, ite, obſiſtite, clamat,
Quis nati fratreſque domi, quis pignora tanta.
His quoque (nonne palam eſt vltro miſereſcere
diuos?)
Tela cadunt: cunctantur equi: fors ipſa repugnat,
Nonnihil impulerat dubios, ni torua notaſſet
Tiſiphone fraudes, cœleſtique ocyor igne
Afforet increpitans. Quid belli obuerteris auſis,
Numen iners,paciq;datum? cede improba: noſter
Hic campus, noſterque dies. nunc ſera nocentes
Defendis Thebas: vbi tunc cum bella cieret
Bacchus? & armatas furiarent orgia matres?
Aut vbi ſegnis eras, dum Martius impia ſerpens
Stagna bibit! dum Cadmus arat? dum victa cadit
Sphynx?
Dũ rogat Oedipoden genitor?dum lampade noſtra
In thalamos Iocaſta venit? ſic vrget. & vltro
Vitantem aſpectus, etiam, pudibundaque longe
Ora reducentem, premit adſtridentibus Hydris,
Intentatque faces: deiectam in lumina pallam
Diua trahit, magnoque fugit queſtura Tonanti.
Tunc vero accenſæ ſtimulis maioribus iræ:
Arma placent, verſæq; volunt ſpectare cohortes,
Inſtaurant crudele nefas. rex impius aptat
Tela, & funeſtæ caſum prior occupat haſtæ.
Illa viam medium clypei conata per orbem
Non perfert ictus, atq; alto vincitur auro.
Tunc exul ſubit, & clare funeſta precatur:
Dij quos effoſſo non irritus ore rogauit
Oedipodes, firmate nefas, non improba poſco

Vota:

Vota; piabo manus,& eodem pectora ferro
Reſcindam, dum me moriens hic ſceptra tenentem
Linquat,& hunc ſecũ portet minor vmbra dolorem
Haſta ſubit velox equitis femur inter, equique
Ilia, lethum vtrique volens. ſed plaga ſedentis
Laxato vitata genu. tamen irrita voti
Cuſpis, in obliquis inuenit vulnera coſtis.
It præceps ſonipes ſtrictæ contemptor habenæ,
Aruaque ſanguineo ſcribit rutilantia gyro.
Exultat, fratris credens hunc eſſe cruorem.
Credit & ipſe metu. totis iamque exul habenis
Indulget, cæcuſque auidos illidit in ægrum
Cornipedem curſus. miſcentur frena, manuſque,
Telaque, & ad terram turbatis greſſibus ambo
Præcipitant. vt nocte rates, quas nubilus Auſter
Implicuit, frangunt tonſas, mutantque rudentes,
Luctatæque diu tenebris, hyemique, ſibique,
Sicut erant, imo pariter ſedere profundo.
Hæc pugnæ facies. coeunt ſine more, ſine arte,
Tantum animis, iraque,atque igneſcentia cernunt
Per galeas odia, & vultus rimantur acerbo
Lumine. nil adeo mediæ telluris, & enſes
Impliciti nexæque manus, alternaque ſæui
Murmura, ceu lituos rapiunt, aut ſigna tubarum.
Fulmineos veluti præceps cum cominus egit
Ira ſues, ſtrictiſque erexit pectora ſetis:
Igne tremunt oculi, lunataque dentibus vncis
Ora ſonant. ſpectat pugnas de rupe propinqua
Venator pallens, caníbuſque ſilentia ſuadet.
Sic auidi incurrunt: nec dum lethalia miſcent
Vulnera, ſed cœptus ſanguis, facinuſque peractum,
Nec iam opus eſt furijs: tantum mirantur,& adſtant
Laudantes, hominumque dolent plus poſſe furores.
Fratris vterque furens cupit affectatque cruorem,
Et neſcit manare ſuum. Tandem irruit exul,
Hortatuſque manum,cui fortior ira, nefaſque
Iuſtius, alte enſem germani in corpore preſſit,
Qua male iam plumis imus tegit inguina thorax.
Ille dolens nondum, ſed ferri frigore primo

Territus, in clypeum turbatos colligit artus,
Mox intellecto magis ac magis æger anhelat
Vulnere, nec parcit cedenti. atque increpat hoſti:
Quo retrahis, germane, gradus? O languida ſomno,
Et regnis effœta quies! longaque ſub vmbra
Imperia! exilio, rebuſque exercita egenis
Membra vides. diſce arma pati, nec fidere lætis.
Sic pugnant miſeri. reſtabat laſſa nefando
Vita duci, ſummuſque cruor, poterantque parumper
Stare gradus. ſed ſponte ruit, fraudemque ſupremam
In media iam morte parat. clamore Cithæron
Erigitur, fraterque ratus viciſſe, leuauit
Ad cœlum palmas. Bene habet. non irrita voui,
Cerno graues oculos, atque ora natantia letho. (rum
Huc aliquis propere ſceptrum, atque inſigne coma-
Dum videt. hæc dicens greſſus admouit, & arma
Ceu templis decus & patriæ laturus ouanti,
Arma etiam ſpoliare cupit. nondum ille peractis
Manibus, vltrices animam ſeruabat in iras.
Vtque ſuperſtantem, pronumque in pectore ſenſit,
Erigit occulte ferrum, vitæque labantis
Relliquias tenues odio ſuppleuit, & enſem
Iam lætus fratris non frater corde reliquit.
Ille autem, Viuiſne? & adhuc manet ira ſuperſtes,
Perfide, nec ſedes vnquam meriture quietas?
I mecum ad Manes: illic quoque pacta repoſcam,
Si modo Agenorei ſtat Gnoſſia iudicis vrna,
Qua reges punire datur. nec plura locutus,
Concidit, & totis fratrem grauis obruit armis.
Ite truces animæ, funeſtaque Tarta a letho
Polluite, & cunctas Erebi conſumite pœnas,
Voſque malis hominum, Stygiæ, iam parcite, diuæ.
Omnibus in terris ſcelus hoc, omnique ſub æuo
Viderit vna dies, monſtrumque infame futuris
Excidat, & ſoli memorent hæc prælia reges.
At genitor ſceleris comperto fine, profundis
Erepſit tenebris, ſæuoque è limine profert
Mortem imperfectam. veteri ſtat ſordida tabo
Vtraque canicies, & durus ſanguine crinis
Obnu-

Obnubit feriale caput. procul ora, genæque
Intus, & effoſſæ ſquallent veſtigia lucis
Virgo autem impoſitæ ſuſtentat pondera leuæ,
Dextra ſedet baculo. qualis ſi puppe relicta
Exoſus pigri manes ſulcator Auerni
Exeat ad ſuperos, ſolemque, & pallida turbet
Aſtra, nec ipſe diu fortis, patienſque ſuperni
Aeris. interea longum ceſſante magiſtro
Creſcat opus, totiſque expectent ſæcula ripis.
Talis init campum, comitique extrema gementi,
Duc, ait, ad natos, patremque recentibus oro
Inijce funeribus. cunctatur neſcia virgo,
Quid paret, impediunt iter, implicitoſque morantur
Arma, viri, currus, altaque in ſtrage ſeniles
Deficiunt greſſus, & dux miſeranda laborat.
Vt quæſita diu monſtrauit corpora clamor
Virginis, inſternit totos frigentibus artus.
Nec vox vlla ſeni. iacet, immugitque cruentis
Vulneribus, nec verba diu tentata ſequuntur.
Dum tractat galeas, atque ora latentia quærit,
Tandem muta furens genitor ſuſpiria ſoluit,
Tarda meam, pietas, longo poſt tempora mentem
Percutis? eſt ne ſub hoc hominis clementia corde?
Vincis me miſerum, vincis, natura, parentem.
En habeo gemitus, lachrymæque per arida ſerpunt
Vulnera, & in molles ſequitur manus impia planctus.
Accipite infandæ iuſta exequialia mortis,
Crudeles, nimiumque mei. nec noſcere natos,
Alloquiumque aptare licet. dic, virgo, precanti,
Quem teneo? quo nunc veſtras ego ſæuus honore
Proſequar inferias? ô ſi fodienda redirent
Lumina, & in vultus ſæuire ex more poteſtas.
Heu dolor, heu iuſto magis exaudita parentis
Vota, malæque preces. quiſnam fuit ille deorum
Qui ſtetit orantem iuxta, præreptaque verba
Dictauit fatis? furor illa, & mouit Erinnys,
Et pater, & genitrix, & regna oculique cadentes;
Nil ego. per Ditem iuro dulceſque tenebras,

Immeritamque ducem, ſubeam ſic tartara digna
Morte, nec irata fugiat me Laius vmbra.
Hei mihi quos nexus fratrum, quæ vulnera tracto?
Soluite quæſo manus, infeſtaque vincula tandem
Diuidite, & medium nunc ſaltem admittite patrem.
Talia dequeſtus, paulatim ſumpſerat iras
Mortis, & occulte telum, ni nata vetaret,
Quærebat, ſed caſta manu ſubtraxerat enſes
Antigone, furit inde ſenex. Vbi noxia tela?
Heu furiæ, num totum abijt in corpora ferrum?
Dicentem comes ægra leuat. mutumque dolorem
Ipſa premit, ſæuum gaudens planxiſſe parentem.
Olim autem incœptæ clamore exterrita pugnæ
Regina extulerat notum penetralibus enſem,
Enſem ſceptriferi ſpolium lachrymabile Laij.
Multaque cum Superis, & diro queſta cubili,
Et nati furijs, & primi coniugis vmbris,
Luctata eſt dextræ, & prono vix pectore ferrum
Intrauit tandem, & venas prorupit aniles
Vulnus, & infelix luſtratur ſanguine lectus.
Illius exili ſtridentem in pectore piagam
Iſmeno collapſa ſuper, lachrymiſque, comiſque
Siccabat plangens. qualis Marathonide ſilua
Flebilis Erigone, cæſi prope funera patris
Queſtibus abſumptis triſtem iam ſoluere nodum
Cœperat, & fortes ramos moritura legebat.
At iam læta ducum ſpes eluſiſſe duorum
Res Amphionias alio, ſceptrumque maligna
Tranſtulerat Fortuna manu, Cadmique tenebat
Iura Creon. miſer heu bellorum terminus! illi
Pugnarant fratres. hunc & Mauortia clamant
Semina, & impenſus patriæ paulo ante Menœceus
Conciliat populis. ſcandit fatale tyrannus
Flebilis Aoniæ ſolium. proh blanda poteſtas,
Et ſceptri male-ſuadus amor! nunquamne priorum
Hærebunt documenta nouis? iuuat ecce nefaſto
Stare loco, regimenque manu tractare cruentum,
Quid melior Fortuna poteſt? iam flectere patrem
Incipit, atque datis abolere Menœcea regnis.

Pri-

Primum adeo ſæuis imbutus amoribus aulæ,
Indicium ſpecimenque ſui, iubet igne ſupremo
Arceri Danaos, nudoque ſub axe relinqui
Infelix bellum, & triſtes ſine ſedibus vmbras.
Mox reducem Ogygiæ congreſſus limine portæ
Oedipoden timuit paulum, ſeſeque minorem
Confeſſus tacite, promptamque coercuit iram.
Mox redit in regem, cæcumque audentibus hoſtem
Increpitans. procul, inquit, vbi victoribus omen
Inuiſum, & furias auerte, ac mœnia luſtra
Diſceſſu Thebana tuo. ſpes longa peracta eſt.
Vade, iacent nati. quæ iam tibi vota ſuperſunt?
Horruit inſtinctu rabido, ſteteruntque trementes,
Ceu viſu præſente, genæ, ſeniumque receſſit.
Tunc natam, baculumque manu dimiſit, & iræ
Innixus, tumido vocem de pectore rumpit:
Iamne vacat ſæuire, Creon? modo perfida regna
Fortunæque locum noſtræ miſerande ſubiſti,
Et tibi iam fas eſt regum calcare ruinas?
Iam tumulis victos, ſocios iam mœnibus arces?
Macte, potes digne Thebarum ſceptra tueri.
Hæc tua prima dies. ſed cur noua contrahis amens
Iura? quid anguſte tantos metiris honores?
Exilium intendis? timida inclementia regum
Iſta. feros auidus quin protinus imbuis enſes?
Crede: licet veniat cupidus parere ſatelles,
Intrepiduſque ſecet non euitantia colla,
Incipe: an expectas, vt pronus ſupplice dextra
Sternar? & immitis domini veſtigia quæram?
Finge autem tentare, fines? mihine vlla minaris
Supplicia? aut vllos reris ſupereſſe timores?
Linquere tecta iubes? cœlum, terraſque reliqui
Sponte, atque vltricem crudelis in ora retorſi
Non vllo cogente manum. quid tale iubere
Rex inimice potes? fugio, excedoque nefandis
Sedibus. an refert quo funera longa, meaſque
Transportem tenebras? ne non gens cuncta precanti
Concedat, patriæ quantum miſer incubo terræ?
Sed dulces Thebæ: nimirum hic clarior ortus.

Et meliora meos permulcent ſidera vultus.
Hic genitrix, natique. habeas Thebana, regaſque
Mœnia, quo Cadmus, quo Laius omine rexit,
Quoque ego. ſic thalamos, ſic pignora fida capeſſas.
Nec tibi ſit virtus fortunam euadere dextra:
Sed lucem deprenſus ames. ſatis omina ſanxi,
Duc age nata procul. quid te autem luctibus addo?
Da, rex magne, ducem. timuit miſeranda relinqui
Antigone: mutatque preces. felicia per te
Regna, verende Creon, ſanctaſq; Menœceos vmbras:
Da veniam adflicto, dictiſque ignoſce ſuperbis.
Hunc morem fandi longæ fecere querelæ.
Nec ſoli ferus iſte tibi, ſic fata, deoſque
Alloquitur. durus luctu, faciliſque nec ipſi
Sæpe mihi. pridem indomito ſub pectore feruet
Libertas miſera, & ſæuæ ſpes anxia mortis.
Et nunc ecce tuas irritat callidus iras,
Suppliciumque cupit. ſed tu maioribus, oro,
Imperij potiare bonis, altuſque iacentes
Prætereas, & magna ducum vereare priorum
Funera. & hic quondam ſolio ſublimis, & armis
Septus, opem miſeris, iura & poſcentibus æquus,
Supplicibuſque dabat: cui nunc ex agmine tanto
Vna comes, nec dum exul erat. felicibus hic ne
Obſtat? in hunc odijs, & regni viribus exis?
Hunc abigis tectis? an ne prope limina clarum
Ingemat, & votis intempeſtiuus oberret?
Pone metum, procul vſque tua ſummotus ab aula
Flebit. ego erectum ſubigam, & ſeruire docebo.
Cœtibus abducam, ſolaque in ſede recondam:
Exul erit: nam quæ migranti externa patebunt
Mœnia? vis Argos eat, hoſtileſque Mycenas
Squallidus irreptet? victique ad limen Adraſti
Aonias narret clades! tenuemque precetur
Rex Thebanus opem? miſeræ quid crimina gentis
Pandere, quid caſus iuuat oſtentare pudendos?
Conde precor quodcunque ſumus, nec longa precamur
Dona Creon, miſerere ſenis, mœſtique parentis
Hic

Hic precor, hic manes indulge ponere: certe
Thebanos ſepelire licet. ſic orat, humique
Voluitur. abducit genitor. ſæuumque minatur
Indignans veniam. qualis leo rupe ſub alta,
Quem viridem quondam ſiluę monteſq; tremebant:
Iam piger, & longo iacet exarmatus ab æuo,
Magna tamen facies, & non adeunda ſenectus:
Et ſi demiſſas veniat mugitus ad aures,
Erigitur, meminitque ſui, vireſque peractas
Ingemit, & campis alios regnare leones.
Flectitur affatu, ſed non tamen omnia rector
Supplicis indulget lachrymis, partemque recidit
Muneris. haud, inquit, patrijs prohibebere longe
Finibus, occurſu dum non pia templa, domoſque
Commacules. habeant te luſtra, tuuſque Cithæron:
Atque hæc ecce tuis tellus habitabilis vmbris,
Qua bellum, geminæque iacent in ſanguine gentes.
Sic ait, & ficto comitum, vulgique gementis
Aſſenſu, limen tumidus regale petebat.
Interea pulſi vallum exitiale Pelaſgi
Deſtituunt furto. nulli ſua ſigna, ſuuſque
Ductor: eunt taciti paſſim, & pro funere pulchro
Dedecorem amplexi vitam reditusque pudendos.
Nox fauet, & grata profugos amplectitur vmbra.

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS
LIBER DVODECIMVS.

NOndum cuncta polo vigil inclinauerat aſtra
Ortus, & inſtantem cornu tenuiore videbat
Luna diem: trepidas ſubito Tithonia nubes
Diſcutit, ac reduci magnum parat æthera Phœbo.
Agmina iam raris Dircæa penatibus errant
Noctis queſta moras, quamuis tunc otia tandem,
Et primus poſt bella ſopor: tamen ægra quietem
Pax fugat, & ſæui meminit victoria belli.

Vix primo proferre gradum, & munimina valli
Soluere, vix totas reſerare audacia portas.
Stant veteres ante ora metus, campique vacantis
Horror: vt adſiduo iactatis æquore tellus
Prima labat. ſic attoniti nil cominus ire
Mirantur, fuſaſque putant adſurgere turmas,
Sic vbi proſpicuæ ſcandentem limina turris
Idaliæ volucres fuluum aſpexere draconem,
Intus agunt natos, & fœta cubilia vallant
Vnguibus, imbelleſque citant ad prælia pennas:
Mox ruerit licet ille retro, tamen aera nudum
Candida turba timet, tandemque ingreſſa volatus,
Horret, & à medijs etiamnum reſpicit aſtris.
Itur in exanguem populum, bellique iacentis
Relliquias, qua quemque dolor, luctuſque cruenti
Exegere duces. hi tela, hi corpora, at illi
Cæſorum tantum ora vident, alienaque iuxta
Pectora. pars currus deflent, viduiſque loquuntur
Hoc ſolum quia reſtat, equis: pars oſcula figunt
Vulneribus magnis, & de virtute queruntur.
Frigida digeritur ſtrages: patuere recisæ
Cum capulis, haſtiſque manus, medijſque ſagittæ
Luminibus ſtantes. multis veſtigia cædis
Nulla, ruunt planctu pendente, & vbique parato.
At circum informes truncos miſerabile ſurgit
Certamen, qui iuſta ferant, qui funera ducant.
Sæpe etiam hoſtiles (luſit Fortuna parumper)
Decepti fleuere viros. nec certa facultas
Noſcere quem miſeri vitent, calcentue cruorem.
At quibus eſt illæſa domus, vacuique dolores,
Aut deſerta vagi Danaum tentoria luſtrant:
Immittuntque faces, aut (quæ poſt bella voluptas)
Quærunt diſperſi, iaceat quo puluere Tydeus,
An rapti pateat ſpecus auguris, aut vbi diuûm
Hoſtis, an ætheriæ viuant per membra fauillæ.
Iam lachrymis exemta dies, nec ſerus abegit
Veſper: amant miſeri lamenta, maliſque fruuntur.
Nec ſubiere domos, ſed circum funera pernox
Turba ſedet, vicibuſque datis alterna gementes

Igne

Igne feras, planctuque fugant. nec dulcibus aſtris
Victa, nec aſſiduo coierunt lumina fletu.
Tertius auroram pulſabat Lucifer, & iam
Montibus orbatis lucorum gloria, magnæ
Theumeſi venere trabes, & amica Cithæron
Silua rogis. ardent exciſæ viſcera gentis
Molibus extructis. ſupremo munere gaudent
Ogygij manes: queritur miſerabile Graium
Nuda cohors, vetitumq; gemens circumuolat ignem.
Accipit & ſæui manes Etheoclis iniquos
Haudquaquam regalis honos, Argiuus haberi
Frater iuſſus adhuc, atque exule pellitur vmbra,
At non plebeio fumare Menœcea buſto
Rex genitor, Thebæque ſinunt. nec robora vilem
Struxerunt de more rogum: ſed bellicus agger
Curribus, & clypeis, Graiorumque omnibus armis
Sternitur. hoſtiles ſuper ipſe vt victor aceruos,
Pacifera lauro crinem, vittiſque decorus
Accubat. haud aliter quam cum poſcentibus aſtris
Lætus in accenſa iacuit Tirynthius Oeta.
Spirantes ſuper inferias captiua Pelaſgum
Corpora, frenatoſque pater, ſolatia, fortes
Bellorum, mactabat equos, his arduus ignis
Palpitat, & gemitus tandem erupere paterni:
O niſi magnanimus tantæ te laudis iniſſet
Ardor, Echionios mecum venerande penates,
Atque vltra recture puer: venientia qui nunc
Gaudia & ingratum regni mihi munus acerbas.
Tu ſuperum conuexa licet, cœtuſque perenni
(Credo equidem) Virtute colas mihi flebile ſemper,
Numen eris. ponant aras, excelſaque Thebæ
Templa dicent: vni fas ſit lugere parenti.
Et nunc heu quæ digna tibi ſolennia, quaſue
Largiar exequias? nec ſi fatale, poteſtas,
Argos, & impulſas cineri miſcere Mycenas,
Meque ſuper, cui vita, (nefas!) & ſanguine nati
Partus honos. eademne dies, eadem impia bella
Te, puer, & diros miſere in Tartara fratres?
Et nunc Oedipodi par eſt Fortuna doloris,

Ac mihi: quam ſimiles gemimus, bone Iuppiter, vmbras?
Accipe, nate, tui noua libamenta triumphi,
Accipe, & hoc regimen dextræ, frontiſque ſuperbæ
Vincula, quæ patri nimium geſtanda dediſti.
Regem te, regem, triſtes Etheocleos vmbræ
Aſpiciant. ſimul hæc dicens, crinemque, manumque
Deſtruit, accenſaque iterat violentius ira:
Sæuum agedum, immitemque vocent, nunc funera Lernæ
Tecum ardere veto. longos vtinam addere ſenſus
Corporibus, cœloque animas, Ereboque nocentes
Pellere fas: ipſumque ferat, ipſum vnca volucrum
Ora ſequi, atque artus regum monſtrare nefandos.
Hei mihi quod poſitos humus alma, dieſque reſoluit.
Quare iterum repetens, iterumque edico, ſuprema
Ne quis ope, aut flammis auſit iuuiſſe Pelaſgos.
Aut nece facta luet, numeroque explebit ademta
Corpora: per ſuperos, magnumque Menœcea iuro.
Dixit, & abreptum comites in tecta ferebant.
Flebilis interea vacuis comitatus ab Argis
(Fama trahit miſeras) orbæ, viduæque ruebant
Inachides, ceu capta manus: ſua vulnera cuique,
Par habitus cunctis, deiecti in pectora crines,
Accinctique ſinus. manant lacera ora cruentis
Vnguibus, & molles planctu creuere lacerti.
Prima per attonitas nigræ regina cateruæ
Triſtibus illabens famulis, iterumque reſurgens
Quærit inops Argia vias. non regia cordi,
Non pater: vna fides, vnum Polynicis amati
Nomen in ore ſedet. Dircen, infauſtaque Cadmi
Mœnia, poſthabitis velit incoluiſſe Mycenis.
Proxima Lernæo Calydonidas agmine mixtus
Tydeos exequiis trahit haud ceſſura ſorori
Deiphile. ſcelus illa quidem, morſuſque profanos
Audierat miſeranda viri. ſed cuncta iacenti
Infelix ignoſcit amor. poſt aſpera viſu,
Ac deflenda tamen, digno plangore Nealce
Hip-

Hippomedonta ciens. vatis mox impia coniux
Heu vacuos poſitura rogos. Poſtrema gementum
Agmina Mænaliæ ducit comes orba Dianæ.
Et grauis Euadne, dolet hæc, queriturque labores
Audacis pueri: magni memor illa mariti
It toruum lachrymans, ſummiſque iraſcitur aſtris.
Illas & lucis Hecate ſpeculata Lycæis
Proſequitur gemitu, duplexque ad littus euntes
Planxit ab Iſthmiaco genitrix Thebana ſepulchro.
Noctiuagumque gregem, quamuis ſibi luget, Eleuſin
Fleuit, & arcanos errantibus extulit ignes.
Ipſa per auerſos ducit Saturnia colles,
Occultatque vias. ne plebs congreſſa ſuorum
Ire vetet, pereatque ingentis gloria cœpti.
Nec non functa ducum refouendi corpora curam
Iris habet: putreſque arcanis roribus artus
Ambroſiæque rigat ſuccis, vt longius obſtent
Expectentque rogos. flammas neue ante fatiſcant.
Squallidus ecce genas, & hianti vulnere pallens
Ornitus (hic ſociis deſertus ab agmine, tardat
Plaga recens) timidus ſecreta per auia furto
Debile carpit iter, fractæque innititur haſtæ.
Iſque vbi mota nouo ſtupuit loca ſola tumultu.
Fœmineumque gregem, quæ iam ſuper agmina Lernæ
Sola videt (non ille viam, cauſaſque requirit,
Quippe patent) mœſto ſed ſic prior occupat ore.
Quo miſeræ, quo fertis iter? funuſne peremptis
Speratis, cineremque viris? ſtat peruigil illic
Vmbrarum cuſtos, inhumataque corpora regi
Adnumerat. nuſquam lachrymæ, procul vſque fugatū
Acceſſus hominum. ſolis auibuſque, feriſque
Ire licet. veſtriſne Creon dabit æquus honorem
Luctibus? immites citius Buſiridos aras,
Odryſiique famem ſtabuli, Siculoſque licebit
Exorare deos. rapiet fortaſſe precantes,
(Si mens nota mihi) nec coniugalia ſupra
Funera, ſed caris longe mactabit ab vmbris.

Quin rugitis, dum tuta via eſt, Lernamque reuerſæ
Nomina (quod ſupereſt) vacuis datis orba ſepulchris,
Abſenteſque animas ad inania buſta vocatis?
Aut vos Cecropiâ (prope namq; & Theſea fama eſt
Thermodontiaco lætum remeare triumpho)
Imploratis opem? bello cogendus & armis
In mores hominemque Creon. ſic fatus, at illis
Horruerant lachrymæ, ſtupuitque immanis eundi
Impetus, atque vno vultus pallore notati.
Non ſecus afflauit molles ſi quando iuuencas
Tigridis Hircanæ ieiunum murmur, & ipſe
Auditu turbatur ager timor omnibus ingens,
Quæ placeat, quos illa fames deſcendat in armos,
Continuo diſcors vario ſententia motu
Sciinditur: his Thebas, tumidumque ambire Creonta,
His placet Actææ ſi quid clementia gentis
Annuat. extremum curarum, ac turpe reuerti.
At non fœmineæ ſubitum virtutis honorem
Colligit Argia, ſexuque immane relicto
Tractat opus. placet egregij ſpes dura pericli
Cominus infandi leges accedere regni.
Quo Rhodopes non vlla nurus, nec alumna niuoſi
Phaſidis, innuptis vallata cohortibus iret.
Tunc mouet arte dolum, quo ſemet ab agmine fido
Segreget, immiteſque deos, regemque cruentum
Contemptrix animæ, & magno temeraria luctu
Prouocet. hortantur pietas, igneſque pudici.
Ipſe etiam ante oculos omni manifeſtus in actu
Nunc hoſpes miſeræ, primas nunc ſponſus ad aras,
Nunc mitis coniux. nunc iam ſub caſſide torua
Mœſtus in amplexu, multumque à limine ſummo
Reſpiciens. ſed nulla animo obuerſatur imago
Crebrior, Aonij quam quæ de ſanguine campi
Nuda venit, poſcitque rogos. his anxia mentem
Ægreſcit curis, & qui caſtiſſimus ardor,
Funus amat. tunc ad comites conuerſa Pelaſgas:
Vos, ait, Actæas acies, Marathoniaque arma

Elici-

Elicite, aſpiretque pio fortuna labori.
Me ſinite Ogygias tantæ quæ ſola ruinæ
Cauſa fui, penetrare domos, & fulmina regni
Prima pati. nec ſurda feræ pulſabimus v[illegible]is
Limina, ſunt illic ſoceri mihi, ſuntque ſorores
Coniugis, & Thebas haud ignoranda ſubibo.
Ne tantum reuocare gradus. illo impetus ingens,
Auguriumque animi. nec plura: vnumque Menœtem
(Olim hic virginei cuſtos, monitorque pudoris)
Eligit. & quanquam rudis, atque ignara locorum
Præcipites greſſus qua venerat Ornitus affert.
Atque vbi viſa procul, ſocias liquiſſe malorum,
Anne, ait, hoſtiles ego te labente per agros
Heu dolor, expectem quænam ſententia lenti
Theſeos? an bello proceres, an dexter aruſpex
Annuat? interea funus decreſcit: & vncis
Alitibus non hos potius ſupponimus artus?
Et nunc me duram, ſi quis tibi ſenſus, ad vmbras
Me tardam quereris Stygijs, fidiſſime, diuis.
Heu ſi nudus adhuc, heu ſi iam forte ſepultus,
Noſtrum vtrumque nefas. adeo vis nulla dolenti,
Mors nuſquam, ſæuuſque Creon. hortaris euntem
Ornite: ſic dicens magno Megareia præceps
Arua rapit paſſu, demonſtrat proxima quiſquis
Obuius. horreſcitque habitus, miſeramque veretur.
Vadit atrox viſu, nec corde, nec aure paueſcens,
Et nimijs confiſa malis, propiorque timeri.
Nocte velut Phrygia cum lamentata reſultant
Dindyma, pinigeri rapitur Simoentis ad amnem
Dux veſana chori, cuius dea ſanguine lecto
Ipſa dedit ferrum, & vittata fronte notauit.
Iam pater Heſperio flagrantem gurgite currum
Abdiderat Titan, alijs rediturus ab vndis,
Cum tamen illa grauem luctu fallente laborem
Neſcit abiſſe diem. nec caligantibus aruis
Terretur, nec frangit iter, per & inuia ſaxa,
Lapſuraſque trabes, nemorumque arcana ſereno
Nigra die. cæciſque inciſa noualia foſſis.

Per

Per fluuios ſecura vadi, ſomnoſque ferarum
Præter, & horrendis inſeſſa cubilia monſtris.
Tantum animi, luctuſque valent. pudet ire Menœtem
Tardius, inualidæque gradum miratur alumnæ.
Quas non illa domos, pecorumque, hominumque modeſto
Pulſauit gemitu? quoties amiſſus eunti
Limes, & errantem comites ſolatia flammæ
Deſtituunt? gelidæque facem vicere tenebræ?
Iamque ſupinantur feſſis, lateque fatiſcunt
Penthei deuexa iugi, cum pectore anhelo
Iam prope deficiens, ſic inchoat orſa Menœtes:
Haud procul (exacti ſi ſpes non blanda laboris)
Ogygias Argia domos, & egena ſepulchri
Buſta iacere reor. graue cominus æſtuat aer
Sordidus, & magnæ redeunt per inane volucres.
Hæc illa eſt crudelis humus: nec mœnia longe.
Cernis, vt ingentes murorum porrigat vmbras
Campus, & è ſpeculis moriens intermicet ignis.
Mœnia ſunt iuxta, modo nox magis ipſa tacebat,
Solaque nigrantes laxabant aſtra tenebras.
Horruit Argia, dextramque ad mœnia tendens:
Vrbs optata prius, nunc tecta hoſtilia Thebæ,
Et tamen illæſas ſi reddis coniugis vmbras,
Sic quoque dulce ſolum: cernis quo prædita cultu,
Qua ſtipata manu, iuxta tua mœnia primum
Oedipodis magni venio nurus? improba non ſunt
Vota, rogos hoſpes planctumque, & funera, poſce
Illum, oro, extorrem regni, belloque fugatum,
Illum, quem ſolio non es dignata paterno,
Redde mihi. tuque, oro, veni, ſi manibus vlla
Effigies, errantque animæ poſt membra ſolutæ.
Tu mihi pande vias, tuaque ipſe ad funera deduc,
Si merui. dixit, tectumque aggreſſa propinquæ
Paſtorale caſæ. reficit ſpiramina feſſi
Ignis, & horrendos irrumpit turbida campos,
Qualis ab Ætnæis accenſa lampade ſaxis

Orba

Orba Ceres magnæ variabat imagine flammæ,
Auſonium Siculumque latus veſtigia nigri
Raptoris, vaſtoſque legens in puluere ſulcos.
Illius inſanis vlulatibus ipſe remugit
Enceladus, ruptoque vias illuminat igni.
Perſephonen amnes, ſiluæ, freta, nubila, clamant,
Perſephonen tantum Stygij tacet aula mariti.
Admonet attonitam fidus meminiſſe Creontis
Altor, & occultam ſummittere lampada furto.
Regina Argolicas modo formidata per vrbes
Votum immane procis, ſpeſque auguſtiſſima gentis,
Nocte ſub infeſta, nullo duce, & hoſte propinquo,
Sola per offenſus armorum, & lubrica tabo
Gramina, non tenebras, non circunfuſa tremiſcens
Concilia vmbrarum, atque animas ſua membra gementes,
Sæpe gradu cæco ferrum calcataque tela
Diſſimulat, ſoluſque labor vitare iacentes,
Dum funus putat omne ſuum, viſuque ſagaci
Rimatur poſitos, & corpora prona ſupinat
Incumbens, queriturque parum lucentibus aſtris.
Forte ſoporiferas cœli ſecreta per vmbras
Iuno ſinu magni ſemet furata mariti,
Theſeos ad muros, vt Pallada flecteret, ibat,
Supplicibuſque pijs faciles aperiret Athenas;
Atque vbi per campos errore fatiſcere vano
Immeritam Argian ſupero reſpexit ab axe,
Indoluit viſu: & lunaribus obuia bigis
Aduertit currum, placidaque ita voce locuta eſt:
Da mihi poſcenti munus breue, Cynthia, ſi quis
Eſt Iunonis honos. certe Iouis improba iuſſu
Ternoctem Herculeam. veteres ſed mitto querelas:
En locus officio. cultrix placidiſſima noſtri
Inachis Argia cernis qua nocte vagetur,
Nec reperire virum denſis queat ægra tenebris?
Et tibi nimboſum languet iubar. exere quæſo
Cornua, & aſſueto propior premat orbita terras.
Hunc quoque qui curru madidas tibi pronus habenas

Du-

Ducit, in Aonios vigiles demitte Soporem.
Vix ea, cum ſciſſis magnum dea nubibus orbem
Protulit: expauere vmbræ fulgorque reciſus
Sideribus, vix ipſa tulit Saturnia flammas.
Primum per campos infuſo lumine, pallam
Coniugis ipſa ſuos noſcit miſeranda labores,
Quanquam texta latent, ſuffuſaque ſanguine mœret
Purpura. dumque deos vocat, & de funere caro
Hocupereſſe putat, videt ipſum in puluere pæne
Calcatum. fugere animus, viſuſque, ſonuſque,
Incluſitque dolor lachrymas. tunc corpore toto
Sternitur in vultus, animamque per oſcula quærit
Abſentem, preſſumque comis, ac veſte cruorem
Seruatura legit. mox tandem voce reuerſa
Hunc ego te, coniux, ad debita regna profectum
Ductorem belli, generumque potentis Adraſti
Aſpicio? taliſque tuis occurro triumphis?
Huc attolle genas, defectaque lumina. venit
Ad Thebas Argia tuas. age mœnibus induc:
Et patrios oſtende lares, & mutua redde
Hoſpitia. heu quid ago? proiectus ceſpite nudo
Hoc patriæ telluris habes? quæ iurgia? certe
Imperium non frater habet. nullaſne tuorum
Mouiſti lachrymas? vbi mater? vbi inclyta fama
Antigone? mihi nempe iaces: mihi victus es vni.
Dicebam, quo tendis iter? quid ſceptra negata
Poſcis? habes Argos: ſoceri regnabis in aula:
Hic tibi longus honos, hic indiuiſa poteſtas.
Quid queror? ipſa dedi bellum, mœſtumque rogaui
Ipſa patrem, vt talem nunc te complexa tenerem.
Sed bene habet, ſuperi: gratum eſt, Fortuna: peracta eſt
Spes longinqua viæ: totos inuenimus artus.
Hei mihi, ſed quanto deſcendit vulnus hiatu!
Hoc frater? qua parte precor iacet ille nefandus
Prædator? vincam volucres, ſit adire poteſtas,
Excludamque feras. an habet funeſtus & ignes?
Sed

Sed nec te flammis inopem tua terra videbit:
Ardebis, lachrymaſque feres, quas ferre negatum
Regibus, æternumque tuo famulata ſepulchro
Durabit deſerta fides, teſtiſque dolorum
Natus erit, paruoque torum Polynice fouebo.
Ecce alios gemitus, aliamque ad buſta ferebat
Antigone miſeranda facem, vix nacta petitos
Mœnibus egreſſus. illam nam tempore in omni
Attendunt vigiles, & rex iubet ipſe timeri,
Contractæque vices, & crebrior excubat ignis,
Ergo deis, fratrique moras excuſat, & amens
Vt paulum immiſſo ceſſit ſtatio horrida ſomno,
Erumpit muris: fremitu quo territat agros
Virginis ira leæ rabies, cui libera tandem
Et primus ſine matre furor. nec longa morata eſt.
Quippe trucem campum, & poſitus quo puluere frater
Nouerat. atque illa contra videt ire Menœtes
Cui vacat, & caræ gemitus compeſcit alumnæ.
Cum tamen erectas extremus virginis aures
Acceſſit ſonus: vtque atra ſub veſte, comiſque
Squallentem, & craſſo fœdatam ſanguine vultus
Aſtrorum radijs, & vtraque à lampade vidit.
Cuius, ait, manes, aut quem temeraria quæris
Nocte mea? nihil illa diu, ſed in ora mariti
Deijcit, inque ſuos pariter velamina vultus,
Capta metu ſubito, paulumque oblita doloris.
Hoc magis increpitans ſuſpecta ſilentia, perſtat
Antigone, comitemq; premens ipſamque, ſed ambo
Deficiunt, fixique ſilent. tandem ora retexit
Argia, corpuſque tamen complexa, profatur:
Siquid in hoc veteri bellorum ſanguine mecum
Quæſitura, venis, ſi tu quoque dura Creontis
Iuſſa times, poſſum, tibi me confiſa, fateri.
Si miſera es (certe lachrymas, lamentaque cerno)
Iunge age, iunge fidem: proles ego regis Adraſti.
(Hei mihi num quis adeſt?) cari Polynicis ad ignes,
Etſi regna vetant. ſtupuit Cadmeia virgo,
Intremuitque ſimul, dicentemque occupat vltro:

Mene igitur ſociam (proh ſors ignara!) malorum,
Mene times? mea membra tenes, mea funera plangis,
Cedo. tene pudet! heu pietas ignaua ſororis!
Hæc prior. hic pariter lapſæ, iunctoque per ipſum
Amplexu, miſcent auidæ lachrymaſque, comaſque,
Partitæque artus redeunt alterna gementes
Ad vultum, & cara vicibus ceruice fruuntur.
Dumque modo hæc fratrem memorat, nunc illa maritum,
Mutuaque exorſæ Thebas, Argoſque renarrant,
Longius Argia miſeros reminiſcitur actus:
Per tibi furtiui ſacrum commune doloris,
Per ſocios Manes, & conſcia ſidera iuro;
Non hic amiſſos, quamquam vagus exul honores,
Non gentile ſolum, caræ non pectora matris,
Te cupiens vnam, nocteſque, dieſque, locutus
Antigonen. ego cura minor, faciliſque relinqui.
Tu tamen excelſa ſublimis forſitan arce,
Ante nefas Graijs dantem vexilla maniplis
Vidiſti, teque ille acie reſpexit ab ipſa
Enſe ſalutatam, & nutantis vertice coni:
Nos procul. extremas ſed quis deus egit in iras?
Nil veſtræ valuere preces? tibine iſte negauit
Oranti? cauſas ac triſtia reddere facta
Cœperat Antigone: fidus comes admonet ambas:
Eia agite inceptum potius, iam ſidera pallent
Vicino turbata die, perferte laborem.
Tempus erit lachrymis: accenſo flebitis igne.
Haud procul Iſmeni monſtrabant murmura ripas,
Qui turbatus adhuc, & ſanguine decolor ibat.
Huc laceros artus ſocio conamine portant.
Inualidæ, iungitque comes non fortior vlnas.
Sic Hyperionium tepido Phaetonta ſorores
Fumantem lauere Pado, vix dum ille ſepulchro
Conditus, & flentes ſtant circum flumina ſiluæ.
Vt ſanies purgata vado, membriſque reuerſus
Mortis honos, ignem miſeræ poſt vltima quærunt

Oſcu-

Oſcula: ſed gelidæ circum exanimeſque fauillæ
Putribus in foueis, atque omnia buſta quieſcunt
Stabat adhuc, ſeu forte rogus, ſeu numine diuûm,
Cui torrere datum ſæuos Etheocleos artus,
Siue locum monſtris iterum fortuna parabat,
Seu diſceſſuros ſeruauerat Eumenis ignes.
Hic tenuem nigris etiamnum ad viuere lucem
Roboribus pariter cupidæ videre, ſimulque
Flebile gauiſæ, nec adhuc quæ buſta repertum,
Sed placidus, quicunque, rogant, mitiſque ſupremi
Admittat cineris conſortem, & miſceat vmbras.
Ecce iterum fratres. primos vt contigit artus
Ignis edax, tremuere rogi, & nouus aduena buſtis
Pellitur, exundant diuiſo vertice flammæ,
Alternoſque apices abrupta luce coruſcant.
Pallidus Eumenidum veluti commiſerit ignes
Orcus, vterque minax globus, & conatur vterque
Longius. ipſæ etiam commoto pondere paulum
Seceſſere trabes, conclamat territa virgo:
Occidimus, functaſque manu ſtimulauimus iras.
Frater erat. quis enim acceſſus ferus hoſpitis vmbræ
Pelleret? en clypei fragmen, ſemuſtaque noſco
Cingula, frater erat. cerniſne vt flamma recedat,
Concurratque tamen? viuunt odia improba, viuunt.
Nil actum bello. miſeri, ſic dum arma mouetis,
Vicit nempe Creon. nuſquam iam regna, quis ardor?
Cui furitis? ſedate minas. tuque exul vbique
Semper inops æqui, iam cede. hoc nupta precatur,
Hoc ſoror aut ſæuos mediæ veniemus in ignes.
Vix ea, cum ſubitus campos, tremor, altaque tecta
Impulit, adiuuitque rogi diſcordis hiatus,
Et vigilum turbata quies, quibus ipſe malorum
Fingebat ſimulachra ſopor. ruit ilicet, omnem
Proſpectum luſtrans armata indagine miles.
Illos inſtantes ſenior timet vnus. at ipſæ
Ante rogum, ſæuique palam ſpreuiſſe Creontis
Imperia, & furtum claro plangore fatentur

Secu-

Securæ, quippe omne vident fluxiſſe cadauer.
Ambigitur ſæua de morte, animoſaque lethi
Spes furit. hæc fratris rapuiſſe, hæc coniugis artus
Contendunt, vicibuſque probant. ego corpus, ego ignes,
Me pietas, me duxit amor. depoſcere ſæua
Supplicia, & dextras iuuat infertare catenis.
Nuſquam illa alternis modo quæ reuerentia verbis,
Iram, odiùmque putes. tantus diſcordat vtrinque
Clamor, & ad regem qui deprendere trahuntur.
At procul Actæis dextra iam Pallade muris
Iuno Phoroneas inducit præuia matres.
Attonitas non ipſa minus, cœtumque gementem
Conciliat pupulis, & flentibus addit honorem.
Ipſa manu, ramoſque oleæ, vittaſque precantes
Tradit, & obtenta ſummittere lumina palla,
Et præferre docet vacuas ſine manibus vrnas.
Omnis & Actæis effuſa penatibus ætas
Tecta, viaſque replent. vnde hoc examen? & vna
Tot miſeræ? nec dum cauſas nouere malorum,
Iamque gemunt. dea conſilijs ſe miſcet vtriſque
Cuncta docens, qua gente ſatæ, quæ funera plangant,
Quidue petant. varijs nec non affatibus ipſæ
Ogygias leges, immanſuetumque Creonta
Multum & vbiq; fremũt. Geticæ non plura querũtur
Hoſpitibus tectis trunco ſermone volucres,
Cum duplices thalamos, & iniquum Terea clamant.
Vrbe fuit media nulli conceſſa potentum,
Ara deùm, mitis poſuit Clementia ſedem:
Et miſeri fecere ſacram. ſine ſupplice numquam
Illa nouo: nulla damnauit vota repulſa.
Auditi quicunque rogant, noctéſque dieſque
Ire datum, & ſolis numen placare querelis.
Parca ſuperſtitio: non thurea flamma, nec altus
Accipitur ſanguis, lachrymis altaria ſudant.
Mœſtarumque ſuper libamina ſerta comarum
Pendent, & veſtes mutata ſorte relictæ.
Mite nemus circa, cultumque inſigne verendo

Vitta-

Vittatæ laurus,& ſupplicis arbor oliuæ.
Nulla autem effigies, nulli commiſſa metallo
Forma deæ, mentes habitare, & pectora gaudet.
Semper habet trepidos, ſemper locus horret egenis
Cœtibus, ignotæ tantum fœlicibus aræ,
Fama eſt defenſos acie, poſt buſta paterni
Nominis, Herculeos ſedem fundaſſe nepotes.
Fama minor factis: ipſos nam credere dignum
Cœlicolas, tellus quibus hoſpita ſemper Athenæ,
Ceu leges, hominemque nouum, rituſque ſacrorum,
Seminaque in vacuas hinc deſcendentia terras
Sic ſacraſſe loco commune animantibus ægris
Confugium, vnde procul ſtarent, iræque, minæque,
Regnaque, & à iuſtis Fortuna recederet aris.
Iam tunc innumeræ norant altaria gentes.
Huc victi bellis, patriaque è ſede fugati
Regnorumque inopes, ſcelerumque errore nocentes
Conueniunt, pacemque rogant. mox hoſpita ſedes
Vicit, & Oedipodæ furias, & funus Olynthi
Texit, & à miſero matrem ſummouit Oreſte.
Hunc vulgo monſtrante locum, manus anxia Lernæ
Deueniunt: cedit miſerorum turba priorum.
Vix ibi ſedatis requierunt pectora curis:
Ceu patrio, ſuper alta grues Aquilone fugatæ
Cum videre Pharon, tunc æthera latius implent,
Tunc hilari clangore ſonant: iuuat orbe ſereno
Contempſiſſe niues, & frigora ſoluere Nilo.
Iamque domos patrias, Scythicæ poſt aſpera gentis
Prælia, laurigero ſubeuntem Theſea curru
Lætifici plauſus, miſſuſque ad ſidera vulgi
Clamor, & emeritis hilaris tuba nuntiat armis.
Ante ducem ſpolia, & duri Mauortis imago
Virginei currus, cumulataque fercula criſtis,
Et triſtes ducuntur equi, truncæque bipennes,
Quis nemora, & ſolidam Mæotida cædere ſuetæ,
Corytique leues portantur, & ignea gemmis
Cingula, & informes dominarum ſanguine peltæ.
Ipſæ autem nondum trepidæ, ſexumque fatentur,
Nec vulgare gemunt, aſpernanturque precari,

Et tantum innuptæ quærunt delubra Mineruæ.
Primus amor niueis victorem cernere vectum
Quadrijugis, nec non populos in ſemet agebat
Hippolyte, iam blanda genas, patienſque mariti
Fœderis. hanc patriæ ritus fregiſſe ſeueros
Atthides obliquæ ſecum mirantur operto
Murmure: quod nitidi crines, quod pectora palla
Tota latent, magnis quod barbara ſemet Athenis
Miſceat, atque hoſti veniat paritur marito.
Paulum & ab inſeſſi mœſtæ Pelopeides aris
Promouere gradum, ſeriemque & dona triumphi
Mirantur, victique animo rediere mariti.
Atque vbi tardauit currus, & ab axe ſuperbo
Explorat cauſas victor, poſcitque benigna
Aure preces, auſa ante alias Capaneia coniux:
Belliger Ægide, ſubitæ cui maxima laudis
Semina de noſtris aperit Fortuna ruinis.
Non externa genus, diræ nec conſcia noxæ,
Turba ſumus: domus Argos erat, regeſque mariti.
Non vtinam & fortes. quid enim ſeptena mouere
Caſtra, & Agenoreos opus emendare penates?
Nec querimur caſos: hæc bellica iura, viceſque
Armorum. ſed non Siculis exorta ſub antris
Monſtra, nec Oſſæi bello cecidere bimembres.
Mitto genus, claroſque patres; hominum, inclyte Theſeu,
Sanguis erant, homines, eademq; in ſidera, eoſdem
Sortitus animarum, alimentaque veſtra creati,
Quos vetat igne Creon, Stygiæque à limine portæ,
Ceu ſator Eumenidum, aut Lethæi portitor amnis,
Summouet, ac dubio cœlique, Erebique ſub axe
Detinet. heu princeps natura! vbi numina? vbi ille
Fulminis iniuſti iaculator? vbi eſtis Athenæ?
Septima iam ſurgens trepidis aurora iacentes
Auerſatur equis. radios declinat, & horret
Stelligeri iubar omne poli. iam cominus ipſæ
Pabula diræ feræ, campumque odere volucres
Spirantem tabo, & cœlum, ventoſque grauantem.
Quan-

Quantum etenim ſupereſſe rear? nuda oſſa, putremque
Vtere permittat ſaniem. properate, verendi
Cecropidæ: vos iſta decet vindicta, priuſquam
Emathij, Thraceſque dolent, quæque extat vbique
Gens arſura rogis, maneſque habitura ſupremos.
Nam quis erit ſæuire modus? bellauimus: eſto,
Sed cecidere odia, & triſtes mors obruit iras.
Tu quoque, vt egregios fama cognouimus actus,
Non trucibus monſtris Sinin, infandumque dediſti
Cercyona, & ſæuum velles Scyrona crematum.
Credo & Amazonijs Tanain fumaſſe ſepulchris,
Vnde hæc arma refers, ſed & hunc dignare triumphum.
Da terris vnum cœloque Ereboque laborem.
Si patrium Marathona metu, ſi tecta leuaſti
Creſſia, nec fudit vanos anus hoſpita fletus.
Sic tibi non vllæ ſocia ſine Pallade pugnæ,
Nec ſacer inuideat paribus Tirynthius actis.
Semper & in curru, ſemper te mater ouantem
Cernat, & inuictæ nil tale precentur Athenæ.
Dixerat. excipiunt cunctæ, tenduntque precantes
Cum clamore manus. rubuit Neptunius heros
Permotus lachrymis. iuſta mox concitus ira
Exclamat: quænam iſta nouos induxit Erinnys
Regnorum mores? non hæc ego pectora liqui
Graiorum abſcedens, Scythiam, pontumque niualem
Cum peterem. nouus vnde furor? victumne putaſti
Theſea dire Creon? adſum: nec ſanguine feſſum
Crede: ſitit meritos etiamnum hæc haſta cruores,
Nulla mora eſt. verte, hunc adeo, fidiſſime Phegeu
Cornipedem, & Tyrias inuectus protinus arces
Aut Danais edice rogos, aut prælia Thebis.
Sic ait, oblitus bellique, viæque laborum,
Hortaturque ſuos, vireſque inſtaurat anhelas.
Vt modo connubijs taurus, ſaltuque recepto,
Cum poſuit pugnas; alio ſi forte remugit
Bellatore nemus, quamquam ora, & colla cruento

Imbre

Imbre madent, nouus arma parat, campumque laceſſens
Diſſimulat gemitus, & vulnera puluere cælat.
Ipſa metus Libycos, ſeruatricemque Meduſam
Pectoris, incuſſa nouit Tritonia parma.
Protinus erecti toto ſimul agmine, Thebas
Reſpexere angues. nec dum Atticus ire parabat
Miles, & infelix expauit claſſica Dirce.
Continuo in pugnas, haud ſolum accenſa iuuentus,
Qui modo Caucaſei comites rediere triumphi;
Omnis ad arma rudes ager extimulauit alumnos.
Conueniunt, vltroque ducis vexilla ſequuntur,
Qui gelidum Braurona viri, qui rura laceſſunt
Munichia, & trepidis ſtabilem Pyræea nautis.
Et nondum Eoo clarum Marathona triumpho,
Mittit in arma manus, genialibus hoſpita diuis
Icarij, Celeique domus, virideſque Melænæ.
Diues & Egaleos nemorum, Parneſque benignus
Vitibus, & pingui melior Lycabeſſos oliua.
Venit atrox Ileus, & olentis arator Hymetti,
Quæque rudes thyrſos ederis veſtiſtis Acharnæ.
Linquitur Eois longe ſpeculabile proris
Sunion, vnde vagi caſurum in nomina ponti
Creſſia decepit falſo ratis Ægea velo.
Hos Salamis populos, illos Cerealis Eleuſin
Horrida ſuſpenſis ad prælia miſit aratris.
Et quos Calliroe nouies errantibus vndis
Implicat, & raptæ qui conſcius Orythiæ
Celauit Geticos ripis Iliſſos amores.
Ipſe quoque in pugnas vacuatur collis vbi ingens
Lis Superûm, dubijs donec noua ſurgeret arbor
Rupibus, & longa refugum mare frangeret vmbra.
Iſſet & Arctoas Cadmea ad mœnia ducens
Hippolyte turmas, retinet iam certa tumentis
Spes vteri, coniuxque rogat dimittere curas
Martis, & emeritas thalamo ſacrare pharetras.
Hos vbi velle acies, & dulci gliſcere ferro
Dux videt, vtque pijs raptim dent oſcula natis
Ample-

Amplexuſque breues, curru ſic fatur ab alto:
Terrarum leges & mundi fœdera mecum
Defenſura manus, dignas inſumite mentes
Cœptibus. hac omnem diuumque, hominumque fauorem
Naturamque ducem, cœtuſque ſilentis Auerni
Stare palam eſt: illic Pœnarum exercita Thebis
Agmina, & anguicomæ ducent vexilla ſorores.
Ite alacres, tantæque, precor, confidite cauſæ.
Dixit, & emiſſa præceps iter inchoat haſta.
Qualis Hyperboreos vbi nubilus inſtitit axes
Iuppiter, & prima tremefecit ſidera bruma:
Rumpitur Æolia, & longam indignata quietem
Tollit hyems animos, ventoſaque ſibilat Arctos.
Tunc montes vndæque fremunt, tunc prælia cæſis
Nubibus, & tonitrus inſanaque fulmina gaudent.
Icta gemit tellus: virides grauis vngula campos
Mutat, & innumeris, peditumque, equitumque caterius
Expirat protritus ager, nec puluere craſſo
Armorum lux victa perit, ſed in æthera longum
Frangitur, & medijs ardent in nubibus haſtæ.
Noctem adeo, placidaſque operi iunxere tenebras.
Certamenque immane viris, quo concita tendant
Agmina, quis viſas proclamet ab aggere Thebas,
Cuius in Ogygio ſtet princeps lancea muro.
At procul ingenti Neptunius agmina Theſeus
Anguſtat clypeo, propriæque exordia laudis,
Centum vrbes vmbône gerit, centenaque Cretæ
Mœnia: ſeque ipſum monſtroſi ambagibus antri
Hiſpida torquentem luctantis colla iuuenci:
Alternaſque manus circum, & nodoſa ligantem
Brachia, & abducto vitantem cornua vultu.
Terror habet populos, cum ſeptus imagine torua
Ingreditur pugnas, bis Theſea, biſque cruentas
Cæde videre manus. veteres reminiſcitur actus
Ipſe tuens, ſociumq; gregem, metuendaq; quondam
Limina, & abſumpto pallentem Gnoſſida filo.
Sæuus at interea ferro poſt terga reuinctas

Antigonen, viduamque, Creon, Adraſtida letho
Admouet. ambæ hilares, & mortis amore ſuperbæ
Enſibus intentant iugulos, regemque cruentum
Deſtituunt. cum dicta ferens Theſeia Phegeus
Aſtitit. ille quidem ramis inſontis oliuæ
Pacificus, ſed bella ciet, bellumque minatur
Grande fremens, nimiumque memor mandantis: & ipſum
Iam prope, iam medios operire cohortibus agros
Ingeminans. ſtetit ambiguo Thebanus in æſtu
Curarum, nutantque minæ, & prior ira tepeſcit.
Tunc firmat ſeſe, fictumque, ac triſte renidens:
Paruane proſtratis, inquit, documenta Mycenis
Sanximus? en iterum, qui mœnia noſtra laceſſant.
Accipimus. veniant: ſed ne poſt bella querantur,
Lex eadem victis. Dixit, ſed puluere craſſo
Caligare diem, & Tyrios iuga perdere montes
Aſpicit. armari populos tamen, armaque ferri
Ipſe iubet pallens, mediæque in ſedibus aulæ
Eumenidas ſubitas, flentemque Menœcea cernit
Turbidus, impoſitoſque rogis gaudere Pelaſgos.
Quis fuit ille dies? tanto cum ſanguine Thebis
Pax inuenta perit? Patrijs modo fixa reuellunt
Arma deis, clypeiſque obducunt pectora fractis,
Et galeas humiles, & adhuc ſordentia tabo
Spicula: non pharetris quiſquam non enſe decorus,
Non ſpectandus equo. ceſſit fiducia valli:
Murorum patet omne latus, munimina portæ
Expoſcunt: prior hoſtis habet. faſtigia deſunt:
Deiecit Capaneus. exanguis, & ægra iuuentus,
Iam nec coniugibus, ſuprema nec oſcula natis
Iungit, & attoniti nil optauere parentes.
Atticus at contra, iubar, vt clareſcere ruptis
Nubibus, & ſolem primis aſpexit in armis,
Deſilit in campum, qui ſubter mœnia nudos
Adſeruat manes: diriſque vaporibus ægrum
Aera puluerea penitus ſub callide ducens
Ingemit, & iuſtas belli flammatur in iras.
Hunc ſaltem miſeris ductor Thebanus honorem
Lar-

Largitur Danaïs, quod non ſuper ipſa iacentum
Corpora belligeras acies, Martemque ſecundum
Miſcuit. At lacera ne quid de ſtrage neſandus
Perderet. eligitur ſæuos potura cruores
Terra rudis. iamque alternas in prælia gentes
Diſſimilis Bellona ciet. non clamor vtrinque,
Non vtrinque tubæ. ſtat debilis altera pubes
Summiſſos enſes nequicquam, amentaque dextris
Laxa tenens. cedunt tellure, armiſque reductis
Oſtentant veteres etiamnum in ſanguine plagas.
Iam nec Cecropijs diem ductoribus ardor,
Langueſcuntque minæ, & virtus ſecura reſidit.
Ventorum velut ira minor, niſi ſilua furentes
Impedit, inſanique tacent ſine littore fluctus.
Vt vero æquoreus quercum Marathonida Theſeus
Extulit, erectæ cuius crudelis in hoſtes
Vmbra cadit, campumq; trucem lux cuſpidis implet.
Ceu pater Edonos Hæmi de vertice Mauors
Impulerit currus, rapido mortemque, fugamque
Axe vehens, ſic exanimis in terga reducit
Pallor Agenoridas. tædet fugientibus vti
Theſea, nec facilem dignatur dextra cruorem.
Cætera plebeio deſæuit ſanguine virtus.
Sic iuuat exanimis proiectaque præda, caneſque,
Degenereſque lupos, magnos alit ira leones.
Attamen Olenium, Thamirumque, hunc tela pharetra
Promentem, hunc ſæui tollentem pondera ſaxi
Deijcit. & triplici confiſos robore gentis
Alceidas fratres, totidem quos eminus haſtis
Continuat: ferrum conſumpſit pectore Phileus,
Ore momordit Helops, humero transmiſit Iapix
Iamque & quadrijugo celſum petit Hæmona curru,
Horrendumque manu telum rotat. ille pauentes
Obliquauit equos. longo perlata tenore
Tranſijt haſta duos. ſitiebat vulnera nec non
Tertia, ſed medio cuſpis temone retenta eſt.
Sed ſolum votis, ſolum clamore fremendo
Omnibus in turmis, optatque vocatque Creonta.

Atque hunc diuerſa bellorum in fronte maniplos
Hortantem dictis, fruſtraque extrema minantem
Conſpicit: abſcedunt comites, & Theſea iuſſi
Linquebant, fretique deis, atque ipſius armis.
Ille tenet, reuocatque ſuos. vtque æqua notauit
Hinc atque hinc odia, extrema ſe colligit ira,
Iam lethale furens, atque audax morte futura:
Non cum peltiferis, ait, hæc tibi pugna puellis,
Virgineas nec crede manus. hic cruda virorum
Prælia, nos magnum qui Tydea, quique furentem
Hippomedonta neci, Capaneaque miſimus vmbris
Pectora. quæ bellum præceps amentia ſuaſit
Improbe? nonne vides quos vlciſcare iacentes?
Sic ait, & fruſtra periturum miſſile ſummo
Adfixit clypeo. riſit, voceſque, manumque
Horridus Ægides, ferrataque arbore magnos
Molitur iactus, nec non prius ore ſuperbo
Intonat: Argolici, quibus hæc datur hoſtia, manes,
Pandite Tartareum chaos, vltriceſque parate
Eumenidas, venit ecce Creon: ſic fatus, & auras
Diſſipat haſta tremens. tunc qua ſubtemine duro
Multiplicem tenues iterant thoraca catenæ,
Incidit. emicuit per mille foramina ſanguis
Impius. ille oculis extremo errore ſolutis
Labitur. aſſiſtit Theſeus grauis, armaque tollens:
Iamne dare extinctis iuſtos, ait, hoſtibus ignes?
Iam victos operire placet? vade atra dature
Supplicia, extremique tamen ſecure ſepulchri.
Accedunt vtrinque pio vexilla tumultu,
Permiſcentque manus. medio iam fœdera bello,
Iamque hoſpes Theſeus. orant ſuccedere muris,
Dignarique domos. nec tecta hoſtilia victor
Aſpernatus, init. gaudent matreſque, nuruſque
Ogygiæ: qualis thyrſo bellante ſubactus
Mollia laudabat iam marcidus Orgia Ganges.
Ecce per aduerſas Dircæi verticis vmbras
Fœmineus quatit aſtra fragor, matreſque Pelaſgæ
Decurrunt. quales Bacchea ad bella vocatæ
Thyades amentes, magnum quas poſcere credas,

Aut feciſſe nefas. gaudent lamenta, nouæque
Exultant lachrymæ: rapit huc, rapit impetus illuc.
Theſea magnanimum quærant prius, anne Creonta,
Anne ſuos: vidui ducunt ad corpora luctus.
Non ego centena ſi quis mea pectora laxet
Voce deus, tot buſta ſimul, vulgique, ducumque
Tot pariter gemitus, dignis conatibus æquem.
Turbine quo ſeſe caris inſtrauerit audax
Ignibus Euadne, fulmenque in pectore magno
Quæſierit. quo more iacens ſuper oſcula ſæui
Corporis, infelix excuſet Tydea coniux.
Vt ſæuos narret vigiles Argia ſorori.
Arcada quo planctu genitrix Erymanthia clamet,
Arcada conſumpto ſeruantem ſanguine vultus,
Arcada, quem geminæ pariter fleuere cohortes.
Vix nouus iſta furor, veniensque impleſſet Apollo.
Et mea iam longo meruit ratis æquore portum.
Durabiſne procul, dominoque legere ſuperſtes,
O mihi biſſenos multum vigilata per annos
Thebai? iam certe præſens tibi fama benignum
Strauit iter, cœpitque nouam monſtrare futuris.
Iam te magnanimus dignatur noſcere Cæſar,
Itala iam ſtudio diſcit, memoratque iuuentus.
Viue precor, nec tu diuinam Æneida tenta,
Sed longe ſequere, veſtigia ſemper adora.
Mox tibi, ſi quis adhuc prætendit nubila liuor,
Occidet, & meriti poſt me referentur honores.

THEBAIDOS FINIS.

P. PAPINII
STATII
ACHILLEIDOS
Libri duo.

P. PAPINII STATII
ACHILLEIDOS
LIBER PRIMVS.

MAgnanimum Æaciden formidatamque Tonanti
Progeniem, & patrio vetitam ſuccedere cœlo
Diua refer. Quamquam acta viri multum inclyta cantu
Mæonio, ſed plura vacant. nos ire per omnem
(Sic amor eſt) Heroa velis, Scyroque latentem
Dulichia proferre tuba. nec in Hectore tracto
Siſtere, ſed tota iuuenem deducere Troia.
Tu modo, ſi veteres digno depleuimus hauſtu,
Da fontes mihi, Phœbe, nouos, ac fronde ſecunda
Necte comas: neque enim Aonium nemus aduena pulſo,
Nec mea nunc primis albeſcunt tempora vittis.
Scit Dircæus ager: meque inter priſca parentum
Nomina, cumque ſuo numerant Amphione Thebæ.
At tu, quem longe primum ſtupet Itala virtus,
Graiaque, cui geminæ florent vatumque, ducumque
Certatim laurus (olim dolet altera vinci)
Da veniam, ac trepidã patere hoc ſudare parumper
Puluere. te longo, necdum fidente paratu
Molimur, magnuſque tibi præludit Achilles.
Soluerat Oebalio claſſem de littore paſtor
Dardanus, incautas blande populatus Amyclas,
Plenaque materni referens præſagia ſomni
Culpatum relegebat iter, qua condita ponto
Fluctibus inuiſis iam Nereis imperat Helle.
Cum Thetis Idæos (heu nunquam vana parentum
Auguria) expauit vitreo ſub gurgite remos.
Nec mora: & vndoſis turba comitante ſororum
Proſiluit thalamis. ſeruent coeuntia Phrixi

Littora, & anguſtum dominas non explicat æquor.
Illa vbi diſcuſſo primum ſubit aera ponto:
Me petit hæc, mihi claſſis (ait) funeſta minatur:
Agnoſco monitus, & Protea vera locutum.
Ecce nouam Priamo facibus de puppe leuatis,
Fert Bellona nurum. video iam mille carinis
Ionium Ægæumque premi. nec ſufficit, omnis
Quod plaga Graiugenum tumidis coniurat Atridis:
Iam pelago, terriſque meus quæretur Achilles,
Et volet ipſe ſequi. quid enim cunabula paruo
Pelion, & torui commiſimus antra magiſtri?
Illic (ni fallor) Lapitharum prælia ludit
Improbus, & patria iam ſe metitur in haſta.
O dolor, ò ſeri materno in corde timores.
Non potui infelix cum primum in gurgite noſtro
Rhœtææ cecidere trabes, attollere magnum
Æquor? & inceſtis prædonis vela, profunda
Tempeſtate ſequi? cunctaſque inferre ſorores?
Nunc quoq; ſed tardum eſt, iam plena iniuria raptæ.
Ibo tamen, pelagique deos, dextramque ſecundi
Quod ſupereſt, complexa Iouis, per Tethyos annos
Grandæuumque patrem, ſupplex miſeranda rogabo
Vnam hyemem. Dixit, magnumque in tempore regem
Aſpicit. Oceano veniebat ab hoſpite, menſis
Lætus, & æquoreo diffuſus nectare vultus,
Vnde hyemes, ventique ſilent, cantuque quieto
Armigeri Tritones eunt, ſcopuloſaque cete,
Tyrrhenique greges, circumque, infraque rotantur
Rege ſalutato. Placidis ipſe arduus vndis
Eminet, & triplici telo iubet ire iugales.
Illi ſpumiferos glomerant à pectore fluctus.
Pone natant, delentque pedum veſtigia cauda.
Cui Thetis: O magni rector genitorque profundi,
Aſpicis in quales miſerum patefeceris vſus
Æquor? eunt tutis terrarum crimina velis.
Ex quo iura freti, maieſtatemque repoſtam
Rupit Iaſonia puppis Pagaſæa rapina.
En aliud furto ſcelus, & ſpolia hoſpita portans
Nauigat iniuſtæ temerarius arbiter Idæ.

Fheu

Eheu quos gemitus terris pelagoque daturus!
Quos mihi? ſic Phrygiæ penſamus præmia palmæ.
Hi Veneris mores, hoc gratæ munus alumnæ?
Has ſaltem (non Semideos, noſtrumque reportant
Theſea) ſi quis adhuc vndis honor, obrue puppes,
Aut permitte fretum. nulla inclementia: fas ſit
Pro nato timuiſſe mihi. Da tollere fluctus,
Nec tibi de tantis placeat me fluctibus vnum
Littus, & Iliaci ſcopulos habitare ſepulchri.
Orabat laniata comas, & pectore nudo
Cœruleis obſtabat equis. tunc ductor aquarum
Inuitat curru, dictiſque ita mulcet amicis:
Ne pete Dardaniam fruſtra, Theti, mergere claſſem.
Fata vetant: ratus ordo deis, miſcere cruentas
Europæque Aſiæque manus, conſultaque bella
Iuppiter, & triſtes edixit cædibus annos.
Quem tu illic natum Sigeo in puluere? quanta
Aſpicies victrix Phrygiarum funera matrum?
Cum tuus Æacides tepido modo ſanguine Teucros
Vndabit campos, modo craſſa exire vetabit
Flumina, & Hectoreo tardabit funere currus:
Impelletque manu noſtros, opera irrita, muros.
Pelea iam deſiſte queri, thalamoſque minores,
Credideris peperiſſe Ioui. nec inulta dolebis,
Cognatis vtere fretis. dabo tollere fluctus
Cum reduces Danai, nocturnaque ſigna Caphareus
Exeret, & dirum pariter quæremus Vlyſſem.
Dixerat. illa graui vultum demiſſa repulſa,
Quæ iam excire fretum, & ratibus bellare parabat
Iliacis, alios iterum commenta paratus,
Triſtis ad Æmonias detorquet brachia terras.
Ter conata manu, liquidum ter greſſibus æquor
Reppulit, & niueas feriunt vada Theſſala plantas.
Lætantur montes, & connubialia pandunt
Antra ſinus, lateque deæ Sperchios abundat.
Obuius, & dulci veſtigia circuit vnda.
Illa nihil gauiſa locis, ſed cœpta fatigat
Pectore conſilia, & ſolers pietate magiſtra,
Longæuum Chirona petit. Domus ardua montem
Perforat, & longo ſuſpendit Pelion arcu.

Pars exhauſta manu, partem ſua ruperat ætas.
Signa tamen, diuumq; tori, & quem quiſq; ſacrarat
Accubitu, genioque, locus monſtrantur: at intra
Centauri ſtabula alta patent, non æqua nefandis
Fratribus. Hic hominum nullos experta cruores
Spicula, nec truncæ bellis genialibus orni,
Aut conſanguineos fracti crateres in hoſtes.
Sed pharetræ inſontes, & inania terga ferarum.
Hæc quoque dum viridis; nam nunc labor vnus, inermi
Noſſe ſalutiferas dubijs animantibus herbas,
Aut monſtrare lyra veteres heroas alumno.
Ac tunc venatu rediturum in limine primo
Opperiens, properatque dapes, largoque ſerenat
Igne domum, cum viſa procul de littore mater
Nereis: erumpit ſiluis, dant gaudia vires,
Motaque deſueto crepuit ſenis vngula campo.
Tunc blandus dextra, atq; imos ſummiſſus in armos
Pauperibus tectis inducit, & admouet antris.
Iamdudum tacito luſtrat Thetis omnia viſu,
Nec perpeſſa moras: vbi nam mea pignora Chiron?
Dic, ait, aut cur vlla puer iam tempora ducit
Te ſine? num merito trepidus ſopor? atraque matri
Signa deùm? magnos vtinam mentita timores.
Namque mihi infeſtos vtero modo contuor enſes,
Nunc planctu liuere manus, modo in vbera ſæuas
Ire feras, ſæpe ipſa (nefas!) ſub inania natum
Tartara, & ad Stygios iterum fero mergere fontes,
Hos abolere metus magici iubet ordine ſacri
Carpathius vates, puerumque ſub axe probato
Secretis luſtrare fretis, vbi littora ſumma
Oceani, & genitor tepet illabentibus aſtris
Pontus, vbi ignotis horrenda piacula diuis,
Donaque: ſed longum cuncta enumerare, vetorque,
Trade magis. ſic fata parens; neque enim ille dediſſet,
Si molles habitus, & tegmina fœda fateri
Auſa ſeni. tunc ille refert: Duc optima quæſo
Duc genitrix, humilique deos infringe precatu.
Nam ſuperant tua vota modum, placandaq; multum

Inui-

Inuidia eſt. non addo metum, ſed vera fatebor,
Neſcio quid magnum (nec me patria omina fallunt)
Vis feſtina parat, teneroſque ſuperuenit annos.
Olim ferre minas, & obire audita ſolebat
Imperia, & noſtris procul haud diſcedere ab antris.
Nunc illum non Oſſa capit, non Pelion ingens,
Theſſaliæue niues. ipſi mihi ſæpe queruntur
Centauri, raptaſque domos, abſtractaque coram
Armenta, & campis ſemet, fluuijſque fugari.
Inſidias, & bella parant, timidique minantur.
Olim equidem Argoos, pinus cum Theſſala reges
Hac veheret, iuuenem Alciden, & Theſea vidi,
Sed taceo. figit gelidus Nereida pallor.
Ille aderat multo ſudore, & puluere maior.
Attamen arma inter, feſtinatoſque labores,
Dulcis adhuc viſu, niueo natat ignis in ore
Purpureus, fuluoque nitet coma gratior auro.
Nec dum prima noua lanugine vertitur ætas,
Tranquillæque faces oculis, & plurima vultu
Mater ineſt. qualis Lycia venator Apollo
Cum redit, & ſæuis permutat plectra pharetris.
Forte & lætus adeſt (ò quantum gaudia formæ
Adijciunt!) fœtam Pholoes ſub rupe leænam
Perculerat ferro, vacuiſque reliquerat antris
Ipſam, ſed catulos apportat, & incitat vngues.
Quos tamen, vt fido genitrix in limine viſa eſt,
Abijcit, exceptamque auidis circumligat vlnis.
Iam grauis amplexu, iamque æquus vertice matri.
Inſequitur magno iam tunc connexus amore
Patroclus, tantiſque extenditur æmulus actis.
Par ſtudijs, æuique modis, ſed robore longe,
Et tamen æquali viſurus Pergama fato.
Protinus ille ſubit rapido, quæ proxima, ſaltu
Flumina, fumanteſque genas, crinemque nouatur
Fontibus. Eurotæ, qualis vada Caſtor anhelo
Intrat equo, feſſumque ſui iubar excitat aſtri.
Mi atur, comitque ſenex, nunc pectora mulcens.
Nunc fortes humeros; angunt ſua gaudia matrem.
Tunc libare dapes, Bacchæaque munera Chiron
Orat, & attonitam vario oblectamine mulcens.

Elicit extremo chelyn, & ſolantia curas
Fila mouet, leuiterque expertas pollice chordas
Dat puero. canit ille libens immania laudum
Semina, qui tumidæ ſuperarit iuſſa nouercæ
Amphitryoniades: crudum quo Bebryca cæſtu
Obruerit Pollux: quanto circundata nexu
Ruperit Ægides Minoi brachia tauri.
Maternos in fine toros, ſuperiſque grauatum
Pelion: hic ficto riſit Thetis anxia vultu.
Nox trahit in ſomnos: ſaxo collabitur ingens
Centaurus, blandiſque humeris ſe innectit Achilles,
Quamquam ibi fida parens, aſſuetaque pectora mauult.
At Thetis vndiſonis per noctem in rupibus aſtans,
Quæ nato ſecreta velit, quibus abdere terris
Deſtinet, huc, illuc, diuerſa mente volutat.
Proxima, ſed ſtudijs multum Mauortia, Thrace:
Nec Macetum gens dura placet, laudumque daturi
Cecropidæ ſtimulos. nimium opportuna carinis
Seſtos, Abydenique ſinus, placet ire per altas
Cycladas. hinc ſpretæ Myconos, humiliſq; Seriphos,
Et Lemnos non æqua viris, atque hoſpita Delos
Gentibus. imbelli nuper Lycomedis in aula
Virgineos cœtus, & littora perſona ludo
Audierat, duros laxantem Ægæona nexus
Miſſa ſequi, centumque dei numerare cathenas.
Hæc placet, hæc timidæ tellus tutiſſima matri.
Qualis vicino volucris iam ſedula partu
Iamque timens qua fronde domum ſuſpendat inanem,
Prouidet hinc ventos, hinc anxia cogitat angues,
Hinc homines: tandem dubiæ placet vmbra, nouiſq;
Vix ſtetit in ramis, & protinus arbor amatur.
Altera conſilio ſupereſt, triſtemque fatigat
Cura deam, natum ipſa ſinu complexa per vndas,
An magno Tritone ferat, ventoſque volucres
Aduocet, an pelago ſolitam Thaumantida paſci.
Elicit inde fretis, & murice frenat acuto
Delphinas bijuges, quos illi maxima Thetis.
Gurgite Atlanteo pelagi ſub valle ſonora
Nutrierat. nullis vada per Neptunia glaucæ

Tantus honor formæ, nandique potentia: nec plus
Pectoris humani iubet. hos ſubſiſtere pleno
Littore, ne nudæ noceant contagia terræ.
Ipſa dehinc toto reſolutum pectore Achillem
(Qui pueris ſopor) Æmonij de rupibus antri
Ad placidas deportat aquas, & iuſſa tacere
Littora. monſtrat iter, totoque effulſerat orbe
Cynthia. proſequitur diuam, celereſque recurſus
Securus pelagi Chiron rogat, vdaque exlat
Lumina, & abreptos ſubito iam iamque latentes
Erecto proſpectat equo, qua cana parumper
Spumant ſigna fugæ, & liquido perit orbita ponto.
Illum non alias rediturum ad Theſſala Tempe
Iam triſtis Pholoe, iam nubilus ingemit Othrys,
Et tenuis Sperchios aquis, ſpeluncaque docti
Muta ſenis. quærunt puerilia carmina Fauni,
Et ſperata diu plorant connubia Nymphæ.
Iam premit aſtra dies, humiliſque ex æquore Titan
Rorantes euoluit equos, & ab æthere magno
Sublatum curru pelagus cadit. at vada mater
Scyria iamdudum fluctus emenſa tenet at.
Exierantque iugo feſſi Delphines herili.
Cum pueri tremefacta quies, oculique iacentis
Infuſum ſenſere diem. ſtupet aere primo,
Quæ loca? qui fluctus? vbi Pelion? omnia verſa,
Atque ignota videt, dubitatque agnoſcere matrem.
Occupat illa manu, blandeque affata pauentem.
Si mihi, care puer, thalamos ſors æqua dediſſet,
Quos dabat, æthereis ego te complexa tenerem
Sidus grande plagis, magnique puerpera cœli,
Nil humiles Parcas, terrenaque fata vererer.
Nunc impar tibi, nate, genus, præcluſaque lethi
Tantum matre via eſt. quin & metuenda propinquant
Tempora, & extremis admota pericula metis.
Cedamus, paulumque animos ſummitte viriles,
Atque habitus dignare meos. ſi Lydia dura
Penſa manu, molleſque tulit Tirynthius haſtas:
Si decet aurata Bacchum veſtigia palla
Verrere, virgineos ſi Iuppiter induit artus,

Nec

Nec magnum ambigui fregerunt Cænea ſexus.
Has ſine quæſo minas numenque exire malignum.
Mox iterum campos, iterum Centaurica reddam
Luſtra tibi. per ego hoc decus, & ventura iuuenta
Gaudia, ſi terras, humilemque experta maritum
Te propter, ſi progenitum Stygos amne ſeuero
Armaui(totumque vtinam) cape tuta parumper
Tegmina, nil nocitura animo. cur ora reducis?
Quidue parant oculi? pudet hoc miteſcere cultu ?
Per te care puer, cognata per æquora iuro
Neſciet hoc Chiron. ſic horrida pectora tractat
Nequicquam mulcens, obſtat genitorque roganti,
Nutritorque ingens & cruda exordia magnæ
Indolis. effrenæ tumidum velut igne iuuentæ
Si quis equum primis ſummittere tentet habenis:
Ille diu campis, fluuijſque, & honore ſuperbo
Gauiſus, non colla iugo, non aſpera præbet
Ora lupis, dominique gemit captiuus inire
Imperia, atque alios miratur diſcere curſus.
Quis deus attonitæ fraudes, aſtumque parenti
Contulit? indocilem quæ mens detraxit Achillem?
Palladi littoreæ celebrabat Scyros honorum
Forte diem, placidoque ſatæ Lycomede ſorores
Luce ſacra patrijs (quæ rara licentia) muris
Exierant, dare veris opes. diuæque ſeueras
Fronde ligare comas. & ſpargere floribus haſtam.
Omnibus eximium formæ decus: omnibus idem
Cultus, & expleto teneri iam fine pudoris
Virginitas matura toris: annique tumentes.
Sed quantum virides pelagi Venus addita Nymphas
Obruit, aut humeris quantum Diana relinquit
Naides, effulget tantum regina decori
Deidamia chori, pulchriſque ſororibus obſtat.
Illius & roſeo flammatur purpura vultu,
Et gemmis lux maior ineſt, & blandius aurum.
Atque ipſi par forma deæ, ſi pectoris angues
Ponat, & exempta placetur caſſide vultus.
Hanc vbi ducentem longe ſocia agmina vidit
Trux puer, & nullo temeratus pectora motu;
Diriguit, totiſque nouum bibit oſſibus ignem.

Nec

Nec latet hauſtus amor, ſed fax vibrata medullis,
In vultus, atque ora redit, lucemque genarum
Tingit, & impulſum tenui ſudore pererrat.
Lactea Maſſagetæ veluti cum pocula fuſcant
Sanguine puniceo, vel ebur corrumpitur oſtro;
Sic varijs manifeſta notis, palletque, rubetque,
Flamma recens. eat, atque vltro ferus, hoſpita ſacra
Diſcutiat turbæ ſecurus, & immemor æui,
Ni pudor, & iunctæ teneat reuerentia matris.
Vt pater armenti quondam, rectorque futurus,
Cui nondum toto peraguntur cornua gyro,
Cum ſociam paſtus niueo candore iuuencam
Aſpicit, ardeſcunt animi, primuſque per ora
Spumat amor, ſpectant hilares, optantque magiſtri,
Occupat arrepto iam tempore conſcia mater;
Hoſne inter ſimulare choros, & brachia ludo
Nectere, Nate graue eſt? gelida quid tale ſub Oſſa,
Peliaciſque iugis? O ſi mihi iungere curas,
Atque aliam portare ſinu contingat Achillem!
Mulcetur, lætumque rubet, viſuſque ſuperbos
Obliquat, veſteſque manu leuiore repellit.
Aſpicit ambiguum genitrix, cogitque volentem,
Iniecitque ſinus. tunc colla rigentia mollit,
Submittitque graues humeros, & fortia laxat
Brachia, & impexos certo domat ordine crines,
Ac ſua dilecta ceruice monilia transfert,
Et picturato cohibet veſtigia limbo.
Inceſſum, motumque docet, fandique pudorem.
Qualiter artificis victuræ pollice ceræ
Accipiunt formas, ignemque, manumque ſequuntur,
Talis erat diuæ natum mutantis imago.
Nec luctata diu; ſupereſt nam plurimus illi
Inuicta virtute decor, fallitque tuentes
Ambiguus, tenuique latens diſcrimine ſexus.
Procedunt iterumque monet, rurſumque fatigat
Blanda Thetis: ſic ergo gradus, ſic ora, manuſque,
Nate, feres, comiteſque modis imitabere fictis;
Ne te ſuſpectum molli non miſceat aulæ
Rector, & incepti pereant mendacia furti.
Dixit, & admoto non ceſſat comere tactu.

Sic

Sic vbi virgineis Hecate laſſata pharetris,
Ad patrem fratremque redit, comes hæret eunti
Mater, & ipſa humeros, exertaque brachia velat.
Ipſa arcum, pharetramque locat, veſteſque latentes
Deducit, ſparſoſque ſtudet componere crines.
Protinus aggreditur regem: atque ibi teſtibus aris
Hanc, tibi ait, noſtri germanam rector Achillis
(Nonne vides vt torua genas, æquandaque fratri?)
Tradimus, arma humeris, arcumque animoſa petebat.
Ferre, & Amazonio connubia pellere ritu.
Sed mihi curarum ſatis eſt pro ſtirpe virili.
Hæc calathos, & ſacra ferat. Tu frange regendo
Indocilem, ſexumque tene, dum nubilis ætas,
Soluendúſque pudor: neue exercere proteruas
Gymnadas, aut luſtris nemorum concede vagari.
Intus ale, & ſimiles inter ſeclude puellas.
Littore præcipue, portuque arcere memento.
Vidiſti modo vela Phrygum, iam mutua iura
Fallere, transmiſſæ pelago didicere carinæ.
Accedit dictis pater, ingenioque parentis
Occultum Æaciden (quis diuûm fraudibus obſtet?)
Accipit. vltro etiam veneratur ſupplice dextra,
Et grates electus agit. nec turba piarum
Scyriadum ceſſat nimio defigere viſu
Virginis ora nouæ. quantum ceruice, comiſque
Emineat, quantumque humeros, ac pectora fundat.
Dehinc ſociare choros, caſtiſque accedere ſacris
Hortantur, ceduntq; loco, & contingere gaudent.
Qualiter Idaliæ volucres, vbi mollia frangunt
Nubila, iam longum cœloque, domoque, gregatæ
Si iunxit pennas, diuerſoque hoſpita tractu
Venit auis, cunctæ primum mirantur, & horrent,
Mox propius propiuſque volant, atque aere in ipſo
Paulatim fecere ſuam, plauſuque ſecundo
Circumeunt hilares, & ad alta cubilia ducunt.
Digreditur multum cunctata in limine mater,
Dum repetit monitus, arcanaque murmura figit
Auribus, & tacito dat verba nouiſſima voto.
Tunc excepta freto, longe ceruice reflexa
Abnatat, & blandis affatur littora verbis:

Cara

Cara mihi tellus, magnæ cui pignora curæ,
Depoſitumque ingens, timido commiſimus aſtu,
Sis felix, taceaſque precor, quo more tacebat
Creta Rheæ. te longus honos, æternaque cingens
Templa, nec it ſtabili fama ſuperabere Delo.
At ventis, & ſacra fretis, interque vadoſas
Cycladas, Ægeæ frangunt vbi ſaxa procellæ,
Nereidum tranquilla domus, iurandaque nautis
Inſula, ne ſolum Danaas admitte carinas,
Te precor. hic thiaſos tantum, nihil vtile bellis.
Hic famam narrare doce. dumque arma parantur
Dorica, & alternum Mauors interfurit orbem:
(Cedo equidem) ſit virgo pii Lycomedis Achilles.
Interea meritos vltrix Europa dolores
Dulcibus armorum furiis, & ſupplice regum
Conqueſtu flammata mouet, quippe ambit Atrides
Ille magis, cui nupta domi, facinuſque relatu
Aſperat Iliacum. capt m ſine Marte, ſine armis
Progeniem cœli, Spartæque potentis alumnam:
Iura, fidem, ſuperos, vna calcata rapina.
Hoc fœdus Phrygium, hæc geminæ commercia terræ?
Quid maneat populos, vbi tanta iniuria primos
Degraſſata duces? coeunt gens omnis, & ætas:
Nec tantum exciti, bimari quos Iſtmia vallo
Clauſtra, nec vndiſonæ quos circuit vmbo Maleæ,
Sed procul amotæ, Phrixi qua ſemita iungi
Europamque, Aſiamque vetat, quaſque ordine gentes
Littore Abydeno maris alligat vnda ſuperni.
Feruet amor belli, concuſſaſque erigit vrbes.
Æra domant Temeſæ: quæritur naualibus ora,
Eubois, innumera reſonant incude Mycenæ:
Piſa nouat currus: Nemee dat terga ferarum:
Cyrrha ſagittiferas certat ſtipare pharetras:
Lerna graues clypeos cæſis veſtire iuuencis.
Dat bello pedites Etholus, & aſper Acarnan:
Argos agit turmas. vacuantur paſcua ditis
Arcadiæ: frenat celeres Epiros alumnos:
Phocis, & Aoniæ iaculis rare ſcitis vmbræ

Mu-

Murorum tormenta Pylos, Meſſanaque tendunt:
Nulla immunis humus, velluntur poſtibus altis
Arma olim dimiſſa patrum, flammiſque liqueſcunt
Dona deûm: raptum Superis Mars efferat aurum.
Nuſquã vmbræ veteres: minor Othrys, & ardua ſidũt
Taygeta. exuti viderunt aera montes
Iam natat omne nemus; cæduntur robora claſſi:
Silua minor remis. ferrum laxatur ad vſus
Innumeros: quod roſtra liget, quod muniat arma,
Belligeros quod frenet equos, quod mille cathenis
Squallentes nectat tunicas, quod ſanguine fumet,
Vulneraque alta bibat, quod conſpirante veneno
Impellat mortes, tenuantque humentia ſaxa
Attritu, & nigris addunt mucronibus iras.
Nec modus, aut arcus lentare, aut fundere glandes,
Aut torrere ſudes, galeaſque attollere conis.
Hos inter motus pigram gemit ora quietem
Theſſalis, & geminis incuſat fata querelis:
Quod ſenior Peleus, nec adhuc maturus Achilles.
Iam Pelopis terras, Graiumque exhauſerat orbem
Præcipitans in tranſtra viros inſanus, equoſque,
Bellipotens. feruent portus, & operta carinis
Stagna, ſuaſque hyemes claſſis promota, ſuoſque
Attollit fluctus. ipſum iam puppibus æquor
Deficit, & totos conſumunt carbaſa ventos.
Prima rates Danaas Hecateia congregat Aulis,
Rupibus expoſitis, longique crepidine dorſi
Euboicum ſcandens Aulis mare: littora multum
Montiuagæ dilecta deæ. iuxtaque Caphareus
Latratum pelago tollens caput. ille Pelaſgas
Vt vidit tranſnare rates, ter monte, ter vndis,
Intonuit, ſæuæque dedit præſagia noctis.
Cœtus ibi armorum Troiæ fatalis. ibi ingens
Iuratur bellum, donec Sol annuus omnes
Conficeret metas. tum primum Græcia vires
Contemplata ſuas. tunc ſparſa, ac diſſona moles
In corpus, vultumque coit, & rege ſub vno
Diſpoſita eſt. Sic curua feras indago latentes
Claudit, & admotis paulatim caſſibus arctat.
Illæ ignem, ſonitumque pauent, diffuſaque linquunt
Auia,

Auia, miranturque ſuum decreſcere montem,
Donec in anguſtam ceciderunt vndique vallem,
Inque vicem ſtupuere greges, ſocioque timore
Manſueſcunt. ſimul hirtus aper, ſimul vrſa, lupuſque
Cogitur, & captos contemnit cerua leones.
Sed quanquam gemini pariter ſua bella capeſſant
Atridæ, famamque auidi virtute paternam
Tydides, Sthenelusque premant, nec cogitet annos
Antilochus, ſeptemque Aiax vmbone coruſcet
Armenti reges, atque æquum mœnibus orbem,
Conſilijs, armiſque vigil contendat Vlyſſes;
Omnis in abſentem belli manus ardet Achillem:
Nomen Achillis amant, & in Hectora ſolus Achilles
Poſcitur. illum vnum Teucris, Priamoq; loquuntur
Fatalem. quis enim Æmonijs ſub vallibus alter
Creuerit, effoſſa reptans niue? cuius ab ortu
Cruda rudimenta, & teneros formauerit annos
Centaurus? patrij propior cui linea cœli?
Quemue alium Stygios tulerit ſecreta per amnes
Nereis? & pulchros ferro perſtrinxerit artus?
Hæc Graiæ caſtris iterant, tradu ntque cohortes.
Cædit turba ducum, vincique haud mœſta fatetur.
Sic cum bellantes Phlegræa in caſtra coirent
Cœlicolæ, iamque Odryſian Gradiuus in haſtam
Surgeret, & Libycos Tritonia tolleret angues,
Ingentemque manu curuaret Delius arcum;
Stabat anhela metu ſolum Natura Tonantem
Reſpiciens. quando ille hyemes, tonitruſq; vocaret
Nubibus, igniferam quæ fulmina poſceret Ætnam.
Atque ibi dum mixta vallati plebe ſuorum
Et maris & belli conſultant tempora reges,
Increpitans magno vatem Calchanta tumultu,
Proteſilaus ait: (namque huic bellare cupido
Præcipua, & primæ iam tunc data copia mortis,)
O nimium Phœbi tripodumque oblite tuorum
Theſtoride. quando ora deo poſſeſſa mouebis
Iuſtius? aut quando Parcarum occulta recludes?
Cernis vt ignotum cuncti, ſtupeantque, petantque
Æaciden? ſordet vulgo Calydonius Heros,
Et magno genitus Telamone, Aiaxque ſecundus,

Nos

Nos quoque: ſed Mauors arreptaq; Troia probabũt.
Illum neglectis (pudet heu) ductoribus, omnes
Belligerum ceu numen amant. dic ocyus (aut cur
Serta comis, & mitis honos ?) quibus abditus oris
Quaue iubes tellure peti. nam fama nec antris
Chironis, patria nec degere Peleos aula,
Eia irrumpe deos, & fata latentia laxa.
Laurigeroſque ignes; ſi quando, auidiſſimus hauri:
Arma horrenda tibi, ſæuoſque remiſimus enſes.
Nunquam has imbelles galea violabere vittas,
Sis felix, numeroque ducum præſtantior omni.
Si magnum Danais per te portendis Achillem.
Iamdudum trepidó circunfert lumina motu,
Intrantemque deum primo pallore fatetur
Theſtorides, mox igne genas, & ſanguine torquens
Nec ſocios, nec caſtra videt, ſed cæcus & amens
Nunc ſuperûm magnos deprendit in æthere cœtus,
Nunc ſagas affatur aues, nunc dira ſororum
Licia, thuriferas modo conſulit anxius aras.
Flammarumque apices rapit & caligine ſacra
Paſcitur. exiliunt crines, rigidiſque laborat
Vitta comis, nec colla loco, nec in ordine greſſus.
Tandem feſſa tremens longis mugitibus ora
Soluit, & oppoſitum vox eluctata furorem eſt;
Quo rapis ingentem magni Chironis alumnum
Fœmineis, Nerei, dolis ? huc mitte: quid aufers?
Non patiar: meus iſte, meus. tu diua profundi,
Et me Phœbus agit. latebris quibus abdere tentas
Euerſorem Aſiæ ? video per Cycladas altas
Attonitam, & turpi quærentem littora furto.
Occidimus: placuit Lycomedis conſcia tellus.
O ſcelus! en fluxæ veniunt in pectora veſtes.
Scinde puer, ſcinde, & timidæ ne crede parenti.
Hei mihi raptus abit. quænam hæc procul improba
Hic nutante gradu ſtetit. amiſſique furoris (virgo.
Viribus, ante ipſas tremefactus corruit aras.
Tunc hærẽtem Ithacum Calydonius occupat Heros:
Nos vocat iſte labor, neque enim comes ire recuſo,
Si te cura trahit. licet ille ſonantibus antris
Tethyos aduerſæ, gremioque prematur aquoſo.
Ne-

Nereos, inuenies, tu tantum prouidus aſtu
Tende animum vigilem, fœcundumq; erige pectus.
Nam mihi quis vatum dubiis in caſibus auſit
Fata videre prior? ſubicit gauiſus Vlyſſes:
Sic Deus omnipotens firmet, ſic annuat illa
Virgo paterna tibi. ſed me ſpes lubrica tardat.
Grande equidẽ armatum caſtris inducere Achillem.
Sed ſi fata negent, quam fœdum, ac triſte reuerti?
Vota tamen Danaum non intentata relinquam.
Iamque adeo aut aderit mecum Peleius Heros,
Aut verum penitus latet, & ſine Apolline Calchas.
Conclamant Danai, ſtimulatq; Agamemno volẽtes:
Laxantur cœtus, reſolutaque murmure læto
Agmina diſcedunt. Quales iam nocte propinqua
E paſtu referuntur apes, vel in antra reuerti
Melle nouo grauidas mitis videt Hybla cateruas.
Nec mora, iam dextras Ithaceſia carbaſus auras
Poſcit, & in remis hilaris ſedere iuuentus.
At procul occultum falſi ſub imagine ſexus
Æacidem furto iam nouerat vna latentem
Deidamia virum, ſed opertæ conſcia culpæ
Cuncta pauet, tacitaſque putat ſentire ſorores.
Namque vt virgineo ſtetit agmine clarus Achilles,
Exoluitque rudem genitrix digreſſa pudorem,
Protinus elegit comitem (quamquam omnis in illum
Turba coit) blandeque nouas nil tale timenti
Admouet inſidias. illam ſequiturque, premitque
Improbus illam oculis, iterumque, iterumq; reſumit.
Nunc nimius lateri non euitantis adhæret.
Nunc leuibus ſertis, lapſis nunc ſponte caniſtris,
Nunc thyrſo parcente ferit. modo dulcia notæ
Fila lyræ, tenueſque modos, & carmina monſtrat
Chironis, ducitque manum, digitoſque ſonanti
Infringit citharæ. nunc occupat ora canentis,
Et ligat amplexus, & mille per oſcula laudat.
Illa libens diſcit, quo vertice Pelion. & quis
Æacides, puerique auditum nomen, & actus
Aſſidue ſtupet, & præſentem cantat Achillem.
Ipſa quoque & validos proferre modeſtius artus,
Et tenuare rudes attrito pollice lanas

De-

Demonſtrat, reficitque colos, & perdita dura
Penſa manu, vociſque ſonum, ponduſque tenentis.
Quodque fugit comites, nimio quod lumine ſeſe
Figat, & in verbis intempeſtiuus anhelet,
Miratur. iam iamque dolos aperire parantem,
Virginea leuitate fugit, prohibetque fateri,
Sic ſub matre Rhea iuuenis regnator Olympi
Oſcula ſecuræ dabat inſidioſa ſorori
Frater adhuc, medij donec reuerentia ceſſit
Sanguinis, & veros germana expauit amores.
Tandem detecti timidæ Nereidos aſtus.
Lucus Agenorei ſublimis ad orgia Bacchi
Stabat, & admiſſum cœlo nemus. huius in vmbra,
Alternum reuocare piæ Trieterica matres
Conſuerant, ſciſſumque pecus, terraque reuulſas
Ferre trabes, gratoſque deo præſtare furores.
Lex procul ire mares. iterat præcepta verendus
Ductor, inacceſſumque viris edicitur antrum.
Nec ſatis eſt: ſtat ſine dato metuenda ſacerdos,
Exploratque aditus, ne quis temerator oberret
Agmine fœmineo: tacitus ſubriſit Achilles.
Illum virgineæ ducentem ſigna cateruæ,
Magnaque difficili ſoluentem brachia motu.
(Et ſexus pariter decet, & mendacia matris)
Mirantur comites. nec iam pulcherrima turbæ
Deidamia ſuæ, tantumque admota ſuperbo
Vincitur Æacidæ, quantum premit ipſa ſorores.
Vt vero à tereti demiſit Nebrida collo,
Erranteſque ſinus edera collegit, & alte
Cinxit purpureis flauentia tempora vittis,
Vibrauitque graui redimitum miſſile dextra:
Attonito ſtat turba metu, ſacriſque relictis
Illum ambire libet, pronoſque attollere vultus.
Talis vbi ad Thebas vultumque animumque remiſit
Euius, & patrio ſatiauit pectora luxu:
Serta comis, mitramq; leuat, thyrſumque virentem
Armat, & hoſtiles inuiſit fortior Indos.
Scandebat roſeo medii faſtigia cœli
Luna iugo, totis vbi Somnus inertior alis
Defluit in terras, mutumque amplectitur orbem;
Con-

Conſedere chori, paulumque exercita pulſu
Æra tacent. tenero cum ſolus ab agmine Achilles
Hæc ſecum? Quonam timidæ commenta parentis
Vſque feres? primumque imbelli carcere perdes
Florem animi? non tela licet Mauortia dextra,
Non trepidas agitare feras? vbi campus & amnes
Æmonii? quærisne meos, Sperchie, natatus,
Promiſſaſque comas? an deſertoris alumni
Nullus honos? Stygiaſq; procul iam raptus advmbras
Dicor? & orbatus plangit mea funera Chiron?
Tu nunc tela manu, noſtros tu dirigis arcus,
Nutritoſque mihi ſcandis, Patrocle, iugales:
Aſt ego pampineis diffundere brachia Thyrſis,
Et tenuare colos (pudet heu, tædetque fateri)
Iam ſcio. quin etiam dilectæ virginis ignem,
Æquæuamque facem, captus, noctesque, dieſque,
Diſſimulas? quonam vſque premes vrentia pectus
Vulnera? teq; marē (pudet heu) nec amore probabis?
Sic ait, & denſa noctis gauiſus in vmbra
Tempeſtiua ſuis torpere ſilentia furtis,
Vi potitur votis, & toto pectore veros
Admouet amplexus: riſit chorus omnis ab alto
Aſtrorum, & teneræ rubuerunt cornua Lunæ.
Illa quidem clamore nemus montemque repleuit,
Sed Bacchi comites, diſcuſſa nube ſoporis
Signa choris indicta putant. fragor vndique notus
Tollitur, & thyrſos iterum vibrabat Achilles.
Ante tamen dubiam verbis ſolatur amicis:
Ille ego (quid trepidas) genuit quem cœrula mater
Peliacis ſiluis, niuibuſque immiſit alendum
Theſſalicis. neq; ego hos cultus, aut fœda ſubiſſem
Tegmina, ni primo te viſa in littore: ceſſi
Te propter: tibi penſa manu, tibi mollia geſto
Tympana. quid defles magno nurus addita ponto?
Quid gemis ingentes cœlo paritura nepotes?
Sed pater ante igni, ferroque exciſa iacebit
Scyros, & in tumidas ibunt hæc verſa procellas
Mœnia, quam ſæuo mea tu connubia perdas
Funere, non adeo parebimus omnia matri.
Vade, ſed ereptum taceas, celeſque pudorem.

Obſtupuit tantis regina exterrita monſtris,
Quamquam olim ſuſpecta fides, & cominus ipſum
Horruit, & multum facies mutata fatentis.
Quid faciat? caſuſne ſuos ferat ipſa parenti?
Seque ſimul, iuuenemque premat, fortaſſis acerbas
Hauſurum pœnas, & adhuc in corde manebat
Ille diu deceptus amor. ſilet ægra, premitque
Iam commune nefas. vnam placet addere furtis
Altricem ſociam, precibus quæ victa duorum
Annuit. illa aſtu tacito raptumque pudorem,
Surgentemq; vterum, atque ægros in pondere mẽſes
Occuluit, plenis donec ſtata tempora metis
Attulit, & partus index Lucina reſoluit.

P. PAPINII STATII
ACHILLEIDOS
LIBER SECVNDVS.

IAmque per Ægæos ibat Laertia fluctus
Puppis, & innumeræ mutabant Cycladas auræ,
Iam Paros, Olearoſque latent. iam raditur alta
Lemnos, & à tergo decreſcit Bacchica Naxos
Ante oculos creſcente Samó. iam Delos opacat
Æquor. vbi excelſa libant carcheſia puppe
Reſponſique fidem, & verum Calchanta precantur.
Audijt Arcitenens, Zephyrumque è vertice Cynthi
Impulit, & dubijs pleno dedit omina velo.
It pelago ſecura ratis. quippe alta Tonantis
Iuſſa, Thetin certas fatorum vertere leges
Arcebant ægram lachrymis, ac multa gementem,
Quod non erueret pontum, ventiſque, fretiſque
Omnibus, inuiſum iam tunc ſequeretur Vlyſſem.
Frangebat radios humili iam pronus Olympo
Phœbus, & Oceani penetrabile littus anhelis
Promittebat equis: cum ſe ſcopuloſa leuauit
Scyros, in hanc totos emiſit puppe rudentes
Dux Laertiades, ſocioſque reſumere pontum

Im-

Imperat, & remis Zephyros ſupplere cadentes.
Accedunt iuſſi. magis indubitata, magiſque
Scyros erat, placidique ſuper Tritonia cuſtos
Littoris. Egreſſi numen venerantur amicæ
Ætoluſque Ithacuſque deæ. tum prouidus heros
Hoſpita ne ſubito terrerent mœnia cœtu,
Puppe iubet remanere ſuos. ipſe ardua fido
Cum Diomede petit. ſed iam præuenerat arcis
Littoreæ ſeruator Abas, ignotaque regi
Ediderat (ſed Graia tamen) ſuccedere terris
Carbaſa. procedunt, gemini ceu fœdere iuncto
Hyberna ſub nocte lupi, licet & ſua pulſet
Natorumque fames, penitus rabiemque minaſque
Diſſimulant, humileſque meant, ne nuntiet hoſtes
Cura canum,& trepidos moneat vigilare magiſtros:
Sic ſegnes heroes eunt, campumque patentem
Qui medius portum, celſamque interiacet vrbem,
Alterno ſermone ferunt. prior occupat acer
Tydides: Qua nunc verum ratione paramus
Scrutari? namque ambiguo ſub pectore quondam
Verſo, quid imbelles thyrſos mercatus, & æra,
Vrbibus in medijs, Bacchæaque terga, mitraſque
Huc tuleris, varioque aſperſas Nebridas auro?
Hiſne grauē Phrygibus,Priamoq;armamus Achillē?
Illi ſubridens Ithacus paulum ore remiſſo:
Hæc tibi, virginea modo ſi Lycomedis in aula
Fraude latens, vltro confeſſum in prælia ducent
Peliden. tu cuncta citus de puppe memento
Ferre,vbi tempus erit,clypeumq; ijs iungere donis,
Qui pulcher ſignis, auroque aſperrimus ardet.
Hæc ſat erunt: tecum lituo bonus, adſit Agyrtes,
Occultamque tubam tacitos apportet in vſus.
Dixerat, atque ipſo portarum in limine, regem
Cernit, & oſtenſa pacem præfatur oliua.
Magna (reor) pridem veſtras peruenit ad aures
Fama trucis belli, regum placidiſſime, quod nunc
Europamque, Aſiamque quatit. ſi nomina quæras
Huc perlata ducum, fidit quibus vltor Atrides,
Hic tibi, quem tanta meliorem ſtirpe creauit
Magnanimus Tydeus, Ithacis ego ductor Vlyſſes.

Cauſa viæ (metuam quid enim tibi cuncta fateri :
Cum Graius , notaque fide celeberrimus vnus ?)
Explorare aditus , inuiſaque littora Troiæ ,
Quidue parent . Medio ſermone intercipit ille :
Annuerit Fortuna, precor, dextrique ſecundent
Iſta dei . nunc hoſpitio mea tecta , piumque
Illuſtrate larem . ſimul intra limina ducit
Nec mora , iam menſas famularis turba toroſque
Inſtruit . interea viſu perluſtrat Vlyſſes ,
Scrutaturque domum , ſi qua veſtigia magnæ
Virginis , aut dubia facies ſuſpecta figura .
Porticibuſque vagis errat , totoſque penates
Ceu miretur , adit . velut ille cubilia prædæ
Indubitata tenens multo legit arua Moloſſo
Venator , videat donec ſub frondibus hoſtem
Porrectum ſomno , poſitoſque in ceſpite dentes .
Rumor in arcana iamdudum perſtrepit aula ,
Virginibus qua fida domus , veniſſe Pelaſgum
Ductores , Graiamque ratem , ſocioſque receptos ,
Iure pauent aliæ , ſed vix noua gaudia cælat
Pelides , auiduſque nouos heroas , & arma
Vel talis vidiſſe cupit . iamque atria feruent
Regali ſtrepitu , & picto diſcumbitur oſtro .
Tum pater ire iubet natas , comiteſque pudicas
Natarum . ſubeunt quales Mæotide ripa
Cum Scythicas rapuere domos , & capta Getarum
Mœnia , ſuppoſitis epulantur Amazones armis .
Tum vero intentus vultus , ac pectora Vlyſſes
Prælibat viſu . ſed nox , illataque fallunt
Lumina , & extemplo latuit menſura iacentis .
Et tamen , erectumque genas , oculiſque vagantem ,
Nullaque virginei ſeruantem ſigna pudoris ,
Defigit , comitique obliquo lumine monſtrat .
Quod niſi præcipitem blando complexa moneret
Deidamia ſinu , nudataque pectora ſemper ,
Exertaſque manus , humeroſque in veſte teneret ,
Et prodire toris , & poſcere vina vetaret
Sæpius , & fronti crinale reponeret aurum ;
Argolicis ducibus iam tunc patuiſſet Achilles .
Vt placata fames epulis bis terque repoſtis ,

Rex

Rex prior alloquitur, patriſque hortatur Achiuos
Inuideo veſtris (fateor) decora inclyta gentis
Argolicæ, cœptis: vtinam mihi fortior ætas,
Quæque fuit, Dolopas cum Scyria littora adortos,
Perdomui, fregique vadis. quæ ſigna triumphi,
Vidiſtis celſas murorum in fronte carinas.
Saltem ſi ſoboles, aptum quam mittere bello.
Nunc ipſi vireſque meas, & cara videtis
Pignora. quando nouos dabit hæc mihi turba nepo(tes?
Dixerat, & ſolers arrepto tempore Vlyſſes:
Haud ſpernenda cupis. quis enim non viſere gentes
Innumeras, varioſque duces, atque agmina regum
Ardeat? omne ſimul roburque decuſque potentis
Europæ, meritos vltro iurauit in enſes.
Rura, vrbeſque vacant: montes ſpoliauimus altos.
Omne fretum longa velorum obtexitur vmbra.
Tradunt arma patres, ruit irreuocata iuuentus.
Non alias vnquam tantæ data copia famæ
Fortibus, aut campo maiore exercita Virtus.
Aſpicit intentum vigilique hæc aure bibentem,
Cum paueant aliæ, demiſſaque lumina flectant.
Atque iterat: Quiſquis proauis & gente ſuperbus,
Quiſquis equo iaculoque potens, qui præualet arcu
Omnis honos illic: illic ingentia certant
Nomina, vix timidæ matres, vix agmina ceſſant,
Virginea. hic multum ſteriles damnatus in annos:
Inuiſuſque deis, ſi quem hæc noua gloria ſegnem
Præterit. exiſſet ſtratis, niſi prouida ſigno
Deidamia dato, cunctas hortata ſorores
Liquiſſet menſas, ipſum complexa. ſed hæret
Reſpiciens Ithacum, cœtuque nouiſſimus exit.
Ille quidem incepto paulum ex ſermone remiſit
Pauca tamen iungens: At tu tranquillus in alta
Pace mane, cariſque para connubia natis,
Quas tibi ſidereis diuarum vultibus æquas
Sors dedit. vt me olim tacitum reuerentia tangit!
Is decor eſt. formæ ſpecies permixta virili.
Occurrit genitor: quid ſi Bacchæa ferentes
Orgia. Palladias aut circum videris aras?
Et dabimus, ſi forte nouus cunctabitur Auſter.

Excipiunt cupidi. & tacitis ſpes addita votis.
Cætera depoſitis Lycomedis regia curis
Tranquilla ſub pace ſilet, ſed longa ſagaci
Nox Ithaco, lucemque cupit, ſomnoque grauatur.
Vix dum exorta dies, & iam comitatus Agyrta
Tydides aderat, prædictaque dona ferebat.
Nec minus egreſſæ thalamis Scyreides ibant
Oſtentare choros, promiſſaque ſacra verendis
Hoſpitibus. nitet ante alias regina comeſque
Pelides. Qualis Siculæ ſub rupibus Ætnæ
Naides Ænnæas inter Diana, feroxque
Pallas, & Elyſij lucebat ſponſa tyranni.
Iamque mouent greſſus: thyaſiſque Iſmenia buxus
Signa dedit, quater æra Rheæ, quater Euia pulſant
Terga manu, varioſque quater legere recurſus.
Tunc thyrſos pariterq;leuant,pariterque reponunt,
Multiplicantque gradum,modo quo Curetes in actu
Quoque pij Samothraces eunt. nunc obuia verſæ
Pectine Amazonio, modo quo citat orbe Lacænas
Delia, plaudenteſque ſuis intorquet Amyclis
Tunc vero tunc præcipue manifeſtus Achilles,
Nec ſeruare vices, nec iungere brachia curat.
Tunc molles greſſus, tunc aſpernatur amictus
Plus ſolito, rumpitque choros, & plurima turbat.
Sic indignantem thyrſos, acceptaque matris
Tympana, iam triſtes ſpectabant Penthea Thebæ.
Soluuntur laudata cohors, repetuntque paterna
Limina, vbi in mediæ iamdudum ſedibus aulæ,
Munera virgineos viſus tractura locarat
Tydides: ſignum hoſpitij, pretiumque laboris.
Hortaturque legant, nec rex placidiſſimus arcet.
Heu ſimplex, nimiumque rudis, qui callida dona,
Graiorumque dolos, variumque ignorat Vlyſſem!
Hinc aliæ, quas ſexus iners, naturaque ducit
Aut teretes thyrſos, aut reſpondentia tentant
Tympana,gemmatis aut nectunt tempora limbis,
Arma vident, magnoque putant donata parenti.
At ferus Æacides radiantem vt cominus orbem
Cælatum pugnis ſæuis, & fortè rubentem
Bellorum maculis. acclinem & conſpicit haſtam:
In-

Infremuit, torſitque genas, & fronte relicta
Surrexere comæ. nuſquam mandata parentis,
Nuſquam occultus amor, totoq; in pectore Troia eſt.
Vt leo, materno cum raptus ab vbere mores
Accepit, pectique iubas, hominemque vereri
Edidicit, nullaſque ruit niſi iuſſus in iras:
Si ſemel aduerſo radiauit lumine ferrum,
Eiurata fides, domitorque inimicus, in illum
Prima fames, timidoque pudet ſeruiſſe magiſtro.
Vt vero acceſſit propius, luxque æmula vultum
Reddidit, & ſimilem tandem ſe vidit in auro,
Horruit, erubuitque ſimul. Tunc acer Vlyſſes
Admotus lateri ſummiſſa voce: quid hæres?
Scimus, ait, tu ſemiferi Chironis alumnus,
Tu cœli, pelagique nepos: te Dorica claſſis,
Te tua ſuſpenſis expectat Græcia ſignis.
Ipſaque iam dubijs nutant tibi Pergama muris.
Eia age, rumpe moras: ſine perfida palleat Ide,
Et iuuet hæc audire patrem, pudeatque doloſam
Sic pro te timuiſſe Thetin. iam pectus amictu
Laxabat, cum grande tuba, (ſic iuſſus) Agyrtes
Inſonuit. fugiunt disiectis vndique donis,
Implorantque patrem, commotaq; prælia credunt.
Illius intactæ cecidere à pectore veſtes,
Iam clypeus, breuiorque manu conſumitur haſta,
(Mira fides) Ithacumque humeris excedere viſus.
Ætolumque ducem: tantum ſubita arma, calorque
Martius. horrenda confundit luce penates.
Immaniſque gradu, ceu protinus Hectora poſcens
Stat medius trepidante domo. Peleia virgo
Quæritur. aſt alia plangebat parte retectos
Deidamia dolos, cuius cum grandia primum
Lamenta, & notas accepit pectore voces,
Hæſit, & occulto virtus infracta calore eſt.
Dimittit clypeum, regiſque ad lumina verſus,
Attonitum fatis, inopinaque monſtra pauentem,
Sicut erat, medijs Lycomedem affatur in armis:
Me tibi care pater (dubium dimitte timorem)
Me Thetis alma dedit. te pridem tanta manebat
Gloria. quæſitum Danais tu mittis Achillem.

Gratior & magno (ſi fas dixiſſe) parente,
Et dulci Chirone mihi. ſed corda parumper
Huc aduerte libens, atque has bonus accipe voces.
Te Peleus nato ſocerum. & Thetis hoſpita iungunt,
Allegantque ſuos vtroque à ſanguine diuos.
Vnam virgineo natarum ex agmine poſcunt.
Daſne? an nos humiles tibi, degenereſque videmur?
Non renuis. iunge ergo manus, & concipe fœdus,
Atque ignoſce tuis. tacito iam cognita furto
Deidamia mihi. quis enim his obſtare lacertis,
Quæ potuit noſtras poſſeſſa euadere flammas?
Me lucre iſta iube: pono arma, & reddo Pelaſgis,
Et maneo. quid triſte fremis? quid lumina mutas?
Iam ſocer es. natum ante pedes proiecit, & addit
Iamque auus. immitis quoties tractabitur enſis,
Turba ſumus. Tunc & Danai, per ſacra, fidemque
Hoſpitii, blanduſque precum compellat Vlyſſes.
Ille, etſi caræ comperta iniuria natæ,
Et Thetidis mandata mouent, prodique veretur
Depoſitum tam grande deæ, tamen obuius ire
Tot metuit fatis, Argiuaque bella morari.
Fac velit: ipſam illic matrem ſpreuiſſet Achilles.
Ne tamen abnueret genero ſe iungere tali;
Vincitur. Arcanis effert pudibunda tenebris
Deidamia gradum, veniam nec protinus amens
Credit, & oppoſito genitorem placat Achille.
Mittitur Æmoniam, magni qui Pelea facti
Impleat, & claſſem, comiteſque in prœlia poſcat.
Nec non & geminas regnator Scyrius alnos
Deducit genero, vireſque excuſat Achiuis.
Tunc epulis conſumpta dies, tandemque receptum
Fœdus, & intrepidos nox conſcia iungit amantes.
Illius ante oculos noua bella, & Xanthus, & Ide,
Argolicæque rates: atque hæc iam cogitat vndas,
Auroramque timet. cara ceruice mariti
Fuſa noui, lachrymas iam ſoluit, & occupat artus.
Aſpiciamne iterum, meque hoc in pectore ponam
Æacide? rurſuſque tuos dignabere partus?
An tumidus, Teucroſque lares, & capta reportans
Pergama, virgineæ nolis meminiſſe latebræ?
Quid

Quid precer, heu, timeamue prius? quidue anxia mandem
Cui vix flere vacat? modo te nox vna deditque,
Inuiditque mihi. thalamis hæc tempora noſtris?
Hicne eſt liber Hymen? ò dulcia furta, dolique,
O timor! eripitur miſeræ permiſſus Achilles.
I, (neque enim tantos auſim reuocare paratus)
I, cautus, nec vana Thetim timuiſſe memento.
I felix, noſterque redi: nimis improba poſco.
Iam te ſpectabunt lachrymis, planctuque decorę,
Troades, optabuntque tuis dare colla lacertis,
Et patriam penſare toris. aut ipſa placebit
Tyndaris, inceſta nimium laudata rapina.
Aſt ego vel primæ puerilis fabula culpæ
Narrabor famulis, aut diſſimulata latebo.
Quin age duc comitem; cur non ego Martia tecum
Signa feram? tu penſa manu, Bacchęaque mecum
Sacra, quod infelix non credet Troia, tuliſti.
Attamen hunc, quem mœſta mihi ſolatia linquis,
Hunc ſaltem ſub corde tene. & concede precanti
Hoc ſolum, pariat ne quid tibi barbara coniux,
Ne qua det indignos Thetidi captiua nepotes.
Talia dicentem non ipſe immotus Achilles
Solatur, iuratque fidem: iurataque fletu
Spondet,& ingentes famulas, captumque reuerſus
Ilion, & Phrygiæ promittit munera gazæ.
Irrita ventoſæ rapiebant verba procellæ.
Exuit implicitum tenebris humentibus orbem
Oceano prolata dies, genitorque coruſcæ
Lucis, adhuc hebetem vicina nocte, leuabat,
Et nondum excuſſo rorantem lampada ponto.
Et iam punicea nodatum pectora palla,
Inſignemque ipſis, quæ prima inuaſerat armis
Æaciden (quippe aura vocat, cognataque ſuadent
Æquora) proſpectant cuncti,iuuenemque,ducemque
Nil auſi meminiſſe, pauent. ſic omnia viſu
Mutatus redijt, ceu nunquam Scyria paſſus
Littora, Peliaco raptus deſcendat ab antro.
Tunc ex more deis (ita namque monebat Vlyſſes)
Æquoreis, Auſtriſque litat, fluctuque ſub ipſo

Cœruleum regem tauro veneratur, auumque
Nerea, vittata genitrix placata iuuenca eſt.
Hic ſpumante ſalo iaciens tumida exta profatur:
Paruimus genitrix,quamquã haud tolerãda iubebas,
Paruimus nimium, bella ad Troiana, rateſque
Argolicas quæſitus eo. ſic orſus, & alno
Inſiluit, penituſque Noto ſtridente propinquis
Abripitur terris: iamque ardua creſcere nubes
Incipit, & Scyros longe decreſcere ponto.
Turre procul ſumma, lachrymis comitata ſororum,
Confeſſumq; tenens, & habentem nomina Pyrrhum
Pendebat coniux, oculiſque in carbaſa fixis
Ibat, & ipſa fretum, & puppem iam ſola videbat.
Ille quoque obliquos dilecta ad mœnia vultus
Declinat, viduamque domum, gemituſque relictæ
Cogitat: occultus ſub corde renaſcitur ardor,
Datque locum virtus. ſenſit Laertius heros
Mœrentem, & placidis aggreſſus flectere dictis;
Tene (inquit) magnæ vaſtator debite Troiæ,
Quem Danaæ claſſes,quem diuûm oracula poſcunt,
Erectumque manet reſerato limine bellum,
Callida fœmineo genitrix velauit amictu?
Commiſitque vllis tam grandia furta latebris?
Sperauitque fidem? nimis ò ſuſpenſa, nimiſque
Mater! an hæc virtus tacita torperet in vmbra,
Quæ vix audito litui clangore, refugit
Et Thetin, & comites, & quos ſuppreſſerat ignes?
Nec noſtrum eſt quod in arma venis. ſequeriſque precantes,
Veniſſes vltro. quem talibus occupat heros
Æacides: longum eſt reſides exponere cauſas,
Maternumque nefas. hoc excuſabitur enſe
Scyros, & indecores, fatorum crimina, cultûs.
Tu potius dum lene fretum, Zephyriſque feruntur
Carbaſa, quæ Danais tanti primordia belli,
Ede, libet iuſtas hinc ſumere protinus iras.
Hic Ithacus paulum repetito longius orſu:
Fertur in Hectorea (ſi talia credimus) ora
Electus formæ certamina ſoluere paſtor
Sollicitas tenuiſſe deas, nec torua Mineruæ

Ora,

Ora, nec ætherei ſociam rectoris amico
Lumine, ſed ſolam nimium vidiſſe Dionen.
Atque adeo lis iſta tuis exorta ſub antris
Concilio ſuperum, dum Pelea dulce maritet
Pelion, & noſtris iam tunc promitteris armis.
Ira quatit victas: petit exitialia iudex
Præmia. raptori faciles monſtrantur Amyclæ,
Ille Phrygas lucos, matris. penetralia cædit
Turrigeræ, vetitaſque ſolo procumbere pinus
Præcipitat, terraſque freto delatus Achæas
Hoſpitis Atridæ (pudet heu, miſeretque potentis
Europæ) ſpoliat thalamos, Helenaque ſuperbus
Nauigat, & captos ad Pergama deuehit Argos.
Inde dato paſſim varias rumore per vrbes,
Vndique inexciti ſibi quiſque, & ſponte coimus
Vltores. quis enim genialia fœdera rumpi
Capta dolis, facilique trahi connubia raptu,
Ceu pecus, armentumue, aut viles meſſis aceruos
Perferat? hæc & non fortes iactura moueret.
Non tulit inſidias diuum imperioſus Agenor,
Mugituſque ſacros, & magno numine vectam
Quæſijt Europen, aſpernatuſque Tonantem eſt
Vi generum. Raptam & Scythico de littore prolem
Non tulit Æetes, ferroque & claſſe ſecutus
Semideos reges. & ituram in ſidera puppim.
Nos Phryga ſemiuirum, portus, & littora circum
Argolica, inceſta volitantem puppe feremus?
Vſque adeo nuſquam arma & equi, fretaque inuia
Graij?
Quid ſi nunc aliquis patrijs rapturus ab oris
Deidamian eat, viduaque à ſede reuellat
Attonitam, & magni clamantem nomen Achillis?
Illius ad capulum redijt manus, & ſimul ingens
Impulit ora rubor. tacuit contentus Vlyſſes,
Excipit Oenides: quin ò digniſſima cœli
Progenies, rituſque tuos, elementaque primæ
Indolis, & valida mox accedente iuuenta.
Quæ ſolitus laudum tibi ſemina pandere Chiron,
Virtutiſque aditus, quas membra augere per artes,
Quas animum, ſocijs, multumque fauentibus ede.

Sit pretium longas penitus quæſiſſe per vndas
Scyron, & his armis primum intendiſſe lacertos.
Quem pigeat ſua facta loqui? tamen ille modeſte
Inchoat, ambiguus paulum, propiorque coacto:
Dicor, & in teneris, & adhuc creſcentibus annis,
Theſſalus vt rigido ſenior me monte recepit,
Non vllas ex more dapes habuiſſe, nec almis
Vberibus ſatiaſſe famem, ſed ſpiſſa leonum
Viſcera, ſemianimeſque libens traxiſſe medullas.
Hæc mihi prima Ceres, hæc læti munera Bacchi,
Sic dabat ille pater. mox ire per auia ſecum
Luſtra gradu maiore trahens, viſiſque docebat
Arridere feris, nec fracta ruentibus vndis
Saxa, nec ad vaſtæ trepidare ſilentia ſiluæ.
Iam tunc haſta manu, iam tunc ceruice pharetræ,
Et ferri properatus amor, durataque multo
Sole, geluque cutis. tenero nec flexa cubili
Membra, ſed ingenti ſaxum commune magiſtro.
Vix mihi biſſenos annorum torſerat orbes
Vita rudis, volucres cum iam præuertere ceruos,
Et Lapithas cogebat equo, præmiſſaque curſu
Tela ſequi, ſæpe ipſe gradu me præpete Chiron.
Dum velox ætas, campis admiſſus agebat
Omnibus, exhauſtumque vago per gramina paſſu
Laudabat gaudens, atque in ſua colla leuabat.
Sæpe etiam primo fluuij torpore iubebat
Ire ſuper, glaciemque leui non frangere planta.
Hoc puerile decus. quid nunc tibi prælia dicam
Siluarum? & vacuos ſæuo iam murmure ſaltus?
Nunquam ille imbelles Oſſæa per auia linces
Sectari, aut timidos paſſus me cuſpide damas
Sternere, ſed triſtes turbare cubilibus vrſas,
Fulmineoſque ſues, & ſicubi maxima tigris.
Aut ſeducta iugis fœtæ ſpelunca leænæ.
Ipſe ſedens vaſto facta expectabat ab antro.
Si ſparſus magno remearem ſanguine, nec ne
Ante niſi inſpectis admiſit ad oſcula telis.
Iamque & ad enſiferos vicina pube tumultus
Aptabar, nec me vlla feri Mauortis imago
Præterijt. didici quo Pæones arma rotatu,

Quo Macetæ ſua geſa citent, quo turbine cæſtum
Sauromates, falcemque Getes, arcumque Gelonus
Tenderet, & flexæ Balearicus actor habenæ
Quo ſuſpenſa trahens libraret vulnera tortu,
Incluſum quoties diſtringeret aera gyro.
Vix memorem cunctos (etſi modo geſſimus) actus
Nunc docet ingenti ſaltu me iungere foſſas?
Nunc caput aerij ſcandentem prendere montis
Quo fugitur per plana gradu: ſimulachraque pugnæ,
Excipere immiſſos curuato vmbone molares,
Ardenteſque intrare caſas, peditemque volantes
Siſtere quadrijugos. memini, rapidiſſimus ibat
Imbribus aſſiduis paſtus, niuibuſque ſolutis
Sperchios, vulſaſque trabes, & ſaxa ferebat
Cum me ille immiſſum, qua ſæuior impetus vndæ,
Stare iubet contra, tumidoſque repellere fluctus.
Quos vix ipſe gradu toties obſtante tuliſſet.
Stabam equidem, nec me referebat concitus amnis.
Et latæ caligo viæ. ferus ille minari
Deſuper incumbens, verbiſque vrgere pudorem.
Nec niſi iuſſus abij, ſic me ſublimis agebat
Gloria, nec duri tanto ſub teſte labores.
Nam procul Oebalios in nubila condere diſcos
Et liquidam nodare Palen, & ſpargere ceſtus
Ludus erat, requieſque mihi. nec maior in iſtis
Sudor, Apollineo quam fila ſonantia plectro
Cum quaterem, priſcoſque virûm mirarer honores.
Quin etiam ſuccos, atque auxiliantia morbis
Gramina, quo nimius ſtaret medicamine ſanguis,
Quid faciat ſomnos, quid hiantia vulnera claudat,
Quæ ferro cohibenda lues, quæ cæderet herbis
Edocuit, monituſque ſacræ ſub pectore fixit
Iuſtitiæ, qua Peliacis dare iura verenda
Gentibus, atque ſuos ſolitus pacare bimembres.
Hactenus annorum comites elementa meorum
Et memini, & meminiſſe iuuat. ſcit cætera Mater.

FINIS.

IOH. FR. GRONOVII
AD
SILVAS
P. PAPINII STATII
RELIQVA.

AD LIB. I.

EQuus Maximus] Titulum I. carminis huius in ſcripto notaui : *Domitiani Aug. æneus equus in foro dicatus*.

V. 27. *Aſſertæ munere prolis*] Vt coniecimus, exſtat in exemplari Veneto, quod a. 1475. media forma typis impreſſum eſt: *adſcitæ*. Vincentinus Fabricius, V. A. & eruditiſſimus, cum ante hos quindecim annos Diatriben ad eum miſiſſem, obducebat mihi Cuiacij Obſeruat. 57. libri 11. qui in l. 7. §. vlt. ff. de Vſufr. *fructuarium per arbitrum cogi refice e, quemadmodum adſerere cogitur arbores:* interpretatur, forare medullam arboris ſterilis, & in eam fœcundæ calamum immittere: Grçcorum eclogis ἐγκεντρίζειν. & ſic dixiſſe Papinium, *adſerere prolem*. Sed & Græci & Cuiacius errarunt. Nimirum non inſeruntur modo, ſed & ſeruntur arbores. Virgilius : *Pars etiam poſito ſurgunt de ſemine*. Vbi iam ſunt aliæ, ſi plures eodem pangantur, *adſeruntur*. Eſt igitur *adſerere*, vt recte Gloſſarium, προσφυτεύειν, quod l. 18. eodem, *in locum demortuarum alias ſubſtituere* ac reficere numerum. Varro 1. 26. *neque propter eas adſerunt vites, quod inter ſe hæc inimica*. At adoptare eſt *adſciſcere*, non *adſerere*.

Epith. V. 12. *Lumine demiſſam*] Ad marginem Veneti erat ſcriptum: *Lumina*. quod verum cenſeo. Vt apud Virgil. *breuiter Dido vultum demiſſa profatur*. Et noſter 1. Achil. *illa grani vultū demiſſa repulſu*.

V. 41. *Hanc propter tutum*] Non magis profecto quam propter Hippodamian. Et quomodo *tutum*, ſi

tremap-

trementem, ſi *Piſæa lege?* Scribe: *Hanc propter iuſtum*. Hæc meretur, ne quis par diſcrimen recuſet.

V. 82. *Teſtis ego, attonitus*] Veneta editio, & Chartaceus MS. Io. Rhodij, viri humaniſſimi, & Archiepiſcopi Salisburgenſis membranaceus, & cuius excerpta Lindenbrogius olim mecum communicauit: *Teſtis ego attonito*. Quod recepimus.

V. 203. *Tumidæ ſic transfuga Piſæ*] Quare *tumidæ?* an propter Oenomarum. Rhodianus: *miadæ*. Salisb. *intiadæ*. Forte: *nitidis ſic transfuga Piſæ*, Propter palęſtras. Martialis: *nitidis octaua palæſtris*.

Tiburt. V. 41. *& nigros imitantia*] Suſpicor ſcripſiſſe Statium: *& nigros inuitant murmura ſomnos*. Vt prima Thebaide: *Inuitat teneros ad dura cubilia ſomnos*.

Soteria pro Rutilio Gallico] Rhod. *Sciteria Rutilij Galici*. Salisb. *Soteria Rutuli Gallici*. Videtur verum: *Soteria Rutilij Gallici*. Intelligendum, *nomine*.

V. 23. *Docto nec enim ſine carmine*] Ven. & Salis. *numine*, quod & Bernartius annotat. Nec opus cum Behotio *nattus*. Ipſum enim decora dediſſe togæ ait, vt Trogus de Epaminonda, ita honores geſſiſſe, *vt ornamentum non accipere, ſed dare ipſi dignitati videretur*.

Balneum Etruſci] MSS. *Balneum Claudij Etruſci*. Recte: nam quia Claudius eum primus prouexit, nomen ab illo patrono accepit. Confirmat præfatio libri.

Saturnal. V. 8. *ebriamque partem*] Omnia recenſenti, quæ ad hunc locum à viris doctiſſimis ſunt allata, nihil occurrit, in quo ſiſtere poſſim, niſi forte referamus eo, vt ſimpliciſſime *partem ebriam* diei Cæſaris intelligamus. Tota quidem illa dies beata fuit læto Cæſare, ſed pars eius, cum ipſi, tum populo, etiam ebria, conuiuio & vino affluens. Virgil. 9. Æn. *Nunc adeo, melior quoniam pars acta diei, Quod ſupereſt, læti bene geſtis corpora rebus Procurate viri*. Ouidius 8. met. *Iamque duas lucis partes Hyperione menſo Diſcubuere toris*. Horatius: *Nec partem ſolido demere de die*.

AD

AD LIB. II. SILVARVM.

EPicedion in Glauciam] Rhod. *Glaucias Atedij Melioris dedicatus*. Vna littera differt Salisb. *delicatus*. Primum *Glaucias* terminatione Græca, quam ſæpe Latini ſuæ in Græcis vocabulis præferunt, idem qui *Glaucia* Romanis. *Delicati* autem, deliciæ, παιδικὰ, pueri in amoribus, Suetonius Tito: *Quoſdam è gratiſſimis delicatorum*. Spartiano Hadrianus dicitur *curaſſe delicatos*. Lapis antiquus: *Et. Marciæ. &. Primulæ. delicatis. &. Telumio. Celeri. Amico. cariſſimo*. Suetonius Veſpaſiano: *Flauiam Domitillam Statilij Capellæ equitis Romani Sabratenſis ex Africa delicatam olim*. Vbi melius erat ſummos viros non ineptire.

V. 34. *Quem natura patrem*] An illis pijs natis non erant natura patres? Multo minus ad Meliorem referendum cum Domitio. Diſtinctione rem expedimus: *cum proprias gemerem defectus ad ignes (Quem? Natura!) patrem*. Qualem, quam mei amantem, quam mihi viciſſim amatum & cultum? te, Natura, teſtem appello, te interrogo, an quos vnquam magis conciliaueris, tenerius & arctius iunxeris. Sic in Saturnalibus: *Et mortem ſibi (qua manu?) minantur*.

Surrentinum Pollij] Salisb. *Villa Surrentina Polli & elicis*. Rhod. *Villa Surrentina Pollij Felicis*. quod cur repudiaremus, cauſa non erat.

Arb. Atedij V 16. *Flauos collegit*] Prima Veneta: *fluuidos*. Lege: *fluidos collegit amictus Arctius*. Fluentes, ſinuoſos.

V. 48. *Et folijs turbare*] Imitatur Ouidium, de fonte Narciſſi: *quem nulla volucris, Nec fera turbarat, nec lapſus ab arbore ramus*. Moxque: *Et lacrimis turbauit aquas*. Ne quis accedat viro docto, qui mire amabat coniecturam ſuam: *folijs vmbrare*.

Epicedion Pileti Vrſi] Rhod. *Conſolatio ad Flauium Ruffum de morte pueri dedicati*. Salisb. *Conſolatio ad Flauium Vrſum de amiſſione pueri delicati*.

Quod

Quod admiſimus. Scribit quidem Plinius aliquotie- ad Vrſum, ſed nullo alio adiecto nomine, vt dubium ſit, an hic ſit ille. Videtur cliens Flauiæ domus aut ab ſe aut à patre fuiſſe. *Amiſſio.*

V.65. *In dextram torſiſſet*] Rhod. & Sal. melius: *In dextrum*. Puta, latus. Theb. 2. *In leuum prona* vrna Inachus. lib. 10. *huic languida ceruix In leuum cogente deo*.

V. 70. *Vitæ modo carmen adultæ*] Fortaſſe: *cardine*. Vt Thebaid. 10. *fatorum in cardine ſummo*.

V. 81. *Sæua, Pilete*] Scripſimus, *Philete*. eſt enim Φιλητὸς Et ſic vnus è ſcriptis. Occurrit in Lapidibus antiquis & apud Martialem. Sic inter Rhetoras Suetonij. *L. Otacilius Philetus*. non enim *Pilitus*, aut *Pilutus*, vt viri doctiſſimi voluere.

V. 82. *Quo domini clamante ſono*] Rh. & Sal. *clamate*. Rectius. Conclamate, complorate. Epithal. Stellæ. *Quantum non clamatus Hylas*. Lib. 6. Theb. *in Iſthmiaca victor clamatus arena*. Lib. 11. *Hunc & Mauortia clamant Semina*. Propertius 2. 19. *Nec tibi clamatæ ſomnus amarus erit*. Ambroſius lib. 5. ep. 33. *Clamauit aliqua populus*. Quod male vitiatum exiſtimat Nannius, *& aliquandiu* ſubſtituit. Ex illo enim poetarum formauit ſuum Ambroſius.

AD LIB. III. SILVARVM.

AD *Pollium*] Rhod. *Pollio Statius S.* Saliſb. *Statius Pollio ſuo Sal.* Eadem præfatione omnes: *Germanici noſtri libertus*. non *dei noſtri*: quod fatetur pro libidine ſe inſeruiſſe Domitius. Cur non & ſequenti libro, vbi eſt: *ſeptimum decimum Germanici noſtri conſulatum adoraui*.

Hercules Surrentinus] Addit Saliſb. *Pollij Felicis*.

V. 77. *Abripiunt famuli, nec, quo*] Vere ſic legitur, non tamen eo ſenſu, quem dant Morellus & Behotius; nec tamen occurrebat idoneus locus, quo transferrent epulas. Sic enim quiduis in quouis intelligere poſſes. Sed & occurrebat ſatis locorum, vt exponit ipſe ſtatim. Proximum verbum repetendum;

tendum intellectu : abripiunt, nec tamen eo abripiunt, quo poſſint aut ſoleant conuiuia migrare ſcilicet in ſacellum vel ædiculam Herculis. Valerius Flaccus lib. 1. Argon. *Sæuit atrox Pelias, inimicaque vertice ab alto Vela videt , nec qua ſe ardens offundere poſſit. Nil animi, nil regna iuuant.* Nempe vela videt, ſed non ibi aut eo loco, vbi poſſit in vectores iram erumpere.

V. 157. *Libycas nudare palaſtras*] Prima Veneta & membrana Saliſb. plane, *nodare*, vt olim conieceramus.

Propempticon Metij Celeris] Rhod. & Sal. elegantius : *Metio Celeri*.

Lachrimæ Etruſci] Non auſus ſum mutare. Bini tamen illi ſcripti: *Conſolatio ad Claudium Etruſcum.*

V. 32. *Aeternaſque vltro*] Licet hoc augurari Poetis. Sed ſatis, poſt paullo dici: hic libri veteres aliud requirunt. Prima Veneta : *autaoniaſque tuo ſ. vltro Inferias Etruſce ſeni.* Rhod. *animaſque*: ſed, *tuo ſ. vltro I. E. ſeni* & ipſe & excerpta Lindebrogij. Saliſb. integre: *Luctibus, Aoniaſque tuo ſacrabimus vltro Inferias, Etruſco, ſeni.* Quæ vera & elegantiſſima ſcriptura eſt. *Aoniæ inferiæ*, carmen funebre.

V. 77. *Senior demiſſus in axem*] Suſpicor ſcripſiſſe: *ſenior emiſſus*. Vt in Hercule Epitrap. *Oetais emiſſus in aſtra fauillis*. In patrem : *ſeu membris emiſſus in ardua tendens*. Saluum præſtat verſum Virgilius : *vbique pauor & plurima mortis imago*. Rurſũque: *Et furijs agitatus amor, & conſcia virtus.*

V. 210. *Mæſtiſque ſitus*] Facile feras: tamen Ven. Rhod. Sal. *Mæſtique ſitus patiere ſepulchri*. Quem conſenſum cur ſpernam?

Coma Earini] Sal. *Capilli Flaui Ierini*. Rhod. *Capilli Flauij Ierini*. Saltem hinc agnoſcas *Flauij* nomen, quod à gente patroni Domitiani accepit, adijciendum. Quod & Sidonij locus docet à Sirmondo & Scriuerio emendatus.

Ad Claudiam vxorem. V. 22. *Hæc mens tua*] Saliſb. *at enim tua*. Rhod. & Ven. *etenim tua*. Quod placet cum interpunctione, quam dedimus. Oſtendit

dit merito ſe hanc opinionem de vxore habere, vt non dubitet quæuis loca ſecum petituram. nam & ego libentiſſime libertatem meam tuo toro adſtrinxi, & fidem datam ſemper ſeruaui, & tu meis laudibus ſemper fauiſti, labores ingenioſos meos fouiſti, morbum ægerrime tuliſti. *Tua* coniungendum cum *tu frena*, quod repetit toties, quia bis aliquid de ipſa interponit.

V. 60. *Heu nunc illa terit*] Tres illi codices, *tenet*. An fuit:

Heu nunc illa tenens viduum quod ſola cubile
Ocia tam pulchra terit infœcunda iuuenta.

AD LIB. IV. SILVARVM.

XVII. *Conſulatus*] Salis. *Germanici Imp. Aug. Coſ.* XVII. Rhod. *Septimus decimus Conſulatus Imperatoris Aug. Germanici*.

V. 9. *Et requiem bis ſextus honos*] Pudet in re facili tantopere ſudaſſe. *Bis ſextus honos* eſt duodecim faſcium & lictorum honos, proprium conſulatus inſigne. Vt cum Iuuenalis: *cum tam ſexta ceruice feratur*. i. ſex lecticariorum ceruicibus. Is honos requieuit Imperatori, quamdiu eum non vſurpauit admiſſo conſulatu? *requiem* apud illum *vicit*, poſtquam adhibitus eſt ſuſcepto conſulatu.

V. 31. *Ter Latio deciesque*] Quidni, *Latios*.

Euchariſt. V. 22. *properes aſcendere*] Rhod. & Salisb. *excedere*. Ergo, *eſcendere*.

Via Domit. V. 20. *Hic ſcenis*] Ven. & Sal. *ſæuis*. Rhod. *ſenis*. Credo, *cœnis*. *Vias populi*, vt in Lapide veteri: *redonatori viæ populi*.

V. 105. *Prima carbaſa*] Ab Domitio eſt, qui veterem ponit: *Primæ carbaſa ventilantis auræ*. Nec aliter Rhod. Redundat vna litera: dixit enim per apoſtrophē. *Primæ carbaſa ventilatis auræ*. Vt plane Salisb. & excerpta Lindenbrogij. Sic in Saturn. *Hunc, annona, diem ſuperba neſcis*. Et mox Rhod. & Salisb. *Largis, India, nubibus maderes*. Quod non refuto. lib. 9. *cultus, Triuiæ pendebitis alto Limine*.

V. 159.

V. 159. *Belliger obuioſque currus*] Non improbo præ Turnebi: *belligeros pioſque*. Sed tamen Salisb. *abimeſque*. Ven. *annueſque*: ita tamen vt prius N in B. *mutatum foret*. Recte, *abnueſque currus*. Nam & hoc in laudem trahebat Domitianus faſtidiſſe, cum poſſet iure triumphare. Vnde Martiali, *Sæpe recuſatos parcus duxiſſe triumphos*. Et noſter in Lacrimis Etruſci prædicat manum, quæ Sauromatas *non* erat *dignata triumpho*. Inde & in conſulatu: *tantum permitte triumphos*.

Ad Marcellum] Rhod. & Salisb. *Ad Victorium Marcellum* Rhod. addit, *Epiſtola*, Recte vtique prius. Eſt enim hic ipſe, cui Quintilianus Inſtitutiones ſuas inſcripſit. Lib. I. *Quod opus, Marcelle Victori, tibi dicamus*. Lib. 5. *Hæc, Marcelle Victori, ex tua voluntate maxime ingreſſus*.

Vindicis Hercules] Salisb. *Hercules ep. noui vindicis*. Rhod. *Hercules epitrapezios Nonij Vindicis*.

V. 34. *Firmoſque incluſa per artus*] Sal. *fineſque incluſa per artus*. Excerpta Linden. & prima Veneta: *fineſque incluſa per actos*. Legendum: *fineſque incluſa per arctos Maieſtas*. Anguſti fines illi pes vnus. Mox: *& cum mirabilis intra Stet menſura pedem*.

V. 82. *Cum ſacrilegus face*] Salisb. & Lindeb. *ſacrilegas*. Scribe: *ſacrilega face*. In Patrem: *ſacrilegis lucent Capitolia tedis*. Sequente verſu ijdem & Ven. *Ipſius, meritæque*. Fuerat:

Ipſius. immeritæque domos ac templa Sagunti.

Silius quoque, *Auſonia Sagunto*.

Lyrico ad Maximum V. 51. *Dederit ſub imo*] Scribe: *ſub vno viuere cælo*. quod & olim P. Scriuerio videbatur. Vagis & errare ſuetis populis hæc lex amara. Liuius lib. 38. *Manlius euocatis eo regulis Gallorum leges, quibus pacem cum Eumene ſeruarent, dixit, denuntiauitque, vt morem vagandi cum armis finirent, agrorumque ſuorum terminis ſe continerent*.

A D

AD LIB. V. SILVARVM.

AD Abaſcant. *Morum tuorum pars, nulli*] Merito hæc olim ſuſpecta mihi fuerunt. Prima Veneta & Saliſb. *pars & nulli.* Scribe igitur: *Pietas, quam Priſcillæ tuæ præſtas, & morum tuorum pars eſt, & nulli non conciliare te præcipue marito poteſt.* Exponit cauſas, quibus permotus ſit ad ſcribendum epicedion. Duas hic ponit latius patentes: meretur luctus hic tuus pius celebrari ab omnibus, tanquam teſtimonium morum tuorum; meretur inprimis celebrari a bonis maritis. Tacitus lib. 1. hiſt. *Piſo vultu habituque moris antiqui, & æſtimatione recta ſeuerus, deterius interpretantibus triſtior habebatur. Ea pars morum eius, quo ſuſpectior ſollicitis, adoptanti placebat.*

Abaſc. Piet. V. 214. *Palæſtini ſimul*] Lege: *Palæſtinis ſimul Hebræique liquores.* Vſu particulæ, quo Tacitus 6. ann. *Appius Silanus Scauro Mamerco ſimul ac Sabino Caluiſio.* Lib. 3. an. *& quindecimuiri ſeptemuiris ſimul.* Et ſic Saliſb. primaque Veneta. Sequenti verſu lege & diſtingue: *Cinyreaque germina. At altis Ipſa toris.*

Propert. ad Criſpin. V. 121. *Gyro leuiore*] Vide an ſit potius, *breuiore.* Cæſar lib. 4. de bello Gall. *in decliui ac præcipiti loco incitatos equos ſuſtinere ex breui moderari ac flectere.* Tibullus lib. 1. & *anguſtis quod equum compeſcit habenis.* Ad Meſſallam *curuo breuius contendere gyro.* Ouidius in epiſtol. Phædræ: *Siue ferocis equi luctantia colla recuruas, Exiguo flexos miror in orbe pedes.* Mendum idem apud Silium lib. 7. V. 649. *varie nunc leuus in orbem, Nunc dexter leuibus flexo per deuia gyris Ludificatur equo.* Scribe & hic, *breuibus.*

V. 160. *Sed queſtus ſolitos*] Fruſtra tentauimus explicare. Lege: *cœtus ſolitos ſi forte ciebo.* Vide Plinij epiſtolas de recitationibus. Sueton. octau. 85.

V. 167. *Cingetque ſuperbis*] Nemo non videt quã durum ſit τὸ *dabit* retrahi ad *perferre*, cum ſit interpoſi-

poſitum *cinget*. Sal. *cingitque*. Lege: *cingique ſuperbis*.

Epicedio in patrem V. 64. *& ſaua ſororum*] Salisb. *& frena*. Rhod. & Linden. *aquaua*. Nimirum ſignificant quod expreſſum habet prima Veneta: *& aena ſororum Stamina*. Vt Horatio Neceſſitas *Clauos trabales & cuneos manu Geſtans aena*, & *ahenea Veneris iuga*.

V. 110. *Famaque obſcura iaceres*] Ven. & Sal. *famaque obſcura iaceres*. Liuius 42. *incognitum famæ aperuerint armis orbem terrarum*.

V. 203. *Captiuaque numina defles*] Idem MS. Flor. à Lindenbrogio collatus: *flumina*. Sed Ven. & Salisb. *captiuaque fulmina defles*. Quod verum videtur. Ob Iouem, qui Capitolij primarius incola.

V. 233. *Cum dulce parentis*] Potuit ſcripſiſſe.

Nam quid me mixta, quercus non preſſit oliua,
Et fugit ſperatus honos? cum luce parentis
Irrita Tarpeij canerem? Te noſtra magiſtro
Thebais vrgebat priſcorum exordia vatum.

Luce parentis Tarpeij, die, qui feſtus erat Ioui Capitolino quoque agon ei committebatur. *Irrita canerem*, quia, vt ait ad vxorem, *Capitolia noſtra Inficiata Lyra*. *Vrgebat* autem Sal. non *vrgebant*. Et foret ſenſus: Cur enim tam infelix fui, quam dicam fuiſſe cauſſam, vt in agone Capitolino victus non exhilarare te potuerim hac quoque palma occupata? Quæ ſequuntur, nihil huc pertinent: ſed pergit enarrare pietatem & officia parentis erga ſe, quo adiutore, Thebaida contexendo, trita illa veteribus vatibus orbita inceſſerit, argumentum tot antiquis poetis tractatum tentauerit.

IOH.

IOH. FR. GRONOVII

GVSTVS

AD

THEBAIDOS

LIB. I.

VErſ. 10. *Tyrios accedere*] Sic O. MSS. & ſcio, quo defendas, Lib. 9. *Tyrios melior venit annus in agros* : & lib. 12. *Tyrios iuga perdere montes*. *Tyria* proprie Statio Thebana, & ab vrbe poteſt communicari cum circumiectis, quæ in ditione Thebanorum. Hic tamen malim *Tyrijs*, vt ad *muros* referatur. Rectius quippe dices Thebanis muris accedere ſaxa, quam ſaxa Thebana accedere muris : etſi eadem ſaxa alio loco bene poſſis dicere Thebana.

V. 22. *Bella Iouis. Tuque ò Latiæ*] Nectuntur minime congruentia. Scribe : *Bella Iouis, teque, ò Latiæ*. Omnes virtutes tuas, omnem magnitudinem, omnia decora ſcilicet, nondum auſum ſperare. Tibullus: *Te, Meſſalla, canam*. Horatius : *Quis Martem tunica tectum adamantina Digne ſcripſerit? aut puluere Troico Nigrum Merionen?*

V. 33. *Nunc tendo chelyn*] Memini Virgilij in 9. Æneid. *numeroſque intendere neruis*: ſed hic legendum: *tento*, quod eſt proludo, meditor, experior. Ouidius lib. 5. *Calliope querulas prætentat pollice chordas, Atque hæc percuſſis ſubiungit carmina neruis*. Lib. 10. *Vt ſatis impulſas tentauit pollice chordas*. Tacitus 14. ann. *Poſtremo ipſe ſcenam inſcendit, multa cura tentans citharam & præmeditãs*, Græcis πειράζειν Apollon. de Orph. ἀναχό-μενος κίθαριν πείραζεν ἀοιδῆς. Scholiaſte: ἐπείραζεν ἀντὶ τοῦ ἥρμοττεν Alibi dicit *experiri*. Lib. 1. Achill. *Elicit extremo chelyn & ſolantia curas Filá mouet, leuiterq; expertus pollice chordas Dat puero*. Vbi

Schol.

Schol. in membranis: *moderatus & prætentatus tactu pollicis & impreſſione*. Pluribus hæc poſſem: ſed modus opuſculi non capit.

V. 53. *Pulſat inane ſolum*] Lactantius inania tartara interpretatur. Bernartius cum applauſu Ioh. Barclaij, quod ſit ſine anima. Sed *inane ſolum* ſunt vacui oculorum loci. *Solum*, quoduis cuiuſuis rei fundamentum. Cicero in Bruto: *ſolum quidem, inquit ille, & quaſi fundamentum oratoris vides, locutionem Latinam & emendatam*. Virgil. in 7. Æneid. de orbibus cruſti vel placentæ quadris: *adorea liba per herbas Subiiciunt epulis* &c. Et *cereale ſolum pomis agreſtibus augent*. Vbi Seruius: *Solum omne dicitur, quod aliquid ſuſtinet. Vnde de mari ſupra ait: vaſtis tremit ictibus ærea puppis ſubtrahiturque ſolum. Sic nunc paniceas menſas, id eſt, epularum ſuſtentaculum, ſolum vocauit*. Ouidius in 1. met. *Aſtra tenent cœleſte ſolum*. Decentius multo quam Sidonius *cœli pauimentum ſidera* dixit. Quare temeraria & ridicula eſt hominis docti inter cæteras ſimiles reprehenſio, vitio vertentis Ouidio hoc vocabulum, quod *ſolum* brutorum pedibus calcetur, lib. 58. Aduer. 10. Doctior Appuleius qui imitatus eſt in Floridis: *Aquila enim vero, euecta alis iſtud ſpacium, qua pluitur & ningitur, vltra quod cacumen nec fulmini nec fulguri locus eſt, in ipſo, vt ita dixerim, ſolo ætheris & faſtigio hiemis*. Labeo l. 65. D. de adq. rer. dom. *inſula, quæ non ipſi alueo fluminis cohæret, ſed virgultis, aut alia qualibet leui materia ita ſuſtinetur in flumine, vt ſolum eius non tangat*. Palladius in Auguſto tit. 8. *mundum vas æneum vel plumbeum interius vnctum in verſum ponatur in ſolo ipſius foſſionis*.

V. 65 *Trifidæque in Phocidos arce*] Quis vnquam legit Laium occiſum in arce? aut in ædificio ingenti, quod hic è Pauſania fabricant Bernartius, & Barclaius? Via fuit publica, ſed anguſtior. Ergo recte MSS. *trifidæque in Phocidos arcto*. Apollodorus: Κόρινθον μὲν ἀπέλιπεν ἐφ' ἅρματος διὰ τῆς Φωκίδος φερόμενος συνετυγχάνει κατὰ τινα στενὴν

ὁδὸν

ἰδὸν ἐφ᾽ ἅρματος ὀχουμένῳ Λαΐῳ. Sidonius de Cyro. *Caſis millibus ante cum ducentis In vallis Scythica coactus arctum Orbatæ ad Tomyris veniret vtrem.* Sic autem & legit Lactantius ad libri 7. verſ. 344. *Phocida quæ ciuitas tres habet vias, quæ ſe poſt multa ſpacia in vnam iungunt plateam. vt ipſe in primo. trifidæque in Phocidos arcto Longæuum implicui regem.*

V. 94. *Et occurſu dominæ pauet*] Scripti omnes, *occurſus*, Præfat. 3. Silu *& hanc audaciam ſtili noſtri frequenter expaueas.*

V. 112. *Quatit illa manus*] Primo meliores MS. *ira* lib. 7. *tenet in capulis haſtiſque paratas Ira manus*. Lib. 10. *Diſtulit ira preces*. Propertius 3. 22. *Nã quantum ferro tantum pietate potentes Stamus. victrices temperat ira manus*. i. in victoria iræ temperamus. nos quamuis irati, poſtquam vicimus, manibus temperamus. Neq; opus cum Lipſio & Paſſeratio *illa*. Deinde repetitio τοῦ *manus* non eſt Statij. Scripti fere *minas*. Lege: *Tum geminas quatit ira minans*. Non concoxerunt τὸ *geminas* ſine ſubſtantiuo poni. At illud intelligitur ex proximo membro *manus*. Sic Horatius: *Quis non malarum, quas amor curas habet, Hæc inter obliuiſcitur*. Silius lib. 2. *Ardor agit, prouecta queat dum cernere muros, Inque oculis profugæ martem exercere carinæ. Prouecta*, nimirum carina.

V. 130. *Sociiſque comes comes diſcordia regnis*] Poteſt ferri: mallem tamen, *regni*. Vt Lucanus: *Nulla fides regni ſociis.*

V. 158. *Quem portu vergens*] Placet, quod etiam Grutero viſum: *porta vergens proſpectat Ibera*. Cardo enim portæ eſt, non portus. Et ſic lib. 10. *Obruit Heſperia Phœbum nox humida porta.*

V. 164. *Iam ſorte cadebat*] Magnum mendum dum tollere conatur, fecit Bernartius. Vtrum credidit, *cadere dilatum ſorte*, eſſe, ſorte differri, an *ſorte cadere* dici, vt *cauſa cadere*? Vtrouis tamen modo *ceciderat* erat dicendum. Nobis nuſpiam, niſi *carebat*, inuentum: ſenſuſque eius, Polynicen, di-

lato honore in proximum annum, ſorte regnandi caruiſſe, quia euenerat illa Eteocli. In contrarium apud Tacitum 3. ann. 58. *Seruius Maluginenſis poſtulauit, vt Aſiæ ſortem haberet.* Ita enim leg. non *Aſiam ſorte.* Vt eodem libro ſupra: *ſorte Aſia depellendum:* & infra: *ſors Aſiæ in eum, qui Conſularium Maluginenſi proximus erat, conlata.*

V. 259. *Quin age, ſi tanta eſt*] Scribendum: *ſi tanti eſt.* Si tantopere te delectat vxoris offenſio: ſi quouis pretio libet comparare diſcordem coniugem. Ouidius lib. 2. met. Iouem dicentem facit: *ſunt, ò, ſunt iurgia tanti.*

V. 653. *an illud Lene magis cordi*] Scribo: *An illud, Leue, magis cordi.* Vt Virgilius de Sirio: *&, leuo contriſtat lumine cœlum.* Paullo ante: *quis ab æthere leuus Ignis.* Infra; *Iunoniaque arua dexter ames.* Me, inquit, vnum puni, & eſto diuorum vel optimus. An mauis, ò leue, deſolare domos innocentes?

AD LIB. II. THEBAIDOS.

VErſ. 17. *Et ad ſuperos (hinc eſt grauis)* Lego: *cui leua voluntas ſemper & ad ſuperos hinc eſt grauis exitus, aui Inſultare.* Sententia: cui prauus hic adfectus & ſemper, & inprimis ſi quando emittitur ex inferis, vt inſultet hominum malis, doleat ſecundis. Neque alia exeundi hinc cauſa. Exire autem Vmbras ad ſuperos & paſſim faciunt Poetæ, & credebant veteres per eas cauſas, quas explicat ſtatim v. 20. & 21. Nec alias putabant laruas, & illa, quæ dicit Appuleius *noctium occurſacula, buſtorum formidamina & ſepulcrorum terriculamenta.* Valerius Flaccus lib. 2. v. 385. *Patet ollis ianua lethi, Atque iterum remeare licet.* Lege reliqua. nam locus eſt ſingularis in hanc rem. neque aliunde inferiæ, parentationes. & omnia placamina manium. Aliter Petitus 3. Miſc. 12. nam Bernartius deſperat.

V. 89. *Nouis (ſic fama) ſuperbit*] Scripti: *ſcit fama.* Neque aliter legit Lactantius, qui explicat: *fama de eo loquitur: vel, notum eſt quod dico omnibus* Eodemque modo è ſcriptis repoſuimus lib. 5. v. 466. *ſcit cura deum* i. teſtor deos omnia curantes, vel ſiquidem

quidem

quidem curant. vbi vitium idem vulgo lib. 8. *ſcit iudicis vrna Dictæi*. Lib. 1. Achilleid. *Scit Dircæus ager*. Virgilius 11. Æn. *ſcit triſte Minerua Sidus, & Euboicæ cautes, vltorque Caphareus*. Sic ſæpe Tertullianus. In Apolog. *Scit M. Æmilius de deo ſuo Alburno*. Tale eſt Propertij: *Dixerit Aſcanius*.

V. 141. *Cum ſenior Talaonides*) Scripti meliores: *Tala onides*. vt & lib. 5. v. 19. vbi vulgo *Talaoniades*. Talaus, Talaion, Talaionides, vt Oedipodes, Oedipodion, Oedipodionides, Iapetus, Iapetion, Iapetionides. Homerus Ιλ. β. υἱὸς Ταλαϊονίδαο ἄνακτος,

V. 158. *Turba petat ſtudijs*) Membranæ: *petant*. Vt lib. 1. *Plebs Argiua litant*. Lib. 6. *Bellatrix ſedere cohors*. Et, *mox turba ruunt*. Lib. 7. *ſubeunt Tegeæa iuuentus*. Et eodem v. 806. *ſibi quiſque cauent*. vti quidem MSS. Lib. 1. Achill. *hilaris ſedere iuuentus*.

V. 164. *Et Achæa per oppida*) Nihil affectum eſt, modo diſtinguas: *viri (longum enumerare Pharaos Oebalioſque duces) & Achæa*. Et viri & matres, pro filijs nempe, optauere illas vel ſponſas vel nurus, per quas genus ſuum propagarent. Virgilius 11. Æneid. *Multæ illam fruſtra Tyrrhena per oppida matres Optauere nurum*.

V. 327. *Fractæque in pectore vires*) Tentat Bernartius, *fractoque*. Sed duo Lindenbrogij, duo ex noſtris optimi omnium: *fractæque in pectore quercus*. Sane paſcua ponunt in ſiluis ac ſaltibus veteres. Cicero contra competitores: *Alter pecore omni vendito & ſaltibus prope addictis paſtores retinet*. Vnde diuinus Poeta in principio operis: *& egreſſus ſiluis*. id eſt, paſtorum ſaltibus, vbi ſe bucolica ceciniſſe fingit. Non mirum igitur illic obuias arbores aut affligendo aut quaſſando expertum eſſe vires ſuas taurum. lib. 4. *ſiluas humeris & vtroque refringens Pectore, montano duplex Hyleus ab antro Præcipitat*. Ouidius de apro Calydonio: *Sternitur incurſu nemus & prolapſa fragorem Silua dat*. Sed

S Virgi-

Virgilium reſpexit lib. 12. Æn. *atque iraſci in cornua tentat Arboris obnixus trunco*.

V.338. *Et magnas iactantia pectora curas*) Placet omnino *latrantia*, receptum Lutetiæ à Lindenbrogio, quod & ipſi ſcriptis in quibuſdam inuenimus. Ab Ennio acceperunt: *animus cum pectore latrat*. Lucretius: *Nil aliud ſibi naturam latrare*. Petronio *tabes tacitis concepta medullis Intra membra furens curis latrantibus errat*. Vbi potuiſſent abſtinere *hiras* ſuas. Noſter in Glaucia: *admoto latrant præcordia tactu*.

V.382. *Et te mitis Eleuſis*) Meliores, *Eleuſin*: non hic modo, ſed & lib. 7. v. 411. *pernox vlulauit Eleuſin*. Et lib. 12. 131. *quamuis ſibi luget Eleuſin*. Et 637. *Hos Salamin populos, illos Cerealis Eleuſin*.

V.417. *Sola fides, qua torus*) Pronomen male conuenit ſententiæ. Scripti, *quam*. Scribendum: *quum torus*. Ea particula gaudent vti veteres, vbi vulgus ponit, *Quod*. Vt apud Terentium in Andria: *Deos quæſo, vt ſit ſuperſtes, quandoquidē ipſe eſt ingenio bono, Cumq; huic veritus eſt optimæ adoleſcēti facere iniuriam*. Heaut. *Idque adeo miror, cum tam ineptum quicquam potuerit tibi venire in mentem*. Adelph. *bonus es, cum hoc exiſtimas*. Defendimus etiam Liuio. *Fides* eſt argumentum fidem faciens. Iuſtinus lib. 9. *Ea primum fides inopiæ Scythicæ fuit*.

V.469. *Euolat Oenides. Vindex*) MSS. *Oeneæ*. Recte: modo aliter interpungas: *Euolat. Oeneæ vindex ſic ille Dianæ*. *Oenea* eſt Calydoniæ. Ou. lib. 8. met. *& Oeneos vltorē ſpreta per agros miſit aprū*.

V.484. *Iuuenum fidos, lectiſſima bello Pectora*) Meliores & plures: *Corpora*. Recte. Quorum vſus à corpore & manibus, *corpora & manus* dicuntur antiquis. Ouidius 3. Faſt. *totidem princeps, totidem pilanus habebat Corpora*. Liuius lib. 22. *transfugam ſine magnæ rei proditione venientem ad hoſtes nihil aliud quā vnum vile atque infame corpus eſſe*. Tacitus 3. hiſt. *Ipſum Othonem comitabātur ſpeculatorum lecta corpora*. Libanius βασιλ. συνήγετο μὲν ὄγκος χρημάτων, ἠθροίζετο πλῆθος σωμάτων. Hinc

&

& corpora nonnunquam pro ſeruis.

V.492. *Crebris arietibus vrbis*) Fruſtra excuſat Bernartius Virgiliano: *Intexunt abiete coſtas*. Quis non videt differentiam? Accedo igitur, licet inuitis omnibus libris, Grutero, qui conijcit: *crebris arietatibus*. Nam quod contractæ tres priores ſyllabæ in duas tamen breues ponuntur, fecit idem in *Tenuior*, vt in Soterijs: *Sperne coli tenuiore lyra*. Et reſtituimus alibi.

V.538. *Vaſto Chronij contorta*) Scripti *Chromis* aut *Cronij*. ſed legendum eſt, *Chthonij*. Χθόνιος vnus è Spartis ſiue draconigenis quinque apud Pauſaniam, inde vocabulum hoc frequentatum Thebis. Et huc applicari debere didici ex cod. antiquis lib. 3.v.170. *Hinc Chronium coniux*. Vbi omnes fere membranas: *thonium*, hoc eſt, *Chthonium*. Et lib.4. v.97. *Cernis Chroniumque Chrominque*. Vbi eædem, *Cthoniumque*, vel *thoniumque*, ſignificantes *Chthoniũq*; Eadẽ enim tribus his locis perſona memoratur.

V. 551. *Hos prodire iugis*) Contra omnes libros, probo, quod ingerit Lactantius: *Hos deire iugis*. Quæ & in noſtrorum optimo (à V.CL. Berneggero vtendum olim accepimus) inter verſus notata comparet: *deire, de iugis ire*. Et verbum ſingulare Statij eſt & conſuetudo præpoſitionem illam non pati coaleſcere cum vocali ſequẽti. Sic *deeſt* diſſyllabon & priori longa ponit. Lib.10. *Nec deeſt cœptis*. Lib.11. *deeſt ſeruitio plebes*. Quæ fruſtra viri docti habuere ſuſpecta. Reſtituendum immo & lib. 8. v. 236. *nullis deeſt ſuafabula menſis*. Sic enim meliores plurimi: alij *iam*, alij *que* perperam interponunt. Sic & lib. 6. *vacuus domino præiret Arion*. Habeo plura in hanc rem, sed differenda ſunt.

V. 573. *Terrigenas confeſſus auos*) Non tantum meliores codd. *confiſus*, ſed & Priſcianus lib. XVIII. vbi obſeruat & Græcis dici θαρρῶ τοῦτο & θάρρω τούτῳ addito ex Demoſthene οὔτε Φίλιππος ἐθάρρει τοῖς τότε οὔτ’ οὗτοι Φιλίππῳ.

V.583. *Et vertice tegmine noto Septus*) Optimi: *tegmina nota*: optime, quaſi eſſet ſeptus verticem

tegmine noto. ſicut & *indutus veſte & veſtem* dicimus. Sic lib. 7. v. 279. Amphion *lyram galea tauroque inſignis auito*, quod habent ſcripti, mutarunt. lyra *galeam*: quaſi non æque recte diceretur illud & commode explicaretur inſignis quod ad lyram, vel per lyram, quam habes, in galea.

V. 591. *ſed ipſa in ſocias errare*) Scribebam de coniectura: *ipſæ In ſocios*: & mox: *corpora turba Inuolui*, pro, *Inuoluit*: eſt enim, errabant & inuoluebantur. Poſtea vtrumque prius inueni expreſſum in ſcriptis. Iidem ſtatim. *manet ille ruentum*, vel *ruentis* non *cruentis*. Verum eſt: *manet ille ruentes Auguſtus telis*. id eſt, exſpectat, ſuſtinet.

V. 708. *Iamdudum oblita iuuentæ*) Scripti: *iam longum oblita*. Recte. ſic lib. 1. Achilleid. *iam longum cœloque domoque gregatæ*.

AD LIB. III. THEBAIDOS.

VErſ. 71. *Cunctiſque negatam*) Sic fecerunt ex *omnibuſque*, quod in vetuſtis etiã reperimus, cum deberent, *ominibuſque*, quod & habent optimi & erat procliue conijcere. Ex Virgilij ſeptimo: *Ilicet infandum cuncti contra omina bellum*. Decebat autem hoc dicere augurem, de quo præcedente lib. v. 692. *ille hæc præuiderat omina doctus Aeros*. ita enim reſtituimus è ſcriptis. Hoc lib. v. 525. *e'ara regione profundi AEtheros*. vbi vulgo, *AEtheris* Sic alibi, *Heſperos, Tityos*, & plurima eiuſmodi.

V. 163. *Miſerandaque funera paſſi*) Ingenti conſpiratione ſcripſi: *numerandaque*. Nec legit aliter Lactantius, explicatque: *qui inter paucos nec in magno prælio concidiſtis*. Quaſi non poſſit & inter paucos eniteſcere virtus. Placet coniectura Gruteri: *muſſandaque funera paſſi*. Quippe vt violatores iuris gentium cæſi erant. Ou. lib. 3. met. *Eſſemus miſeri ſine crimine ſorſque querenda, Non celanda foret*.

V. 170. *Aſtioches puerique*) Eiuſdem Gruteri eſt *hinc mater Penthea clamat Aſtyoche; pueriq;* Quod ſecutus ſum, nã & bonæ notæ ſcriptus ſic habebat.

V. 202.

V.202.*Specula temerante prophana*) Scripſi, *temerare*. Videtur dixiſſe ad ſacros fontes *prolapſum temerare*, vt eos temeraret ac violaret, ſpecula prophana.

V. 211. *Io quantum crudele rubebitis amnis*) Omnes fere, *quanti*. quam exuberantes, quã reſtagnantes. Duo in amnibus ſigna cladium promittit: fore enim vt & creſcant & mutato colore ſiint.

V.368. *Vitaque nocens*) Meliores: *vitæque nocens*. vt lib. 1. *Fortunatæ animi*. Lib. 4. *Ah miſeri morum*.

V.420.*Deus armiger*) Rectius ſcripti, *armifer*, nam illud ſatellitibus vocabulum attributum. Lib. 4. *armiferi Getæ*.

V.438.*Tua Mycone Gyaroq; reuelli*) Sic quidem & apud Virgilium edunt: *Mycone celſa Gyaroque reuinxit*. Sed hic MSS. *Mycono*. eſt enim Μυκονος Græcis, atque inde prouerbium: πάνθ᾽ ὑπὸ μίαν Μυκονον. Nec, opinor, aliter ſcripſit Virgilius.

V.443.*Generiſque tumentibus amens*) Liber optimus: *aniens*. An fuit *angens*? & dixit intellecto ſτω ſe, cum & *angor animi* dicamus? Sequenti verſu meliores: *daret armis iura feraſque Gentibus incuteret ſtimulos*. non *nouoſque*.

V.504. *Placabile plauſerit omen*) Omnes mihi viſi, *planxerit*. Quod reiectum ſuperioribus editoribus credo tanquam male ominatum & non conueniens bono augurio. Sed & eſt verbum medium, nec ſpretum ſemper in lætarum rerum deſcriptione. Catullus in Argonauticis, vbi Bacchi comitatum deſcribit: *Plangebant alij proceris tympana palmis*.

V.563. *Ceruis inexperto*) Nouo alij, alij *indiſcreto*, *incerto* codices inter verſus interpretantur; ſed accedo nonnullis, qui habent, *inexpleto*. i. plurimo, abundanti. vt lib. 8. *Ille ego inexpletis ſolus qui cædibus hauſi Quinquaginta animas*.

V. 564. *Debile vulgus Scrutamur*) Inueni vbique; *nos prauum ac flebile vulgus Scrutati penitus ſuperos*. Illud quidem frequens noſtro, vt in præteritis verbum ſubſtantiuum omittat quacumque perſona.

Quod oſtendimus ei noxæ fuiſſe ad vxorem *: ter me nitidis Albana ferentem Dona comis, ſanctoquè indutum Cæſaris auro Viſceribus complexa tuis,* Sic enim omnes libri veteres: vbi fecerunt *vidiſti*. Sed *complexa*, eſt,complexa es: vt hic, *Scrutati*, eſt, ſcrutati ſumus. Lib. 7. v. 158. *Eſto, olim inuitum iaculatus nubibus ignem.Credimus*. Ita membranæ. i. iaculatus es, vel fueris. non *iaculatum*,vt vulgo.

V. 583. *Horrenteſque ſitu gladios*) Et optimi & plurimi: *Hærenteſque*. Nec dubitandum, quin verum ſit. Intelligit enim præ rubigine non poſſe è vaginis educi.

V. 619. *Tandem prorumpit adactus*) Nihil eſt, quod improbet membranarum, *tandem prorumpere adactus*. Intelligitur enim, vt frequentiſſime, hæc effatur.

V. 692. *Gemituque profundo*) Effet, ſuſpiritu alte ducto. Meliores tamen & ſatis multi, *propinquo*. Quo videtur delicatius, inſinuatque merito frangi eam & molliri, nec durare vlterius poſſe, cui tam vicini gemitus nihil quietis concedant.

V. 696. *Generique iacentis*) Potiores, *tacentis*. etiam non te interpellantis, aut eo miſerioris, quod ne loqui quidem rem ſuam audet. Vt de Sequanis Cæſar, eorum *hos eſſe miſeriorem grauioremque fortunã quam reliquorum,quod ſoli nec in occulto quidem queri nec auxilium implorare auderẽt*.Nõ debes exſpectarer donec ille te appellet: res ipſius humiles & exſilium & iniuria ſatis pro tacente loquuntur.

V. 698. *Generis pudor obuia prima*) Nihil hic mentis ſanæ. Sed ſcribendum, vt coniectura deprehendit olim Gruterus,& inuenit in MS. poſtea Behotius: *huic olim generis pudor*. hæc proles tui generi, ſi perpetuo patrem habebit exſulem, pudorem habebit ſui ortus. deinde: *ò vbi prima Hoſpitia*.Recordare illius noctis, cum primum hoſpitem recepiſti maritum meum, & dextra dignatus es & generum deſtinaſti.

AD LIB. IV.

VErſ.49. *Tranſmiſſi ab origine reges*) Quā multi reges Drepani ſcopulos & Sicyonis culta ſerunt? Paruulum mendum omnes ſcriptos editoſque libros infeſtat. Lege: *tranſmiſſi ab origine regis*. Nimirum Adraſti. Lib.2. *Quis te ſolio Sicyonis auitæ Excitum infrenos componere legibus Argos Neſciat?*

V.57. *Seu tecta Mycenis*) Forte ſcripſit, *Mycenes*. Homero Σπάρτη καὶ ἀρυάγυια Μυκήνη. Silio *Agamemnoniam gratiſſima tecta Mycenen*.

V.117. *Qui ripat, Lyncae, tuas*) Scripti. *Lichie*, aut *Litie* aut *Ircie*. Scribendum, *Lyrcie*. Strabo teſtatur Inachum fluuium habere τὰς πηγὰς ἐκ Λυρκείου τοῦ κατὰ τὴν Κυνουρίας ὄρους τῆς Ἀρκαδίας; Ouid. lib.1.de Io: *iam paſcua Lernæ, Confitaq; arboribus Lyrcea reliquerat arua*. Inde haud dubie & huic amni nomen. Memorat & infra in eadem vicinitate Inachi: *aret Lyrcius & ingens Inachus*.

V.125. *Dexter Iaccho Collis*) Ex Homeri:) καὶ ἀμπελόεντ' Ἐπίδαυρον. Cuius κατάλογον πῶς operæ pretiū eſt cū his conferre. Itaque interpungendū poſt *negat*: tollenda autem diſtinctio poſt *Dyme*.

V.176. *Prominet arce gigas*) Videndum an à tumoris crimine poſſit excuſari Statius, ſi *arcem* galeæ dixerit. Non incommode poſſis alioqui: *galeaque coruſco Prominet ære gigas*. Supra: *capiti tremit ærea caſſis*.

V.183. *Multos Thamyris damnatur*) Homeri: καὶ Δώριον, ἔνθα τε Μοῦσαι Ἀντόμεναι Θάμυριν τὸν Θρήικα παῦσαν ἀοιδῆς. Et Lucani: *Dorion ira flebile Pieridum*. Sed ſcri-bendum: *mutus Thamyris damnatus in annos*. Ita punitus, vt in reliquum viueret θεσπεσίην ἀφαιρεθεὶς καὶ ἐκλελησμένος κιθαριστύν *Muti anni*, quibus canere deſijt neſcitque. Virgilius 12. Æneid. *Scire poteſtates herbarum vſumque medendi Maluit & mutas agitare inglorius artes*. Simpliciter eſt artes non canoras, nihil tinnientes, non Muſicas. Nec tam de medi-

cina dicitur propriè (vt omnes acceperunt, ſollicite quærentes, quare medicina dicatur *ars muta*) quam de omnibus aliis ſtudiis artibuſque poteſt dici præter cantum, augurium & ſagittas Apollinnam & hæ canoræ. Noſter in Herc. Surr. *ſocius tibi grande ſonabit Alcides, tenſoq; modos imitabitur arcu.* Ψαλμοὶ τόξων apud Euripidem: Maluit aliam artem quam cantus vel carminum. Ea fuit ſane medicina, ſed non propterea ſingulari aliqua de cauſa muta eſt magis, quam quicquid habetur artium præter iſtas Apollineas. Sic & addit *inglorius*, non quaſi ex medicina nequeat eximium nomen comparari, ſed quia Poetarum præcipuum eſt *otia vitæ Solari cantu ventoſaque gaudia famæ Quærere*, & hi non aliunde magis quam ἐκ τῶν Μουσῶν κλέος ἔρχεσθαι arbitrantur. Sic Cicero *mutas artes* dicit, exemplo picturæ & ſtatuariæ, omnes illas quæ ſunt præter eloquentiam. Lib. 3. de Orat. *Et ſi hoc in his quaſi mutis artibus eſt mirandum, & tamen verum eſt quanto admirabilius in oratione atque lingua?* Mendum idem ſuſtulimus è Valerio Catone in Diris: *Muta prius fuerit, quam non mea libera auena.* Omnia prius fient quæ fieri nequeunt: denique conticeſcet prius, quam deſinat eſſe libera, Muſa mea. Plura ad rem pertinebat, ſed iam exceſſimus limites præſcriptos. Addendum tamen in melioribus eſſe, *præceps qui:* placetque ſublata interrogationis nota: homo, inquit, ſtolidus & temerarius, qui non recordatus ſit Marſyæ caſum.

V. 227. *Et oliuiferi Eurotæ*) Sane & nobis in bonæ notæ membranis obuium fuit: *& oloriferi.* quod in Pariſienſi receptum. Hic eſt enim, qui in 10. Thebaidos laudatur, *falſo gurges cantatus olore.* Nec aliunde in Epith. Stellæ: *Amyclæos ad frena citauit olores.* Itaque non temere reiiciam.

V. 237. *Auget reſupina maniplo*) Cur non cum membranis: *maniplos.* Et mox: *Qui te, flaue, natant.* Si deſcriberet Siculos, ferres forte *notant*, quippe penes quos ille ſe impermixtum mari ſpectandum dare credebatur. Et decet Piſæos ſudore

& pul-

& puluere è palæſtra contracto Alpheum ſuum natare, vt Spartanos Eurotan.

V. 386. *Rhipeque & Stratie*) Homeri Ῥιπήν τε Στρατίην τε καὶ ἠνεμόεσσαν Ἐνίσπην.

V. 319. *Teneroque vnde*) In duobus optimis reperi: *tenero vnde improba pectore virtus?* Quod prorſus verum iudico, & τὸ *que* adiectum ab iis, qui ius Poetarum in talibus ignorabant. Virgilius lib. 6. Æn. *Nomen & arua locum ſeruant: te amice nequiui Conſpicere.*

V. 375. *Iam Tyrios ſudaſſe*) Non ſpernendum fuit ſcriptorum: *Nam Tyrios*. cum & vim eandem & elegantiam habeat. Finem huius membri recte format Bernartius, ſed oblitus eſt addere interrogationis notam: *petris, cui non & ſcire licentia paſſim Et vidiſſe fuit?* nam iſta, ſudaſſe Lares Thebanos &c. quis non tantum indulſit ſibi, vt & ſe ſcire & vidiſſe diceret? Apud Ouidium lib. 8. met. Oeneus *vultuſque ſeniles Fœdat humi fuſus ſpatioſumque increpat æuum. Nam de matre manus diri ſibi conſcia facti Exegit pœnas.* Noſter in fine Achilleid. *Nam procul Oebalios in nubila condere diſcos &c.* Vbi etiam vulgo fecerunt, *Iam*.

V. 402. *Communemque petis defendere campum*) Optimi: *defendere montem*. Recte, nam ibi quoque ſaltus paſcui. Virgilius 2. Æn. *ſtupet inſcius alto Accipiens ſonitum ſaxi de vertice paſtor*.

V. 455. *Nemora aduoluit*) Qui poteſt bonus Tireſias? Immo *aduoluunt*, vt eſt in ſcriptis, ſcilicet miniſtri ſacrorum, & qui aderant.

V. 528. *Dominique ſilenti*) Libri optimi, *ſilentes*. Recte omnino. Sed præterea collegii Magdalenſis Oxonii membrana, *dominoque*. Plutoni videlicet. Verumtamen, cum in omnibus aliis ſit *dominique*, libenter applaudo ingenio Nicolai Heinſii, ſcribentis: *dominiſque ſilentes Adnumerat populos*: ad Claudianum. Statim meliores: *maior ſuperimminet ordo*. non *ſupereminet*. Quaſi diceret hoc quoque illic eſſe miraculi, vt ſemper plures numerandi reſtent quam numerati ſint.

V. 593. *Hic grege condenſo*] Sane eſt in ſcriptis nonnullis, vnde Bernartius admiſit: ſed male. Nam eius auctores vitioſa diſtinctione ſunt decepti, cum coniungerent, *hi pugnaces animæ*. At duo iſta verba addenda ſunt in præcedentem proxime parentheſin: & ita euidens eſt τοῦ *hi* neceſſitas. *Quid autem Hi grege condenſo (quantum arma & vulnera monſtrant, Pugnaces animæ) nobis* &c. intendunt manus. Δεικτικῶς.

V. 609. *Sed profilit vltro*] Lindenbr. notat è ſcriptis: *proligit*. In noſtris fere omnibus clare: *prolicit*. Veriſſime: ad ſermonem inuitat. Plautus Curculione: *Eius amor cupidam me huc prolicit per tenebras*.

V. 676. *Et reſides ferro*] Corrige ex memb. *& reſidem ferro petit improba Theben*. Seruius ad 5. Æneid. *Vrbe Mycenæ, Græce dixit: vnde ſingularem numerum poſuit. Mycenæ autem ſicut Thebe. Iuuenalis: Atque vetus Thebe centum iacet obruta portis*.

V. 671. *Et longe recalet furor*] Fortaſſe non improbandum, quod in nonnullis reperio: *ex longo*. Vetus illa ſimultas atque odium nouercæ erga me recrudeſcit.

V. 688. *Præcipue Nemees*] *Præcipuus* paſſim & ego reperi. Cur faſtidierunt? An quicquam frequentius Poetis quam adiectiuo vti pro aduerbio?

V. 697. *Aſt illi tenuis percurrere*] Bini omnium optimi: *tenuior*. Qui poſſim ſpernere? memor illius lib. 5. v. 607. *tenuia oſſa patent*. Vbi etiam mutarant. lib. 6. *Obnubit tenuia ora comis*. Lib. 10. *inſtantem cornu tenuiore videbat Luna diem*. Sed, inquis, ſufficiebat, *tenuis*. Sane: ſed & ſufficiebat *ſenex*, vbi toties dicunt *ſenior*, & *iuuenes*, vbi toties *iuniores*. *Illi* legit Lactant, Scripti tamen omnes, *illis*, & appingunt interpretationem, *Nymphis*, vel *aquis*.

V. 722. *aduoluenſque natantia*] Vt quiſque fide & ætate præcellit, exhibet: *aduerrenſque natantia ſaxa Charadrus*. Scholion optimi: *trahens rapiditate ſua*. Recte: prouoluens & agens ſecum, vt ſolent ſcopis purgamenta, qui verrunt. Supra: *longa ſpumantem valle Charadrum*.

V. 724.

V.724.*Fluctibus Aſterion*] Quidam *fructibus*, vti legit quoque Lactantius, hunc dicens Eraſino contrarium: nam cum ille ſit populator arborum, hunc eſſe fructibus æquum. Sed in vtroque fallitur. Nam *nunquam audax in ripis* deſcribitur Eraſinus: ergo nunquam egrediens ripas, nunquam arborum populator: Aſterion autem *æquus fluctibus*, id eſt tanto rumore ac ſonitu labundus, vt mare poſſit videri. *ille alta per auia notus Audiri*. Sic enim magno conſenſu ſcripti, non *ſuetus*.

V.790.*locat ponitque negantem*] Cuius apparet fatuam eſſe coniunctionem verborum, *locat* & *ponit*. Itaque ſuſpicabar olim, *ponique*: quod mihi firmarunt poſtea plane exhibentes membranæ. Acceſſit vnus ex optimis, qui pro varia lectione interverſus oſtentat: vel, *ponique negantes*. Fuit igitur: *ponique negantis Floribus adgeſtis & amica murmure dulces Solatur lacrimas*. Lib. ſequente: *clauumque audire negantem*.

V. 843. *Neque enim tibi cana reportat*] Optimi quique, *repoſtas*. coaceruatas & diu ſeruatas.

AD LIB. V.

VErſ. 113. *Quod coniuge pectus*] Placet, quod in quibuſdam ſcriptis: *quæ coniuge pectus Intepuit*. Vt quarto Theb. *genas fulgebitis auro*. Ouidius lib.2. met. *illa ſuo toties cum pectore iuncta Pectora*.

V. 220. *Quid te flaue Cydon?*] Tolle interrogationem, & bis pro, *quid*, ſcribe, *quod*. Eſt enim ſimplex narratio: & coniungendum: *quod vidi*. Non aliter ſcripti. Sed mallem mox: *quemque inter ſerta toroſque*. Vbi ſcripti alij, *quodque*, alij *quamquam*.

V. 285. *Et noſtrum viſus*) Male libri Bernartiani *noſtros*. non enim refertur ad *viſus*, ſed ad *iter*. Et vmbris arcentibus aliorum viſus, impedientibuſque ne nos conſpiceremur; ille longæ flammæ ductu oſtendit qua nobis eundum eſſet.

V.290. *Nec fletibus vnquam Fit*) Si abeſſet τὸ *vnquam*, non mouerem. Nam infra hoc libro: *nec iræ ſit mora*. Et lib.2. *Fit mora conſilio*. Sed nec ſimplex

S 6 eſt

eſt affirmatio. Ergo ſcribe: *nec fletibus vnquam Sit modus alternis, ni iam*. Finem non feciſſemus flendi, niſi inſtaret dies.

V.387.*fretaque indignantur & auſtri*) Quid eſſe dicam, quod optimi quique: *& auſtros*. vt indignatio ſit Argonautarum, non maris & ventorum. An ita voluit intelligendos dare ingentes animos ſemideum regum, à quibus tam longe abfuerit rerum terribilium metus, vt periculis ad iram magis accenderentur? & ea his quoque laborum & fortitudinis cauſas eſt? Sane & Hippomedō potius indignatur & inuidiam facit, quam precatur, quum ait lib. 9. *Fluuione (pudet!) Mars inclite, merges Hāc animā?*

V.410.*Iphiton attonito manifeſtus*) Rectius cenſeo: *Iphiton attonitæ. manifeſtus*. Nos, quibus redierunt in pectora ſexus, cernimus heroas attonitæ & perculſæ.

V.426. *Donec ab extremo cuneo*) Meliores: *extremæ cuneo ratis*. Vt apud Terentium *prima fabula*, apud Ciceronem *prima prouincia*. Et iterum ille: *eſt mihi conclaue in vltimis ædibus*. Alter: *Appius vt audiuit nos venire, in vltimam prouinciam ſe coniecit*.

V.762. *Lemæos celebratur alumnis*) Nihil ſollicitare ait, Bernartius: Lipſii tamen codicem acute: *clamatur alumnis*: alluſumque haud dubie ad parientium clamorem Lucinam inuocantium. Metuit tuta: nam nos illud idem, *clamatur*, in ſex ſcriptis, in quibus optimi, legimus. Sed quod extra dubium ponit, id non modo dubium, ſed & falſum eſt. Si dixiſſet alludi ad eiulatum naſcentium, dixiſſet aliquid. Epicedio in puerum: *Poſcentemque nouas trepidis vlulatibus auras Inferui vitæ*. In Glauciam: *ac prima lucida voce Aſtra ſalutantē*. Plinius præf. lib.7. *Hominem tantum nudum, & in nuda humo, natali die abijcit ad vagitus ſtatim & ploratum, nullumque tot animalium aliud ad lacrimas, & has protinus vitæ principio*. Nondum tamen totum. Nouimus patres & nimis experimur. Ad Menecraten: *dulci ſtrepit ecce tumultu Tot dominis clamata*

do-

domus. Valerius Flaccus lib. 1. *Clamantemque patr procul oſtendebat Achillen.*

V. 575. *Nemorumque per auia)* Optimi: *nemorumque per acra denſi Diſſultant nexus.* Quod nolim ſpernere. Implicitos inter ſe arborum fruticumue ramos mole atque impetu venientis ſaxi diſcuſſos eſſe & in vicinum aera reſiluiſſe ait Lib. 6. de Tantalo: *non qui fallacibus vndis Imminet, & refugæ ſterilem petit aera ſiluæ.*

V. 579. *Super hæc tua membra)* Scripti magno numero: *ſuper hæc mihi membra giganta.* Optime: τὸ *mihi* eleganter παρέλκει. Sic l. 8. Tydeus: *vbi autem Eregius dux ille mihi?* Lib. 9. v. 160. *ipſe manu Tyria tibi captus Adraſtus.* Sic enim membranæ: non *iam captus.* Lib. 2. Achil. *Nam mihi quis vatum dubijs in-caſibus auſit Fata videre prior?* Vbi ſubiecerunt, *te.* Silius lib. 1. in perſona Iunonis: *ſimiliſque mihi per Celtica rura Sanguine Pergameo Trebia &c. fluat.*

V. 593. *Iam tela popoſcerat Ætna)* Tardum hoc; propius quod ſcripti: *è ſumma iam tela popoſcerat æthra.* Virg. 3. Æneid. *nec lucidus æthra Siderea polus.* Noſter lib. 10. *Ipſa dato nōdum cœleſtis regia ſigno Sponte tonat.* Iupiter apud Ouidium fulminaturus Phaethonta, *ſummam petit arduus arcem, Vnde mouet tonitrus, vibrataq; fulmina iactat.*

V. 625. *Lemnon & Argos Sueta loqui)* Quid Iaſoni cum Argis? quid ergo etiam Hypſipylæ? Scribe: *& Argo.* Nauim ſcis intelligi.

AD LIB. VI. THEBAIDOS.

VErſ. 77. *Spes auidæ! quas non)* Si τὸ *ſpes* accipiamus pluratiue, nihil eſt, cui coniungatur τὸ *credula.* Inueni in optimo codice adſcriptum ſcholion: *quia mater non credit filium pertinguere ad ætatem adſectam.* Sed quemadmodum intellectu poterimus huc inſerere, *mater!* Immo & quæ præcedunt quinque verſibus, & quæ ſequuntur quatuor patris ſolius mentionem habent. Scribe: *Spes auidi, quas non, in nomen credula, veſtes.* Neque tam

male

male ominatam rem, quam fingit Scholiaſtes, patri feſtinationis cauſam fuiſſe putandum: ſed quia bonorum parentum vota ſemper ſunt auida. *In nomen credula* eo reſpicit, quod vocabulum filij non ab incipiendis belli Thebani malis, ſed à ſuperandis fatis, quibus quaſi dominaretur, dictum ſibi finxit, & perſuaſit.

V. 109. *Citius nocturna peredit*) Scribendum ex membr. *peregit Flamma nemus*. Lib. 5. *longus vix tota peregit Membra dolor*. Valerius Flaccus lib. 1. *peragit Clauis Actora quercu*. Eodem ſenſu, quo, co nfecit.

V. 153. *Hæc illa, & creditis*) Malim: *hac illa (& creditis auſam?) Hac pietate potens*. Hacne inſigni eſt illa, (quis credat tantum bonæ mentis, tantum animorum ei fuiſſe!) hac, inquam, inſigni pietate clara. Effinxit ex illo Virgilij: *en dextra fideſque, Quem ſecum Iliacos aiunt portare penates, Quem ſubijſſe humeris confectum ætate parentem.*

V. 160. *Matre magis ſolam noſſe*) Sane veteres *Nate magis*; quod tamen verum eſſe non apparebit, vt ait Bernartius, propius rimanti, niſi & aliud quid vitii hic, quo laborant omnes libri, ſuſtuleris. Quorſum enim *magis ſolam?* ſi enim *magis*, non vtique *ſolam*: ſin *ſolam*. non vtique *magis*: hæc duo in eodem membro male conueniunt. Lege: *atquin & blandus ad illam, Nate, magis*. (ſcilicet eras, quam ad me.) *ſolam noſſe atque audire vocantem*. Hoc quoque I. Grutero in mentem venerat.

V. 213. *Centenus vbique Surgit eques*) Multo elegantius optimi: *centenus vbique Vrget eques*. Vtitur verbo ſine caſu eodem modo, quo in eadem re *ruit, inſtat, & incubuit*, ſolent vti. Sed & in aliis non infrequens. Virgil. 3. Georg. *longique vrgent ad litora fluctus*. Horat. lib. 1. Sat. 2. *tanto acrius vrget*. lib. 2. Sat. 2. *hac vrget lupus, hac canis angit*. Valerius Flaccus lib. 3. *ſic contextis vmbonibus vrgent*. Agit, agitat equos.

V. 222. *Dextro gyro*) Fidiſſimi: *dextri gyro*. Hoc lib. 6. *dexterque exerrat Arion*. Vt Silius: *nunc leuus*

uus in orbem, Nunc dexter breuibus flexo per deuia gyris . Virgil. 9. Æn. *Lyncea tendentem contra* &c. *connixus ab aggere dexter Occupat* .

V. 243. *Accelerante manu)* Meliores *acceleraſſe manus*. Et certe melius modo bene interpungas: *deprenditur vnus in ortu:(Mirum opus acceleraſſe manus :)ſtat ſaxea moles* . Nonus dies erat, cum ecce (res mira tam breui tempore abſolui potuiſſe : vel, quantum eſt hoc miraculum operis adeo feſtinari potuiſſe .) iam erectum erat monumentum .

V.243.*Rerumque effictus in illo)* Sic à Bernartio. Scripti tamen omnes, *effectus* . quod eſt, artificioſe factus, elaboratus . Lib. 4. *perfectaque viuit in auro Nox Danai* . Appuleius de ſtatua Bathylli : *qua nihil videor effectius cognouiſſe*. Sen. ep. 27. *Multum reſtat operis , in quod ipſe neceſſe eſt vigiliam , ipſe laborem tuum impendas , ſi effici cupis* . Vbi fruſtra nonnemo,*perfici*.Fab.præfat.lib.6.*Tum ſi qua minus fuerint effecta ijs , quæ leuius adhuc adflicti cæperamus*.Lib.8.3.*nam quicquid in ſuo genere ſatis effectum eſt , valet* .

V.250. *Fama vocat cunctis)* Scripti quidam, *cunctos*,mutata diſtinctiône. Forte fuit: *auidum pugnas viſendi vulgus inermes (Fama vocat) iunctis aruis ac mœnibus adſunt Exciti*.Iunctis,id eſt,vicinis.

V.270.*Duro Tirynthius ingens)* Membr. *angens* , nam & ſic proprie interfecit leonem ἄτρωτον. Apollodor. καὶ περιθεὶς τὴν χεῖρα τῷ τραχήλῳ κατεῖχεν ἄγχων ἕως ἔπνιξε.Noſter l.4. *cum colla minãtia mõſtri Angeret,& tumidos animam anguſtaret in artus*. Sen. Herc. Octæo: *Hiſne ego lacertis colla Nemeæi mali Eliſa preſſi?* Sic enim leg. non *ſpolia* .

V. 274. *Latus arundineæ)* Duplex vitium oblatum huic verſui . Quid enim ita lætus Inachus, cum ſtatim ſequatur:*iam prona dolorque parentis?* Dein *lætus & recubans* nihil ſuaue ſonat . Lege, quo ducunt & membranæ : *Leuus arundineæ recubans ſuper aggere ripæ* . *Leuus recubans* eſt in leuum flexus ſiue inclinatus recubans.Vt Virg. Æn.lib. 6. *aduerſo recubans immanis in antro*.lib. 9. *ſeptem ſurgens ſeda-*

ſedatis amnibus altus Per tacitum Ganges. lib. 10. *pronus pendens in verbera*. l. 11. *ſibilat ore Arduus inſurgens*. Et, *immenſus ſurgens ferit æthera clamor*.

V. 301. *Priorum Fama patet*] Lege cum membr. *Neptunus equo (ſi certa priorum Fama) pater. primus teneris*. Habes inferius: *omneſque adſuetus in oras Cœruleum deferre patrem*. Virg. 3. Georg. *Neptuniq; ipſa deducit origine gentem*. Hunc ei patrem, Cererem matrem finxere. Vide Pauſaniam in Arcadicis.

V. 310. *Ille etiam ferus*] Nihil differunt ſcripti. Legendum tamen: *illi etiam ferus*. ne ipſi quidem Herculi ſatis morigerus. Phœbus ad Phaethontem apud Ouidium lib. 2. *Vix me patiuntur, vbi acres Incaluere animi*.

V. 389. *Protheus verſarat*] Ignorabilis antiquis ille *Protheus*. Scribe: *Prothous*. Sic membranæ, & hoc nomine cum alibi Statius tum Homerus & paſſim Poetæ vtuntur.

V. 456. *Iterum axibus axes Inflicti*] In quibuſdam bonæ notæ libris eſt: *Inflecti*: alicubi & annotatum: *pro inflectebantur*. Forte ſcribendum: *iterum axibus axes Infligi*.

V. 511. *Erigit ad curſum comitum caput*] Non toleraſſent, opinor, tam diu hoc vitium, ſi τὸ *comitum* intellexiſſent. Nihil tamen membranæ mutant, niſi quod optimus inter verſus, vel *occurſu*. Lege: *Erigit occurſu comitum caput*. *Comites* ſunt miniſtri, aulici, ſatellites Lib. 11. *Non deſunt regi comites: fine mœnia pulſet Irritus*.

V. 524. *Increpitans Schetumque*] Ita Bern. è vett. cum antea legeretur: *Aſcheton increpitanſq; leuem*. Atqui ſupra erat dictum eodem de Amphiarao: *rapidum Danaeius augur Aſcheton increpitant*. Et apparet ratio nominis, ex ἄσχετος, veloci equo congruentiſſimi. *Schetus* autem iſte vnde?

V. 630. *Audierat, dictoque fauent*] variant ſcripti. Alii, *dictoque parent*: quidam, *dictoque manent*: quibus ſubſcribimus. Virgilius 2. Æn. *Tu modo promiſſis maneas ſeruataq; ſerues Troia fidem*. Et alibi: *at tu dictis, Albane, maneres*. Cic. ad Attic. 7. 15.

Cæ-

Plerique negant Cæſarem in conditione manſurum. Cæſar. 1. Gall. *ſi in eo manerent, quod conueniſſet. ſtipendiumque quotannis penderent.* Mela. 1. 7. *poſtquã in eo, quod cõuenerat, non manebatur.* Plato lib. 1. de repub. ἀλλὰ πρῶτον μὲν, ἃ ἂν εἰπῶσι, ἐμμένει τούτοις.

V. 664. *Redit illa ingloria diſco*) Optimi: *rediit ingloria diſco.* Vt lib. 1. *& ſæuæ periit iniuria menſæ.* Lib. 8. 517. *rediit ardore remiſſo Vultus.* Sic iidem non *rediitque.* Lib. 10. 26. *ſubiit vltricia Tydeus Tartara.* Vbi pariter vitiarant.

V. 679. *ſed cælum dextra metitur*) Multo elegantius duo optimi: *ſed cælo dextram metitur.* id eſt, quid dextra valeat, in cœlum miſſo diſco experitur. Accedit tertius Behotij codex.

V. 718. *Exegit Vlyſſem*) Poſt hunc verſum ſequebantur tres alij in membranaceo codice, qui olim Bil. Pircheimeri, nunc Arondeliæ Comitis eſt, viſus mihi beneficio viri omni laude excellentis Franciſci Iunij. Verſus autem illos nec nimis adfirmabo Statij eſſe, quia in vno ſolo codice reperi; nec excludere omnino poſſum, quia ab ingenio eius alieni non ſunt. Erant ibidem ſic ſcripti:

Sic & Aloidæ, cum iam calcaret Olympum
Deſuper Oſſa rigens, ipſa glaciale ferebat
Pelion, & trepido ſperabant iungere cælo.

Apparet legendum eſſe, *celaret*, id eſt, obtegeret impoſitum, & *ipſum gl. ferebant.* Habes lib. 10. *quales mediis in nubibus æther Vidit Aloidas, cum creſceret impia tellus, nec adhuc immane veniret Pelion, & trepidum iam tangeret Oſſa Tonantem.* Eodẽ ordine quo apud patrem Poetarum. Ὄσσαν ἐπ' Οὐλύμπῳ μέμασαν θέμεν, αὐτὰρ ἐπ' Ὄσσῃ Πήλιον. Aliter collocat Ouid. lib. 1. metam. *Tum pater omnipotens miſſo perfregit Olympum Fulmine, & excuſſit ſubiecto Pelio Oſſam.* Ita enim legendum, & hoc velle veteres libros exiſtimo, cum *ſubiecto* habent potius quam *ſubiectum.* Virgil. 1. Georg. *Ter ſunt conati imponere Pelio Oſſam, Scilicet, atque Oſſæ frondoſum inuoluere Olympum.* Hunc igitur ille ſecutus.

V. 742. *Materiam ſuadebat amor*) Puto rectius diſtin-

diſtingui: *& brachia finxit Materiam: (ſuadebat amor) tunc ſæpe*. Per epexegeſin, vt ſit, inſtar materiæ. Plato lib. 2. de repub. Virgilius lib. 6. Æneid. *fera corda domat fingitque premendo*. Eiuſdem eſt, *ſuadebat amor.* Lib. 9. *Suadet enim veſana fames*.

V. 794. *Auerſus fugit*] Hoc timoris eſt, non artis, terga dare. Scribe: *ſed non tamen immemor artis Aduerſus fugit*. Retrocedit facie obuerſa.

V. 872. *Ictumque in colla minatus*] Lege ex optimis: *fictumque in colla minatus Crura ſubit*. Valerius Flaccus in certamine Pollucis & Amyci: *dextramque parat, dextramque minatur Tyndarides. redit huc oculis & pendere Bebryx, Sic ratus. ille autem celeri rapit ora ſiniſtra*. Noſter lib. 12. *fictumque ac triſte renidens*.

V. 875. *Ingentis mole ruinæ*] Sic quidem & ſcripti. Malim tamen: *ingentis more ruinæ*. Lib. 7. *properatur in hoſtem More fugæ*.

V. 899. *Tandem preſſus humi*] Meliores: *Tandem pectus humi*. Recte ſane, ſiue iungas extenſus pectus & in pronam aluum, ſiue extenſus in pectus & pronam aluum.

AD LIB. VII.

VErſ. 6. *Boreamque illabero ſaltu*] Aut male oculis vſus eſt aut alius fuit Buslid. quo vſus eſt Bernartius: nam cuius nobis copia facta, *Borean inlabere*: ſic & duo alij optimi: cæteri quoque fere: *Borean illabere*. Nec mutari hoc verbum patitur τὸ *medium*. Bene penitus in Septentrionem.

V. 17. *Quod Iſthmius vmbo Detinet*] Melius libri: *Diſtinet*. diuidit ac ſeparat. Virgil. *dum diſtinet hoſtem Agger murorum*. Vt, *tranſtinet commeatus trãs parietem*, Plauto, & *continet*, hoc eſt, patet, extenditur, continuatur; & *pertinere* frequens Cæſari pro extendi, porrigi: ſic in contrarium, *diſtinere*. Nam

&

& iſta licet κυριολεκτικῶς efferantur, tamen ſic dici cœpta ſunt per intellectum τ̃ ſe. Notauit & Bernartius.

V. 20. *Sedent ad buſta ſepulchri*] Immo *iuſta*, vt in melioribus eſt. Ludorum funebrium ſolennia. Erat idem vitium lib. 4. & correxeramus, ſed præuenti à Cuiacio.

V. 125. *Tanta eſt audacia Thebis*] Optimi: *tanta autem audacia Thebis?* Eleganti ἰδιωτισμῷ, quem ſeruauerunt Comici. Terentius Hecyra: *Tamen pol eundem iniurium eſt eſſe omnibus*. Sy. *Iniurium autem eſt vlciſci aduerſarios?* Quaſi eſſet: *itane iniurium eſt? itane tanta audacia Thebis?*

V. 155. *Exſcindiſne tuas*] Liber optimus: *Exſcindenſne*. Forte: *Exſcindine tuas*. Intellige, patieris.

V. 190. *Placiduſque tuæ Nycteidos ardor*] Scripti rectius: *placituſque*. Nec velim aliter lib. 10. v. 764. *ſi vos placita hoſtia iuui*: etſi & ſcripti *placida*, & interpretentur, *quæ non repugnaui*. *Placita* eſt probata, placens litanſque. Silius lib. 1. *placitam temerando rumpere pacem*. Vbi etiam fecerant *placidam* Lib. 12. eodem: *Integrare acies placitum*. Virg. 10. Æn. *& placitum læti componite fœdus*. 2. Georg. *placitam paci nutritus oliuam*.

V. 240. *Nondum hoſtis contra*] Quid opus fuit, cum in ſcriptis eſſet: *Nondum hoſtis circa*. Vrbem videlicet, aut in vicinia.

V. 259. *Et confertiſſima ſiluis*] In pleriſque, *iugis*: in vno *turbis*: quidam adſcriptum habent, *lucis*. quam veram lectionem putamus.

V. 297. *Puerum Lapithonia Nympha*] Scripti, *Lapithaona*. quod poſſumus interpretari nomẽ pueri, qui deinde pater Alathrei factus ſit. Sufficit ipſi Nymphæ, quod appellatur Dircetis. *Lapithes, Lapithaõ*, vt *Chremetes*, *Chremetaon*, quẽ hoc quoq; libro habes.

V. 311. *Ter inſuto ſeruant ingentia*] Qui vel quęnam *ſeruant?* Ipſe vtique Hypſeus dicitur late vmbrare celſos quadrijugos, ipſe leua ſiue ſiniſtra corporis clypeo, ipſe pectus ter inſuto ferro ſeu lorica trilici ſeruare. Ergo aut *ſeruat* eſt ſcribendum, aut, ſi hoc cæſuræ negas, *ſeruantem*.

V. 334.

V. 334. *Quaque vltima tractu*) Locum deformatiſſimum è ſcriptis, à quibus recedere in manifeſta bonitate religio ſit, reſtituiſſe ſic præfatur Bernartius, & pollicetur iuſiurandum verbis conceptiſſimis, ita ſcripſiſſe Papinium. At ego iniurato mihi credi velim, nullum mihi viſum codicem, in quo non fuerit: *teque vltima tractu Anthedon*, quod ille tollit. Sic & inter cæteros Buslidianus, quem ab humaniſſimis poſſeſſoribus impetrauerat mihi vtendum Ianus Vlitius. Intelligendum autem ex præcedentibus *domat ſulco:* quod non minus poteſt affirmari de Anthedone, quam de Aulide, Græa, Platæis *ſeri*. *Quique ſulco domant te vltima tractu Anthedon*, integrum eſt. Expreſſit Homeri, Ἀνθηδόνα τ' ἐσχατόωσαν.

V. 344. *Quis Pancpen? quis Aulida?*) Nihili eſt interrogatio, Præterea verſus lex ſine ratione violata. Denique quid opus nominare bis *Aulida?* Lege cum ſcriptis: *Phocida? qui Pancpen, qui Daulida, qui Cypariſſon, Et valles, Lebadia, tuas, & Hyampolin* &c. Homerus:

Οἱ Κυπάρισσον ἔχον, Πυθῶνά τε πετρήεσσαν,
Κρίσσαν τε ζαθέην, καὶ Δαυλίδα καὶ Πανοπῆα,
Οἵ τ' Ἀνεμώρειαν καὶ Ὑάμπολιν ἀμφενέμοντο

Vnde vides & *Anemoriamque*, vt & eſt in MSS. non *Aenemoreamque* ſcribendum eſſe. Iam *propellentemque Lilaam Cephiſſi glaciale caput*, eſt Homeri: Οἵ τε Λίλαιαν ἔχον πηγῆς ἔπι Κηφισσοῖο Sed & dux Phocenſium Iphitus Nauboli filius ab Homero ſumptus, cui Schedius & Epiſtrophus υἱέες Ἰφίτου μεγαθύμου Ναυβολίδαο Valerio Flacco l. 1. *Naubolides tortas conſurgit in vndas Iphitus*. *Daulida* protulit quoque è ſuis Canterus: ſed non vidit mutandam diſtinctionem.

V. 369. *Chromin atque in terga*) Alibi hoc nomine vtitur, vbi habent integrum membranæ. ſed hic mirifice variant. *Clomin, clomini, domiti, doram*. Videtur fuiſſe, *Clonium:* nam & Homero Προθοήνωρ τε Κλονίος τε. Idemque reſtituendum puto hoc libro ver. 711. *falcato Chromin & Chremetaona curru*. nam

tertio

tertio poſt verſu rurſus *Chromis* cadit, ibique habent illibatum veteres: hic autem, *Clomium, Climenum, Clonin:* Liber optimus; *Chromin*, ſed ita vt literis *H. R.* ſubducatur virgula, ſupraſcriptum ſit *L.* Repone igitur, *Clonium & Chremetaona curru*. Habes & apud Virgilium lib. 9. & 10. Æneid.

V. 414. *Arcados inſanos*) Qui *ferunt* Lycaonis vmbram latrantem audiri? Non vtique quiuis: vt & ſua prodigia proprie Sparte vidit, Piſa refert, Acarnan infamabat. Sic igitur & vmbras Lycaonis latrare ferunt *Arcades*. Et ita legendum, non *Arcados*.

V. 453. *Belli ſuprema parantem*) Sic & ſcripti. Bernartius conijcit, *pauentem*. Quod priuſquam viderem, venerat in mentem: *in conſpectu belli ſuprema parantis*. Quod ei parabat ſuprema. Apud Liuium lib. 8. Fabius ſenex ad Papirium dictatorem: *Quandoquidem apud te nec auctoritas ſenatus, nec ætas mea, cui orbitatem paras, &c. valet*.

V. 457. *Rumor vbique altus*) Non placet ille *altus* rumor, etſi alicubi ſcholion adpictum inuenerim, *magnus*. Scribe: *vbique alius*. Sic deſignat naturam rumorum, qui vanitate, & mendacijs hominum vt aluntur, ita plerumque ſecum diſſident, & inter auctores variantur. Claudianus 1. in Rufin. *Diſſenſuque alitur rumor*.

V. 502. *Ne forte doli te conſcia*) Recte ſcripti: *ne forte doli, & te conſcia*. Ne forte ſubſint doli, & eorum conſcia mater te decipiam.

V. 608. *Rumpitur ecce graui*) MSS. *& Graium ſubito per caſtra*. Recte. Nec dicas etiam Bœotos eſſe Græcos. nam quoniam hi toties *Tyrij* appellantur, merito his diuerſi κατ' ἐξοχὴν *Graij* ſtatuuntur & appellantur Peloponeſij. Notauit & Canterus.

V. 654. *Purpureo ſubnectitur inſtita filo*) Omnes fere; *pampineo pilo*. Recte. nam *pampineum pilum* thyrſus. In Achill. *ego pampineis diffundere brachia thyrſis*. Virgilius 7. Æn. *Pampineaſque gerunt incinctæ pellibus haſtas*. Macrobius 1. Satur. 19.

Colitur

Colitur apud Lacedæmonios ſimulacrum Liberi patris haſta inſigne, non thyrſo. Sed & cum thyrſum tenet, quid aliud quam latens telum gerit, cuius mucro hedera lambente protegitur.

V. 713. *Chromin Phineumque Sagenque*] Quod *Chromin* priore correpta poni vbique meminiſſet Lindenbrogius, fecit: *Chromin & Ph noemque Segumque*. Sed rectius optimi: *Chromin Iphinoumque Sagenque*. Habet hanc quoque perſonam ab Homero Iλ. vbi Glaucus Iφίνοον βαλε δέρι.

V. 755. *Menalas pedes*] Optimi quique: *Melancus pedes*. Quippe hoc & nomine vtitur Ouidius inter Cephenum proceres lib. 5. met. *Sternitur & Melaneus Perſeia caſtra ſecutus*. Et in Centauris lib. 12. *Et Pholus & Melaneus & Abas*. Denique ſic & is vocabatur, à quo in Eubœa Μελανηΐς Eretria.

V. 791. *Stat peritura ratis*) Omnes propemodum ſcripti: *Scit peritura ratis*: vt & Lactantius legit, & bene recepit Lindenbrog. Eſt enim hellenismus ἀντὶ τ͂. ſcit ſe perituram. Vt Virgilio, *ſenſit medios delapſus in hoſtes*. Pindarus Nem. 9.

AD LIB. VIII.

VErſ. 36. *Vnde hæc mihi prælia*) Quidam: *vtinam hæc*. ſe haud dubie plures & optimi: *vter hæc*. Iupiterne an Neptunus: nam & ille cum tremenda cæſarie ſua ſæpe terram, mare, ſidera mouit, & hic σεισίχθων atque ἐνοσίγαιος. Ex terræ autem tremoribus hiatus vaſti & chaſmata. Cum itaque numinis vtriuſque fingatur ea poteſtas, merito dubitat, vter ſibi hoc bellum velut indicat. Gruterus annotauerat labare hunc verſum, que quomodo fulciret, ignorare. illud ſcire aliquid excidiſſe aut ſubeſſe vitium. Poſſemus equidem non modo facile, ſed & eleganter: *vnde minas?* Verum cum alterum ſit in omnibus libris, & ſoleant ſic interdum Virgilius Oui-

Ouidiuſque, notauerimuſque iam lib. 4. *tenet ..... de improba pectore virtus:* nihil nutamus. Lib. 9. *cum fluctiuago Ergino.*

V,148. *Fumantemque locum*) Fortaſſe, *lacum*. i. hiatum. Sic equio Max. de lacu Curtio: *cuius ſacrata vorago Famoſuſque lacus.* Iterum: *terque ardua merſit Colla lacu.* Sic & legerim infra v. 338. *Quo ruis ille adytis, melior lacus.*

V. 226. *Contraque in tempore certant*) Quid hic vel *certare* vel *laudare in tempore?* Tres ſub oculis habeo ſcriptos codices, in quibus eſt: *in pectore:* ex quibus optimus ſupraſcriptum habet: *diuinatione:* alter: *ratione ſcientiæ in pectore infixa.* Reperi eandem lectionem in Britannicarum membranarum vnius contextu, duarum oris. Eamque vnam, quam elegans eſt, tam veram eſſe ſtatuo. Scilicet hanc ſedem faciunt Poetæ numinis vim diuinandi ſubijcientis. Apud noſtrum ipſe Tireſias lib. 4. *priuſquam Obruit ora deos, totamque in pectora lucem Detulit.* Virgilius in ſexto: *ſed pectus anhelum Et rabie fera corda tument.* Rurſumque: *magnum ſi pectore poſſet Excuſſiſſe deum.* Ouid. 2. met. de Ocyroe: *Incaluitque deo, quem clauſum pectore habebat.* Lucanus lib. 5. *& inſueto concepit pectore numen.* Vbi & Pæan *hominem toto ſibi cedere iuſſu Pectore.* Valerius Flaccus lib. 4. *mea quod vates inſedit Apollo Pectora.*

V. 307. *Mutaſtique viros*) An vt ex feris mitiores fierent, mitiori cibo paſti? Membranæ omnium optimæ: *impaſtis qua prima alimenta dediſti, Mutaſtique vices.* Quod ſincerum iudico. *Vices* ſunt alimentorum, cum glandibus & cæteris nullo cogente creatis mitiores cibos manu culta ſubſtituit, & ſuccedere iuſſit. Virgilius: *veſtro ſi munere tellus Chaoniam pingui glandem mutauit ariſta.* Ouidius 4. Faſt. *homine ad meliora alimenta vocato Mutauit glandes vtiliore cibo.*

V. 322. *Vndique vbique tuis maneas*) Et meliores & plures *tuos*. Recte, neque obſcure, dummodo *maneas* interpretere: ſuſtineas, exſpectes, donec

ordi-

ordine fatorum ſoluti in te redeamus & magnæ matri lege naturæ miſceamur. Quibus dehiſcit ac diſcedit, eos, ſcilicet, non manet. In eodem vſu verbi corruptum fuerat, quod ſupra reſtituimus: *manet ille ruentes*.

V. 332. *Hilares des, oro, precatus*) Omnes MSS. fere: *hilaris*. Vt apud Plautum in Amphitr. Mercurius: *me lætum lucris Afficere*. Veriſſime namque id interpretatus Guilelmius ex eo, quod *læti* dij propitij, *triſtes* irati & aduerſi dicantur.

V. 360. *Septemque patentibus aruis*) Ex Pal. vno notauit, *aluis* Gruterus, ex margine alterius, quod & in mei codicis ora exſtat, *alueis*. Lib. 9. *ſolito tunc plenior alueo, Signa mali, magna ſe mole Iſmenos agebat*. Vulturnus in Via Domitiana: *Qui me vallibus auijs refuſum Recti legibus aluei ligaſti*. Caius I.C. de adq. rer. dom. *Quod ſi toto naturali alueo relicto flumen alia fluere cœperit, prior quidem alueus eorum eſt, qui prope ripam prædia poſſident*.

V. 338. *Anhelus. Conantur*) Notauit è ſuo Lindenbrogius: *animoque v. t. anhelo Conatur*. Sane à nobis quoque comparati omnes, *Conatur*: nihil autem præterea mutant. Neque mutandum præter diſtinctionem: *animuſque vltra thoracas anhelus Conatur*. Significat calidis & incitatis in prælium tanto motu & agitatione cor micare, vt ipſos thoracas impellere & quodammodo perrumpere velle videatur. Ouidius 2. metam. *Et tanto penitus traxit ſuſpiria motu, Vt pariter pectus poſitamque in pectore forti Aegida concuteret*. Noſter lib. 12. *vterque minax globus, & conatur vterque Longius*.

V. 448. *Gutur Iphis*) Sane laſciuire videtur iſte verſus. Nec, opinor, corripuiſſet Statius priorem in *Iphis*. Denique in nullo eum ſcripto inuenimus. Videtur eius auctor feciſſe: *Abas in fronte cruenti*. Sed ſic quoque deleatur. A Guil. Cant. codice prouenit.

V. 468. *Magno quem cominus ictu*) Bernart. & Busl *quem cominus actu*. Quod eſſet, agitatione, impetu. Silius: *qua mole ſonantes Exigit ille trabes?* Alibi pro eodem dicit, *turbine*.

V.485. *Hunc turmis obſeſſum*) Quid opus tergiuerſari? Omnes ſcripti: *obuerſum*. Neque aliter Lactantius. Intelligit verſum fuiſſe in ſuos & laboraſſe retinendo illos, vt locum ſeruarent, nec præ metu aut ederent aut fugerent. Itaque aggreſſus illum à tergo Hæmon: eoque *ignaro* ait incidiſſe Thebanam bipennem, nihilque omninq contra conantem facit. Lib. 9. *inque eadem ſeſe veſtigia ſemper Obuerſus cunctis profert*.

V.493. *Victus Hyperiona iungit*) Non magis, opinor, hoc quam Phœbo aut Apolline aliquo milite vteretur. etſi fuerint tam ridiculi librarij, vt à Virgilio equum Mezentij Phœbum dictum putarent, Scripti, *Hyperenora*. In quo cur contarentur, editoribus cauſſa nulla fuit. Thebis fuit inter Spartos Ὑπερήνωρ. Et Homero. Πανθοΐδης Ὑπερήνωρ. Quare non & Ætolo nomen id eſſe potuerit?

V.515. *Habe totas, ſi mens exſcindere, Thebas*) Sic nobis affirmat interpungendum Bernartius. Leuiter tamen aurem vellimus, vt meminerit melius eſſe: *ſi mens, exſcindere Thebas*. Nam *habe exſcindere*, eſt ſit tibi, liceat, concedo, vt exſcindas. Varro lib. 1. de re ruſt. *Quare quoniam emiſti fundum, quem bene colendo fructuoſum conficere velis, meq; vt id mihi habeam curare, roges; experiar*. Vbi genus idem loquendi diſplicuit cognato Bernartij, qui ſupponit, *curæ*, 4. epiſt. q. 11. Silius lib. 16. v.209. *lætus habe noſtros intrare penates*. Fruſtra dubitat Barthius, an *aue* ſcribere debeat, 10. Adu. 7. Valerius Flaccus 1. Argon. 671. *ſeu voluitur axis Vt ſuperum, ſic ſtare * tollique viciſſim Pontus habet*. Male An. Schottus, *hauet* 2. Obſer. Hum. 40. Vbi aſteriſcum poſuimus, vox corrupta eſt, de qua quid ſentiamus, dicemus, vbi licebit latius exſpatiari, Helleniſmus eſt. Euripides Alceſti: *Ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχοιμ᾽ ἂν δ᾽ ἀλέγειν τυχεῖν*. Tertulliano & iſtis nimis frequens.

V.553. *Amiſſum Muſæ flevere*) Septem mihi codices his oculis ingeſſerunt: *mutæ fleuere ſorores*. Addit octauum Lindenbrogius. Nec ab hac lectio-

ne recedere fas fuit. Quid enim tam vulgare quam nimium dolorem obmuteſcere & includere vocem? Sed dicent, Muſas nunquam eſſe mutas. Sed temere: neque fuit illa in hæreſi Statius. Epicedio in patrem: *Stant circum attonitæ vatem & nil dulce ſonantes Nec digitis nec voce deæ. dux ipſa ſilenti Fulta caput cithara, qualis poſt Orphea raptum Adſtitit, Hebre, tibi, Sorores* ex pręcedentibus facile intelliguntur Muſæ. Vt cum Ouidius in 4. met. *& in facinus traherent Athamanta ſorores*. Vbi ex præcedentibus non poſſunt intelligi niſi Furiæ.

V. 670. *Contemptum abyſſe Mycenas*] MSS. *contentum*. Excudendum, *contentum*, inquit Behotius. Immo *contentum*, vt membranæ. Hoc enim dicit: pudet pigetque contentum illorum quinquaginta inſidiatorum cæde diſceſſiſſe. debui protinus redire Thebas & ipſum regem aggredi, vrbemque inuadere facilis res fuiſſet, quando non alios propugnatores illis reſiduos feceram, quam quorum ignauiam imbelliamque iam experimur, Lib. 11. *vt cum Maſſyla per arua Armenti reges magno leo fregit hiatu, Et contentus abit*.

AD LIB. IX. THEBAIDOS.

VErſ. 23. *Terraque fugam mirantur*) Admiſimus ſcriptorum *miſerantur*. id eſt, cum inuidia fatorum & miſericordiæ erga ſe concitandæ deplorant. Apud Tacitum 1. ann. Germanicus *ipſius Planci grauem & immeritum caſum, ſimul quantum dedecoris adierit legio, facunde miſeratur*.

V. 64. *Mactaſti in limine Adraſti*] Meliores ſcitius: *mactatum*. Vt ille in veteri tragœdia: *Mene heu ſeruaſſe, vt eſſent, qui me perderent?* Virgilius: *mene incepto deſiſtere victam? Nec poſſe Italia Teucrorum auertere regem?*

V. 148. *Noxaſque retexens Tydeos*] Mentem Statij adſequitur Lactantius notans non excidiſſe Tiſiphones animo ſcelera, quæ Tydeus parricidio perpetrauerat, ſiue quod nuper Menalippi caput abſumpſerat. Sed huic non congruit verbum *retexere*,

quod

quod eſt diſſoluere, infectum atque irritum reddere. Horat. 2. Sat. 3. *ſcriptorum quæque retexens*. Seneca ep. 94. *Omnia iſta exempla, quæ oculis atque auribus noſtris ingeruntur, retexenda ſunt, & plenum malis ſermonibus pectus exhauriendum*. Foret igitur potius, delens ex animo, quam in eo retinens. Ergo valeat, & recipiatur ex ſcriptis: *noxàſque rècẽſens*. id eſt, animo repetens, recordata. In patrem: *rerumque elementa recenſens*. Lib. 3. Tydeus *prædamque iacentem Comportat gaudens, ingentiaque acta recenſet*. Eſt tamen lib. 3. *multumque & vbique retexẽs, Legatum ſeſe Graia de gente petẽdis Iſſe ſuper regnis profugi Polynicis*. Sed hic ſcriptos ſequimur.

V. 178. *Victorque vlulatus inerrat*] Quidni cum ſcriptis: *aderrat*. *Vt accidere ad aures* vocem vel ſonitum dicunt. Verbum exſtat & in Surrentino: *& blandi ſcopulis delphines aderrant*.

V. 291. *Thebanumque Lycan*] MSS. fere, *Thebæumque Lichan*. Quidam *Phœbeumq;* aut *Pheleumque*. *Thebæus* quidem pro Thebano nouum & nimis græciſſat. Inueni tandem in vno: *Thisbæumque*. Idque verũ eſt. Hoc ipſo libro interficitur à Parthenopæo, *quẽ candida Thisbe Miſerat*. Habes in Iliade ſecũda inter Bœotos: πολυτρήρωνά τε Θίσβην. Ouid. 11. met. *Quæ nunc Thisbæas agitat mutata columbas*.

V. 342 *Deum qui Altrices*] Scripti omnes: *deumque*. Probe: modo diſtinguas: *Sacrum amnem, ſacrum, (& miſer experiere) deumq; Altrices irrumpis aquas*.

V. 551. *Clipeumque per ærea terga*] Mirum hanc lectionem tamdiu toleratam, cum & inepta eſſet, & ſcripti meliorem oſtenderent. Quid eſt enim per loricam deprehendere clipeum? At nos in omnibus fere membranis inuenimus: *clipeum per & ærea*. Nec vero ſatisfaciunt *terga loricæ*, quamuis teneant codices. Margo Arondel. vel *texta*. Quod verum eſt. Scribe: *clipeum per & ærea texta Loricæ*. Nam ſic lib. 5. *quin & ſquallentia texta Thoracum & vultu galeas intrare ſoluto Non pudet*. Pro eodem lib. 3. *magnorumque ærea ſuta Thoracum & tunicas chalybum ſquallore crepantes*.

V. 570. *Somni turbata figuris*) Omnes ſcripti: *ſomnum turbata*, id eſt, per ſomnum. Nec enim feres, credo, quod homo doctus hic annotauerat *ſomnum* eſſe genitiuum pluralem loco *ſomnorum*, cum credibile ſit ſæpius hanc Atalantæ obuerſatam eſſe ſpeciem. Sic V. 616. *Sic quoque venatrix, animumque innupta remanſi*. nam ita membranæ, vbi vulgo, *animoque*. Nihil frequentius vtique Poetis.

V. 587. *Numenque colendum Fecerat*) Longe ſuavius, *colendo*. quod in ſcriptis. Ipſa religionem ei addiderat cultu ſuo. Martialis interpres optimus 8. 24. *Qui fingit ſacros auro vel marmore vultus, Non facit ille deos: qui rogat, ille facit*. Quem locum & Gruterus hic annotarat.

V. 650. *Labdacidas, germana, cohortes*) Primum illud vocabulum, quoties vſurpat Statius, format à *Labdacides*. itaque infra: *indignanteſque fremebant Labdacidæ*. Itaque non magis poteſt dici *Labdacides cohors* quam *Tydarides Helena* aut *Priamides Polyxena*. Atque etſi à *Labdacis* dici poſſit eo caſu *Labdacidas*, credibile tamen eſt eo abſtinuiſſe propter ambiguitatem. Scribe: *Labdacidas, germana, cohortes*.

V. 479. *Sæuit in Eurition*) Præterquam quod τὸ *ſæuit* hic fatuum, vel eo poterat hæc lectio intoleranda videri, quod Ευρύτιος non eſt Græcum, sed Ευρυτίων. Homerus Οδυσσ. φ. κένταυρον ἀγακλυτὸν Ευρυτίωνα Εὔρυτος Ευρυτίων, vt Ηφαιστος Ηφαιστίων. Sine cunctatione igitur admittatur, quod offerunt ſcripti: *Sauius Eurytion*, nimirum, turbatus eſt.

V. 811. *Vultum dea diſſimulata*) Dicimur *diſſimulare*, quod non præferimus, quod cupimus celatum. Vt alibi noſter: *tamen ore nitebat Diſſimulatus honos*. quem ipſe ſuppreſſerat, vetuerat parere. Ergo Diana non poteſt dici *diſſimulata vultum* Dorcei, quem adſumpſerat & præ ſe ferebat. Lege: *Huius tum multum dea diſſimulata*. id eſt, ſub huius figura vel facie latens dea. nam ſe diſſimulabat ipſa. Et ſane Dan. codex habet *vultu*.

V. 839. *Solo poſt hæc deuicta pudore*) Longe mihi pro-

probatius, quod in ſcriptis etiam fere omnibus inveni, *poſt hæc euicta pudore*. Tacitus lib. 4. ann. *ſed precibus vxoris euictus, Tiberio Germanicum, ſibi Tiberium adſciuit*. Lib. 15. de Paullina Senecæ: *dein oblata mitiore ſpe, blandimentis vitæ euictam*.

V. 847. *Fugiunt Pheneique phalanges*) τὸ *fugiunt* non eſt in ſincerioribus libris: ſed tantum, *thelepheæque phalanges*. nam quod Schottus profert 2. Obſer. 29. *pereunt Tegeæque phal.* eſt à mala manu: & facile refutatur, quia iam præcedenti verſu habitatorum Tegees mentio facta. Conijcio: *Aepytijque duces Thelpuſææque phalanges*. *Thelpuſa* vrbs & ager in Arcadia. Vide Pauſaniam lib. 8.

V. 890. *Inuita capeſſens Arma puer*) MSS. magno conſenſu *capeſſe*. Idque verum eſſe agnoſces, modo recte interpunxeris: *Dic: merui, genitrix pœnas inuita capeſſe. Arma puer rapui*. Dignus fui perire, qui te offenderim, & iniuſſu tuo arma rapuerim, nec vel in ipſo prælio tui reuerentia parcius me periculis obiecerim. Reſuſcita igitur iram tuam, vt patientius doleas, & cogita deos maternæ maieſtatis vindices teque adeo ipſam, licet inuitam, & grauiores, iuſtas tamen, de me pœnas expetiuiſſe ob contumaciam & temeritatem. Hoc velut vltionis ſolatio luctum mitiga. Vox Corbulonis ſe ferientis, Ἄξιος, quod ſceleſto Principi nimium credidiſſet, apud Dionem.

AD LIB. X. THEBAIDOS.

VErſ. 49. *Supplex in limine templi*) Scripti propemodum omnes: *in margine templi*. Quod ſpernendum non fuit. nam vulgatum eius interpretatio eſt. Ad Marcellum: *Maroneique ſedens in margine templi Sumo animum*.

V. 100. *Ipſe autem vacuus*) Ante hunc verſum ſex alios è MSS. prolatos Lindenbrogio, poſt & An. Schotto, nos quoque in ſex codicibus inuenimus, & ſunt omnino excellentis Poetæ. Quod ipſum Somnum paſſim fictum poſuit Vulcanus, idem fecit in regia Martis lib. 7. *calataque ferro &c. vbiq; ipſum,*

ſed non vſquam ore remiſſo Cernere erat. talem diuina Mulciber arte Ediderat. Quam ſcite autem, quæ maxime cauſantur ſomnum, aut in eum deſinunt, ea diuerſis in diætis cum Somno iacent. Sic Virgilius in ſexto ea locauit in aditu inferorum, quę vicina ſunt morti, aut ſecundum mortem creantur, aut in morte ſunt, vt obſeruat Seruius. *Voluptatem* primam, cuius iuxta viuum exemplum apud Petronium in bacchanali Quartillæ, Homerum Iouis in Ida, Virgilium Vulcani, qui *placidumq; petiuit Coniugis infuſus gremio per membra ſoporem.* Inde *laborem*: vnde Terentio Phædria: *Opus faciam, vt defatiger vſque ingratis vt dormiam.* Silius lib. 8. *ſitimque Auertunt fluuio ſomnique labore parantur.* Additur *Bacchus*, de quo noſter alibi: *tuoque Baccho In ſerum trahor ebrius ſoporem.* Sil. lib. 7. *compoſuit luctantia lumina ſomnus, Somnus, Bacche, tibi comes additus.* Expertus Cyclops in Odyſſea Nec temere, quod Amor *Martigena* potiſſimum cum Somno cubat, nam Martis amor per ſomnum deprehēſus eſt. Simonides: χέτλιε παι, δολόμηδες, Αφροδίτα τῷ Αρει δολομαχάνω τέχεν. Cicero 3. de nat. deor. *ex ea & Marte natus Anteros dicitur. Interius tectum* exquiſite, vt Propertius 1.5 *Vlteriuſque domos vadere Memnonias.* Quod non cepit ſcriptor cod. Gall. qui dedit *tecti.* At ego vereor, ne ſic quoque Perſius dixerit Sat. 6. *Hac cinerem vlterior metues.* Quod ſequitur, Virgilij eſt in ſeptimo. *tecti medio in penetralibus altis.* Sed *& cum Morte iacet*, quia conſanguineus lethi ſopor. Refert Pauſanias in Eliacis inſtar fœminæ duos pueros ſopitos, album dextra, nigrum ſiniſtra ſuſtinentis: & indicare titulos, alterum Somnum, alterum Mortem eſſe, mulierem Noctem vtriuſque nutricem. Conuenientiſſime mox: *nullique ea triſtis imago*: quia ſomnum morti iungētibus nec terror nec dolor. Vt hoc libro. v. 311. *Neſcius heu rapitur fatis, hilariſque ſub vmbras Vita fugit, mortiſq; feræ lucrata dolores.* Ouidio inter centauros *Sopitus vinis & inexperrectus* Aphidas occiditur: igitur *Mors caruit ſenſu*; lib. 12. Quod au-

tem

tem Paris. & Tolet.cod. *Cernitur hæc ſpecies autem:* hominis ſtolidi commentum eſt, qui ſententiam, vt putabat, laborantem explere voluit. Noſtri ſex illi verſum hunc illibatum ſeruant: *Ipſe autem vacuus curis hum.*

V.102.*Stipatus flore tapetis*) Vix auſim ſpernere, quod eſt in nonnullis: *ſtipatos flore tapetas Incubat* Nam & ſic lib. 1. *altoſque inferre tapetas*, & lib. 2. *Aſſyriis extructa tapetibus.Incumbere* autem ſic habes lib.576.*Palladios non inſcius hauſtus Incubuit.*

V. 120. *Achium Peruigil adſeruat*) Optimi quique *Acheum*.Lege: *Achæum.* vt *Achæa per oppida matres*. Et paſſim.

V.125. *dextra Iunone mereri*) Adſcriptum habet liber optimus: vel *merere*. Quod videtur commodius, ſiquidem omnia ſunt integra, nam membranæ, quas habeo donum Georgij Richteri, virtute, & honoribus in Norico præfulgentis, verſu ſolido ſunt auctiores, hoc modo:

Da precibus tantis (rara eſt hoc poſſe facultas)
Placatamque ſimul Iunonem coniuge dextro,
Placatumque Iouem dextra Iunone mereri.

Hoc modo, *mereri*, melius. Da tantæ deæ precibus, vt vtroſque & Iouem & Iunonem, huic obſequendo, demerearis. Paullo aliter conceptum inuenit Lindenb.

V.136.*Quancumque ſuperuolat orbem*) Itane tantum vrbes ſuperuolauit, & ibi ſcopuli, freta, ſiluæ? Lege: *quacumq; ſuperuolat orbem.* vt plane Arondel.

V.160.*nuduſque per ora*) In optimis membranis: *multuſque per ora Stat furor.* Vt Virg. 1. Georg. *cum ſe nux plurima ſiluis Induet in florem.* Lib. 3. *bouis, cui turpe caput, cui plurima ceruix.* Omnes autem ſequenti: *trepidam incerto ſanguine reddit Exhauritque genas.* non *tendit*. Et recipere debuiſſent. Eſt enim quaſi dixiſſet, *exhaurit redditque*, ὕστερον πρότερον. Ouidius lib. 2. met. *Dum redit itque frequens.* Lib. 8. *ſi dant adimuntque figuras.*

V.166. *Conſumptaque brachia ferro*] Britannicus codex, cuius excerpta Patricius Iunius V. CL. olim per Io. Adamum Schragium, Argentoratenſem

IC. virum egregium, ad me miſit, pro *ferro* habet *furor*. Alter optimus quod eodem loco primum habuit, eraſum eſt dubijs notis, *furor* an *buxus* fuerit ſcriptum. Itaque cœpit dubitare an potuerit feciſſe Papinius: *conſumptaque brachia buxus Scire vetat*. Ea namque incitatrix furoris in ſacris Berecynthiæ non minus quam æra Corybantum. Virgilius lib. 9. *Tympana vox buxuſque vocat Berecynthia matris Idææ* Ouid. 4. Faſt. *Tibia dat Phrygios, vt dedit ante modos*. Et rurſus: *Exululat comites, furioſaque tibia flatur*. Valer. Flac. lib. 1. *Obruit Idæam quantum tuba Martia buxum*. Lib. 2. *ſacris hinc ignibus Ide Vibrat, & horriſona reſpondet Gargara buxo*. Lib. 3. *at barbara buxus Si vocet, & motis vlulantia Dindyma ſacris, Tunc enſis placeat que furor. modo tela ſacerdos Porrigat, & iuſta ſanguis exuberet vrna*. Vbi videtur ſcribendum: *& iuſſa ſanguis exuberet vlna*. Brachij videlicet.

V. 213. *Solus eo atque adeo*) In optimis pluribuſque video: *Solus eo, ſolus venit ille*. Neque aliter ſcribendum Sic ſupra: *Sacrum amnem, ſacrum*. Alterum condiderunt, quibus abruptum videbatur: *venis ille:* itaque iſtam commiſſuram interpoſuere.

V. 300. *Nullos viſurus Alimenus ortus*) Hoc nomen vitij arguit codicum varietas. *Palmenus*, *Parmenus*, *Alinenus*, *Almenus* alij atque alij habent. Lindenbrog. notat, *Ialminus*. Hoc proximum vero. Scribendum enim: *nullos viſurus Ialmenus ortus*. Hoc nomen Bœoticum eſſe credas vel Homero Ιλ. β. vbi Ασκάλαφος καὶ Ἰάλμενος υἷες Αρηος Aſpledonenſium & Orchomeniorum duces. Quos & rurſus appellat Ιλ Ι. 1. Idemque nomen vel eius Patronymicum reſtituendum eſt v. 505. *Pronus Achemenides ferratæ robora portæ Torſerunt*. Sane longe aberat à Thebis proles magni Achæmenis. Nec valde prudenter Lindebr. & *Alcmenides*, quaſi non eſſet Αλχμήνη Behotius obſeruat è MSS. & *Almenides*, Ego in tribus *hyalmenides* in optimo, *Yalmenides* notaui. Ergo: *Pronus Ialmenides*. nam & hic Thebanæ partis.

V. 303.

V.303. *Mediaque iacebant Colla relaſſa*]Magno conſenſu ſcripti *Colla relicta*. Quod tamen nondum ſatisfacit mihi. Et puto ſubeſſe verbum, quod non vno loco pridem apud eum corruptum fuit: *mediaque iacebant Colla reclina lyra*. Ouid. 10. met. *poſita ceruice reclinis*. Manil. lib. 5. *niuea ceruice reclinis* Neque enim cauſa eſt, cur non & *reclinus* dicatur..

V.491. *Audax animis Spartana iuuentus*]credo ſcripſiſſe auctorem: *audax animi Spartana*. Et ſane ita liber optimus.

V.507. *Profindunt inarata*] Plures *perfringunt*. Binæ optimæ memb. *Profringunt*. Quod non videtur inſuper habendum. Quaſi dicat, protelo frangunt, vſque & vſque frangere pergunt. Tale verbum eſt Virgilij 3. Georg. *Et pede proſubigit terram* Quod imitatus Valerius Flaccus lib. 4. *& fulmina Cyclops Proſubigit*.

V.570. *Armatas exegit apes*] Omnes ſcripti, *erexis*. Et quid ceſſarunt accipere? Eſt enim excitauit, irritauit, rigidis & ſtrictis eſſe aculeis coegit. Lib. 11. *præceps cum cominus egit Ira ſues, ſtrictiſque erexit pectora ſetis*. Sulpicia: *Turba rigens ſtrictis per lutea corpora telis*.

V.658. *Cadmi de ſanguine*] Nec hic dubitandum fuit, cum ſcripti fere omnes, cum Lactantio: *armifero Cadmi de ſemine*. hoc eſt, de Spartis, quos ſeminarat, ille *Martis operſi Agricola*. Creon, pater huius, filius erat Menœcei, nepos Penthei, cui pater Echion è Spartis.

V.678. *Armigeri fixum excipiunt*] Meliores & pars maxima, *feſſum*, vt de Menœceo intelligatur, quem armigeri & officioſi comites, alij acceptis ab eo armis leuarunt, alij dextra data aut humeris manui ſuppoſitis innixum pro more principum ſuſtinuerunt, alij aliter proſequuti ſunt.

V.683. *Steteruntque ambo & vox hæſit vtrimque*] Nec male foret, *vtrique*.

V.729. *AEchiona petam*) Et hoc nomen Græcis, opinor, incognitum. nam *Echion* prima breui. Scripti *AEthiona* vel *Actiona*. Lege: *Eetiona petam*,

Ἥτιων Homero ſatis frequens. Et hoc vocabulo alijs Thebis aliter imperantem interfecit Achilles.

V.600.*Quæ mala pignora fudi* Optimi: *quæ male pignora fudi* hoc eſt, infeliciter, magno malo & luctu meo. vt Ouidio, *Dumque male optatos nondum premis inſcius axes*. Noſter: *& in tumulos ſi quid male fœta reliquit Mater*.

V.853.*Spes nulla ſagittis*] Et meliores & plures: *ſpes vnde ſagittis?* Nimirum interdum quo caremus cuiuſue potiundi vel difficilis vel nulla copia eſt, de illo dicebant: *vnde illa res mihi?* &, *vnde illam rē mihi?* & *vnde illud?* Quod genus propemodum ſepultum aut tranſmiſſum primi reuocauimus in vſum in Diatribe, plurimaque eodem congeſſimus, ſi ſecundam editionem dabitur parare. Nam quis ſperet iaculis aut ſagittis muros poſſe defendi? Noſter lib.6.*vnde ego bella tibi Thebaſque ignara timerē?* i. nec enim timebam bello aut à Thebis tibi noceri poſſe, Lib:7.*timent thyrſos nuptarum & prælia matrum. Vnde tubas Martemque pati?*

V.881. *Gemit infeſtante nouerca*] Ora optimi: vel *inſeruante*. Et videtur in ſuis inueniſſe Lindenbrogius, qui ſic edidit: placetque vt ſit, ſollicitis & trucibus eum oculis denotante, adſpiciente Verbum alioqui proprium Statij.Lib. 6.*piget inſeruare, peritque Venturi promiſſa fides*.Lib. 8. *dedit inſeruare volucres*. Hoc & Lactantius habuit, & vetuſta quædam editio pridem occupauit.

AD LIB. XI. THEBAIDOS.

VErſ.43. *Alternis procumbit*] Male obtemperatum Bernartio ſic reponenti, cū omnis manus ſcriptorū: *Alternus procumbit ager*. Quaſi quicquam frequentius quam hoc adiectiuum pro aduerbio poni. Vt lib.5. *Alternaq; pectora mutant*. Quid hoc aliud quam alternatim vel alternis. Lib. 6. *Et iam alterna manus frontemque humeroſque &c. laceſſit*. Hoc ipſo libro: *quid alternos vultus palloreq; ruborque Mutat?* Sic & libro præcedente v. 796.

vt

vt alterni (placet hoc tibi fulminis auctor!) Oedipodionij mutent diademata fratres. Sic ſcripti. Vulgo, *alternis.*

V. 47. *Nemeæ in ſanguine terga*] Vel inuitis omnibus libris ſcribe: *Nemæa.* hoc eſt, vacuæ leonum pelles. Lib. 4. de ijſdem: *flauent capiti tergoque leonum Exuuiæ.* Et ideo hic: *pubes Tirynthia alumni Exuuias imitata dei.* Quæ fruſtra dudum ſuſpecta mendi Bernartius habuit, & putat ſe rem magnam præſtitiſſe ſubſtituto, *ſui.* Nam ipſe lib. 8. *dulces Superos atque omne ex ordine alumnum Numen vbique ſacri reſonant Paanes.*

V. 124. *Dignuſque mea procumbere dextra*] Variant libri: & plures quidem: *auſuſque meam contemnere dextram*: ſed meliores: *auſuſque mea procumbere dextra.* Quod verum cenſeo, & prægnantius, ſenſu quam verbis: vt ſit, auſus mereri, vt procumberet mea dextra.

V. 130. *Stat parcere cœlo*] Behotius notat è ſuis, *ſoli*: & ſic Britannicus. Sed optimus Berneg. adſcriptum habet: vel *mundo.* Quod maxime placet. Neque enim Statius minus quam alij veteres *mundum* pro cœlo vſurpat. Lib. 3. Amphiaraus: *immenſi fruitur caligine mundi.*

V. 175. *Vidi ego me propter*] Optimi: *Vidi egomet propter.* Et ſcholion, *iuxta.* Quod merito probamus vel ob Terentianum: *interdum propter dormiet.*

V. 191. *Neges vrnaque reponas*] In ſcriptis vndecim reperi: *Alitibus fratrique tegas vrnamque reportes.* Et inuenerunt in ſuis alij. Quam conſpirationem, qui ſpernere auſim? *Alitibus fratrique tegere* eſt ab alitibus & fratre defendere, ab illorum iniuria prohibere. Et *tegere* alioqui verbum funebre. Virgil. lib. 6. *Oſſaque lecta cado texit Corinæus aheno.* Nec minus exquiſitum, *me reportes vrnam,* hoc eſt, meos cineres reliquiaſque in vrna, per metonymiam continentis: cum ero quod digitis quinque leuatur onus. Martialis 9. 79. *Abſentemque patri rettulit vrna rogum.* Lib. 8. Thebaid. *nec attonito ſaltem cinis ibo parenti.*

V.209.*Inferno præuertit vota Tonanti*) Propinat ex ſcripto Bernartius, *peruertit* . idque genus ſermonis notum ait vel ex vno Plauto. Ego vero vndecumque id ignotum mihi fateor. Scio *peruerſa vota* eſſe Papinio diras: *peruerſaque vota ſecunda* . Sed nemo dixit vnquam *peruertere vota Plutoni* . Merus hic error librarij. Recte autem *præuertit*, id eſt, intercepit & auertit à Ioue & alijs dijs ad Plutonem. Florus 2, 4. *Mox Arioniſto duce vouere de noſtrorum militum præda Marti ſuo torquem. Intercepit Iupiter votum.*

V.256.*Trepidæque exſpectant prælia vaccæ*) Vaccæ, prope dixerim, fuerunt qui nobis hoc ſubiecerunt præ conſtanti membranarum ſcriptura: *exſpectant prælia valles*. Horat. Epod.2. *Aut in reducta valle mugientium Proſpectat errantes greges.* Ouid. 5.met. *Tigris vt, auditis diuerſa valle duorum. Extimulata fame, mugitibus armentorum.* Noſter lib.2: *veluti dux taurus amata Valle carens.* Martial.3.58. *Truces in alta valle mugiunt tauri.* Dubitem hinc ego dicere *valles mugire*? Neque igitur, exſpectare illas prælia taurorum. Quid cum Virgil.3. Georg. *ſed tota æſtiua repente, Spemque gregemque ſimul.* Vbi Seruius: *Loca pro animantibus poſuit.*

V.371.*Non ferre ipſæ veſtigia natæ*) Margo optimi & quædam in contextu membranæ: *non ferre pia veſtigia natæ*. Nec reiecerim, quando hic melior ſexus Oedipodæ liberorum.

V.391. *Mater, & , ô patria*) Stulte inculcatum eſt τὸ & : ſiue ipſi tribuas Eteocli, ſiue Poetæ quaſi interponenti hoc quoque eum dixiſſe. Nimirum recte bonæ ſatis & multæ membranæ, iamque olim editum fuit: *Mater. io patria, ô regum incertiſſima.* Præcedenti libro: *Fulmen, io, vbi fulmen?* nam *regum* quidem, non *regni*, credo, in omnibus ſcriptis.

V.429.*Exter honos*] Sic iam ante Canterum fuit editum. Inſolens tamen illud *exter*: etſi legerit ita quoque Priſcianus. Vidit in compoſitione quoque aliquid eſſe ſcabri Bernartius, corrigitque: *Sed quis*

apud

apud tales. Immo Modius in Nouantiquis. Ego notaui optimos quoque, immo fere omnes codices habere aut *Alternos* aut *Externos*. Berneggeri, quæ mearum omnium membrana vetuſtiſſima: *Alternos*. & ſupra ſcriptum *Thebanos & Argiuos*. Mihi quidem momentis rationum, quantum in hoc arcto otio & præcipiti feſtinatione licet, libratis hoc propenſiſſimum viſum eſt. Nam vel *exter* vel *externus*, vtrique certe, qui poterat dici, qui alterius ſocer eſſet? qui cum vtriuſque parentibus communes nepotes habebat? alteri dicat ſtatim.: *ntc tu mihi ſanguine longe?* Scribatur: *Sed quid apud tales, queis nec ſua pignora curæ?* Sed quid poſſent ſeu valerent cum maieſtas regis, tum veneratio ſenis, apud eos, qui iam vincula ſanguinis, qui coniunctionem vteri ſanctiſſimam ruperant? *Alternos tamen ille rogat*: nihilominus ille modo hunc, modo illum aggreditur & quidem precibus. quod & mox facit: *te deprecor hoſtis, Te gener & iubeo*. Fratres enim propriè *Alternos* intellige. Ouid. 5. met. *ſed & hunc & Perſea vultu Alterno ſpectans*. Quid dicemus ad auctoritatem Priſciani? nempe aut peruetuſtum eſſe mendum, aut ei memoriam impoſuiſſe.

V. 471. *Auxilium tentemus ait*) Recte ſcripti omnes, *Auxilio*: modo bene interpungas: *ſpeculataque tempus Auxilio, tentemus, ait, licet irrita coner*. Vtrumque elegantius: *tempus auxilio*, vt ſæpe Liuio *locus inſidiis*; & *tentemus*, ſine caſu nominis.

V. 467. *Iam lætus frater fratris ſub corde*) variant codices. *Iam lætus fati*, quod dedit Lindenbr. ex eo accepit, quod nonnulli habent *fati*, ſed cum picta ſuper virgula, quæ literam caninam ſignificat. Alij *fraterno in corde*, & *fratri fraterno corde*. Sed princeps ille Berneggeri: *fratris non frater corde reliquit*. Idemque inueni in codice Bauar. Monacienſi. Neque auſim refutare licet, explices, non fraterno animo. Nihil erant illa priora: hoc demum lætus erat, hoc maxime placebat eorum, quæ tanquam minime frater fratri fecerat. Pertinent huc illa, quæ notauimus alibi ſimilia Ouidiano: *pugnat materque ſoror-*

ſororque. pro affectu materno & ſororio. Tum illud *non frater* dixit, vt alibi: *Horrendũ non matris opus*.

V. 547. *Atque increpat hoſtem*] Non poſſis accipere aliter quam Eteoclem hoc facere. At verba ſunt Polynicis. Scripti, *hoſti*. Lege: *nec parcit cedenti, atque increpat hoſtis*. *Cedenti*, Eteocli. *Hoſtis*, Polynices.

AD LIB. XII. THEBAIDOS.

VErſ. 3. *Trepidos vbi iam Tithonia*] Hoc ab illis eſt ortum, qui veteres orationis filium melius nectere docere voluerunt. Scripti: *trepidas ſubito*. Perinde eſt ac ſi foret, *cum ſubito*. Ouid. lib. 3. met. *Vix bene Caſtalio Cadmus deſcenderat antro, Incuſtoditam lente videt ire iuuencam*. Lib. 4 *Poſtera nocturnus aurora remouerat ignes: Ad ſolitum coiere locum*. An & hic facient, *vbi coiere*.

V. 30. *Cum ſcapulis haſtiſque manus*] Omnes ſcripti: *capulis*. Vnus quem ego viderim Buſlid. habet alterum, ſed ita, vt vltro ſubnotato puncto τὸ S. indicet vacare. Hic igitur ſi creditus auctor Bernartio, *ſcapulas* hic inculcandi, auctoritatem defugiet. *Capuli* ſunt gladiorum, quibus perinde, vt haſtis, manus immortuæ.

V. 38. *Vacuique dolores*] Non poſſunt dici *vacui dolores*, niſi pro ſuperuacuis inanibus, vanis. Is autem non eſt ſenſus huius loci. Scribe: *vacuique doloris*. id eſt, qui carent dolore, qui mala belli mortibus ſuorum non ſentiunt. Lib. 5. *& vacuis fluuiorum in vallibus errat*.

V. 158. *Nec coniugalia ſupra funera*] vtrum ſolues ſecundam ſyllabam ꝛ *coniugialia*, an males *connubialia*? An denique *coniugalia*? vt apud Ouidiũ lib. 5. met, *nec coniugialia feſta Qui canat, eſt clamor*. Et lib. 6. *Nec mea virginitas, nec coniugialia iura*. Sed mirum eſt vtrobique in tribus membranis haberi *coniugalia*.

V. 225. *Dux veſana chori*) Non memini mulieres quoque fuiſſe in ſacris Magnæ Matris, quæ ſe cruentarent. An igitur de archigallo loquitur vt

fœmi-

fœmina? Id ſic quidem nimis inſolens videtur. An ſcribendum: *pinigeri raperis Simœntis ad vndam Dux veſane chori.*

V. 302. *Cultrix placidiſſima noſtri*) Malim, *placitiſſima*. mihi maxime grata & placens. Reuiſe ad lib. 7. Iuſtin. 18. 3. *ſeruiſque de ſtatu reipubl. deliberantibus placuiſſet regem ex ſuo corpore creari, eumque potiſſimum quaſi placitiſſimum dijs, qui ſolem orientem primus vidiſſet*. Ita MSS. vbi ſubdiderunt, *acceptiſſimum* Suetonius Calig. 36. *cum maxime placitam ſeuocaſſet.*

V. 394. *Cedo, ten, pudet! heu*) Iamdudum exturbaſſent, ſi intellexiſſent, quod eſt in omnibus ſcriptis: *Cedo tene. pudet! heu.* Cæterum ego, quæ adhuc putaui meas eſſe primas partes & luctus & officij erga fratrem nunc à te victam eſſe me fateor, tibique concedo, quæ tam longo itinere prior tamen ades. tu potius tene atque amplectere funus, quod vt tenerem ipſa tractaremque, dum ſupremo officio mando, veni, ſed pigre ſeroque.

V. 425. *Flentes ſtabant ad flumina*) Liber optimus: *flentes ſta circum flumina ſiluæ*. Inter verſus additæ literæ deficientes NT, vt ſit *ſtant circum*. Quæ ſcriptura rem celeriorem reddere videtur.

V. 432. *Seu diſſenſuros*) Idem liber, *diſceſſuros*. vt Seneca in Oedipo: *pugnax ignis in partes duas Diſcedit*. Vide ad 3. de benef. 37.

V. 434. *Etiamnum viuere lucem*) Meliores & plures: *etiamnum aduiuere lucem*. Verbum ſeruatum & in Lapide priſco: *qui. aduiuente. eo. dono. Delphicæ. areæ. cum. omni. cultu. exornata. ſed. & teſtamento. diuiſione. exſequiarum. eius. honorati. ſunt.*

V. 439. *Fratris primos vt*) Multo viuidius optimi & pars maior: *Ecce iterum fratres. Primos vt contigit artus Ignis edax.* Nimirum, qui iam nulli eſſe credebantur, ſubito apparuerunt rurſus fratres, quales fuerant, diſcordes & diſſociabiles. En iterum ſpecimen horum fratrum.

V. 4?3. *Cauſas mouere malorum*) Buslid. *mouere*,

Poſſes

Poſſes cogitare: *nec dum cauſæ mouere malorum, Jamq; gemunt*. Sed non ſollicito vulgatam. Statim autem, inuitis licet omnibus libris, lege: *dea conciliis ſe miſcet vtriſque*. id eſt, cœtibus. non *conſilijs*.

V.516. *Iam tunc innumeræ*) Liber optimus punctis habet ſubnotatum τὸ *tunc*, & ſupra, *procul*. quod contemnendum non videtur. Vult plurimis etiam longinquis populis hanc aram notam & ſaluti fuiſſe.

V.691. *Regemque cruentum Deſpiciunt*) Et ſcripti & Lactantius *Deſtituunt*: beneque recedit Lindenbrog. Creon autumabat ſe illis mortem pro magno malo dare, ſperabatque futurum, vt metu eius grauiter miseræ cruciarentur. At illæ conſcientia egregij facti erectæ & viriliter comprimentes dolorem deſtituerunt exſpectationem tyranni.

V.768. *Ille timet reuocatque*) Et numero & bonitate præſtantes: *Ille tenet reuocatue ſuos*. Nimirum Creon diſcedentes reuocat, ſtantes & ambiguos iubet manere neque excedere loco. Iidem ſtatim: *vtque æqua notauit Hinc atque hinc odia*. non *ægra*. & adſcriptum vni: *quia ita ſui relinquebant eum propter odium ſuæ crudelitatis ſicut hoſtes* Voluit eum animaduertiſſe iuxta ſuis ſe odio eſſe atque hoſtibus, quia non parebant imperio, & nihilo ſecius abibant.

IOH. FR. GRONOVII
GVSTVS
AD LIB I.
ACHILLEIDOS.

VErſ. 11. *Abeſcunt tempora primis*) Sic MSS. plures, ſic Scholaſtes in membr. quem beneficio Bern. Rottendorfij vidi. At inepte, inquit Gruterus. At errat. nam noſter ipſe libro 4. *vatem cultu Parnaſſia monſtrant*

ſtrant Vellera,frondēti crinitur caſſis oliua,Albaq; puniceas interplicat infula criſtas.Virgil.lib.6. Æn. *Omnibus his niuea cinguntur tēpora vitta*. Ouid.5. met. *Cererisque ſacerdos Alphitus, albenti velatus tempora vitta*. Valer. Flaccus lib. 5. Arg. *pars auguris alba Fronde caput vittiſque ligant*. Statio ipſi Amphiaraus & Malampus lib. 3. *niueis ornati tempora vittis*. Et rurſum alteri lib. 6. *Concolor eſt niueis & caſſis & infula criſtis*. Busl. *angeſcunt*. formatum ex *augeſcunt*,quod in quibuſdam inuenitur. Et poſſet admitti, niſi alterum plures auctores haberet. Foret enim, honeſtiora & auguſta fiunt. Vt lib.6.v.61. *paruique augeſcunt funere manes*. Sic enim libri etiam optimi. Vir doctiſſimus hinc monſtrum voce ac re creauit, *angueſcunt*, & pijſſimos vates furiarum terrore inſigniuit. Nec potuit contineri, quin hunc abortum agnoſceret produceretque ad Liuij lib. 7. 17. & lepidum ipſe vocaret.

V.13.*Cumque ſuo memorant Amphione*] Quidam & Schol. *numerant*. Plures enim plerumque magnæ vrbis Conditores ob beneficia quorundam referebant.Sic Menœceus *concinitur Cadmum atque Amphiona ſupra Conditor*. Sic Romulo & Camillo tertium conditorem vrbis addit Africanum Silius. Senatus addere quartum voluit Auguſtum etiam nomine:ſed inuidiam refugit. Aurel. Victor de Conſtant.*Hinc pro conditore ſeu deo habitus*. Eutropius apud Claud.*tertius Vrbis Conditor*,præter Byzātem & Conſtantinum. Vbi tamen omiſſus Pauſanias.

V.36.*Inuicta virtute decor*] Sic quidem & membranæ,ſed verum: *ſupereſt nam plurimus illi Inuita virtute decor*. id eſt, dedignante & auerſante pulcritudinis laudem.Vt de Parthenopœo lib. 6. Theb. *Ipſe tamen formæ laudem adſpernatur,& arcet Mirantes*. Lib. 9. *&, quas dolet ipſe morari, Nondum mutatæ roſea lanugine malæ. Nec formæ ſibi laude placet,multumque ſeueris Aſperat ora minis*. Apud Ouidium lib. 5. met. Arethuſa: *Quaque aliæ gaudere ſolent,ego ruſtica dote Corporis erubui,crimenque placere putaui*.

V.100.

V.100. *Ter greſſibus æquor Reppulit*] Membranæ bonæ fidei : *Impulit*. Vereor ne hic ei ſit idem vitium oblatum,quod lib.2.134. *Impulerat cœlo gelidas aurora tenebras*. Vbi male Bernart ex vno aut altero : *Expulerat*. nam Statio perſæpe *impellere* eſt commouere, mouere loco. Vt lib. 2. *Impulerat matres Baccho meliore Citharon*. Lib. 3. *vbi primum maxima Thetys Impulit Eoo cunctantem Hyperiona Ponto*. Et rurſus: *cui tu,Dictae,ſecundas Impuleris manifeſtus aues*. Ouidius l.3. metam. *& impellit properantibus æquora remis*.

V.155. *Vario oblectamine mulcens*] Libri plerique *nectens*. Et ſane, cum tertio ante verſu vox altera præceſſerit, vix illam hic repetiſſe videtur. Scholiaſtes quoque ſic inuenit, apud quem eſt : *nectens. alliciens illam. atto. ſollicitam. vario obl. ferculorum diuerſitate. elicit. è ſacculo extrahit*. Sic ille vt potuit. Fortaſſe ſcribendum : *& attonitæ varia oblectamina nectens, Elicit extremo chelyn*. Iungit aliud ſuper aliud auocamentum,quo curas ei pelleret. *Elicit* eſt profert,promit,aduocat. Sic alibi: *validam ſimul elicit haſtam*.

V. 160. *Crudo quo Bebryca*] MSS. *crudum* : & vterque Scholiaſtes. Ouidius 4. met. *Tendentemque manus* &c. *defodit alta Crudus humo*.

V. 198. *At Thetis vndiſonis*] Hoc vocabulum membrana inculcat ſupra v. 27. *Nec mora & vndiſonis t.c. ſororum Proſilit è thalamis*. Hic autem *vndoſis* habet: vnde ſuſpicari poſſis *vmbroſis* ſcribi debere. Nihil tamen moueo.

V.281. *Dominique negat captiuus*] Noſter & quatuor Grut. *dominique gemit captiuus inire Imperia*. Vt lib. 1. *nec alterna ferri ſtatione gementes Excubiæ*. Sic etiam Scholiaſtes: *lupis. lupatis ſc. frenis in ſimilitudine dentium lupi factis. capt. frenatus, ſeruituti redactus. ge. gemitu oſtendit, quod cum dolore ſuſtineat*. Sic denique codex Put.

V. 284. *Quæ mens attraxit Achillem?*] Memb. *detraxit*. Et ſic Schol. *quæ mens. quod conſilium. de. mitigauit. indo. difficilem flecti*. Fregit ac depreſſit.

V.319.

V.319.*Hoſne inter ſimulare choros*] Malim, *Haſne*. nam de virginibus loquitur.

V.323.*Viſuſque ſuperbos Obliquat*] Placet, quod eſt in memb.*viſuſque proteruos Obliquat*. Petulantes, laſciuos, incipientes frangi deſiderio Veneris ſignificat. Vt ille apud Terentium *aſpectat limis*. Sic in Saturnalibus: *Et ridens locus & ſales proterui*. Lib.9. Theb. *thyaſi luduſue proteruæ Noctis*. Et hic mox: *exercere proteruas Gymnadas*. Nec aliter Bernartii codex, & duo Gruteri. Tertius, *paternos*.

V.326. *Innectitque ſinus*] Sex Gruteri & aliquot inſpecti nobis: *Iniecitque ſinus*. Quod magis ob oculos ponit occupantem tempus Thetidem & feſtinantem. Plauto *conijcere in humeros pallium*.

V. 348. *Sparſoſque ſtudet componere*] Non contemnendus liber: *ſparſoſque tumet componere crines*. Quaſi dicat ipſam hoc officio ſuperbire, ambitioſe in eo ſe oſtentare, vt ornatrices ſolent apud dominas; nedum mater apud talem filiam, ex qua toties illi, ſi vatibus fides, *pertentant gaudia pectus*.

V.408. *Sed procul admoti*] Noſtri & quidam Gruteri & Schol. *amotæ*. vt referatur ad *gentes*. Legeigitur; *Nec tantum exciti &c. Et procul amotæ*.

V. 422. *Pylos Meſſenaque tradunt*] Quod è ſuo notat Bernartius, quinque Gruteri & mei cum Scholiaſte firmant: *tendunt*. hoc eſt, funibus intenta fabricant.

V. 460. *Sic torua feras indago*) Immo *curua*, vt ſcripti, vt Scholiaſtes: *indago curua. circuitu facta. claudit. ambit*. Vt ipſe Statius in Leone manſueto: *curuaque indagine clauſus*.

V. 463. *Suum decreſcere montem*) Qui ſubiungitur hic verſus: *Donec in anguſtam*: & in aliis reperitur membranis & à Scholiaſte agnoſcitur: *ceciderunt. venerunt. anguſtam. non reuera, ſed breuis eſſe videtur propter multitudinem affluentium. vel quod ibi anguſtantur & coarctantur & coadunantur*. Denique nec ignorauit eum Maturantius.

V. 471. *Atque æquum montibus*) Accedunt mei Put. codici exhibenti *mænibus*. Scholiaſtes: *mœ.*

mu-

muris.cius vires innuit eſſe maximas. Homerus de Aiace Iλ. ή. φέρων σάκος ηύτε πύργον.

V.483. *Sic cum palantes Phlegrææ*] Bernartius, *pallentes*. vt complures libri, & Scholiaſtes. Ego tamen hæreo binis meorum biniſque Gruteri, in quibus, *bellantes*. Lib. 10. Theb. *tumidæ poſt prælia Phlegræ*.

V. 508. *Eia irrumpe deos*] Fecerunt Pariſiis: *Eia irrumpe moras*. Valde male. Tolerabilius quidam: *Eia age, rumpe moras*. Saltem hoc Latinum eſt. Sed non mutanda vulgata. Lib. 3. Thebaid. *Quid me Perſei ſecreta ad culmina montis Ire gradu trepido ſuperumque irrumpere cœtus Egiſtis?* Silius Italicus lib. 1. *Aſt vbi quæſitas artis de more vetuſto Intrauit mentes Superum*. Noſtro lib. 3. Theb. *cælo mentem inſertaſſe*.

V. 539. *Si te cura trahit*] Melius ſcripti: *Si tua cura trahit*. Tuum conſilium; res à te ſuſcepta & gerenda. Sequenti verſu: *Tethyos aduerſæ*, non eſt *ſtat à nobis*. vt habet Scholiaſtes: ſed accipiendum vt Lib. 8. Thebaid. v. 358. *Qualis vbi aduerſi ſecretus pabula cœli Nilus & Eoas magno bibit ore pruinas*. Sic enim & plures & meliores, non *auerſi*, vt vulgatur. Polum Antarcticum intelligit. Et bene Lactantius: *Aduerſi. meridiani*.

V.558. *In tranſtris hilaris ſedere iuuentus*) Multo eruditius ſcriptorum: *& in remis hilaris ſedere iuuentus*. Vt & Lindenbrogius dedit. *Iuuentus in remis* ſunt iuuenes remiges vel remos manibus tenentes & mouentes. Lib. 4. Theb. *ſic Ambraciꝗ per litora ponti Nauticus in remis iuuenum monſtrante magiſtro Fit ſonus*. Tale libro eodem: *procul ipſe graui metuendus in haſta Eminet*. Lib. 7. *Turbidus aeria Capaneus occurrit in haſta*. Valerius Flaccus lib. 1. *trifida Neptunus in haſta Cæruleum fundo caput extulit*. Lib. 5. *in vittis geminæ cum lumine tedæ Colchis*. id eſt, vittata. Eodemque: *pariterque leui Cytiſorus in haſtæ*.

V. 594. *Alternum reuocare præ Trieterica*) Quidam, *Alternæ renouare*. Suſpicor ſcribendum: *Alter-*

ternam reuocare pia Trieterida matres Conſuerant. Solet enim *trieterida* dicere pro trietericis. Lib. 4. *& atra ſacrum recolit trieteris Ophe lten*. Lib. 7. *da, parue, tuum trieteride multa Inſinuare diem*. Lib. 9. *cum Bacchica mugit Euxus, & inſanæ maculant trieterida matres*. Silius lib. 4. *Odonis vt Pangæa ſuper trieteride mota It iuga, & incluſum ſuſpirat pectore Bacchum*.

AD LIB. II. ACHILLEIDOS.

VErſ. 38. *Ambiguo ſub pectore quiddam*) Lege ex MSS. & Scholiaſte: *namq; ambiguo ſub pectore quondam Verſo*. id eſt iamdudum. Vt *olim* in dicto genij, ſi credibile eſt apud Ammianum: *Olim, Iuliane, veſtibulum ædium tuarum obſeruo latenter, augere tuam geſtiens dignitatem*.

V. 99. *Pateriſque inuitat Achiuos*) Suauius meo animo in quibuſdam: *pateriſque hortatur Achiuos*. Noſter in Hercule Vindicis: *Sic mitis vultus, veluti de pectore gaudens Hortetur menſas*. Et ſic etiam vetus Scholiaſtes: *rex. Lycomedes. prior allo. Achi. Vlyſſem & Diomedem. & hor. illos. pat. pateram vt ſatis bibant ita dicens*. Vbi tamen aliquid excidiſſe videtur.

V. 97. *Poſſem, plena forent mihi gaudia. namque iuuarem.*) Verſum hunc inficetiſſimum inſulſiſſimumque expunximus: quia nec erat in membranis bonæ fidei, nec illum agnoſcit Scholiaſtes. Sic enim ille: *Saltem ſi. ex quo nõ poſſum illuc. ſobo. eſſet mihi. quam. ſobolem eſſet. aptum. quam cõgruum mihi. mittere bello. ad bellum. vel mitere libenter. vel quam aptam. congruam & conuenientem ad pugnãdum eo poſſe libenter mittere bello. nunc ipſi. vis.* &c. Ex quibus vtcumque ſcriptis liquet iam tum dubium fuiſſe, præcedenti *aptum*, an *aptam*, legi oporteret. Sed rectius *aptam*: *Saltem ſi ſuboles, aptam quam mittere bello*. Poſtquam de ſe optauit, & priſtinam virtutem ſuam recordatus eſt ex more ſenum heroum, adiungit; ſaltem, ſi mihi eſſet ſuboles, quam bello aptam mittere liceret. haberem ali-

aliquod defectarum mearum virium ſolatium. *Sic* enim explendus ſenſus, non vt iſti ſtolidi auctores fatui verſus fecerunt. Lib. 3. Theb. *necdum apta doloribus ætas*. Lib. 4. *Non hac apta mihi nitidis ornatibus, inquit, Tempora.*

V. 120. *Vigilique hac aure trahentem*) Sic quidem Scholiaſtes: ſic & Priſcianus. Mihi tamen potior auctoritas membranarum, quæ præiuerunt mihi ad illum, quem dixi, exturbandum verſum viam, liquido habentium: *vigiliq; hac aure bibentem*. Cuius quidem illa interpretatio videtur. Propertius: *Incipe, ſuſpenſis auribus iſta bibam*. Horatius: *ſed magis pugnas & exactos tyrannos Denſum humeris bibit aure vulgus*. Et noſter: *Has bibit vſque rogus*. Et ſæpe ſimiliter.

V. 147. *Thalamis Scyriades ibant*) Putarim ſcribendum *Scyreides*, inquit Gruterus. Certe ita legit Scholiaſtes, à quo forte hanc coniecturam ſumpſit ille. habuit enim. Sunt igitur illius hæc verba, vel potius hi apices: *nec mi. ſicut ille veniendo afferebat dona. cire. i. filia Licomedis ita dicta à chiro inſula*. Vbi vides, quid corrigendum ſit.

V. 188. *It iurata fides*) Admiſimus è codice Puteano: *Eiurata fides*: quod tam eſt elegans ipſum, quam ineptum alterum. neque enim leo vnquam iurauerat, nec memini legiſſe: *it fides*: vt ſit, negligitur, abit, abiicitur. Nec iuuat *iuratam* dici *quaſi promiſſam*, vt interpretatur Scholiaſtes. Nuſpiam inuenies *iurare* pro quocunque modo promittere, ſed promittere teſtibus & vindicibus diis aduocatis. Sed *eiurare* dicimus & omne id, quod cum ante habuerimus & præ nobis tulerimus, abiicimus & omittimus. Vt *eiurari bonam copiam, liberos, parentes, patriam*: & ſic *fidem*.

V. 228. *Num renuis? Iunge ergo*) Male cohærent. etenim ſi renueret, nequaquam profecto dextram porrigeret natamque illi polliceretur. Nimirum inuaſit hæc idem mendum, quod alibi quoque inoleuiſſe alias notauimus, & ſcribẽdum: *Non renuis*. Silentium & habitum Lycomedis vultumque non auer-

auerſum pro conſenſu accipit Achilles, eoque pignus eius dextram flagitat. Neque accepit aliter Scholiaſtes: *n. re. ſerio legem vel interrogatiue. ſi non renuis, vel non re. tanquam Lycomedes dixiſſet Achilles non renuo.*

V. 265. *Eripitur miſeræ promiſſus Achilles*) Si non habuiſſet eum antea, recte diceretur *promiſſus* maritus. Sed cum iamdudum contra vetitum & furtim eum habuerit, ſcribendum: *permiſſus*. Poſtquam ſancte & iuſte illo frui conceſſum eſt.

V. 290. *Nil auſi meminiſſe pauent*) Membr. *meminiſſe palam*. Muſſauerint fortaſſis aliquid: nemo certe audebat de præteritis loqui vt exaudiretur.

V. 308. *Et Scyros longe decreſcere ponto*) Placet in ſcriptis: *longo decreſcere ponto*. Solet enim interdum Statius *longum* ponere pro lato aut longe diſtanti. Sic lib. 5. *longo rapit arua morantia paſſu*. Lib. 10. *volucrum ſic turba recentum Cum reducem longo proſpexit in æthere matrem*.

V. 348. *Sollicitas tenuiſſe deas*) Liber haud ſpernendus: *Sollicitas habuiſſe*. Cato in fr. *me ſollicitum atq; exercitum habitum eſſe ac porro fore*. Plaut. Menæchmis: *Qui neq; leges neq; æquum bonum vſquam colunt, ſollicitos patronos habent*. Ter. Heaut. *Releui dolia omnia, omnes ſerias. Omnes ſollicitos habui*.

V. 379. *His armis primum intendiſſe lacertos*) Malim *hos*: dein forte non adſpernabile quod in MS. *primum veſtiſſe lacertos*. Solet alioqui vti pro induere, tegere. Vt lib. 3. *clypeum veſtiſſe iuuenco*. Lib. 6. *hauſta veſtitur arena*. Lib. 12. *thyrſos hederis veſtiſtis*. Claudianus 2. in Ruf. *Par veſtitus equis ſerrata fronte minantur, Ferratoſque leuant ſecuri vulneris armos*. Gruteri tres codices, *tendiſſe*.

V. 382. *Et adhuc creſcentibus annis*) Quaſi non nunc quoque creſcerent. Scholiaſtes & duo MSS. Gruteri, *reſtantibus*. Vnde ille haud inuita, vt videtur, Minerua: *& adhuc reptantibus annis*. Claudianus 2. in Ruf. *teneroque amnis reptatus Achilli*. In quartum Honorii Conſ. *Cretaque ſe iactat tenere reptata Tonanti*.

V. 418.

V. 418. *Quo turbine cæſtum*) Scaliger, *ceſtrum*. Lipſius dubitare ait, *contum*, an *reſtim*: ſed magis placere poſterius. At *contum* & nos in ſcripto & in binis reperit Gruterus, nec aliter Maturantius & Britannicus legerunt. Silius lib. 15. *Suſtentata genu per campum pondera conti Sarmatici prona aduerſos vrgebat in hoſtes.* Quod an emendandum ſit, ne dubitare quidem debebat elegantiſſimus Opitius. Valerius Flaccus lib. 5. *& ingentis frenator Sarmata conti*. Tacitus lib. 6. *Sarmatæ omiſſo arcu, quo propius valent, contis gladijſque ruerent*. Et mox: *neque conti neque gladij, quos prælongos vtraque manu regunt, vſui.* Claudianus etiam de Romano milite in 3. conſ. Honorij: *pars cominus horrida contis*. In quarto: *quis tendere contum Acrior?* Nec vero τὸ *turbine* non congruit *conto*. Eſt enim Virgilij lib. 11. Æneid. *quo turbine torqueat haſtam*. Silius lib. 4. *Sic ait, intorquens directo turbine robur*. Conſul puta Gracchus, Cæſtibus in præliis vſos non modo miramur, ſed nullam etiam gentem vſam fuiſſe ſcimus.

F I N I S.

VA1
150 4483.

11.C
A
614